CORNELII IANSENII

EPISCOPI IPRENSIS

AVGVSTINVS.

TOMVS PRIMVS.

In quo hæreses & mores Pelagij contra naturæ humanæ sanitatem, ægritudinem & medicinam ex S. Augustino recensentur ac refutantur.

Cum duplici indice Rerum & S. Scripturæ.

LOVANII,

Typis IACOBI ZEGERI, Anno M. DC. XL.

Cum gratia & Privilegio S. Cæsareæ Majestatis & Regis Catholici.

Copia teſtamenti Perilluſtris ac Reverendiſſimi Domini Cornelij Ianſenij Epiſcopi Iprenſis ab ipſo dictati vix media hora ante mortem.

EGo Cornelius Dei & Apoſtolicæ Sedis gratia Epiſcopus Iprenſis de mea libera voluntate do & dono omnia mea ſcripta, ad explicationem S. Auguſt. ſpectantia Capellano meo Reginaldo Lamæo, partim quia magno labore ea ſcripſit vel dictavit, partim quia ſine originali, Copia corrigi non poteſt. Hâc tamen mente hanc donationem facio, ut cum doctiſſimis viris Magnifico Domino Liberto Fromondo & Reverendo Domino Henrico Caleno Canonico Mechlinienſi cõferat, & diſponat de editione quàm fideliſſimè. Sentio enim aliquid difficulter mutari poſſe. Si tamen Romana Sedes aliquid mutari velit, ſum obediens filius, & illius Eccleſiæ, in qua ſemper vixi uſque ad hunc lectum mortis, obediens ſum. Ita mea poſtrema voluntas eſt. Actum ſexta Maij 1638.

Infra ſcriptum erat CORNELIVS Epiſcopus Iprenſis, & impreſſum ſigillum ejuſdem.

Ita teſtor.

HENRICVS CALENVS.

Cum Gratia & priuilegio S. Cæsareæ & Catholicæ Maiestatis. An: 1640.

SERENISSIMO PRINCIPI
FERDINANDO,
HISPANIARVM INFANTI,
S. R. E. CARDINALI,
BELGARVM GVBERNATORI &c.

SERENISSIME PRINCEPS,

QVod Reverendissimi Præsulis, Iprensis COR. IANSENII manes jam non possunt, nos superstites & à moriente rogati facimus. AVGVSTINVM suum Celsitudini Vestræ destinaverat, nos repræsentamus. Celsum & Augustum Opus, si quod à temporibus Augustini, ejus argumenti, in lucem exijt. Magno tamen & Augusto, id est, Vestro patrocinio forsitan indigebit. In altas profunditates oculi etjam acuti, non sine vertigine despiciunt, & aspicientibus Solem caligo oboritur. Eorum præsertim, qui contrarijs opinionibus præventi & imbuti, symptomata hæc erunt.

Sed familia illa hodie Orbis terræ Princeps, veritatis arx, fidei Catholicæ perfugium & propugnaculum, aperiet suum (sic speramus, & supplices rogamus) Augustino asylum. Austriacæ Domûs prima fundamenta è cœlo, religio & pietas, quibus etiam tot jam seculis tota moles compagesque innixa stetit. Stabit etiam porrò, quamdiu tale firmamentum habebit: & augurij hujus evidentia signa in Belgio nostro & Germania cernimus. *Quicumque glorificaverit* (1. Reg. 2.)
me, glorificabo eum, inquit ille qui *mutat tempora & ætates*, (Dan. 2.)

ætates, transfert Regna & constituit. Sic Constantinus Imperium Orbis adeptus est. *Qui autem contemnunt me, erunt ignobiles.* Sic Imperio Iulianus dejectus est.

Quis credidisset Illustrissimam Domum istam, inter tot undique ferocissimorum hostium assultus potuisse statum gradumque servare? Fecit tamen, & faciet, quia omnipotenti manu tenetur.

Principes nuper nostri, sapientiâ & usu rerum cani, longis bellis exerciti, uni hosti vix pares erant; Celsitudo Sua, in isto ætatis & armorum tyrocinio, duos veteranos & potentissimos ex æquo sustinet. Vnde? Nisi quia virtutem & animos sanguini Hispano & Austriaco Deus inspirat, ideoq; tot oneribus pressus, ubi alij opprimerentur, erectus manet?

Suscipe tamen, Magne & Magnanime Princeps, inter magnas istas curas exiguum hoc etiam S. Augustini, id est, pietatis & veritatis patrocinium. Veritatis, dicimus; quia sic putamus, & omnium eruditorum qui vacui affectuum, pleni pietatis, ac Apostolicæ Sedis præsertim erit judicium.

Deus Opt. Max. pia Celsitudinis Suæ arma fortunet, & Austriacam Hispanicamq; Familiam, geminum hodie religionis Christianæ sub cælo propugnaculum, Majestate & gloriâ evehat in cælum. Ita vovemus & apprecamur. Lovanij XII. Cal. Iul. MDCXL.

CELSITVDINIS SVÆ,

Humillimi & subditißimi famuli

HENRICVS CALENVS S. Th. L. Archipresbyter Bruxell. & Canon. Metropol.

L. FROMONDVS S. Th. Doct. & S. Script. Lovanij Professf. Regius.

CENSVRA.

QVam in hoc suo AVGVSTINO Perillustris ac Reuerendissimus Dominus CORNELIVS IANSENIVS, Episcopus Iprensis tradit doctrina, videtur mihi esse non terrena, sed cœlestis; non tam sapientiæ humanæ verbis aut rationibus, quam diuinis auctoritatibus firmata; non Aristotelica, sed Apostolica; non de nouitate suspecta, sed ab antiquitate commendata: ab ipso Theologorum omnium Magistro S. Augustino, Spiritu Dei reuelante, pridem tradita & publicata, multorum Conciliorum sanctionibus definita; ab ipsa Sede Apostolica, totaque Ecclesia recepta & approbata; à multis sanctis Patribus prædicata & propugnata; septem sanctissimorum pariterque doctissimorum Vrbis & Orbis Pontificum Ecclesiastico & infallibili iudicio confirmata; à præstantissimis Episcopis laudata, tanquam *orthodoxa, cælestis, Apostolica, Euangelica, defæcatissima, saluberrima, & indubitata*, tanquam *à Magistro optimo, & summo in Ecclesia viro, quem nunquam aliquis sinistra opinionis rumor* (vt loquitur Celestinus Papa) *aspersit*, profecta: ad quam etiam ipsi Pontifices dubios & in fide fluctuantes miserunt, ut ex ea discerent *quid Romana, hoc est Catholica, sequatur & asseueret Ecclesia*, inquit Hormisda: *quam secundum prædecessorum suorum statuta Romanam Ecclesiam sequi, & probare* Ioannes II. profitetur: quam *qui impugnant & vana obijcere, & recta impugnare, & praua defendere, & diuinis atque humanis constitutionibus rebellare* asserit Prosper: cui *eum adhæret, securum se existimat* Bernardus. Et verè sicut in SS. Trinitatis mysterio nemo errabit sequendo Athanasium, sic nec in altissimis gratiæ mysterijs sequendo Augustinum: *cui non solum Romanam & Africanam Ecclesiam, sed per omnes mundi partes vniuersos promissionis filios, sicut in tota fide, ita in gratia confessione congruere*, idem testatur Prosper. Et hic quidem Augustinus, tanquam alter Abraham, primus fodit puteos, è quibus purissima gratiæ Dei aqua, in salubrem pastorum ouiumque potum educta fuit. Sed inuidi Palæstini, id est, Pelagiani (qui in Palæstina primò exorti, & damnati sunt) eosdem varijs calumniarum & errorum fascibus iniectis opplere conati sunt; adeo vt & hostes, & aliqui etiam filij Ecclesiæ, non potuerint amplius haurire aquam puram, sed turbidam & lutulentam. Rem proinde necessariam & Ecclesiæ utilissimam mihi fecisse videtur *Eruditissimus hic Auctor*, qui tanquam alter Isaac, obstructos illos puteos ab ingestis ruderibus expurgauit, & iterum latitudinem, abundantiam, & aquam vivam invenit; puram scilicet & defæcatam Sancti Augustini doctrinam. Hanc autem & clarissimè & fidelissimè repræsentauit, omniaque & singula, quæ sanctissimus Doctor in varijs libris de statu naturæ integræ, lapsæ, nudæ, reparatæ; de peccato originali, ejusque effectibus; de natura, efficacia, & necessitate gratiæ Saluatoris nostri Dei, aliisque altissimis fidei nostræ mysteriis docuit, & pro occasione alibi latenter, alibi patenter sparsit, magno studio & indefesso 22. annorum labore, insigni ordine & methodo in hos tres Tomos redegit, tantoque argumentorum & diuinarum rationum densitate stipatam exhibuit, ut quemvis Lectorem, veritatis amicum, passionibus non præventum pondere ipso quasi opprimere, & dulci quadam violentia in suam sententiam trahere videatur. Itaque cum hic non exhibeatur doctrina aliqua nova, ex humano cerebro, aut placitis Philosophorum (quos merito Tertullianus Patriarchas hæreticorum vocat) conficta, sed à Principe Theologorum omnium Sancto Augustino pridem tradita, & à sancta Catholica Romana Ecclesia (quæ columna est veritatis) approbata; existimo non solum expedire ut ea atramento voluminibus chartaceis exprimatur, sed tabulis quoque cordis carnalibus imprimatur, totoq; orbe Christiano publicetur. Verum sicut Auctor totam suam doctrinā, ita & ego hanc censuram sanctæ Sedis Apostolicæ Iudicio humillimè submitto. Hac S. Thomæ Aquinatis, Anni 1638.

Aug. l. 1. de prædest. SS. ca. 2. prosp. Epistola additaff vide Leon. Epist. 80. Prosp. cont. Coll. Celest. ad Episc. Gall. Hormisda Epist. 70. Ioan. ad quosdam Senat. Prosp. cont. Coll. Bern. Ep. 77. Prosp. contra Coll. & Epist. ad Ruff. Genes. 26.

Tertull. Lib. de ani. cap. 3.

E. Proem. cap. 29.

HENRICVS CALENVS *S. Theol. Licent. Metropolitanæ Ecclesiæ Mechliniensis Canonicus, Archipresb. Bruxell. Librorum Censor.*

CENSVRA

HOc opere, per Reverendissimum D. CORNELIVM IANSENIVM Episcopum Iprensem, de hæresi Pelagiana, de statu naturæ innocentis, lapsæ, puræ, reparatæ, singulari miraque eruditione concinnato, arcanissima divinæ providentiæ circa creaturam rationalem dispositio panditur, liberique arbitrij natura & gratiæ vires explicantur, ubique conformiter ad Divi Augustini doctrinam: cujus principijs Auctor sic inhæret, ut non tam suum quàm ipsius Augustini sensum exprimat & explanet. Quamobrem opus hoc prælo ac publicâ luce dignissimum censeo, fructusque eximios solidarum virtutum Orbi Christiano allaturum confido. Datum Lovanij 15. Kal. Iulij M. DC. XXXX.

IACOBVS PONTANVS *S. Th. Doctor, Pontificius ac Regius Librorum Censor.*

Summa Privilegij Cæsarei.

FErdinandus III. Romanorum Imperator semper Augustus &c. seriò inhibet & vetat omnibus Typographis, Bibliopolis, alijsque librariam negotiationem exercentibus, ne quis opera Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis per decennium à prima editionis die computandum intra Sacri Imperij regnorumque suorum hæreditariorum fines recudat, aut alibi recudenda vel impressa adducat, vendat, distrahat, clam vel palam, citra voluntatem & consensum calcographi *Iacobi Zegers* ejusve hæredum, sub pœna confiscationis omnium librorum, & decem marcarum auri puri, puti, probi, applicanda ex semisse Ærario Imperiali, & ex altero semisse Typographi prædicti *Iacobi Zegers* ejusve hæredum usibus, omni remissionis & veniæ spe præcisâ &c. uti latius continetur in diplomate Cæsareo dato Viennæ Idibus Februarij anno cIↃ. IↃc. xl. Signatum Ferdinandvs, & infra: Ad mandatum S. Cæsareæ Majestatis proprium *Ioannes Valderode.*

Summa Privilegij Regiæ Catholicæ Majestatis.

PErmissum est speciali gratiâ Iacobo Zegers *Typographo Lovaniensi, ut possit opera* Cornelii Iansenii *Episcopi Iprensis approbata per Censores typis suis excudere, vendere, distribuere, vel per alios quos volet Typographos, excudi curare, & intra Regna ditionesque omnes nostras, libere divendere. Inhibendo severè omnibus alijs Typographis, Bibliopolis, Librarijs, ne quis dicta opera imprimat, vel alibi impressa distribuat intra sexennium, sub pœna confiscationis omnium ejusmodi operum, & mulctâ sex florenorum pro singulis exemplaribus, applicanda pro parte media Fisco Regio, & pro altera parte media usibus supra dicti* Iacobi Zegers *Typographi, ut latius continetur in diplomate dato Bruxellæ 33. Ianuarij 1638. Signatum per Regem in Concilio suo Privato.*

I. de Cottignies.

Summa Privilegij ejusdem Regiæ Catholicæ Majestatis in Concilio Brabantiæ.

PErmittit Regia Catholica Majestas *Iacobo Zegers* Typographo Lovaniensi, ut omnia opera Reverendissimi Cornelii Iansenii Episcopi Iprensis possit liberè imprimere & per Brabantiam ditionesque ultra Mosam vendere distrahereque. Inhibendo dictorum operum impressionem quibusvis alijs Typographis, & eorundem alibi Impressorum venditionem in Brabantia, sub pœna confiscationis omnium exemplarium, & mulcta trigintâ florenorum solvenda per eos omnes, qui secus fecerint &c. Vti latius continetur in litteris Regijs datis Bruxellæ VIII. Aprilis M. DC. XXXIX. Per Regem in Concilio suo.

Signatum *Steenhuyse.*

SYNOPSIS VITÆ AVCTORIS.

CORNELIVS IANSENIVS *natus est anno* MDLXXXV. *Leerdami, modico Bataviæ oppidulo, sed tanti viri natalibus jam magno. Parentes, & tota familia circùm, Catholici inter ferventissimos, & avitæ fidei retinentissimi. Vltrajecti puerilibus & humanitatis litteris eruditus, Philosophiâ Lovanij in Pædagogio Falconis, & anno* MDCIV. *in Licentia Artium, quatuor Pædagogiorum primus renunciatus. Theologiæ mox operam daturus, in Collegium Adriani VI. Pont. Max. à Moderatore ejus Iacobo Iansonio, viro pietate & doctrinâ illustri, adscitus est. Post acre & assiduum aliquot annorum studium, in tabis & vitæ periculum incidit; unde Medicorum consilio, solum & aërem vertere, & in Galliam peregrinari constituit. Lutetiæ, per litteras Græcas, quas Lovanij sine Præceptore, magno & ærumnali labore didicerat, viris genere & doctrinâ nobilibus insinuatus, familiæ etiam uni insertus, ingeniorum adolescentum studia rexit. In Cantabriam deinde migravit, ubi eruditissimorum virorum consuetudine, & familiari studiorum communione, in SS. Patrum, & præsertim sancti Augustini intelligentiâ magnos progressus fecisse, sæpe testatus est. Lovanium postea revocatus, & novo S. Pulcheriæ Collegio Præfectus, fundos & reditus, suppeditatâ à Dominis Provisoribus pecuniâ emit, ædificia construxit, totumque Collegium antea informe, ad eam quam hodie cernimus, formam composuit; ut meritò fundator, licet alienis opibus, haberi possit. Cùm verò postea curâ familiari & regimine juventutis, multum temporis studijs suis deperire animadvertisset, statuit relicto Collegio, privatim sibi & sacris Musis unicè vivere. In ista solitudine, aut admisso unus tantùm familiaris Doctoris cœtu, plusculos annos egit: inter quos à Lectione Sacræ Theologiæ Ordinariâ, ad Regiam Sacræ Scripturæ, à Catholicâ suâ Majestate est assumptus. Quo fructu & eruditionis famâ, Academia, discipuli, Commentarij typis editi loquuntur. Præter enim ingentem, è SS. Patribus collectam, rerum sacrarum supellectilem, linguæ quoque Græcæ & Hebraicæ insignem addiderat peritiam. Vnde cùm Silvæducenses Ministri Calvinistæ Catholicos provocassent ad disputationis certamen, delectus ipse in primis est, qui & scientiâ rerum & intelligentiâ linguarum armatus, tutò conferret pedem.*

Vir autem studiorum & Scholarum umbris sic immersus, incredibile est, quomodo in publicâ negotiorũ luce non caligaret, sed ad actionem contemplationemq́; ex æquo factus esse videretur. Hoc Academia Lovaniensis experta domi, forisque, cùm bis Legatus in Hispaniam missus, difficultates Academicas ex adversariorum manibus felicissimè extricavit. In rebus enim semel prudenter destinatis, magnanimus, acer, & instans, per omnia impedimenta & obstantia ad exitum facile penetrabat. Sed magnanimitas ejus præcipuè initio Episcopatus enituit, cùm novi Palatij Episcopalis magnificam molem statim auspicatus, & multa per Diœcesim Iprensem reformare aggressus, aut meditabatur, haud dubiè perfecisset, nisi morte contagiosâ intra alterum Episcopatûs annum oppressus esset, 1638. *prid. Non. Maj.*

Quantum verò ad totum ejus ingenium, mores, & eruditionem, hæc paucis Lector accipe.

Ingenti & rarissimo Dei beneficio, ingenium acerrimum, judicium gravissimum, memoria in eo fuit capacissima. Subtilis enim cholerae nonnihil habuit, quam flammulæ salpetræ lepidè comparare solebat, quæ momento incenditur, & sine nidore & fumo,

 momento

momento in nihilum dispergitur. Ab hoc igniculo modicus calor, & splendidus quidam fulgor totam acuebat & illuminabat animam. Ad istas naturæ dotes accesserat studium noctu diuq; infatigabile, & veritatis immensus amor. Rogatus aliquando à sodali, quodnam Dei attributum maximè ei esset cordi & veneraretur, Veritatem respondit. Et sæpè inter horti sui spatia & solitarias meditationes, visus auditusque oculis in cœlum sublatis erumpere in hanc vocem, O veritas!

Ab initio studij Theologici, cum Scholasticis legere cœpit SS. Patres, sed præcipuè Augustinum; statimque advertit, ut fatebatur, plurimos Scholasticos in materia illa capitali de Gratia & libero arbitrio, longè abire à Sanctissimi Doctoris mente. Crevit cum ætate amor id certiùs noscitandi; nec ab eo tempore ad finem vitæ omisit hanc curam & assiduam Augustini lectionem. Familiaribus quandoque fassus est, se decies & ampliùs universa Opera Augustini, attentione acri, adnotatione diligenti, libros verò contra Pelagianos facilè trigesies à capite ad calcem evolvisse. Patres ceteros utiles esse, sed Augustinum necessarium, imò unum pro omni materia Theologica sufficere aiebat. Ubertatem enim ejus & fœcundum illud pectus cum stupore admirabatur, & unde ei, statim etiam à conversione, ante studium Theologicum, abundantia illa rerum divinarum, quæ in primos ejus libros manaverunt. Quæ enim postea in libris Retractationum delevit, parvi momenti, & vocum ferè magis quàm rerum maculas esse censebat. Nullum aut Aristotelis, aut Archimedis, aut cujuscumque sub cælo ingenium, dicebat æquale Augustino; & tale à Deo factum, ut Ecclesia haberet, quem subtilissimæ omnium Pelagianæ hæresi opponeret, cui ullum ceterorum SS. Patrum negabat fuisse parem. Dicentem non semel audivimus: vitam sibi jucundissimam fore, si in Insula aliqua aut caute Oceani, extra omne humanum consortium, cum sol suo Augustino deponeretur. Breviter, post Deum & sacram Scripturam, omnia ei erat Augustinus; adeo, ut etiam lætaretur, se ad eum Episcopatum electum esse, in quem auctoritate Pontificia conversum fuisset Monasteriũ Regularium S. Augustini. In Opere isto, quod AUGUSTINUM vocat, componendo, ubique ad preces & opem S. Augustini identidem recurrebat, & sæpè familiaribus testabatur, se evidens ejus adjutorium in magnis difficultatibus persentire.

Multis tamen annis cum veteribus suis opinionibus luctatus est, antequam in totum exueret, & perveniret ad intimam S. Augustini mentem. Aiebat enim Augustinũ à discipulis, non à Magistris velle intelligi, & falli, quisquis alia opinione occupatus accederet ad ejus lectionẽ. Addebat deinde, omnia pendere ab uno primo principio, undẹ tota doctrinæ ejus de Gratia, catena devincta esset; & hinc factum, ut qui eo aberrant, extra viam & spem inveniendæ veritatis vagentur. Unde subridebat potius, non mirabatur, quòd contrariarũ & diversissimarũ opinionũ Scholastici, omnes tamen Augustinũ ad se traherent; quia unus hunc, alter istum annulum medium catenæ arriperent, nemo teneret primum illum & capitalem.

Rem tamen istam ingentis momenti & fructûs in Ecclesia esse censebat, nec vitam perfectè spiritualẽ formari posse, nisi ad illam doctrinæ S. Augustini normã. Christianam tamen præcipuè humilitatẽ in ea fundari, nec in ea qua debet, id est altissima sui demissione haberi posse, nisi extrema illa divinæ gratiæ necessitas, & profundissima creaturæ à Creatore suo, quam prædicat Augustinus, dependentia ei subjiciatur. Unde animas spirituales & profundè humiles sæpe consulebat, quid de tanta divini adjutorij, etiam in minimis bonis actibus, necessitate, & liberi arbitrij infirmitate existimarent: quos plerosque omnes admirabatur & gaudebat, doctrinæ S. Augustini consentanea respondere. Hæc doctrina est, inquiebat, quæ Augustinum supra omnes Doctores, & ferè mortales, in illo culmine scientiæ, humilem fecit: imò putabat neminem sine ea verè & ex corde humilem fieri posse.

posse. Hinc viri multi spirituales & eruditi seculares, Regularesque currenti sæpissimè calcar addiderunt, ut opus inchoatum deproperaret, ne, quod Veneri Apellis accidit, morte interceptus, non inveniret qui ad præscripta lineamenta auderet succedere. Ipse quoque huic operi unicè natum, & ubi absolvisset, paratissimum se mori dictitabat. Quod et profectò evenit. Nam pestilenti & lethali morbo correptus, moribunda manu novissima lineas duxit, & in fine ac ipso puncto perfecti operis (res admiranda, & providentiæ Dei argumentum singulare) finivit & vitam. Nec alia testamenti ejus cura sollicitior, quam ut fideles amicos rogaret, ne fœtus institutus, ut credebat, divino tot vigiliis & laboribus à se efformatus supprimeretur, & non veniret ad partum.

Antequam extingueretur, inter lacrymas & singultus (audita à Cappellano qui ejus excepit confessionem, narro) totius vitæ delicta Sacramentali pœnitentia expiavit. Mors vitæ simillima. Hanc enim piè semper & religiosissimè traduxerat. Nec superstitiosus tamen, aut scrupulosus erat, sed masculâ pietate, & fervente propriam charitate in Deum & propinquos ardebat. In pauperes largus, restrictus in se. In mensa cum lepore facetus tamen semper: & cum interdum ad prandia, quæ detrectare non poterat, invitaretur, aiebat, se ire ad pœnitentiam. *In epulis enim luctam animi ejus facile advertisses, ne pars superior, pruritu voluptatis delaberetur in concupiscentiam. Omnibus vero tentationibus meditatione matutinâ se præparabat, quam quotidie hora quarta, aut maturius, studiis præmittebat, repetebatque vesperi ante quietem; & totus re verà dies nihil ferè aliud erat, quàm jugis Dei, meditatio, aut divinorum.*

PRÆFATIO
IN PELAGIVM.

De Pelagiana & Semi-Pelagiana hæresi scripturus, nihil ordinatius a me fieri posse arbitratus sum, quam si ante omnia distinctè totam naturam istius hæresis Lectorum intelligentiæ exponerem. Frustrà enim in refellendis erroribus laboraveris nisi omnes anfractus ejus penetrando, fallaciam ejus omni ex parte perspectam habeas. Quod non nisi partim ex ipsa historica rerum gestarum fide, partim ex dogmatum universorum serie & genuino sensu, prout eum & Hæretici ipsi tradiderunt, & oppugnatores eorum Catholici Doctores expresserunt, obtineri posse censui. Itaque historiam Pelagianam, velut totius operis basim sternam: cui mox omnium dogmatum Catholicorum & veram eorum intelligentiam, quanta potuero veritatis cura subtexam. Neque enim exigua aut vilis de nonnullis eorum controversia est, dum alij aliud eos asseruisse, alióve quæ docuerunt sensu intellexisse contendunt. Quo effectum est, ut quædam Pelagianis non ignobiles hujus ævi Scriptores imposuerint: quæ nunquam vel per somnium cogitaverunt; quædam itidem ab eorum sententijs removerunt

n.ove-

moverint, quæ pertinaciſſimè docuerunt. Quod quidem forſitan non tam Pelagianæ hæreſeos declarandæ, quàm ſuæ opinionis aſtruendæ conatu, neque tam ſinceriſſimæ veritatis, quàm partium ſtudio, ſubinde factitatum eſſe facilè credi poteſt. Vt enim quocque vel ſententiæ quam arripuerant fulciendæ ſervire videbatur, vel adverſariæ infamādæ opportunū, mox idem Pelagio adimendum vel tribuendū eſſe cenſuere: uſque adeò, ut etiam nonnullas ejus capitales opiniones, & à Concilijs Eccleſiæ Catholicæ condemnatas, quas ſomnolenta quadam Auguſtini inſpectione, illius Sancti diſputationibus defenſas fuiſſe nonnulli exiſtimarunt, etiam ſibi tuendas; doctrinaque ſuæ veluti fulcra ſubſtituendas eſſe judicaverint. Quæ ſive licentia, ſive negligentia, in rebus tam arduis delicatiſque, quam ſit fidei Chriſtianæ periculoſa, nihil opus eſt verbis exaggerare. Hoc enim agitur, ut tales dogmatis cujuſpiam Pelagiani ignorantia abrepti, vel diſſimulata facie ſeducti, quo ſecurius in ſuis diſputationibus velificantur, eò inopinatius naufragium faciant: ac dum fidem ſuam integerrimam eſſe ſentiunt, ſubitò detectâ veritate, doctrinam ſuam errori cuipiam vicinam vel obnoxiam eſſe mirentur. De quo jam inde ab initio ſaluberrimè monuit ille:

——— *Fronte placent, quæ fine latent.*

Proſp. carm. de ingratis. Et cauſam exprimens:

——— *Ab honeſto*
Principio in vitium exitur plerumque tuoris.

Tanta eſt enim dogmatum iſtorum ſuperbiſſimorum cum corrupta per ſuperbiam ratione conſenſio, tantum in illis quaſi Syrenibus prurientium in ſuam laudem & admirationem animorum lenocinium, ut niſi cœleſtis illa gratia quam illa à fronte, à tergo, à lateribus impetunt, aures eorum qui in hoc perturbatiſſimo doctrinarum confuſiſſimarum pelago præternavigant, obturaverit, animumque totum autoritati immobili D. Auguſtini veluti malo alligaverit, vix vel nullo prorſus modo fieri poſſit, quin aliqua ex parte peſtifera eorum dulcedine ſeducamur. Quod multo luculentiùs tot inſignium ſive doctrinâ, ſive pietate virorum lapſus jam inde a condita Chriſti Eccleſia & ante conditam (ut ſuo loco dicendum eſt) patefecerit, quam ego diſſerendo perſuaſero.

Accedit aliud non minus periculoſum, quod hæreſi Pelagianæ inter omnes quæ in Eccleſia graſſatæ ſunt, ſingulare eſſe demonſtrat ratio, & qui cum illa luctati ſunt graviſſimi ſanctiſſimique divinæ gratiæ defenſores, veluti teſſeram ejus propriam tradiderunt. Obſervatum eſt enim tantam inter errores Pelagianos eſſe connexionem, ut ſi vel unica unius Semi-Pelagiani dogmatis tenuiſſima extremaque fibra, quam vix oculis aliequaris Lyncæis, reſervetur, tota ſuperbiſſimi illius erroris moles cum omnibus dogmatum peſtiferorum ramis reviviſcat, & prodeat. Vt nullibi fortaſſis aptius veriuſque dici poſſit. Quicun-
Iacobi 2. que totam doctrinæ Catholicæ veritatem ſervaverit, *offendat autem in uno factus eſt omnium reus.* Hinc D. Leo: *Novimus hanc eorum eſſe verſutiam,*

ut ſi

ut in quacunque particula dogmatis execrandi, qua se à damnatorum societate discreverint, nihil sibi sensuum suorum existiment esse non salvum Quod ante ipsum observaverat, atque à totius Africæ vigilantissimis Antistitibus perspectum fuisse cecinerat Prosper:

Carm. de ingratis c. 8.

—— Mille senum prudentia pervigil olim
Perspicuum notumque tenens, quod tota nefandæ
Hæreseos summa exigua sub parte tegatur,
De qua plena mali labes renovetur, & omne
Commenti corpus per singula membra resurgat.

Nam quemadmodum ansulæ catenarum sibi in nexæ sunt & perplexæ, ut qui unam arripuerit, etiam ceteras attrahat; ita si Pelagio tantillum dederis, danda sunt omnia; usque adeò, ut qui unicam anguis illius mortui palpitationem quovis verborum præstigio, vel erroris minus perspecti fuco delusus, in sinu foverit, omnem ille veram gratiam extinguere, veram pietatem interficere, peccatum originale tollere, scandalum crucis evacuare, Christum ipsum abijcere, diabolicæ supremæque superbiæ thronum velit nolit, erigere convincatur. Quæ sententiarum scelera, sicut Christiano sensu detestamur & exhorrescimus, ut etiam intelligentię vivacitate fugiamus, operę pretium me facturum esse arbitratus sum, si ante omnia cunctas dissimulatissimi erroris ambages rimando, omnes anfractus, quantum Deus dederit vires, excuterem, tortuosumque colubrum suis latebris extractum soli exponerem, nequis licentius vel minus cautè fortassis per plausibilis alicujus doctrinę campos vagando à latente in herbis angue mordeatur. Etenim rectissimè jam olim dixit magnus quidam istius hæreseos Antagonista. *Ecclesiæ victoria est vos apertè dicere quod sentitis, sententias vestras prodidisse.* Qua de causa obsecro: *Patet prima fronte blasphemia. Non necesse habet convinci, quod sui statim professione blasphemum est.* Vt nihil mirum videri debeat, siquis in assequenda versipellium istorum mente fallatur. Familiare namque huic callidissimo errori semper fuit per mille viarum insidias iter opertum agere, & sub doctrinæ sanæ verbis latitando in publicum Catholicâ larvâ prodire. Hinc cùm Iulianus aliquando hæretico studio ambiguam sententiam protulisset; *Tu autem,* inquit Augustinus oculatissimus ejus delector, *quanta arrogantia & vestra præsumptione virtutis hoc dixeris, ille non agnoscit, qui dogmata vestra non novit. Sed tanquam tibi ipse de nimia vestra præsumptione erubueris, ita sententiam temperasti, ut & vestrâ & nostrâ posset voce defendi. Sed qui sumus,* ut adjicit statim, *quid sentiatis, nescire non possumus quomodo ista dicatis.* Et aliam ipsius Pelagij hæresiarchæ exagitans: *Videte latebras,* inquit, *ambiguitatis falsitati præparare refugia, offundendo caliginem veritati, ita ut etiam nos cùm primum ea legimus recta vel correcta propemodum gauderemus.* Denique totâ disputationis mole de summa rei cum Pelagio Celestioque decernens, videte quid dicat: *Potest Pelagius se latebris obscuritatis hujus involvere, ut etiam ijs quæ à S. Ambrosio conscripta posuimus, consentire se dicat, & ea se quoque sentire proclamet, semperque sensisse, atque ita singula conetur exponere, ut etiam ejus sententiæ convenire credantur.* Omninò

Hieron. Ep. ad Ctesip. Ibid. infra.

Lib. 4 cont. Iul. c. 3.

Lib. de pecc. orig. c. 18.

De grat. Christi c. 47.

ninò verissimè, nam præter ista affectata ambiguitatis latibula, ex quibus hæreticus prosiliebat sensus alia in hoc argumento peculiaris obscuritas occurrit, sub qua non modo Pelagiani, sed quotquot etiam postea Catholico nomine divinæ gratiæ struxerunt insidias, imperitorum oculis latuerunt. Nam ista quæstio ubi de libero arbitrio & gratia disputatur; ita est ad discernendum difficilis, ut quando defenditur liberum arbitrium, negari Dei gratia videatur, quando autem asseritur Dei gratia, liberum arbitrium putetur auferri. Ex quo arctissimo liberi arbitrij gratiæque nexu fiebat olim, ut cùm Pelagiani, imprimisque Massilienses Catholicorum de gratia voces exponendo, pro se raperent, Catholici verò liberi arbitrij officia, compellente veritate faterentur, Hæretici veræ gratiæ munera, Orthodoxi arbitrij vires in speciem extollerent: cumque esset inter eos de tota possessione contentio, de solis terminis quodammodo esse videretur. Ex qua etiam discernendi difficultate, similitudine vocabulorum quibus utrimque sine veritatis præjudicio utuntur, nascitur, ut nisi eruditissimi cujusque vigilantia solerter dispiciat, quid in sensu Hæreticorum adimat etiam vera gratia, quid liberi arbitrij concursus juxta S. Augustinum afferat, ludificatis oculis error sese loco veritatis insinuet, ita ut nesciendo quid alterutri senserint, quid alteri in alteris reprehenderint loco antidoti ipsum pestilentiæ virus hauriant. Quid enim aliud causæ fuisse suspicemur, cur quidam libri erroribus Pelagianis refertissimi in hodiernum usque diem a doctissimis quidem viris, sed minus quàm oporteret Pelagianas versutias penetrantibus, Catholicissimi esse censeantur? Quid item aliud, cur palam dogmata quædam antiquitus reprobata, tanquam nullo errore inquinata tueantur, nisi quòd nesciant, præclari alioquin pietate viri, lepræ candorem à sanitatis luce discernere? Neque enim ut in alijs plerisque erroribus usu venit, sensus Pelagianorum verbis, sed verba sensu plerumque metienda sunt. Nam latius, quam vulgò putatur, patet, quod August. dixit: *Qui scimus quid sentiatis, nescire non possumus quomodo ista dicatis.* [4. con. Iul. cap. 3.]

Istæ igitur causæ sunt, cur hunc laborem, quem non inutilem fore spero, suscipiendum esse iudicavi, ut detectâ larvâ totum fucatissimi illius erroris corpus, cum omnibus ossibus atque nervis quibus sustentatur, & venis, quibus incrementum sumpsit, usque ad ultima lineamenta, quibus dignosci potest, omnium oculis subjiciatur. Addam & ætates varias quibus adolevit, status, quibus instar Prothæi vultum mutavit: genus denique ac majores, quibus præsatus est; progeniem, indolem ac machinationum omnium scopum. Quam sententiarum Pelagianarum telam ab ipsa hominis conditione orsus, per lapsum ejus & reparationem quæ per Christum facta est quam brevissimè & veracissimè potuero octo libris pertexam: quorum primus rerum ab Hæreticis istis gestarum historiam, ac damnationis modum complectetur; septem reliqui in eruendis, & intelligentiæ subjiciendis eorum dogmatibus versabuntur.

CORNE-

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER PRIMUS.

a Prosper in Chronico.
b August. Epist. 106. ad Paulinū.
c Prosper in Carm. de ingratis.
d Hieron. præf. in lib. 1 in Ieremiam.

PELAGIUS Patriam habuit a Britanniam. Unde Brito cognominatus est, ut ab alio Pelagio qui Tarenti dicebatur, distingueretur teste b Augustino. Et à c Prospero coluber Britannus dictus. d Hieronymus tamen eum subinde quasi Scotum insectatur: *nec recordatur*, inquit, *stolidissimus, & Scotorum pultibus prægravatus*, crediderim propter Britannorum & Scotorum vicinitatem, usum Hieronymum occasione, ut illo nomine stoliditatem ejus irrideret. Sic enim alibi etiam Celestium vel ob crassitiem corporis & indolis sub Scoticæ nationis nomine subsannat: *Latrat*, inquit, *per Alpinum canem* (Celestium) *grandem & corpulentum, habet enim originem Scoticæ gentis de Britannorum vicinia.* Quâ phrasi significat Celestium esse corporis effigie Scotis similem, propterea quod Britanni, unde magister ejus Pelagius erat oriundus, Scotis essent conterminis, nisi fortassis ad ipsum Pelagium illa verba referre malis, qui propter viciniam Britanniæ & Scotiæ etiam eodem sensu Scoticæ gentis originem per contemptum habere diceretur. Non tamen propriæ Scotum sed Britannum fuisse natione videtur distinctius Prosper indicare, cùm dicit de Celestino Pontifice: *Nec segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberavit, quando quosdam inimicos gratiæ, solum suæ originis occupantes, etiam ab illo secreto exclusit Oceani. Et ordinato Scotis Episcopo dum Romanam Insulam studet servare Catholicam, fecit etiam Barbaram Christianam.* Scotiam intelligit, cui præfecit Palladium.

Hiero. præf. in 3. lib. in Ieremiam.

Prosper contra Collat. in fine.

Professione fuit Monachus, quo nomine fere semper compellatur à Patribus Concilij Diospolitani, quod nulla Ecclesiastici ordinis esset prærogativa spectabilis. Nam si quis post monachatum susceptum Ecclesiastico ordini initiaretur, jam ordinis nomine, Episcopus, ut Augustinus vel Presbyter, ut Hieronymus, vel Diaconus, ut Petrus vocabatur. Hinc Augustinus: *Ipsæ (veteres hæreses multæ etiam modo hæresis excitata est) non ab Episcopis seu Presbyteris vel quibuscumque Clericis sed a quibusdam veluti Monachis, quæ contra Dei gratiam disputaret.* Unde uterque tam Celestius quàm Pelagius Laici videntur fuisse. An monachatum professus sit in Ægypto non ita quidem constat, sicuti quod ibidem peregrinatus est. Nam Isidorus Pelusiota litteris ad eum scriptis incorrigibilem & simul vagum ejus animum, de monasterio ad monasterium avolantem, ut vitæ mollioris, ciborumque lautitiæ inhiantem, perstringit: ἀκαμπὲς ἔχεις τε φρόνημα, ἄλλην μονὴν ἐξ ἄλλης ἀμείβων καὶ πάσας ἐρευνῶν τὰς τραπέζας εἰ οὖν χαίρεις μέλει σοι, καὶ ὄψων χαρυκείας, τοὺς ἐν τέλει μᾶλλον κολάκευε καὶ τὰς πόλεις τοῖς κατασκόποις ἐρεύνα. ἐρημῖται γὰρ ἄνθρωποι δεξιοῦσθαι προσφιλῶς οὐκ ἀρκοῦσι. *Rigidam*, inquit, *atque inflexum animum habes, ex alio ad aliud subinde migrans, atque omnium mensas perscrutans atque explorans. Quam brem si tibi carnium mollior atque obsoniorum condimentum cura est, iis qui magistratum gerunt potius blandire, atque urbium caminos vestiga. Neque enim homines Eremitæ facultates eas habent, ut te quemadmodum tibi gratum est, excipere valeant.* Hæc Pelusiota.

Aug. lib. de gestis Pelagij c. 35.

Isidorus Pelusiota lib 3. Epist. 314.

Ex quibus videmus jam senem Pelagium in hæresin fuisse abreptum: quam cùm jam animo parturiret, abjecta fide Catholica, mores etiam religiosos abjecisse juxta Isidori testimonium, verisimile est. Nam ut alibi dicturi sumus Pelagiani omnes de laxiori vita culpati sunt. Quamquam quoad integer fide vixit non parvam sanctitatis opinionem adeptus fuit. Testis ejus rei locuples est Augustinus. *Nam*, inquit, *ut de meipso potissimum dicam, primo absentis & Romæ constituti Pelagij nomen cum magna ejus laude cognovi.* Et luculentius alibi: *Post paucissimos dies legi Pelagij quædam scripta, viri ut audio sancti, & non parvo provectu Christiani.* Quem provectum intelligit castitatis & paupertatis professionem, ut ex epistola octogesima-nona clarescit, propter quam Pelagij vita à multis prædicabatur. Ex quo effectum est ut sanctus Ioannes Chrysostomus, magno dolore se tactum diceret cùm viros tam piè ac sanctè, tantaque cum tolerantia viventes in fraudem abripi cerneret.

Lib. de gestis Pelag. c. 22.

Lib. 3 de peccat. meritis c. 1.

Chrysost. Epist. 4.

Ingenio fuit tum ipse tum Celestius præstanti, acuto, atque acri quod Augustinus multis in locis commendavit. Hinc uno loco vocat a *Magna & acuta eorum ingenia*; alio b *non contemptibilia*; alio c *fortissima atque celeberrima*. Ipsum Pelagium non inutiliter d *acutissimum*: e *Celestium hominem acerrimi ingenij*. Tanto impetu ferebatur Pelagius in concionibus, ut eas *vehementes & ardentes* fuisse fidem Augustinus confirmet; librosque Pelagianorum f *propter acrimoniam atque facundiam à plurimis fuisse lectos*. Hieronymus tamen passim ingenia Pelagianorum despicit & acumen vellicat, & tanquam Barbaros atque elingues ridet: *Unus*, inquit, *discipulorum ejus* g

a Epist. 106. ad Paulin.
b Lib. 2. ad Bonif. c. 3.
c Lib. de nat. & grat. c. 6.
d Ibid. c. 35.
e Lib. 2. ad Bonif. c. 3.
f De gestis Pelag. c. 25.
g Epist 143. ad Iulianam

Hieron. Epist. ad Ctesiph. (Celestius) imo tam Magister & totius ductor exercitus, per solœcismorum, & non, ut sui iactitant, per syllogismorum spineta decurrens, sic philosophatur & disputat. Et alibi cum Pelagium ironice vocasset Deo esse inimicum (Lib. 1. Dialog. advers. Pelag.), Tam enim, inquit, invictus disputator est, & nimio verborum se gurgite cooperiens, ut suspicionem nugarum quoque aliquando lectori præbeat. Stylum Pelagij quem alibi ut putidum & elinguem ridet, mirum in modum extollit (Præfat. in lib. 1. Dialog.) inferens: Quæ duo, inquit, capitula orationis & laudis soles cum tuis tractare discipulis nunc se tuæ; cum perspicuè in eis styli tui splendor eluceat, & tanta sit venustas eloquij Tulliani, ut testudineo incedens gradu, quæ secreto doces, mutique venalia, publice non audeas proferre: Et quis tantæ erit ingenij, ut lepôrem tui sermonis possit imitari? (Præfat. in lib. Dialog. in fine) Et infra: (Ibid.) Ab nimium disertus esse cœpisti, ut non dicam eloquens, postquam discipuli tui versi sunt in Magistros &c. Et alio loco B vocat Pelagium [a] maledicum calumniatorem (a Præfat. in lib. primum in Ierem.), cumque cum discipulo ita elinguem & miserum, ut [b] ne maledicere quidem suis verbis poterit (b Præfat. in lib. 4. in Ierem.). Sed salvâ pace Sancti Hieronymi, acutissimi ingenij eos fuisse, & styli non contemnendi non tantum Sancti Augustini testimonio credere malumus, verum etiam ipsa rei veritate convincimur. Nam præterquam quod eorum argumenta præstantissimum ingenium, quod Ecclesia Christi habuit, non mediocriter fatigaverunt, vel solus ille libellus, contra quem liber de justitiæ perfectione conscriptus est, ita vigentibus nervosisque ratiocinationibus contextus est, ut cuivis emunctæ naris homini, eos subtilitate ingenij præcelluisse, & accuratissime philosophicis disciplinis excultos fuisse manifestum sit. Vnaque Epistola quam Pelagius ad virginem sanctam Demetriadem exaravit, aliaque nonnulla exigua fragmenta librorum de libero arbitrio, verissimum esse Augustini judicium de Pelagij facundia contestantur. C Tanti enim meritis & facilitatis est illa Epistola, ut à multis seculis sub nomine & Augustini & Ambrosij, & ipsius Hieronymi quorum operibus intexta circumferebatur, credita fuerit. Cujus erroris non alia videtur fuisse occasio nisi quod non tam rerum similitudo, quam quædam styli facilitas aut dignitas tantorum virorum similitudinem mentiretur.

Porrò lapsus est Pelagius in hæresin in senectute sua, ut ex Epistola Isidori Pelusiotæ ad eum scripta colligitur (Isidorus Pelusiota lib. 1. Epist. 314.): τῷ Ἐφραὶμ ἐξήνθησαν πολιαί, ἀλλ' οὐκ ἔγνω, κακίας τῆς παιδείας, καὶ σὲ πολὺς ὄχλος ἐτῶν περιέστη, ἀλλ' ἔτι ἀκμάζεις· ἔχεις τὸ φρόνημα, ἄλλην μόνην ἐξ ἄλλης ἀμείβων &c. Cani, inquit, effusi sunt in Ephraim & ipse ignoravit, vitiosis nimirum affectionibus iuvenescens. Eodem modo quoque tibi ingens annorum turba canitiem invexit: & tamen rigidum atque inflexum animum habes, ex alio monasterio ad aliud subinde migrans &c.

Ad rationem temporis quod attinet, videtur A impietas ejus innotescere cœpisse circa annum quadringentesimum quartum vel quintum. Constat hoc ex Epistola Sancti Ioannis Chrysostomi ad Olympiadem, in cujus calce sic attexit de Pelagio: σφόδρα ἤλγησα διὰ Πελάγιον τὸν μοναχόν· ἐννόησον τοίνυν πόσων ἄξιοι στεφάνων εἰσὶν οἱ ἑστῶτες γενναίως, ὅταν ἄνδρες ἐν τοσαύτῃ ἀσκήσει διαγαγόντες καὶ καρτερίᾳ, οὕτω φαίνωνται ὑποσυρόμενοι. De Pelagio Monacho magno dolore affectus sum. (Chrysost. Epist. 4. ad Olympiad.) Cogita igitur quot quantis que coronis digni sint, qui fortis animo in acie steterunt, cum viros tam piè ac sanctè, tantaque tolerantia viventes, abripi atque in fraudem impelli videamus. Idem tempus ab ipso Pelagio designatur in Epistola purgationis, quam ad sanctum Innocentium Romanum Pontificem scripsit, quæ cum eum superstitem non reperisset Zozymo ejus successori tradita est. B Vnde scripta est sub mortem Innocentij anno quadringentesimo decimo septimo. Vt ergo sese purgaret, quod de gratia male sentiret: Legant, inquit, illam epistolam quam ad Sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus, quæ trecentis fortè versibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur. (Apud Aug. lib. de gratia Christi c. 35.) Hanc Epistolam se legisse testatur Augustinus, & fermento Pelagiani erroris, ut cætera posteriora scripta, esse corruptam. Cum igitur annus ille duodecimus in quadringentesimum quintum incidat constat eum jam tum vel etiam ante de divina gratia perperam sensisse, scripsisse atque docuisse. Scripsit & alia circa idem tempus, & paulo post partim Epistolas partim opuscula, de quibus suo loco dicturi sumus, omnia novis dogmatibus respersa; sed ita cautè ut oculatissimos quosque falleret. C Quod sibi ipsi quoque penè contigisse in operibus ejus posterioribus testatur Augustinus: Mihi, inquit, penè persuaserat, hanc illum gratiam de qua quæstio est, confiteri. (Ibid. c. 37.) Sed cum ea minus meis & alia venissent quæ postea latius exposuit conscripsit, vidi quemadmodum potuerit etiam illic gratiam nominare, sub ambigua generalitate quid sentiret abscondens, gratiæ tamen vocabulo frangens invidiam, offensionemque declinans.

Hæc enim erat hæretici istius versutia singularis, ut clam suis discipulis virus detegeret, palam autem sive verbo sive scripto tegeret, vel generalibus vocabulis gratiæ, celando sententiam, vel solius naturæ laudibus inculcando. Vbi si ejus essentius gratiæ derogari quereretur, respondebat; egone abnuo gratiam, qui rem confitendo, confitear necesse est & per quid res efficij potest? Vt ex ipso Pelagij opere refert Augustinus. D Hinc Innocentius Pontifex Epistola ad Patres Concilij Carthaginensis: (Lib. de natura & gratia c. 10) Qui perversis, inquit, instructi verborum argutijs, sub imagine Catholicæ fidei disputantes, velut pestiferum exhalantes virus totam veri dogmatis quærunt evertere disciplinam. Hanc Pelagij fraudulentiam

lentiam etjam Sanctus Hieronymus commemorat: *Nosti*, inquit, *quod intrinsecus discipulos tuos doceas, aliud ore commemorans & aliud celans conscientia: nobisque alienis & indoctis loqueris per parabolas, tuis autem mysteria confiteris. & hoc juxta scripturam te facere jactas, quia dictum est, turbis Iesus in parabolis loquebatur, & ad discipulos in domo dicebat; Vobis datum est scire mysteria regni cœlorum, illis autem non est datum.* Nempe, ut infra idem Hieronymus explicat, quia vulgus indoctum non poterat arcanorum ejus onera sustentare, nec capere solidum cibum quod infantiæ lacte contentum est. Itaque conqueritur multum Sanctus ille Doctor omnibus hæreticis, Eunomianis, Arrianis, Macedonianis, nullum nobis laborem facessentibus quia quod sentirent apertè loquerentur, *solam hanc hæresim esse, quæ publicè loqui erubesceret, quod secreto tradere non timeret.* Propter quos clandestinos hæreseos disseminandæ conatus subinde illud Apostoli contra eum usurpat, *Mysterium jam operatur iniquitatis.* Pelagius enim atque ejus discipuli, ut tutiùs hominum animos tentarent, & vacillantes ad ruinam impellerent, sub quæstionum obtentu difficultates suas contra fidem proferebant, neque quid à se, sed quid ab alijs contra moveretur scriptis suis inserebant. Cujus fraudis luculentius habemus exemplum apud Augustinum libro tertio de peccatorum meritis, qui difficultatibus quas Pelagius quasi aliorum nomine protulerat, dissolvendis destinatus est.

Epist. ad Ctesiph.

Epist. ad Ctesiph.

Proemio in lib. primum Dialog. adversj. Pelag.

Accedebat alia serpentina calliditas, quod ad imitationem Simonis Magi, Nicolai, Marcionis, Arij, Donati, aliorumque hæreticorum mulierculis oneratis peccatis utebatur, per quas errores suos latius ferret; quæ prurientes auribus, hæreses jam sæpè damnatas & vetustissimum cœnum quasi novam temperaturam suscipiebant. Quibus artibus effectum est, ut mirum in modum brevi tempore error ille diffunderetur. Testatur hoc Augustinus in Epistola ad Hilarium quam initio hæresis illius scripsit: *Plures*, inquit, *sunt quam sperare possumus & ubi non redarguuntur, etiam alios ad suam sectam seducunt, & sic crebrescunt, ut nesciam quo sint erupturi*: quibus, ut inquit alibi: *usquequaque jam plena sunt omnia.* Causam autem tantæ multiplicationis fuisse illud fraudulentum silentium docet Hieronymus: *Ideò*, inquit, *crevit vestra hæresis, & decepistis plurimos, maximeque eos qui adhærent mulieribus, & sciunt se peccare non posse: quia semper docetis, semper negatis.*

Aug. Epist. 89. ad Hilarium

Epist. 95. ad Innocent.

Hieron. epist. ad Ctesiph.

Hac versipelli astutia ut fœlicius ac tutius Pelagius uteretur, nihil ipse palam de dogmatibus sive verbo prodebat, sive scripto; sed per discipulos clam imbutos errores suos propagabat, eo sanè consilio ut si à libentibus auditoribus susciperentur, in laudem Magistri doctrinæ applausus redundaret; sin minus discipulorum ignorantiæ error ignosceretur. *O te felicem*, inquit Hieronymus, *cujus præter discipulos nemo conscribit libros, ut quicquid videris displicere, non tuum sed alienum esse contendas.* Et hoc est quod alibi dicit: *Ipse mutus latrat per Alpinum canem grandem & corpulentum, & qui calcibus magis possit sævire quam dentibus.* Qua perspicaci Celestium discipulum Pelagij suo colore depingit. Fuit enim inter discipulos Pelagij princeps Celestius, tum acumine dicendi, tum audacia proferendi, tum pertinacia asserendi. Nam ut Augustinus loquitur, Erat vir *acerrimi ingenij*, philosophiæ non imperitus; quam ob causam à Pelagianis per syllogismorum, ut supra diximus, spineta decurrere ferebatur. Itaque Augustinus ratiocinationes illas acutas, breves atque contortas, quas libro de perfectione justitiæ insertas videre licet, testatur à Celestij ingenio non abhorrere: quod in alio ejus opere inspexerat, cujus eum esse constabat auctorem.

Lib 3. Dialog. adversus Pelag.

Hieron. præf. in lib. 3. in Hieremiam.

Aug. lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Aug. lib. de perf. justit. c. 1.

Hanc indolem ejus respiciens Hieronymus: *Magistrorum*, inquit, *silentia profert rabies discipulorum; quod audierunt in cubiculis, in tectis prædicant.* Et Augustinus genium utriusque & Magistri & discipuli brevibus exprimens; *Quid inter istum* (Pelagium) *& Celestium in hac quæstione distabit, nisi quod ille apertior, iste occultior fuit, ille pertinacior, iste mendacior, vel certe ille liberior, hic astutior? Ille enim nec in Ecclesia Carthaginensi damnare voluit, quod in Romana postea se tenere confessus est.* Ex qua prædicandi libertate id assecutus est, ut facile quadriennio ante Magistrum in Concilio Carthaginensi tanquam hæreticus detestatus abscesserit, & Celestij nomine a *hæresis Celestiana* non minus quam Pelagiana indigitata sit, & Celestius seu *Celestiani* haud secus ac Pelagiani sectatores istius dogmatis nuncuparentur.

Hieron. Epist. ad Ctesiph.

Aug. lib. de peccato orig. c. 12.

a *Hieron. Epist. ... & Augustin. b ... 48. & 46*

Cæterum Pelagius quo faciliùs efficaciusque venenum suum diffunderet, Ægypti peragratis monasterijs Romæ sibi delegit domicilium. Testatur enim Augustinus eum diutissime Romæ esse commoratum, multisque in ea urbe fuisse notissimum, ita ut quid sentiret ac diceret, per mysteria scilicet, eos latere non posset, uti in his fuerat sermonibus contentionibusque versatus. Ubi cum à quodam Augustini Coepiscopo illa verba ex libris confessionum fuissent commemorata, *Da quod jubes & jube quod vis, Pelagius ea ferre non potuit, & contradicens aliquanto vehementius, penè cum eo qui ea commemoraverat, litigavit*, ut ab ipso Augustino refertur. Quod necesse est contigisse sub hujus hæresis initia, nam ut mox dicturi sumus, paulo post in Palæstinam migravit, nec Romam ad se purgandum reverti ausus est. Familiaritate autem videtur junctus fuisse Ruffino, & ex illo nonnulla etjam hæresis suæ fundamenta traduxisse, inde colligas, quod Celestius paucis annis post Ruffinū

Aug. Epist. 95. ... de ... c. 8. ...

Lib. de dono pers. c. 20

peccatum originale negantem Romæ se audivisse fatetur, ut ex actis judicij Episcopalis Carthaginensis Augustinus commemorat. Itaque licet in tradendæ doctrinæ capitibus ita odium quo Ruffinus in sanctum flagrabat Hieronymum, ex ipso in Pelagium & Calestium quasi hæreditario transfusum est. Statim enim post mortem Ruffini, qui circa Christi annum quadringentesimum decimum accidit in Sicilia, jam suo cortice natare incipientes Pelagius atque ejus discipuli, sanctum Hieronymum acerrime calumnijs persecuti sunt. Queritur hoc multis ipse sanctus. De Ruffino enim defuncto loquitur quando dicit: *Scorpius inter Enceladum & Porphyrium Trinacriæ humo premitur, & hydra multorum capitum contra nos aliquando sibilare cessavit.* De Pelagianis vero ejus successoribus: *Putabam quod media serpente cum hoc non viviscerent hydræ novella plantaria, & [illegible] mortua, nequaquam in me jaculari fervientes canes qui latrare non cessant &c. hæresis ipsa non moritur, hæreditarios contra nos odiorum suorum catulos dereliquit.* Quænam vero fuerint quæ in sancto Hieronymo reprehenderent, declarat alibi: *Nuper*, inquit, *indoctus calumniator erupit, qui commentarios meos in Epistolam Pauli ad Ephesios reprehendendos putat, nec intelligit nimia stertens vecordia leges commentariorum &c.* Item: *In quibus contra Iovinianum voluminibus, dolet virginitatem nuptijs, & nuptias bigamiæ, & bigamiam polygamiæ esse prælatam.* Ut autem Pelagium designaret, vocat præcursorem magistrum ejus Grunium, hoc est Ruffinum qui eadem in se olim carpserat, & Scotorum pultibus esse prægranatum: quo scommate Britanniam Pelagij patriam exprimit. Nam commentarios in Epistolam ad Ephesios etjam à Ruffino olim fuisse culpatos, ex libro primo Apologiæ Sancti Hieronymi adversus Ruffinum, liquido constat. Hinc alio in loco: Cui (Grunnio seu Ruffino) *duobus*, inquit, *respondi libris, quæ iste quasi sua profert, quo alio iam calumniante purgata sunt.* Et infra respondens alteri de nuptijs damnatis impactæ sibi calumniæ: *Legat*, inquit, *eiusdem operis Apologiam, quam ante annos plurimos adversus Magistrum eius gaudens Roma suscepit, & tunc animadvertet alienis se vocibus blasphemare, & in tantum esse imperitum, ut ne maledicta quidem habeat propria, sed inimicorum etiam olim sepultorum contra nos utatur rabie.* Hæc Hieronymus. Quo verò pacto intelligendum sit, quod Ruffinus Pelagianorum præcursor fuerit, suo loco demonstrabitur.

Hier. præf. in primum lib. comment. in Ezech.

Præfat in lib. 6. Comment. in Ezech.

Præfat. Comment. in lib. 1. Ierem.

Ibid.

Interea Roma capta per Barbaros circa annum quadringentesimum decimum, Pelagius cum Celestio discipulo inde quoque diffugit, eodemque circiter tempore in Africam videntur appulisse. Nam de Pelagio quidem sic Augustinus: *Ut de me ipso*, inquit, *aliquid loquar, prius absentis & Romæ constituti Pelagij nomen magna cum laude cognovi: postea cœpit ad nos fama perferre quod adversus Dei gratiam disputaret, quod licet dolerem, & ab eo mihi diceretur quibus crederem, aliquid tamen aliquid, vel in cuiusquam libro [illegible], [illegible] [illegible].* Quæ omnia manifeste tempus illud respiciunt de quo egimus, cum Romæ usque ad captam à Gotis urbem, lupus sub ovina pelle latitaret, si tamen ut jam fama perversitatis ejus erumperet. Quæ verò post captam urbem, hoc est post annum quadringentesimum decimum, post quem statim contra discipulos ejus, atque ipsum [illegible] & scribi cœptum est, consecuta sunt, sic idem Augustinus prætexit: *Postea vero*, inquit, *quam in Africam venit me absente, nostro id est Hipponensi littore exceptus est, ubi omnino [illegible], nihil ab illo huiusmodi auditum est, quia & citius quam putabatur, inde profectus est.* Hæc de primo Pelagij in Africam adventu, postquam jam hæresim suam disseminare cœpisset, ita ut publica ubique fama innotesceret. De secundo verò adventu ejus agens Augustinus, vel certè si in ipsa Africa (ut planè verisimile est) diutius egerit, de occursu quem cum Pelagio habuit, sic subjungit: *Postmodum eius faciem, ni fallor, semel vel iterum vidi, quando cura Collationis, quam cum hæreticis Donatistis habituri eramus, occupatissimus fui, ille vero etiam ad transmarina properavit.* Contigit hæc Collatio anno quadringentesimo undecimo primo videlicet postquam Roma à Barbaris fuisset spoliata, quæ calamitas etjam Pelagianos urbe fugavit. Nullo enim decreto publico hactenus condemnati fuerant. Pelagius ex Africa ad transmarina properans in Palestinam videtur appulisse, ubi ante congregatam Synodum Diospolitanam satis diu eum hæsisse certum est. Nam eo quod ibi fixisset domicilium, à fratribus ad Concilium Episcoporum illius provinciæ tractus est. Sed hæc longè posterius contigerunt. Commorationem vero ejus in Palestina circa hoc tempus videtur & Hieronymus perstringere, qui in Bethleem circiter biennio scribens Commentarios in Hieremiam, antequam adhuc ullo judicio publico tanquam hæretici Pelagiani innotuissent. *Iste*, inquit, *tacet alibi criminatur, mittit in universum orbem Epistolas biblinas prius auriferas, nunc maledicas & patientiam nostram de Christi humilitate venientem malæ conscientiæ signum arbitratur.* Ex quo manifestum est tempus illud designari quo needum contra Pelagianos Hieronymus silentium ruperat. Sed paulo post eodem circiter anno in quo versamur quadringentesimo undecimo, vel certe sequenti antequam tamen Celestius Carthagine ferret *dignam* sua perversitate sententiam, suppressis adhuc authorum nominibus cœpit primus adversus serpentem hæresim scribere. Cùm enim interpellatus fuisset à Ctesiphonte, missa ad eum sola illa de impeccantia, seu apathia quæstione, in quam

Lib. de gestis Pelag. c. 22.

De gestis Pelag. c. 22.

Hieron. præfat. in lib. 3. Hierem.

quam stabiliendam initio suæ hæreseos omnes ingenij sui nervos Pelagiani contulerant, fontes illius doctrinæ detegit, Ruffinum, Iovinianum, Evagrium, Origenem, & Philosophos Zenonem atq; Pythagoram, & repulsis breviter eorum argumentis præcipuis, in hoc penè totus incumbit, ut colubrum tortuosum, qui mille per meandros & fluxus, omni calliditatis artificio palam per alienas quæstiones, clam per assertiones, quas palam suas esse pernegabat, se insinuare nitebatur, & plerosque jam etjam in Oriente deceperat, è cavernis in publicum produceret, quod monstrum hoc notie esset confessile. Hinc Hieronymus: *Necdum, inquit, scripsi, & comminaris mihi rescriptorum tuorum fulmina, ut scilicet hoc timore perterritus, non audeam ora reserare. Et non animadvertatis idcirco nos scribere, ut vos respondere cogamini, & aperta aliquando dicere quod pro tempore, personis & locis, vel loquimini vel tacetis. Nolo vobis liberum esse negare, quod semel scripseritis. Ecclesiæ victoria est vos aperte dicere quod sentitis. Aut enim idem responsuri estis quod & nos loquimur, & nequaquam eritis adversarij, sed amici: aut si contraria nostro dogmati dixeritis, in eo vincemus quod omnes cognoscent Ecclesiæ, quid sentiatis. Sententias vestras prodidisse superasse est. Patet prima fronte blasphemia.* Et hæc quidem in Oriente Hieronymus; quo tempore jam ita fervere cœperat hujusmodi contentiones, ut jam discipuli Pelagiani inciperent appellari. Testis est locuples idem Sanctus, in eadem Epistola, ubi cùm dixisset; *nullum in hoc opusculo nomen propriè tangitur. adversus magistrum perversi dogmatis locuti sumus.* infrà subjungit: *Fratrum inter se cernis iurgia & rides atque lætaris, quod alij tuo nomine, alij Christi appellentur.*

Ita Hieron. Epist. ad Ctesiph.

Ibid. versus finem.

Epistola ad Ctesiph. in fine

In Occidente verò cum hoc anno quadringentesimo undecimo, quo Pelagium in Africam venisse & ab Augustino cura Collationis occupatissimo, aliquoties Carthagine visum fuisse diximus, eòdem etjam Celestius cum suo magistro fuisset delatus, cœpit confestim acriter de Pelagianis quæstionibus disputare, & quaquaversum nova dogmata maximè in Carthaginensi urbe diffundere, unde perturbati boni nonnulli Ecclesiastici maximeque Paulinus Diaconus, cùm animadverterent eum, ut majori auctoritate propagandis hujusmodi doctrinis incumberet, clandestina calliditate conari, ut ad presbyterij gradum eveheretur, Christiana usi libertate ad Episcoporum judicium Carthagine Celestium detulerunt, ubi accusatus atque damnatus, excommunicationis sententia ab Ecclesia Carthaginensi pulsus est. Auctor historiæ est Augustinus, qui cùm dixisset anno Collationis cum Donatistis Pelagium fuisse Carthagine, statim hæc de Celestio: *Interea, inquit, per ora eorum quicius discipuli ferebantur, dogmata ista fervebant, ita ut Celestius ad Ecclesiasticum iudicium perveniret, & reportaret dignam sua perversitate sententiam.* Et in Epistola ad Hilarium: *Nam nunc, inquit,*

Lib. de gestis Pelag. c. 22

Epist. 89. ad Hilarium.

A *eorum nomine Celestius in eiusdem civitatis* (Carthaginensis) *Ecclesia iam ad presbyterij honorem surrepere cœperat: sed fidelissima libertate fratrum propter has ipsas contra Christi gratiam disputationes usque ad iudicium Episcopale perductus est.* Contigerunt hęc non ipso illo anno quadringentesimo undecimo quo propter Collationem cum Donatistis multis Antistites in illam urbem confluxerant. Augustinus enim qui inter primos molem illius Collationis sustinuit, testatur se cùm Celestius damnabatur Carthagine non fuisse, sed eam ab Aurelio alijsque Episcopis peractam esse: *Hæc*, inquit ad Aurelium Augustinus *ita obiecta sunt* (scilicet ex doctrina Celestij) *ut etiam apud Carthaginem, a tua sanctitate & ab alijs tecum Episcopis dicerentur audita atque damnata; ubi quidem ut recolis ipse non fui, sed postea cum venissem Carthaginem eadem gesta recensui.*

Lib. de gestis Pelagij c. 11. Et lib. 2. Retract. c. 33.

B Non etjam contigerunt anno præcedenti quadringentesimo decimo, quia idem Augustinus de se fatetur in libris de peccatorum meritis & remissione, qui post Celestium damnatum scripti sunt, *sibi cum esset Carthagine*, nempe in ista Collatione (nam damnationi Celestij non interfuit) *cursim aures à transitoriè colloquentibus fuisse perstrictas, non ideò parvulos baptizari, ut remissionem accipiant peccatorum, sed ut sanctificentur in Christo, eaque novitate permotum, & quia oportunum non fuit, ut contra aliquid diceret* (quia scilicet cura Collationis, ut suprà diximus, occupatissimus erat) *& non tales homines erant, de quorum esset authoritate sollicitus, facile hoc in transactis atque abolitis habuisse.* Quæ omnia manifestè convincunt, tempore illius famosæ Collationis, nihil adhuc de Celestio fuisse tractatum. Cùm ergo Patres Concilij Carthaginensis, quod anno quadringentesimo decimo sexto celebratum fuit, in Epistola Synodali ad Inno-

Lib. 3. de peccatorum meritis & remiss. c. 6

C centium testentur *se recensendum petijsse*, quod *ante ferme quinquennium* super Celestij nomine apud Ecclesiam Carthaginensem fuisset agitatum, superest anno quadringentesimo duodecimo, sequenti nempe anno post Collationem, Celestium ab Africanis Episcopis fuisse damnatum. Acta porro contra Celestium in isto judicio confecta perierunt præter exiguum fragmentum quod in operibus Augustini conservatum est, aliaque nonnulla quæ hinc inde colliguntur. Fragmentum vero sic se habet: *Aurelius Episcopus dixit.* Sequentia recitentur, & recitatum est: *quod peccatum Adæ ipsi soli obfuerit, & non generi humano.* Et cùm recitatum esset Celestius dixit: *Dixi de traduce peccati me dubium esse; ita tamen ut cui Deus donavit gratiam peritiæ consentiam, quia diversa ab eis audivi, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt presbyteri.* Paulinus Diaconus dixit: Dic

Epist. 90. apud Aug.

Ex libro de peccato orig. cap. 3.

D nobis nomina ipsorum. Celestius respondit: *Sanctus Presbyter Rufinus Romæ qui mansit cum Sancto Pammachio. Ego audivi illum dicentem, quia tradux peccati non sit.* Paulinus Diaconus dixit: Est aliquis alius? Celestius dixit: *Audivi & plures dicere.* Paulinus Diaconus dixit.

 Dic

Dic nomina ipsorum. Celestius dixit: *Non sibi sufficit unus sacerdos?* Et post aliqua alio loco: Aurelius Episcopus dixit: Reliqua libelli legantur. Et recitatum est, *Quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint, in quo fuit Adam ante transgressionem*: usque in finem libelli minoris superius inserti. Aurelius Episcopus dixit: Docuisti Celesti, aliquando, ut dixit Diaconus Paulinus, quod infantes qui nascuntur, in eo statu sint in quo Adam ante transgressionem. Celestius dixit, *exponat, quid dixit ante transgressionem.* Paulinus Diaconus dixit: Tu nega hoc te docuisse. Unum est ex duobus, aut neget se docuisse, aut jam damnet istud. Celestius dixit *Iam dixi, exponat, quomodo dixit ante transgressionem.* Paulinus Diaconus dixit: nega te illa docuisse: Aurelius Episcopus dixit: Rogo, quid collegerim ego ex hujusmodi objectione, dico Adam constitutus in paradiso, quod ante dicatur inexterminabilis factus, postea per transgressionem præcepti factus sit corruptibilis. Hoc dicis frater Pauline? Paulinus Diaconus dixit: Hoc Domine. Aurelius Episcopus dixit: Status certè infantium hodie baptizandorum, utrùm talis sit, qualis fuit ante transgressionem Adæ, an certè de eadem origine peccati, de qua nascitur, transgressionis culpa trahat? Hoc vult Diaconus Paulinus audire. Paulinus Diaconus dixit: Utrum docuit hoc an non, neget. Celestius dixit: *Iam de traduce peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audivi destruere, nec non & alios astruere, licet quæstionis res sit ista, non hæresis: infantes semper dixi egere baptismo, ac debere baptizari. Quid quærit aliud?*

A

Cap. 4.

B

Præter illos duos articulos de parvulorum innoxia puritate, qui gestis illis comprehenduntur, etiam alij nonnulli Celestio objecti sunt. Nam isti duo iam allati articuli, erant secundus & quintus. Omnes autem simul breviter recensentur ab Augustino libro de gestis Pelagij, ex ipsis actis Concilij Diospolitani, quod quadriennio post contra Pelagium celebratum est. Verba Augustini sunt hujusmodi, *Hic enim sequuntur* (nempe in actis Concilij Diospolitani) *objecta Pelagio, quæ in doctrina Celestij discipuli ejus referuntur inventa. Adam mortalem factum qui sive peccaret, sive non peccaret, moriturus esset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum. Quoniam lex sic mittit ad regnum, quemadmodum Euangelium. Quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato: Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem: Quoniam neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat. Hæc ita objecta sunt ut etiam apud Carthaginem à Sanctitate tua & alijs tecum Episcopis dicerentur audita atque damnata. Ubi quidem ut recolo ipse non fui* &c. Hæc ita Augustinus. Præter ista vero quæ dicta sunt, aliunde constat libellum quendam, quo fidem suam profiteretur, Episcopis obtulisse Celestium, atque

C

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

D

inter cætera falsum esse, redemptionem parvulis esse necessariam, etsi nullo peccato originali infectos esse censeret. Testis hujus antilogiæ est Augustinus in lib. de peccato originali: *Nam & Celestium apud Carthaginem*, inquit, *in libello suo confessus est redemptionem parvulorum, & tamen noluit confiteri ex Adam in eos transisse peccatum.* Hinc alibi: *redemptionem etiam ipsis* (parvulis) *opus esse concedunt sicut cujusdam eorum libello brevissimo continetur, qui tamen ibi remissionem alicujus peccati apertiùs exprimere noluit.* Et apertissimè in Epistola ad Hilarium, ubi cum ea de Celestio apud Carthaginem quæ suprà diximus, retulisset; *Coactus est*, inquit, *confiteri propter baptizandos parvulos, quod & ipsis redemptio sit necessaria; ubi quamquam noluerit de originali peccato aliquid expressius dicere, tamen ipso redemptionis nomine, non parum sibi præscripsit.* Quæ omnia etiam eo consilio adduximus, ut ostenderemus falli scriptorem quendam qui putat Epistolam illam ad Hilarium itemq; libros de peccatorum meritis & remissione, anno superiori quadragesimo decimo ante damnationem Celestij esse conscripta. Nam præter evidentissima testimonia quæ produximus, ipse Augustinus alibi expressis verbis dicit quod *cum libros de peccatorum meritis scriberet, Celestium Pelagij discipulum jam propter tales assertiones apud Carthaginem in Episcopali judicio*, ubi ego, inquit, *non interfui, excommunicationem meruerat.*

Lib. de peccato orig. c. 19.

Lib. 1 de pecc. merit. & remiss. c. 34.

Epist. 89 ad Hilar.

Lib. 2. Retract. c. 33.

Neque vero movere debet id quod scriptorem illum in transversum abripuit quod nulla in hac Epistola ad Hilarium Pelagij fiat mentio, quasi propterea ante hoc de Celestio judicium tanquam adhuc latitante, conscripta esse judicanda sint: Nam Epistola ad Hilarium potius contra doctrinam Celestij exarata est, cujus etjam idcirco tanquam damnati mentionem fecit. In libris de peccatorum meritis à Pelagij acerbiore commemoratione supersedendum esse arbitratus est, non quod non satis essent utriusque propalata ac diffamata nomina, sed ne tam aperta oppugnatione offensi, insanabiliores redderentur. Ita enim charitatis Christianæ modestia faciliùs eos corrigi posse sperabat, ut Augustinus ipse de suo hoc animo testatur. Idem namque propositum etjam in libro de natura & gratia persecutus est, quem tamen jam aliquot annis ab ista Celestij damnatione conscripsit. De quo libro modestiæ suæ scopum exprimens, sic ipse loquitur: *Nec sic tamen opere meo* (de natura & gratia) *quo eundem librum refelli, Pelagij nomen inserui, facilius me existimans profuturum, si servata amicitia, adhuc ejus verecundiæ parcerem, cujus litteris jam parcere non debebam.*

Lib. de gestis Pelag. c. 23.

Sed quis tandem exitus istius accusationis Celestij & Iudicij Episcopalis? Nempe & ipsa dogmata ab Episcopis audita atque [a] damnata sunt, & auctor eorum aut propugnator Celestius dignam reportavit [b] *suæ perversitatis* sententiam, hoc est ut alibi dicit [c] *excommunicationem.* Qua percussus quidem pulsus-

a Testatur August. lib. de gestis Pelag. c. 11.
b Ibid. c. 22.
c Lib. 2. Retract. c. 33.

pulsusque Carthagine, animo tamen pervicaciam non deposuit, *magis enim convictum*, inquit, Augustinus, *& ab Ecclesia detestatus, quam correctus & paratus abscessit.*

Epist. 89. ad Hilar.

Hac ergo ignominia fugatus ex Africa, in Siciliam se videtur contulisse. Nam circa hoc tempus novis Pelagianorum doctrinis, hæc insula perturbata est. Ex quo consecutum est ut Hilarius quinque Pelagianorum quæstiones Augustino solvendas mitteret, quæ apud Syracusas magna contentione disputabantur. Dissolvit eas accuratissimè tota Epistola octogesima nona quam ad Hilarium dedit, ubi cum eum inter cætera de recentibus gestis circa Celestium certiorem fecisset: *Veritus sum*, inquit, *ne forte sit ipse qui vestram fidem perturbare conatur, ideo nominis ipsius commemorationem putavi esse faciendam.* Aliquamdiu enim eum in Sicilia delituisse, satis ex initio libri de perfectione justitiæ & inscriptione chartulæ quæ ad Augustinum ex Sicilia, delata est, conjici potest. Nimirum hoc respicit Hieronymus, dum docet hæresim jugulatã cœpisse reviviscere, & non solũ in occidẽtis sed & in oriẽtis partibus sibilare, & in quibusdam insulis præcipue Siciliæ & Rhodi maculare plerosque. Et quanquam non liqueat quis in Rhodo insula venenum sparserit, tamen in Palæstina Pelagium, in Sicilia Celestium aliquamdiu sedem fixisse, ubi præcursor eorum Rufinus diem clauserat, satis certum est. Nempe ut partito Orientis & Occidentis imperio, quasi novi Apostoli terrarum orbem novæ doctrinæ sacramentis imbuerent.

Epist. 89. ad Hilar.

Hieron. præfat. in 4. Comment. Hierem.

Porro antequam istas litteras ad Hilarium dedisset Augustinus, damnato jam fugatoque Carthagine Celestio, missæ sunt ei quæstiones nonnullæ solvendæ, maximè de peccato originali, baptismo parvulorum & perfectione virtutis Christianæ in hac vita à Marcellino. *Quos eos*, inquit, *quotidie molestissimos disputatores patiebatur.* Quibus quæstionibus dissolvendis conscripsit tres ad eundem Marcellinum libros de peccatorum meritis & remissione, quod primum omnino opus fuit, ut ipse testatur quo contra Pelagianos exerceri cœpit. Cùm verò Marcellinus, difficultate quadam in secundi libri sexto capite occurrente moveretur, quomodo possibile esse dixisset, ut homo viveret in hac vita sine peccato, cùm nullum istius rei dari posset exemplum, adjecit quartum librum ad eundem Marcellinum, quem de spiritu & litera inscripsit, in quo ex divinis litteris, & sine exemplo esse perfectam justitiam, nec tamen Deo esse impossibilem, magna virium contentione confirmat. Nec tamen interea cessabant istæ in Africa maximeque Carthagine quæstiones, quæ tanto fervore agitabantur, ut quidam talia sentientes ea nonnullis Fratribus ita persuadere conarentur, ut de orientalibus comminarentur Ecclesijs, quod nisi hæc tenerent, earum possent judicio condemnari. Hinc Augustinus postea, cùm venisset Carthaginẽ, & antea gesta contra Celestium recensuisset, jubente Aurelio in Basilica majori, gestans quoque in manibus Epistolam gloriosissimi martyris Cypriani, & de hac re verba ejus recitans atque pertractans, sermonem habuit, ut error iste nefarius de quorundam cordibus auferretur. Testatur hæc omnia ipsemet Augustinus in libro quem de gestis Pelagij in Palæstina conscripsit. Extat ille sermo luculentissimus inter eos quos de verbis Apostoli conscripsit, decimus quartus Carthagine recitatus.

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Lib. 2. Retract. c. 33

Cæterùm Pelagius cùm ex Africa recessisset, litteras ad sanctum Augustinum dedit, adulatione plenas, ut tantum virum sibi conciliaret, cujus doctrinam & calamum verebatur. Magnis enim laudibus extollebat in Augustino dona, quibus eum Deus cumulaverat præcipueque justitiam: quemadmodum ex ipso Augustino hæc referente constare possunt. Multum enim ab Augustino dilectum esse Pelagium, quamdiu rectæ fidei esse videbatur, ex litteris ad Sanctum Paulinum Nolanum Episcopum, qui cum eo quoque non vulgari amicitiæ nexu colligatus fuerat, abundè liquet. Litteris istis Pelagij hunc in modum Augustinus respondit:

Lib. de gestis Pelag. c. 26.

Epist. 106. ad Paulinũ initio.

Domino dilectissimo & desideratissimo Fratri *Pelagio* *Augustinus* in Domino salutem.

Gratias ago plurimùm quod me litteris tuis exhilarare dignatus sis, & certum facere de salute vestra. Retribuat tibi Dominus bona, quibus semper sis bonus, & cum illo æterno vivas in æternum, Domine dilectissime & desideratissime Frater. Ego autem etsi in me non agnosco præconia de me tua, quæ tuæ benignitatis Epistola continet, benevolo tamen animo erga exiguitatem meam, ingratus esse non possum, simul admonens ut potius ores pro me, quo talis à Domino fiam qualem me jam esse arbitraris. Et aliâ manu memor nostri incolumis Deo placeas Domine dilectissime & desideratissime Frater.

Ex hoc litterarum contextu vides totas ea intentione esse dictatas ut Pelagium ab errore revocaret, quo dona Dei viribus humanis dicebatur asserere. Idcirco verò desideratissimum eum vocat, quoniam valde cupiebat cum eo præsente aliquid colloqui: jam enim audierat contra gratiam quâ justificamur, quando huic aliqua commemoratio fie-

tio fieret, aperta eum contentione conari. Quem illarum litterarum scopum atq; sensum alibi ipse Augustinus luculente exponit.

Lib. de gestis Pelagij. 26. & 29.

Eodem verò anno finiente quadringentesimo duodecimo, vel certe initio quadringentesimi decimi tertij, scripsit Augustinus libros illos, de quibus suprà diximus, ad Hilarium & de peccatorum meritis & remissione, itemque a item connexum præcedentibus de Spiritu & littera. Cùm enim ad Marcellinum tribunum tres postremi scripti sint, qui tyrannide Heracliani anno quadringentesimo decimo tertio, octavo Idus Aprilis cæsus fuit, necesse est ut ad hoc tempus referantur. In quibus cum quasdam refellat Pelagij argumentationes quæ Commentarijs in Epistolas Pauli elaboratis intextæ, post paucissimos, ut inquit Augustinus, dies venerant in ejus manus, liquet illas Pelagij in Apostolum lucubrationes ante præsentem annum perfectas esse. Porrò quod adhuc sub Catholico nomine lataret, dubitationes suas contra Catholicam de peccato originali fidem, non ex sua, sed ex aliorum persona inducit scriptis suis, eoque adeo *jubus*, inquit Augustinus, *hanc nescio quam esse novitatem, ut eam ipse conficeri aut verecundatus aut veritus fuerit.* Quam ob causam circumspectum virum eum appellat.

Lib. 3. de peccat. merit. c. 2. *Lib. 3. de peccat. merit. c. 1.* *Lib. 3. de peccat. merit. c. 3.* *c cap. 10.*

Sed anno sequenti quadringentesimo decimo tertio occasio oblata est, qua se rejectâ paululum larva luculentiùs proderet, dum propria contra Dei gratiam dogmata non amplius dubitando sed asserendo propagare conatus est. Demetrias enim ex Aniciorum stemmate virgo nobilissima, propter Gothorum invasionem in Africam secessu degeret, ubi Sancti Augustini exhortatione ad offerendam Deo virginitatem incitata, hoc circiter anno, toto orbe mirante, converso repente animo desiderio connubij et nuptiarum, declinavit maritale conjugium, & ut omnem prosapiam suam puellari titulo consecraret, primam stirpis suæ perpetuam virginem virginum sponso dedicavit. Quod factum miris elogijs & epithalamijs à sanctissimis juxta doctissimisque Patribus celebratum est, a Hieronymo, b Augustino, c Innocentio Pontifice, d Prospero. Pelagius igitur quod hactenus à minus perspicacibus vir sanctus haberetur, à Juliana Demetriadis matre (si verum est ipsius Pelagij hac de re testimonium) interpellatus est, ut aliquid ad sanctam Virginem confirmandam scriberet. Quam aptissimam occasionem ratus, qua tam illustri sese familiæ coluber ille vaferrimus insinuaret prolixam ad Demetriadem epistolam scripsit, ut eam ad perfectionem vitæ Christianæ institueret: habetur illa inter opera Divi Augustini, itemque Hieronymi, sub cujus nomine multis seculis lecta est, jam inde à temporibus Bedæ, qui cùm eam à dignitate nominis Hieronymiani removisset, adductis ac refutatis non paucis

a Hieron. Epist. 8. b Aug. Epist. 179. c Innocent. Epist. Rom. Pontif. Epist. 11 d In Epistola illa ad Demetriad.

Erat Epist. 142. nunc rejecta in appendicem. Vide Bedam praef. in Cantic. Cant.

hæresibus, quibus infarta est, eam attribuit Juliano illi Pelagianorum antesignano, contra quem Sanctus Augustinus multis annis luctatus est, unde nescio quid Baronio in mentem venerit, dum dicit istam Epistolam à Beda agnitam fuisse tanquam Pelagij fœtum. Refutata est aliquot annis pòst à Sancto Augustino, qui ei Epistolam centesimam quadragesimam tertiam ad Julianam Demetriadis matrem opposuit. Porrò esse verissimum ipsius Pelagij fœtum, sine ulla ambiguitate confitetur ipse Pelagius in litteris purgationis quas abhinc quinquennio ad Innocentium Papam dedit: cujus verba libro Augustini de gratia Christi intexta sic se habent: *Legant etiam*, inquit Pelagius, *quam ad sacram Christi virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus Epistolam, & invenient nos ita laudare naturam, ut Dei semper gratiam addamus auxilium.* Quibus adductis Pelagij verbis, multa loca ex eadem Epistola citat ac refutat Augustinus, quæ verbotenus, in eadem in hunc usque diem reperiuntur. Ex hoc autem Pelagij testimonio videre licet, in Oriente seu Palæstina, non in Sicilia circa hæc tempora hæsisse Hæresiarcham ut suprà retulimus.

Baron. tomo 5. annal. ad annum 413.

Quemadmodum verò nobilissimæ virginis pectus miris laudium atque adulationis blanditijs in illis litteris demulsit, ita & aliam quandam viduam cujus nomen neque apud Augustinum, neq; apud Hieronymum exprimitur, imo neque in libro expressum fuit, ut inquit Augustinus, eodem fucò jam ante deliniverat, ut ei non modo à Sancto Hieronymo paulò post fastidiose exprobratum est, sed etjam in Concilio Diospolitano tanquam crimen objectum, quod nisi negando id se scripsisse vel dixisse, purgare non potuit, quemadmodum ab Augustino exactè illius Concilij commemoratur. Non autem erat hæc epistola quam ad viduam scripsit, ut putavit Baronius, sed plures libri exhortatorij vel consolatorij ut ab Augustino vocantur, quorum fragmenta nonnulla in utrisque operibus videre licet. Præterquam verò quod viduam illam enormibus laudum encomijs extulisset, superbissimam orandi ei formam præscripsit, quæ tantam Pelagio invidiam suscitarunt, ut illa duo capitula orationis & laudis, jurare cum suis solere discipulis, ea non esse sua, ut Hieronymus testis est. Scripti autem fuerunt illi libri tacitè ante biennium ut ex Augustino colligitur.

Lib. de gestis Pelag. c. 6. Hieron. Dialog. 3. contra Pelag. Lib. de gestis Pelag. c. 6. Ibid. Hieron. lib. Dialog. adversus Pelag. Aug. lib. de gestis Pelag. in fine.

Circa annum verò quadringentesimum decimum quintum videtur contigisse quod Augustinus narrat de Timasio & Jacobo honestis & religiosis adolescentibus servis Dei. Qui cum in Pelagium incidissent, erroribus ejus imbuti sunt, & ipsius Pelagij exhortatione, spem quam habebant in seculo reliquerunt. Deo verò misericorditer inspirante per Sancti Augustini operam ex illa hæresi liberati sunt: qui cum ejus admonitionibus inciperent emendari, tradiderunt ei librum quem

Lib. de gestis Pelag. c. 1. & Epist. 95. & 106.

quem ipsius Pelagij esse dixerunt, ubi hominis naturam contra Dei gratiam qua justificatur impius, quanta potuit argumentatione defendit, zelo ardentissimo accensus eos, qui cùm in suis peccatis humanam voluntatem debeant accusare, naturam potiùs accusantes humanam, per illam se excusare conabantur; & ut illi libro responderet Augustinus eum à pendio rogaverant. Qui cùm hactenus de Pelagij sententia fluctuasset, accepto hoc ejus libro, tum apertissimè objectam sibi à seipso tanquam ab adversario quæstionem, non aliter sibi solvere visus est, nisi ut naturam cum libero arbitrio conditam Dei diceret gratiam, aliquando, idque tenuiter nec apertè etiam conjungens vel legis adjutorium, vel remissionem etjam peccatorum; tum verò sine ulla dubitatione eluxit, quam esset Christianæ saluti venenum illius perversitatis inimicum. Quare continuo mittentibus Timasio atque Iacobo, libro isti Pelagij, altero libro, quem de natura & gratia inscripsit, respondendum esse judicavit, ut eo modo error ipse nefarius de cordibus eorum perfectius auferretur. Neque hic tamen operi suo Pelagij nomen inseruit, *ne offensus insanabilior redderetur; facilius se existimans profuturum, servata amicitia, adhuc eius verecundiæ parcerit, cuius litteris tam parcere non deberet.* Quamquam istius cum postea consilij pœnituerit, quod animadverteret se dum dolorem Pelagio timeret facere, tumorem ejus auxisse silentio. Cùm ergo illi ad quos liber scriptus atque directus fuit Timasius & Iacobus cum accepissent, mirum in modum recreati hasce litteras Augustino rescripserunt:

Lib. de gestis Pelag. c. 23

Epist. 106. ad Paulin.

Lib. de gestis Pelag. c. 23. Ibid. c. 25

Domino verè Beatissimo & meritò Venerabili Patri Episcopo Augustino *Timasius & Iacobus* in Domino salutem.

Apud Aug. lib. de gest. Pelag. c. 54.

Ita nos refecit & recreavit gratia Dei ministrata per verbum tuum, ut prorsus germanè dicamus, misit verbum suum & sanavit eos, Domine beatissime & meritò venerabilis Pater. Sanè ea diligentia ventilasse sanctitatem tuam textum ejusdem libelli reperimus, ut ad singulos apices responsa reddita stupeamus, sive in his quæ refutare detestari aut fugere deceat Christianum, sive in illis in quibus non satis invenitur errasse, quamvis nescio qua calliditate, in ipsis quoque gratiam Dei credidit supprimendam: Sed unum est quod nos in tanto beneficio afficit, quia tardè hoc tam præclarum gratiæ Dei munus effulsit. Siquidem contingit absentes fieri quosdam, quorum cæcitati tam perspicuæ veritatis illustratio deberetur, ad quos etsi tardius, non diffidimus propitio Deo eandem gratiam pervenire qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire. Nos verò etsi olim Spiritu charitatis qui in te est, docti subjectionem ejus abjecerimus errores, in hoc etiam nunc gratias agimus, quod hæc quæ ante credidimus, nunc alijs aperire didicimus, viam facilitatis uberiore sanctitatis tuæ sermone pandente. Et alia manu: Incolumem beatitudinem tuam nostrique memorem, misericordia Dei nostri glorificet in æternum.

VBi quod dicunt uno se affici, quia *tardè hoc præclarum Dei munus effulsit* propter quorundam absentiam quibus veritatis illustratio deberetur, Pelagium præcipuè significabant, quem visa tam accurata omnium apicum refutatione, ab errore liberari posse sperabant. Sed tantum abest ut Pelagium cœpti pœnituerit, ut ad solitas conversus tergiversandi strophas invidiosissimè questus sit libros suos ex quibus error innotuit *inemendatos sibi fuisse surreptos, alios verò omnino suos esse* negaverit. Quam querimoniam etiam diu post etiam apud Zozymum Innocentij successorem fecit, ut ex litteris ejusdem ad Episcopos Africanos liquet. Lucubrationem hujus versutiæ jam ante Augustinus præviderat. Hinc misso libro tum Pelagij tum suo ad Innocentium Romanum Pontificem, ut loca quędam quæ signis erant notata, inspicere non gravaretur, quo quam malè de divina gratia sentiret Pelagius, deprehenderat, sic Pontificem præmunierat: *Si autem hunc esse suum librum negat aut eadem in libro loca, non contendimus, Anathematizet ea & illam confiteatur apertissimè gratiam, quam doctrina Christiana commendat. Ego enim*, inquit alibi, *idoneos testes habeo honestos & fideles viros, & eius sine dubio dilectores, quibus attestantibus purgare me possum, quod eundem librum ipsi mihi dederint, eumque Pelagij esse dixerint, ut saltem hoc mihi sufficiat, ne dicat a me fuisse sive corruptum sive falsatum.* Innocentius verò perfidiam hæretici detestatus, judicium suum Augustino de libro illo Pelagij rescripsit in hunc modum: *Librum sanè qui eius esse diceretur nobis à vestra Caritate transmissum evolvimus, in quo multa blasphemia, nihil quod placeat, nonquod*

Lib. de gratia Christi c.

Epist. 95.

Epist. 252.

Epist. 96. ad August.

quod non penitus displiceret, à quovis damnandum atque calcandum, eis similia, nisi qui ista scripserat, nemo alter in mentem reciperet atque sentiret.

Eodem porrò tempore quo hæc scribebat Augustinus, Hieronymus crebra fratrum expostulatione fatigatus, cur post Epistolam ad Ctesiphontem, promissum opus ultra differret, in quo pollicitus fuerat, se ad cunctas eorum qui Apatheiam prædicant quæstiunculas responsurum, tandem operi se accinxit, & tria dialogorum volumina condidit, Socraticorum servata consuetudine, ut ex utraque parte quod dici posset, exponeret, & ita veritas magis elucesceret. Quod consilium ea de causa contra Pelagium cepit, quia semper docendo doctrinamque suam negando sepiæ suo se atramento tegebat, ut quod sentiret, agnosci non nisi ab oculatissimis posset. Et quanquam apertè significet Hieronymus se contra Pelagij sensus ac doctrinam scribere, ne tamen magis homines quam errores odisse videretur, vel aliquorum infamiam quærere, Attici & Critobuli nomina induxit, per quos utraq; pars quid sentiret exprimeret. Hinc Pelagius teste Augustino non solebat contra Hieronymum jactitare, nisi quod ei tanquam æmulo invideret; à qua calumnia se tuetur ipse Hieronymus in præfatione Dialogorum. Scripsisse autem statim ante Synodū Diospolitanam ex multis capitibus fit valde verisimile. Non enim tantum nullam unquam facit Synodi mentionem in toto decursu Dialogorum, sed multa doctrinæ capita, quæ ab Occidentalibus Pelagio objecta in Synodo attinguntur, Hieronymus adhuc tum prorsus videtur ignorasse. Et sanè cum Hieronymus in his Dialogis hoc potissimum spectet, ut Pelagij doctrina nosceretur, frustra id exegisset post celebratam Synodum, ubi quo pacto ea sentiret exposuerat, nisi versutas ejus interpretationes quibus in alios sensus suas sententias detorquebat, aliqua ex parte voluisset attingere, & ex ejus libris quos frequenter citat, fraudulentiam ejus convincere. Quod cum ante omnia esset post istud Concilium necessarium, summum tamen ea de re apud Hieronymum silentium, quod apertè argumento est, nondum ista interpretandi ludibria in publicum fuisse propalata. Accedit quod sententiæ illæ Pelagij, quas Hieronymus oppugnat (quidquid sit de ipso Pelagio) apertissimè fuissent condemnatæ; cujus tanti præjudicij cum in illis revincendis magna contentione laboraret, nunquam recordatus est. Hinc per Orosium qui paulò post absolutam mense Decembri Synodum in Africam solvit, scribens Augustino: *Certè, inquit, in Dialogo quem nuper edidi, tuæ Beatitudinis, ut dignum fuerat recordatus sum*: ubi significat jam aliquemdiu dialogos illos lucem vidisse. Quod ergò Prosper post Synodum Diospolitanam meminit Dialogorum Hieronymi, quibus hostem dissecuit, nosciique dedit, non arguit eos post Synodum esse scriptos. Non

In Proleg. Dialogorum

Lib. 2. contra Jul. c. ult.

Epist. 30. apud Aug.

A enim dicit, post Synodum, sed: *Tunc etiam Betlei præclari nominis hospes Hieronymus libris valde excellentibus hostem dissecuit &c.* *Prosper Carm. de ingratis c. 2.*

Quo significat circa idem tempus eum scripsisse. Non mediocriter verò Pelagius Hieronymi scriptis offensus fuit, ut ex ijs liquebit, quæ postea paulò post dicturi sumus. Hinc Annianus quidam Diaconus Celedensis post Concilium Palestinum Epistolam ad Ctesiphontem, ut videtur, edito responso confutare conatus est. De quo scripto ita ipse Hieronymus ad Sanctum Augustinum. *Quod autem quæritis utrum rescripserim contra libros Anniani pseudodiaconi Celedensis qui copiosissimè pascitur, ut aliena blasphemiæ verba frivola subministret, sciatis me ipsos libros in scedulis missos à Sancto Fratre Eusebio presbytero suscepisse non ante multum temporis, & exinde vel ingruentibus morbis, vel dormitione Sanctæ & Venerabilis filiæ vestræ Eustochij ita doluisse, ut propemodum contemnendos putarem. In eodem enim luto hæsitat, & exceptis verbis tinnulis atque emendicatis, nihil aliud loquitur. Tamen multum egimus, ut dum Epistolæ meæ respondere conatur apertius se proderet, & blasphemias suas omnibus patefaceret. Quicquid enim in illa miserabili Synodo Diospolitana dixisse se denegat, in hoc opere profitetur, nec grande est ineptissimis næniis respondere. Si autem Dominus vitam tribuerit, & notariorum habuerimus copiam, paucis lucubratiunculis respondebimus, non ut convincamus hæresim emortuam, sed ut imperitiam atque blasphemiam ejus nostris sermonibus confutemus. Meliusque hoc faceret Sanctitas vestra ne cogamur contra hæreticum nostra laudare.* Ita Hieronymus. Quis iste fuerit Annianus Pseudo-diaconus Celedensis, non constat nisi quod quidam putant scribi debuisse Valerianum, qui cùm esset hæreticus & servus Comitis Valerij ex Occidente Alexandriam post damnatos Pelagianos migravit, ut se Cyrilli Episcopi Alexandrini insinuaret amicitiæ, quemadmodum ex Eusebij Epistola apud Cardinalem Baronium apertè colligitur. Si conjecturæ locus detur haud scio an non ipse Pelagius ista circumlocutione insinuetur. Nam apertè dicit, eum in eodem luto hæsitare, scilicet quo in Synodo Diospolitana, & quidquid in illa se dixisse denegaverat, in eodem opere confiteri. Quis enim nisi Pelagius in Synodo Palestina se perversa illa dogmata docuisse denegavit? Nec est insuetum Hieronymo confictis nominibus personas insinuare, sic enim Scorpium & Grunnium, Ruffinum etiam defunctum appellare solet. Favet & nomen Pseudodiaconi quo indicat illum Annianum Pseudonymum fuisse & ementita Diaconi dignitate latere voluisse. Fortassis libri de quibus loquitur Sanctus Hieronymus, sunt illi quatuor, quos de libero arbitrio scripsit Pelagius, in quibus teste etiam Augustino quæ in Synodo Palestina negaverat palam docuit ac professus est. Sed ista facilè contigerunt uno anno post: nec nisi pro conjectura haberi volo.

Epist. Hier. 24. apud August.

Lib. de peccato orig. c. 13. & 1. contra Jul. c. 5.

Cùm ergò doctrinæ Pelagianæ fundamenta

menta ab Hieronymo in Oriente, ab Augustino in Occidente convellerentur, ipse Pelagius à viris bonis qui disputationibus ejus offensi fuerant ad Episcopale judicium, sicut à triennio Celestius in Africa perductus fuit. Nam quod ad tempus attinet, hoc anno quadringentesimo decimo quinto, mense Decembri, hanc Synodum esse celebratam, ex Epistola Luciani Presbyteri, quæ in appendice operum Augustini habetur, manifestum est: quæ cum hujus anni consules habeat, mentionem facit Episcopi Hierosolymitani Ioannis, in ejus celebratione occupati. Libellum accusationis contra eum dederant duo Episcopi Galli, Heros & Lazarus, qui ut refert Augustinus, propter gravem unius eorum ægritudinem, de qua se excusarunt, ad diem Synodi occurrere & præsentes esse non potuerunt. Celebrata est autem Synodus ista Lyddę quæ alio nomine Diospolis vocabatur, à quatuordecim Episcopis Palestinæ, quorum recenset nomina Augustinus sæpius in libris contra Iulianum. *habemus*, inquit, *alios orientales Episcopos quatuordecim, Eulogium, Ioannem, Ammonianum, Porphyrium, Eutonium, Porphyrium, Fidum, Zosimum, Zebennum, Nymphidium, Chromatium, Iovinum, Eleutherium, Clematium, illos ipsos qui Pelagio judices præsederunt, eumque ut hominem nullo ex altera parte urgente adversario putantes Catholicum tanquam Catholicum pronuntiarunt.* Quibus ultimis verbis significat Augustinus in ista Synodo accusatores illos Episcopos non adfuisse, sed ex solo eorum accusationis libello dogmata Pelagij fuisse perlecta. Ex quo fiebat ut cum vel libros vel dogmata esse sua negaret, vel ea quoquomodo in Catholicum sensum flecteret, nemo astaret qui eum vel mendacij vel fraudis argueret, vel verborum Latinorum vim, quæ ex Pelagij operibus decerpta legebantur, accuratius Græcis Episcoporum auribus redderet. Libellus porrò accusationis traditus fuerat Eulogio Episcopo, ut indicat Augustinus in libro de gestis Pelagij. Ex quo colligitur eum fuisse Primatem Palestinæ Cæsariensis. Quæ autem acta sunt in illo Concilio, quam brevissimè fieri potest, ex libro Augustini de gestis Pelagij colligemus.

Lib. de gestis Pelag. c. 1. & 35

Lib. 1. contra Iul. c. 5. & 7

Cùm Synodus Diospolim convenisset Pelagio in consessum inducto, inter ea quæ libello sunt recitata objecta Pelagio, illud fuit primum quod in libro suo quodam scribit: *Non posse esse sine peccato, nisi qui legis scientiam habuerit.* Quo recitato Synodus dixit: *Tu hoc edidisti Pelagi?* At ille respondit; Ego quidem dixi sed non sicut illi intelligunt; non dixi non posse peccare qui scientiam legis habuerit, sed adjuvari per legis scientiam ad non peccandum, sicut scriptum est, *Legem in adjutorium dedit.* Synodus dixit, Planè aliena non sunt quæ respondit.

Lib. de gestis Pelag. c. 1.

1. Objectio Primum Capit.

2. Capit. 2. Objectio Synodus dixit: Legatur aliud Capitulum. Relectum est in eodem libro dixisse Pelagium, *Omnes voluntate propria regi.* Quo lecto Pelagius respondit. Et hoc dixi propter liberum arbitrium cui Deus adjutor est eligenti bona, homo vero peccans, ipse in culpa est quasi liberi arbitrij. Episcopi dixerunt: neque hoc alienum est ab Ecclesiastica doctrina.

Item recitatum est quod in libro suo Pelagius posuit, in die judicij iniquis & peccatoribus non esse parcendum, sed æternis eos ignibus exurendos. Respondit Pelagius: Hoc secundùm Euangelium dixi ubi dicitur de peccatoribus, Isti ibunt in supplicium æternum, Iusti autem in vitam æternam. Et si quis aliter credit Origenista est. Quo audito Catholica sententia Episcopis placuit. *3. Capit. 3. Objectio*

Deinde objectum est & illud Pelagio tanquam in suo libro scripserit; *Malum nec in cogitationem venire.* Respondit Pelagius: Hoc non ita posuimus, sed diximus debere studere Christianum ne malè cogitet. Quam responsionem Episcopi approbarunt. *4. Capit. 4. Objectio*

Recitatum est & aliud quod in suo libello scripsit: *Regnum cælorum etiam in veteri Testamento promissum.* Respondit Pelagius; Hoc & per Scripturas probari possibile esse, hæretici autem in injuriam veteris Testamenti hoc negant. Ego verò Scripturarum auctoritatem secutus dixi, quoniam in Propheta Daniele scriptum est, & accipient Sancti regnum Altissimi. Qua accepta responsione, Synodus dixit neque hoc alienum est à fide Catholica. *5. Capit. 5. Objectio*

Post hæc objectum est quod Pelagius dixit in eodem libro suo: *Posse hominem si velit, esse sine peccato.* Et quod scribens ad viduam adulatoriè dixit: *Inveniat apud te pietas, quæ nusquam invenit, locum; inveniat ubique peregrina in te locum justitia, veritas quam jam nemo cognoscit, domestica tibi & amica fiat, & lex Dei quæ ab omnibus propè hominibus contemnitur à te sola honoretur.* Et iterum ad ipsam: *O te felicem & beatam si justitia quæ in cælo tantum esse credenda est, apud te solam inveniatur in terris.* Et in alio ad ipsam libro, post orationem Domini & Salvatoris nostri, docens quemadmodum debeant Sancti orare ait: *Ille ad Deum dignè elevat manus, ille orationem bona conscientia effundit, qui potest dicere: Tu nosti Domine quàm sanctæ & innocentes & mundæ sint ab omni malitia & iniquitate & rapina, quas ad te extendo manus, quemadmodum justa & munda labia, & ab omni mendacio libera, quibus offero tibi deprecationem, ut mihi miserearis.* Ad hoc respondens Pelagius ait: Posse quidem hominem sine peccato esse, & Dei mandata custodire si velit, diximus: Hanc enim possibilitatem Deus illi dedit. Non autem diximus, quod inveniatur aliquis ab infantia usque ad senectutem qui nunquam peccaverit. Sed quoniam à peccatis conversus proprio labore & Dei gratia possit esse sine peccato: nec tamen per hoc in posterum inconvertibilis. Reliqua verò quæ subjecerunt, neque in libris nostris sunt, neque talia unquam diximus. His autem Synodus dixit: Quoniam negas te talia scripsisse, anathematizas illos qui sic tenent? Pelagius respondit: Anathematizo quasi stultos, non quasi hæreticos, siquidem non est dogma. Episcopi dixerunt, Nunc quoniam anathematizavit Pelagius incertum stultiloquium, rectè respondens, hominem cùm adjuto- *6. Objectio 6. Capit. 7. 8.*

adjutorio Dei & gratia posse esse sine peccato, A
respondeat & ad alia capitula.

7 Objectio Deinde objecta sunt Pelagio, quæ in doctrina Cælestii discipuli ejus referuntur inventa.
9. Capit. *Adam mortalem factum qui sive peccaret, sive*
10. *non peccaret, mortuus esset: Quoniam peccatum*
Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum:
11. *Quoniam lex sic mittit ad regnum quemadmodum*
12. *Evangelium: Quoniam ante Adventum Christi fuerunt*
13. *homines sine peccato: Quoniam infantes nuper*
nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem:
14. *Quoniam neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.* Hæc ita objecta sunt ut etiam apud Carthaginem ab Aurelio & aliis Episcopis dicerentur audita atque damnata. Deinde objecta sunt & alia quædam capitula cum memoratione nominis Augustini interposita, quæ ei de Sicilia missa fuerant cùm ibi fratres Catholici hujusmodi quæstionibus turbarentur. Ista sunt autem: B
15. *Posse hominem sine peccato si velit esse.*
16. *Infantes etsi non baptizentur habere vitam æternam.*
17. *Divites baptizatos nisi omnibus abrenuncient, si quid boni visi fuerint facere non reputari illis, neque regnum Dei posse eos habere.* Ad hæc sibi objecta Pelagius ita respondit: Posse quidem hominem sine peccato esse, dictum est superius. De eo autem quod fuerint ante adventum Domini homines sine peccato, dicimus & nos, quoniam ante adventum Christi vixerunt quidam sanctè & justè secundùm Scripturarum Sanctarum traditionem. Reliqua verò & secundùm ipsorum testimonium à me dicta non sunt, pro quibus ego satisfacere non debeo: sed tamen ad satisfactionem Sanctæ Synodi, anathematizo illos qui sic tenent, aut aliquando tenuerunt. Synodus dixit: Ad hæc prædicta capitula sufficienter & rectè satisfacit præsens Pelagius anathematizans ea quæ non erant ejus. C

18. Cap. 8. Objectio Deinceps objectum est Pelagio quod diceret, *Ecclesiam hic esse sine macula & ruga.* Respondit Pelagius: Dictum est à nobis scilicet ita, quoniam lavacro ab omni macula & ruga purgatur Ecclesia, quam velit ita Dominus permanere. Ad quod Synodus dixit: Hoc & nobis placet.

9. Objectio Deinde objecta sunt de libro Cælestii quid in uno quoque capitulo contineatur magis secundùm sensum quàm secundùm verba, quæ quidem ille latius exsequitur, sed tunc subjicere omnia qui libellum adversus Pelagium dederant, se non potuisse dixerunt. Ergò in primo capitulo libri Cælestii hoc scriptum esse:
19. *Quoniam plus facimus quàm in lege & Evangelio jussum est.* Ad quod Pelagius respondit: Hoc quasi nostrum posuerunt: Dictum est verò à nobis secundùm Apostolum de Virginitate, de qua Paulus dicit: *Præceptum Dei non habeo.* Synodus dixit: Hoc & Ecclesia recipit. D

10. Object. Deinde objiciuntur Pelagio alia Cælestii capitula capitalia. In tertio capitulo scripsisse
20. Cap. Cælestium: *Gratiam Dei & adjutorium non ad singulos actus dari, sed in libero arbitrio esse vel in lege*
21. *ac doctrina.* Et iterum: *Dei gratiam secundum* A *merita nostra dari, quia si peccatoribus illam det videtur*
22. *esse iniquus.* Et his verbis intulisse: *Propterea & ipsa gratia in mea voluntate posita est, sive dignus fuerim sive indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, quando vincimur a peccato, non nos vincimur sed Dei gratia, quæ voluit nos adjuvare omnimodo & non potuit.* Et iterum ait: *Si gratia* 23. Cap.
Dei est quando vincimus peccata, ergo ipsa est in culpa quando à peccato vincimur, quia omnino custodire nos aut non potuit aut noluit. Ad ista Pelagius respondit: Hæc utrum Cælestii sint, ipsi viderint, qui dicunt ea Cælestii esse: Ego verò nunquam sic tenui; sed anathematizo qui sic tenet. Synodus dixit: Recipit te Sancta Synodus ita verba reproba condemnantem.

Deinde de quinto capitulo Cælestii Pelagio 11. Object.
fuit objectum quod affirmet: *unumquemque* 24. Cap.
hominem omnes virtutes posse habere & gratias & auferant diversitatem gratiarum quam Apostolus docet. B Pelagius respondit: Dictum est à nobis sed malignè & imperitè reprehenderunt. Non enim auferimus gratiarum diversitatem: sed dicimus donare Deum ei qui fuerat dignus accipere omnes gratias, sicut Paulo Apostolo donavit: Synodus dixit: Consequenter & Ecclesiastico sensu & ipse sensisti de dono gratiarum, quæ in Sancto Apostolo continentur.

Post hæc in sexto capitulo libri Cælestii 12. Object.
positum objectum est: *Filios Dei non posse vocari,* 25. Cap.
nisi omnimodo absque peccato fuerint effecti. In
septimo: *Oblivionem & ignorantiam non subjacere* 26.
peccato, quoniam non secundùm voluntatem eveniunt sed secundùm necessitatem. In decimo capitulo:
Non esse liberum arbitrium, si Dei indigeat auxilio, 27.
quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid aut non facere. In duodecimo capitulo:
Victoriam nostram non ex Dei esse adjutorio, 28.
sed ex libero arbitrio. Quod inferre dictus est his C verbis: Nostra est victoria, quoniam propria voluntate arma suscepimus; sicut è contrario, nostrum est quando vincimur quoniam armari propria voluntate contempsimus. Et de Apostolo Petro posuit testimonium. *Divinæ nos esse*
consortes naturæ. Et syllogismum facere eum: 29.
Quoniam si anima non potest esse sine peccato, ergo 30.
& Deus subjacet peccato, cujus pars, hoc est, anima, peccato obnoxia est. In decimo tertio capitulo
dicit: *Quoniam pœnitentibus venia non datur secundum* 31.
gratiam & misericordiam Dei, sed secundum merita & laborem eorum qui per pœnitentiam digni fuerunt misericordia. His recitatis Synodus dixit: Quid ad hæc quæ lecta sunt capitula dicit præsens Pelagius Monachus? Hoc enim reprobat Sancta Synodus & Sancta Dei Catholica Ecclesia. Pelagius respondit: Iterum dico, quia hæc etiam secundùm ipsorum testimonium non sunt mea, pro quibus ut dixi, satisfactionem non debeo. Quæ verò mea esse D confessus sum, hæc recta esse affirmo. Quæ autem dixi non esse mea, secundùm judicium Sanctæ Ecclesiæ reprobo, anathema dicens omni contravenienti & contradicenti Sanctæ Catholicæ Ecclesiæ doctrinis. Ego enim in unius substantiæ Trinitatem credo, & omnia secun-

secundum doctrinam sanctæ Catholicæ Ecclesiæ. Si quis vero aliena ab hac sapit, Anathema sit.

Synodus dixit; Nunc quoniam satisfactum est nobis prosecutionibus præsentis Pelagij Monachi, qui quidem piis doctrinis consentit, contraria vero Ecclesiæ fidei reprobat & anathematizat, communionis Ecclesiasticæ eum esse & Catholicæ confitemur. Hac Synodus In qua sententia proferenda hoc intuiti sunt Episcopi, quid verbis coram Pelagius profiteretur, non quid sonarent & sibi vellent ea quæ de libris ejus recitabantur. Hoc enim Episcopi Græci homines & ea verba per interpretem audientes, discutere non curarunt, id duntaxat considerantes, quod ille qui interrogabatur sensisse se diceret, non quibus verbis eadem sententia in ejus libris scripta diceretur. Alia est enim causa fidei non sanæ, alia locutionis incautæ, ut meritò contra quoquo modo urgentibus Pelagius dicere potuisset: Hæc se quidem & ante sensisse, quæ nunc in Ecclesiastico dixit examine, sed sua sententiæ non se satis circumspecta verba posuisse, & ideò fidem suam omninò esse approbandam, librum emendandum. Quod si dixisset, quis ejus verbis incautius, in gigentiusque conscriptis non facillime ignosceret, cum sententiam quam illa verba continent non defenderet, sed eam diceret suam, quam veritas approbaret? Hæc ergò pios Iudices cogitasse credendum est cum Pelagium veram sanam fidem coram ipsis profitentem, neglecta librorū ejus quos per interpretem audiebant, discussione, Catholicæ Communionis esse dixerunt.

Et hactenus quidem de gestis Pelagij quæ dogmatum condemnationem spectant. A quibus ut se purgaret lucubentius, plenus jactantia multorum Sanctorum literas in laudem suam scriptas protulit, atque inter cæteras etjam illas à Sancto Augustino ad se datas, quas superius inseruimus. Antequam vero in Synodi consessum introduceretur, gravis altercatio Pelagio cum fratribus eum accusantibus intercesserat, præsente Joanne Episcopo Ierosolymitano, prout hoc Antistes ille in pleno Concilio commemoravit: *Fratribus enim instantibus*, inquit Ioannes Episcopus, *& dicentibus quia hæreticus est, dicit enim, quoniam potest homo si voluerit, esse sine peccato; & de hoc interrogantibus nobis eum, respondit, non dixi, quoniam recipit natura hominis ut impeccabilis sit, sed dixi, quoniam qui voluerit prò propria salute laborare & agonizare ut non peccet, & ambulet in præceptis Dei, habere eum hanc possibilitatem à Deo. Tunc quibusdam susurrantibus & dicentibus, quod sine Dei gratia diceret Pelagius posse hoc perfici, culpam, inquit, super hoc etiam istud, quia & Apostolus Paulus multum laborans, sed non secundum suam virtutem sed secundum gratiam Dei dixit: Amplius omnibus laboravi, non ego autem sed gratia Dei mecum. Et iterum non est volentis neque currentis sed miserentis Dei. Et illud: Nisi Dominus ædificaverit domum, in vanum labora-verunt qui ædificant eam. Hæc & alia multa similia dixerunt, inquit, de Scripturis Sanctis. Illi autem non suscipientibus quæ dicebantur à nobis de Sanctis Scripturis, sed adhuc susurrantibus dixit Pelagius, Et ego sic credo. Anathema sit, qui dicit absque adjutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum.* Hæc Ioannes Episcopus narravit suis Coepiscopis in Concilio, astante Pelagio, qui nihil contradicens silentio suo cuncta vera esse confessus est.

Hæc sunt vera gesta istius Synodi. Quæ namque à Baronio qui librum unde ista collegimus, nondum viderat, tanquam ex Cresconiana collectione referuntur, non sunt desumpta ex actis Synodi Diospolitanæ, ut ipse existimavit, sed sunt omnia ipsissima verba Divi Augustini ex Epistola centesima sexta ad Paulinum, neque continent nisi pauca damnatorum articulorum capita, ut parum scitè Gabriel Vasquez sibi persuaserit, se invento in quadam bibliotheca illo fragmento, Synodi Diospolitanæ acta invenisse.

Porrò non solum Heros & Lazarus, qui libellum obtulerant adversus Pelagium, non affuerunt Synodo, sed neque Paulus Orosius, qui circa hoc tempus Augustini hortatu ex Africa in Palestinam trajecerat. Testis est hujus rei ipse Augustinus: *Nam quidquid dixit*, inquit, *Ioannes Episcopus de absentibus fratribus nostris sive Coepiscopis, Herote ac Lazaro, sive de Presbytero Orosio, sive de aliis quorum ibi non sunt nomina expressa, credo quod intelligat ad eorum præjudicium non valere. Si enim præsentes essent, possent eum fortasse, absit ut dicam, convincere de mendacio, sed forte commemorare quod forte fuisset oblitus.* Quæ Augustini verba id ideo adduximus, ut ostenderemus falsa esse illa, quæ sub nomine Orosij in quadam oratione operibus ejus subjuncta commemorantur, quod ipse coram in Concilio Diospolitano Pelagium accusaverit, aliaque nonnulla à vero dissidentia. Videtur enim ista oratio ab aliquo exercitationis causa esse conscripta, qui nihil pene eorum sciverit quæ in ista Synodo acta fuerant. Nam extrema istius orationis, partim ex libro Augustini de perfectione justitiæ, partim ex libro de natura & gratia per multas paginas perturbatè sine ordine judicioque corrasa sunt: ut nihil dicam quod Augustinus non nisi biennio aut triennio post, librum istum ad Ioannem Episcopum Ierosolymitanum destinaverit, quod non fecisset, si tunc temporis ab Orosio fuisset in illas oras delatus. Neque enim videtur tempore profectionis Orosij fuisse absolutus, sed aliquanto post.

Ex his vero manifestum est, quanta arte vaferrimus Heresiarcha suam absolutionem surripuerit, excusando enim dogmata sua, palliando, tergiversando, & adhibitis mentalibus limitationibus verborum suorum, mentiendo, absolutionem suam furatus est. Quod nemo adesset qui coram Græcis Iudicibus verborum latinorum sensum excuteret, librorumque

Lib. de gestis Pelag.

De gestis Pelag. c. 16.

unde proferebantur, eum auctorem esse convinceret. Quam ob causam Hieronymus eam miserabilem Synodum appellat. Ipsa tamen hæresis luculentè damnata, & Pelagij lingua tanquam prostrati gladio detruncata est, ut Augustinus frequenter Pelagio & Iuliano exprobravit. Discipuli itaque Pelagij ad illud fraudulentum nefas toto capite annuentes, nebulis istis astutarum interpretationum, quarum nonnullæ ab Augustino referuntur, judicium illud illusum, ac tot Episcopos ab eo irrisos esse ridebant: ipse vero de hujusmodi triumphans victoria, mox gestorum tarditate procurata, litteras ad quendam amicum suum presbyterum, qui eum benignè admonuerat ne per ejus occasionem aliquis à corpore Ecclesiæ separaretur, magna celeritate præmisit, in quibus inter cætera de isto judicio se gloriando jactitans: *Quatuordecim*, inquit, *Episcoporum sententia definitio nostra comprobata est, qua diximus posse hominem sine peccato esse, & Dei mandata facile custodire si velit. Quæ sententia contradictionis os confusione perfudit, & omnem in malum conspirantem societatem ab invicem separavit.* In quibus verbis duplici fuco rerum gestarum ignaris illusit; nam & facilitatem posuit non peccandi, de qua nulla in tota hac Synodo quæstio fuit, quasi judicatum esset an de isto verbo placuisset, & gratiam Dei non posuit, quam confitendo & audendo, pœnam Ecclesiasticæ damnationis evaserit. Quin etiam ut totum Occidentem de sua innocentia Pelagius imbueret, Chartulam quandam suæ defensionis, qua se dicebat objectis respondisse Gallorum, & quæ tanquam pro gestorum Synodalium breviatione usquequaque discurreret, ad Augustinum in Africam per civem quendam Hipponensem, Diaconum autem Orientalem transmisit. Quæ quidem ea versutia erat concinnata, ut non putaretur esse ablata quamlibet earum sententiarum defendendi licentia, quasi videlicet ei tantummodo objectæ, nec ejus esse probatæ fuissent, non tamen anathematizatæ atque damnatæ. Alios etiam nonnullos articulos ita congessit, ac si quis illorum adhuc post istam Synodum licitè defendi potuisset, tanquam non dixisset id se de his rebus sapere quod Ecclesia jam indicasset sed quod in posterum fuisset judicatura. Hinc est quod Augustinus Pelagio rescribens, Epistolam ad Innocentium Pontificem sequenti anno miserit, rogans eum, ut ei illam mittere non gravaretur. *Sic enim*, inquit, *eam legere potius non dedignabitur, magis in illa eum qui misit, quam qui scripsit attendens.* Simul adjecit fama jactitari gesta in Oriente esse confecta, quibus Pelagius absolutus esse perhiberetur. Cui rescribens Innocentius sic judicium de Pelagij purgatione pronunciavit: *Nobis tamen* inquit, *nec persuaderi potest eum esse purgatum, quamvis ad nos à nostris quibusdam laicis sint gesta perlata quibus ille auditum se crederet & absolutum, quæ utrum vera sint dubitamus, quod sub nulla illum prosecutione venerunt, nec eorum aliquas accepimus de hac re litteras apud quos ista res præstitit causas &c.* Et infra: *Cum sint aliqua in ipsis posita gestis, quæ objecta partim ille vitando suppressit, pa tim multa in se verba retorquendo tota obscuritate confudit, aliqua magis falsis argumentis, quam verâ ratione, ut ad tempus poterat videri purgavit ne ando, alia falsa interpretatione vitando* Hæc Innoc.

Lib.3. contra Iul. c.1. & lib.1. c.5 & alibi.

Lib.1. contra Iul. c.5.

Libro de gestis Pelag. c.30.

Ibid. c.32. & sequentibus.

Epist.252.

Epist. 95. ad Innocent.

Epist. Innocent. Papa ad Aug. 96.

Cum ergo Pelagius callida damnatione aut fallaci interpretatione fallendo Iudices furatus fuisset absolutionem suam & Catholicæ communionis esse judicatus, multo acrius clam incubuit, ut ea dogmata quorum omnium defensionem sibi reservaverat, sub Catholico nomine propagaret, & nova defensione stabiliret. Hoc est enim quod Hieronymus paulo post absolutam Synodum per eundem Orosium in Africam revertentem scribit Augustino: *Magis demus operam ut perniciosissima hæresis de Ecclesijs auferatur: quæ semper simulat pœnitentiam ut docendi in Ecclesijs habeat facultatem, ne si aperta se luce prodiderit, foras expulsa moriatur.* Ubi pœnitentiam appellare mihi videtur illam fallacem aliter quam libri ejus continerent, sentiendi simulationem atque hypocrisin. Nam in tota Synodo Palestina nullum vel confessionis alicujus erroris nedum pœnitentiæ dedit indicium. Statim itaque quatuor libros composuit, quos de libero arbitrio inscripsit, ubi cum id ageret ut de divina gratia rectè sentire crederetur, velis remisque ea dogmata astruere conabatur, quæ in Palestina Synodo damnasse videbatur, tanta quidem impudentia, ut teste Augustino, & apertè peccatum originale tolleret, & simul de gestis Palestinæ Synodi gloriaretur. Imo cum omnem divinam gratiam vel prorsus tolleret, vel ad legem doctrinamque revocaret, tamen sequenti anno missis litteris ad Innocentium Pontificem, cujus illæ successori traditæ sunt, sic tamen de fidei suæ integritate hæretica fronte gloriando loquitur: *Legant*, inquit, *recens meum opusculum, quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, & agnoscent quàm iniquè nos negatione gratiæ infamare gestierint, qui per totum penè ipsius textum operis perfectè atque integrè & liberum arbitrium confitemur & gratiam.* Porro quatuor fuisse istius operis libros testatur Augustinus, apud quem varijs in locis ex eorum primo, tertio & quarto, nonnulla fragmenta citata reperiuntur. Editos autem fuisse à Pelagio post Palestinam Synodum, ex ejusdem Epistola ad Paulinum patet. Ita hæretici semper solent in pejus proficere, errantes & in errorem mittentes.

Epist. 20. apud August.

Lib.2. de peccato orig. c.14.

Apud Aug. lib de gratia Christi c.41.

Lib. de gratia Christi c.41.

Ibid. c.5. 7. 41 de peccat. orig c.13.

Epist.16 ad Pa...

Neque verò furtiva hujusmodi coram hominibus absolutione damnatorumque à seipso dogmatum manifesta defensione contentus fuit, sed palam in vindictam exarsit adversus eos qui ipsum tanquam hæreticum fuerant persecuti. Tempestas in Sanctum Hieronymum potissimum in easque religiosas fœminas

minas, quæ sub ejus cura Deo serviebant, Eustochiam & Paulam incubuit, ut Pelagius vel certe Pelagiani crudelitatem stomachi, quam ex illis Dialogorum libris, quibus plerique anfractus hæreticos Pelagiana patefacti fuerant, in eorum Auctorem evomuerint. Rem ipsam ac tempus breviter tangit Augustinus:

Lib. de gestis Pelag. c. ult. *Deinde autem, inquit, qua post hoc iudicium ibi à nescio quo cuneo perditorum, qui valde in perversum perhiberetur Pelagio suffragari, incredibili audacia perpetrata dicuntur, ut Dei servi & ancillæ ad curam Sancti Hieronymi presbyteri pertinentes sceleratissima cæde afficerentur, diaconus occideretur, ædificia monasteriorum incenderentur, vix ipsum ab hoc impetu atque incursu tam in munitior tueretur, tacendum nobis video & expectandum quod illic fratres nostri Episcopi de his tantis malis agendum existiment, quibus eos dissimulare posse quis credat?* Hæc Augustinus. Videntur ea porro dissimulatione Ioannis Episcopi Hierosolymitani fuisse perpetrata, qui Pelagium multum diligebat, ut ex Augustini Epistola

Epist. Aug. 252. ad eundem Ioannem scripta colligitur. Nam & in eodem ipso Concilio Palæstino in absentes accusatores Pelagij tanquam calumniatores invectus est. *Quicquid dixit,* in-

Lib. de gestis Pelag. c. 15. quit Augustinus, *de absentibus fratribus nostris sive Episcopis Herote ac Lazaro, sive de presbytero Orosio, sive de alijs, quorum ibi non sunt nomina expressa, credo quod intelligat ad eorum præiudicium non valere. Si enim præsentes essent, possent eum fortasse, absit ut dicam, convincere de mendacio, sed forte commemorare, quod forte fuisset oblitus, aut in quo eum fefellerit Latinus interpres &c. Si quis autem memoratis fratribus nostris ex hoc aliquid quæstionis intulerit, eosque ad Iudicium Episcopale vocaverit, sibi ut poterunt aderunt.* Ex quo vides Lector jam tum in ipso Concilio Ioannem Episcopum Fautorem Pelagij vel ipsum quoque Pelagium in accusatores Herotem, Lazarum, Orosium absentesque alios, & in primis Hieronymum stomachatos, ut nihil mirum sit, si Episcopo loci dissimulante vel favente, in sanctum virum & creditas ei virgines facinora illa perpetraverint. Qua de re cum querimoniæ ab ipso Hieronymo & sanctis illis virginibus ad Papam Innocentium essent perlatæ sine expressione Authorum, graviter Pontifex lit-

Epist. Innoc. 32. in tomo Concil. teris apud Ioannem expostulavit: *Direptiones, inquit, cædes, incendia, omne facinus extremæ dementiæ, generosissimæ Sanctæ Virgines Eustochium & Paula deploraverunt in locis Ecclesiæ tuæ perpetrasse diabolum: nomen enim hominis causamque reticuerunt. Quod etsi ambiguum non sit, & à quo commissum; oportuit tamen custodire germanitatem tuam, & gregi illum sollicitius providere, ne quid huiusmodi oriretur, quod cum aliorum periculo tua lacessit negligentia admittere in gregem Domini, & tales agnos quos incendio, armis & persecutionibus nudas debiles post suorum cædes & mortes vix vivere audivimus. Nihil movet pietatem illam Sacerdotij tui de tanta diaboli in te atque in tuos potestate admissa: in te inquam: Utrosque enim Sacerdotij gravitatem condemnat tantum nefas in Ecclesia fuisse completum. Ubi provisiones tuæ? Ubi certè, si casus evenerant, auxilia vel consolationes? Cum plus se adhuc metuere dicant quam conquerantur esse perpessas.* Hæc & plura Innocentius.

Cum ergo pronum istum Ioannis Episcopi animum & conniventiam erga Pelagium audivisset Augustinus, litteras ad eum dedit, quibus ei suggessit, hanc exhiberet Pelagio dilectionem, ut homines qui eum non noverant, & diligenter audiverant, non ab eo ipsum existimarent falli. Simul instruxit ipsum quam male de divina gratia, qua Christiani sumus sentiret Pelagius. Quod ut uberius intelligeret librum ei misit & Pelagij & suum de natura & gratia, quo sensus ac dicta Pelagiana confutaverat. Cum autem gesta Pelagij in Palæstina Synodo confecta quibus permitteretur esse purgatus, nondum in Africam essent perlata, eadem instanter à Ioanne petijt. *Quod, inquit, ex multorum Episcoporum desiderio peto, quos mecum de hac re fama incerta perturbat. Sed ideo solus hoc scripsi, quia occasionem perlatoris festinantis à nobis, quem cito ad nos audivi posse remeare prætermittere nolui.* Hæc gesta paulo post ad Augustinum transmissa sunt, de quibus librum composuit, quem de gestis Pelagij inscripsit: qui cum diu latuisset, tandem nostro tempore Fæsulis in Abbatia Sancti Bartholomæi Canonicorum Regularium Lateranensium inventus est. Atque hactenus de Pelagio in Oriente.

Epist. 253. Aug. ad Ioannem Hierosolym.

Celestius interim post damnationis sententiam qua Carthagine percussus fuerat ad Sedem Romanam appellavit, ut ex libello Paulini Diaconi accusatoris ejus, quem post damnatos Pelagianos ad Zozymum Papam misit, perspicuum est. Sed quia nihil ab Innocentio Papa tanquam proprio judicio condemnatus sperabat subsidij, velificatione mutata in Asiam contendit, ubi testibus litteris Concilij Carthaginensis & Milevitani ad presbyterium, unde fratrum libertate in Africa repulsus fuerat, pelagiana fraude surrepsisse ferebatur.

Epist. 90. & 92. apud Aug.

Porro duo illa memorata Concilia celebrata fuerunt anno Domini quadringentesimo decimo sexto, Theodosio Septimùm & Palladio consule, hoc est mox sequenti anno post Synodum Diospolitanam. Colligitur hoc evidenter ex litteris Innocentij Pontificis, quas acceptis jam relationibus Synodalibus, ad utriusque Concilij Patres dedit; datæ sunt enim illæ quas ad Milevitanos scripsit, sexto Calendas Februarias Honorio & Constantio consulibus, qui anno quadringentesimo decimo septimo gesserunt consulatum: illæ vero quas ad Carthaginenses, quinto Calendas ubi supplendum videtur simili modo Februarias. Simul enim utrisque respondisse, quas simul eo-

dem perlatore Iulio Episcopo acceperat plane verisimile est.

Celebrata est autem Synodus Carthaginensis paulo post Milevitanam, quæ illam se dicit in scribendo ad Apostolicam Sedem imitari. Causa congregationis non tam fuit (ut videri posset) hæresis Pelagij, quam aliæ diversæ necessitates Ecclesiasticæ, propter quas cum Patres in unum Carthagine confluxissent, supervenit Orosius ex Palæstina, qui porrectis litteris Herotis & Lazari Episcoporum Gallorum qui Pelagium in Palæstinam usque fuerant persecuti, Ecclesiæ proceres contra periculosam istam hæresin excitavit. Sic enim loquuntur in litterarum suarum exordio: *Cum ex more ad Carthaginensem Ecclesiam solemniter convenissemus, atque ex diversis causis congregata a nobis Synodus haberetur, Compresbyter noster Orosius nobis litteras fratrum & consacerdotum nostrorum dedit Herotis & Lazari, quorum formam his constituimus esse subdendam.* Hæc ibi. Acta tamen Concilii Diospolitani nondum in Africam perlata fuerant, ut testis est Augustinus non modo in Epistola quam ad Paulinum dedit, sed etjam in illa quam ad Innocentium unà cum Synodalibus trãsmisit. Vt autem narrant in eadem sua ad Innocentium relatione Patres Concilij Carthaginensis, cum ex litteris ab Orosio ad se perlatis Pelagium atque Celestium Authores nefarij prorsus erroris adverterent, recensendum petierunt quid ante fermè quinquennium super Celestij nomine apud Ecclesiam Carthaginensem fuisset agitatum. Quo recitato, quamvis illo tempore hoc vulnus ab Ecclesia excisum esse videretur, nihilominus tamen id communi deliberatione censuerunt, & hujusmodi persuasionis Authores, nisi hæc apertissimè anathematizaverint, ipsos anathematizari oportere, ut si ipsorum non potuerit, saltem eorum qui ab eis decepti essent vel decipi possent, cognitâ sententiâ quæ in eos lata esset, sanitas procuraretur. Quibus verbis jam tum suggesserunt Innocentio id quod postea Zozymo Pontifici ex plenario Africæ consilio inculcaverunt, apertis verbis sine fuco ac tergiversatione eos anathematizare debere dogmata quæ vel ipsis objicerentur vel ab eorum discipulis docerentur. Hinc est enim quod propter eorum jam usurpatas in Palæstinæ Synodo versutias in fine subjiciunt: *Vnde etiam si Pelagius Celestiusque correcti sunt, vel se ista nunquam sensisse dicunt, & quæcumque scripta contra eos prolata fuerint, sua esse negabunt; nec est quemadmodum de mendacio convincantur, generaliter tamen quicumque dogmatizat & affirmat, humanam sibi ad vincenda peccata & mandata Dei facienda sufficere posse naturam, & eo modo gratiæ Dei, quæ Sanctorum evidentius orationibus declaratur, adversarius invenitur: & quicumque negat parvulos per baptismum Christi à perditione liberari & salutem percipere sempiternam, Anathema sit.* Quibus verbis breviter

Ex Epist. 90 apud Aug. — *Epist. Conc. Carthag. ad Innocent.* — *Epist. 106. initio ad Paulinum* — *Epist. 95. ad Innoc.* — *Ex Epist. Patrum Carthag. ad Innoc. 90. apud Aug.* — *Nil.*

A comprehendunt quicquid in illa Synodo contra illos constitutum est, nempe quod de divina gratia & baptismo fidelibus esset tenendum; & quo loco essent habendi qui istis duobus capitibus adversarentur. Cætera namque quæ in Synodo Palæstina Pelagio atque Celestio objecta dicerentur, judicio Innocentij Pontificis reliquerunt, ut tum de illis, tum de gestis illius Synodi, tum etjam de personarum absolutione quæ confecta esse dicebantur, rectene an perperam facta fuisset, dijudicaret, unde omnes in Dei misericordia gauderent. Vnde etjam Pelagius atque Celestius in hac Synodo non nisi sub conditione damnati sunt, nempe nisi dogmata sua perversa damnarent. Numerus autem eorum qui Carthaginem convenit Antistitum, non septuaginta septem ut putavit Baronius, sed sexaginta octo dumtaxat fuit, quot etjamnum litteris ad Innocentium scriptis nomina præfixa recensentur. Quod vero etjam addit Baronius de Canonibus in hac B Synodo constitutis qui perierunt, de magisterio in docendo exhibito, alijsque ex carminibus Prosperi adductis, quantum in eis hallucinetur, paulo post commodius disseremus.

Quinetiam Numidiæ Antistites intellecto periculo, quod ex gliscente Pelagiana pernicie magis magisque augebatur, Milevi convenerunt numero sexaginta & unus; ubi damnatis pari prorsus modo duobus istis capitibus, de adjutorio gratiæ ad bene vivendum negato, & de baptismo parvulorum evacuato adjutores istius impietatis Pelagium atque Celestium etjam damnandos esse judicarunt, si necessitas ita postularet, malle se tamen, ut in Ecclesia sanarentur authoritate Innocentij, cui facilius crederent quam ut desperata salute ab Ecclesia resecarentur. Hæc C per Epistolam Synodalem quæ extat, Pontifici Innocentio insinuarunt; id se facere significantes ad imitationem Coepiscoporum Provinciæ Carthaginensis, quod ad Sedem Apostolicam de hac re scripsisse comperierant Quod per ipsum Carthaginensium litterarum perlatorem Iulium Episcopum eos comperisse verisimile est; quia idem ipse utriusque Synodi litteras simul ad Innocentium pertulit, ut ex responso Pontificis ad litteras Synodi Milevitanæ liquet. Adjecerunt etjam privatas litteras ab Augustino scriptas quinque Antistites, Aurelius, Alipius, Augustinus, Evodius & Possidius, quibus eandem causam accuratius tractaverunt, varijs documentis ex divina Scriptura depromptis erroris istius impietatem convellentes, qua novi hæretici divinam gratiam tollere conabantur. Et quia necdum gesta Palæstina in Africam perlata fuerant, D solliciti ne cum absoluto Pelagio, etjam dogmata ipsa absoluta putarentur, exponunt quo pacto Orientales Episcopi eum absolvere potuerint, quod scilicet simul cum libero arbitrio

divinam

divinam gratiam fateretur: quæ ab illis ex A Ecclesiastica consuetudine nulla alia intelligi potuerit, nisi quam in libris Dei legere & populis prædicare consueverant. Postulant autem in primis atque sollicite ad opprimendam illam hæresin auxilium Innocentij, propter sinistram famam quæ de illo Pontifice sparsa fuerat. *Audivimus enim*, inquiunt, *esse in urbe Roma, ubi ille diu vixit, nonnullos qui diversis causis ei faveant, quidam scilicet, quia eos talia persuasisse perhibent; plures verò quia eum talia sentire non credunt, præsertim quia in Oriente ubi degit, gesta Ecclesiastica facta esse jactantur, quibus perhibetur esse purgatus.*

Epist. 95. ad Innoc. apud Aug.

Innocentius acceptis per Iulium Episcopum litteris utriusque Concilij, collaudatoque in omnibus Catholicæ fidei studio, vehementer errorem illum utrumque Pelagianum detestatus est, & Pelagium atque Celestium id est inventores vocum novarum ab Ecclesiæ communione submovit, donec resipiscerent à diabolicis laqueis. Iussit tamen similiter ut si unquam sano deposito pravi dogmatis errore resipuerint, damnarintque ea quorum seipsi prævaricatione damnarunt, eis medicinam solidam id est receptaculum suum ab Ecclesia non negari. *Hæc igitur*, inquit, *fratres charissimi in supradictos maneat fixa sententia, abjunt atrijs Domini, careant custodia pastorali, ne duarum ovium dira contagia serpant forsan per vulgus incautum.* Litteræ verò quibus hæc constitutio continetur, datæ fuerunt sexto Calendas Februarij Honorio & Constantio consulibus, quem annum incidisse in annum Christi quadringentesimum decimum septimum suprà diximus. Postridie verò hoc est quinto Calendas Februarij responsum dedit ad litteras eodem acceptas perlatore, illorum quinque Episcoporum, idque in eandem ferè sententiam. Quod verò de Pelagianis in urbe latitantibus quasi se favente suggesserant, respondet se illud neque manifestare posse, neque negare, cùm *ipsi sint*, inquit, *lateant, nec aliquando gaudeant vel illum prædicantem ista defendere, vel talia aliquo nostrorum præsente jactare*, credere se tamen ubicumque terrarum degant facilè eos, audita

Innocent. in Epist. ad Concil. Milevit. Epist. 93. apud Aug.

ejus damnatione esse corrigendos.

Ex his quæ de duobus illis Concilijs hactenus narrata sunt manifestissime constat Celestium atque Pelagium ab Innocentio Pontifice fuisse damnatos & Ecclesia pulsum, hoc ipsiusmet Innocentij testificatione in litteris ad Concilium Milevitanum & ad quinque Episcopos non semel repetitur, ut prætermittam quod & Gennadius adversus eosdem decretum ab Innocentio scriptum esse testatur, & à Zosymo promulgatum. Quæ promulgatio comparatione totius Orbis scriptis publicis litteris intelligenda est. Nam Africanis ea latis jam suprà dictis litteris innotuerat. Hinc est enim quod post triennium scribentes Episcopi Africani ad Zozymum: *Constituimus*, inquiunt, *in Pelagium atque Celestium per venerabilem Episcopum Innocentium de Beatissimi Apostoli Petri sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur gratiam Dei per* IESVM *Christum &c.*

Apud Prosp. adversus Collator.

Cùm autem viderent Patres illi Carthaginenses & Milevitani, hæresin illam magis magisque clanculum serpere & invalescere, ad eam suffocandam & expugnandam Sanctum Augustinum communi suffragio selegerunt. Testantur hoc gesta Ecclesiastica quæ postea pro successore Augustini Eradio in Episcopatum Hipponensem substituendo utroque præsente coram Clero & populo Hipponensi confecta sunt. Vbi sic ipse Augustinus: *Nostis*, inquit, *ante aliquot annos quid facere voluerim & non permissus. Placuit mihi & vobis propter curam Scripturarum quam mihi fratres & patres mei coepiscopi duobus Concilijs Numidiæ & Carthaginis imponere dignati sunt, ut per quinque dies nemo mihi molestus esset. Gesta confecta sunt, placuit, acclamastis, recitatum placitum vestrum & acclamatio vestra: parvo tempore servatum est circa me, & postea violenter irruptum est & non permittor ad quod volo vacare. Ante meridiem & post meridiem in occupationibus hominum teneor.* Hæc gesto illa. Quam quidem curam quanta sedulitate & gloria & fructu executus sit, sole clariùs testantur ejus opera, & inter cæteros luculentissimis versibus Sanctus Prosper ita canit:

Gesta Eccles. Epist. Aug. 110.

Istius ergò inter cunctos qui de grege sancto
Insanas pepulere feras, industria major
Majus opus, totum præstantius imbuit Orbem.
Nam quocumque gradum convertit callidus hostis,
Quaque per ambages anceps iter egit opertus
Hujus ab occursu est præventus, mille viarum.
Insidijsque aditum non reperientibus ullum,
Cumque foris rabies avidorum expulsa luporum
Frenderet, inque omnes mendacia verteret artes
Ne mentes ullarum ovium corrumpere posset,
Nec dubia obliquis turbaret corda querelis;
Istius ore viri fecit Deus; istius ore

Prosp. Car. de ingratis cap.

Flumina

Flumina librorum Mundum effluxere per omnem
Quæ mites humilesque bibant, campisque animorum
Certant vitalis doctrinæ immittere rivos. Hæc Prosper.

[Prosp. lib. contra Collat. initio.] Hinc etiam alibi: *Viginti*, inquit, *amplius annis contra inimicos gratiæ Dei, Catholica acies hujus viri ductu pugnat & vincit.*

Atque hactenus quidem ea quæ in duobus istis Conciliis Carthaginensi & Milevitano gesta sunt recensuimus, quibus addit Baronius canones quosdam in Concilio tam Carthaginensi quàm Milevitano esse constitutos, sed illos desiderari, hos verò esse octo numero qui scilicet de gratia Dei sub nomine Concilij Milevitani vulgo circumferuntur. Sed ut dicam quid sentio, utrumque caput mihi vehementer suspectum est, ut non dicam falsum. Extant enim Epistolæ Synodales seu relationes ad Apostolicam Sedem utriusque Concilij, in quibus accuratè recensetur quid in Concilijs actum sit contra Celestium atque Pelagium, eos nempe ab Apostolica Sede esse excommunicandos, nisi hæc duo capita fateantur, gratiæ adjutorium ad operandam justitiam cavendaque peccata esse necessarium & parvulis gratiæ Sacramentum ad consequendam vitam æternam prodesse ut à perditione liberentur, & nihil prætcrea. Utrumque petit utraque Synodus ab Innocentio confirmari. *Hoc itaque gestum*, inquiunt Carthaginenses Patres, *charitati tuæ intimandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur auctoritas pro tuenda salute multorum, & quorundam perversitate etiam corrigenda.* Et Milevitani, allatis eisdem duobus de gratia atque baptismo capitulis: *Hæc*, inquiunt, *insinuantes Apostolico pectori tuo, non opus habemus multa dicere, & tantam impietatem verbis exaggerare, cum procul dubio te ita permoveant, ut ab eis corrigendis ne latius serpant* &c. *dissimulare non possis.* Et infra: *Quodlibet autem ipsi eligant* (Celestius atque Pelagius, sive cedant auctoritati Innocentij sive non cedant) *certè vel alijs, quos plurimos possunt, si ab eis dissimuletur, suis laqueis implicare, oenunt Venerabilitas tua instanter & celeriter providendum.* Innocentius etjam Papa dum utriusque Synodi litteris accuratè respondet utrumque hæreseos caput tam de gratia quàm de baptismi necessitate evacuata damnat, & auctores vinculo excommunicationis innectit. Quis autem credat si qui Canones essent contra hæresin conditi, illos non ante omnia ad Apostolicam Sedem fuisse referendos, vel ab eadem Sede roborandos? vel certè rem tanti momenti tanto silentio fuisse transeundam, ut ne verbulo quidem sive à Synodis sive ab Innocentio attingeretur.

[Epist. 47. ad Valent.] Accedit quod Augustinus cùm sæpe utriusque Concilij mentionem faciat, nusquam in omnibus operibus suis ullorum Canonum vel verbo meminit, sed cùm vellet & Valentinum & Paulinum de divina gratia instruere, relationum istarum quas dixi Synodalium meminit & responsi Sedis Apostolicæ litterarumque familiarium quinque Episcoporum, quibus aliquanto diutius causa gratiæ cum Innocentio acta fuerat, easque omnia ad eorum instructionem transmisit, nulla prorsus Canonum istorum facta mentione, cùm tamen illis tota quæ cum Pelagio Celestioque intercedebat causa contineretur, nec quicquam majoris ponderis ad eos erudiendos posset afferri. [Epist. 94. ad Hilar. Epist. 106. ad Paulin.] Sed quid evidentius, quam quod Celestius Papa citans tertium, quartum & quintum Canonem, quos putant esse Concilij hujus Milevitani, expressis verbis dicit, eos esse Concilij Carthaginensis. [In Epist. ad Episc. Gallos.] Sic enim loquitur: *Illud etiam quod intra Carthaginensis Synodi decreta constitutum est, quasi proprium Apostolicæ Sedis amplectimur*, & continuo citat ipsissimis verbis tres istos Canones quos attulimus. Nec tamen quod sciam quisquam dixit unquam, eos esse istius Concilij Carthaginensis quod hoc anno celebratum est. Nam præterquam quod Baronius potius Canones istos perijsse putat, nullum est in antiquitate talis opinionis vestigium. Et ex ipso ordine quo Celestius probationes adducit, constat diu post hoc Concilium esse conditos. Nam primo citat Epistolâ Innocentij ad hanc Carthaginensem Synodum, tum aliam ad Milevitanam, deinde Epistolam Zosymi ad totius Orbis Episcopos, rescriptumque Antistitum Africanorum; ac deniq; Canones Concilij Carthaginensis, qui ordo cùm in cæteris sit omnino temporis quo edita fuere, certe in ipsorum etjam Canonum allegatione videtur servatus. Quid quod Prosper, cujus authoritate motus Baronius arbitratur in his Concilijs Canones esse conditos, longe plures Episcopos nominet quam ad ea convenerunt.

[Carm. de ingrat. c. 3.] *Et trecentenis*, inquit, *procerum sunt edita linguis.* Constat vero ad Carthaginensem non nisi sexaginta octo, ad Milevitanam sexaginta & unum confluxisse, ut ex Epistolis Synodalibus ad Pontificem Innocentium scriptis manifeste liquet, qui omnes non conficiunt nisi centum & viginti novem. Nam ideo asserere quod tanto plures affuerint, divinare est. Fundamenta igitur duo, quibus ista nititur opinio videntur esse ruinosa. Primum est quod Prosper ita canat:

Convenere

Ibid.

Convenere tui de cunctis urbibus almi
Pontifices, geminoque simum celeberrima cœtu
Decernis quod Roma probet, quod regna sequantur.
Nec sola est illic Synodorum exerta potestas &c.
Condita sunt & scripta manent, quæ de cataractis
Æterni fontis fluxere undante meatu
Et trecentenis procerum sunt edita linguis &c.

Et infra: *An alium in finem posset procedere Sanctum*
Concilium, cui Dux Aurelius, ingeniumque
Augustinus erat.

EX his confici putat Baronius, in gemino A cœtu Synodum, id est utroque illo Patrum Africanorum Concilio, quorum Carthaginensi præfuit Aurelius, Milevitano autem Augustinus, Canones esse conditos, quorum illi pepererunt hi octo supersint. Sed falli Baronium non obscurè convinci videtur ex eo, quod Prosper non loquatur de isto gemino cœtu Patrum, qui anno quadringentesimo decimo sexto, sed potius de illo qui aliquanto post celebratum est, quando Pelagiani toto orbe damnati sunt, quod ex eo evidenter liquet quod ibi in medium afferat contra Semi-Pelagianos omnia præjudicia, quibus eorum patrentes Pelagiani condemnati sunt. Quis autem credat eum tacitum Africana illa Concilia præteriisse, quibus Zozymo cooperantibus, hæresis una cum suis authoribus prostrata est? Hoc autem omnino dicendum, erit si isti duo cœtus sunt ista duo Cōcilia, Carthaginense & Milevitanum. Ista enim afferuntur ibi à Prospero, tanquam quorum authoritate ultimo tandem pestis illa oppressa, & suffocata est. Cùm tamen non istis Synodis Carthaginensi & Milevitana, sed biennio post magno molimine, duabus alijs in Africa Synodis & Zozymi autoritate profligata sit. Nec sanè trecenti Episcopi, quod Prosper asserit, in duabus istis prioribus Synodis confluxere, sed tantùm centum viginti novem ut suprà declaratum est. Neque verò putandus est Prosper ista hujus anni quadringentesimi decimi sexti duo Concilia, de quibus agimus, penitus in illo carmine præteriisse: sed illa intimavit quando dixit:

Pestem subeuntem prima recidit
Sedes Roma Petri quæ pastoralis honore &c.

HOc enim intelligendus est Prosper dicere de illa condemnatione Pelagianæ, ut Cœlestij quæ facta est à Pontifice Innocentio B post auditas relationes Concilij Carthaginensis & Milevitani. Post quam condemnationem semper solet Prosper subjungere Synodum illam Diospolitanam, quo Pelagius dignitate suo propria lingua suffocato, ut Catholicus absolutus est. Hoc ne commento potius ingenioso me finxisse, quàm solida ratione collegisse lector existimet, alia Prosperi loca intuenda sunt. Nam contra Pelagianos inculcans præjudicia, sic alibi loquitur: *Secundum tuam censuram erravit Papa Innocentius & Petri Sede dignissimus, qui cùm de ipsis loqueretur qui in libero arbitrio gloriantur, Nam quid, inquit, nos de eorum post hæc rectum mentibus existimemus &c. Erraverunt Orientales in quorum judicio &c. Erraverunt Africana Episcoporum Concilia, quæ decretis constituere utrumque Dei donum esse, & scire quid facere debeamus & diligere ut faciamus &c.* Qui est Canon quartus de quo agitur. Vbi vides eodem planè ordine primo loco poni Censuram C Innocentij quam edidit post relationem istorum duorum Conciliorum, tum Synodum Orientalem Palestinam, denique Concilia Africana. Nec verò in istis postremis verbis eum de istis Concilijs Carthaginensi & Milevitano loqui, de quibus agimus, ex eo manifestum est, quod illum Canonem dicat esse duorum Conciliorum Africanorum, cum tamen certum sit Patres Concilij Carthaginensis non astruxisse decretis Milevitanis, sed ante Concilium Milevitanum discessisse, cujus Episcopi in Epistola ad Innocentium se dicunt imitari Episcopos provinciæ Carthaginensis, quos ad eandem Sedem Apostolicam scripsisse comperirant, nempe per Julium Episcopum Milevo transeuntem, cui utriusque Concilij litteræ simul eâ occasione Romam perferendæ traditæ sunt. Deinde ipse Prosper ut magis declaret se de alijs loqui Concilijs Africanis, mox addit: *Erraverunt ducenti quatuordecim Sacerdotes qui in Epistola quam Constitutionibus prætulerunt, ita Apostolicæ Sedis Antistitem Beatum Zozymum sunt allocuti, Constituimus in Pelagium &c.* Vbi facta mentione Epistolæ quæ constitutionibus seu decretis illis Africanis præfixa fuerat apertè dicit eos illam Epistolam ad Zozymum destinasse. Fieri ergò non potest, ut loquatur de Concilijs duobus prædictis quæ ad Innocentium scripserunt, sed de alijs quæ biennio vel triennio post Carthagine congregata sunt. Et planissimè in alio ejusdem libri loco, eodem ordine recensens omnia ista præjudicia: *Tunc, inquit, istorum machinæ fractæ sunt*

Contra Collat. contio.

Epist. Synodale ad Innocent. 92.

tunc in superbia sociis ac principibus corruerunt, quando Beatæ memoriæ Innocentius nefandi erroris capita Apostolico mucrone percussit. Et mox subjungit. *Quando Pelagium ad proferendam in se suosque sententiam Palæstinorum Episcoporum Synodus coarctavit: quando Africanorum Conciliorum Beatæ recordationis Papa Zozimus sententiæ suæ robur annexuit, & ad impiorum detruncationem gladio Petri dexteras omnium armavit Antistitum.* Ubi iterum primo loco ponit censuram Innocentij, quam post auditas relationes utriusque Concilij Carthaginensis & Milevitani, de quo agimus, in hæreseos auctores tulit, secundo Synodum Palæstinam, ac denique decreta illa Africanorum Conciliorum, quæ à Zozymo confirmata sunt. Ex quo enumerandi ordine quem perpetuo servat Prosper evidenter colligitur, etiam illo loco libri de Ingratis, quo pestem subeuntem prima recidisse dicitur Sedes Roma Petri, intelligi illam excommunicationem Innocentij, quam post Synodos Carthaginensem & Milevitanam tulit, geminos autem illos cœtus Africanorum Patrum, quos post commemoratam Synodum Palæstinam attingit, esse illa Africana Concilia quæ sub Zozymo celebrata sunt. Si cui vero mirum esse videatur, cur Innocentius semper ab eo primo loco dicatur hæreticos illos prostravisse, cum, ut videtur, Concilia illa duo Africana in ejus condemnatione præcesserint, is animadvertere debet, Patres utriusque illius Synodi non tam excommunicationem in Pelagium Celestiumque pronuntiasse, quam ab Apostolica Sede pronunciandam concepisse atque postulasse. Quid enim eos in homines non Afros in Palæstina vel Asia commorantes juris? Hinc in suis relationibus dicunt Patres Milevitani authores illius hæreseos facilius Innocentij authoritati esse cessuros, petuntque instanter ab eo celeriter provideri. Carthaginenses vero hoc apertius indicantes: *Hoc itaque gestum, inquiunt, Domine frater Sancte, charitati tuæ intimandum duximus, ut statutis nostræ mediocritatis etiam Apostolicæ Sedis adhibeatur autoritas.* Videbant enim exigui roboris in refractarios illos suam habendam esse censuram, nisi Romani Pontificis autoritate firmaretur. Unde sententia illius robur videtur per ipsos Patres ab Apostolicæ Sedis nutu fuisse suspensum.

Alterum vero fundamentum quo nixi putant nonnulli ad hoc Concilium Milevitanum hos Canones pertinere, est quod in collectione Conciliorum ad hanc quam diximus Synodum referantur. Cui respondemus, plures errores eum qui collegit Concilia commisisse, dum ad idem Concilium Milevitanum res diversissimis temporibus gestas contulit. Retulit enim illos de quibus agimus Canones ad Concilium Milevitanum, quod sub consulatu Arcadij & Honorij celebratum est, quod verum nullo modo esse posse, nemo nisi historiæ Pelagianæ imperitissimus potest dubitare. Concilium enim illud fere decennio ante celebratum est quam Pelagius in Ecclesia Africana audiret hæreticus, vel ullum contra hæresin illam Ecclesiasticum judicium esset exercitum. Accedit quod huic nostro Milevitano præsederit Sylvanus Primas Numidiæ, illi vero Aurelius Carthaginensis; qui tamen eodem tempore, quo hæc Milevitana Synodus contra Pelagium celebraretur, Carthagine contra eandem hæresim cum suis Episcopis decertabat. Illud Milevitanum fuit universale Concilium, hoc ad quod Canones ab aliquibus referuntur, provinciale Numidiæ. Qui errores tam crassi apertè convincunt, Collectorem ignorasse rationem temporum, rerum gestarum ordinem, atque authores, & in unum corpus contulisse diversos Canones, ut optime notavit Baronius, qui quorum authoritate essent conscripti, nesciebat. Ut nullo fundamento subnixi mihi sit, ideo eos ad secundum Milevitanum velle referre, quia ad illud primum tanta absurditate congesti sunt. Sed hactenus de illis Canonibus. Ad quam vero Synodum revocandi sint, paulo post accuratius dicendum erit.

Cæterum Celestius atque Pelagius omnibus modis allaborandum sibi duxerunt, ut antiquatis ijs quæ contra se acta fuerant, Catholici declararentur atque haberentur. Hac de causa Celestius, primum in Asia factus presbyter eo anno Honorius undecimum & Constantinus secundum agebant consulatum, qui erat Christi quadringentesimus decimus septimus, Romam profectus est. Nam ut ex litteris diversis Zozymi Papæ qui successerat Innocentio, ad Africanos Episcopos constat, appellaverat à sententia Concilij Carthaginensis, quo eum olim damnatum fuisse diximus. Neque tamen tam de judicio illo ab hinc quinquennio contra eum lato, quam de nuperrimo anni quadringentesimi decimi sexti conquerebatur. Suggerebat enim Zozymo omnia ibi per festinationem esse facta, ad solas litteras Herotis & Lazari absentium, quas ex Palæstina per Orosium ad Concilium Carthaginense perlatas fuisse supra retulimus. Cum illis autem aiebat nunquam sibi de talibus quæstionibus fuisse sermonem, nec ante sane quam de se scriberent vel visu comperto: Lazarum jam in transitu cognitum; Herotem vero etiam satisfactione interposita quod secus de ignoto atque absente sensisset à se cum gratia recessisse. Proinde accusatores suos ultro depellens, omnia in se crimina falso jactabat illata. Itaque Zozymus Papa posthabitis omnibus in Basilica Sancti Clementis causam instituens, omnia quæ prius fuerant acta discussit. Nam primum intromisso Celestio libellum ejus quem dederat, fecit recitari. Libelli illius non extant nisi quædam fragmenta apud Augustinum, in quibus apertè quidem negabat peccatum originale, sed ne propterea hæreticus putaretur, initio libelli de hujusmodi quæstionibus locuturus, præfatus fuerat: *Si forte ut hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestra sententia corrigatur.* Hanc ejus prælocutionem tenens Venerabilis Papa Zozymus ut narrat Augustinus, egit cum homine

Litteræ Zozimi datæ ad Conc. Carthag. anno 418. 13. Calendis Aprilis. & anno 417.

Lib. de pec. orig. c. 5.

Aug. ibid. c. 7.

homine quem falsæ doctrinæ ventus inflaverat, ut ea quæ illi à Diacono Paulino fuerant objecta damnaret, atque ut Sedis Apostolicæ litteris, quæ à Sanctæ memoriæ suo prædecessore manaverant præberet assensum. Ubi objecta Paulini intelliguntur illa propter quæ anno quadringentesimo duodecimo Carthagine in judicio Episcopali, & iterum anno præcedenti in Concilio Carthaginensi, ubi ea gesta, ut diximus repetita relecta atque examinata fuerant, sententiam damnationis exceperat. Præcipuum autem caput quod ei objiciebatur erat de peccato originali, de quo olim Carthagine se dubitare dixerat, hic autem illud apertè in suo libello destruebat. Et hæc causa fuit, cur Beati Innocentij litteris, illis nempe quas ad Concilium Carthaginense & Milevitanum hoc eodem anno quadringentesimo decimoseptimo dederat, assentire urgeretur. Quo autem hæc modo gesta sint coram Zozymo, apertius patent ex libello ejusdem Paulini quem sequēti anno in gratiarum actionem ad Zozymum misit, ubi ex actis Ecclesiasticis narrat sic Celestiū ab eodem Zozymo fuisse interrogatum: *Damnas ergò illa omnia quæ in libello Paulini continentur, hoc est de quæstionibus?* Et in alio loco: *Cognovisti quales litteras dederit Sedes Apostolica ad fratres & Coepiscopos Africanæ Provinciæ?* Et adjectum: *Damnas illa omnia quæ damnavimus, & tenes quæ tenemus?* Et iterum: *Illa omnia damnas quæ jactata sunt de nomine tuo?* Et iterum: *Vel ea quæ in libello suo exposuit Paulinus?* Et cùm diceret Paulinum posse ex his quæ isti objecta, hæreticum approbari; Zozymus respondit: *Nolo nos circuitu ducas, damnas ea omnia quæ tibi objecta à Paulino sive per famam jactata sunt?* Hæc ex libello Paulini. At Celestius: *Noluit quidem*, inquit Augustinus, *Paulini Diaconi objecta damnare, sed Beati Papæ Innocentij litteris non est ausus obsistere, imò se omnia quæ Sedes illa damnaret, se damnaturum esse promisit.*

Ex libello Paulini gratulatorio misso ad Zozymum anno 408.

De peccato orig. c. 7.

Isti tam apertæ professioni, qua & verbo & simul etjam oblato libello se Apostolicæ Sedis sentētię in omnibus assentire velle & ejus judicio sua corrigere paratum esse asseruerat, credens Zozymus libellum ejus, ut ait Augustinus, *Catholicum existimavit, quia & hoc Catholicæ mentis, si qua forte aliter sapit quam veritas exigit, non ea certissimè definire; sed detecta ac demonstrata respuere. Non enim hæreticis sed Catholicis Apostolus loquebatur, ubi ait: Quotquot ergò perfecti, hoc sapiamus, & si quid aliter sapitis, id quoque Deus vobis revelabit. Hoc in illo factum esse putabatur quando se litteris Beatæ memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re* (nempe peccato originali) *dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Veruntamen à vinculo excommunicationis nondum est creditus esse solvendus, sed interposito duorum mensium tempore, donec rescriberetur in Africa, ubi eum calliditas aliquanto evidentius innotuerat, resipiscendi ei locus sub quadam medicinali sententiæ lenitate concessus est.* Hæc Augustinus. Itaque Zozymus hominem innocentem calumnijs appetitum putans, litteras ad Aurelium & universos per Africam Episcopos dedit, quibus eos de rebus cum Celestio actis certiores facit, litteris ipsa gesta Ecclesiastica de Celestij jam facta purgatione conjunxit. Interim non leviter perstrinxit Africanos Antistites, quod solis rumoribus & litteris Herotis & Lazari absentium tantam fidem adhibuerint, ut autoritatem testimonij in re tanti momenti mererentur. Duos illos Antistites Gallos esse homines facinorosos, etjam olim à Sacerdotali communione submotos, Celestium se præsentem tueri, fidem suam exponere, accusatoresque suos provocare: *Quare*, inquit, *intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire, quam libellis & confessione contexuit; aut nihil post hæc tam aperta & manifesta quæ protulit, dubij post hæc Sanctitas vestra resedisse cognoscat.* Citatus est etjam Paulinus Diaconus à Zozymo Papa misso Carthaginem Basilisco Diacono quarto Nonas Novembris, ut adesset ad Apostolicam Sedem. Suggestum enim fuerat eum fugam arripuisse. Ita testatur ipse Paulinus in libello sequenti anno ad Zozymū misso. Ex quo patet sub finem hujus anni quadringentesimi decimi septimi omnia ista fuisse gesta. Nam sub initium sequentis anni Celestius & Pelagius condemnati sunt.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Lib. de pec. orig. c. 7.

Littera Zozymi ad Aurelium & Episc. African. data Honorio & Constantino consulibus.

Acceptis litteris illis Zozymi Papæ Antistites Africani graviter perturbati sunt, quod versipellis hæreticus serpentina versutia innocentiam simularet. Quare Pontificem obtestati sunt, ut causa illa tantisper suspenderetur, donec plenius ipsi rescriberent. Miserant & alias litteras per Marcellinum Diaconum quibus conqueri videbantur, quasi Celestio commodaverit in omnibus fidem, verbisque ejus non discussis, ad omnem syllabam præbuisset assensum. Quibus rescripsit Zozymus, nihil se post illas quas priores acceperat ab Africanis litteras, immutasse, sed in eodem cuncta reliquisse statu, in quo dudum fuerant, cùm hoc eis per litteras suas indicaret. Colliguntur hæc omnia clarè ex litteris quas sequenti anno ad Episcopos Carthagine congregatos Zozymus dedit. Ex quibus apertum est frequentes litteras inter Zozymum & Africanos Episcopos in hac causa intercurrisse, prout idem Augustinus testatum relinquit. Ut ergò plenius & manifestius Celestij vel fides vel perfidia innotesceret, *Exspectabatur*, ut narrat Augustinus, *ex venturis ex Africa litteris, in qua provincia eius aliquanto calliditas evidentius innotuerat. Quæ Romam litteræ posteaquam venerunt, id continentes non sufficere hominibus tardioribus & sollicitioribus quod se generaliter Innocentij Episcopi litteris consentire fatebatur: sed apertè eum debere anathematizare quæ in suo libello prava posuerat, ne si id non fecisset, multi parū intelligentes magis in libello eius illa fidei venena à Sede Apostolica crederent approbata, propterea quod ab illa dictum erat eius libellum esse Catholicum; quam emendata propter illud quod se Papæ Innocentij litteris consentire ipse responderat. Tunc ergò cum eius præsentia posceretur ut certis ac dilucidis responsionibus vel astutia hominis vel correctio dilucesceret, & nulli ambigua remaneret, se* subtra-

Litteræ Zozymi ad Aurelium & Episcopos Carthag. congreg. 12. Cal. Aprilis Honorio 12 Consule.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Ibid.

subtraxit & negavit examini. Nec differri diutius debuerat quod alijs prodesset, si nimium perversorum pertinacia dementiaque non posset. Videntur vero illæ litteræ Africanorum circa finem mensis Martij Romam esse perlatæ, juxta quas continuo condemnatio Pelagij atque Cælestij consecuta est. Nam mense Maio accepto condemnationis nuncio Concilium Carthaginense ejusdem hæreticos condemnationem confirmavit. Veruntamen illam quam retulimus Zozymi cunctationem & consecutam ex Africanorum litteris mutationem, acerbè Pelagiani Catholicis jam damnati tanquam prævaricationem exprobrarunt. Testatur id Augustinus (Lib. 6. contra Iul. c. 14.) qui cum refutaret calumnias Iuliani: *Quale est autem*, inquit, *quod Beatæ memoriæ Zozymum Apostolicæ Sedis Episcopum prævaricationis accusas: qui non recessit a suo prædecessore Innocentio quem tu nominare timuisti, sed maluisti Zozymum quia egit primitus lenius cum Cælestio; quoniam se in his sententiis vestris si quid displiceret, paratum esse dixerat corrigi, & Innocentij litteris consensurum esse promiserat.* Ita Augustinus. Sed antequam ad sententiam quæ in utrosque lata est Cælestium atque Pelagium progrediamur, breviter etiam res Pelagij perstringendæ sunt.

Pelagius igitur cùm in Synodo Palæstina absolutus, cum quod contra se in Africa gereretur intelligeret, omnes vires adhibuit, ut quemadmodum Palæstinos judices præsentes, ita & Innocentium absentem falleret, atque ita utriusque Concilij Africani vim eluderet, quorum robur, prolatæque sententiæ vigor à judicio atque ore Pontificis Innocentij ad quem relata fuerat, quasi suspensa fluctuabat. Eadem itaque qua Cælestius fallendi usus astutia litteras simul & libellum fidei ad Innocentium misit, quem defunctum esse nesciebat; atque ideò Zozymo ejus successori tradita sunt, ut pluribus in locis Augustinus testatur. (Lib. de grat. Christi c. 30. & de peccato orig. c. 21.) Ita vero cum litteras suas tum ipsum libellum seu professionem fidei, arte & verborum ambiguitate dictaverat, ut non nisi ab oculatissimis animadverti posset ex eis hæreticos posse prodire sensus, quando nullo existente qui respondere posset tanquam in solitudine aliquis inveniretur infirmus. Litteræ, ut putatur, non extant integræ, fragmenta tamen passim apud Augustinum dispersa reperiuntur, ut non difficile ex eis coagmentatis sensus eorum possit intelligi. Quæ ad lectoris commoditatem hic ordine suo conjuncta subjicimus:

B *Sunt*, inquit Pelagius, *de quibus me homines infamare conantur; unum quod negem parvulis baptismi Sacramentum & absque redemptione Christi aliquibus cælorum regna promittam.* (Lib. de grat. Christi c. 30.) *Nunquam (verò) ego vel impium aliquem hæreticum audivi qui hoc de parvulis diceret. Quis enim ita Evangelicæ lectionis ignarus est, qui hoc non modo affirmare conetur, sed qui vel leviter dicere aut etiam sentire possit?* (De pecc. orig. c. 18.) *Deinde quis tam impius qui parvulos exortes regni cælorum esse velit, dum eos baptizari & in Christo renasci vetat* (Scriptura dicente) *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei. Quis ille tam impius qui cuiuslibet ætatis parvulo interdicat communem humani generis redemptionem: & in perpetuam certamque vitam renasci vetet eum qui natus est ad incertam? Aliud est, quod ita dicam posse hominem vitare peccatum ut Dei excludam auxilium & in tantum libero confidam arbitrio, ut gratiæ repudiem adjutorium.* (De gratia Christi c. 30.)

Hîc interpositis invidiosis contra suos inimicos querelis sic loquitur.

Ibid. c. 31. *Ecce, inquit, ad beatitudinem tuam Epistola ista me purget in qua purè atque simpliciter ad peccandum & ad non peccandum integrum liberum arbitrium habere nos dicimus, quod in omnibus bonis operibus divino semper adjuvatur auxilio.*

Hîc cum quædam de hominis conditione & ad peccandum & non peccandum naturali ejus probitate interposuisset, adjunxit.

Ibid. *Quam liberi arbitrij potestatem dicimus in omnibus esse generaliter, in Christianis, Iudæis, atque Gentilibus. In omnibus est liberum arbitrium æqualiter per naturam, sed in solis Christianis juvatur à gratia. In illis nudum & inerme est conditionis bonum; in his vero qui ad Christum pertinent, Christi munitur auxilio. Illi ideo judicandi atque damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium, per quod ad fidem venire possent, & Dei gratiam promereri, malè utuntur libertate concessa: Hi vero remunerandi sunt, qui bene libero utentes arbitrio, merentur Domini gratiam, & ejus mandata custodiunt.*

Deinde

Colligitur ex lib. de grat. Christi c. 32.

Deinde cùm ad librum fidei suæ jussisset transire lectorem, de alijs opusculis sic subjungit.

Ibid. c. 35. *Legant*, inquit, *illam Epistolam, quam ad Sanctum virum Paulinum Episcopum ante duodecim ferè annos scripsimus, quæ trecentis fortè versibus nihil aliud quam Dei gratiam & auxilium confitetur nosque nihil omninò boni facere posse sine* *Ibid. c. 36.* *Deo. Legant etjam ad Sanctum Constantium Episcopum, ubi breviter quidem sed* *Ibid. c. 37.* *planè libero hominis arbitrio Dei gratiam auxiliumque conjunxi. Legant etjam quam ad sacram Christi Virginem Demetriadem in Oriente conscripsimus: Et invenient nos ita hominis laudare naturam, ut Dei semper gratiæ addamus auxilium. Legant* *Ibid. c. 42.* *etjam recens meum opusculum quod pro libero nuper arbitrio edere compulsi sumus, & agnoscent quam iniquè nos negatione gratiæ infamare gestierint, qui per totum penè ipsius textum operis perfectè atque integre & liberum arbitrium confitemur & gratiam.*

A Tque ista quidem sunt fragmenta litterarum Pelagij quæ invenire potuimus. Litteris porrò libellum fidei suæ conjunxit qui integer reperitur inter opera Sancti Hieronymi tomo quarto Editionis Parisiensis Mariani Victorij quasi esset Epistola decima septima hoc titulo *Symboli explanatio ad Damasum.* Esse autem ipsissimum Pelagij symbolum non solùm ex eo patet quod ea quæ Augustinus ex eo citat diversis in locis ad verbum in eo reperiuntur, sed etjam quod in omnibus ad unguem cum eo conveniat, quod Baronius ex codice Vaticano descriptum protulit. Quod verò mirabilius est, idem libellus fidei Pelagij usque in hunc diem legitur in operibus Sancti Augustini tanquam sermo centesimus nonagesimus primus de tempore: sed ei impostor aliquis caput apposuit & caudam, ut sermonis præ se ferret effigiem. Et loco ejus quod Pelagius dixerat *Beatissime Papa*, posuit ipse, *Dilectissimi fratres.* Vltima verò Pelagij verba resecuit quibus professionem suam hoc modo concluserat: *Hæc est fides Papa Beatissime, quam in Ecclesia Catholica didicimus, quamque semper tenuimus & tenemus. In qua si minus peritè aut parum cautè aliquid fortè positum est emendari cupimus à te, qui Petri & fidem & Sedem tenes. Si autem hæc nostra confessio Apostolatus tui judicio comprobatur, quicumque me maculare voluerit, se imperitum vel malevolum vel etiam non Catholicum, non me hæreticum comprobabit.* Ita Pelag. Hæc fidei professio tanta erat dexteritate concinnata, ut nullam non tantùm hæresim apertè contineret, omnemque hæreseos suspicionem per ultimam illam clausulam à suo autore tolleret, quod in omnibus si quid minus peritè aut parum cautè fortè posuisset, ad nutum Apostolicæ Sedis cuperet emendari; sed etjam ut plerique fidei articuli contra quos novam hæresim condidisse ferebatur, ipsa sua expressione & Catholici essent, & simul argumentum juxta sensum Pelagij suppeditarent ad fidem Catholicam expugnandam. Nam ipsdem ipsis postea eodem planè verborum ordine Pelagiani usi sunt ad convellenda dogmata, quæ Pelagius falsò esse

Lib. de grat. Christi c. 33. & de peccato orig. c. 21.

videbatur. Itaque ut Catholicus confitetur, [a] animas à Deo dari ab ipsoque factas esse, sed ideircò sic expressit ut negato traduce animas inquinari non posse in ipsa conceptione, & Christi animæ animas parvulorum æquales esse crederetur. [b] Nihil homini dicit præceptum esse impossibile, ut justitiæ perfectio & vita immaculata sine peccato transigi posse putaretur; [c] Dei Filium carnis necessitate mentitam negat, ut eum non venisse in similitudine carnis peccati, & consequenter nullam carnem peccati esse convinceret. [d] In cælo nos diffitetur habituros esse virtutes, quas hic habere neglexerimus ut justitiam in hac vita tantam, quanta est Beatorum astrueret. [e] Errare dixit eos qui cum Manichæis dicerent peccatum vitari non posse, & cum Joviniano, nos non posse peccare, ut duos fidei articulos clam subverteret, unum quo Augustinus docuerat, non omnia peccata in hac vita nos posse vitare; alterum, gratiam ita agere voluntatem, ut non peccaret. [f] Hominem fatetur & peccare posse & non peccare, eumque [g] semper esse liberi confitetur arbitrij, ut eo quasi duplici telo, quo hæresis ista semper usa est, omnem adjutorij divini necessitatem everteret, prout omnium illorum argumentorum vim sensumque Pelagianum varijs in locis hic annotatis Augustinus expendit atque confutat.

Cùm ergò tanta versutia fallacissimus hæresiarcha fidem Catholicam simulasset, & hypocrisin suam litteris Patriarchæ sui Praÿlij Hierosolymitani adornasset, facilè ab omnibus qui strophas & ludicria Pelagiana minus penetraverant, Catholicus existimatus est. Hinc lectis Pelagij litteris Romæ ingens lætitia oborta est. Testatur id ipse Zozymus Papa in litteris quas hac de re ad Episcopos Africanos duodecimo Calendas Octobris dedit: *Vtinam*, inquit, *ullus vestrum, Dilectissimi Fratres, recitationi litterarum interesse potuisset: quod Sanctorum virorum qui aderant gaudium fuit! Quæ admiratio singulorum! vix fletu quidam se & lacrymis temperabant. Talem etiam absolutæ fidei infamari potuisse? Estne ullus locus in quo Dei gratia vel adjuto-*

a Lib. 4. ad Bonif. c. 2.

b Lib. de gratia & Lib. arb. c. 16.

c Lib. 1. ad Bonif. c. 12. & Lib. 3. c. 6.

d Lib. 3. ad Bonif. c. 7. & Lib. 4. c. 7.

e Lib. 1. contra Iul. oper. imperf.

f Ibid.

g Lib. de gestis Pelag. c. 18. & 1. ad Bonif. c. 15.

Littera Zozymi

rium

tium prætermissum sit? &c. Litteris autem suis conjunxit eas quas diximus litteras purgationis Pelagij, libellumque confessionis, ut omnibus quam recte de fide sentiret, innotesceret, & earum lectione per moverent de absoluta ejus fidei integritate. Gravissime verò invehebatur in Herotem & Lazarum, quos tanquam inquietos jam olim calumniatores fratrum suorum Episcoporum & communione submotos accusat: quod ubi de Episcopatu Brixij Turonensis abdicando ageretur, maria terraque lustrarentur, nec ulla suffragia prætermitterent: ubi verò Innocentium Pelagij atque Cælestij fama percelleretur, otiosi ac delicati sive accusatores sive testes (in utroque enim fallentium nomen infame est) in cubilibus & lectulis suis litteris abuterentur & totam Africam universumque tranquillum Catholicæ serenitatis duæ istæ pestes ad suas libidines obnubilarent. Tantæ quoque Africanos Episcopos levitatis arguit, quod famæ duntaxat ac litteris Herotis ac Lazari, quia superioribus Concilijs Carthaginensi & Milevitano, præsentes non affuerant, itemque Timasij ac Iacobi scripta quædam tanquam Pelagij Augustino tradentium assertionibus credidissent, quia non deceret Episcopalem autoritatem ad levium susurronum scripta pendere. Hæc & similia Zozymus Papa in se lactus à vaferrimis impostoribus circumventus, quorum subdolas calliditates, simulatamque professionem, & versutissimos dictorum suorum interpretes necdum pernoverat. Nihilominus quantumcumque speciosa se orthodoxa fidei larva tam Pelagius quam Cælestius induissent, non ante judicati sunt excommunicationis vinculo, quo per defunctum Innocentium innexi fuerant, esse solvendi, quam relationes ex Africano Episcoporum Concilio, quæ Zozymus postulaverat, mitterentur.

Porro litteras istas Zozymi quas Baronius primus ex Vaticano codice protulit, nonnulli commentitias esse docuerunt, quod nonnulla contineant quæ Augustino repugnare videantur, illa nempe quod Cælestius fuisset à Zozymo receptus, fides ejus probata, negati ab eo errores de quibus accusabatur, evocatum fuisse ex Africa Paulinum, ex Gallia Herotem & Lazarum, termino duorum mensium præfixo, qui etiam plaustris conviciorum à Zozymo obruuntur. Sed hæc pro animi affectu allegari videntur. Nam in primis certo ex Augustino constat Cælestium benigne habitum fuisse à Zozymo, ita ut libellus quem obtulerat etiam Catholicus esse ab eodem Pontifice judicaretur. Quod ideò factum docet, atque excusat Augustinus, quia & hoc Catholicæ mentis est, si forte aliter sapit quàm veritas exigit, non ea certissime definire, sed detecta ac demonstrata respuere. Vsqueadeo autem hæc lenitas Zozymi cum Cælestio magna fuit, ut inde nata sit illa Pelagianorum prædicatio, quod Clerici Romani, qui ante gesta Catholico dogmati astiterant, postea prævaricatores essent Cælestiumque damnarent.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3. De peccato orig. c. 7.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Vbi quamvis veris falsa permisceant, satis tamen indicatur lenitatem Zozymi fuisse talem, ut hominem non prorsus hæreticum esse censeret. Vnde & Augustinus addit supra citatis verbis: *Hoc in illo factum esse putabatur quando se litteris Beatæ Memoriæ Papæ Innocentij, quibus de hac re dubitatio tota sublata est, consentire respondit. Et hoc ut plenius & manifestius in illo fieret exspectabatur venturis ex Africa litteris.* Ex quibus manifestissimum est, Zozymum Papam Romanosque Clericos existimasse ipsum Cælestium humano fortassis errore lapsum, jam esse Catholicum, & professionem fidei eo tensuisse Catholicam, & errores, si quos habuisset, consentiendo litteris Innocentij, satis superque revocasse. Vt immeritò planè litteræ istæ quæ germanissimè stylum Zozymi atque ejusdem litteris collatum referunt, tanquam spuriæ rejiciantur, quasi ab Augustino dissonent, cui apprime consentiunt. Quod verò addunt, & hoc adversari Augustino, quod Paulinus ex Africa, Heros & Lazarus ex Gallia evocati sunt, duplici ex capite non videtur verum, tum quod Epistolæ illæ neminem nominatim citent, neque Paulinum neque Herotem neque Lazarum, sed duntaxat in genere: *Quare intra secundum mensem aut veniant qui præsentem redarguant aliter sentire quam libello & confessione contexuit, aut* &c. Vbi nihil aliud præfinitur nisi ut Catholicus habeatur Cælestius, nisi intra duos menses veniat si quis eum accusare voluerit. Veruntamen id quod hic tanquam falsum litteris istis & Augustino dissonum sic pingitur, aliunde constat esse verissimum, nempe Paulinum ad Sedem Apostolicam fuisse evocatum. Hoc enim testatur aperte ipse Paulinus in libello gratulationis, quem post damnatos Pelagianos, ad Zozymum dedit: *Quem* (libellum) inquit, *ideo detexi, quia me, licet sermone, Basiliscus Subdiaconus à tua beatitudine cum gestis Sedis Apostolicæ directus, Carthagine convenit quarto Nonas Novembris die, ut adessem ad Apostolicam Sedem, & tuæ judicio Sanctitatis, ad quam me fugisse suggestum est.* Quid evidentius dici potest contra eos qui hunc ipsum libellum tanquam suæ causæ firmamentum citant? Iam verò quod de Herote & Lazaro tanta perstrictos acrimonia adjiciunt, neminem mirum videri debet qui consideraverit aliam ejusdem Pontificis Epistolam de ordinationibus duorum Episcoporum absque consensu Patrocoli Arelatensis Antistitis susceptas, in qua eodem prorsus modo Lazarum perstringit: *Sed Lazarus*, inquit, *dudum in Taurinensi Concilio gravissimorum Episcoporum sententijs pro calumniatore damnatus, cum Brixij Innocentis Episcopi vitam falsis objectionibus appetijsset; post vero indebitum ab eodem Proculo, quem inter cæteros synodo damnationis eius accesserat, Sacerdotium consecutus est, a quo se ipse vita sua conscius datis litteris in abdicationem sui sponte submovit.* Hæc Zozymus. Quæ ad amussim litteris istis de quibus agimus consonant, ut potius hoc quod affertur ut falsitatis judicium, robustum sit veritatis testimonium.

Ibid. c. 8.

Ex libello Paulini ad Zozymum

In Epist. ad Aurelium & Episc. Africanos

Iam

Jam vero quod & hoc falsi arguunt quod de tempore duorum mensium supra ex litteris istis citavimus, sine dubitatione falluntur. Testatur enim Augustinus illos duos menses fuisse præfixos donec ex Africa rescripta reciperentur, ut interea daretur ei resipiscendi locus, nempe pleniùs, cujus resipiscentiæ jam testimonia tam aperta extitisse putabatur. Quibus nihil continent litteræ istæ in contrarium, sed maxime consonum, ut quæ præscribant ut intra duos menses venirent, qui eum redarguerent, & aliunde constat Paulinum ad hoc ipsum ad Apostolicam Sedem fuisse evocatum. Præstiterunt utrumque Episcopi Africani intercurrentibus litteris, ut inane sit idcirco litteris istis calumniam concitare falsitatis, imprimisque quod præ se ferant Pelagium fefellisse Romanum Pontificem, ita ut Catholicus putaretur, Augustinus vero testetur, inquiunt, Pelagium Romanam Ecclesiam fallere non potuisse. Sed potius falluntur ipsi. Hæc enim sunt verba Sancti Augustini: *Romanam vero Ecclesiam, ubi eum esse notissimum scitis, fallere usquequaque non potuit. Quamvis & hoc fuerit utcumque conatus.* Ubi potius litterarum istarum textui consentit Augustinus. Indicat enim fefellisse ex parte, usquequaque tamen non potuisse, nempe quia postea melius imbutus recoluit ea quæ recensit ibidem Augustinus judicium Innocentii, sensum Romanorum, discipulum ejus fuisse Celestium, quibus accuratius ponderatis Pelagius cum Celestio sententia damnationis plexus est. Atque hæc ad astruendam litterarum illarum autoritatem dicta sufficiant.

Lib. de peccato orig. c. 8.

Cæterum quod ad Africanos attinet Antistites, quibus strenuissime cooperantibus sententia in fidei perduelles prolata fuit, constat non modo, ut supra diximus, varias intercurrisse litteras inter Zozymum Papam & Africanos, sed etjam diversa Concilia. Nam plerumque ubi de illa condemnatione fit mentio tam Prosper quàm Augustinus plurium Conciliorum Africanorum meminerunt. Hinc Prosper: *Erraverunt Africana Episcoporum Concilia; quæ decretis constituere utrumque Dei donum esse &c.* Et in eodem libro: *Quando*, inquit, *Africanorum Conciliorum decretis Beatæ Recordationis Papa Zozymus sententiæ suæ robur annexuit.* Et Augustinus: *Posteaquam*, inquit, *Pelagiana hæresis cum suis autoribus ab Episcopis Ecclesiæ Romanæ prius Innocentio deinde Zozymo cooperantibus Conciliorum Africanorum litteris convicta atque damnata est &c.* Et ne quis Prosperum atque Augustinum intelligat loqui de Conciliis Carthaginensi hujus anni sub Consulibus Honorii & Theodosii & aliis Carthaginensi & Milevitano ante biennium celebratis, omnem scrupulum eximit ipse Augustinus, qui Epistola ad Valentinum enumerans omnia quæ contra Pelagianos acta & constituta sunt sic loquitur: *Quoniam enim scriptum est ad Papam Innocentium Romanæ urbis Episcopum de Concilio Provinciæ Carthaginensis & de Concilio Numidiæ, & aliquanto diligentius à quinque Episcopis, & quæ ipse ad tria ista rescripsit. Item quod Papæ Zozymo de Africano Concilio scriptum est, ejusque rescriptum ad universos totius orbis Episcopos missum. Et quod posteriori Concilio plenario totius Africæ contra ipsum errorem breviter constituimus &c. per eos misimus vobis.* Ubi distinctissimè præter Concilia duo superius commemorata, duo alia sub Zozymo attexuntur. Quare ut quo hæc ordine peracta videantur melius intelligatur, recolendum est quod supra diximus, Zozymum anno superiori quadringentesimo decimo septimo Honorio undecimum, & Flavio Constantino secundum consule ad Aurelium cæterosque Africanos Antistites dedisse litteras, quibus significabat non sine levitatis eorum reprehensione, causam Celestii Romæ coram se esse instaurandam. Datæ verò videntur fuisse facilè media æstate. Nam posterioribus litteris eodem anno undecimo Calendas Octobris datis, significat eidem Aurelio & Africanis, cùm jam apud se Celestius esset auditus, supervenisse Pelagii & Praylii Hierosolymitani litteras, ejusque similiter causam coram se esse tractandam, præsertim cum solis rumoribus non sine levitate negotia illa discussisse viderentur. His litteris excitati Antistites Africani confestim Carthaginem sub finem ejusdem adhuc anni quadringentesimi decimi septimi confluxerunt ubi primò per litteras Zozymum obtestati sunt, ut omnia in eodem statu permanerent, donec accuratius de re tanti momenti referiberent. Paulò verò post missis per Marcellinum Subdiaconum litteris subintensо se animo talia fuisse indicant, quod nimis credulus in omnibus Celestio commodasset fidem. De quo se purgat Zozymus litteris ad eos mense Martio datis anni sequentis, consulibus Honorio & Theodosio. Denique sub initium anni sequentis scilicet quadringentesimi decimi octavi statim post litteras illas quas diximus per Marcellinum missas, omnibus circa Celestium atque Pelagium ritè examinatis atque perpensis scripserunt Episcopi Africani ex Concilio Carthaginensi illas litteras, quas condemnatio illius hæresis consecuta est. Continebant autem teste Augustino, non sufficere quod Celestius generaliter se Innocentii Papæ litteris consentire fatebatur, sed ipsa omninò verba quæ in suo libello pravè posuerat esse anathematizanda; quod inter cætera his verbis, ut narrat Prosper, Zozymo Papæ significaverant: *Constituimus in Pelagium atque Celestium per Venerabilem Episcopum Innocentium de Beatissimi Apostoli Petri Sede prolatam manere sententiam, donec apertissima confessione fateantur, gratia Dei per IESUM Christum Dominum nostrum non solum ad cognoscendam verum etiam ad faciendam justitiam nos per actus singulos adjuvari.* Simul etjam teste Augustino detexerunt fraudem qua Pelagius sensus suos in libello texerat, dum iisdem Sacramenti verbis diceret, baptismum in infantibus

Lib. contra Collat. initio

Epist.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3.

Lib. de peccato orig. c. 21.

 quibus

quibus & in majoribus esse celebrandum. Ad postremum vero illud contigit, ut retulimus ex Augustino, quod in plenario Concilio posteriori totius Africæ contra ipsum errorem breviter constitutum est. Quæ proinde omnia partim sub finem anni quadringentesimi decimi septimi, partim anno quadringentesimo decimo octavo Honorio & Theodosio consulibus peracta sunt. Posterius vero illud ab Augustino Concilium vocatur, quia Episcopi qui sub finem superioris anni convocati fuerant post moram aliquam dilapsi, denuo revocati sunt: vel potius quia nova sessione de ipsis Pelagianis dogmatibus tractaturi convocati sunt. Sic enim eadem ratione sequenti anno duo Concilia enumerantur sextum & septimum Carthaginense; quæ eosdem eodemque numero ducentos & septemdecim habuerunt Episcopos, & non nisi uno mense post se invicem celebrata sunt. Vt clarissimum sit unum & idem diversis sessionibus celebratum aut continuatum fuisse Concilium. Porro celebratum fuit hoc Concilium ipsis Calendis Maijs, ut disertis verbis in fronte Concilij annotatur. Ex quo conficitur damnatos esse Romæ Pelagianos vel sub finem mensis Martij, ut diximus, vel initio Aprilis, ut interea certiores ante Calendas Maijs de eorum condemnatione fieri potuerint Africani acceptis illis Zozymi litteris, quas ad universos totius Orbis Episcopos scripserat. Hoc enim ipsum satis indicat ille ordo quem servat Augustinus in recensendis monumentis contra Pelagianos sub Zozymo conditis, inter quæ primo loco ponit rescriptum ad Zozymum ex Concilio Africano, nempe de forma examinandi Cælestium atque Pelagium, secundo rescriptum Zozymi ad universos totius Orbis Episcopos missum, scilicet de damnatis à se Pelagianis ex informatione Africanorum, tertio posterius Concilium totius Africæ Calendis Maijs celebratum ut diximus, nempe postquam hæresin damnatam esse acceperint. Vt impossibile sit id quod putat Baronius, iisdem Calendis Maijs hæresiarchas illos Romæ esse damnatos. Quod & ex ipsa Honorij constitutione apertissimum est. Sanxit enim illam contra Pelagium atque Cælestium ut inter hæreticos haberentur, postquam eos ab Ecclesia damnatos esse intellexisset, ut testatur Possidius. Et tamen sanctio ejus pridie Calendas Majas ejusdem anni quadringentesimi decimi octavi data deprehenditur, hoc est uno die prius quam fuissent damnati.

Quid vero fuerit illud quod contra errorem illum Africani constituere nihil probabilius dici potest, quam esse Canones illos, quos octo sub nomine Milevitani Concilij male circumferri supra probavimus. Idcirco enim non contra Pelagium atque Cælestium, sed contra ipsum errorem se aliquid constituisse dicit. Nec enim aliud quicquam inveniri potest quod contra errorem ipsum ab Africanis Episcopis constitutum est. Hoc autem ita se habere ex ipso Concilio Carthaginensi sub illis Consulibus celebrato aperte liquet. Nam hinc ambagibus dicit Honorio duodecimum & Theodosio octavum Consulibus Calendis Maijs, cum Aurelius Episcopus Carthagine in Secretario Basilicæ Fausti in universali Concilio consedisset, omnibus placuisse, ut quicumque dixerit Adam primum hominem &c. & recensentur octo illi vulgati Canones de quibus quæstio est. Testatur Binius in tomo decimo quinto Conciliorum in vetusto codice Monasterij Sancti Bavonis in Gandavo, alioque vetustissimo Anglicano Monasterij Vintoniensis, tertioque impresso à centum amplius annis Moguntiæ, eosdem Canones ad hanc Synodum Carthaginensem fuisse relatos. Eosdem eos refert Compendium Canonum Ecclesiæ Africanæ, quod Hadrianus primus Carolo Magno donavit. Quin etiam cum anno sequenti post Consulatum Honorij rursum Concilium ex tota Africa consedisset, in quo difficilis illa quæstio de appellationibus ad Sedem Apostolicam & Canonibus tricenis agitata fuit, omnibusque visum fuisset, Concilia priora multorum annorum esse lustranda & Canones colligendos, iterum clarè dicunt in eo Carthaginensi Concilio Canones istos fuisse constitutos, nulla duorum illorum Carthaginensis & Milevitani, quæ anno quadringentesimo decimo sexto celebrata sunt, factâ mentione, idcirco videlicet quod nulli in eis, ut supra probavimus, neque de gratia neque de alijs rebus Canones constituti sint. Accedit his Prosper in Chronico, qui disertis verbis sub eisdem Consulibus, *Concilio*, inquit, *apud Carthaginem habito ducentorum decem & septem Episcoporum ad Pontificem Zozymum Synodalia decreta perlata sunt, quibus probatis per totum mundum hæresis Pelagiana damnata est.* Ne vero illa decreta Synodalia aliud quippiam præter istos Canones esse arbitreris, occurrit ipse Prosper libro contra Collatorem: *Præcaverunt*, inquit, *Africana Episcoporum Concilia quæ decretis suis constituere, utrumque Dei donum esse & scire quid facere debeamus, & diligere ut faciamus.* Vbi inter decreta ista Synodalia ponit Canonem quartum eorum de quibus nostra vertitur quæstio. Quibus constitutionibus mox Epistolam Africanorum ad Zozymum dicit fuisse præfixam, ut ad aliud Carthaginense Concilium sub Innocentio referri non possit. Omnem enim scrupulum amovet Celestinus Pontifex qui in Epistola quam ad Antistites Gallicanos scripsit, Canonem tertium, quartum & quintum expressis verbis sub nomine Carthaginensis Synodi allegat: quæ alia profecto esse non potest nisi ista hujus anni de qua tractamus. Nam illi Synodo quæ anno quadringentesimo decimo sexto celebrata fuit Augustinus non interfuit, qui tamen se cum alijs Episcopis contra errorem Pelagianum aliquid constituisse testatur: numerusque Episcoporum quem Prosper meminit, illi non convenit, cum non nisi sexaginta & unus fuerint. Quocirca hoc videtur sine ulla dubitatione tenendum.

Nec

Vt initio lib. contra Collat. & in fin.

Nec moveat quod Prosper ubique dicat ducentos quatuordecim Episcopos Carthagine affuisse, & decreta contra illam hæresim condidisse. In Chronico vero dicantur affuisse ducenti & septemdecim. Error enim irrepsit in numerum ex eo quia per Arithmeticos characteres expressus est hoc modo CCXII. Vbi nihil fuit facilius quàm characteres II. coire in unum V. ut ita loco XIIII. evaserit XVII. Neque vanam esse conjecturam ex eo patet quòd Arnoldus Pontacus Episcopus Vazatensis in quinque exemplaribus se numerum illum CCXIIII deprehendisse testetur.

In notis ad Chronicon Prosp. n.

Erroris causam fortasse dedit, quod in Concilio Carthaginensi anni sequentis eumdem numerum Antistitum CCXIII. confluxisse crebra testificatione in illius Concilij scriptis liqueat. Sed ibi Canones esse conditos nullus quod sciam authoris suffragio nititur; nec vero fieri potuit, cum ipsi in ultimo Concilium eos revocet ad Synodum anni præcedentis. Probati tamen ibi secundo fuerunt, ita ut non immerito etiam illis ducentis septemdecim Episcopis attribui possint. Hinc enim est quod Prosper contra Collatorem ea decreta Africanis Episcoporum Concilijs tribuit.

Cum igitur à Zozymo Papa plenius de fraudibus illorum versipellium hæreticorum per Antistites Africanos imbuto, Celestius ad anathematizanda illa quæ à Paulino Diacono ei objecta fuerant atque ipsemet claris verbis in suo Libello pravè inseruerat, cogeretur, subtraxit se examini, fallenterque emendationem pollicitum fuisse omnibus constitit. Tunc quoque nonnulla scripta Pelagii in urbe Roma ubi diutissimè vixerat, atque in his fuerat prius sermonibus contentionibusque versatus, cura fidelium fratrum prolata patuerunt, ex quibus ejus perversitas evidenter innotuit. Quare nihil ultra differendum ratus imitando prædecessorem suum Innocentium *repetita*, inquit Augustinus, *eos auctoritate damnavit*. An Iulianus simul damnatus fuerit non ita constat, nullibi enim fit illius aperta mentio nisi quod Augustinus alicubi Iuliano dicat: De hoc interim (id est Zozymo) taceo, ne animum tuum quem sanare potius cupio, quam irritare, laudibus tui damnatoris exulcerem. Damnator enim ejus vocatur, quia Pelagianam hæresin omnesque damnavit qui ab illa peste non resipiscerent. Nam ante hoc tempus nihil prorsus Iulianus pro illa hæresi scripsisse legitur. Quo vero pacto sententia concepta fuerit declarat Prosper:

Aug. lib. de peccato orig. c. 21.

Lib. 2. ad Bonif. c. 3. & 4.

1. Contra Iul. c. 4.

Carm. de ingrat. c. 2.

Sic, inquit, moderante suam legem bonitate severa
Vt qui damnato vellent de errore renati,
Acciperent pacem pulsis qui prava tenerent.

De peccato orig. c. 22.

ET hoc est quod Augustinus dicit duos istos Pelagium atque Celestium *aut in locum pœnitentiæ redactos aut si id recusaverint, omnino esse damnatos.* Scripsit itaque Zozymus literas ad universos totius orbis Episcopos, ut eos de damnatione certiores faceret, cujus sententiæ ut omnibus justitia pateceret, scripta quædam blasphema Pelagij, teste eodem Augustino, attexuit, ubi Epistolam Pauli Apostoli ad Romanos velut exponens argumentatur ac dicit: *Si Adæ peccatum etiam non habentibus nocuit, ergo & Christi justitia etiam non credentibus prodest*, & cætera hujusmodi. Fragmenta duntaxat nonnulla istarum literarum extant apud [a] Augustinum, [b] Prosperum & [c] Celestinum Papam perinsignia: quas postea rescribentes Zozymo Africani Antistites magnis præconijs extulerunt, ut eorumdem testificatione & fragmento rescripti quod extat abunde constat.

a Aug. Epist. 157. ad Optatum.
b Prosp. lib. contra Collat. sorte.
c Celestin. Epist. ad Gallos c. 8. Apud Prosp. contra Collat. ibid. & Celestin. ibid. c. 7.
Epist. 104. & 105.

Sic ergo damnato Pelagio atque Celestio cum Sectatoribus suis, Sixtus presbyter postea Pontifex successor Bonifacij, qui paulo ante, ut inquit Augustinus, magni momenti patronus suæ doctrinæ à Pelagianis ferebatur, prior anathema eis in populo frequentissimo pronunciavit, quem reliquus Clerus consecutus est. Quam ob causam acerbissime à Pelagianis crimine prævaricationis accusati sunt, quasi qui ante Pelagianis dogmatibus faventes, terrore perculsi peccatum originale in humana natura agnovissent. Sed quam improba fuerit ista & impudens calumnia, luculente ostendit Augustinus: *Quin etiam*, inquit, *Romanos Clericos arguunt, scribentes eos jussionis terrore perculsos non erubuisse crimen prævaricationis admittere, ut contra priorem sententiam suam qua gestis Catholico dogmati affuerant, postea pronunciarent malam hominis esse naturam. Imo vero Pelagiani spe falsa putaverunt novum & execrabile dogma Pelagianum vel Celestianum persuaderi quorundam Romanorum Catholicis mentibus: quando illa ingenia quamvis nefando errore perversa non tamen contemptibilia, cùm studiose corrigenda potius quam facile damnanda viderentur, aliquanto lenius, quam severior postulabat Ecclesiæ disciplina, tractata sunt.* Hæc ille. Origo calumniæ totius erat quam supra de Zozymo quoque attulimus, quod cum Celestius in suo Libello posuisset, hominem sine originali vitio nasci inter ea duntaxat de quibus se adhuc dubitare & instrui velle & paratum corrigi dixerat, Libellus ejus fuisset Catholicus dictus. Quo verbo in homine acerrimi ingenij, qui si corrigeretur plurimis profuisset, *voluntas*, inquit Augustinus, *emendationis non falsitas dogmatis approbata est*. Itaque Sixtus ut jactatam de se famam dissiparet qua de amicitia ejus Pelagiani sese efferebant, literas ad

Lib. 2. ad Bonif. c. 3

Aurelium Carthaginensem dedit, breves quidem quæ tamen vigorem ejus contra pestem illam satis loquerentur. Descripserunt eas magna alacritate certatim Episcopi Africani, & circumquaque quibus poterant magno studio prælegebant. Postea verò prolixius justo opere contra dogmata ista disseruit, quo in Africa accepto, tanta exultatione Augustinus, cæterique Coepiscopi ejus efferebant, ut non solùm illud tristitiæ nubilum quod falsa fama pepererat, de cordibus eorum fugeret, sed nihil in eis mœror iste egisse videretur nisi succesfurorum ampliorem flagrantiam gaudiorum. Quibus excitatus Augustinus paulo post reposuit et respondit loco Epistolam centesimam quintam, ubi monet eum et docendis instaret, quibus terrendis satis insisterat. Non enim deerant qui justissimè damnatas impietates, quas in aperto clamare metuebant, Romæ in secreto seminare satagebant.

Neque solùm adversus tam nefarii erroris autores Episcopalia Concilia, & Apostolica Sedes totaque Romana Ecclesia, sed etjam Romanum Imperium commotum fuit. Testatur id non solùm Augustinus atque Possidius, sed ipsa etjam extat Sanctio Imperialis, qua decernit Honorius eodem hoc anno ut pulsis ex urbe capitibus dogmatis execrandi Celestio atque Pelagio, quicumque Sectatores eorum de eadem hæresi sermones serere

Lib. de pecc. orig. c. 17.
Possidius in vita Aug.

deprehenderentur, ad Iudicium à quocumque deferantur & accusentur, ita ut probationem, inquit, convicti criminis stylus publicus insequatur, ipsis inexorati exilij deportatione damnatis. Atque hujusmodi decretum jussit per universum Imperium promulgari. Datum id fuit pridie Calendas Maias, consulibus Honorio duodecimum & Theodosio octavum; hoc est eodem anno quo Romæ damnati sunt, quadringentesimo decimo octavo, post quam, ut inquit Possidius, prolatum judicium audisset. Hanc autem Sanctionem cum sit apertissima, nescio qua ludificatione Pelagiani pro se interpretati sint, Iuliano non modo dicente sed scribente, pro se potius ab Imperatore esse responsum. Cui Augustinus: *Cur ergò non in medium prosilitis, & hoc ultro publicis potestatibus allegatis, vos esse monstrantes, quorum Christianus Princeps approbavit fidem? Verum si Dei legem non sicut sese habet, sed sicut vobis placet intelligitis, quid mirum si & de lege Imperatoris hoc facitis?* Quæ verba malè à Baronio attributa sunt Iuliano, cùm apertissimè sint insultantis Iuliano Augustini.

Lib. 3. contra Iul. c. 1.

Damnatis itaque toto Orbe Pelagianis, manus omnium fidelium contra eos unanimiter insurrexit, & eorum contra omnes. Statim enim ab eorum proscriptione videtur contigisse quod narrat Prosper eos & Sicilia & Epheso fuisse pulsos:

Carmine de Ingrat. c. 2.

Prætereo, inquit, *quanto fuerit benè mota tumultu*
Clara Ephesus, non passa suis consistere tectis
Vasa iræ, & morbi flatus, & semina mortis:
Quaque fide tellus etjam Trinacria fervens
Agmen vipereum proprijs exegerit oris.

Ipsi vicissim sicut post Synodum Palæstinam in Hieronymum qui eis adversatus fuerat, ita nunc in Constantium, vicaria præfectura functum furorem suum evomuerunt. Hoc tempore nempe eodem hoc anno Consulatus Honorij atque Theodosij, inquit Prosper: *Constantius servus Christi ex Vicario Romæ habitans & pro gratia Dei Pelagianis devotissime resistens, factione eorundem multa pertulit, quæ illum Sanctis Confessoribus sociarunt.*

In Chronico.

Celestius Roma pulsus adijsse videtur Constantinopolim, ibique secundam damnationis sententiam accepisse, cùm causam Pelagianam ageret apud Atticum Patriarcham Constantinopolitanum. Narrat enim Prosper Legatos Pelagianorum ab Attico fuisse confutatos:

Carmine de Ingrat. c. 2.

Quid loquar & curam magna quam gessit in urbe
Constantinopoli doctus bonus ore Sacerdos
Atticus; antiqua Legatos hæreticorum
Confutando fide? De qua tunc impia corda
Quamvis se obducta tegerent velamine forma
Iudicij, & tacitæ tulerant tormenta repulsæ.

Ducem enim legationis hujus egisse Celestium ex eo fit verisimile, quod testetur Augustinus eum Constantinopoli fuisse debellatum. In Occidente enim damnati Orientem tentarunt, non modo illa legatione quam diximus, sed etjam scriptis litteris ad Episcopum Thessalonicensem, quibus in auxilium suum pro Catholica fide, ut loquebantur, contra Manichæorum profanitatem, consensionem Orientalium exposcebant, nihil aliud nitentes, nisi ut horribili hæresi objecta laterent inimici gratiæ in laude naturæ. Quas litteras ab octodecim Pelagianis velut Episcopis missas ad Episcopum Thessalonicensem sua

Lib. 2. ad Bonif. c. 1.
Lib. 1. ad Bonif. c. 1.

sua calliditate tentandum, Augustinus paulo post confutavit. Porro acta Constantinopoli contra Pelagianos, à Catholico Antistite Attico Romam directa sunt, ut hisce ipsis verbis Celestinus Papa affirmat in Epistola ad Nestorium.

Pelagius verò gravissime conquestus est, immeritò se absentem esse damnatum, qui coram auditus in Synodo Palestina quatuordecim Episcoporum suffragio fuisset Catholicus declaratus. Hinc etjam tum sub Catholico pallio se tegere quantis potuit viribus conatus est. Rogatus enim ab Albino & Melania in Palestina commorantibus, ubi degebat quoque Pelagius, ut quæcumque adversus eum dicerentur scripto damnaret ore gratiæ necessitatem ad singulos actus singulaque momenta ita confessus est, ut ab eis Catholicus esse putaretur. Sed Augustinus eodem damnationis eorum anno, litteris eorundem provocatus, libros duos contra Pelagium atque Celestium dictavit adhuc existens Carthagine, de gratia Christi & de peccato originali, in quibus ostendit quanta fraus sub illius confessionis ambiguitate latitaret: immerito etjam Pelagium conqueri, ut qui Palestinos Iudices fefellerit, id scriptis libris docendo, quod se damnare simulaverat. De ipso igitur potissimum Pelagio videtur intelligi quod Hieronymus Augustino scribit: *Quæ (hæresis) ita infecit corda multorum, ut cum superatos damnatosque esse se sentiant, tamen venena mentium non omittant; & quod solum possunt nos oderunt, per quos putant se libertatem docendæ hæreseos perdidisse.* Quantumcumque tamen simularet se etjam tum esse Catholicum, testatur tamen Augustinus animum non fuisse mutatum sed ipsum non minus quam Celestium, & [a] recenti judicio in sua damnatione perstitisse, [b] & adhuc octennio circiter post, cum libros contra Iulianum scriberet, nondum cessisse.

Lib. de gratia Christi c. 2.
Ibid. c. 1.
Hieron. Epist. 24. apud Aug.
a Epist. 200 ad Asellicum
b Lib. 2. contra Iul. c. ult.

Porro quod Baronius eodem hoc anno damnationis eorum quadringentesimo decimo octavo ab Augustino putat librum scriptum de gratia & libero arbitrio, duasque Epistolas ad Valentinum & Monachos Adrumetinos, longissime fallitur. Nam facile decennio post lucubrationes illas esse exaratas ex Augustino & Prospero non dubijs argumentis colligitur. Nam imprimis ex supradictis indubitatum est, teste etjam ipso Baronio, damnatos esse Pelagianos a Zozymo Papa vel circa mensem Majum, vel paulo ante, ut probabilius demonstravimus, quo tempore Augustinus cum cæteris Africanis Episcopis Carthagine in celebrando Concilio quo eorum damnatio conclamata fuit, occupabatur. Liber autem de libero arbitrio, illæque Epistolæ quæ Concilij istius Carthaginensis, damnatæque hæresis faciunt mentionem, ante tempus paschale scripti sunt, ut ex utraque Epistola aperte constat: fieri ergo non potuit ut eodem anno conscriberentur. Deinde in libris retractationum, ubi libri Augustini secundum ordinem temporum recensentur, liber iste de gratia & libero arbitrio, penultimus eorum omnium ponitur quos Augustinus usque ad finem vitæ suo retractationes suas lucubrabat, ediderat. Vixit Augustinus facile duodecim aut tredecim annos post damnatam hæresin Pelagianam. Et quamvis infirmum hoc esset temporis documentum, aliundè tamen constat statim post eundem illum librum, alium ad eosdem Monachos de correptione & gratia fuisse conscriptum, qui non modo fuit ultimus omnium quos Augustinus retractavit, sed etjam occasio hæreseos Semipelagianæ & tumultuum quos in Gallijs excitarunt, ut testis est Prosper in Epistola ad Augustinum. Semipelagianos autem non esse natos nisi sub occasum vitæ Sancti Augustini omnibus notum est. Ex quo factum ut idem Prosper e[...] Semipelagiani pernegarent ultimos illos Augustini libros, quorum eos doctrina offenderat, à Celestino Pontifice esse comprobatos, duos illos tanquam controversiæ istius occasiones omiserit, & alios allegaverit diu ante scriptos, inter quos non pauci sunt, qui quatuor, quinque aut sex annis post hæresin Pelagij profligatam exarati sunt.

Ad annum 418.
Ibid.
Ex c. 1. lib. de Cor. & gratia.
Sub prœf. lib. contra Collat.

Cum ergo fremerent Pelagiani se injustè damnatos esse, intellexit Augustinus eos nescio quid ad Valerium Comitem litterarum conscripsisse, quibus Catholicos asserendo originale peccatum damnatores esse nuptiarum operisque divini quo ex maribus & fœminis Deus hominem creat, invidiosissime clamitabant. Quare zelo resistendi eorum insidijs incitatus librum ad eundem dedit de nuptijs & concupiscentia inscriptum, quo accuratissimè bonum distinguit nuptiarum, quarum homines fructus sunt, à malo concupiscentiæ, unde trahitur originale peccatum. Scriptum autem esse post eorum damnationem testatur ipse Augustinus, idque hoc eodem damnationis anno ex eo colligi videtur quod sequenti anno à Iuliano refutatus fuerit, ut mox dicemus.

Lib. 2. Retract. c. 53. & lib. 1. de nupt. & Concup.
Lib. 1. ad Bonif. c. 5.

Porrò iste Iulianus [a] juvenis erat confidentissimus, plenus animositate [b] & ingenio, eloquio perquam disertus, litteris secularibus mirum in modum inflatus. Patrem habuit [c] Memorem seu Memorium Episcopum qui cum Augustino non parvam inierat amicitiam colloquio litterarum, & Iulianum ei carissimum fecerat. Extat ad eundem Memorium Divi Augustini [d] Epistola, qua significat ei se mittere sextum librorum suorum de Rythmo seu musica, quos instantissimè ille postulaverat, in qua ejusdem Iuliani jam Diaconi militiæque cælestis commilitonis mentionem facit, cujus ardentissimo videndi desiderio se teneri scribit. Initio [e] conjugatus fuit, ut idem Augustinus testis est; deinde sive defuncta sive dimissa uxore [f] Ecclesiasticus factus est, & [g] Episcopus, quem [h] Gennadius vult fuisse Episcopum Capuanum, [i] Petrus Diaconus eum vocat Eclanensem, [k] Beda citat opuscula Iuliani sub nomine Celanensis Episcopi à Campania. [l] Prosper in chronico vocat Iulianum Eclanensem. In quo tamen ipso

a Aug. lib. 1. contra Iul. c. 6. & lib. 3. c. 8. lib. 6. c. ult.
b Gennad. de viris Illustr.
c Aug. lib. 1. contra Iul. c. 4.
d Epist. 131
e Lib. 3. contra Iul. c. 4. & al.
f Lib. 5. c. 5.
g Lib. 4. c. 11
h Lib. de viris Illust.
i Petrus Diac. in lib. ad S. Fulg. c. ult.
k Beda lib. 1. in Cantic. Cantic.
l Epigram. ante lib. de Ingratis

loco

loco infinita est lectionum varietas, alijs præferentibus Athelenensem, alijs Athelensem, alijs Echlanensem, alijs Eclanẽsem, alijs Attelanensem. Verisimilius est esse legendũ Eclanensem, vel ut Baronius legit, Attelanensem. Constat enim & Eclanum & Attelam urbes esse Campaniæ. Unde nihil certi confici posse videtur, an fuerit Episcopatu an natione Capuanus, an Eclanensis, an Attelanensis. Episcopum tamen Capuanum fuisse ex testimonio Gennadij penè coætanei verisimilius est, patria vero Eclanensem vel Attelanensem itidem Campanum: unde Prosper, doctrinam Iuliani gramen Campaniæ vocat. Iulianus ergo nactus illum Augustini quæ in eo infirmiora existimavit, quatuor grandiorum voluminum strepitu quasi quadrigarum impetu proterere & conculcare molitus est; sed vix quarta parte libri arrosa, eos saltus in prætereundis Augustini disputationibus fecit quasi omnino desperasset utriusque operis quenquam esse posse lectorem qui ista deprehenderet, ut [m] Augustinus ei subinde exprobravit. Ingressus est autem palestram illam, ut [n] ipsemet confitetur, tanquam qui destitutam à Pelagianis veritatem tueretur contra præcipuum Catholicæ Religionis propugnatorem. Nempe juvenis animosissimus, & novæ doctrinæ vento inflatus magis de certamine nominari desiderabat, quàm formidabat in certamine superari, famam de prælio præferens infamiæ de amissa victoria. Hinc vana insanaque cordis sublatione sibi blandiendo fingebat, lauteque sibi gratulabatur, se esse David, Augustinum Goliat, qui ad Monomachiam egressus in se uno summam prælij optasset intelligi: *Oblato*, inquit, *placuit compositis fœdere bellum, ut pugnas omnium conflictio nostra dirimeret.* Cui Augustinus modestissimè: *Quis tibi promisit meum singulare certamen? Ubi, quando, quomodo, quibus præsentibus, quibus arbitris? Absit ut mihi apud Catholicos arrogem, quod tibi apud Pelagianos arrogare non pudet. Unus sum e multis, qui profanas vestras novitates, ut possumus, refutamus.* Tanta verò arrogantia Augustinum invasit, tot contumelijs & convitijs, tum ipsis quatuor libris, tum alijs octo quos postea conscripsit, Augustinum laceravit, ut omnium Pelagianorum rabies per os unius Iuliani evomi videretur. Nec Augustinum tantùm contumeliosissimè proscidisse contentus, in Catholicos omnes, totamque Ecclesiam eadem feritate debacchatus est. Nihil verò invidiosius pro Pelagianis passim tam in illis libris quàm alijs scriptis suis querebatur, quàm examen sibi & Episcopale Iudicium denegari. Apud Iudices se propterea non potuisse suam causam agere, quia nemo de rebus dubijs bene consultat, nisi qui ab odio, ira & inimicitia vacuum pectus attulerit, quales non fuissent, qui de causa sua judicassent, quia prius eam cœpissent odisse quã nosse. Toto penitus Occidente non minus stultum quam impiũ dogma esse susceptũ, & simplicibus Episcopis sine congregatione Synodi in locis suis sedentibus ad hoc subsignandum subscriptionem fuisse extortam. Hinc alibi dicit omnia per surreptionem esse contra Pelagianos acta, ideoque se tanto negotio Iudices dari vociferatos, ut quæ surreptionibus acta constaret, emendarentur potius quam ponerentur examini. Quibus querelis atque calumnijs varijs in locis respondet Augustinus, ostendens causam eorum jam apud competens judicium communium Episcoporum esse finitam: neque amplius cum eis agendum esse, quantum ad jus examinis pertinet, nisi ut prolatam de hac re sententiam cum pace sequerentur, quod si nollent, à turbulenta vel insidiosa inquietudine cohiberentur: *Aut vero*, inquit, *congregatione Synodi*, nempe universalis *opus erat, ut aperta pernicies damnaretur? Quasi nulla hæresis aliquando nisi Synodi congregatione damnata sit: cum potius rarissimæ inveniantur propter quas damnandas necessitas talis extiterit, multoque sint atque incomparabiliter plures, quæ ubi extiterunt, illic improbari damnarique meruerunt. Verum istorum superbia hanc etiam gloriam captare intelligitur, ut propter illos Orientis atque Occidentis Synodus congregetur. Orbem quippe Catholicum, quoniam Domino eis resistente pervertere nequeunt, commovere conantur, cum potius vigilantia & diligentia pastorali post factum illud competens sufficiensque judicium, ubicumque isti lupi apparuerint conterendi sint, sive ut sanentur atque mutentur, sive ut ab aliorum salute atque integritate vitentur.* Hæc Augustinus.

Propter hanc ergo denegatam sibi novi Episcopalis Iudicij authoritatem, passim stomachabatur & calumniabatur Iulianus seditionum popularium decreto se esse damnatos, vulgique judicio, qui sententiæ meritum de prosperitatibus ponderans eam veriorem æstimat, quam pluribus placere conspexerit: *Pro se*, inquit, *fert, non deorsum plebecularum aut ruralium aut theatralium, ita commendant, quæ quo fine promulgata Concilio historia nulla commemorat.* Hæc vero ipsa causa est, cur tam contumeliose populum Christianum, quem consonantibus studijs contra Pelagianos flagrare cernebat, tractet Iulianus, vocans eos *de plebeia fece sellulariorum opificum, qui in suam invidiam essent concitati, milites, scholasticos auditoriales, nautas tabernarios, cetarios, coquos, lanios, adolescentes ex Monachis dissolutos.*

Quin etjam ipsam sanctionem Imperialem contra se latam in favorem causæ suæ torquebat, miserrimo usus argumento, quo universi utuntur hæretici, quos à perniciosa licentia leges Imperatorum Catholicorum premunt. Dicebat enim *laborare illam partem rationis inopia, quæ in differendo cum terrorem surrogat, nullum à prudentibus impetrat, sed cæcum à meticulosis extorquet assensum.* Quasi vero esset consequens ut qui conferre in aliquo judicio non sinuntur, putari debeant de veritate confidere. Nec vero ipse Augustinus invidia apud Pelagianos caruit quod librum illum suum de nuptijs & concupiscentia Comiti Valerio dedicasset: quod Iulianus idcirco factum dicebat, quia nihil haberent Traduciani, hoc est, Catholici, quod vi rationis quæ proterentur opponerent,

m *Lib. 1. contra Iul. c. 1.*
n *Lib. 2. c. 10.*
Lib. 6. contra Iul. c. 8.
Apud Aug. lib. 2. contra Iul. c. 1.
Lib. 1. Oper. imperf.
L. 11. apud Aug.
Lib. 3. contra Iul. c. 1.
Lib. 4. ad Bonif. c. ult.
Lib. 2. Oper. imp. contra Iul. num. 3.
Ibid. n. 14.
Lib. 3. contra Iul. c. 1.
Lib. 2. contra Iul. oper. imperf. n. 14

rent. *Vt alia*, inquit, *eorum scripta, ita hi contra* A *quos a nobis te, antur libelli, qui directi ad militarem virum alijs magis negotijs quam litteris occupatum, impotentia contra nos precantur auxilium.* Cui Augustinus: *Non impotentia contra vos precamur auxilium, sed pro vobis potius ut ab ausu sacrilego cohibeamini, Christiana potentia laudamus officium.* Porro libros illos suos quatuor Iulianus Turbantio inscripsit quem fratrem & consacerdotem dilectissimum vocat, & Episcopum magno virtutum fulgore conspicuum. Eum vero à Pelagianorum errore postmodum fuisse liberatum Augustinus tradit.

Ibid.

Lib. 3 contra Iul. c. 17.

Lib. 1. oper. imperf. n. 1.

Eodem tempore scripsit & alia nonnulla idem Iulianus contra Ecclesiam; Epistolas nempe duas, quarum alteram Romam misit, ut per illam quos posset suos aut inveniret aut faceret, alteram una cum aliis proxime decem Episcopis ejusdem erroris consortibus Thessalonicam ad ejusdem urbis Episcopum sua calliditate tentandum, & ad suas partes si fieri posset traducendum. Scatebat utraque enormibus & intolerandis calumnijs non modo contra Augustinum, sed maximis contra Catholicam Ecclesiam, cujus lenitate fuerant ante tolerati & severitate damnati. Nam omnia penè dogmata erroribus Pelagianis adversantia, in perversum sensum detorta proponebant, & invidiosissime Ecclesiam Catholicam arguebant hæreseos. Refutat eos accurate Augustinus libris quatuor, quibus Bonifacij Papæ nomen præfixit, quod utramque Epistolam singulari benevolentiæ testimonio ad se misisset, in quibus invenisset calumniose interpositum nomen suum, & ut eis responderet ab Augustino petijsset. Cum verò dicat initio illius Epistolæ Iulianus, se modo quatuor libellis Augustini libro primo de nuptijs respondisse, eodemque tempore constat esse conscriptos. Quod videtur incidisse in initium Pontificatus Bonifacij Papæ anno circiter quadringentesimo decimo nono. Alipius enim qui tunc temporis Romæ fuit Epistolam illam sibi traditam à Bonifacio in Africam tulit, una cum quibusdam excerptis ex libris illis quatuor quos contra librum primum de nuptijs Iulianus exaraverat. Nam Pelagianus quidam cum sperasset se Comitem Valerium à Christiana fide ad errorem suum posse evocare, magna diligentia loca quædam ex illis quatuor libris maximeque primo corraserat, & tanquam spongiam libri Augustini Comiti direxit hoc titulo prænotata *Capitula de libro Augustini quem scripsit contra quæ de libris* (nempe Iuliani) *pauca decerpsi.* Misit ea Valerius ad Alipium jam Ravennà profectum Romam, ut ea in Africam ab Augustino confutanda deferret. Præstitit id accuratissimè Augustinus alio libro quem ridem de nuptijs & Concupiscentia prænotatum, eidem Comiti inscripsit.

Aug. lib. 1. ad Bonif. c. 1.

B

C

Quid verò Alipio Legationis Ravennam suscipiendæ, ubi Imperator morabatur, causa fuerit, non ita liquet nisi quod vehemens suspicio sit contra Pelagianos in Africa latitantes, cum nomine Africanorum Antistitum remedium postulasse. Invenimus enim eodem anno quadringentesimo decimo nono, quinto Idus Iunias Ravennæ Monaxio & Plinta Consulibus ab Imperatoribus Honorio & Theodosio rescriptum datum ad Aurelium Episcopum Carthaginensem, quo post primum edictum quo Pelagius atque Celestius Roma pulsi fuerant iterata constitutione sanxerunt, ut si quis eos in quacumque Provinciarum parte latitare non nesciens aut propellere aut prodere distulisset, præscriptæ pœnæ velut particeps subjaceret. Præcipuè tamen collimabant ad quorundam Episcoporum pertinaciam corrigendam, qui pravas eorum disputationes tacito consensu adjuverent, vel publica oppugnatione non destruerent. Hanc eos per Aurelium Carthaginensem moneri jubent hanc definitionem esse præfixam, ut quicumque damnationi supra memoratorum subscribere impia obstinatione neglexerint, Episcopatus amissione mulctati, interdicta in perpetuum expulsi civitatibus communione priventur. Ita Sanctio Imperatoria. Quam planè verisimile est ad instantiam Africanorum Antistitum legatione Alipij esse concitam, ab eo denique in Africam fuisse perlatam. Paruit ei continuò Aurelius, & litteris Episcopos suæ provinciæ certiores fecit, quæ datæ leguntur eodem hoc anno Calendis Augusti.

Interea Augustinus non contentus excerpta illa ex libris Iuliani refutasse, libros ipsos, sex adversus eos conditis voluminibus, operosissima lucubratione protrivit. Duo primi quod Iulianus crebro Catholicis manichæorum nomen & crimen impingeret, adductis antiquorum Patrum autoritatibus, hoc agunt ut ostendant non posse dogma Catholicum de peccato originali, vel Augustinum ipsum illius dogmatis propugnatorem tam exsecrabili criminatione aspergi, nisi tot Sancti Patres Ecclesiæ Doctores eidem opprobrio subjaceant. Reliqui quatuor singuli singulis Iuliani libris oppositi, quidquid in eis validum firmumque occurrit, magna eloquentiæ vi & rationum impetu scripturarumque prosternunt. Dedicavit illud tantum *tam operose elaboratum*, ut ipse Augustinus illud vocat, *opus* Claudio Episcopo, à quo sibi volumina ista quatuor Iuliani missa fuerant. Cujus quidem operis suscipiendi causam sibi fuisse dicit, quod comperisset illum qui nonnulla ex Iuliani libris decerpserat, & ad Valerium Comitem miserat, non omnia ita posuisse ut in ipsis Iuliani libris legebantur. Vnde, inquit, videri poterit Iuliano vel cuilibet eorum me potius fuisse mentitum, quia non utique sicut hi quatuor libri, ita illa quæ de his excerpta & memorato Comiti missa sunt, innotescere potuerant. Sicut Augustinus auguratus fuerat, prorsus ita contigit. Iulianus enim accepto illo secundo libro de nuptijs & concupiscentia, quem illis excerptis ex Iuliani opere objectum fuisse diximus, tantam inde concitavit Augustino invidiam quasi ex pura obstinataque malitia librorum ejus falsator esse voluisset. Hinc plaustra convicio-

Lib. 2. Retract. c. 62.

In Epist. ad Claud. in libro contra Iul. præfixam.

D

Vide lib. 1. oper. imperf. contra Iul.

rum

rum in eum evomuit: impudentiam Auguſtini A ſe non poſſe ſatis mirari, induratam eſſe Numidę frontem, turpiſſimæ levitatis, luminibus involutis in certamen Andabatarum more procedere, falſitate & malignitate ejus excerpta illa eſſe compoſita, & Ciceronis verbis in Catilinam declamatis quaſi in parricidam publicum contra Auguſtinum debacchatus eſt. Itaque ſicut adverſus primum Auguſtini librum de nuptijs & concupiſcentia quatuor ſuos evomuerat, ita contra ſecundum alios octo conſcripſit, quorum duo primi unà cum refutatione Auguſtini à clariſſimo viro Claudio Menardo Audium Propr. tore nuper inventi ſunt, & luci publicæ dati. Ex quibus ſine ulla dubitatione liquet, illos octo Iuliani libros non adverſus ſex Auguſtini volumina contra eum ſcripta eſſe conditos, ut malè opinatus eſt Baronius ipſeque Inventor Claudius, alijque nonnulli, ſed ut dixi, adverſus librum ſecun- B dum de nuptijs & concupiſcentia, quem quanta potuit facundia, ſubtilitate, fraudeque Iulianus, citatis ex eo verbis, confutare conatus eſt. Contigit hoc autem aliquot annis poſt, ſub ipſum finem vitæ Divi Auguſtini, teſte Proſpero, qui eum libris Iuliani inter impetus obſidentium Wandalorum in ipſo dierum ſuorum fine reſpondiſſe confirmat. Quin & ipſe Auguſtinus teſtatur in Epiſtola ad Quod vult Deum, ſe cura refutandi eos à ſuorum opuſculorum retractatione (quam in fine vitæ elucubravit) fuiſſe diſtractum. Agebat autem tum temporis Romæ Alipius, qui cum eos Iuliani libros accepiſſet, oblatam occaſionem noluit prætermittere per quam Auguſtino priores quinque tranſmiſit, promittens alios tres cito ſe eſſe miſſurum, & multum inſtans ne reſpondere differret. Cùm autem in eadem Epiſtola fateatur Auguſtinus ſe jam quarto Iuliani libro reſpondere quintoque abſoluto C ſe de hæreſibus, ut poſcebatur ſcripturum eſſe, iſtumque de hæreſibus tractatum uno libro abſoluto imperfectum reliquerit, manifeſtò liquet, quinque ſaltem Iuliani libris totidem oppoſitis Auguſtini voluminibus reſponſum fuiſſe: adeoque cùm duos duntaxat prædictos habeamus, tres reliquos vel perijſſe vel latere. Quod autem de Alipij tranſmarina commoratione tetigit, noli lector de illius primæ legationis tempore intelligere. Illa enim facilè octennio ante contigit circa annum quadringenteſimum decimum nonum, qua abſoluta conſtat vivente adhuc Bonifacio Pontifice Alipium in Africam rediſſe, & Epiſtolas Iuliani, excerptaque illa prima ad Auguſtinum detuliſſe. Fuit ergò illud ſecundum ejus iter in Italiam, an iterum inſtitutum contra Pelagianos non facilè divinaverim. Non abhorrere tamen à vero illud ſuadet quod tam impudenti calumniandi audacia Iulianus illā D protectionem ejus laceraverit, ut non ſit veritus dicere & ſcribere, tantum eſſe Catholicorum pavorem, ut contra Pelagianorum ſanguinem pecuniarum effuſione, hæreditatum largitate, equorum tranſmiſſione, populorum ſeditione, poteſtatum corruptione pugnaverint. Quibus verbis Alipij conatus calumnioſiſſimè inſinuat, ut luculentius ſe declarat aliquanto ſuperius, ubi dicit: *Vociferans cum fœminis, cunctiſque Calonibus & Tribunis, quibus octoginta aut amplius equos tota Africa ſaginatos collega tuus nuper adduxit Alipius.* Cujus calumniæ effrontem impudentiam ſtoliditatemque retundens Auguſtinus: *Quid nequius*, inquit, *ſi hoc ipſe finxiſti? Quid ſtolidius ſi fingentibus credidiſti? Iam verò quid etiam ſcribere auſus es, neque veritus, ne ad ea loca libri perveniret tui, quæ terra mariſque tranſeuntem ſeu venientem Collegam meum Alipium ſuſceperunt, ubi legi aperta ſanna tua falſiloqua ſine tua irriſione vel potius deteſtatione non poſſunt, cui non dico impudentiæ ſed dementiæ comparatur?* Porro Alipius qui antea Auguſtino chartam illam excerptorum Ravenna tulerat, hac ſecunda profectione librum Auguſtini ſecundum de nuptijs, quo illa refutata ſunt, & cui Iulianus octo ſuos oppoſuit, in Italiam retulit. Teſtis eſt hujus rei ipſemet Iulianus, qui compellans Florum quendam Epiſcopum, cui octo libros ſuos inſcribebat: *Quæ*, inquit, *ad impendio popoſciſti, imo induxiſti autoritate patria, ut libro Tractatoris pæni quem ad Valerium Comitem vernula peccatorum tuus Alipius nuper detulit obviarem, hæc mihi eſt longior facta reſponſio.* Et hæc quidem extra ordinem temporum dicta ſint, ut clarius ordo ſcriptorum inter Auguſtinum & Iulianum intelligeretur: nunc ad ſeriem temporum redeamus.

Iam ſuprà diximus Pelagium atque Celeſtium ſtatim poſt ſuam damnationem Honorij Edicto Roma pulſos fuiſſe. Sed cum hæretica pertinacia, eorum alter Celeſtius iterum ſeſe urbi inſinuaret, iterato reſcripto Conſtantij Imperatoris pelli jubetur. Contigit hoc non ante conſulatum Theodoſij nonum & Conſtantij Cæſaris tertium, hoc eſt quadringenteſimo vigeſimo, quo ex Cæſare Auguſtus ab C Honorio, teſte Proſpero, renuntiatus eſt. Edictum illud ad Voluſianum Præfectum urbis tranſmiſſum eſt, qui mox ſub pœna proſcriptionis interdixit, ne quis eidem Celeſtio quem ſecreta reis amica hactenus judicijs ſubduxerant, latebram putaret eſſe præbendam. Quæ quidem Edicta videtur Proſper ſignificare cùm dicit: *Sanctæ Memoriæ Bonifacius piiſſimorum Imperatorum Catholica devotione gaudebat, & contra inimicos gratiæ Dei, non ſolum Apoſtolicis ſed etiam regijs utebantur Edictis.* Et his quidem Edictis magnopere compreſſi fuerunt Pelagiani. Cæterum cùm Auguſtinus hactenus cum ijs fuiſſet luctatus, ut divinam gratiam, quam abolere nitebantur contra ſuperbiam liberi arbitrij ſtabiliret, paulò ante quam librorum ſuorum retractationem inciperet, mutata velificatione ipſum liberum arbitrium quod tot ſcriptis videbatur depreſſiſſe, tueri D coactus fuit, edito commentario de gratia & libero arbitrio. Contigiſſe hoc videtur circa annum quadringenteſimum vigeſimum ſextum, cujus menſe Septembri Theodoſio duodecies & Valentiniano iterum Conſule, Eradium ſibi aſſcivit ſocium ſeu Coadjutorem Epiſco-

Ad annum 419.

Lib. I contra Iul. imperf. F. 113.

Ibid. L. 35.

Ex lib. contra Iul. oper. imperf. F. 8.

Prosp. contra Collat. in fine

Episcopatus, ut plus spinosis negotijs super- A
esset, ad retractanda ut jam multis annis proposuerat, opuscula sua, inter quæ ultimi recensentur libri illi de quibus loquimur, unus de gratia & libero arbitrio, & alter de correptione & gratia. Rem ipsam breviter narrat ipse Augustinus ad Valentinum in cujus monasterio Adrumeti in Africa hæc de re cœperat esse contentio: *Venerunt, inquit, ad nos duo juvenes Cresconius & Felix, de vestra congregatione se esse dicentes, qui nobis retulerunt monasterium vestrum nonnulla dissensione turbatum, eo quod quidam in vobis sic gratiam prædicent, ut negent hominis esse liberum arbitrium: & quod gravius est, dicant quod in die judicij non sit redditurus Deus unicuique secundum opera ejus.* Occasionem erroris dederat quorundam Monachorum ignorantia, qui dum cùm unus eorum Floras nomine Epistolam Augustini ad Sixtum [illegible] prælegeret, difficiliumque quarundam & paucis intelligibilem solvere atque explicare conaretur, in alterum extremum inciderunt, putantes eum docere, quod sola gratia omnia perficerentur, detracto penitus libero arbitrio: cùm potius eum recta sentientem docentemque non intelligerent. Colligitur hoc ex duobus locis inter se collatis Divi Augustini. Cùm enim ad se mitti petijsset eum à quo se dicerent Monachi fuisse turbatos, eo quod forte vel ipse non intelligeret librum suum, vel ab alijs non intelligeretur, & cum eo de recta liberi arbitrij & gratiæ fide contulisset, de eodem sic loquitur: *Hanc, inquit, fidem quæ sine dubio vera & Prophetica & Catholica est, etiam in fratre nostro Floro invenisse me gaudeo: Unde magis illi corrigendi sunt, quos quidem propitio Deo correctos esse jam existimo qui eum non intelligebant.*

Epist.

Lib. de corr. & grat. c. 1.

Correcti ergo quidem videntur fuisse, ut gratiam simul & liberum arbitrium non alterum sine altero ad bona opera concurrere fa- C terentur, sed cum unus eorum gratiam secundum nomen suum à gratuita Dei benevolentia pendere intelligeret, ex vera opinione in alium errorem præcipitatus est, asserens ut ipse Augustinus refert, neminem corripiendum, si Dei præcepta non facit, sed pro illo ut faciat tantummodo orandum. Quam falsam opinionem ut ab ejus & quorumvis errantium mentibus tolleret, scripsit alium ad eosdem Monachos Adrumetinos librum de correptione & gratia, quo ostendit neque gratia prohiberi correptionem, neque correptione negari gratiam: & ideo sic præcipiendam esse justitiam, ut à Deo gratia, qua id quod præcipitur fiat, fideli oratione poscatur; & hoc utrumque ita faciendum esse ut neque justa correptio negligatur. Atque hoc pacto Adrumeti omnia pacata sunt.

Lib. 2. retract. c. 67.

Interim in Italia res novas movere cœpit circa eadem hæc tempora Celestius. Nam quia D Julianus toties suis auris invidiose conquestus fuerat, quod Pelagianis Episcopale Judicium negaretur; hoc ille denuo retractando acrius urgere cœpit. Tradit hoc breviter Prosper his verbis: *Venerabilis memoriæ Pontifex Celestinus, cui ad Ecclesiæ Catholicæ præsidium multa Dominus gratiæ suæ dona largitus est, sciens damnatis non examen judicij sed solum pœnitentiæ remedium esse præstandum, Celestium quasi non discusso negotio audientiam postulantem, totius Italiæ finibus jussit extrudi: adeo & prædecessorum suorum statuta & decreta synodalia immobiliter servanda censebat, ut quod semel meruerat abscindi, nequaquam admitteret retractari.*

Prosp. contra Collat. in fine

Hæc Prosper. Quo vero se proripuerit haud planè constat. Conjiciunt aliqui eum unà cum Pelagio in Britanniam natale solum Hæresiarchæ se contulisse. Invenimus eam circa annum quadringentesimum vigesimum nonum illam Insulam ab eodem Pelagio ejusque discipulis hæreseos istius disseminatione fuisse depravatam atque turbatam. Hinc est quod eodem loco Prosper adjungit: *Nec vero segniore cura ab hoc eodem morbo Britannias liberavit Celestinus Pontifex, quando quosdam inimicos gratiæ solum suæ originis occupantes etiam ab illo secreto exclusit Oceani, & ordinato Scotis Episcopo, dum Romanam Insulam studet servare Catholicam, fecit etiam barbaram Christianam.* Exprimit hoc paulo distinctius in Chronico sub Consulibus Florentio & Dionysio his verbis: *Agricola Pelagianus Severiani Episcopi Pelagiani filius Ecclesias Britanniæ dogmatis sui insinuatione corrupit. Sed ad actionem Palladij Diaconi Papa Celestinus Germanum Antisiodorensem Episcopum vice suâ mittit, & deturbatis hæreticis Britannos ad Catholicam fidem dirigit.* Ubi cum deturbatos hæreticos memorat, satis indicat plura fuisse perturbationis istius capita, quam unum illum Agricolam. Et sanè Constantius Presbyter postea Episcopus inter scriptores hujus temporis perillustris, dum vitam Sancti Germani Episcopi Antisiodorensis pertexit & Legationis istius in Britanniam acta percenset, non obscurè ipsum Pelagium in Britannia Sancto Germano restitisse docet. Ex quo paulò accuratius res ista illustranda est. Sic ergò historiam illam narrat. *Eodem tempore ex Britannijs legatio Gallicanis Episcopis nuntiavit Pelagianam perversitatem in locis suis late populos occupasse, & quam primum fidei Catholicæ debere succurri. Ob quam causam Synodus numerosa collecta est: omniumque judicio duo præclara Religionis lumina universorum precibus ambiuntur, Germanus ac Lupus Apostolici Sacerdotes, terram corporibus, cælum mentibus possidentes. Et quanto necessitas laboriosior apparebat, tanto eam promptius heroes devotissimi susceperunt, celeritatem negotij fidei stimulis maturantes.* Et intra pauli descriptum eorum iter sic prosequitur: *Interea Britannorum Insulam quæ inter omnes est vel prima vel maxima, Sacerdotes Apostolici raptim opinione, prædicatione, virtutibus impleverunt. Et cum quotidie irruente frequentia stiparentur, divinus sermo non solum in Ecclesijs, verum etiam per trivia per devia fundebatur, ut passim & fide Catholici firmarentur, & depravati viam correctionis agnoscerent. Erat in illis Apostolorum instar gloria & autoritas per conscientiam, doctrina per litteras, virtutes ex meritis. Accedebat præterea tantis autoribus assertio veritatis. Itaque regionis universitas in eorum sententiam prompta transierat: latebant abditi sinistræ persuasio-*

Ibid. contra Collat.

In Chronico

suasionis auctores, & more maligni Spiritus gemebant perire sibi populos evadentes. Ad extremum diuturna meditatione concepta præsumunt inire conflictum. Procedunt conspicui divitiis, veste fulgenti circumdati, assentatione multorum contentionisque subire aleam maluerunt, quam in populo quem subverterant pudorem taciturnitatis incurrere, ne viderentur se ipsi silentio damnavisse. Illuc plane immensæ multitudinis numerositas etiam cum coniugibus ac liberis excitata convenerat. Aderat populus Spectator futurus & Iudex. Astabant partes dispari conditione dissimiles: hinc divina autoritas, inde humana præsumptio: hinc fides, inde perfidia: hinc Christus, inde Pelagius autor. Primo in loco beatissimi Sacerdotes præbuerunt adversariis copiam disputandi quæ sola verborum nuditate diu inaniter & aures occupavit & tempus. Deinde Antistites venerandi torrentes eloquii sui cum Apostolicis & Evangelicis tonitruis profuderunt. Miscebatur sermo proprius cum divino & assertiones frequentissimas, lectionum testimonia sequebantur. Convincitur vanitas & perfidia confutatur, ita ut ad singulas verborum obiectiones reos se dum respondere nequiverunt, faterentur. Populus arbiter vix manus continet, Iudicium cum clamore testatur. Cum subito vir tribunitiæ potestatis cum coniuge procedit in medium, decem annorum filiam cæcam finibus ingerens Sacerdotum, quam illi offerri adversariis præceperunt, sed illi conscientia puniente deterriti, iungunt cum parentibus preces, & curationem parvulæ a Sacerdotibus precantur. Qui exspectationem populi, & inclinatos adversarios intuentes, orationem breviter fundunt. Ac deinde Germanus plenus Spiritu Sancto Sanctam invocat Trinitatem, & protinus inhærentem lateri suo capsulam cum Sanctorum reliquiis collo avulsam, manibus comprehendit, eamque in conspectu omnium puellæ oculis applicavit: quos statim evacuatis tenebris lumine veritatis implevit. Exultant parentes, miraculo populus contremiscit. Post quam diem ita ex animis hominum persuasio iniqua deleta est, ut Sacerdotum doctrinam sitientibus desideriis sectarentur. Hactenus Constantius. Qui quod à Synodo Gallicana missum dicit Sanctum Germanum in Britanniam, non repugnat Prospero. Idem enim potuit mitti à Synodo & à Pontifice probari & potestate muniri. Ex qua narratione vides jam tum superfuisse Pelagium quem hæreseos illius autorem dicit Christo restitisse, nisi forte sit figura loquendi, quia in suis discipulis Christo resistebat. Nec sanè usquam posthac reperio quo Pelagius vel Celestius se contulerint vel quo fine, ubi, quando disjuncti sint. Sed quia perturbatores illi Britanniæ non tam fugati quã convicti fuerant, hinc sub Sixto Pontifice qui Celestino successit, iterum latibulis suis prorepentes, populum Pelagiana pravitate inficere cœperunt. Quare Sanctus Germanus secundo in Britanniam reversus est adjuncto Severo qui Treviris ordinatus fuerat Episcopus. Vbi cum prædicatione populum de prævaricationis emendatione commonuisset, omnium sententia pravitatis autores Insula expulsi sunt. Narrat hanc secundam legationem fusius ille Constantius quem vitam Sancti Germani scripsisse diximus.

Neque segnius verò Augustinus in Africa Pelagianorum conversioni intentus, ut Leporius quidam suo exemplo testatum facit, de quo ita Gennadius: *Leporius adhuc Monachus postea Presbyter præsumens de puritate vitæ, quam arbitrio tantum & conatu proprio non Dei se adiutorio obtinuisse credebat Pelagianum dogma cœperat sequi. Sed à Gallicanis doctoribus admonitus, & in Africa per Augustinum a Deo emendatus scripsit emendationis suæ libellum, in quo & satisfacit de errore, & gratias agit de emendatione. Simul & quod de Incarnatione Christi male senserat corrigens Catholicam sententiam tulit dicens: Manentibus in Christo in sua substantia duabus naturis, unam reddi Filii Dei personam.* (*In Catalogo de Illustribus viris*)

Quinam autem illi Galliæ Doctores fuerint qui Leporium admonuerint, declarat Cassianus cum ita de eodem scribat: *Leporius tunc Monachus modo Presbyter, qui ex Pelagii, ut supra diximus institutione, vel potius pravitate descendens apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos aut inter maximos fuit, à nobis admonitus, à Deo emendatus* (nempe per Augustinum in Africa ut ex Gennadio diximus) *ita male conceptam persuasionem magnificè condemnavit, ut non minus pene admiranda sit correctio illius, quam illæsa multorum fides: quia primum est errorem penitus non incurrere, secundum bene repudiare. Is ergo in se reversus, non solum in Africa ubi tunc erat atque nunc est, tam errorem suum cum dolore, quam sine pudore confessus est, sed etiam ad omnes Galliæ civitates admodum flebiles confessiones ac planctus sui litteras dedit; scilicet ut ubi deviatio eius primum cognita erat, illic etiam emendatio nosceretur. Et qui testes erroris antea fuerant iidem postea correctionis essent.* (*Cassian. lib. 1. de Incar. Christi*) Ita Cassianus qui partem deplorationis ejus libro suo primo intexuit. Error ejus præcipuus circa Christum Dominum versabatur, quem non Deum natum sed pro meritis factum cum Pelagianis asserebat. Hinc Nestorium ejus discipulum fuisse quidam contendunt, quod non aliter videtur esse verum nisi quia ante exortum Nestorium, errorem illum docuit quem tam solemni pœnitentia retractavit.

Nec minorem diligentiam Augustinus adhibuit in corrigendo quodam Vitale Carthaginensi, qui docere cœperat non esse aliter divini muneris ut prædicato Euangelio consentiamus, nisi quia credere non possumus, nisi prædicatio externa veritatis antecesserit. Quẽ errorem accuratissimè redarguit, scripta ad eum Epistola centesima decima septima, ex precibus Ecclesiæ, quæ non tantum pro eis funduntur, qui prædicatione veritatis carent, sed pro eis maximè qui prædicationi obdurato collo resistunt. Ex quo concludit credentium à non credentibus discretionem, non prædicationi nec libero arbitrio, sed divinæ gratiæ esse tribuendam. Hinc eos corrigas qui malè putaverunt Vitalem docuisse, non esse orandum pro idololatris vel aliis non credentibus. (*Baron. ad annum Christi* [illegible]) Quin potius ex orationum firmissimo fundamento ab errore suo revocetur. Videtur autem hæc Vitalis exorbitatio (quia annus incertus est) circa hæc extrema vitæ Augustini

tem-

tempora contigisse. Tunc enim passim Pelagiani propter negatam Dei gratiam condemnati illud dogma mordicus conati sunt astruere, quod saltem gratia detur secundum meritum, ut ex libris Augustini ad Bonifacium & contra Iulianum sæpè liquet. Hoc autem meritum in eo solebant ponere, quod audita Euangelij prædicatione ex libero arbitrio vellemus credere, itemque peteremus, quæreremus, pulsaremus, ut gratiam inveniremus. Quam doctrinæ Pelagianæ partem, quæ sub occasum Pelagianismi maximè urgeri cœpit, postea ambabus manibus Semipelagiani amplexi sunt. Cujus hæreseos prima exordia jam tempus est videamus.

Cùm ergo tot tantisque voluminibus Pelagianum errorem prostravisset Augustinus, & de omnibus divinæ gratiæ adversarijs victor triumphasset, ex ipsis jam pene deletæ hæresis cineribus alius periculosissimus emersit error, tanto utiq; nocentior, quod non à damnatis Ecclesiæ hostibus sed ab ejus probatis filijs promeretur. Quidam enim in Gallia Presbyteri non penetrantes profunditatem veræ gratiæ, & quasi duritia illius doctrinæ offensi, qua docebat Augustinus, non ex hominis sed ex Dei proposito unum præ alio diligentis gratiam & salutem hominibus obtingere, novam viam explicandæ gratiæ moliti sunt qua inter Pelagium & Augustinũ incedentes medij neque peccati originalis gratiæque negatione in damnatum errorem cum Pelagio prolaberentur, neque divini illius propositi prædicatione quo cujus vellet misereri, & quem vellet obdurare, nulla propriorum operum in ista discretione habita ratione, putabatur quasi fatum quoddam cum Augustino fatalemque necessitatem proferre viderentur. Quo ruinoso principio subnixi talem divinæ gratiæ œconomiam commenti sunt ut contra Pelagium assererent totam humanam naturam in Adamo fuisse perditam, nec nisi gratia posse reparari, ad eam tamen tenuissimo quodam motu virium naturalium, quæ tanquam generalis istius ruinæ ac stragis reliquiæ ex dono Dei superessent, præeunte divina vocatione, posse perveniri. In quam gratiæ prædicationem se contulerunt, ne prædicatio fidei & bonorum operum irrita & supervacanea esse videretur, si nihil in humanis viribus superesset, quod admonentis Dei vel hominis cohortatione posset excitari. Hi jam ante contra doctrinam Divi Augustini clam susurraverant, sed edito illo de Correptione & gratia commentario, quo retectis gratiæ penetralibus, luculentissimè istius divini propositi immutabilis constitutio firmabatur, apertè cœlesti illi tubæ obtrectare cœperunt. Sed dilata in alium librum de eorum dogmatibus disputatione, historiæ seriem ex Prospero pertexamus: *Multi ergò*, inquit, *servorum Christi, qui in Massiliensi urbe consistunt in Sanctitatis tuæ scriptis quæ adversus Pelagianos hæreticos condidisti, contrarium putant Patrum opinioni &* Epist. ad August.

A *Ecclesiæ sensui, quicquid in eis de vocatione Electorum secundum propositum disputasti. Et cum aliquandiu tarditatem suam culpare maluerint, quam non intellecta reprehendere; quidamque eorum lucidiorem super hoc atque apertiorem Beatitudinis tuæ expositionem voluerint postulare, evenit ex dispositione misericordiæ Dei ut cum quosdam intra Africam similia movissent, librum de correptione & gratia plenum divinæ autoritatis emitteres. Quo in notitiam nostram insperata opportunitate delato, putavimus omnes querelas resistentium sopiendas: quia universis quæstionibus de quibus consulenda erat Sanctitas tua, tam plene illic absoluteque responsum est, quasi hoc specialiter studueris, ut quæ apud nos erant turbata componeres. Recensito autem hoc Beatitudinis tuæ libro, sicut qui Sanctam atque Apostolicam doctrinæ tuæ autoritatem antea sequebantur intelligentiores multo instructioresque sunt facti, ita qui persuasionis suæ impediebantur obscuro, aversiores quam fuerant*
B *recesserunt, quorum tam abrupta dissensio primum propter ipsos metuenda est, ne tam præclaros tamque egregios in omnium virtutum studio viros Pelagianæ impietatis illudat: deinde ne simpliciores quique, apud quos horum magna est de probitatis contemplatione reverentia, hoc tutissimum sibi æstiment, quòd audiunt eos quorum autoritatem sine judicio sequuntur, asserere.* Hæc Prosper. Autores harum contentionum erant nonnulli non modo presbyteri, verum etjam Episcopi, ut ex Prosperi Epistola colligitur, sed præcipuus Ioannes Cassianus natione Scyta, exercitatione Monachus, in qua non exiguum profectum fecerat: qui peragratis varijs Ægypti & Thebaidis Monasterijs Patrum illorum Sanctorum Collationes stylo prosecutus est: quo ex opere non exiguam laudem promeruit. Ille tandem Massiliæ in Gallia fixit domicilium, & inter suos quibus propter eruditionem atque eloquentiam cultui & admirationi erat, cœpit Augustini doctri-
C nam de gratia & prædestinatione non sine multorum assipulatione reprehendere. Objecit se illorum disputationibus inter cæteros Prosper & Hilarius, quorum ille postea Regiensis, hic Arelatensis fuit Episcopus: ille libris Augustini, hic etjam disciplina institutus, sicut hoc ipsemet testatur cùm dicit: *Sufficiat mihi pœna mea, quod à præsentia tuæ delicijs exulatus, ubi salubribus tuis uberibus nutriebar, non solum absentia tua cruciatior, verum etiam pervicacia quorundam qui non tantum manifesta respuunt, verum etiam non intellecta reprehendunt.* In Epist. Hilar. ad August.

Hi duo igitur cùm non possent usquequaque querimonijs illorum satisfacere, totam eorum opinionem scripto complexi sunt, & ad Augustinum transmiserunt, rogantes eum, ut quid de singulis illis esset sentiendum atque tenendum, quam lucidissimis expositionibus aperire dignaretur. Præstitit id quidem pri-
D mò solus Hilarius, deinde iteratis litteris uterque seorsim. Nam bis de eadem re Hilarium scripsisse ex fine posterioris Epistolæ colligitur (prima enim videtur intercidisse) ubi dicit: *Nec mireris quod aliter vel aliqua in hac Epistola addidi quantum puto, quæ in superiore non dixeram.* Ibid.

Et

Et hęc est causa, cur aliqua in Augustini refutatione inveniuntur citata Gallorum verba quæ in Epistolis quas habemus Prosperi & Hilarij non extant.

Acceptis illis litteris Augustinus quanquam tot libris suis atque epistolis abunde satis putaret egisse, quæ ad stabiliendam Dei gratiam pertinerent, arripuit calamum, & duos illos postremos libros de prædestinatione Sanctorum & dono perseverantiæ in ultima senectute composuit: ubi tanta ubertate argumentum illud pertractavit, ut nihil addi posse, & divino Spiritu ea profudisse videretur. Hæc Cygnea vox fuit de divina gratia & prædestinatione Sanctissimi Antistitis, quam etjam post retractationum suarum libros emisit. Sic enim ipsemet de istis libris loquitur: *Cum mea cuncta opuscula retractarem eamque retractationem stylo prosequerer, cujus operis jam duos absolveram libros, antequam scripta vestra prolixiora sumpsissem* &c. (*Lib. de praedest. Sanct. c. 3.*) Cum ergo Prosperi testimonio constet, ut supra diximus Augustinum libros contra Iulianum scripsisse inter impetus obsidentium Wandalorum in ipso dierum suorum fine, & Augustinus ipse testetur hoc contigisse eodem tempore quo scribendis retractationibus incumbebat, ita ut uni operi noctem alteri diem attribueret quas in hisce libris jam absolutas esse confirmat, manifestò liquet, inter ultima morientis verba hosce libros censendos esse. Quæ causa fuit ut neque retractatione indigerent, neque libris istis retractationum inserti sint. Defunctus est autem Sanctissimus Episcopus, teste Prospero Theodosio decimum tertium & Valentiniano tertium Consulibus quinto Calendas Septembris gloriosè in confessione divinæ gratiæ perseverans, idque tertio Wandalicæ obsidionis mense, qui annus incidit in Christi quadringentesimum trigesimum. Ex quo patet quam verum sit quod dicit Prosper: *Viginti amplius annis contra inimicos gratiæ Dei Catholica acies hujus viri ductu pugnat & vincit.* (*Lib. contra Collat. init.*) Nam ab anno quadringentesimo decimo quo cœpit innotescere hæresis Pelagiana, etsi non scriptis voluminibus, sermonibus tamen & dissertationibus privatis publicisq; ab Augustino refutata est, sicut ipse hoc diserte testatur, cùm dicit in primorum librorum, quos contra Pelagianos scripsit retractatione: *Venit etiam necessitas quæ me cogeret adversus novam Pelagianam hæresim scribere, contra quam prius cum opus erat, non scriptis sed sermonibus & collocutionibus agebamus, ut quisque nostrum poterat aut debebat.* (*Lib. 2. retract. c. 33.*)

Cùm verò paulò ante obitum Divi Augustini Nestorius res novas moliri cœpisset, & malum quotidie gliscceret & vires acquireret, coëgit necessitas Celestinum Romanum Pontificem Ephesi Concilium Oecumenicum indicere. Quod Concilium ut pijssimus Imperator pro sua in res divinas observantia promoveret, communes ad Episcopos litteras dedit, quibus eos ad Synodum convocat datas Constantinopoli decimo tertio Calendas Decembris ejusdem anni; aliasque privatas

A ad nonnullos celebrioris famæ Antistites. Imprimisque teste Liberato, scripsit Beato Augustino Hipponensi Episcopo per Ebagnium Magistrianum, ut ipse Concilio præstaret suam præsentiam: qui Ebagnius veniens Carthaginem magnam audivit à Capreolo urbis ipsius Antistite Aurelij Successore, Beatum Augustinum ex hoc mundo migrasse ad Dominum. (*In Breviario c. 5.*) Sed non opus erat alio Augustini calculo, quam eo quem ante non tempus de condemnandis in Ephesina Synodo dogmatibus tulerat. Tanta enim luce Nestorianam hæresin in suis libris confutatam reliquit, ut vix aliquid luculentius post ipsum Concilium reperiri queat. Nam quasi præsagus Augustinus, quam facile sit violata Christi gratia etjam Christum ipsum è medio tollere, frequenter in suis postremis contra Pelagianos lucubrationibus inculcaverat, ex natura

B humana atque divina unam personam mediatoris coalescere, idque non merito bonorum operum aut liberi arbitrij sed gratia Dei: *Est etiam*, inquit, *præclarissimum lumen prædestinationis & gratiæ ipse Salvator, ipse Mediator Dei & hominum homo Christus IESUS: qui ut hoc esset, quibus tandem suis vel operum vel fidei præcedentibus meritis, natura humana quæ in illo est comparavit? Respondeatur quæso, ille homo ut à verbo Patri coæterno in unitatem personæ assumptus, Filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? Quod ejus bonum qualecumque præcessit? Quid egit ante? Quid credidit? Quid petivit ut ad hanc ineffabilem gratiam perveniret?* (*De praedest. Sanct. c. 15.*) Quibus verbis utramque hæresin jugulavit. propter quam ab Imperatore Ephesum accersebatur. Nestorius enim cùm jam personam Christi dividere & perniciosissimum dogma in Ecclesiam inferre meditaretur, Pelagianos exules Iulianum, Florum aliosque nonnullos ex Occidente pulsos Episcopos

C Constantinopoli excepit & fovit, utpote quorum magisterio illam doctrinam hauserat. Nam & isto errore Pelagianos laborasse fidem facit, tum recens illa Leporij conversio, qui cum reliquis Pelagij erroribus etjam istud dogma retractavit, tum verò Prosperi Cassianique testificatio, qui Nestorianam hæresin Pelagianæ filiam fuisse testantur, idemque de Christo dogma ambas tenuisse, quasi ex merito ad illam dignitatem pertigisset. (*Prosper in Epitaphio hæresis Nestor. & Pelag. Cassian. lib. 1. & 7. de Incarnat.*)

Itaque Nestorius confugientibus ad se velut ad azylum suum consanguineis Pelagianis, humanitatem non modicam, quamvis non ita palam, exhibuit. Nam imprimis cum Theodosio Imperatori autor fuisset ut nova Sanctione contra plerasque novas hæreses insurgeret, Pelagianos tamen solemniter condemnatos, qui ante oculos ejus Constantinopoli versabantur, omisit, quod haud dubiè Nestorij persuasione factum est. Paulò post etjam ipsum

D Pontificem Romanum pluribus litteris pro Pelagianis Episcopis interpellare ausus est. Fraudem enim simulatione tegens sic loquitur: *Fraternas nobis invicem debemus collocutiones, ut una inter nos secundum obtinente concordia pugnaturi diabolum pacis inimicum.* (*Epist. Nestor. ad Celestin.*) *Quorsum hoc antiloquium*

in Concilio Ephes. graece non videtur extare.

loquium? Iulianus quidam & Florus & Orontius & Fabius dicentes se Occidentalium partium Episcopos, saepe & piissimum & praedicatissimum Imperatorem adierunt ac causas suas defleverunt, tanquam Orthodoxi temporibus Orthodoxis persecutionem passi: saepe eadem & apud nos lamentantes ac saepe reiecti, eadem facere non desierunt, sed insistunt per dies singulos implentes aures omnium vocibus lacrymosis. His quidem ad eos sermonibus, quibus oportuit, usi sumus, cum negotii eorum veram fidem nesciremus. Sed quoniam apertiore nobis de causis eorum notitia opus est, ne piissimus & Christianissimus Imperator noster molestiam saepe ab his sustineat, ne nos ignorantes eorum causas, circa negotii defensionem dividamur; dignare nobis notitiam de his largiri: ne vel quidam ignorando iustitiam veritatis, importuna miseratione conturbentur, vel canonicam indignationem Beatitudinis tuae, quae contra eos pro sectae religionis forte probata est, aliud quicquam B *quam hoc existiment.* Hactenus Nestorius ad Celestinum de Pelagianis. Hujusmodi querimonias eundem saepius apud eundem Pontificem ingeminasse, testes sunt aliae litterae, quibus eum sic alloquitur: *Saepe scripsi Beatitudini tuae propter Iulianum, Orontium & caeteros, qui sibi Episcopalem dignitatem, & celeberrimam adeuntes apud piissimum & praedicat. Christianum Imperatorem faciunt, nosque continuis frequentibus lamentationibus, tanquam temporibus orthodoxis de Occidente proiecti. At hucusque scripta de his a tua veneratione non suscipiunt: quae si haberem possem eis respondere, daremque compendiosum responsum luctibus eorum. Nunc enim ab incertis dubiis eorum non habet quis ad quid se convertat, aliis haereticos eos vocantibus, & ideo de Occidentalibus partibus proiectos esse dicentibus; ipsis vero iurantibus calumniam se sustinuisse, & periculum pro orthodoxa fide ex surreptione perpessos. Quorum utrum certum sit, nobis gravis est ignorantia. Nam condolere eis, si vere haeretici sunt, crimen est; & iterum non condolere, si calumniam sustinent, durum & impium est. Dignetur igitur amantissima Deo anima tua informare nos, qui ad utramque momentum utrisque dividimur, id est, & ad odium & ad miserationem eorum. Doceri autem volumus quam de his sententiam teneamus. Perimunt enim eosdem viros per dies singulos dissimulantes spe & exspectatione Beatitudinis tuae, &c.* Ita candidus haeresiarcha favorem dissimulationis nomine praetexit. Sed Celestinus vafritiem odoratus in hunc modum haereticos Pelagianae patrocinium in eo sugillavit: *Aliquantis diebus vita nostra post nefandum & saepe damnatum dogma Pelagii atque Celestii Catholicae fides quietem habuit, quando eos cum sua disputationis sequacibus telis mutatis, sententia Oriens Occidensque percussit. Denique Sanctae Recordationis Atticus Catholicae Magister fidei, & vere Beati Ioannis etiam in ista Successor, eos ita persecutus est pro re communi, ut iis nec standi quidem illic copia praestaretur.* Et aliquanto inferius: *Hos quoque haereticos, de quibus nos, velut eorum quae gesta sunt nescius, consulere voluisti sedibus suis, iniusta dicentes expulit iusta*

Littera Celestini Pontificis ad Nestorium 3. Idus Augusti Theodos. & Valent. Consulibus

Extant etiam in Graecam linguam versa in Concilio Ephes.

A *damnatio, quos illic invenisse requiem non putamus esse mirandum. Invenerunt enim impiam praedicationem, cuius comparatione se existimant innocentes. Legimus quam bene teneas originale peccatum, qualiter ipsam naturam asseras debitricem & eum delictum merito reddere, qui descendunt. Quid tecum faciunt, qui sunt hac negando damnati? nunquam sine suspicione ea quae sibi sunt adversa conveniunt. Excerentur denique, si tibi quoque similia displicerent. Cur tamen ea quae in hos tunc sunt acta quaeruntur, cum certum sit illinc ad nos a Catholico tunc Antistite Attico gesta directa? Cur non Sanctae memoriae Sisinnius quaesivit? Qui utique sub decessore suo probaverit eos iure damnatos. Desleant infelices spe se hominum fuisse deceptos, quibus tam potuit propter communionem sola poenitentia subvenire. Ecce scire de his incipis sigma ante nescisti. Causam tuam magis modo quam alterius Catholica & festina deliberatione curato; quia convenienter dicitur, medice cura teipsum &c.* Hactenus Celestinus in litteris ad eum datis tertio Idus Aug. Iisdem Consulibus sub quibus Augustinum defunctum Prosper posuit.

Porro qui ad Nestorium Constantinopolim fugerant, & ab eo foti fuerant Pelagiani, sequenti anno quadringentesimo trigesimo primo, ad Synodum Ephesinam eundem comitati sunt, sperantes eius ope se quicquid in Occidente contra se actum fuerat posse infringere. Itaque Ioannes Episcopus Antiochenus, qui tertius post condemnatum Nestorium ad Synodum venerat, corrogata hujusmodi Episcoporum faece, ipsum Concilium Ephesinum ausus est communione privare. Rem narrat his verbis Sanctus Cyrillus Alexandrinus Episcopus: *Cum vix, inquit, curru desiluisset Ioannes, cubiculumque ingressus esset, adduc pulverulentus, sententiam putidam & stultam cum iis tulit quos congregatos habebat. Erant autem viri agestes & Celestianam depositi, & qui Nestorii dementiam tuebantur, ex vehementi stupiditate in blasphemiis contra Christum culpa cum eo communicabant.* Haec Cyrillus. Quorum nonnullos extorres vagari solitos, nec habuisse Ecclesias, alios saepe numero gravibus de causis a Metropolitanis suis fuisse depositos, atque inter illos Celestianos, Pelagianosque fuisse ipsa Sacrosancta Synodus ad Celestinum Papam scribens affirmat, eosque numero fuisse hominum circiter triginta. Itaque cum tam strenuam Pelagiani praeclaramque Nestorio atque Ioanni Antiocheno Episcopo navassent operam in suffulcienda causa damnata, paulo post vicem illis rependendam censentes, prostratam haeresin Pelagianam denuo erexerunt, sancitoque Canone statuerunt: *Adae animam minime per peccatum mortuam esse, & consequenter nullum peccatum in posteros propagari.* Qui Canon cum etiam Sancto Gregorio tanquam Synodi Ephesinae obtrusus fuisset, tanquam spurius ab eo reiectus est, eo quod nec in Romanis Codicibus nec in eo quem de Ravennate Ecclesia pervetustum afferri curaverat inveniri potuisset. Additque alibi ut Chalcedonensem, ita & Ephesinam Synodum esse falsatam quod certo constaret in ea Pelagium damna-

Cyrill. Alexand.

C

Epist. Synodal. apud Cyrill. & in actis Synodi Ephesina.

D

dinationis sententiam accepisse. Fraude igitur A hæreticorum videntur acta Conciliabula illius Satanici, cui Ioannes Episcopus Antiochenus Nestorij patronus præerat, cum legitimis fuisse permixta. Sed gaudium hypocritarum fuit ad punctum. Paulò post enim lectis Commentarijs Romæ sub Celestino conscriptis, & hæresis ipsa Pelagiana, & Autores Fautoresque ejus Episcopi ab œcumenica Synodo iterum condemnati sunt. Testatur hoc ipsum Concilium in Epistola ad Celestinum his verbis : *Caterum ubi lecti sunt in Sancta Synodo Commentarij de depositione impiorum Pelagianorum Celestij, Pelagij, Iuliani, Persidij, Flori, Marcellini, Orontij, & reliquorum eadem cum illis sentientium, indicavimus & nos solida & firma permanere debere, quæ à pietate tua sunt decreta, sumusque omnes ejusdem sententiæ.* Hæc Synodus.

Epist. Synodalis in actis Conc. Ephes. & post epist. Cyril.

Hinc est quod nonnulli Canones in Synodo B Ephesina conditi perinde de Celestio ac Nestorio decernunt. Sic enim loquitur Canon primus : εἴτις ὁ μητροπολίτης τῆς ἐπαρχίας ἀποστατήσας τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου, προσέθετο τῷ τῆς ἀποστασίας συνεδρίῳ, ἢ μετὰ τοῦτο προστεθῇ, ἢ τὰ Κελεστίου ἐφρόνησεν, ἢ φρονήσει, οὗτος κατὰ τῶν τῆς ἐπαρχίας ἐπισκόπων διαπράττεσθαί τι οὐδαμῶς δύναται, πάσης ἐκκλησιαστικῆς κοινωνίας ἐντεῦθεν ἤδη ὑπὸ τῆς συνόδου ἐκβεβλημένος, καὶ ἀνενέργητος ὑπάρχων. *Si quispiam Metropolita provinciæ derelicta Sancta & Oecumenica Synodo, aut accessit ad illorum defectionis consessum, aut accedet in posterum, sive cum Celestio sensit aut sentiet, ipse nihil amplius poterit agere adversus Provinciæ Episcopos, ut qui iam inde à Synodo totius Ecclesiasticæ communionis expers sit factus & prorsus inutilis.* Et Canon quartus : εἰδέτινες ἀποστατήσειαν τῶν κληρικῶν, καὶ τολμήσειαν ἢ κατ᾽ ἰδίαν, ἢ δημοσίᾳ τὰ Νεστορίου, ἢ τὰ Κελεστίου φρονῆσαι, καὶ τούτους εἶναι καθῃρημένους ὑπὸ τῆς ἁγίας συνόδου δεδικαίωται. *Si qui autem Clericorum defecerint, & ausi fuerint vel privatim vel publicè quæ sunt Nestorij aut Celestij sapere, sancitum est à Sancta Synodo istos quoque depositos esse.*

In actis Conc. Ephes. Can. I.

Canon 4.

Hoc modo cum una eademque sententia duo consanguinei errores Pelagianus Nestorianusque cecidissent, dignum memoria ac relatione scripsit Prosper eorum Epitaphium, quod sic se habet :

Prosper in Epitaph. Nestor. & Pelag. hæreseon.

Nestoriana lues successi Pelagianæ.
Quæ tamen est utero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix & filia natæ,
Prodivi ex ipso germine quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis,
Congrua bellandi tempora non habui:
Et consanguineæ post tristia vulnera fraudis,
Aspera conserui prælia fine pari,
Me tamen una dedit victam sententia letho
Illa volens iterum surgere, his cecidit.
Mecum oritur, mecum moritur, mecumque sepulchrum
Intrat, & inferni carceris ima subit.
Quo nos præcipites insana superbia mersit,
Exutas donis & tumidas meritis?
Nam Christum pietate operum & mercede, volentes
Esse Deum, in capitis fœdere non stetimus:
Sperantesque animi de libertate coronam,
Perdidimus quam dat gratia iustitiam.
Quisque igitur geminæ miseraris busta ruinæ,
Ne nostro exitio consociere cave.
Nam si quæ Domini data munera sero fatemur
Hæc homini credis debita, noster eris.

Atque

ATque ita quidem in Oriente totius Orbis Concilio quod tantis clamoribus, tantaque Catholicorum invidia Pelagiani postulaverant, hæresis ista cum suis autoribus proscripta est. In Occidente vero ætatis illis postremis duabus lucubrationibus Augustini, de prædestinatione Sanctorum, & de dono perseverantiæ in Galliam, animi presbyterorum illorum qui jam ante Sanctissimi Antistitis doctrinæ obtrectaverant, magis quam ante ab ea alieni facti sunt, & Augustino palam objectati sunt. Restitit eis magno animo Hilarius quem supra diximus. Et Prosper. Et primo quidem Prosper vivente adhuc, ut videtur, Augustino, Epistolá scripsit ad Ruffinū, qua eum de statu totius quæstionis instruit, & cōtra rumores innuit, ne quid ei formidinis vel anxietatis inferrent. Et quia non tam Catholicá fidem, quam Sancti Augustini doctrinam quasi ab ea exorbitantem videre volebant reprehendere, inter cætera hæc de ipsorum conatibus, deque ipso tanto Doctore scribit: *Cui (Augustino) inter tot certaminum palmas, inter tot triumphorum coronas ad illuminationem Ecclesiæ, & ad gloriam Christi, qua ipse illustratus est, præfulgenti, quidam nostrorum (quod de ipsis multum dolendum est) occultis sed non incognitis susurrationibus obloquuntur. Et prout sibi noxias aliquorum aures opportunasque repererint, scripta ejus, quibus error Pelagianorum impugnatur, infamant, dicentes eum liberum arbitrium penitus submovere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem. Adjicientes etiam duas illum humani generis massas & duas credi velle naturas, ut scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum ascribatur impietas. Quæ si vera sunt, cur ipsi tam negligentes, ne dicam tam impii sunt, ut tam abruptam perniciem ab Ecclesia non repellant? Tam insanis prædicationibus non resistant? nec saltem aliquibus scriptis eum, à quo talis emanat doctrina conveniant? Magna enim gloria sua humano generi consuluerint si Augustinum ab errore revocaverint. Nisi fortè modesti homines, novique censores magnorum prius meritorum senis honorabiliter ac misericorditer parcunt, & securi quia libros ejus nemo usquam recipiat, conquiescunt atque ignoscunt. Imo noverunt non solum Romanam Africanamque Ecclesiam, & per omnes mundi partes universos promissionis filios cum doctrina hujus viri, sicut in tota fide, ita in gratiæ confessione congruere: sed etiam in ipsis his locis, in quibus adversus eum querimonia concitatur, esse propitio Deo plurimos qui ad perceptionem Evangelicæ, Apostolicæque doctrinæ, saluberrimis ejus disputationibus imbuuntur, & quotidie in membris corporis Christi, in quantum ea ipse multiplicat dilatantur. Si rectè reprehendimur, cur non constanter arguimur? Si arguendi non sumus, cur occulta obtrectatione mordemur? Sed quis nesciat cur ista privatim de stomacho garriant, & publicè de consilio conticescant? Volentes enim in sua justitia magis, quam in Dei gratia gloriari, molestè ferunt, quod his quæ adversus excellentissimæ autoritatis virum, inter multas collationes asseruere, resistimus. Nec dubitant, si quam hinc moverint quæstionem, in qualibet frequentia Sacerdotum, in qualibet congregatione populorum, centenis sibi Augustini voluminibus obviandum.* Hæc Prosper. Ex quibus non obscurè colligitur, hæc, Divo Augustino adhuc superstite esse scripta.

Sed simul atque defunctus esset Augustinus, non jam amplius privatim de stomacho, sed publicé, voce, scriptis calumnijs doctrinam Sancti Augustini infirmare & exagitare cœperunt. Et primo quidem presbyteri Galli juncto studio capitula excogitarunt quindecim, quæ in libris ejus damnabilia se reperisse jactabant: ut tali commento & detestationem ejus quem impeterent obtinerent, & ab his quæ infamassent curam exterriti lectoris averterent. Hanc ne quis temere persuasionem reciperet, & talem putaret sensum scriptis Catholici inesse doctoris, qualem eum qui frustra calumniabantur ostentarent, singulis capitulis quæ Rationis titulo prænotarant, breviter Prosper & absolutâ responsione respondit, in nullo recedens à tramite earum definitionum, quæ in Sancti Augustini scriptis continentur.

Sed tantùm abest ut eis Prosper satisfecerit, ut potius hæreseos apud eos suspicionem incurrerit, coactusque fuerit, non ab Augustino tantum sed à seipso quoque tam atrocem propulsare calumniam. Quidam enim ex eis Vincentius nomine, objectiones commentus est sexdecim contra ipsum Prosperum quibus totidem errores vel blasphemiæ comprehendebantur, quasi quæ in doctrina ejus fuissent inventæ. De quibus sic ipse Prosper: *Quidam Christianæ ac Fraternæ charitatis obliti in tantum existimationē nostram quoquo modo student lædere, ut suam se evertere nocendi cupiditate non videant. Contexunt enim & qualibus possunt sententiis cōprehendunt ineptissimarū quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia: eaque ostendenda & ingerenda multis publicè privatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu qualia diabolico continentur indiculo: quæ falsò in nos ad excitandam invidiam iactitari, facile & sufficienter subscriptione nostra probaremus anathematis, nisi malignitas eorum, qui se gravari putant, si de nobis benè sentiatur, ipsam subscriptionis nostræ brevitatem suspectam esset habitura &c.* Hæc Prosper. Propositis igitur sigillatim sedecim capitulis, sub unoquoque eorum sensus sui verba subjunxit, ut evidenter *Omnes*, inquit, *agnoscant, impiarum profanarumque opinionum, nullum cordi nostro inhæsisse vestigium: & blasphemias quas perspexerint, nostra professione damnari, in earundem repertoribus, censeant debere puniri.* Sed hæc Prosperi lucubratio, videtur post ejus à Celestino reditum esse elaborata, quod fidem sederat ex Apostolicæ Sedis autoritate defendere. Fuit autem Vincentius ille, quantum colligere licet ex Gennadio, unus ex Presbyteris illis offensoribus, item Gallus, quem dicit in divinis Scripturis exercitatum, linguam habuisse usu loquendi & majorum lectione politam.

Porrò quod Camillus atque Theodorus presbyteri Genuenses excerpta quædam ad

In Epist. ad Ruff.

Præfat. in respons. ad Capitula objecti Vincent.

Ibid.

Ibid. in præfat.

In Catalogo Illust. viror.

Prosperum ex libris Divi Augustini miserunt, non obtrectandi ejus doctrinæ sed discendi studio factum est, ut ex responsionibus ipsius Prosperi patet, qui eos non tanquam calumniatores sed tanquam fratres tractat, atque eum humili admonitione prosequitur, ne potiùs de doctrina præsumpsisse, quàm eorum voto simpliciter obedijsse putaretur, dum suum (quod ipsi postulaverant) de illis locis sensum exponit.

Inter presbyteros vero Gallicanos qui doctrinam Sancti Augustini carpebant, præcipuus videtur fuisse Ioannes Cassianus presbyter Massiliensis, qui quod ingenio styloque cæteris antecelleret, libro edito doctrinam novam non longè à Pelagiana abhorrentem, quantum ad gratiam attinet liberique arbitrium in medium adduxit, idque alieno nomine ut à se invidiam novitatis amoveret. Quorum omnium autoritati cùm Prosper & Hilarius resistere non possent, Romam ad Apostolicam Sedem profecti sunt, querelasque de Gallorum petulantia apud Cœlestinū Pontificem exposuerunt. Scripserat ille nuper in eadem causa litteras ad Thuentium Episcopū, quibus omnia pacatum iri putaverat: sed cum novas perturbationes ortas ex Prospero Hilarioque percepisset, alias litteras dedit ad Venerium, Marium, Leontium, Auporium, Arcadium, Philtatium & cæteros Gallicanos Episcopos, quibus eos negligentiæ accusat, quod apud eos presbyteris tantum liceret, ut supra ipsos Episcopos haberent copiam disputandi. Quin etiam Episcoporum conniventiam dogmatum esse consensum interpretatur: *Timeo*, inquit, *ne connivere, sit hoc tacere; timeo ne magis ipsi loquantur, qui permittunt illis tantum loqui. In talibus causis non caret suspicione taciturnitas, quia occurreret, si falsitas displiceret.* Hæc & plura Cœlestinus contra eos, mandans ut hujusmodi presbyterorum garrulitati imponant silentium.

Celestin. Epist. ad Episc. Gall.

Quia verò duo erant contra illos presbyteros munienda capita, scilicet quod Sancti Augustini scripta incesserent & quod prædicarent (ut inquit) adversantia veritati, hinc utrique malo præparavit Antidotum D. Augustino enim sic loquitur: *Augustinum Sanctæ Recordationis virum pro vita sua atque meritis in nostra communione semper habuimus, nec unquam hunc sinistra suspicionis saltem rumor aspersit: quem tantæ scientiæ olim fuisse novimus, ut inter magistros optimos etiam à meis semper decessoribus haberetur. Bene ergo de eo omnes in commune senserunt, utpote qui ubique cunctis & amori fuerit & honori.* Hæc de Augustino. Veritatem verò quam de divinâ gratia sequi deberent, paucis Romanorum Pontificum & Africanorum Conciliorum sententijs, quas Apostolici Antistites comprobando suas fecerant, comprehendit, atque in Galliam transmisit quod presbyteri illi necessarium modum Augustinum excessisse dicerent, eaque tantummodo se sequi & probare profiterentur, quæ Sacratissima Beatissimi Apostoli Petri Sedes contra inimicos gratiæ Dei per ministerium Præsulum suorum sanxisset atque docuisset. Et quia ante hæc doctrinæ capita, litteræ Cœlestini sua quasi epistolari apprecatione (*Deus vos incolumes custodiat fratres carissimi*) videntur esse conclusæ, & stylus nonnihil à cæteris discedere, hinc aliqui Cœlestini non esse illas partes auctorem arbitrantur. Sed quidquid sit de autore collectionis istorum capitum, atque styli, malè idcirco à Cœlestini autoritate vel etiam illa Epistola removentur. Nam litteras etiam Pontificias ab alijs concipi atque exarari, maximè si operosa dogmatum & Conciliorum examinatione & collectione indigeant, ab alijs verò legi, examinari, mitti & autoritatem suam sortiri, frequentissimum est. Hinc est quod etiam qui proximi fuerant Cœlestini Papæ temporibus doctissimi viri, totam etiam illam partem Cœlestini esse, indubitatum habuere. Nam Petrus Diaconus unà cum reliquis ex Oriente Romam in fidei causa missis, postremam partem, usque ad extrema verba Epistolæ sub nomine Cœlestini allegant, neque à Sancto Fulgentio cæterisque Africanis Episcopis quibus scribebant, propterea reprehensi sunt: sic enim loquuntur: *Terminat autem idem magister* (Cœlestinus) *hanc ipsam Epistolam, atque concludit ita dicens: Quia ad confitendum gratiam Dei, cujus operi ac dignationi nihil penitus subtrahendum est, satis sufficere credimus, quicquid secundùm prædictas regulas Apostolicæ Sedis nos scripta docuerunt, ut prorsus non opinemur Catholicum, quod apparuerit præfixis sententijs esse contrarium.* Quibus ipsis verbis finitur Epistola Cœlestini. Quanquā Prosperum styli esse autorem non videtur esse diffitendum, multum enim consentit a superioribus, totius tamen Epistolæ par est autoritas.

Pet. Diac. ad Fulgent.

Sed non tantum in Occidente contra Presbyteros Galliæ, verùm etiam in Oriente Pontificis illius laudatissimi industria in comprimendis Pelagianis enituit. Cum enim Maximianus deposito è Constantinopolitana sede, successisset Nestorio, sic ei inter cætera de inquietissimis illis totius Ecclesiæ perturbatoribus scribit: *Locum impietas novella non habeat, & compressio olim per totum Orbem sua damnatione noto Cœlestiano errore à tua vigilantia resistatur, ut quicumque hujus dogmatis sint sequaces ab omni societate hominum repellantur. Consistat tibi per te Spiritus Sanctus his in omnibus, qui ad has quascumque conantur Provincias pervenire, ne eorum impia prædicatio resurgat. Obsistite eis: ita enim ut dixi mentior quocumque perveniant innotescunt, & tanquam non illis sententia toties repetita sufficiat, longinquas terras remotasque Provincias inquietant. Sed eos ille persequitur cujus fidem suâ pravitate persequi nituntur. Sed quo se abscondant, ad quas latebras confugiant, sua se impietate prodentes, (invenire) non possunt.* Hæc Cœlestinus, quibus ingentem sollicitudinem suam prodit, ne vaterrima illa pestis sese incautis insinuaret, atque resurgeret. Datæ sunt autem hæ litteræ Idibus Martijs Flavio Aetio & Valerio Consulibus, qui annus incidit in quadringentesimum trigesimum secun-

Epist. ad Constan. & Maximianum

secundum Domini, uno mense ante mortem ejus. Ex quo colligi videtur, vel hoc eodem anno, vel certe præcedenti quadringentesimo trigesimo primo Prosperum atque Hilarium Romam contendisse, obtentisque litteris illis Cælestini Gallos repressos esse.

Sed non diu Ecclesiæ pax illa constitit. Nam paulo post suffecto Sixto Pontifice, illo inquam qui olim contra Pelagianos primus Anathema conclamaverat, doctissimisque Scriptis eos insectatus fuerat, cavillationibus contra Epistolam illam Cælestini Papæ excipere cœperunt, iisdemque calumniis Sancti Augustini postremos libros impetere, ut scilicet, quia in Epistola Cælestini Papæ librorum pro quibus actum est non esset expressus titulus, hinc eos appareret non probatos, & istam in Sanctum Augustinum laudationem pro anteriorum Scriptorum meritis fuisse collatam. Nempe quia invidiosum fuisset aperte divinam gratiam oppugnare, tutius arbitrati sunt ejus acerrimum propugnatorem Augustinum criminari, ut eo tanquam qui excessisset in gratia asserenda modum, amoto, sine repagulis effreni licentia quidquid humanæ superbiæ arrideret, sub prætextu salvandæ libertatis inveherent. Quibus acerrime restitit idem Prosper: *Maneat,* *Lib. contra Collat. in fin.* inquit, *plane maneat ista conditio, ut horum librorum novitas repudiata videatur, si in eadem causa ejusdem viri dissentit antiquitas; & ut inutile aut incongruum judicetur, quod ab his quæ contra Pelagianos condidit dissonans invenitur.* Et mox ostendit libros Augustini anteriores eandem prorsus atque postremos doctrinam comprehendere. *Agnoscant,* inquit, *calumniatores superfluò se objicere, quod his libris non praecipue, neque discretum testimonium sit perhibitum, quorum in cunctis voluminibus norma laudatur. Apostolica enim fides, quod à præcognitis sibi non discrepat, cum præcognitis probat, & quod judicio jungit laude non dividit. Quiescant ergo hi qui proximè libros refutant, anterioribus acquiescant, & iis quæ pro gratia Christiana prius sunt scripta consentiant. Sciunt enim omnia Pelagiana sibi esse contraria & nihil sibi posse competere ad consequentium resolutionem, si confiteantur in præcedentibus consistere veritatem.* Hæc Prosper.

Neque tantum eorum murmurationes contra Divum Augustinum, & Epistolam illam quam diximus Cælestini Prosper retudit, sed etiam librum contra unum eorum condidit quem Collatorem nominat. Fuit iste quem supra meminimus Ioannes Cassianus, qui in *Epist. 13.* quadam Collatione cujus de Protectione Dei inscriptio est, novam planè & à cæteris Gallicanis Presbyteris differentem de gratia sententiam explicuit. Et ut minori illius novitatis invidia premeretur, Abbatem induxit Cheræmonem ad eum modum quo ipse sentiebat de gratia & libero arbitrio differentem. *Lib. contra Collat. paulo post initiũ* Hunc enim ipsum fuisse sensum Cassiani ostendit Prosper, dum asserit istius Abbatis eum per omnia protulisse ac suscepisse sententiam. Ut jam non cum isto Abbate Catholicis esset negotium, qui fortè tales opiniones suas, aut negando refutaret, aut corrigendo dilueret; sed cum eo ipso qui ad instrumentum inimicorum gratiæ Dei talem studuerat proferre doctrinam. Quam periculosum autem esset hoc quotidie augescens malum, inde est facilè conjicere quod testé Prospero in magna & virtutis & scientiæ existimatione haberetur, eo quod non dubium esset, omnibus eum in Sanctarum Scripturarum studio antecellere. Hinc enim fiebat ut ab indoctis & parum cautis misero perversoque successu facilem mendacio consensum eliceret, quia reverentiam sibi præsumptione pepererat. Nec enim credebatur ullo modo tarditate intelligentiæ aut temeritate judicii in superfluæ querelæ conclamationem potuisse prorumpere: ac non potius magno ingenio ac vehementi studio laborasse; ut subtilissimis tractatoris disputationibus comprehensis, censura districtior, & inspectio sagacior inveniret, quod antea securus favor & benignitas injuriosa non viderat. Ut ergò huic malo occurreret Prosper, libro edito collationem illam Cassiani accuratè refutavit, ostenditque eum pedetentim in ipsissima Pelagii dogmata aperte decidere. Quod cum iis, qui in doctrina Sancti Augustini versati atque innutriti sunt, luce meridiana clarius luceat, mirandum quomodo viri nonnulli doctissimi in eam sententiam induci potuerint, ut doctrinam Cassiani quæ in illa decima tertia collatione traditur, excusaverint, palliaverint, & Catholicam esse arbitrati sint. Quod inde contigisse suspicor quod viderint multas de divina gratia sententias hoc tempore Ecclesia connivente agitari, asseri & publicè tradi, quæ à Cassiani definitionibus sententiisque non magnopere discrepant. Sed probare Cassianum non est aliud quam Prosperum improbare. In quo præcellit eos olim Gennadius fuligine tinctus Pelagiana, qui Cassiani recensens monumenta sic loquitur: *Legi & librum* *Gennad. de viris illust.* *Prosperi in personam Cassiani adversus opuscula Cassiani sub persona Collatoris, quæ Ecclesia Dei salutaria probat ille infamat nociva.* Sed non mirum si ille qui & ipsum Augustinum ex multiloquio ausus est dicere contraxisse peccatum, Prosperum Sanctissimo Magistro suo in censura conjunxerit. Fuit enim & ille Gennadius, unus, ut videtur, ex illis perturbatoribus Presbyteris Gallicanis, tametsi tempore aliquanto posterior. Scripsit autem hoc opus Prosper sub Sixto Pontifice ut ex calce libri patet, ubi adductis in medium verbis Augustini, quæ olim in Epistola ad eundem Sixtum adhuc Presbyterum data illius auribus insonuerant, eum hortatur, ut autoritatis privilegio, versutiis eorum obsistendo, prostrati dogmatis Pelagiani nullum membrum sinat assurgere: *Ubi enim non habet aliud summa quam portio, non est devotionis dedisse prope totum, sed fraudis retinuisse vel minimum. Quod ne hypocritarum,* *Prosper contra Collat. in fine* inquit, *obtineatur insidiis, confidimus Domini protectione præstandum; ut quod operatus est in Innocentio, Zozymo, Bonifacio, Celestino, operetur & in Sixto: & in custodia Dominici gregis hæc sit pars gloriæ huic reservata pastori, ut sicut illi lupos ab-*

egere manifestos, ita hic depellat occultos. Hæc Prosper. Occultos autem lupos calumniatores, Hypocritas quidem in isto opere eos nominat, non tamen hæreticos: quin verò expressis verbis eos adhuc in Catholica vixisse communione testatur: *Quorum tamen,* inquit, *dum adhuc non sunt a fraterna societate divisi, tolerandi magis est intentio, quam desperanda correctio, donec Dominus per Ecclesiæ Pastores, & legitimos judiciorum suorum ministros, hæc quæ per paucorum superbiam & quorundam imperitiam sunt turbata componat.*

Ibid.

Porro quàm graviter iste Pontifex fallacissimis veteratoribus Pelagianis, occultisque lupis in figuram ovium se transfigurantibus crederet, argumento est evidenti id quod refert Prosper suis Consulibus Theodosio & Festo, hoc est sexennio post accersitum ille fuit. Illa namque tempestate, Iulianus Eclanensis jactantissimus Pelagiani assertor erroris, quem dudum amissi Episcopatus intemperans cupido exagitabat, multimoda arte fallendi correctionis spem præferens, molitus est in communionem Ecclesiæ irrepere. Sed his insidiis Sixtus Papa Diaconi Leonis hortatu vigilanter occurrens, nullum aditum pestiferis conatibus patere permisit, & ita omnes Catholicos de rejectione fallacis bestiæ gaudere fecit, quasi tunc primum superbissimam hæresim Apostolicus gladius detruncaret. Tradit vero de eodem Iuliano Gennadius quod eleemosynis tempore famis & angustiæ inde gentibus omnibus suis prærogatis, multos misericordiæ specie nobilium, præcipue religiosorum, illexerit hæresique suæ sociaverit. Mortuum vero esse Valentiniano Constantij filio imperante. Quo vero ad amussim anno defunctus sit haud liquido mihi constat, nisi quod testificatione Prosperi usque ad tempora Sancti Leonis Papæ vitam produxisse videatur. Dicit enim se apud Campaniam constituto, venerabilem & Apostolico honore nominandum Papam Leonem Manichæos & Pelagianos contrivisse, maximeque Iulianum. Vt quod de quodam Floro adjungit, videtur ille omnino esse, cui supra diximus postremos octo Iuliani libros fuisse dedicatos, unaque cum ceteris Pelagianis Episcopis in Ephesina Synodo damnatum. De quibus sicuti nec de cæteris hæreseos pelagianæ antesignanis Pelagio atque Cœlestio, nec item de reliquiis eorum Semipelagianis Cassiano & gallicanis presbyteris quicquam præterea in libris vel Augustini vel Prosperi quod ad rem nostram spectet, invenio. Ex quibus potissimum cum nobis hæresis ista producenda, intelligenda, refutandaque proposita sit, finem huic historicæ narrationi faciam. Ulteriores enim reliquiæ Semipelagianæ nihil alicujus momenti protulerunt, quod non ab Antecessoribus Pelagio, Cœlestio, Iuliano & Massiliensibus præformatum fuerit. Scriptores autem Catholici qui post Augustinum & Prosperum Catholicam fidem contra hæresim istam defenderunt, illorum Doctrinam ad amussim æmulati sunt: ut sane ad intelligendam naturam hæreseos pelagianæ nihil opus sit seriem historiæ ad nostra usque tempora pertexere. Pro complemento tamen hujus operis paucos Pelagianorum libros quibus fidem impugnaverunt recensebo.

Prosper in Chronico.

In Catalog. v. illustr.

Prosper de promiss. & prædic. Dimid. temp. c. 6.

Vt autem ab ipso Pelagio incipiam, pleraque ipsius opuscula in historiæ contextu attigimus. Inter quæ recenset ipsemet in litteris purgationis ad Innocentium Papam datis, quæ propter Innocentij obitum Zozymo ejus successori traditæ sunt, Epistolam unam ad Paulinum Episcopum, aliam ad Constantinum item Episcopum, libros quatuor de libero arbitrio, quibus cum vellet fidei suæ integritatem ostendere, hæresim suam liberius prodidit. Suis item locis attigimus libros ejus ad viduam adulatione plenos, quos Sanctus Hieronymus multum exagitat, litteras ejus ad Augustinum Chartulam defensionis ejus post Concilium Palæstinum ad eundem sine litteris transmissam, Epistolam quam eodem tempore ad presbyterum amicum misit, qua de victoria in Synodo obtenta gloriabatur, litteras ejus ad Innocentium una cum libello seu confessione fidei.

Lib. de gratia Christi c. 35. & seqq.

Lib. 3. Dialog. contra Pelag.

Præter hæc ergò, antequam proderetur hæreticus, scripsit, inquit Gennadius, *Studiosis tres necessarios de fide Trinitatis libros.* De illis libris, quod sciam, nullum extat apud antiquos vestigium. Addit Gennadius: *Et pro actuali conversatione Eulogiarum ex divinis Scripturis librum unum, Capitulorum indiciis in modum Sancti Cypriani Martyris præsignatum.* Nempe ita putat à Pelagio adhuc inter Catholicos versante esse conscripta. Propterea enim subjicit: *Postquam hæreticus publicatus est, scripsit hæresi suæ faventia.* Vbi magis credo Gennadium illos ab eo libros editos velle ante hæreseos ejus publicationem, quàm ante hæresim. Constat enim illum librum, quem Eulogiarum vocat hæreseon pene omnium quas postea pertinacissimè defendit, fuisse seminarium. Nam liber ille Eulogiarum idem ille est quem Augustinus sæpius vocat Capitulorum, & ita vocatum fuisse testatur, ex quo in Synodo Palestina hæreses ejus detectæ ipsique Pelagio objectæ sunt. Causam autem nomenclaturæ tangit Gennadius, quod per varia Capitula distinctus esset, quibus probandis Scripturæ subjiciebantur. Fecerat hoc ad imitationem Sancti Cypriani qui simili forma libros Testimoniorum ad Quirinum scripserat. Ex quo fit ut Augustinus eundem Pelagij librum Testimoniorum vocet his verbis: *Beatissimum Cyprianum etiam ipse hæresiarches istorum Pelagius cum debito certè honore commemorat, ubi Testimoniorum librum scribens eum asserit imitari, hoc se dicens facere ad Romanum quod ille fecerit ad Quirinum.* De qua ambitiosa ejus affectatione etiam Sanctus Hieronymus: *Cumque se imitatorem,* inquit, *imò expletorem operis Beati Martyris Cypriani scribentis ad Quirinum esse fateatur, non intelligit se in eodem opere dixisse contraria,* nempè Beato Cypriano. Porrò citat titulos seu Capitula istius operis Hieronymus ultra centum & septuaginta, inter quæ multa sunt

Gennad. Catalog. de viris illustr.

Ibid.

Lib. de gestis Pelag. c. 3. & c. 30.

Lib. 4. ad Bonif. c. 8. & 9.

Lib. 1. Dialog. adv. Pelag.

A sunt omninò eadem cum illis quæ Pelagio ex libro Capitulorum in Synodo Palæstina, tanquam quæ ejus hæreses continerent, objecta sunt; ut in dubium revocari nullo modo possit, quin liber ille Eulogiarum, Testimoniorum & Capitulorum, unus idemque sit, quem omnes tres Augustinus, Hieronymus atque Gennadius ad imitationem Sancti Cypriani ab eo scriptum esse testantur.

Scripsit præterea quædam opuscula quæ inemendata sibi quosdam surripuisse, invidiosissime questus est. De quibus Augustinus libro de gratia Christi: *Quisquis hæc audit, inquit, & sensum ejus ignorat, quem in libris suis satis evidenter expressit, non illos quos dicit inemendatos sibi fuisse surreptos, aut omnino suos negat* &c. Qui fuerint illi libri, nullibi apertè asseritur, nisi quod vehementissima sit suspicio, illum esse librum quem tanto molimine refutavit Augustinus, objecto ei libro de natura & gra- B tia. Videtur enim illud Augustini opus magnam ei conflasse invidiam, quod apertas in ea adversus Christianam fidem hæreses astruxisset. Hinc est quod ubi Pelagius operum suorum texit catalogum, librum illum ab Augustino refutatum silentio prætermittit, maximè quia gravissimo Innocentii Pontificis testimonio non ignoraret his verbis fuisse damnatum: *Librum sanè qui ejus esse diceretur, nobis à vestra charitate transmissum, evolvimus in quo multa illa proferri, nihil quod placeret, nihil quod non penitus displiceret, à quovis damnandum atque calcandum, cui similia, nisi qui ista scripserat, nemo aliter in mentem reciperet atque sentiret.* Hoc tam illustri præjudicio condemnatum opus, & ab Augustino tam luculente refutatum, non est ausus amplius suo nomini vendicare.

Lib de grat Christi c. 35. & seqq.

In Epist. ad quinque Episcopos Aurel. Alip. quæ est 96. apud Aug.

Præter hæc omnia citantur ab Augustino Pelagii quædam scripta, quæ in Pauli Apostoli Epistolas, expositiones brevissimas continerent: ex quibus loca quædam adducit sibique C refutanda proponit. Sed quænam hæc scripta Pelagii? Qui Commentarii in Epistolas Pauli? Nisi multum & cum nonnullis ante me fallor, illi ipsi omnino sunt, qui suo nomine Sancti Hieronymi in fine operum ejus circumferuntur. Indignum profecto qui tam illustri Catholicæ fidei propugnatori tantoque Pelagii adversario ascripti sunt, cum non sint aliud quam sentina quædam omnium hæreseon Pelagianarum, & cloaca ipsissimarum sordium, quas ille impurus Hæresiarches evomuit. Ut non immerito de illis Commentariis illud Sancti Innocentii de alio Pelagii libro jam tam pronuntiatum dici queat: *Quibus similia, nisi qui ista scripserat Pelagius, nemo aliter in mentem reciperet atque sentiret.* Quod sane multis iisque non obscuris rationibus evinci potest.

Lib. 3. de peccat. merit. & remiss. c. 1

Nam primo quæ apud Augustinum de Pelagii Commentariis in Epistolas Pauli congesta sunt, sic ad amussim reperiuntur. Primo enim vocat expositiones brevissimas. Hæ D vero ita breves sunt, ut plerumque non nisi notationes quædam esse videantur. Deinde testatur Augustinus locum illum ad Romanos capite nono: *Non est volentis neque currentis, sed miserentis Dei*, à Pelagio in istis Commentariis ita fuisse interpretatum, ut hoc non ex persona Pauli dictum assereret, sed eum voce interrogantis & redarguentis usum fuisse cum hæc diceret. Quæ sane interpretatio in istis expositionibus iisdem plane verbis, quibus eam Augustinus retulit, habetur expressa. Sic enim loquitur: *Unde intelligitur, quia hic interrogantis voce utitur, & redarguentis potius quam negantis.* Tertio idem Augustinus dicit Pelagium cum illum locum Apostoli tractaret: *Sanctificatus est enim vir infidelis per mulierem fidelem*, sic exposuisse quod exempla jam præcesserant & virorum quos uxores, & feminarum quas mariti lucrifecerant Christo & parvulorum &c. Quæ omnia ad amussim sic habentur in illius loci Commentario. *Exemplum*, inquit Commentator, *refert quia sæpe contigerit, ut lucrifieret vir per mulierem.* Et infra: *Sæpe non contingeret ut filii illos parentes qui crediderant sequerentur. Sub qua spe credi voluit alterum salvari posse tam liberorum exemplo, quam conjugis.* Quarto Augustinus ostendens quam diversis modis illud Apostoli quo Adam dicitur forma futuri, exponi possit: *Et nos*, inquit, *aliud inde aliquando diximus, & aliud fortasse dicemus, quod tamen huic intellectui non sit adversum, & ipse Pelagius non uno modo id exposuit.* Quibus verbis quid aliud quam hosce Commentarios digito ostendere voluit, in quibus tribus diversis modis ille locus exponitur, Catholicam vero expositionem non nisi nomine quorundam quasi per contemptum præterit. Unus tantum locus est qui difficultatem ingerit, quod Augustinus testatur in Commentariis Pelagii super locum Apostolicum capitis quinti ad Romanos: *Per unum hominem peccatum intravit in mundum* &c. quandam argumentationem fuisse comprehensam his verbis: *Hi autem qui contra traducem peccati sunt, ita illam impugnare nituntur. Si Adæ, inquiunt, peccatum etiam non peccantibus nocuit, ergo & Christi justitia etiam non credentibus prodest, quia similiter immò & magis decet per unum salvari, quam per unum ante perierunt.* Nihil autem hujus argumentationis vel horum verborum in istum Apostoli locum, vel in toto istarum expositionum volumine nunc reperitur.

Lib. 3. de peccat. merit. & remiss. c. 1

Lib. de gestis Pelag. c. 16.

In c. 9. Rom

Lib. 3. de peccat. merit. c. 12.

In Expos. c. 7. 1. ad Cor.

Lib. 3 de peccat. merit. & remiss. c. 4.

Lib. 3. de peccat. merit. c. 1. & 2.

Ad quam difficultatem respondendum videtur Pelagium vaferrimi ingenii hæresiarchē eandem artem adhibuisse in suis istis Commentariis quam cæteris dictis suis ac factis. Quamdiu enim sub ovina Catholici pelle lupus latuit, quicquid perperam dixerat aut scripserat in Catholicum torquebat sensum, vel suum esse, vel ex persona sua dictum negabat. Ita namque in Synodo Palæstina omnes hæreses suas etiam apertissimis verbis comprehensas tali industria palliavit, excusavit, invertit, negavit, ut à plena Synodo Catholicus judicatus fuerit. Testatur item sæpè tum Augustinus tum Hieronymus, ut supra lati deduximus, huic hæresi id fuisse peculiare, ut quod clam docebant, palam negarent; vel certè sub aliena persona suos errores per modum

quæstionum exprømerent. Postea verò ex successu adjuncta audacia & ex amisso pudore pertinacia, maximè postquam Ecclesiæ Catholicæ communione præcisi fuerant verbis scriptisque audacter asseruerunt quidquid ante à sua persona removerant: *Eos qui sentiunt ista*, inquit Augustinus, *damnavit* (Pelagius) *cum eis quos damnavit profectò damnandus, quia id quod negavit ore corde servavit. Nam quod verbis eius anathematizatur, in litteris eius invenitur.* Quod ipsum ex professo demonstrat Augustinus in libro de peccato originali. Pelagius igitur ex solemni hæreticorum consuetudine proficiens in pejus dubitationem illam supra relatam postea sustulit, atque ejus loco sententiam definitivam apertamque substituit, non alieno jam sed suo nomine. Sic enim nunc habet Commentarius: *Quomodo potest unius delicto Adæ omnes homines condemnare cum nec unius Christi justitia omnes homines justificati sunt.* Quanquam & alia forsan illius mutationis causa fuerit, nempe quod illa ipsa verba Pelagij à Zosimo Papa litteris quas ad totius Orbis Episcopos post damnationem dedit, tanquam impia ac detestanda subjuncta fuerint, quæ propterea ut totius Orbis invidiam declinaret, videtur Commentarijs suis erasisse.

Lib. 1. contra Jul. c. 5. Item & lib. de peccato orig. c. 12. 13. 14.

Sed jam videamus accuratius, quomodo dogmata de quibus Pelagius redargutus fuit, pleraque clarissimis verbis sine ullis ambagibus, in his brevissimis expositionibus contineantur, ut nemini dubium sit ipsum eundem hæresiarcham, illius esse commentationis autorem. Primo capitale dogma Pelagij fuit, non esse ullum peccatum origine in homines traductum. Audite quanto conatu illud destruat in illis Commentarijs. *Si cum lex non esset, peccatum mortuum est; insaniunt qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum.* Hinc inferebat Pelagius exemplo duntaxat Adam posteris nocuisse peccatum & mortem non nisi imitatione traductum, Christum similiter non nisi exemplum esse justitiæ, mortem esse naturalem, apud Apostolum proinde mortem animæ intelligi non corporis quæ pertransijt. Videte quam belle hæc omnia in suis Commentarijs expresserit. De exemplo Adæ & Christi: *In hunc mundum*, inquit, *peccatum intravit*, *Exemplo seu forma.* Et mox infra: *Sicut Adam primus mandatum Dei prævaricans, exemplum est legem Dei prævaricare volentibus, sic & Christus voluntatem Patris complens, exemplum est imitari eum cupientibus.* Et mox: *Non invenit Adam multam injustitiam quam suo exemplo destrueret.* Et, *Sicut exemplo inobedientiæ Adæ peccaverunt multi, ita & Christi obedientia justificantur multi.* Et infrà: *Christus justitiæ dedit exemplum.* De imitatione autem: *Ostendere vult propterea Christum passum, ut qui sequentes Adam discesseramus à Deo &c.* Et: *In omnes homines mors pertransijt, dum ita peccant & similiter moriuntur.* De morte naturali: *Unius delicto multi mortui sunt, quia communi & naturali morte non solum peccatores sed & justi moriuntur.* Et alibi: *Manifestè nunc ostendit, quia non de communi & naturali morte superius fecerit mentionem.* Et alio in loco. *Si ante adventum Domini vel passionibus vel conditione naturæ (corpus) fuerit dissolutum.* Quod mors animæ apud Apostolum intelligatur in illo ad Romanos: *In omnes mors pertransijt: Nunc Apostolus mortem animæ significat, quia Adam prævaricans mortuus est.* Hæc de peccato originali, in quo plures alias cum doctrina Pelagij exactissimas consonantias possem ostendere, nisi prolixitatis tædium vererer.

In c. 7. ad Rom. n. 18. — In c. 5. ad Rom. — Ibid. — Ibid. — Ibid. — Ibid. — Ibid. — In c. 8. ad Rom. — In c. 5. 2. ad Cor. — In c. 5. ad Rom.

Item verò de Concupiscentia peccati frutice, loco cujus Pelagius non nisi consuetudinem pravam agnoscit, Paulumque ad Romanos septimo in aliena persona loqui contendit. Audite de ipsum illum Commentatorem: *Mandatum quod erat ad vitam datum, hoc mihi in mortem inventum est per etiæ consuetudine & more peccandi.* Et in illud Apostoli: *Velle adjacet mihi, est voluntas sed non est effectus, quia carnalis consuetudo voluntati resistit.* Et in illud: *Caro concupiscit adversus Spiritum: Carnalis*, inquit, *consuetudo adversus spirituale desiderium.* Et, *Quis me liberabit de corpore mortis hujus, id est de consuetudine mortifera corporali.* Et infrà: *Unde probatur, quia Paulus ex alterius persona hæc loquitur.* Et paulò superius in illud: *Scio quia non habitat in carne mea bonum: Hoc*, inquit *ex persona ejus dicitur qui peccandi consuetudinem habet & carnis vitijs tenetur obnoxius.* De quibus omnibus doctrinæ articulis Augustinus Pelagium impugnat ut facile si necesse esset, possem ostendere.

In c. 7. ad Rom. — Ibid. — In c. 5. ad Galat. — In c. 7. ad Rom. — Ibid.

De lege verò quid? Mirabilis in omnibus consonantia. Pelagius docebat doctrinam & legem esse gratiam qua bene viveretur; hinc distinguebat tempora, alios volens lege naturæ, alios lege Moysi, alios denique Christi gratia esse justificatos; legẽ ex qua nemo justificatur non esse Decalogum, sed circumcisionẽ cæterasque cæremonias, & quod nunc lex moralis non sufficiat, hoc esse propter inveteratam consuetudinem peccandi, quam Christus suo exemplo superare facit. Omnia hæc, aliaque non pauca eodem spectantia ad nauseam usque in his expositionibus inculcantur. Nam exponens illud: Gratia Dei per IESUM Christum: *Quia*, inquit, *quæ Moyses & naturalis lex non docuit, hæc docuit Dominus noster IESUS Christus, contemnere mundum & superare vitia.* Et in illud, Qui cœpit in vobis opus bonum: *Cœpit*, inquit; *doctrinam sive gratiam scientiæ largiendo, perficiet, perficiendo quod docti fuerint ut doceant.* Et infrà in illud: Vobis donatum non solum ut in eum credatis; *Occasio fidei*, inquit, *à Deo donata est, quia si non venisset Christus & docuisset non utique crederemus.* Et in illud: Primitias Spiritus habentes: *De Sanctis dicit qui Deo placuerunt naturali lege & lege Moysi.* Et in illud: *Naturaliter quæ legis sunt faciunt; Sive de his dicit qui naturaliter justi fuerunt ante legem, sive qui etiam nunc boni aliquid operantur.* Et in Caput tertium: *Ex operibus legis modo nemo justificatur*; indicans olim lege fuisse justificatos. Et ibidem: *Opera legis* (ex quibus nemo justificatur) *circumcisionem dicit, Sabbatum & cæteras ceremonias, quæ non tam ad justitiam quam ad carnis lætitiam pertinebant.* Idem repetit paulò

In c. 7. ad Rom. — In c. 1. Philip. — Ibid. — Ad Rom. 8. — Ad Rom. 2. — In c. 3. Rom.

paulò inferius in illud Capitis tertij: Arbitramur justificari hominem per fidem sine operibus legis, *scilicet circumcisionis vel sabbati.* Et in Capitis octavi, quod impossibile erat legi: *In-*
Ad Rom. 8. *firma erat quia nos volebamus, non enim impossibilia mandata. In aliis infirmabatur non in se.* Et alibi:
1. Cor. 15. *Deus dedit victoriam illius peccati, in quo lex per carnalem nostram voluntatem fuerat infirmata.*

* Ad gratiam quod attinet nullam eam nisi vel remissionem peccati; vel doctrinam Christi atque exemplum ponit; vel denique ipsam arbitrij libertatem, sicut hæc ipsa solemnis Pelagij doctrina fuit. Nam in illud ad Romanos: Ex operibus legis nemo justificatur:
Ad Rom. 3. Lex, inquit, *novit punire noxios, non dare veniam pœnitenti; Christus autem remissionem peccatorum donat credentibus, & docet quomodo debeant carnis*
Ad Rom. 6. *vitia vitare.* Et in Caput sextum: *Qui enim sunt participes gratiæ, didicerunt quemadmodum oporteat vincere passiones & Deum diligere & proximum, sicut scriptum est: Non enim estis sub lege sed sub gratia, gratiam vincendi & doctrina præbuit exemplum.*
Ibid. Et infrà: *In doctrina & exemplo Christi* (scilicet sumus liberati à peccato) *qui non solum peccata sed etiam occasiones auferre docuit peccatorum.* Cujusmodi loca innumera occurrunt. Et in illud Capitis undecimi: Dedit illis Deus Spiritum
Ad Rom. 11. compunctionis: *Divina Scriptura hoc habet ut cum unusquisque habeat libertatem faciendi bonum vel malum, Deum dicat tradere aut dare, propterea quia ipse est qui dedit libertatem.* Hinc sicut Pelagius fidem & charitatem ad libertatem hominis revocat, tanquam gratia vim inferret arbitrio, nec aliter statuit Deum operari in homine velle & perficere, nisi docendo, non in voluntate operando; negatque Deum facere homines bonos nisi præcedente vocatione; ita & omninò autor harum expositionum. Videte quomodo eandem orbitam ijsdem plane lineis terat. *Voluntate Dei*, inquit, *voca-*
In 1. ad Cor. 1. *tur quisque ad fidem, sed sua sponte & suo arbitrio credit, sicut in Actibus: Non fui incredulus cœle-*
In Philip. 2. *sti visioni.* Et alibi: *Occasio fidei à Deo donata est: quia si non venisset Christus & docuisset non utique crederemus. Cæterum & fidem voluntariam in Actibus legimus.* Et in illud: Qui omnes homines vult salvos fieri. *Hic*, inquit, *probatur, neminem oportere ad credendum vim inferre, nec tollere arbitrij libertatem, & ad agnitionem veritatis venire, si ipsi tamen vocanti consentire voluerint.* De Charitate verò in illud ad Corinth. Excellentio-
In 1. Cor. 12. rem viam demonstro vobis: *Charitatem* inquit, *per quam pervenitur ad Deum. Vult nos magis illa quærere quæ in nobis sunt & ad vitam prosunt quam signa quæ non sunt in nostra potestate posita.* Et in
In 1. Cor. 13. Caput decimum tertium: *Charitas verò ex nobis est & omnem possidet fructum.* Et in Caput primum
In cap. 1. ad Coloss. ad Colossenses: *Simul exposuit quod frequenter obscure dicebat, hoc est, quomodo Deus det velle vel adjuvet & confirmet, docendo scilicet sapientiam & intellectum gratiarum tribuendo, non libertatem arbitrij auferendo.* Et in illud ad Romanos: Numquid iniquitas apud Deum? *Timuit ne non intelligentes putarent eum dicere, quod alios Deus bonos faceret, alios malos.* Vbi phrasi Pelagiana

A vult negare, quod Deus faciat aliud vas in honorem, aliud in contumeliam, ut ex libro primo contra Iulianum imperfecto manifeste In fine.
liquet.

De perfectione verò justitiæ quanta in omnibus similitudo quanta conformitas? *Quomodo*, inquit, *negat* (Apostolus) *se esse perfectum si alij* In cap. 3. Philip.
sunt, nisi humilitatis gratia hoc dictum accipias? Quicumque perfectus est hoc sentiat, vetera scilicet obliviscendo & nova sectando, quia perfecti debent esse discipuli Christi. Et in illud, Veruntamen ad quod pervenimus, *Perfectionem* (scilicet, inquit) *novi Testamenti.* Hinc illud, Non quod jam perfectus sim, *De immortalitate resurrectionis* exponit. Et paulò superius: *Ideo surrexit ut nos similiter resurgamus; qui autem hoc verè cognoscit, satis agit, si omninò non peccet.*

De divitijs censebat Pelagius, nisi prorsus dimittantur hominem non posse salvari; quo
B Commentatorem istum respicere nemo non videt, quando dicit in illud Capitis primi ad Corinthios: Numquid Paulus crucifixus est pro vobis? *Potest illud dici his qui relicto Christi* In cap. 1. 1. Cor.
exemplo Sanctos veteris Testamenti in solis divitijs cupiunt imitari, numquid Abraham crucifixus est pro vobis, aut in nomine Iob baptizati estis? Et illud Domini, ubi docemur non quærere quid alij discipulo subeatur, dicentis Petro, quid ad te? Tu me sequere. Quo omnino modo eos elusisse exempla veterum Patrum, qui divites fuerant testatur Augustinus, quia videlicet nondum Christus In Epist. 89 ad Hilar.
hoc imperaverat antiquis Patribus, sicut nobis.

Constat item docuisse Pelagium nullo modo esse jurandum, audite brevem hujus Com- Vide Epist. Aug. 89.
mentatoris aphorismum: *Adjurare*, inquit, In cap. 5. 1. ad Thess.
permittitur, non jurare. Rursum dogma Pelagij fuit, Ecclesiam non constare nisi perfectis & immaculatis. Quid Commentator? *Ostendit*, In cap. 1. 1. ad Cor.
C inquit, *qui sunt Ecclesia Dei, Sancti scilicet & immaculati, quia Ecclesia neque maculam habet, neque rugam, & ideo hi sunt ei qui ante gratiam adhuc servabant, non qui perdiderant hanc sanctitatem.* Et in Caput secundum secundæ ad Timotheum: In cap. 2. 2. ad Timot.
Magnam domum non Ecclesiam dicit ut quidam putant, quæ non habet maculam neque rugam, sed mundum.

Iam quid opus est cætera attingere, de prædestinatione propositoque Dei quæ non nisi ex præscientia fidei ac meritorum esse contendit, de modo quo Deus tradit atque indurat, nempe sola patientia, de honestate membrorum, cæterisque non paucis, cum in omnibus ad amussim cum doctrina Pelagiana conveniat? Vnum tamen non possum silentio prætermittere, Iuliani pleraque expositiones in loca Apostoli, quibus contra Augustinum & Ecclesiam utitur, ex hocce commentario, subinde ijsdem quoque servatis verbis deprompD
tas esse. Longum hoc esset exemplis ostendere tædioque lectoris plenum, verissimum tamen ac demonstratu facile ijs qui libros Augustini sex contra Iulianum maximeque duos postremos operis imperfecti legerint. Quid sane aliud illud clamat, nisi Iulianum strenuissimum

mum fidelissimumque Pelagij discipulum magistri sui triviæ vestigia, doctrinæque ipsius similitudinem usque ad ipsa verba affectasse? Ex quibus omnibus evidentissimum factum puto non alium horum commentariorum esse autorem quam ipsum hæresiarcham Pelagium. In quibus tamen observandum est, magnam partem expositionis in caput decimum quintum primæ ad Corinthios, item totum commentarium in caput decimum sextum, rursumque initium in caput primum Secundæ ad Corinthios verbotenus convenire cum alio Commentario in eadem loca, qui sub nomine Ambrosij circumfertur. An hic ex illo, an ille ex hoc mutuatus sit creditorum sit judicium. Et hæc hactenus de libris Pelagij. Veniamus nunc ad ejus primogenitum in blasphemijs & impietate Celestium.

In catalogo de viris illustr. *Celestius*, inquit Gennadius, *antequam ad Pelagium concurreret, imo adhuc adolescens scripsit ad parentes suos de Monasterio Epistolas in modum libellorum tres omni Deum cupienti necessarias. Moralis siquidem in eis dictio, nihil ibi vitij postmodum proditi: sed totum ad virtutis incitamentum tenuit.* B Hæc Gennadius. Postquam in hæresim Pelagianam lapsus est, tam strenue eam verbo scriptoque propugnavit, ut perinde Celestina hæresis atque Pelagiana nominata sit, etiam utroque vivente, in primisque in Concilio Ephesino. Operum ejus nihil extat, nisi breves illæ ratiocinationes, conglobatæque sine conciliatione Scripturæ contrariæ, quas Augustinus libro de Iustitiæ perfectione refutavit, & ejus nomine prænotatas fama testatur. *Neque ista breves*, inquit, *definitiones vel potius ratiocinationes ab illius (Celestij) abhorrent ingenio, quod in alio eius opere inspexi, cuius eum constat esse autorem: Et non frustra istos fratres, qui hæc attulerunt, in Sicilia existimo audivisse, quod ille docuerit ista, vel scripserit.*

Aug. lib. de perf. iustit. c. 1.

C Ad quem vero librum Celestij respexerit hic Augustinus, nihil probabilius dici posse puto, quam librum quendam capitulis distinctum, quem imitatione Pelagij Magistri sui furtè conscripserit, ex quo multa capitula capitalia Pelagio etiam objiciuntur in Synodo Palæstina, & quem Augustinus se legisse confirmat: *Si tamen*, inquit, *eum esse non negat.* Vbi tamen infra addit, non habuisse autoris sui titulum, sed qui perhiberetur esse Celestij. Ex quibus sanè brevibus Capitulis, & contortis ratiocinationibus liquet hominem philosophico acutoque vigentis ingenio, usque adeò ut à Pelagianis per Sillogismorum spineta, teste Hieronymo decurrere perhiberetur. Allegavit autem idem Celestius nonnullos libellos suos vel opuscula gestis Ecclesiasticis Romæ apud Zozymum, ut autor est Augustinus, etsi nihil speciatim designet, nisi se ad Albinum & Melaniam illa transmittere. Nam D quem infra dicit libellum ibidem fuisse allegatum, non nisi libellus seu confessio fidei fuit. Sicut & ille libellus brevissimus, quem se in libris ad Marcellinum legisse dicit, libellus duntaxat fidei fuit, idemque Celestij ut non

Lib. de gest. Pelag. c. 13 & 14.
Ibid. c. 35.
Epist. ad Ctesiph.
Lib. de grat. Christi c. 30.
Ibid. c. 33.
Lib. 2. de peccat. merit. & remiss. c. 34

A obscurè ex libris de peccato originali capite decimo nono, libro tertio contra Iulianum capite tertio, libro secundo de peccatorum meritis capite ultimo, & Epistola octogesima nona ad Hilarium inter se collatis exprimitur. Præter quæ nihil aliud sub nomine Celestij hactenus me legisse memini.

Iulianus ingenio declamatorio styloque pompatico & inflato, nimia loquendi abusus facilitate multa cōtra Ecclesiam loquacissima prolixitate, quam et Augustinus sæpe exprobrat, elucubravit. Maximam eorum partem in ipsa rerum gestarum serie, prout se offerebat occasio, annotavimus, nempe quatuor libros contra librum primum Augustini de nuptijs & concupiscentia, octo alios contra librum secundum, Epistolam quam misit Romam ut per eam suos aut inveniret aut faceret, aliam in Orientem ad Episcopum Thessalonicensem, quam ut suam Iulianus agnoscit. Omnibus illis ab Augustino responsum est. Præter quæ fatetur ipsemet alias se duas Epistolas scripsisse. *Ad Zozymum*, inquit, *quondam illius civitatis* (Romæ) *Episcopum super his quæstionibus duas Epistolas destinavi: verum eo tempore quo adhuc libros* (quatuor primos contra Augustinum) *exorsus non eram.* Vbi tamen aliam illam quam dixi ab eo Romam scriptam Epistolam pro sua non agnoscit. Duæ illæ Epistolæ non extant nec ab Augustino videntur fuisse cognitæ. Denique scripsit opuscula in Canticum Canticorū quæ Venerabilis Beda cautissime legenda monuit, ne lector per copiam eloquentiæ blandientis, in cœnum incideret doctrinæ nocentis, sed ut dici solet, ita carperet botrum ut & spinam caveret: *Est enim*, inquit, *homo ut Rhetor peritissimus, ita gratiæ Dei post Pelagium impugnator acerrimus, ut apertius scripta eius, quibus contra strenuissimum eiusdem gratiæ propugnatorem Augustinum insanivit ostendunt. Cuius causa duelli, primum de amore libellum composuit sub obtentu, quasi hunc à fœdis foret voluptate secreturus, re autem vera suam cōfirmaturus hæresim.* Hæc Beda. Vbi videtur indicare Commentarijs illis in Canticum Canticorum fuisse præfixum libellum de amore, si non fuit aliud opusculum, idque ut illo obtentu destrueret gratiam. Libellus ille ab eodem Venerabili Beda magna ex parte refutatur, & Pelagianis erroribus plenus ostenditur. Porrò quod Epistola illa longa ad Demetriadem Deo dicatam virginem, perperam à Beda Iuliani esse existimata sit, cùm neque ipsius sit neque Hieronymi, ut tempore Bedæ putabant aliqui, sed Pelagij, jam alibi fusius declaravimus. Non contentus autem multa scribere Iulianus, plura adhuc passim se scripturū esse comminabatur, ut testis est Augustinus, qui verba pugnacis illius belluæ referens: *Promitto*, inquit, *cum libri illi* (nempe quos Augustinus scripserat de gratia Christi & peccato originali) *ventilari cœperint quod abs te illa sententiarum mearum & nudabitur & confodietur impietas.* Cui reponit Augustinus: *Quis non expectet sapientiam disserentis, qui fidem cognoverit mentien-*

Lib. 2. oper. imperf. contra Iul. n. 139.
Apud Aug. lib. 1. oper. imperf. n. 8.
Beda in Canticum Canticorum.
Aug. lib. 4. contra Iul. c. 8.

mentientis? De alio verò quodam opere, quod contra Catholicam Ecclesiam parturiebat, sic ipsemet Iulianus loquitur: *In libris quos ad fratrem nostrum Turbantium Episcopum virum magno virtutis in fulgore conspicuum contra Augustinum dictavi scripta* (id est in libris quatuor contra librum primum de nuptijs & concupiscentia) *pollicitus sum, si nihil quod studijs obsisteret, eveniret incommodi, occursurum me protinus eorum argumentis omnibus, qui ex sententia Manichæorum traducem peccati id est malum naturale defenderent: a quo sum hactenus varia & indissimulabili necessitate suspensus. Verum ut primum respirare licuit, consilii merat, quantum maxime tulisset ipsius rei natura breviter promissa complere, nisi me actuosiorem denuo ingredi provinciam, beatissime Pater Flore voluisses.* Hæc ille. Sed *nubes & ventus & pluvia non sequentes.* Tumidus enim ille uterus non aliter videtur pervenisse ad partum, nisi quia in postremis contra Augustinum libris, Scripturarum quarundam explicationes latiores inseruit. Atque hæc sunt quæ de scriptis Iuliani indagare potui, quæque de rebus gestis Pelagianorum dicenda judicavi.

Apud Aug. lib. 1. oper. imperf. contra Iul.

Proverb. 25.

Nunc ipsa dogmata Pelagiana & Semipelagiana recensenda sunt & sensus eorum genuinus, prout eum ipsi autores hæreseos illius tradiderunt & explicuerunt, & Augustinus ac Prosper intellexerunt, accuratius ac uberius declarandus est.

FINIS.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER SECVNDVS.
Quo continentur dogmata ad naturam primi hominis spectantia.

De libero Arbitrio primi hominis.
CAPVT PRIMVM.

PELAGIANOS nimia liberi arbitrij laude cecidisse, notum est; à qua solemni more omnes exhortationes suas ordiri solebant: *Quoties*, inquit Pelagius, *mihi de institutione morum & Sanctæ vitæ conversatione dicendum est, soleo prius humanæ naturæ vim qualitatemque monstrare, & quid efficere possit ostendere.* Nimirum, ut mox subnectit, *prima Sanctæ & spiritualis vitæ fundamenta sunt, ut virgo*, cui scribit, *vires suas agnoscat, quas demum bene exercere poterit, cùm eas se habere didicerit.* Quæ superbissima prædicatio ut idoneis fulcris niteretur, & probabilior Christianis auribus animisque influeret, totam humanæ naturæ conditionem & statum inaudito in Christi Ecclesia commento ipse cum discipulis perturbavit. Et à libero protoplastorum arbitrio rem exorsi hominem primum arbitrio quidem, ut fas erat, liberrimum conditum esse statuerunt, sed in libertatis explicandæ ratione, proprietatibus, potestate, in multos errores præcipitati sunt. Quod ut dilucidè percipiatur, tota liberi arbitrij essentialis definitio, & uberior explicatio ipsorum Pelagianorum verbis, maximeque Iuliani, qui eam ex professo tradidit, atque acerrimè contra Augustinum propugnavit, in medium proferenda est. Sic igitur ipse loquitur: *Sicut supra de iustitia & peccati definitione disseruimus, nunc quoque videamus, quæ libertati arbitrij definitio competat; ut planum sit quis nostrum consentiat quis repugnet. Libertas arbitrij, qua à Deo emancipatus homo est, in admittendi peccati & abstinendi a peccato possibilitate consistit. Factum est enim animal rationale mortale capax virtutis & vitij, quod posset ex concessa sibi possibilitate vel servare mandata vel transgredi, vel magisterio naturali conservare ius humanæ societatis; liberumque haberet alterutrum velle, vel partem in quo peccati & iustitiæ summa est. Et boni igitur possibilitas, & mali bona est, quoniam per se bonum facere laus virtutis est, posse*

Pelag. in Epist. ad Demetriad.

Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. fol. 118.

fol. 120.

malum facere testimonium libertatis. Per hoc igitur suppetit homini habere proprium bonum, per quod ei subest posse facere malum. Tota ergo divini plenitudo Iudicij tam iunctum habet negotium cum libertate hominum, ut harum qui unam agnoverit, ambas noverit. Sic igitur & libertas humani custoditur arbitrij, quemadmodum divina æquitas custodit. Unde fit ut harum unam qui violaverit, ambas violet. Hic intellectus liberi arbitrij est, qui & Fatorum opinionem, & Chaldæorum supputationem & Manichæorum pigmenta veritate Ecclesiastica subiugavit. Hic intellectus est qui cum iam quos enumeravimus vos etiam à Christo monstrat alienos. Libertas igitur arbitrij possibilitas est, vel admittendi vel vitandi peccati expers cogentis necessitatis quæ in suopte iure habet utram suggerentium partem sequatur, id est, vel ardua asperaque virtutum, vel demersa, & palustria vitiorum. Quæ Iuliani verba & Pelagianorum sensus ut accuratius intelligantur, paululum lustranda & illustranda sunt.

Et primò, possibilitatis verbum apud Pelagianos pervulgatum est, quo non tam potestas passiva, à qua res aliqua possibilis dicitur, cui non repugnat ut fiat; sed activa potius significari solet, per quam causa dicitur posse aliquid facere. Declarat hæc satis ipse Iulianus dum quasi exponens hanc possibilitatem subjicit, hominem esse animal rationale, *quod possit ex ratione sua sive possibilitate vel servare mandata, vel transgredi.* Et infra clarius; *voluntas & ante Baptisma in unoquoque delinquit, qua illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere a malo.* Sic Pelagius: *Dicimus cuiusque rei possibilitatem non tam in arbitrij humani potestate, quàm in naturæ necessitate consistere. Ut puta loqui possum, quod loqui possum, meum non est, quod loquor, meum est.*

Apud Aug. lib. de natura & gratia c. 45.

Deinde hæc possibilitas seu potestas liberi arbitrij essentialiter consistit in quadam indifferentia ad plura, quod sæpius in citatis verbis repetitur. Idem Iulianus: *Non minore planè stultitiæ professione, quam profanitate liberum vocas, quod dicis nisi unum velle non posse.* Et alibi: *Voluntas non pronuntiatur rea, quæ aliud velle non potuit.* Quam indifferentiam non tantum libertati, sed etjam voluntati, eo ipso quo voluntas est esse talem esse decernunt, *voluntas,* inquit Iulianus, *motus est animi in iure suo habentis utrum sinisterior ad prava decurrat, an dexterior ad celsa conscendat.* Quod magis explanat subjiciendo: *Nec est prorsus voluntas antequam velit, nec potest velle, antequam potuerit & nolle.* Hauserat hanc voluntatis definitionem, etsi Pelagiano sensu adulteratam, ex Augustino qui libro de duabus animabus dixerat. *Quamquam si liberum non est,* hoc est, ita indifferens ut pro solo libitu velle possit & abstinere, *nec voluntas* hoc est volitio, *dici potest.* Nam de voluntatis motu seu de volitione definienda tractabatur.

Lib. 1. operis imperf. con Iul. fol. 150
Ibid. fol. 158
Lib. 1. operis imperf. f. 58.
Aug. lib. de duabus animabus c. 10.

Et quidem in actionibus indifferentibus, ut sunt loqui, videre, ingredi, & similibus, indifferentiam contradictionis, quam vocant, ad agendum & non agendum censebant ad rationem libertatis sufficere: Pelagius: *Quod loquor meum est,* id est, propriæ voluntatis: *& quia quod loquor meum est, utrumque facere possum, id est, & loqui, & non loqui: Quia verò quod loqui possum, meum non est, id est, arbitrij mei atque voluntatis, necesse est me semper loqui posse.*

De natura & gratia c. 45.

Cùm verò ad virtutem ac vitium ventum erat, prorsus necessariam statuebant indifferentiam contrarietatis, sive quæ est ad agendum bonum & malum. Hoc etjam in superioribus Iuliani verbis multis modis tangitur. Diversisque verbis omnes Pelagiani inculcant. Pelagius: *Volens Deus rationabilem creaturam voluntarij boni munere & liberi arbitrij potestate donare, utriusque partis possibilitatem homini inserendo proprium eius fecit esse quod velit, ut boni & mali capax naturaliter utrumque posset, & ad alterutrum voluntatem deflecteret. Neque enim aliter spontaneum habere poterat bonum nisi æque etiam malum habere potuisset.* Et iterum in eadem Epistola: *liberum est unum semper ex duobus* (bonum aut malum) *agere, cum semper utrumque possimus.* Et Iulianus: *Clauderis undique disputationis tuæ laqueis, arbitrium ante Baptisma liberum fuit facultatem habuit faciendi boni, sicut facultatem habuit faciendi mali.*

Epist. ad Demet.
Lib. 1. contra Iul. imperf. fol. 151.

Hanc porro indifferentiam contrarietatis ad bonum & malum, ut indicat in ijsdem verbis Iulianus, tam essentialem esse censebant libertati ut sine illa neque bonum neque malum in moribus vel actibus intelligi posset. Hinc Pelagius: *Nec esset omnino virtus ulla in bono perseverantis si is ad malum transire non potuisset.* Et paulò inferius: *Neque enim aliter spontaneum habere poterat bonum nisi æque etiam malum habere potuisset.* Et infra: *Malique facultatem ad hoc tantum dedit ut voluntatem eius ex nostra voluntate faceremus.* Hoc est, ut posset verè voluntas dici qua Dei voluntatem faceremus. Hoc est enim quod mox adjungit: *Nec est quo magis rationabilis creatura cæteris præferatur, nisi quod cum omnia alia conditionis tantum ac necessitatis bonum habeant, hæc sola habeat etiam voluntatis.* Succinte & accurate Iulianus non modo in verbis quæ excussimus, dum dixit: *Posse bonum facere laus virtutis est, posse malum facere, testimonium libertatis,* quasi nempe aliter non esset libertas in faciendo bono nisi adesset simul potestas ad oppositum malum. Sed adhuc luculentius infra sese evolvit: *Si ergò est ut ratio prodidit, arbitrij libertas propulsatrix necessitatum, ut nemo sit vel bonus vel malus, cui non sit liberum esse contrarium.* Et clarissime citra ullum fucum, & tergiversationem: *Catholici, id est, nos dicimus,* inquit, *quod ab initio usque ad finem sine aliquo naturalium coactu voluntas & ante baptismum in unoquoque delinquit, quæ illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere à malo & facere bonum ut constet ratio libertatis.* Hoc est quod sæpius idem Iulianus cæterique Pelagiani dicunt libertatem comprehendere potestatem peccandi & non peccandi. Nam etsi hoc sonare videatur indifferentiam contradictionis, nihil tamen significat aliud quam illam contrarietatem quam

Epist. ad Demet.
Ibid.
Lib. 1. operis imperf. fol. 128.
Iul. fol. 146

quam designavimus: quippe per peccare & non peccare intelligunt ut supra dixit Iulianus; servare mandata divina vel transgredi & facere malum & bonum, peccatum & justitiam, sequi ardua asperaque virtutum vel demersa & palustria vitiorum. Hinc est enim, quod cum exprobrasset Augustino quod diceret liberam esse voluntatem,

Fol. 143.

sed *ut malum tantummodo faciat, non autem in hoc esse liberam, ut malum desistat operari*; hoc est ut non peccet; mox dilucidius hoc aperiens *desine ergo*, inquit, *genus hominum per liberum arbitrium, nihil aliud quam peccare; nec aliud posse facere; per quod absolute pronuncias, humanam naturam unum semper cupere, quod malum est, & velle non posse contrarium.* Neque minus manifeste aliquanto inferius cum dixisset:

Fol. 151.

Si ergo responderis, sic fieri post baptisma liberam voluntatem, ut & peccare & non peccare possit, hoc ipso pronunciabis liberam non fuisse, cum utrumque non poterat: continuo exponens quid intelligat per non peccare, subjicit quasi contrarium Augustino: *Facultatem habuit faciendi boni, sicut facultatem habuit faciendi mali.*

Eodem plane modo Pelagius multis annis ante Iulianum ex vi libertatis hoc collegerat: *quia non peccare nostrum est*, hoc est, ut paulò ante exposuerat nostri arbitrij & voluntatis, *possumus peccare & non peccare.* Et ut intelligeremus per hæc duo, quæ contradictoria videri possent, non nisi contraria intelligi, exprimit alibi clarius: *Quod bene vel agimus vel loquimur vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus.*

Lib. de nat. & gratia. c. 49.

De gratia Christi. c. 4.

Nec mirum sane, qui enim deliberata voluntate non peccat, maxime inter vetitum præceptumque constitutus, (prout ille conflictus de libertate cum Pelagianis intelligitur) quid eum, nisi rectè agere judicaverimus?

Ex hoc ergo fonte proficiscitur, quod cum Divus Augustinus in libris de duabus animabus istam primi peccati, quale primi hominis fuit, definitionem protulisset: *Peccatum est voluntas retinendi vel consequendi quod justitia vetat & unde liberum est abstinere*, avidissime Iulianus eam contra peccatum originale arripuit: *O lucens*, inquit, *aurum in stercore! Quid verius, quid plenius dici à quoquam vel orthodoxo potuisset?* nimirum quod inde sequi videbatur non tantum primum, sed omnino peccatum esse debere liberum ad contraria.

Lib. de duabus animab. c. 11.

Iul. lib. 1. operis imperf. fol. 37.

Voluntas enim, inquit, *est motus animi in jure suo habentis, utrum sinisterior ad prava decurrat an dexterior ad celsa contendat.* Et interius: *Hæc igitur voluntas quæ alternatur, originem possibilitatis in libero accepit arbitrio, ipsius vero operis existentiam à se suscepit.* Nec *est prius voluntas antequam velit, nec potest velle antequam potuerit & nolle. Nec utrumque habet in parte peccati, id est, velle & nolle antequam usum rationis adipiscatur; quibus collectis apparet te verissime definisse peccatum esse voluntatem retinendi vel adipiscendi.* (ita legendum loco amittendi)

Ibid. f. 38.

quod justitia vetat & unde liberum est abstinere. Quibus verbis luce meridiana clarius exprimit, libertatem in moribus humanis utramque contrarietatis partem amplecti, & hoc sensu à peccatis liberum esse abstinere, quia non ei necessitas imponitur partis alterius, sed dum peccat voluntate mala bonam voluntatem potest suscipere. Imo ne quidem voluntatem esse posse, sive volitionem, nisi adsit illa potestas oppositi boni & mali.

Ex ipsis etiam initio citatis Iuliani verbis vides, istam indifferentiam contrarietatis ita ab ipsis fuisse prædicatam, ut etiam ipsam mali perpetrandi potestatem utilem atque bonam esse constituerent, nempe quia, inquit, *testimonium est libertatis*, in bono scilicet, adeoque ex ea digniorem hominem fieri. Audi Pelagium fidissimum suæ sententiæ interpretem: *Quod enim ita sit hoc quoque ipsum quod etiam mala facere possumus, bonum est; bonum inquam, quia boni partem meliorem facit. Facit enim ipsam voluntariam sui juris non necessitate devinctam; sed judicio liberam.* Audin præcinentem discipulo præceptorem? Ejus est & illud: *Si diligenter retractes & ad subtiliorem intellectum cogas animum, hinc* (scilicet hac indifferenti possibilitate) *tibi melior status hominis ac superior apparebit, unde putabatur inferior.*

Epistola ad Demetr.

Huc respexit ille limpidissimus Pelagianismi fons, qui dixit: *Natura quæ potest peccare, sicut & non peccare, si semper vinceret illi natura præponenda erat, quæ ideo non peccat, quia impossibilis est*, (hoc est Deo) *non enim magnum videretur non peccare, quia non potest. Magnificum autem si cum posset peccare non peccaret.* Vides diabolicam illam superbiam hic emicare, quasi vero Angeli qui steterunt, quia cadere sive peccare potuerunt Deo idcirco præferantur.

Autor qq. utriusque Testam. q. 109.

Huic igitur libertati ad bonum & malum, nihil perinde repugnare statuebant quam necessitatem. Hinc namque est, quod ejus essentiam Iulianus in possibilitate utriusque partis collocat, quam *expertem cogentis necessitatis* nuncupat, quod eam fato, *Chaldæorum supputatione & Manichæorum* phantasijs, qui malum naturaliter fieri non libera voluntate somniabant, superiorem esse gloriatur. Hinc est quod vocat eam *propulsatricem necessitatum*, quod *neminem velit ab intentione propria necessitate revocari.* Quod absurdissimè putet *exclusa libertate boni vel mali cuiquam necessitatem incumbere*: Quod Augustino exprobrat acerbissimè, liberum ab eo arbitrium, *ante mali, postea boni necessitate subverti.* Hinc est quod omnem arbitrij *captivitatem ad unam partem* sive boni sive mali exhorret, tanquam isti utriusque partis naturali possibilitati, & libertatis quasi æquilibrio ex diametro repugnantem. *Possibilitas*, inquit, *est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur vel à peccato abstrahatur voluntate captiva, quam non posse capi, si dedi ipsa noluerit testatur fortitudo.*

Lib. 1. operis imperf. f. 130

Fol. 140.

Fol. 153.

E Et iterum

Fol. 123.

Et iterum alibi: *Vt enim ipsa verba iungamus quod liberatur captivum est, quod captivum est, liberum non est, quod liberum est, captivum non est.* Ecce quàm capitalem inimicitiam inter libertatem arbitrij & captivitatem in bono, aut in malo esse docet. Et insultans propter illam contradictionem manifestam Augustino, *duo ista quæ iungis*, ait, *liberum & non liberum est, id est, liberum & captivum, illi quidem rei de qua agimus* (libero arbitrio) *convenire non possunt. Tibi vero stultitiam singularem, impudentiam novam, impietatem veterem* (Manicheorum significatam vult) *adesse testantur.* De qua necessitate vide plura ubi de peccati definitione tractavi.

Hanc autem necessitatem subinde *coactionem* vocat. Non enim tam intelligit coactionem propriè dictam quæ fit renitente voluntate, quàm illam ad vnam partem addictionem, sive captivitatem, qua liberum arbitrium non nisi bonum, vel non nisi malum velle posse diceretur; sive voluntate suâ reniteretur, sive non. Nam Pelagius: *Quem tantum*, inquit, *iustitiæ executorem Dominus voluntarium esse voluit non coactum: Et ideo reliquit in manu consilij sui.* Et ne quis hæreret quid coactio sibi in voluntate vellet, facem ipse prætulit: *Providendum est ne ideo non vere bonum factum hominem putes, quia & facere malum potest, nec ipsa naturæ violentia astringatur ad immutabilis boni necessitatem.* Vbi omnia confundens & naturam, & violentiam, & astrictionem, & necessitatem, & immutabilitatem actionis bonæ, satis superque docet hoc se vocare coactionem, quæ ad unam sive boni, sive mali partem affigit, ita ut ad contrarium, ut ipse latius diducit, transire non possit. Cui consentit in eadem intelligentia Iulianus. Nam quodam loco: *Vos*, inquit, *dicitis Catholicam hanc fidem esse, ut liberum confiteatur arbitrium, sed per quod homo malum facere cogatur, & bonum velle non possit.* Vbi bonum velle non posse, est idem quod cogi malum facere. Quod alibi sæpe vocat *necessitatem mali*; alibi, *in peccatum carnis sua necessitate cogi.* Alibi permiscet omnia, coactionem, necessitatem, naturam, & unum tantum posse: Si, ait, *libertas arbitrij primo est eversa peccato, & in omni deinceps hominum genere, manca adeo remansit, ut non sit ei possibile nisi tantummodo malum facere, non hoc habeat in facultate electionem partis alterius, id est recedere à malo & facere bonum, sed iniquitatis necessitate depressa ad potentiæ criminum parere compellatur; Si facta sunt naturalia quæ fuerant voluntaria.* Et quodam loco exponens id quod reprehenderat, voluntatem sic esse liberam, ut vel malum tantummodo velle cogeretur: *Si*, inquit, *responderis, sic fieri post baptismum liberam voluntatem ut & peccare & non peccare possit, hoc ipso pronuncia bis liberum arbitrium non fuisse, cum utrumque non poterat*, pro iisdem habens *cogi* & *utrumque non posse*. Itaque male vocari coactionem ad bonum, quando malum velle non potest. Declarat idem Augustinus, quia *qui cogitur, non vult, & quid absurdius quàm ut dicatur nolens velle quod bonum est?* Vnde ipse Iulianus interpres sui factus coactionem necessitatemque conjunxit, cum dixit: esse possibilitatem illam *expertem cogentis necessitatis*, utpote, *quæ in suopte iure habet, utram suggerentium partem sequatur.* In hoc enim libertatem illam arbitrij essentialiter collocarunt unanimiter Pelagiani, quod homo habeat; ut ipsi loqui subinde solent, *ut suopte iure, in suaque potestate*, utramlibet partem sequi, & nemine in alterutrum *impellente* necessitatis alicujus impulsu, maneat *voluntaria, sui iuris, non necessitate devincta*, sed *indubie libera* electio boni aut mali.

Epist. ad Demetr.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fol. 215.

Lib. 1 fol. 153. & 154

Lib. 1. ad Bonif. c. 2. Ibid. 2. fol. 30.

Lib. 1. operis imperf. fol. 152.

151.

Loco supra citato.

In libertate arbitrij imago Dei, ideo inamissibilis. Quædam de naturali possibilitate boni.

CAPVT SECVNDVM.

NEQVE vero mirum cuiquam videatur Pelagianos ita de arbitrij libertate decernere; in hac enim indifferentia ad eligendum bonum aut malum imaginis illius rationem ad quam homo conditus est, & humanæ conditionis decus supra cætera animantia constitutum putant. Pelagius non obscure præfert: *In hoc gemini itineris discrimine, in hac utriusque libertate, rationabilis animæ decus positum est. Hinc, inquam, totus naturæ honor consistit, hinc dignitas, hinc denique optimi quique laudem merentur, hinc præmium.* Nec aliud sane voluit Iulianus, cum ad astruendam illam boni malique libertatem quasi rationem ex ipsa hominis conditione petens, addidit: *Factum est enim animal rationale mortale, capax, virtutis & vitij.* Sed clarius longe alibi: *Secundum* (gratiæ munus) *quod ut viventibus sensu ita sentientibus ratione præstamus, qua impressa est animæ, ut conditoris imago diceretur. Ad cuius æque respicit dignitatem arbitrij concessa libertas.*

Epist. ad Demetr.

Iul. lib. 2. operis imperf. fol. 118.

Fol. 138.

Cum igitur sui conditoris imaginem nullo conatu sive hominis ipsius sive dæmonis deleri ex homine posse cum Catholicis faterentur, ex hoc fonte fluxit quod istam jam descriptam hominis conditi libertatem seu naturalem possibilitatem boni quam acceperat nullo peccato amitti posse, sed sub quibuscumque tandem delictis delictorumque consuetu-

conſuetudinibus integram perſeverare contenderent. Audite hoc identidem inculcantem Iulianum:

Lib. 1. ad Bonif. c. 15.

Nos dicimus liberum arbitrium in omnibus eſſe naturaliter, nec Adæ peccato perire potuiſſe. Quod ſcripturarum omnium autoritate firmatur. Quæ erat omnium Pelagianorum invidioſiſſimis vocibus frequentata cantilena. Vnde graviſſimè Auguſtino & Eccleſiæ Catholicæ tanquam Manichæorum tinctis fuligine exprobrabant, quod liberum arbitrium primi hominis peccato periiſſe confirmarent. Vt eodem libro:

c. 2.

Dicunt illi Manichæi, quibus modo non communicamus, id eſt toti iſti cum quibus diſſentimus, quia primi hominis peccato, id eſt, Adæ, liberum arbitrium perierit. Et petulantius alibi:

Lib. 3. operis imperf. cont. Iul. f. 164.

Non parum hic immorati ſumus, ut oſtenderemus, certiſſimum eſſe quod dixeram, quia negarent liberum arbitrium homines qui veſtro fuiſſent ſermone deterriti, & in verum exitium vana formidine truderentur, teque eſſe præcipuum arbitrij liberi negatorem. Quo opprobrio non idcirco Catholicam Eccleſiam ejuſque defenſorem ſtrenuiſſimum Auguſtinum aſpergebant, quod dicerent putarentve, facultatem illam quæ liberum arbitrium nuncupatur ex humana natura peccato periiſſe, ſed quod poſſibilitatem iſtam naturalem boni, ſeu illam indifferentiam ac libertatem ad bonum ac malum, quam ei Pelagiani ut vidimus eſſentialem eſſe ſtatuebant, ſublatam crederent ac docerent. Contra iſtam Catholicorum opinionem clamabat Iulianus,

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 215.

Deum juſtum, ſive ante peccatum Adæ, ſive poſt, *ad bonum opus liberum hominem condidiſſe*; & ne quid ſcrupuli ſubeſſet quid ſibi vellet illa libertas conditionis, adjicit: *Et eſſe in uniuſcujuſque poteſtate recedere à malo ac ſtudijs ſplendere virtutis.* Et iterum alibi:

Lib. 1. f. 131

Liberum autem arbitrium & poſt peccata tam plenum eſt quam fuit ante peccata. Multò fortius & clarius:

Ibid. f. 141.

Nos dicimus peccato hominis non naturæ ſtatum mutari, quaſi aliquid in ipſa liberi arbitrij natura internìſque ac naturalibus dotibus mutaretur, *ſed meriti qualitatem*, nempe ut fiat ex juſto injuſtum, & ut naturalem illam boni malique poſſibilitatem atque indifferentiam ſalvam illæſamque eſſe intelligeremus, ſeipſum exponit: *id eſt, & in peccante hanc eſſe liberi arbitrij naturam, per quam poteſt à peccato deſinere (recte vivendo) quæ fuit in eo ut poſſet à juſtitia deviare.* Hinc eſt quod vociferabatur

Lib. 1. Oper. imperf. cont. Iul. fol. 166

nullum malum quo arbitrium eſſet vitiatum, *homini eſſe congenitum.* Hinc inculcabat non aliter reddi poſſe libertatem arbitrij ſi peccato fuiſſet læſum, niſi reddita illa poſſibilitate ad bonum, quæ eſt ad malum.

Lib. 2. fol. 292.

Si, inquit, *Adam præter voluntatis opus, ipſius naturæ inſtituta ſubverterat, per Chriſti gratiam liberum baptizato eſſe reddendum arbitrium ut per correctionem naturæ expulſa lege peccati tam poſſibile conſiteremur eſſe mortalibus nitere ſplendore virtutum, quam ſordibus horrere vitiorum.* Quæ verba magna ex parte ex magiſtro Pelagio mutuatus eſt Iulianus. Tradidit enim Pelagius hanc doctrinam tanquam dogmati univerſo præcipuam & capitalem:

Pelag. lib. 1. de lib. arb. apud Aug. lib. de gra. Chriſti c. 18.

Habemus, inquiebat, *poſſibilitatem utriuſque partis à Deo inſitam, velut quandam ut ita dicam radicem fructiferam atque fecundam, quæ ex voluntate hominis*, (ſolo ſcilicet nutu ejus) *diverſa gignat & pariat, & quæ poſſit ad proprium cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel ſentibus horrere vitiorum.* Quare ut omnem Chriſtianæ gratiæ neceſſitatem funditus tolleret, illam naturalem bene vivendi ſive non peccandi poſſibilitatem quæ homini in ſua conditione perinde ut delinquendi conceſſa fuerat, nec in peccato nullo modo potuiſſe commentus eſt:

Lib. de natura & grat. c. 45.

Dicimus, inquit, *cujuſque rei poſſibilitatem non tam in arbitrij humani poteſtate, quam in naturæ neceſſitate conſiſtere.* Quam ſententiam cum naturalium ſenſuum viſus audituſque exemplo probaviſſet,

Ibid. c. 48.

ſimili ergo modo, ait, *de non peccandi*, hoc eſt bene vivendi *poſſibilitate intelligendum eſt: quod non peccare noſtrum ſit, poſſe vero non peccare non noſtrum.*

Ibid. c. 49.

Quia vero poſſe non peccare noſtrum non eſt, etſi voluerimus non poſſe non peccare, non poſſumus non poſſe non peccare. Hoc eſt ut planius exprimit Auguſtinus,

Ibid. c. 50.

ſeu velimus ſeu nolimus poſſumus non peccare. Quia, addit Pelagius, *nulla adimere voluntas poteſt, quod inſeparabiliter inſitum probatur eſſe naturæ.* En ſenſum Pelagij dilucidis verbis expreſſum: quod illa naturalis non peccandi poſſibilitas, ſive illa poſſibilitas bene vivendi per liberum arbitrium, quam ſicut & male vivendi homini Deus in ortu ſuo contulerat, nulla adimi poſſet voluntate, quia inſeparabiliter humanæ naturæ cohæreret. Quam ſuam ſententiam ut planiſſime caperemus alijs verbis in opere ſuo poſtremo quod ad Pontificem Innocentium de libero arbitrio quatuor libris comprehenſum ſuæ purgationis ergo deſtinaverat, luculentè conſignavit;

Lib. de grat. Chriſti c. 4.

Liberum, mihi eſt, nec voluntatem bonam habere, nec actionem, nullo autem modo poſſum non habere poſſibilitatem boni. Ineſt mihi etiam ſi noluero, nec otium ſui aliquando in hoc natura recipit. Vides hanc poſſibilitatem bonæ voluntatis & actionis naturalem, ideoque inſeparabilem ſtatui. Neque mirum profectò. Nam hoc eſt, quod Pelagium ſupra dixiſſe diximus:

Epiſt. ad Demetr.

Quod volens Deus rationabilem creaturam voluntarij boni munere & liberi arbitrij poteſtate donare, utriuſque partis poſſibilitatem homini inſerendo, proprium ejus fecit eſſe quod velit, ut boni & mali capax naturaliter utrumque poſſet. Et

Infra ibid.

quod *utrumque nos poſſe voluit optimus creator. Et unum liberum eſt, cum ſemper utrumque poſſumus.* Si enim naturaliter utrumque poſſumus, certe naturalis erit poſſibilitas boni, naturalis erit poſſibilitas bonæ voluntatis atque actionis; naturalis erit poſſibilitas non peccandi, qua nihil aliud quam bene agendi poſſibilitatem, ſeu bonæ voluntatis atque actionis ſignificari, & jam ſupra monſtravimus, & hoc ipſo quem verſamus loco Pelagius ſuggerit. Quod enim bonam volun-

tatem atque actionem nominaverat, mox eodem loco non peccandi possibilitatem, dicit: *Cum dicimus hominem esse sine peccato, confessione possibilitatis accepta, laudamus Deum qui nobis hoc posse largitus est.* Ex quibus omnibus manifestum esse arbitror, quanto conatu Pelagiani naturalem illam boni malique capacitatem ac possibilitatem sive indifferentiam ad bonum ac malum, in qua liberum arbitrium conditum fuerat, stabilire etiam post hominis lapsum, tuerique niterentur: ut si illam internam liberæ facultatis integritatem illibatam perstitisse defendi posset, salus hominis non minus post peccatum quam ante à flexu voluntatis humanæ & *volendi fonte*, ut Prosper loquitur, penderetur. Hoc est enim quod Pelagius velut errorem impegit Augustino, quasi docuisset: *Sic hominem a tum, ut de iustitia quidem posset in peccatum ire & de peccato ad iustitiam* eadem illa libertate *redire non posset.* Hoc est quod dici volebant negantesque vehementer arguebant: Ex vi liberi arbitrij, *tam possibile esse mortalibus nitere splendore virtutum quam sordibus horrere vitiorum.* Hoc est quod uno ore omnes consonabant: *Liberum arbitrium & post peccata tam plenum esse quam fuit ante peccata.* Huc omnes illas scripturas magno studio congerebant, quæ possibilitatis illius naturalis sive libertatis flexum ad bonum exigebant, deflexumque arguebant: *Aut facite arborem bonam & fructum eius bonum, aut facite arborem malam & fructum eius malum.* Et iterum: *Si mihi non vultis credere, operibus credite.* Et: *Quoties volui congregare filios tuos sicut gallina pullos suos sub alas, & noluisti.* Et: *Si volueritis & audieritis me, quæ bona sunt terræ comedetis; Si nolueritis & non audieritis, gladius vos comedet.* Et: *Deus ab initio constituit hominem & reliquit eum in manu consilij sui.* Per quas & similes Scripturas illam boni possibilitatem, quæ conveniebatur, vel integram perstitisse colligebant; vel stolidè ab exhortante, iubenteque conveniri. *Ecce*, inquit Pelagius, *ubi velle videmus & nolle eligere & refutare, ibi non vis naturæ*, hoc est determinatio alicuius causæ naturalis ad alteram sive boni sive mali partem ad quam arbitrium est indifferens, *sed libertas intelligitur voluntatis.*

Apud Aug. lib. de grat. Christi c. 4 — *Lib. de ingrat. c. 6.* — *Lib. de nat. & gratia c. 23.* — *Lib. 1. operis imperf. f. 292* — *Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 131.* — *Ibid. f. 133.* — *Ibid. & lib. 4. ad Bonif. c. 2.* — *Lib. de perf. iust. c. 19. Et Pelag. Epist. ad Demet.* — *Ibid. infra*

Neque vero hac solum de causa manus illibatam illam boni malique potestatem attreebant, quod eam ad primigeniam naturæ humanæ dignitatem, qua natura rationalis est, spectare crederent, sed etiam quod alioquin nulla esse possent vel bona vel mala merita; neque iustitiæ divinæ æquitatem defendi posse iudicarent: *Hinc*, inquit Pelagius, *optimi quique laudem merentur, hinc præmium. Nec esset omnino virtus ulla in bono perseverantis, si is ad malum transire non potuisset.* Et quod superius allegavimus ex Iuliano: *Tota ergo divini plenitudo iudicij tam iunctum habet negotium cum hac libertate hominum*, videlicet cum illa indifferentia contrarietatis ad bonum & malum, *ut harum qui unam agnoverit, ambas noverit. Sic igitur & libertas humani custoditur arbitrij*, videlicet ad bonum & malum, *quemadmodum divina æquitas custodit. Unde fit ut harum unam qui violaverit, ambas violet &c.* Hinc omnem præcepti æquitatem tolli penitus credebant, omnem auferri exhortationis instituam, nisi esset in homine talis arbitrij indifferentia ad bonum & malum. Qua de re alibi plura dicturi sumus, quando causas propalabimus, cur Dei gratiam, quæ liberat arbitrium nostrum & facit nos operari bonum, tanto horrore aversarentur.

Epist. ad Demetriad. — *Lib. 1. operis imperf. f. 130*

De viribus liberi arbitrij quibus omnes motus animi bonos ac malos compesceret suo nutu, & moderaretur.

CAPUT TERTIUM.

IAM de viribus concreatæ libertatis videamus. Quæ quoniam, ut supra vidimus, eadem est in omnibus hominibus sive stantibus sive lapsis, in sensu Pelagianorum, quidquid de unis dictum fuerit, idem omnino de alteris intelligendum est. Nullum enim in ijs quæ hominis naturam atque imaginem Dei naturalem spectant discrimen agnoscunt. Sentiebant ergo Pelagiani uno omnes consensu, tantas esse vires in hac naturali libertate, bonique ac mali possibilitate constitutas, ut quæcunque tandem à rebus sive extrinsecus irruentibus, sive intrinsecus se commoventibus vel cogitationes phantasiæque moverentur vel animi desideria motusque cierentur, quidquid tandem sive homines sive Angeli sive Dæmones, adeoque Spiritus ipse Sanctus suaderet atque suggereret, quicunque vel pietatis vel iniquitatis motus inciderent, quibuscunque passionum bonarum æstus animus propelleretur vel malarum fluctibus procellisque turbaretur, nihil de suo imperij principatu domina illa libertas amitteret; sed plenissima discernendi potestate penes vim rationis ac voluntatis permanente, sola fieret ad malum bonùmque suasio ac provocatio, nutus verò probandi vel improbandi, utendi & repellendi, in illa naturalis indifferentiæ libertate ac

tate ac naturali possibilitate persisteret. Hanc esse mentem eorum de primi hominis, imo etiam de lapsorum hominum libertate plenissime & Augustinus & eorum ipsorum scripta testantur. Et quidem quanta liberrimi illius nutus potestas fuerit supra omnes animi motus atque passiones quæ ad terrena provocarent, audite fidelissimum doctrinæ Pelagianæ testem Augustinum: *Tantum dicunt valentem* (humanam naturam) *ut suis viribus in origine sua creationis acceptis, possit per liberum arbitrium nihil ulterius adjuvante illius gratia qui creavit, domare & extinguere omnes cupiditates tentationesque superare.* Nec diffitentur sanè hujus testimonij veritatem Pelagiani: *Sufficit*, inquit Iulianus, *homo ingenitis sibi motibus dare leges.* Et paulò ante de ipso & Pelagianis omnibus Augustinus: *Ideò homines acutissimi, non medium, non genus, sed excessum vel potius* (hoc est concupiscentiæ) *arguitis & exprobrandum censetis obscœnis: quia enim nobis, ut dicis, intra concessos fines animi* potestate posse retineri. Cui consonat quod procaciter eidem Augustino insultádo dicat Iulianus *eum metuere, tantas esse libidinis vires, ut eam ratio regere ac frenare non possit*, significans hujusmodi impulsus quantumlibet violentos naturalis illius possibilitatis nutu humanæque libertate rationis posse frenari. Vnde alibi Augustinus: *Non viribus nostræ voluntatis, ut putas tuæ* (concupiscentiæ) *obsistimus nisi divinitus adjuvetur.* Neque vires istas libertatis in solis dumtaxat nudisque animi motibus coercendis, nutuque suo superandis sufficere arbitrantur: etiam in gravissimis corporis doloribus perferendis, dummodo illa nollet cedere, aut sese dedere vincendisque prædicabant: *Possibilitas*, ait Iulianus, *est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur vel a peccato abstrahatur voluntate captiva, quam non posse capi si dedi ipsa noluerit testatur fortitudo, cujus lacertis in contemptu dolorum & per Gentiles & per Christianos assiduè claruerunt.* Ex quibus satiatissimè constat nullos sive dolores sive passiones animi, quæ corporum dolores solent cruciatusque comitari, posse, autoribus Pelagianis imperium illius naturalis possibilitatis infringere, aut ad alteram partem, quasi captiva voluntate rapere aut inclinare. Quod non minus exertè Pela-

Epist. 95. initio

Lib. contra Iul. c. ult.

Lib. 5. cont. Iul. c. 16.

Lib. 3. cont. Iul. c. ult.

Lib. 1 operis imperf. cont. Iul. fol. 105.

Ibid. f. 121.

A gius inculcat: *Duo sunt ex omnibus vitia quæ maxime homines decipiunt, gula, scilicet, & libido, quæ deponere cui difficilius est, quo eis uti dulcius. Et tamen hæc vitia tam molesta, tamque delectione sui periculosa, ita a multis calcari videmus, ut tota ætate virgines manserint in summa abstinentia.* Ita ut vires illius ingenitæ possibilitatis agnosceremus, *Da*, inquit, *tantam in cæteris magnitudinem animi, & vide quid non possit efficere. Sed nos, proh pudor! quadam delectatione peccati cum in quibusdam ostendimus quandam vim naturæ, in alijs omninò torpescimus.* Et clarius paulò superius contra querelas difficultatum: *O profanam temeritatem duplici ignorantia accusamus Deum scientiæ ut videatur nescire quod fecit, nescire quod jussit, quasi oblitus fragilitatis naturæ, cujus autor ipse est, imposuerit hominibus mandata quæ ferre non possit.* Et ut nihil dubitationis de naturalis illius possibilitatis facultate remaneret: B *Nemo magis novit mensuram virium nostrarum quam qui ipsas vires nobis dedit. Nec quisquam melius, quantum possumus, intelligit, quam qui ipsam virtutem, qua possit donavit*, largiendo videlicet tantæ potestatis naturam ac libertatem.

Epist. ad Demetriad.

Ibid. infra

Ibid.

Ibid. supra

Cæterùm quid de potestate libertatis in passionibus quæ ad terrena incitant frænandis asserebant, idem omninò fieri intelligebant in ijs quæ nos ad bona & cælestia capienda provocabant. Eandem enim omninò in omnibus coercendis animi naturalem possibilitatem esse statuebant, nam hinc est quod Pelagianorum omnium vox erat: *Hominem opus Dei defendimus, nec ex ullius potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi.* Et iterum illa omnium clarissima, quam jam reddidimus apud Iulianum: *Possibilitas est ad hoc solum excubans ne homo vel in peccatum à quoquam impellatur* (nempe per concupiscentiam) *vel à peccato abstrahatur* (per ullos immissos bonos animi C motus) *voluntate captiva: quam non posse capi, si dedi ipsa noluerit testatur fortitudo.* Quid evidentius dici potest de illa possibilitate in utramque partem supra omnes sive bonos sive malos animi motus qui ad alliciendum extorquendumve volúntatis nutum sæviunt aut blandiuntur? Sic enim trahi in alteram partem ut quasi in illam captivata voluntas inclinetur, fieri non posse disertissimè confitetur.

Lib. 1. ad Bonif. c. 18.

Lib. 1. operis imperf.

Indeliberatos animi Motus bonos ac malos salva manente libertate admittunt Pelagiani.

CAPVT QVARTVM.

NAM hujusmodi etiam bonos motus ac desideria in animū incidere posse, nulla erat omnino apud Pelagianos disceptatio. Hinc est enim quod Iulianus admittit amorem boni quem homo suæ libertatis possibilitate concepit, etiam à Spiritus Sancti inspiratione magis inflammari: *Ad eam*, inquit, *magnitudinem atque pulchritudinem studijs procedit ac meritis, ut generosum ejus ignem gratia Spiritus Sancti incipiat ventilare.* Hoc est ut Beda exponit, sicut lucentem ignem ventus spirando juvat ut amplius ardeat, & magis magisque flammescat. Sed ne quis suspicaretur aliquid per hoc naturali isti animi possibi-

Iul. lib. [illegible] amore ap. Bed. in cantic.

possibilitati ac libertati in utrumque detrahi, ibidem præmonet amorem nostrum ad bonus animi moveri arbitrium, *& in actibus suis habere jucunditatem ut perturbationis immunem, ita etiam libertate gaudentem.* Hoc est, bona quoque interprete, *in arbitrio animi nostri situm, cui se animus ad quem provocaverit.* Illos enim boni malique titillationis ac motus *breves impetus*, vocabat Julianus, post quos deliberato animi appetitu surgente virtutis, vitiique libera electio emicaret. Audi Julianum hoc disertè tradentem: *Cum vero desit facultas per quam in proximos vis secretæ voluntatis erumpat, in ipsa tamen voluntate quæ aliquid vel boni vel mali, non impetu brevi sed cogitatione, appetitu perpetraverit, vel benignitatis est ratio impleta vel malignitatis.* Ubi impetus illos breves indeliberatorum motuum deliberatæ cogitationi atque appetitui opponit.

Ibid.

Lib. 1. oper. imperf. fol. 119. & 120.

Et sane quomodo de hac Pelagianorum opinione, qua bonos animi motus ac affectus salva manente illa indifferentiæ libertate admittebant, ab iis qui principia doctrinæ Pelagianæ penetrarunt, vel dubitari possit ignoro. Nam in primis quidquid ante liberum voluntatis nutum in animum incideret, non nisi provocationem quandam vel ad utorium vel occasionem datam ad bonum & malum, minime vero coactionem, ut loquebantur, vel necessitatem alterius partis impositam esse censebant. *Motus animi* (scilicet, liber, ait Julianus) *sine impulsu est, qui per ætatem judicio rationis uti potest, cui cum par a monstratur & gloria, aut contra commodum vel voluptas, adjutorium & velut occasio offertur, non necessitas imponitur partis alterius.* Quod de ipsis internis etiam cupiditatibus eum intelligere clarissime explicat in eodem libro inferius: *Hanc voluptatem & concupiscentiam ante peccatum in paradiso fuisse, res illa declarat, quia ad delictum via per concupiscentiam fuit. Quæ cum pomi decore oculos incitasset, pectus etiam sucundi irritavit saporis: non ergo potuit hæc concupiscentia quæ cum intra limitem concessorum tenetur affectio naturalis & innocens est, fructus esse peccati, quæ docetur non suo quidem vitio, sed voluntatis, occasio fuisse peccati.* Quod Augustinus mox exponit, provocationem fuisse peccati. Qui igitur malas cupiditates tantum occasiones peccatorum esse sentiebant quibus libertas provocata nutus suos exereret, quis ambigat eos etiam bonas cupiditates veluti adjutorium, & provocationem, occasionesque virtutis, utpote salvo illo libertatis nutu non respuisse. Cum attestante omnium sanæ mentis hominum experientia longe facilius sit, bonos motus quibus animus erigitur & elevatur, solo libertatis nutu premere ne sursum evolet, quam illos sævientium passionum impetus salva naturali possibilitate frænare atque comprimere, ne deorsum ruat. Quod clare Julianus indicat eodem libro cum negat gratiam operari ut

Lib. 1. oper. imperf. fol. 38.

Ibid. fo. 100

Fol. 102.

adjutoriis fabricetur quæ fuerat distincta libertas, ut aliquando ea exclusa, vel boni vel mali cuipiam necessitas credatur incumbere, verum ut arbitrio omne adjutorium cooperetur. Vult enim nullos gratiæ, quam Augustinus prædicabat, motus sic incidere in arbitrii libertatem ut ea quasi ante non esset suscitata fabricaretur, seu ita ut arbitrii libertas in suo vigore in perpetuum permanens, per eam provocata, si uti vellet cooperante juvaret, non necessitate aliqua in alteram partem flecteretur. Quam doctrinam & exprimendi modum hauserant ab Origene qui accuratissime hoc nativæ libertatis imperium eodem prorsus modo supra omnes animi incidentes motus, velut boni malique occasiones exponit. Nam cum late deduxisset, quosdam in humana natura insitos esse libidinis, tristitiæ, cupiditatis, iræ, motus, ab inimica virtute docet eos promoveri ac dilatari, nobis hominibus occasiones & initia præbentibus peccatorum. Quibus animi motibus ad bonum malumve nos concitantibus nutu rationis dicit nos adversari atque eos ad bona vel mala gubernari. Et omnium clarissime sub finem capitis secundi libri primi: *Nihil aliud putandum est accidere nobis ex ipsis quæ cordi nostro suggeruntur bonis vel malis nisi commotionem solam & incitamentum provocans nos ad bona vel mala. Possibile autem nobis est, cum maligna virtus nos coeperit ad malum incitare, abjicere a nobis pravas suggestiones, & resistere suasionibus, & nihil prorsus culpabiliter gerere.* Et rursum: *Possibile est ut cum nos divina virtus ad meliora provocaverit, non sequamur, liberi arbitrii potestate in utraque nobis servata.* Quo verisimile est respexisse Pelagium quando locum illum Apostolicum, caro concupiscit adversus spiritum, interpretatur, carnalis consuetudo adversus spirituale desiderium. Quæ quidem eo consilio ex Origene adduximus ut ex conformitate doctrinæ phrasium ac verborum elucesceret, quo pacto juxta Pelagianos arbitrium non minus bonis quam malis motibus in animo suscitatis nativæ libertatis imperio dominaretur, atque resisteret. Quod sane principiis Pelagianis de animi quibuscumque passionibus ad amussim respondet. Nam sicut cibus & potus cæteræque res externæ omnes, de sese indifferentes arbitrii libertati subjacent ut iis naturali sua potestate atque nutu modum tenendo utatur, vel excedendo abutatur, ita prorsus internos animi motus ejusdem imperio substratos manere decernebant. Quo profecto non raro allusisse Julianum facile est scripta ejus volventi animadvertere, contra quem Augustinus: *Et quod eam comparavimus pene cibo & aliquid nobis dicere videmur, quia dicimus, nec vinum ebrietas nec cibum condemnat crapula, nec concupiscentiam infamat obscœnitas:* videlicet quia ibidem Julianus solum in omnibus illis excessum, qui voluntate fieret, in culpa esse dicebat.

Lib. 3. Periarchon c. 2.

Lib. 2. Periarch. c. 1. late.

Idem lib. 3. cap. 2.

Ibid.

Lib. 4. cont. Jul. c. 14.

Idem uberius ex Principijs Pelagianorum declaratur de motibus bonis.

CAPVT QVINTVM.

DENIQVE quid causæ excogitari A posset cur Pelagiani potiùs motus animi ad bonum incitantes quàm ad malum exhorrescerent, planè non video an forte quod illa naturalis ubertas in discrimen vocaretur? At illa in malis victrix & illæsa persistebat. An quod naturalis illa boni possibilitas læderetur? At illa potiùs occasione bonorum motuum adjuta & provocata expeditius vires explicabit ingenitas. An quod ita divinæ gratiæ adjutorium bonis operibus interponerent? Qui ita censet, nondum usque ad fundum Pelagianorum principia penetravit. Pelagiani namque Philosophis non absimiles hominem naturaliter bonum conditum statuebant, qui sicuti naturæ possibilitate & viribus poterat indifferenter bonas actiones facere non minus ac malas, ita desideria ac motus, qui ad utramque partem cierentur ut ijs concitatus animus vel virtutem coleret, vel B se blanditijs carnalibus dederet, itidem prorsus naturales esse naturæque consentaneos arbitrabantur: quorum illa ex ea parte qua brutis sociamur, illa ex ea qua Deo atque Angelis jungimur veluti ex suo quæque fonte scaturizat. Hæc enim sunt illa decantata virtutum semina, quæ omnes Semi-Pelagiani animo naturaliter insita fuisse tradebant. *Est enim* (ait Pelagius) *in animis nostris naturalis quædam ut ita dixerim sanctitas, quæ velut in arce animi præsidens, exercet mali bonique judicium, & ut honestis, rectisque actibus favet, ita sinistra opera condemnat.*

Epist. ad Demetr.

Quæ de seminibus illis virtutum naturalibus, naturalique sanctitate doctrina omnibus Pelagianis communis fuit, ut infra videbimus, tamquam dogmatibus novis firmandis aptissima. Hæc tamen semina docebant vocatione aliqua externa vel interna suscitari & provocari, ut ex naturali illa possibilitate opus bonum sequeretur. Atque ita vocatio quidem C & provocatio erat gratuita sed ipsæ boni cupiditates ac desideria ex bono naturæ fundo prosilientia, sicut ipse voluntatis nutus, quo probaret ea vel improbaret, naturæ ipsius erât & naturalis arbitrij fœtus. Neque enim ulla sinebat rerum ratio, ut sensitivus appetitus solo aspectu visibilibus provocatus illecebris in congenitos sibi impetus ex rerum cognatarum titillatione emicaret, & illa nobilior animi pars, naturalis institutionis beneficio, ut aiebant, ad omnem æquitatem propensa atque justitiam, ita ejus sive sterilis sive maledicta, ut lege culta, minarum terrorumque commotionibus agitata, promissionum rore perfusa, nubibus Apostolicæ prædicationis compluta, rerum denique pulcherrimarum luce perstructa & calore tota, non vicissim posset per luculenta illa naturalium virtutum semina in

Pelag. supra citat. Epist. ad Demet.

aliquod hujusmodi exile germen *naturalis illius sanctitatis* erumpere. Quis enim non videt longe sublimioris esse potestatis argumentum plena voluntate judicioque in ipsum virtutis apicem involare, quam indeliberata, imperfectaque quadam voluntatis motitatione, & quasi suspirio, quemadmodum voluntatis inefficaciam, ita naturæ bonitatem, propensationem, sanctitatemque testari? Quò enim sive consuetudine sive naturali institutione propensius est animus, eò etiam vel sola cogitatione perstrictus nescio qua vi magnetica velut ad polum suum delectabili quodam nutu vergit, suasionibus vero & promissis accensus magno impetu rapitur, nisi frano arbitrij violentiore reprimatur.

Quod quidem quemadmodum rerum probat experientia & naturalis ratiocinationis consequentia, non tamquam abstrusum erat, sed velut in promptu positum certi limitemque intuetur, ita celerrima illa ingenia tanquam principijs doctrinæ suæ quam maxime consentaneum vidisse non est dubium, imo monumentis litterarum suarum sæpius insinuasse, quia ex protelso nunquam in disputationem venerant, adeoque expressisse satis dilucidè deprehenduntur. Quid enim aliud vult indicare Julianus quando in gentilium excusationem clamat; *ut magis rei videantur qui fuerint præcepta trãsgressi, quam qui sine legis admonitu actionis ingenita dissimulatione deliquerint, nisi quod affectus quidam naturalis honestatis ingeniti sint, quos gentiles contemnendo deliquerint.* Continuo namque quasi se exponendo subjungit: *ut quibus lex data non est, intelligantur non esse præcepta transgressi, rei autem convincantur, quoniam negligentes rationem quam proprij in unoquoque protestantur affectus vel humanæ societatis vel pudoris jura temeraverint?*

Lib. 2 operis imperf. cont. Iul. fol. 396.

Ibid. f. 397.

Quid aliud convenientius ab ipso Pelagio significatum judicabimus, quando dixit: *Caro concupiscit adversus spiritum, hoc est, carnalis consuetudo adversus spirituale desiderium. Quamdiu vero duplex in nobis est desiderium vel voluntas non perficimus quæcunque volumus uno ædificante in nobis & alio destruente.* Quid denique apertius hac de re intelligentibus dixeris, quam quod Pelagius quodam loco dixit: *Operatur in nobis* (Deus) *velle quod bonum est, velle quod Sanctum est, Dum nos &c. futuræ gloriæ magnitudine & præmiorum pollicitatione succendit, dum revelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem, dum nobis suadet omne quod bonum est.* Vbi quidem nullam Dei gratiam in animo operantem, nisi promissionis, revelationis, sapientiæ, & suasionis agnoscit, sed per hæc ipsum animum naturaliter bonum & semina illa virtutum in desiderium Dei per seipsa videlicet suscitari. Quemadmodum hæc ex principijs Pelagij

Lib. de grat. Christi c. 10.

lagij necessario suscitari ante demonstravimus, satis innuendo videtur profiteri. Sed luculentius hoc declaravit Cassianus seminum istarum virtutum naturalium peritissimus artifex: exponens Apostolicum locum, caro concupiscit adversus spiritum & spiritus adversus carnem: *In hoc loco carnem non hominem, id est, hominis substantiam sed voluntatem carnis & desideria debemus pessima accipere: sicut nec spiritum quidem aliquam rem substantialem, sed animæ desideria bona, & spiritualia designari.* Et latius depicta illa luctationis miseria: *inter has igitur utrasque concupiscentias* (inquit) *animæ voluntas* (hoc est liberum arbitrium) *in medio illo quodam vituperabiliore consistens, nec vitiorum flagitijs oblectatur nec virtutum doloribus acquiescit.* Describit enim statum hominis quasi tepidi qui neutris vult ex toto, ut libertati acquiescere. Sed omnium accuratissime Pelagianorum omniú origo Origenes hæc mysteria propalavit: *frequenter in Scripturis invenimus & a nobis sæpe dissertum est, quod homo spiritus, & corpus, & anima esse dicatur, verum cum dicitur quia caro concupiscit adversus spiritum, spiritus autem adversus carnem, media procul dubio ponitur anima, quæ vel desiderijs spiritus acquiescat vel ad carnis concupiscentias inclinetur.* Quid manifestius? Spiritum enim vocat, non more Catholico Spiritú Sanctum, sed Pelagiano, legem naturæ, quam mentibus Spiritu Dei vivi ex institutione, ut ipse loqui solet, creatoris impressum gerimus. Vt tamen magis ista caperemus duos Angelos bonum ac malum hinc inde suum cuique parti colluctanti apponit, ut anima quasi in medio collocata cui velit adhæreat: *Non enim vi, inquit, res agitur, neque necessitate in alteram anima declinatur: alioquin nec culpa eius nec virtus posset ascribi, nec bonis electis præmium nec declinatio supplicium mereretur: sed servatur ei in omnibus libertas arbitrij ut in quamcumque voluerit ipsa declinet.* Quibus quam belle in omnibus concinat Cassianus, audite: *Dubitari ergo non potest inesse quidem omni animæ naturaliter virtutum semina beneficio creationis inserta, sed nisi hac opitulatione Dei fuerint excitata* (exhortatione scilicet angelica vel humana) *ad incrementum perfectionis non poterunt pervenire. Adiacere autem hominis in quamlibet partem arbitrij libertatem, etiam liber ille qui dicitur pastoris apertissime docet, in quo duo Angeli unicuique nostrum adhærere dicuntur, id est bonus ac malus, in hominis vero optione consistere ut eligat quem sequatur.* Quæ omnia ex Origenis periarchon esse derivata, qui librum ejus secundum legerit facile deprehendet. Nequis verò benigniter suspicaretur more Catholico, illum Spiritum qui istos bonos ac spiritales affectus suscitat esse Spiritum Sanctum per veram gratiam cordibus sua desideria inspirantem, ex

Collat. 4. c. 11.

Orig. in Ep. ad Rom. in illud c. 2. Tradidit eos Deus in desideria &c. fol. 302.

Ibid.

Cassian. Collat. 13. c. 12.

C. 2. vers. fin. & alibi passim in Orig.

A eodem Origene, quem Cassianus imitatus est, peritissimum, potissimumq; Pelagianismum accipite: *Ideo namque in quo concupiscit caro adversus Spiritum, id est, adversus legem, quæ dicit non concupisces, etiam adversatur ei, & certamen quoddam erit.* Vbi non nisi legem naturalem vult esse, Spiritum, contra quem concupiscit caro. De quo paulo superius dixerat cur Spiritus vocaretur: *Illa lex*, nempe naturalis, non concupisces, *de qua frequenter diximus, quæ in hominum cordibus scripta est, non atramento, sed Spiritu Dei vivi, & docet quid agendum sit quid cavendum: ipsa est ergo per quam cognoscit homo peccatum suum.* Et rursum alibi: *hoc est quod sentire* (gentes) *naturaliter possunt, verbi gratia, ne homicidium, ne adulteria faciant* &c. Fortassis & quod Deus unus creator sit omnium scriptum est in cordibus gentium &c. *Hoc est ergo opus legis, quod etiam gentes*, dicit Apostolus, *implere* B *naturaliter posse. Cum enim agunt quæ legis sunt, scripta videtur lex in cordibus eorum à Deo, non atramento sed Spiritu Dei vivi.* naturalis, scilicet, conditionis beneficio: quod sine ambiguitatis fuco, alio in loco dicit: *Magis ergo illud in hoc loco debet intelligi esse* (ut sæpe iam diximus) *legem naturæ, quæ scripta est non in tabulis lapideis, sed in tabulis cordis carnalibus, non atramento sed Spiritu Dei vivi.* Sed quid opus est pluribus? Origenes passim hujusmodi doctrina plenus est, ut non sit opus pluribus commemorandis immorari. Neque verò Pelagij tantùm, Cassiani atque Originis fuit ista de affectibus naturalibus bonis ac malis ex lege naturali atque carne prodeuntibus, ac de anima inter utrosque media istius Apostolici loci expositio, sed omnium omninò Pelagianorum quorum scripta videre potui, nam & Commentarius in Epistolas Pauli apud Ambrosium & autor quæstionum veteris ac novi Testamenti apud C Augustinum Pelagianis fecibus omni ex parte sordidissimi eandem prorsus explanationem tradunt: ubi etjam suasiones diversas carnis & spiritus ante consensum, & gaudia horroresque post consensum prædicant, quibus nihil nisi affectus quosdam naturales provocantes, consequentesque consensum illum nativæ libertatis Pelagiano more indicant.

Orig in c. 7. ad Rom lib. 6. ad illud, Quod ergò diximus bonum est fol. 361. B.

Ibid.

In c. 2. ad Rom. lib. 2. fol. 309. C. D.

Lib 5. in c. 5 Epist ad Rom. in fine

In illū locū Epist. ad Galat. in 2. partem q. 61.

Ex quorum omnium consonantibus vocibus, quæ principijs Pelagianis omni ex parte concinunt, liquidissime ostenditur bonos haud secus ac malos animi motus, quæ rationem anteverterent, à Pelagianis agnitos: sic tamen ut naturalis illa possibilitas seu ingenitæ libertatis potestas utrosque frænaret & nutu suo veluti domina neutris serviendo, se quocumque vellet, inflecteret. Vnde nata sunt illa verba Prosperi de Pelagianorum reliquijs disserentis, & eorum sententiam explicantis:

Mens sponte movetur
Et pro more suo quantum se exercuit istis
Transit in affectum quem confirmaverit ex se
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens &c.

Prosp lib. de ingrat. c. 15

Ad

Ad quos effectus se extenderit illa liberi arbitrij possibilitas.

CAPVT SEXTVM.

RESTAT videndum ad quos effectus se extenderit ista primæva & libera facultas hominis in qua per creationem constitutus fuit. Neque enim necesse est ut in Pelagij opinione omnia omninò potuerit. Nam in primis non ita absurdus erat ut omnes omninò hominis actiones sola vi voluntatis fieri posse crederet sine cujusquam alterius vel potentiæ vel instrumenti subsidio: Neque enim hoc inter Catholicos Pelagianosque in quæstione vertebatur, utrum libero arbitrio hujusmodi naturales actiones, à primo homine vel ejus posteris fieri possent; sed istud, utrum actiones justæ ac bonæ. Etenim de non peccando ac bene vivendo, non de volendo currendoque agebatur.

Quia in re duo spectari possunt, voluntas, ac potestas, hoc est, velle & posse, quæ à se mutuo facilè possunt separari dum contingit nos velle aliquid quod non possumus, & contra nolle quod possumus; de quo fusius alibi disputandum est: Pelagius igitur utrumque homini per primam naturæ integritatem collatam esse statuebat, ita nempe, ut à voluntatis ejus nutu bene vivere seu non peccare penderet. Hæc enim erat definitiva sententia: *Quod Deus tam bonum quàm justus talem hominem fecerit, qui peccati malo carere sufficeret, sed si voluisset.* Unde Augustinus Pelagij sensum alijs verbis repetens, *habet*, inquit, *posse per naturale subsidium, habet velle per liberum arbitrium*, quod eadem sensu mutatis verbis Pelagius ita expresserat, *voluntate non est, quod natura potest.* Hoc est, id quod naturali institutione homo potest, nempe esse justus seu esse sine peccato & justè vivere, si non fit, hoc solius liberæ voluntatis culpâ contingit, ex quibus liquet, ut uno verbo dicatur, tam firmam Pelagio autore conditam fuisse naturam hominis, ut omnia Dei mandata, quibus vel facere jubetur bonum vel à malo declinare, sive dilectionem ipsius Dei, sive proximi spectes, quibus impletis justè vivitur, & omnis lex impletur, volendo dumtaxat implere potuisset: atque istam bonam seu bene vivendi voluntatem, perinde ac malam ab hominis arbitrio nutuque pependisse. Qua de re, quia nullum in Pelagij sensu inter Adamum & posteros ejus discrimen fuit, paulò uberius forsan, cùm ad hominis lapsi vires ponderandas ventum fuerit, disseremus.

Lib. de nat. & gratia c. 43.

Ibid. c. 55.

Ibidem. 43.

Quo gratiæ adjutorio fultus fuerit Adam & primò de gratia habituali.

CAPVT SEPTIMVM.

CONSEQVENTER autem inquirendum est, utrum aliquod gratiæ adjutorium Pelagius ad benè vivendum primi hominis arbitrio necessarium existimaverit. Neque enim illa sibi adversantur, ut à nutu liberi arbitrij justamque injustamque vitam pendere, & simul tamen gratiam omninò necessariam esse judicaret. Si enim gratiam illam necessariam semper voluntati præsto assistere fingeretur, rectè à nutu voluntatis gratiam adhibentis vel negligentis pendere justitiam, & tamen sine gratia justè vivi non posse diceremus. Quemadmodum sanis oculis in perpetuo sole versantibus rectè dicitur lumen ad videndum omninò esse necessarium, & tamen planè à libero pendere arbitrio voluntatis, ut videant. Cùm ergò duplex gratia sit, habitualis, & actualis, de utraque quæstio discutienda est.

Gratiam habitualem hic nihil nisi charitatem seu dilectionem Dei esse suppono qua voluntas ejus cæteræque facultates rectæ fiunt. Et quamquam perparum Pelagius de homine primo disseruerit, Ex ijs tamen quæ de posteris ejus ab eo fusius disputata sunt, mens ejus satis superque colligitur & à discipulis ejus luculentissime proditur. Nam imprimis inter sententias quas Pelagius ficto animo in Concilio Palæstino damnavit, hæc una capitalis fuit: *Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem.* Quod si senties, ait Augustinus, *eodem verax, tam fortasse vestra hæresis interijsset.* Est enim veluti basis qua totus ille error nititur, & quam ita pervicaciter mente servavit, ut eodem Augustino teste diceret, ideò se sententiam illam in ista Sinodo condemnasse, quia *parvuli præceptum capere nondum possunt: ille autem potuit, nondumque utuntur rationalis voluntatis arbitrio, quo ille nisi uteretur, non ei præceptum daretur.* Parvulos autem neque bonos neque malos nasci, sed esse rude opus Dei, innocentiæ quidem dote locupletes, sed capaces dumtaxat virtutis & vitij Pelagius atque Iulianus ut suo loco tradendum est, pertinacissime tenuerunt. Ex quo manifestè sequitur nullam habitualem gratiam

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & 33.

Lib. 1. op. in imperf. con. Iul. f. 144.

Lib. de peccato orig. c. 15.

qua in

qua in primis & sola homo fit bonus, ut neque parvulis, ita nec primo homini cùm conderetur in eorum opinione collatam esse. Sed id quod evidenti illa & certa ratiocinatione tanquam consequens colligimus, hoc autor quæstionum veteris ac novi Testamenti, qui in tradenda Pelagianismi sinceritate etjam Pelagium plerumque superat, apertissime propalavit. Docet enim Adam terrenum esse conditum, sed sine Spiritu Sancto, sine adoptione in Filium Dei, sine justitia: hoc enim esse reservatum adventui Christi, per quem non tantùm restauramur in statum Adæ per peccati remissionem, sed insuper accipiamur & melioribus donis ornamur. Sed ipsum delirantem audiamus: *Comperi quosdam ex fratribus nostris non plene discussisse Scripturas, sed simplicitate animi asseverare quia Adam factus Sanctum accepit Spiritum, quem peccans amisit, qui nunc datur credentibus.* Et post longam disputationem adducto B Scripturæ testimonio, factus est primus homo Adam in animam viventem, Secundus homo in spiritum vivificantem. Primus homo de terra terrenus &c. *Quid tam apertum*, inquit, *quam quod Adam non habuit Spiritum Sanctum? Factus est enim in animam viventem, per Christum autem in spiritum vivificantem, ut homo in illo profiteretur creatorem quem credit. Quia enim non terrena fides quod ad salutem dat, in est. terrenum est, terrenus fit, corpore, anima, & Spiritu Sancto per quem dicuntur filij Dei: quod minime Adam probatur vocatus, & terrenus* A *enim factus est: Filij autem Dei non carnaliter sed spiritualiter nati, cælestes dicuntur esse.* Et infra: *Ada certe terrena & carnalis fuit factura non spiritualis. Non enim ex Deo sine carne & sanguine natus est, sed de terra à Deo factus est: ideoque non potuit Spiritum Sanctum accipere qui non erat spiritualis, & cui concessum non erat Patrem Deum vocare in oratione.* Hæc ille. Ex quibus absolutissime tradit sine ulla sententiarum caligine, nullam habitualem gratiam in cujus infusione Spiritus Sanctus, Spiritus adoptionis, Spiritus filiorum Dei, datur, Adamum in sua creatione accepisse. Hinc alibi per inspirationem illam in faciem Adæ, animam, non Spiritum Sanctum vult esse traditum: *Tunc credentes accepto Spiritu Sancto* (post Christi adventum) *sunt, inquit, nam inspiratio quæ dicitur facta à Deo in Adam, animæ traditio est.* Neque aliud omnino arbitror Origenem voluisse significare quando docet: quod in initijs homo B cum propositum fuisset ut ad imaginem & similitudinem Dei fieret, ad imaginem quidem factus sit, similitudo autem dilata est, ob hoc, ut prius confideret in Deo, & ita fieret similis ei. Quam opinionem etjam alijs in locis suis inde significat, & omnes Pelagiani ex eo hausisse secuti videntur. Hinc enim est quod Pelagius passim docet etjam imaginem Dei in actibus consistere, & sine virtute ac vitio hominem procreari, ut infrà dicetur.

Autor qq. vet. & nov. Testamenti 1. part q. 123.

Parte 2. qq. vet. test. q. 3

Lib. 4 in Expos. ad Rom. init. 4. fol. 334.

V. 3. periarch. c. 6.

In c. 3. ad Coless. num. 16 & in c. 5. Epist. apud Hieron.

De scientia primi hominis.

CAPUT OCTAVUM.

NEQUE voluntas Adæ tantummodò A secundùm Pelagianos omnis expers sanctificationis, per Spiritum Sanctum fuit, sed & intellectus omnis scientiæ. Nam ostendere nitens idem autor, Adam quamvis sine Spiritu Sancto fuerit conditus, tamen fuisse perfectum. *Omnia*, inquit, *genera animalium in suo genere perfecta sunt ut impleant id ad quod sunt facta: ita & homo in suo genere perfectus est, ut potens sit discernere mala à bonis, prava à rectis. Est enim animal intelligibile, perfectum ad id ad quod factum est. Capax est enim discendi, excogitandi, & faciendi ut quæ virtute non potest, impleat sensu. Et quomodo ausi sunt dicere, hominem perfectum nasci debere & totum scire quem vident, nil ultra nosse quam hic discat? Quod enim didicit, nescit. Denique quoniam qui hic non didicit, qualis sit nescit. Qui se ergo nescit, qualis sit, quomodo omnia novit, cum minus sit se nosse quam cætera? Nam si sic perfectus factus esset ut nullius egeret, non fuerat homo, sed Deus, neque circumventus prævaricasset.* Vbi satis apertè perfectionem Adæ, quam ex conditione suscepit, in eo collocat, quod esset potens discernere bona à malis, capax discendi, non in eo quod plenus scientia institutus sit: sic enim quod scire vellet, addiscendo ut cæteros, comparare debuisse. Cui prorsus consonat quod Pelagium de differentia primi hominis & cæterorum tradidisse diximus. Cùm enim maxima invidia laboraret, quod etjam post Synodum Palæstinam dânato à se dogmati adhæreret quo parvulos in eo statu esse dixerat in quo ante prævaricationem Adam fuit, quasi magnam attulit differentiam, non quod Adã plenus scientia fuisset conditus, sed quod præcepti capax: *Quid enim vobis prodest*, inquit Augustinus, *quod nescio quas ansas atque uncos, arte nescio cujus perplexitatis inseritis ne simplicia pateant & clara lateant?* &c. *Et tamen dicere potuistis infantes nuper natos non in eo statu esse in quo fuit Adam ante peccatum, quod ille præcepti capax fuerit, isti adhuc non sint.* Cui subterfugio cum aliam differentiam non invenirent etjam illud addidisse de diversitate staturæ firmitatisque corporeæ, B idem Augustinus indicat: *Cum hoc iste sic exponit, ideo non in eo statu esse in quo Adam fuit ante peccatum, quia nondum sunt in eadem firmitate mentis aut corporis, respondeatur ei* &c. Ex quibus clarè liquet, quantum ad scientiam infusam nullum eos inter Adamum & parvulos discrimen agnovisse.

q. 127. cit.

Lib. 1. cont. Iul. c. 5. & de peccato orig. c. 15.

Lib. de pec. orig. c. 16.

An Adamo aliquod actualis gratiæ adjutorium datum fuerit.

CAPVT NONVM.

DE gratia actuali, qua Adam ad benè vivendum adjutus fuit, vix ullus cum Pelagio conflictus fuit. Sed ex ijs quæ de viribus hominis, post peccatum tradidit, nihil dubitationis de primi hominis adjutorio superest. Cùm enim ab Augustino fortissime ad agnoscendam gratiam adjuvantem premeretur, nihil aliud extorquere potuit nisi vel gratiam creationis vel legem atque doctrinam. Ideò dicebant Pelagiani, quidquid etjam bonæ voluntatis habet homo Deo tribuendum esse, quia & hæc in illo esse non posset si homo ipse non esset. Et hoc propter liberum eos arbitrium intellexisse, ibidem Augustinus exposuit. Hinc Innocentius Papa ad Concilium Carthaginense: *Nam quid tam mortiferum tam praeceps videatur ad casum, tam expositum ad omnia pericula si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nasceremur accepimus, ultra iam à Domino nihil quæramus.* Et paulò antè: *Et qui nos adjutorio negas indigere divino quasi ex nostra in totum poßibilitate perfecti.* Vnde in Epistola ad Patres Milevitanos Pelagianis tribuit; *quod ad omnia vitæ perficienda mandata sola tantummodo libertate contenderemus.* Et Augustinus refutat illam gratiam creationis: *Non irritam facio gratiam Dei, sine dubio gratiam qua iustificamur ab iniquitate, & qua salvamur ab iniquitate. Non qua creati sumus cum propria voluntate.* Et infrà: *Qui orat & dicit ne nos inferas in tentationem, non utique id orat ut homo sit, quod est natura, neque id orat ut habeat liberum arbitrium quod iam accepit cum crearetur ipsa natura.* Ipse Pelagius gratiam humanæ naturę communem explicans; *habemus autem poßibilitatem utriusque partis à Deo insitam velut quandam, ut ita dicam, radicem fructiferam atque fœcundam, quæ ex voluntate hominis diversa gignat & pariat, & quæ possit ad proprij cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum.* Et alibi rationem reddens cur primis hominibus per tot sæcula data non esset lex; *quia*, inquit, *se talem sciebat hominum fecisse naturam, ut ei pro lege ad exercendam iustitiam sufficeret.* Vbi etjam ipsum Adamum cum cæteris comprehendit.

Lib. 2. de pec. meritis, & remiss. c. 18.

Epist. 95.

De gratia Christi c. 18.

Epist. ad Virg. Dem.

Et verò cùm possibilitatem illam vel naturalem, vel ut multa daret scientia legis, & rerum agendarum instructam etjam hominibus peccatoribus sufficere judicaret, quanto magis Adamo integro adhuc vitæ scelerisque puro, cui peccatorum remissio ab ipso Pelagio denique excogitata nondum fuerat necessaria? Sed autor quæstionum veteris ac novi Testamenti, retecto Pelagianæ versutiæ velo, primi hominis gratiam clarius videtur expressisse, dum eum indicat Dei mandato præter legem naturæ & liberum arbitrium fuisse munitum. Cùm enim tradidisset, ut sæpe solet, multos creatoris devotione & reverentia vitam suam naturæ lege frænasse, posteaque legem Moysi in adjutorium missam, ut Pelagiani delirare solent, ad Adam veniens; *Cum diabolus*, inquit, *superbiret, homo factus à Deo positus est illi inimicus, ut auxilio Dei munitus (quia impar erat) resisteret ei, accepto mandato.* Quo Dei mandato sicut Adam instructum atque adjutum esse voluerunt, ita conformiter legem naturæ & Moysi veluti posterorum Adami adjutorium magnis præconijs extulerunt. Vtriusque autem hominis & stantis & lapsi auxilium complexus est idem autor, cùm de prima institutione rationalis creaturæ satagens, dicit: *Deus bonus, qui fecit existere quod non extiterat: iustus, quia quæcumque fecit ut proficerent propria libertatis arbitrio dimissa sunt: quia tamen non tam perfecta sunt ut labi non poßent seminaria his legis inesse decrevit, naturaliter addens auxilium manifestata legis ut autoritas eius perfecta esset hominibus.*

Quæst. 83 ex novo Test. 1. parte

Aut. qq. vet. ac novi Test. q. 1.

De concupiscentijs animi.

CAPVT DECIMVM.

PERTRACTATIS ijs quæ ad liberum arbitrium, ipsumque mentis apicem spectant deinceps de cupiditatibus atque passionibus, quibus ejus serenitas perturbari solet disserendum est. Et quidem commune Pelagianorum dogma fuit, primum hominem eodem prorsus ut nunc fieri videmus modo, cum voluptatum cupiditatibus, omniumque sensuum libidinibus creatum fuisse. De videndi & gustandi libidine, sic Iulianus: *Hanc autem voluptatem & concupiscentiam ante peccatum in paradiso fuisse res illa declarat, quæ ad delictum via per concupiscentiam fuit, quæ cum pomi decore oculos incitasset spem etiam iucundi irritavit saporis.* Vbi & ad videndum & ad gustandum, mulierem quadam libidine sentiendi irritatam fuisse arbitratur. Sic enim & verba apertè sonant, & ea exponit Augustinus: *Ergone & in paradiso malesuadi venena serpentis, ante corruptam sermone sacrilego voluntatem illiciti cibi libido*

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 100

iam

A *iam fuit? Et videbant illi homines fructum ligni prohibiti & concupiscebant?* Neque per visum tantùm & gustum, sed per cæteros etjam sensus naturalem fuisse animo sentiendi libidinem, *Ibid. f. 100.* aperte profitetur: *Naturalem esse omnium sensuum voluptatem testimonio universitatis docemur.* Vbi per voluptatem more suo libidinem intelligit. Mox enim exponendo subjicit, *hanc autem voluptatem & concupiscentiam* &c. Quam etjam continuò *affectionem naturalem* vocat. Nisi enim naturalis esset illa per omnes sensus concupiscentia & libido cùm ante peccatum à *Lib. 4. cont. Iul. c. 14.* Deo collata diceretur, *consequens esse* existimabat *ut sensum videndi, audiendi, gustandi, olfaciendi, atque tangendi non à Deo sed à diabolo nobis* *Ibid.* *fateremur esse collatum*, nimirum ut Augustinus observat, hic ignorabat vel ignorare se fingebat per quemlibet corporis sensum *aliud esse sentiendi vivacitatem qua verum à falso in rebus corporalibus magis minusque discernimus*, B *aliud sentiendi libidinem, qua nos ad sentiendum etiam repugnantes appetitu carnalis voluptatis impellit.* De cæteris animi cupiditatibus seu libidinibus, excellentiæ honoris & gloriæ; cæterarumque rerum sive corporalium sive spiritualium eadem sine dubio omnium apud eos ratio fuit. Omnes *Lib. 1. operis imperf.* enim hujusmodi tanquam *naturales & innocentes* affectiones, ut Iulianus hujusmodi motus vocat, ad objecti quasque sui præsentiam per seipsas ex bonitate naturæ pullulantes protoplastis tribuere cogebantur, nisi vellent notissimis suis principijs dissonare. Si enim sensus externi diabolum autorem habere censendi sunt, nisi libido sentiendi naturalis Deoque autore collata sit, voluntas etjam & intellectus eodem opprobrio aspergenda sunt, nisi cupiditates eorum quas diximus ab ipso creatore insertæ statuantur. Neque de hac re inter hominem stantem & lapsum posterosque ejus ulla differentia, sive libidines ut concupiscentias animi spectes sive reliquas animi passiones: Eodem enim prorsus modo tam ante quàm post peccatum humanam naturam istis omnibus perturbationibus agitatam atque obnoxiam fuisse, docuerunt. Generale quippe inter Pelagianos principium, certissimumque fuit, illud esse in omnibus naturale quod etjam post sublatam Baptismo culpam, collatamque Christi gratiam perseverat. *Alioquin*, inquit Iulianus, *Vide lib. 2. operis imperf. fol. 292 & 199.* B *grave testimonium imbecillitatis nihil jus profuturæ, nec locum ægritudinis invenisse, & languentibus eversisque naturalibus inertia fomenta voluntatis admovisse.* *Ibid. f. 344.* Et unus ex capitalibus eorum erroribus fuit: *infantes nuper natos in eo statu nasci, in quo Adam ante prævaricationem fuit*: *Lib. de gestis Pelag. c. 11.* quos tamen omnibus hujusmodi cupiditatibus obnoxios esse, & simul ac tantillum adoleverint & ratione uti cœperint perturbari solere compertissimum est.

De libidine membrorum & conjugio primorum hominum.

CAPVT XI.

A NEQVE verò animi tantùm sed etjam corporis illam vulgatissimam primis hominibus ab ipso creatore insitam fuisse, & in paradiso viguisse docuerunt. Testis est multis in locis Augustinus: *Lib. 4. cont. Iul. c. 10.* *Et non erubescis istum morbum, vel quod tu quamvis pudibundus fateris, istam libidinem introducere in paradisum, & tribuere conjugibus ante peccatum.* Et iterum: *Lib. 5 c. 7.* *Naturalem esse libidinem & ego dico, quia cum illa nascitur omnis homo, & in multo amplius, qui dicis, quod cum illa sit conditus primus homo.* Nec diffitetur suam sententiam Iulianus, sed fronte perfricta ne vel invitus pudore suffunderetur, his verbis expressit: *Lib. 2. operis imperf cont. Iul. f. 268.* *Non enim dictum est erunt duo homines in homine uno, sed erunt duo in carne una, quo unitionis nomine vult putat illa coeuntium & libido quæ sensum afficiens membra consternat, ac sicut ille prudens intellexit, unam carnem gestu efficere, à Deo instituta & corporibus ante peccatum dicetur inserta.* B Nihil enim in corporibus vel corporis libidine credebant per peccatum esse vitiatum. Vnde non tantum imperiosam illam libidinem, sed etjam fœdissimam istam à spiritu dissensionem paradisi incolis tribuebant. Augustinus: *Lib. 4. cont. Iul. c. 13.* *Verum vos pro suscepta vestra tam fideliter laboratis ut vim patiamini, nisi eam qualis nunc est etiam in paradiso collocetis, non ibi de peccato dicentes talem factam, sed talem nullo peccante fuisse mansuram, cum qua in illa pace dimicaretur aut ne dimicaretur, quotiescumque surgeret expleretur.* In quam effrontem opinionem stomachando meritò exclamat, *O sanctitas paradisi delitias, O frontem qualiumcumque Episcoporum! O fidem qualiumcumque castorum!* Sed sententiam istam ruinosam rationibus nonnullis ex Philosophia accersitis armabant & fulciebant. Primò, quod esset *membris inserta naturaliter.* *Lib. 1. operis imperf f. 101* Proinde affectio naturalis & innocens dummodo intra limitem concessorum teneretur. Secundò, quia *futurus erat concubitus etsi peccatum non præcessisset.* Itaque, inquit, *Lib. 4. cont. Iul. c. 11.* *si poterat virile membrum & antea moveri, nihil ergo novitatis invexit delictum.* *Ibid. c. 13.* Nam sine libidine membra moveri non posse tanquam ex Philosophia certissimum supponebant. *Motum* (inquit Iulianus) *genitalium, id est, ipsam virilitatem, sine* *Lib. 2. ad Bonif. c. 5.* B *qua non potest esse commixtio, à Deo dicimus institutam.* Hinc est ergò quod Augustini *inermem* & mollem diceret opinionem, qua creditur *in paradiso ad nutum voluntatis genitalia potuisse servire.* *5. cont. Iul. c. 7.* Tanto enim illi tamquam viro casto effeminatior videbatur esse animus, quanto plus habebat potestatis in corpus. Hinc eam vocabat Iulianus *membrorum potentiam.* *Lib. 2. de nupt. & concup. c. 7.* Apto sine

ſine dubio, licet præter intentionem ejus voca- A bulo. Quid enim potentius membris hominis, quando non ſerviunt voluntati hominis? Hinc impacta Auguſtino calumnia quod perſuaderet *Deum* in paradiſo, quia ſine libidine, *aerea conſtituiſſe conjugia.* Nam de nuptijs paradiſi pervicaciſſimè ſic ſtatuebant: *Nec alia prorſus in paradiſo fuit commixtionis conditio, quam qualis nunc in conjugijs agitur: quæ à ſe inſtituta Deus tam ipſorum conditione ſexuum & qualitate membrorum, quam frequentata benedictione perdocuit.* Quod eum etiam de pudenda illa membrorum motione intellexiſſe planius aperit libro ſequente: *Ad quam (nuptiarum) conciliationem & miniſterium & inſtrumentum pertinet à Deo inſtituta & benedicta ſexuum cum voluptate commixtio.*

Lib. 4. cont. Iul. c. 9.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 97.

Lib. 2. f. 246

De confuſione primorum hominum.

CAPVT XII.

NVNC dicendum de pudore. Hunc A enim tanquam individuum concupiſcentiæ carnalis comitem tanquam roſam in paradiſo floruiſſe docuerunt. Auguſtinus. *Et tamen Iuliane tales nuptias in paradiſo conſtituere non te pudet ubi coeuntium conſiteri pudorem.* Invictum enim putabat ille eſſe argumentum naturalis & concreati hominibus primis pudoris quod per baptiſmi gratiam à fidelibus *non recederet.* Docebant itaque ab ipſo Deo *ſic membra noſtra fuiſſe formata ut alia verecundia, alia libertate gauderent.* Ad quod aſtruendum gentium citabant Magiſtrum qui ad Corinthios ſcribens diceret, Deum ſic temperaſſe corpus, ut ea quæ verecunda ſunt noſtra majorem honeſtatem haberent. Vnde putabat confici, verecundiam illam ſeu pudorem quo tegumenti honeſtate quædam membra velantur ex Dei inſtitutione promanaſſe. *Nihil ſibi,* inquit Iulianus, *vel de iucunditate eius, vel de verecundia poteſt diabolus vendicare* quaſi ſcilicet diaboli perſuaſione invecta eſſet. Sed quia hiſtoriam Geneſis, de confuſione poſt peccatum orta, ſecutoque exinde per perizomata tegumento, vehementer ſibi obſtare ſentiebant, magnâ loquacitate contra ſenſus nitebantur omnium hominum, & eos multiloquij ſtrepitu perſtringere cupiebant. Nam in primis quia Scriptura dicit. *Aperti ſunt oculi amborum, cumque cognoviſſent ſe eſſe nudos &c.* Putant eos oculos prius clauſos habuiſſe nempe ut *cæci erant, ſi erant ſicut canes, & quod eſt ab ortu non erat, ſed ...ſenſu, ſed quod peccando adepti ſunt viſum.* Deinde ita nihil inveniebat quod diceret ut aperte profiterentur, primos illos homines qui ante nudi erant & non confundebantur poſt peccatum, *nihil illic* (in membris) *indecens novumque ſenſiſſe, nec opus fuiſſe ut veſtimentis tegeretur.* Ex quo ſequebatur ante peccatum cum eſſent nudi, ſimul in eis amicas & ſocias habitaſſe innocentiam & impudentiam. Vnde *à pictoribus Auguſtinum dicit cepiſſe* ridebat, *quod Adam & mulier eius pudenda contexerint,* Horatianum illud decantatum audire iubens B

Lib. 2. operis imperf. f. 293

Ibid f. 292. Ita Iul. apud Aug. lib. 4 cont. Iul. c. 16.

Geneſ. 3.

Refert Aug. lib. 1. de nupt. c. 5.

Lib 5. cont. Iul. c. 2.

Lib. 2 de nupt. c. ult.

Ibid.

Pictoribus atque Poëtis
Quidlibet audendi ſemper fuit æqua poteſtas.

Horat. in arte Poet.

QVaſi quiſquam pictor aut poëta tale ali- A quid ridendum auſus fuiſſet fingere quale Iulianus credendum, auſus fuerat diſputare ut ſcilicet tantæ innocentiæ, tanta impudentia jungeretur.

Itaque ut perizomata quibus ſe texerant poſt peccatum eluderet multa commemorabat quæ in noſtro corpore naturaliter tecta ſunt, oſtendere nimirum volens non omnia quæ teguntur ex peccato erubeſcenda putari oportere. *Quaipſe,* inquiebat, *opifex noſter nullum ſuæ artis crimen agnovit, ut vitalia noſtra tam diligenter occuleret.* Deinde ne ſola genitalia perizomatibus tecta fateri cogeretur, ſcriptum eſſe dicebat: *& fecerunt ſibi veſtimenta, veſtimenta vero totius corporis indumentum intelligi poſſe. Quod ſi illi,* inquit, *interpretationi quæ perizomata, id eſt, præcinctoria poſuit, favetur, latera magis dicam tecta fuiſſe quam femora.* En frontem hæreticam. Ita enim erat ſui dogmatis amore cæcatus ut non videret, ſive veſtimentis totum corpus, ſive perizomatibus lumbi poſt peccatum tegerentur, utrumque fuiſſe vel pudoris efficium, ſi ſimul cum lateribus quam ſpatioſiſſime femora velarentur, vel ſingularis impudentiæ teſtimonium, ſi nuda relinquerentur. Conditos ergo volebat *homines primitus nudos, quia ad ſolertiam humanæ operam ut ſe tegerent, pertinebat, quæ nondum in illis fuit;* tegumentumque perizomatum non pudore ſed timore poſt delictum eſſe quæſitum. Hinc Iulianus: *Non igitur quia peccaverant, genitalia vel diabolica vel inhoneſta fecerunt, ſed quia pavitabant, in ea quæ primum fuerant honeſtate permanentia membra texerunt.* Nec deerat ficulneum ex ſcripturis folium, quod ſuſpicioni iſti prætexeretur. *Cur enim* (dicebat) *audita voce Dei deambulantis in paradiſo abſconderunt ſe Adam & mulier eius, cum perizomata ſufficere potuiſſent ſi de genitalium nuditate erubuiſſent?* Vides arbitror non minus Pelagianos confuſionis iſtius poſt peccatum, quam primos homines ipſius peccati confeſſionem horruiſſe. Videbant enim ab ea ſola toti ſuo dogmati ut ſuo loco demonſtrabitur interitum imminere.

Lib. 4. cont. Iul. c. 12.

Lib. 5. c. 2.

Lib. 4. cont. Iul. c. 16.

Ibid.

Ibid.

De corpore primi hominis.

CAPVT XIII.

NVNC de primi hominis corpore ejusq; sive bonis sive malis quid senserint Pelagiani, pauca dicenda sunt. Qua in re dogma eorum capitale fuit & veluti cardo cæterorum. *Adam mortalem factum*: quod ut plenius exponeretur quomodo dictum esset, addebant declarante Augustino, *qui sive peccaret sive non peccaret moriturus esset*. Quam clausulam ita interpretatur idem Augustinus & Concilium Carthaginense, quo dogmata eorum jugulata sunt, ut mors Adamo obventura fuisse significaretur, *non peccati merito sed necessitate naturæ*. *Mortalitatem enim*, aiebat Iulianus, *caro animalium de natura institutione suscepit*, ut significaret, eandem esse carnis humanæ brutorumque rationem. Vnde mors illa corporis *communis* & *naturalis* à Pelagio vocabatur. Quam suorum sententiam (qua erat impudentia Iuliani) etjam Augustino impegit: *In libris*, inquit, *quos ad Marcellinum edidisti, mortalem Adam factum fuisse professus es*. Hanc calumniam Sanctissimus doctor ita acerbam sensit, ut exclamaret: *nusquam sic apparuit dolus tuus, & per scientiam damnata conscientia*. Non enim distinguebat *possibilitatem moriendi* à *necessitate moriendi*. Mortalem enim Augustinus Adamum hactenus dixerat, *quia poterat mori, poterat namque peccare*; non autem quasi nulla etjam iniquitate commissa A esset naturæ necessitate ut cætera animantia moriturus. Hoc igitur perniciosum dogma ut tutiori munitione defenderent, alia tria in ejus subsidium contra Catholicorum tela commenti sunt: Primum, *quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum*. Alterum, *quod infantes nuper nati in eo statu sint, in quo Adam fuit ante prævaricationem*. Tertium, *quod neque per mortem vel prævaricationem omne genus hominum moriatur, neque per resurrectionem omne genus hominum resurgat*. In quibus dogmatibus Augustinus *totam hæresim consistisse* testatur.[a] Ex singulis enim eorum non modo illud de Adæ mortalitate dogma, sed cætera pænè omnia certa quadam conjugatione sequebantur. Cæterum primus videtur palam hæc quatuor dogmata professus esse, & quia acerrimo erat ingenio etjam excogitasse Celestius, ut essent quasi basis totius hæresis Pelagianæ. Nam & illi solent ab Augustino peculiariter tribui: & quinquennio antequam Pelagius hæresis accusationem pertulisset Celestius ita mordicus ea tenuit ac professus est, ut ipsemet Carthagine damnari, quam damnare illa maluerit. B [a] *Cum vero eadem fuissent objecta Pelagio*, ut refert Augustinus, *quod ea cum Celestio etiam ipse sentiret*, [b] *ficto licet corde, sine ulla tamen retractatione damnavit*.

Lib. de gestis Pelag. c. 11. *Lib. de hæres. Hæres. 88* *Cōcil. Carth canone 1.* *Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 82. & 89.* *In comment. c. 5. ad Rom. num. 32.* *Lib. 1. oper. imperf. f. 90* [a] *Lib. de gestis Pelag. c. ult.* *Lib. de gestis Pelag. c. 11. & ult. & lib. de pecc. orig. c. 3. & 4.* *Lib. de pecc. orig. c. 4. & 10.* [a] *Lib. de pec. orig. c. 10. & Epist. 106.* [b] *Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.*

De cæteris miserijs humanæ naturæ.

CAPVT XIV.

VT mortem ita & cætera magno numero mala quibus natura humana atteritur in hac vita, non tantum nobis, sed primo homini naturalia fuisse, fateri cogebantur. Fateri, inquam, nusquam enim hoc in eorum doctrina expressum video, sed ex doctrinæ Pelagianæ principijs necessario connexum religatumque sequebatur. Omnium enim malorum corporalium terminus atque apex mors, ad quam cætera non nisi viam ancillando parant: quam si caro hominis ut cæterorum animalium *de natura institutione suscepit*, profecto & omnes carnis ægritudines atque miserias, quarum ex mortalitatis conditione est capax. Vidit hoc & expressit acriter contra Iulianum Augustinus: *Mortem vos hominis, etiamsi non peccasset, dicitis naturaliter fuisse venturam. Vnde sequitur, ut non solum illam imperiosam libidinem qua nimium delectamini, verum etiam molestissimam febrem cæterosque innumerabiles morbos quibus videmus afflictos parvulos, mori, in paradiso futuros fuisse dicatis etiamsi nemo peccasset, quia nec ullius peccati merito hæc perpeti parvulos dicitis*. Ex quibus sen- A tentiarum paradoxis, nova sanè & mira nascebatur paradisi Pelagiani facies, ubi cum tantis malis etjam beatitudo consisteret. En eum graphicè depictum & derisum ab Augustino: *Cogeris implere paradisum etiamsi nemo peccasset dolore parturientium, labore nascentium, gemitibus languentium, funeribus morientium, mærore lugentium. Quid igitur mirum si & de ipso paradiso quod est Ecclesia, foras issis, qui paradisi illius, de quo foras ierunt, qui nos in istas miserias peccando miserunt, talem fecistis, qualem non dico Christianorum nullus, sed nec hominum quisquam suspicari auderet si non sit insanus*. Quod de dolore parturientium affert Augustinus ingenue agnoscit ille fidelis Pelagianismi interpres autor quæstionum veteris ac novi Testamenti, vult enim *modicum doloris in partu mulierem fuisse habituram, amplificatum vero fuisse peccato*. Itemque Adamum non ad labores esse damnatum, *sed* B *ad id revocatum ad quod fuerat factus, & ad institutum pristinum cum laboris dispendio, ut terra ei secundum laborem minime responderet*. Quæ temperamenta à posterioribus Pelagianis vel abrepta vel excogitata sunt.

Ita Iul. lib. 1. oper imperf. apud Aug. cōt. Iul. f. 82. *Lib. 2. oper. imperf. cont Iul. in fine* *Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 89.* *Autor. qq. vet. ac novi Test. q. 127.*

De

De alijs nonnullis dogmatibus. Redditur ratio ordinis ac propositi.

CAPVT XV.

POSSENT & aliæ nonnullæ quæstiones de statu primorum hominum disputari, ut quid de meritis ipsorum & præmijs Pelagiani senserint, de prædestinatione hominum in statu innocentiæ, de corporum propagatione alijsque non paucis. Sed quia nihil peculiare de similibus in Pelagianorum monumentis traditum invenio putavi esse supersedendum: ex alijs enim Pelagianæ doctrinæ fundamentis quæ de Adami posteritate dicenda sumus facile dissolventur. Unum namque ex præcipuis eorum dogma fuit ut etiam superius diximus, *infantes nuper natos in eo esse statu in quo Adam ante prævaricationem fuit*. Ex quo manifestissime sequitur quod & palam profitebantur eandem Adami & posterorum esse rationem, nec dissimiliter de utrisque, maxime si naturam spectes esse statuendum. Ut facile quæcunque de statu naturæ & gratiæ posteritatis Adæ deinceps ex Pelagianorum sensu disserenda sunt, ijs quæ ante de primis hominibus dicta sunt conjungi una disputatione potuissent. Duabus tamen de causis, quædam separanda esse judicavi. Primo quod ipsa rerum distinctio per se maxime grata sit. Deinde quod omnia quæ separatim de primis hominibus asserta reperi atque dedixi, ea semper atque constanter de illis sine ulla fluctuatione, vel dogmatum mutatione tenuerunt. Et quamvis in primo istius hæreseos ortu paria quoque de illorum posteritate sentirent, ut tamen quæque dogmata paulatim Catholicorum argumentis pulsata atque concussa sunt, ita respectu lapsorum hominum multis ea modis immutando, mitigarunt, ac de nimia superbia erubescentes, suffocanti eos veritati magis magisque cesserunt. Quare ne quis mutationem vel statum istius hæresis confusione turbari putet, arbitratus quasi unque dogmatum commutationes ad omnem quoque statum humanæ naturæ pariter esse referendas, ea majoris lucis & commoditatis causa disjunxi. Separatim in hominis lapsi statu tractaturus ac suppleturus, si quid quoquo modo mutatum vel diversum ab ijs quæ jam superius commemorata sunt, vel alioqui in homine ut nunc nascitur dignum consideratione protulerint. Nam in cæteris eandem utriusque status esse rationem atque huc esse recurrendum lectorem admonendo suggeremus. Deinde cum error audiri debeat non ut sciatur tantum, sed ut veritatis luce caveatur, ac robore conteratur: Non alio scopo Pelagianorum dogmata recensenda suscepi, nisi ut quid Catholica improbet fides ac doctrina, constaret. Cujus quidem vestigijs inhærendo, nonnulla Pelagianorum asserta si ad statum innocentiæ, primorumque hominum integritatem viresque referantur, tanquam recte dicta doctrinæque Catholicæ consentanea comprobanda sunt, sin vero ad status illius ruinas lapsorumque infirmitatem, erroribus plena. Quare cum necessario in Catholicæ veritatis assertione seorsim de innocentiæ statu disputandum sit, seorsim etiam malui præcipuas adversantium opiniones afferre, ut in quo consentiant, aut dissentiant accurate ipsa collisione erroris & veritatis appareat.

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & 12. & lib. de pecc. orig. c. 3. & 4. & Epist. 106. & alibi.

FINIS.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER TERTIUS.

Quo continentur dogmata Pelagianorum ad statum naturæ lapsæ spectantia.

De peccato originali. Variæ Scripturarum corruptelæ.
CAPUT PRIMUM.

NUNC quid de hominis lapsi sive ex Adam propagati statu Pelagiani senserint, deinceps considerandum est, & quidem primum hominem mandatum Dei transgrediendo peccasse, nulla inter ipsos fuit dubitatio, vel à Catholica veritate dissensio: de peccati illius effectu, propagatione, & pœnis maxima, de quibus ordine suo disseremus.

Itaque dogma Pelagianorum veluti cæterorum omnium basis erat, *quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum*; cui erat consectaneum, *Quod infantes nuper nati in isto statu sint in quo Adam fuit ante prævaricationem.* Quæ quidem tanta docuerunt ab initio usque ad finem præsumptione & pervicacia ut Pelagius diceret eos *insanire, qui de Adam per traducem asserunt ad nos venire peccatum.* Nam quamvis apud Palæstinos Episcopos accusatus eos anathematizasset qui ita sentirent, versuta tamen expositione totum retinens quod abjecisse videbatur, discipulis suis dixit, ideo se illa quæ Cœlestius nunquam neque Carthagine neque Romæ etiam ipsius damnationis metu damnare voluit, sibi objecta damnasse, quia & ipse diceret *etiam humano generi primum illud obfuisse peccatum, non propagine sed exemplo*: hoc est, *non propagatione sed imitatione*. Initio enim ista erat *novitium Pelagiani erroris machinamentum*, quam, inquit August. *in magnis angustiis constituti & persequente vos veritate, coarctati invenisse vos putatis, qua exire possetis*, à scripturarum videlicet maximeque Apostoli autoritate qua premebantur. Cùm enim antiquo illo peccato *sicut nihil est ad prædicandum notius ita nihil sit ad intelligendum secretius*. Parum etiam constituebat Augustinus in naturali ratione præsidij, sed scripturis innærens apertissimis, hoc saltem agebat apud eos qui scripturas quoquo modo venerabantur, ut si minus nondum esset idonea quæ posset illud vel demonstratum cernere vel abstrusum investigare saltem sine ulla hæsitatione crederetur.

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & ubi & de pecc. orig. c. 3. 4. & 13.

Int. 7. ad Rom. nu. 18.

Aug. lib. de pecc. orig. c. 15. lib. 1. cont. Iul. c. 5. Ibid. c. 7. Lib. 2. oper. imp. f. cont. Iul. f. 427.

Aug. lib. de morib. Ec. c. 22.

A Contra vero Pelagiani totum argumentorum suorum robur in obscurata tenebris originalibus corruptaque ratione collocantes, scripturas omnes sibi adversantes, quamvis divina luce clarissimas in nescio quos novos sensus pravosque convertebant: easque ut Iulianus venditabat ex certissima rationis regula explanabant. Nam imprimis per illud Iob *Nemo mundus à sorde &c.* Pelagius probare conabatur *sordes pannorum significari in infantia non vitia peccatorum.* Expositio non minus ridicula, quam illa extorta translatio quæ locum Apostoli ἦμεν τέκνα φύσει ὀργῆς. *eramus natura filij iræ, novo more, sed impudentissimo ore interpretati sunt; eramus prorsus filij iræ*, ne humana nativitas iræ Dei ab ortu suo obnoxia crederetur. Prorsus autem iræ filios dici volebant propter contractam jam inde à teneris annis *peccandi consuetudinem.*

B Sed præ cæteris scripturis operosam illam Apostoli ad Romanos disputationem verebantur, cujus nexibus ut quoquo modo elaberentur, omnia pœne verba ejus tam recta & tanta luce fulgentia tenebrosis ac tortuosis interpretationibus obscurare ac depravare nitebantur. Quo ut commodiorem sternerent viam *luce clarius* esse clamitabant, illo loco Apostolum *de peccato voluntatis humanæ quæ in unoquoque peccante est, locutum fuisse*, non de illo peccato *quod ante voluntatis tempora, ante obedientium studium, ante scientiæ & conscientiæ ætatem in ipsis supervolasse seminibus à Manichæis hoc est Catholicis fingeretur.* Cùm enim ibidem exhortetur Apostolus: *Non ergo regnet peccatum in vestro mortali corpore ad obediendum &c.* inferebant *omni malo majus fore malum insaniæ qua Apostolus teneretur, si devotionem in rebus naturalibus cavendis exigeret.*

C Hoc jacto fundamento totum Apostoli sensum pervertebant. Nam, aiebant, ob hoc mentionem facit *unius hominis*, non à quo peccatum separat, constat enim, inquiunt, prius mulierem *Evam* deliquisse, sed qui per privilegium sexus magisterium occupasset delicti. Per hunc ergo *intravit peccatum*, imitãdo non generando.

Lib. 1. & 2. contra Iul. oper. imperf. passim

Hieron. lib. 2. dial. adversus Pelag.

Ephes. 2.

Aug. lib. 2. cont. Iul. oper. imperf. f. 452.

Apud Hier. in Comment. 2. c. ad Ephes. & Aug. lib. 6 cont. Iul. c. 10 Pelag. in c. 2 ad Ephes.

Cap. 5. propterea sicut per unum hominem peccatum intravit &c.

Lib. 2. contra Iul. oper. imperf. f. 447. Cont. Iul. libello 2. citato f. 451

Rom. 6.

Ibid. lib. 2. fol. 448.

Pelag. in Comment. & Iul. lib. 2. de oper. imper. f. 384.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 263. Generatio enim non per unum sed per duos efficitur, imitationi verò vel unus sufficit. *Et per peccatum mors* non corporis quæ naturalis est, sed *sine dubio quæ peccatoribus*, id est, *æterna promittitur*. *Ibid.* Quæ transivit forma vel exemplo sive imitatione non generatione. Subdidit enim *in quo omnes peccaverunt*, hoc est, *Ibid. lib. 2. fol. 385. & lib. 6. oper. Iul. c. 24.* quia omnes peccaverunt secundùm illud Davidicum: *In quo corrigit Adolescentior viam suam*, omnes autem pro multis ponit quia paulò post multi vocantur, tamen isti omnes mortem transire dicit *quia in multitudine peccatorum non excipiunt ur pauci iusti, sicut ibi: Non est qui faciat bonum, non est usque ad unum.* *Pelag. in Comment.* Quia ergò multi peccaverunt unum hominem Adamum imitando, ideò etjam in illos mors animæ transivit. Nam si generationem peccato aut infectam aut obnoxiam voluisset ostendere, non dixisset per unum hominem intrasse peccatum sed per duos, quibus constat generatio. *Lib. 2 operis imperf. f. 394. Pelag. in Comment. Et Iul. loco cit. f. 398.* *Usque ad legem enim* Moysis *peccatum erat in mundo*, non prævaricatio, quia contra legem naturæ non Moysi peccando homines, peccati, non prævaricationis erant rei. Usque ad legem autem peccatum regnasse dicens, ostendit regnum peccati lege lata cecidisse, unde cum peccatum non potuerit manere post legem, actionis illud non nativitatis esse convincit. *Iul. ibid. fol. 407. & 438.* *Sed regnavit mors* &c. æterna, quam Adæ si peccasset, se ascripturum Deus spoponderat. *Iul. ibid.* Igitur illa mors peccato debita, pœnalis, non naturalis regnavit non solum post legem, sed etjam ante legem: *Ab Adam usque ad Moysen; etiam in eos qui non peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ*, quia videlicet nullam legem sibi datam prævaricando transgressi sunt sicut Adam Dei mandatum, sed sola naturali lege redarguente & convincente deliquerunt. *Pelag. ibid. & Iul. fol. 399. & 400.* *Qui est forma futuri*, id est, Christi: verum forma à contrario, ut sicut ille peccati ita & hic justitiæ forma, hoc est, exemplum imitantibus propositum esse credatur. *Iul. lib. 2. operis imperf. fol. 401. & 402. Et Pelag. in Comment.* Sed si ut incarnatio Christi justitiæ fuit forma non prima sed maxima; quia & antequam caro fieret, in multis sanctis fulsere virtutes, ita etjam Adam dicitur forma peccati non prima sed maxima. *Sed non sicut delictum ita & donum*, ne in forma æqualitas putaretur. *Pelag. in Comment.* *Si enim unius delicto multi mortui sunt multo magis gratia in plures abundavit.* Superari dicit malum delicti copia gratiæ, & eorum qui salvantur numerum, illis quos prævaricatione sicut Adam periisse asserit qui soli Iudæi sunt, anteponit. *Iul. f. 413 & 418.* Per quod ostenditur, nec mortem illam communem & naturalem intelligi quæ non multos tantum, sed omnes etjam justos capit: nec Apostolum de peccato naturali loqui. *Pelag. in Comment.* Si enim illo peccato omnes mortui, & inde in extrema ætate mundi, aliqui per Christum liberati putantur, quæ veritas est, aut quæ autoritas ejus magistri qui contra tam clarum testimonium totius mundi, dicit in plures justitiam abundasse quàm culpam? *Iul. lib. 2. operis imperf. fol. 417.* *Si enim ob unius delictum mors regnavit per unum*, Adam, qui fuit exemplum peccati, & in cujus similitudinem prævaricantur sub lege peccantes, *multo magis qui abundantiam gratiæ accipiunt* quæ gratia virtutem Christi imitantibus prodest, *in vita regnabunt*, vita in qua regnabunt Sancti, æterna monstratur, ergò & mors quæ iniquitatem voluntariam sequitur æterna credatur. *Iul. ibid. fol. 403. & 414.* *Itaque sicut per unius delictum in omnes homines* &c. *sic* &c. *sicut enim per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi ita & iusti constituentur multi.* *Iul. ibid. fol. 426.* Omnis hic est soluta perplexitas: impudenter de universitate calumnia concitatur, ineptissime in scirpo nodus quæritur. Pronuntiat Apostolus non omnes esse sed multos qui per inobedientiam primi hominis peccata didicissent & multos esse non omnes qui per alterius obedientiam justitiam essent adepti. Nihil hic de exortu humanitatis agitur, mores in diversis studiis publicantur, inobedientia & obedientia studiorum operam non generationis ostendunt. Ac per hoc destruit opinionem peccati naturalis & docet alias esse causas substantiæ, alias voluntatis. Atque illis quidem perversissimarum interpretationum ludificationibus veluti scuto contra præcipuas Scripturas quibus eos Ecclesia suffocabat utebantur quibus velut tecti confidentissime asserebant nemini esse credendum *tam stultam, tam insanam, tam impiam sententiam Apostoli volumine contineri, ut assumat amorem & necessitatem criminum substantia sua causis, id est, ipsis adhæsisse seminibus.* *Iul. lib. 2. apud. Aug. contra Iul. operis imperf. fol. 349.*

Rationes quibus peccatum Originale oppugnant.

CAPVT SECVNDVM.

Ad expugnandam verò Catholicam de peccato originali fidem mirum, quot humanis ratiunculis, velut parricidalibus pugiunculis armati prosilierint: ex quibus potiores ut accuratius res tota percipiatur, ad duo capita revocari possunt. Aliæ namque quandam speciem præferebant ostensivæ probationis, aliæ ad absurditatis impietatisque prærupta ducebant.

Et prima quidem capitalis ratio, qua pœnitus rem confici non dubitabant, ex peccati definitione petebatur. Nullum enim peccatum esse vel esse posse statuebant nisi esset *voluntas adipiscendi vel retinendi id quod iustitia vetat & unde liberum est abstinere.* *Ita definit Iul. ex Aug. lib. 1. operis imperf. f. 37. & 38.* Voluntas autem cum sit motus animi liber, ejus est qui jam per ætatem judicio rationis uti potest: qui sicut habuit voluntatem malam ita potuit non habere, qui autem nascuntur, usum rationis non *Ibid. fol. 43.* habent

habent, igitur nec eligendi facultatem, ac per hoc nec voluntatem, atque his irrefutabiliter concessis nec aliquod omnino peccatum. Nam, inquit Iulianus, *nihil esse peccati in homine si nihil est propriæ voluntatis, vel assensionis, hoc mihi homini [illegible] quod vel leviter sapit sine dubitatione consentit.* Quod argumentum multis in locis ad fastidium repetit. Invidiosissime enim passim [illegible] clamant peccatum non posse nasci cum homine [illegible] ad hominem; quia non natura debet [illegible] ad voluntatem esse demonstratur. *Atque ante actionem propriæ voluntatis nihil in homine esse quod Deus condidit. Nemo enim naturaliter malus est, sed quicumque reus est, moribus, non exordiis accusatur. Nam ante voluntatis propriæ usum, [illegible] reprehensionem ex proposito accedente meretur.* Ex quo fit ut [illegible] & vana sententia qua [illegible] etiam sine [illegible] parvulis conatur ascribere. *Absolute enim vindicatur a crimine qui ipsa rei impossibilitate defenditur.* Ex hoc itaque primo ipso acerbas illas calumnias connectebant, & impingebant Catholicis, quod fingerent malum, sive *peccatum* esse *naturale*, & impietate Manichæa naturalem malitiam imo naturam malam assererent. Quod & sexcenties calumniosissime repetunt. Ita Iulianus quasi unicam affert notam qua Catholici à Pelagianis discernendi sunt. *Hæc sententia est maximum inter Manichæos* (seu Catholicos) *Catholicosque* (id est Pelagianos) *discrimen, & limes quidam latissimus quo à se mutuo piorum & impiorum dogmata separantur; imo magna moles, quasi cœli à terra profunditate disjungens, quod nos omne peccatum voluntati malæ, illi vero malæ commixtioni naturæ,* tribuunt. *Qui cum diversos sequuntur errores, sed veluti de capite fontis istius effluentes communiter ad sacrilega flagitiaque perveniunt.*

Lib. 1. operis imp. f. cont. Iul. f. 70. — *Lib. 3. cont. Iul. [illegible]* — *Lib. 4. ad Bonif. c. 2. [illegible]* — *Pelag. lib. de pec. orig. c. 13.* — *Iul. lib. 2. operis imperf. fol. 170.* — *Lib. 2. f. 225.* — *Lib. 5. cont. Iul. c. 1.* — *Lib. 1. cont. Iul. operis imp. f. 44.* — *Vide lib. 1. cont. Iul. [illegible] lib. 2. de imp. c. 3. & 23. & alibi sæpissime apud Aug. lib. 1. operis imperf. f. 23.*

Isti primæ rationi cohærent aliæ: una, quia *quod ab homine vitari non potest ut caveatur, imputari non potest ut puniatur. Nunquam autem legislator ad hanc venit dementiam, ut præceperit cuiquam, noli nasci, vel [illegible].* Altera etiamsi præciperetur ut tamen præceptum obliget, debet esse possibile. *Amittit enim auctoritatem iudicandi qui modum non tenuit imperandi.* A parvulis autem nullum præceptum impleri potest. Tertia, non potest jure imputari quod non potest caveri: *Nemo autem potest cavere naturalia; igitur nullus prorsus habere potest de naturæ necessitate peccatum.*

Lib. 2. cont. Iul. operis imp. f. fol. 284. — *Lib. 3. cont. Iul. [illegible]* — *Lib. 1. cont. Iul. operis impe. f. 65.*

Quinta ratio est, fieri non potest, *ut res arbitrii, studiorum & voluntatis conditioni hominum misceatur.* Peccatum autem est res arbitrii, studii, voluntatis; non potest igitur seminatione transfundi.

Lib. 6. cont. Iul. c. 9. & lib. 2. cont. Iul. operis imperf. folio 286. & fol. 230.

Sexta. *Res quæ in subiecto est, sine illa re esse non potest, in qua subiecta est*; malum autem est in parente utique in subjecto, igitur *alii rei, id est proli ad quam non pervenit, reatum non potest transmittere.* *Lib. 5. cont. Iul. c. 24.*

Septima. *Naturalia per accidens converti non possunt*, id est, id quod in parente est, accidens voluntatis vitium, non potest fieri filio naturale. Sed peccatum Adæ fuit ejus ex accidente vitium, non igitur potuit innasci naturaliter filio. *Lib. 6. cont. Iul. c. 6.*

Octava, tametsi peccatum posset generatione propagari, à duobus tamen conjugibus baptizatis non potest. *Per rerum enim naturam fieri non potest ut illud prebeantur tradere parentes quo caruisse creduntur, in coniugibus autem baptizatis unde iam remansit malum ex quo generentur mali*, quia quidquid in eis mali erat baptismo dimissum est. Hoc sane argumentum Pelagiani *acutissimum* esse censebant. Cui accedit quod *corpus mulieris baptizatæ sit templum Dei.* Incredibile est autem in *utero eius hominem sub diabolo futurum, nisi renascatur ex Deo, posse formari.* *Lib. 6. cont. Iul. c. 7. & lib. 3. de pec. merit. c. 3.* — *Lib. 2. cont. Iul. c. 1. & 9.* — *Aug. Epist. 105. [illegible]* — *Lib. 6 cont. Iul. c. 24.*

Nona, si dicatur superesse in baptizatis concupiscentiam seu libidinem cujus motu in prolem culpa transfunditur, è contrario, illa est [a] *naturalis & bona probabilis in genere suo* [b], *affectio naturalis & innocens*; [c] *nec ulla mali necessitas in carne*: ergo per illam non potest peccatum tradi. Quam rationem tanti fecere Pelagiani ut ad eam destruendam nati sint omnes libri, quos Augustinus contra Iulianum scripsit. *a Lib. 4. cont. Iul. c. 2.* — *b Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 100. & alibi sæpè* — *c Lib. 3. cont. Iul. c. ult.*

Decima, *Si nec parenti post conversionem obsunt peccata propria, quanto magis filio eius obesse non possunt? nulla enim ratione conceditur ut Deus qui propria peccata remittit, imputet aliena.* *Lib. 2. de pec. merit. & remiss. c. 27.*

Undecima, *Hæc forma etiam in homine malo observari debuit, quæ servatur in diabolo*: sed diabolus *non damnatur nisi ex vitiis propriæ voluntatis*, ergo &c. *Lib. 3. de pec. merit. c. 8. & lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 65.*

Denique ne scripturarum autoritate destitui viderentur causæ suæ quasi fortissimum firmamentum Iulianus esse voluit propheticum testimonium, quo per Ezechielem dictum legimus, *quod non erit parabola qua dicebant, parentes uvas acerbas edisse & dentes obstupuisse filiorum, nec morientur filius in peccato patris, nec pater in peccato filii, sed anima quæ peccat ipsa morietur.* *Lib. 6. cont. Iul. c. 20.* — *Lib. 6. cont. Iul. c. 25.* — *Ezech. 18.*

Absurda quæ ex Originalis peccati fide à Pelagianis inferuntur.

CAPUT TERTIUM.

Absurditates vero quas ex originali peccato consequi putabant erant istæ. Primò: *Si peccator genuit peccatorem, iustum quoque iustum gignere debuisse*; sed hoc absurdum, ergo & illud. Cui simile est istud, *quod natus de baptizato habendus esset velut baptizatus.*

Lib. 2. de pec. merit. & remiss. c. 9. & 25. — *Ibid. c. 25.*

Secundò, sequeretur *peccata omnium parentum omnibus filiis imputari.* Tertiò, *peccatum esse substantiam.* Quartò, *parvulis inelius esse non nasci.* Quintò,

3. Contra Iul. c. 23. Indicatur lib. 5. contra Iul. c. 8. — *Lib. 5. c. 11.*

Lib. 1. cont. Iul. oper. imperf. f. 70. & lib. 2. f. 283. Lib. 2. cont. Iul. c. 1. & 9.

Quintò, *à parvulis auferri non posse; quoniam quod naturale est & innascitur usque ad finem eius, cui à principiorum causis subhaeserit perseverat.* Sextò, desperationem perfectionis seu perficiendae virtutis ingeri; *quia ingenerata vitia incredibile est posse consumi, quae iam nec vitia deputanda sunt; non enim peccat qui non potest aliud esse quam creatus est.* Septimò, imo numquam hominem fieri posse bonum, unde Iulianus: *Si aliquis malus condi posset nunquam in bonum ablutione transiret.* Octavò, *Parentes esse iure damnabiles, imo comparari parricidis, in quibus sit causa, ut filii cum damnatione nascantur; & ut ad dominatum exercendum in homines diabolus perveniret.*

Lib. 4. contra Iul. c. 7. Lib. 5. cont. Iul. c. 10. & lib. 3. c. 24. Lib. 1. cont. Iul. c. 4. Lib. 3. cont. Iul. c. 24. & 25. & lib. 2. de nupt. c. 26 & 27. & alibi passim: Lib. 1: oper. imperf. contra Iul. f. 71. Lib. 2. de nupt. & concup. c. 26

Nono, tanquam certissimam asserebant nuptias vel etiam nuptialem concubitum damnari & à diabolo esse institutum, *si ad quod unde damnabiles generentur habere credantur. Ut statuitur de nuptiis origine malum,* inquit Iulianus, *causa mali est conventio nuptiarum. Omnis autem causa mali est expers boni. Accusari ergo possunt excusari non possunt.* Et alibi: *nusquam sine commixtione nuptiae corporales, tu dicis, quicunque ex illa commixtione nascuntur, ad diabolum pertinere; dubio procul pronuncias nuptias ad ius daemonis pertinere.* Huc trahebant & illud Christi, *ex fructibus suis arbor cognoscitur.: necesse est enim malum esse per quod & ex quo malus fructus apparuit. Quomodo, ergo, tu audientiam putaris, qui dicis bonum esse coniugium, de quo nihil aliud quam malum prodire defiuis? Constat igitur mala esse coniugia si peccatum inde originale deducitur nec posse defendi nisi fructus eorum innocens approbetur.*

Lib. 2. de nupt. & concup. c. 28.

Decimò, simili modo arguebant; *peccatum originale est vel ex voluntate vel ex natura: Si ex voluntate, mala est voluntas quae peccatum facit, si ex natura, mala natura.* Supponebant autem non esse ex voluntate, qua parvuli carent, ergo ex natura. Nec dissimiliter inferebant malam esse commixtionem, sexus corpora, foecunditatem ut libro secundo de nuptiis passim videre licet; verùm ista bona sunt par[illegible] omnes esse iniquitatis immunes. Quod ut pertingerent, insinuare se nitebantur cordibus parum intelligentium laude operum divinorum, atque est *laude naturae humanae, laude feminis, laude nuptiarum, laude utriusque sexus commixtionis, laude foecunditatis, quae omnia bona sunt.* Quin etiam laude libertatis, per quam dicebatur culpa propagari: ut inter tot praeconia innocentiae nulla pateret rima qua peccatum fingi posset ingressum. Nam sunt illae eorum voces [a]: *de hoc opere quod non habet culpam nasci culpa non potest, de carne quae à peccato libera est non nascuntur peccata.* [b] *Mala ex bonis esse non possunt. Per opus Dei opus diaboli transire non sinitur. Non potest mali radix in eo locari quod donum Dei est. Rerum ratio non sinit, ut de bono malum & de iusto iniquum aliquod proferatur.*

Ita passim Iul. toto lib. 2. de nupt. & lib. 2. oper. imperf. Aug. lib. 2. de nupt. & concup. c. 26.

a Lib. 5. cont. Iul. c. 16. b Lib. 2. cont. Iul. c. vlt. & lib. 6. contra Iul. 21.

Undecimò [a], *Hominem non esse opus Dei* [b]: sed à diabolo duci originem nascentium [c]: *erit enim creator & auctor hominum, si ex hoc veniret creaturis, quod natura quae primùm condita est infusa est humanae.* Qua calumniosa ratiocinatione

a Lib. de pecc. orig. c. 33. b Lib. 3 cont. Iul. c Lib. 2. cont. Iul. c. 8

passim inculcabant naturã esse malam, diabolicam, nec imaginem Dei. Unde Iulianus quodã loco: *Capienti ratiocinanti credo, quod naturam videlicet diabolicam sine ambiguitate deputas. Nam si in ea, vel per eam est, propter quod homo à diabolo possidetur irrefutabiliter diaboli est, per quod Dei imaginem sibi potuit vendicare. Imo nec imago Dei est, quae per exortum suum in regno diaboli est.* Quare cum constet creationem hominum Deo esse tribuendam etiamsi nascentes mali aliquid ex parentibus trahere possent, addit Iulianus: *expiarentur manibus Dei & opificis maiestate.*

Lib. 1 oper. imperf. cont. Iul. f. 72. Lib. 5. cont. Iul. c. 15

Duodecimò, Deum iniustissimum fore & crudelissimum: *quemadmodum autem*, inquit Iulianus, *non est iniquus Deus cum baptizatis donat peccata propria, parvulos condemnat, quia cum ab illo crearentur, nescientes nec volentes etiam ex illis parentibus quibus remissa fuerant, traxit aliena?* Unde alibi exaggerat insignita illius immanitatem: *apud quem igitur impoenitam innocentiam scelus gravare exterminum? Quis iste sit qui hos (parvulos) adiudicaret reos? tam excors, tam trux, tam oblitus Dei, & aequitatis barbarus perduellis? Laudamus prorsus ingenium tuum: apparet eruditio. Non potuisti aliter dignam odio generis humani iudicis nefario sui immo tyranni allegare personam, quam dicendo hunc fuisse cuius persecutio hos qui nihil peccavissent, verùm etiam eos qui nec peccare potuissent.* Haec & plura Iulianus. Reum denique, non Deum vocat, sententiamque Catholicorum *inhumanam, sacrilegam, funestam.*

Lib. 2. contra Iul. c. 1. & alibi passim: Lib. 1: oper. imperf. cont. Iul. f. 43: f. 51 f. 45

Decimotertiò, *Deum homines fecisse diabolo.* Hoc est, ut exponit Augustinus *Deum hoc creando intendere hoc curare, hoc sui operis ratione providere, ut habeat diabolus servos quos ipse sibi diabolus facere non potest.* Nullum enim videbat fructum aut finem *cur hoc crearet bonitas Dei, quod malignitas diaboli possideret.* Unde Deum vocat Iulianus: *Ad inimici sui lucrum semper andrytrium.* Itemque, *hoc inter se foedus iniisse diabolum & Deum, ut quicquid perfunderet Deus, quicquid nascitur diabolus sibi vendicet; ea tamen lege, ut ipsa commixtionem quam diabolus inspiravit Deus noxia virtute foecundet.*

Lib. 2 de nupt. & concup. c. 16: Lib de pecc. orig. c. 40. Lib. 6. cont. Iul. c. 9: ibid.

Decimoquartò, magnis argumentationibus nitebatur Iulianus ad hanc impietatis abruptum perducere, ut *Christi caro* [illegible] *à carne peccati*, hoc est, similiter esset peccati originalis reus, nempe, *quia de Maria nata est, cuius virginis caro sicut caeterorum omnium ex Adam fuerat propagata.* Sic enim putabant Christum, qui venisset *in similitudine carnis peccati*, & caeterorum hominum nullam statui debere differentiam.

Lib. 5. contr. Iul. c. 15

Denique, *Ita esse animarum traducem ut Tertullianum & Manichaeum profanitate damnandum fuisse etiam corporum. Quod tam nefarium est*, inquit Augustino Iulianus, *ut cum à nobis in epistola quam ad Orientem misimus fuisset obiectum, tu in libris quos nuper ad Bonifacium misisti, negando à te propulsare conatus.* Novam enim singularum animarum creationem acerrimè Pelagiani ex rationum & sacrilegii ecclesiae sue Catholicae, ut vendicabant, auctoritate tuebantur: ut ita si constaret

Lib. 2: oper. imperf. contra Iul. f. 390 Lib. 3: ad Bonif. c. 10: Lib. 2: oper. imperf. contra Iul. f. 235

 nihil

Ibid. f. 229. *nihil eam debere seminis corporalis* nihil etjam culpæ in eam posset corporali propagatione transfundi. Quamquam illam de origine animæ *non necessariam quæstionem* eos movisse dicit Augustinus, non tam ut peccatum originale destruerent quam, *ut re manifesta aliarum rerum obscuritate tegendo molirentur latendi locum.* Lib. 3 ad Bonif. c. 10.

A Unde odioso nomine Catholicos passim vocitabant sicuti *Manichæos* ita etjam *Traducianos*, & Augustinum, *Traducianæ nationis primatem*: Non solum propter traducem animarum quam eis calumniando tribuebant sed maximè peccati originalis de quo hactenus. Passim lib. 1 & 2. operis imperf. cont. Iul.

Pelagiani præcones & patroni libidinis.

CAPUT QUARTUM.

NUNC de pœnis ejus quas partim *in hac vita partim in futura* luimus, deinceps videndum quid senserint. Sunt verò vel animi vel corporis. In animo concupiscentia & ignorantia: in corpore miseria mortalitatis ac denique mors.

Concupiscentiam, quæ alio nomine libido dicitur hic intelligimus non tantum illam quæ in carne sentitur, sed omnes omnino cupiditates quibus etjam animus in vita sæpius voluntati turbatur, quas omnes in Pelagianorum opinione sicut cæteras animi passiones naturaliter homini tam ante quàm post peccatum patri plane ratione, ut nunc in hac mortalitate experimur a Deo inditas jam supra sufficienter dictum est.

De illa vero corporis quasi concupiscentia, quæ usitatius libido dicitur, *& corpus*, ut Augustinus loquitur, *non solum extrinsecus verum etiam intrinsecus vindicat, totumque commovet hominem, animi simul affectu cum carnis appetitu conjuncto atque permixto*, idem omnino judicandum. (Lib. 14. de civit. Dei c. 16.) Quod etsi supra utcunque significatum fuit, tamen in illa depingenda magnopere linguam suam Iulianus exercuit multaque dixit quæ veritas improbat, attexenda nonnulla sunt ut Pelagianorum hac de re sententia clarius elucescat. Solemne Pelagianis fuit magnis præconijs in hujus affectionis prædicatione effundi. Testatur hoc sexcenties & stomachando exprobrat Augustinus: *Non usque adeo putandum est perisse frontem de rebus ut hoc dedecus* (laudandi libidinem) *nisi in tali forte auditorio peret, ubi te recitaturo* (laudes ejus) *considentibus discipulis suis magister Cœlestius aut Pelagius præsideret.* (Lib. 3. cont. Iul. c. 6.) Et alibi: *Iste autem audet in Ecclesia Christianæ magistrum in cælo sedentem recitare libidinis laudes.* (Lib. 6. c. 11.) Nec vero id Iulianus inficiatus est. Hæc enim sunt verba ejus quodam loco: *Meritoitaque & in bene utentibus genus concupiscentiæ modusque laudatur, & in turpibus excessus ejus punitur.* (Lib. 2. de nupt. c. 19.) C Hinc est quod eos passim vocet [a] *patronos*, *defensores*, [b] *fautores*, [c] *impudentissimos laudatores* libidinis, de qua *Pelagiani etiam libris gloriantur tanquam de aliquo bono*, & [d] *vehementer arguentibus trajiciuntur*. Hinc ipsam libidinem [e] *susceptam Pelagianorum* vocare solet à judicijs forensibus petita metaphora, ubi susceptos dicunt, quibus advocati patrocinantur. Quod patrocinium eos concupiscentiæ carnis non tam veritatis

a Lib. 4. cont. Iul. c. 15. b Lib. 4. c. 14. c Lib. 2. c. 3. d Lib. 4. c. 14. e Lib. 4. cont. Iul. c. 2. 11. 12. 15. & lib. 5. c. 8. & lib. 6. c. 9. & alibi sæpissimè.

quam voluptatis causa præstitisse suspicari pronum est, *ut eius si non usibus saltem laudibus oblectarentur quicunque eorum propositi continentia carnalis conjugio non fruebantur.* (Aug. lib. 2. de nupt. & concup. c. ult.) Hinc enim est quod eos frequenter in suspicionem collis honis vocat; *Itane habere tecum libido & amicitiam meretur & bellum, ut abs te & expugnetur in te & defendatur adversus me? bellum vero, tum latet, amicitia patet. Ex hoc quod patet suspectum facis & quod latet &c. Quomodo vis ut credamus adversus aculeum te dimicare libidinis, cum libros impleas laude libidinis?* (Lib. 3. cont. Iul. c. ult.) Et rursum pressius alibi: *Cautius tantum licere posse quis crederet, ut sibi laudatorem etiam de suis expugnatoribus provideret? Absit quidem ut aut istorum aliquem vel Apostolorum vel quorumcunque sanctorum mirabiliter tamen, si vel ipsi unquam haberemus noverimus qui simul utrumque se esse profitentur inexplicabilibus modis, expugnatorem scilicet defensoremque libidinis.* (Lib. 4. cont. Iul. c. 2.)

B Sed quantumvis libidinem Iulianus sine pudore diligeret & ejus laudes impudenter spargeret, sucinite tamen ipsis naturæ legibus victus *pudendam* eam esse fatebatur, & quadam inverecunda verecundiæ præfatione ignosci *necessitati suæ libertatique* postulabat. Ex quo profectum est, ut quantumvis eam speciosis novisque titulis extolleret, quædam tamen ejus nomina quæ naturæ humanæ nescio quid pudoris incutiunt, velut scopulos exhorresceret. Vocavit enim eam in suis scriptis sæpius [a] *voluptatem* [b], *Voluptatem carnis* [c], *sensum* [d], *commixtricem seminum & collectricem* [e], *appetitum mutuum* [f], *appetitum naturalem* [g], *calorem genitalem* [h], *membrorum potentiam* [i], *vitalitatem* [l], *generationum potentiam* [m], *membrorum vigorem* [n], *concupiscentiam* [o], *ignem vitalem* [p], *concupiscentiam naturalem*: sed ut observat [q] Augustinus, [r] *debuit eam appellare libidinem, sive sicut eam divinus sermo appellare consuevit concupiscentiam carnis.* Et cur obsecro? nempe *ne, ut aliquid aliud, non ipsam laudare videretur.* Quem enim non pudeat id laudare, quod pudet & putet? Pudet enim ex ipso rationalis naturæ sensu *carnem* contra spiritum *concupiscere* neglectoque naturali mentis imperio membra incentivo *libidinis* commoveri. Quod genus infirmitatis atque rebellionis quoniam ipsis vocabulis *libidinis* & *concupiscentiæ carnis* exprimitur, alijs vocabulis libentius utebatur, quibus naturalis quadam vel bonitas vel perfectio designari videretur.

Lib. 3. operis imperf. cont. Iul. f. 260. Lib. 5. cont. Iul. c. 5. & Lib. 4. c. 9. & 12. a Lib. 2. de nupt. c. 9. & lib. 6. cont. Iul. c. 24. b Lib. 5. cont. Iul. c. 8. c Lib. 4. cont. Iul. c. 14. & lib. 6. c. 18. d Lib. 2. de nupt. c. 13. e Lib. 5. cont. Iul. c. 16. f Lib. 2. de nupt. c. 7. g Lib. 4. cont. Iul. c. 2. h Lib. 2. de nupt. c. 7. i Lib. 5. cont. Iul. c. 15. l Lib. 2. de nupt. c. 13. m Lib. 2. de nupt. c. 19. n Lib. 2. de nupt. c. 10. o Lib. 3. cont. Iul. c. 3. p Lib. 3. cont. Iul. c. 21. q Lib. 4. cont. Iul. c. 20. r Lib. 2. de nupt. c. 26.

Libidi-

Libidinem non esse malam varijs argumentis astruunt & Scripturas solvunt.

CAPVT QVINTVM.

VT igitur morbidam istam humani animi simul & carnis affectionem quę permixto utriusque appetitu concitatur, in tuto ab omni argumentorum impugnatione collocarent, ante omnia pervicacissimè negabant eam malam vel quoquo modo vitiatam. a *Concupiscentia*, inquit Iulianus, *mala qualitas non est*: Et alibi: b *Non esse in natura malum defendimus*, & rursum: c *Non est in carne malis necessitas*. Malitiam verò ab ea omnem removebant multis argumentis.

a Lib. 6. cont. Iul. c. 18. b Lib. 3. cont. Iul. c. ult. c Ibidem

Primò quidem, quod ille esset error Manichæi, qui duas statuens in uno homine permixtas esse naturas bonam & malam, carnis concupiscentiam non tanquam accidens vitium, sed tanquam malum naturale culpabat, hinc gravem invidiam concitabat Augustino Iulianus, quod *naturale* sive *originale* defenderet. *Perfectè*, inquit, *Manichæus est qui malum originale defendit*. Quæ criminatio non tantùm ex peccati originalis defensione sed etiam ex libidinis vituperatione nascebatur. Vnde alibi Augustinus: *Non sicut insimulas cum Manichæis dicunt, Catholici, in esse carni sua mali necessitatem quod malum illi substantiale & Deo coæternum esse mentiuntur; sed dicunt sane cum Apostolo: Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ.*

Vide lib. 6. cont. Iul. c. 6 & alibi passim

Lib. 2. de nupt. c. 29.

Lib. 5. cont. Iul. c. 6.

Secundò, quod Deus eam ut magnum donum Abrahæ & Saræ contulisset: *Certè* (ait Iulianus) *hanc concupiscentiam, sine qua nulla fecunditas, malum naturale definisti, unde ergo per donum cæleste in senibus excitatur? Astrue jam hoc si potes ad opus diaboli pertinere, quod Deum vides conferre pro munere.* Et rursum quod eam in supplicio subtraxisset Abimelech, placatusque reddidisset: *Vide ergo, utrum naturale malum dici debet quod interdum aufert exasperatus Deus, redditque placatus.*

Lib. 2. de nupt. c. 10. & 12.

Ibid. c. 13.

Tertiò, *quia carnem suam nullus odit*, nihil igitur in ea mali quod odium mereatur.

Lib. 6. cont. Iul. c. 15.

Quartò, *si pesset calor genitalis*, hoc est, *concupiscentia carnis malum esse naturale extirpandus erat non comprimendus*, hoc est, non frænandus tantùm & ad modum adigendus, sed penitus vi mentis è corpore auferendus erat. Quia, inquit, *nihil ad innocentiam promovet modestia* (hoc est, moderatio) *rei per proprium genus nocentis*.

Quintò, *si malum esset concupiscentia, carerent ea qui baptizantur*, ita Iulianus. Baptizati enim, inquiebant, sunt *templum Dei*, in quo non tantum nihil potest esse mali, sed *nec aliquid quod mortificetur*: vel si aliquid in baptizatis superest mali, sequitur sane, quod absurdissimum est, *non innovari homines per baptismum, sed quasi innovari; non liberari, sed quasi liberari; non salvari, sed quasi salvari*: juxta Epicurum qui negavit *esse corpus Deorum, sed tanquam corpus,* *nec sanguinem, sed tanquam sanguinem.* Imò Baptisma non dare omnium indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina sed radere, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum resecanda peccata. Præter quam absurditatem, alia gravissima incommoda si mala esset libido sequi conqueruntur, videlicet

Ibid. c. 16.

Ibid. c. 14.

Ibid. c. 14.

Ibid.

Lib. 1. ad Bonif. c. 12.

Sextò, *per Deum creatum esse unde homines nascerentur, per diabolum autem unde parentes commoverentur* ad concubitum scilicet. Hoc est quod alibi dicit *motum genitalium à diabolo esse repertum.*

Lib. 3. cont. Iul. c. 16 & lib. 2 de nupt. c. 34.

Septimò, *commixtionem conjugum à diabolo fuisse repertam*. Ideoque *ante peccatum nullum futurum fuisse concubitum.*

Lib. 1. ad Bonif. c. 5. & 2. cont. Iul. operis imperf. fol. 432.

Octavò, *aliunde quam unde totum est esse genitalem corporis partem*, hoc est, non ex Deo sed ex diabolo.

Lib. 1. ad Bonif. c. 5. & 5. cont. Iul. c. 9.

Denique irrefragabili vinculo putabant sequi nuptias esse damnandas ac diabolo autore institutas. Iulianus, *si non sunt nuptiæ sine libidine, & generaliter à vobis libido damnatur, damnatis & nuptias.* Quas posteriores absurditates maximè que postremam ita inferebant sequi ut eas etiam ab Augustino & Catholicis asseri confirmarent. Hinc enim illæ natæ in Augustinum calumniæ: *Baptisma non verè homines novos facere asserunt, id est, non plenam dare remissionem peccatorum, sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios sæculi, id est diaboli remanere contendunt.* Et alibi: *Ita nuptiæ quæ sine concupiscentia sine motu corporum, sine necessitate sexuum uti dicit esse potuerunt, à te pronuntiantur laudabiles. Ista verò conjugia quæ nunc aguntur à diabolo definis inventa & profiteris mala diabolica, morbum postremo debere non conjugum nunc pati.* Hinc item illa *quod diabolo conjugia transscriberet*, quod eum *genitalium commentaretur artificem* quod *excitatorem viror in assereret*. Contra quas opinionum quasi portenta Catholicarum sic Iulianus definiebat: *Fugienda opinio est quæ putat vel in membris hominis vel in sensibus membrorum aliquid diabolum condidisse.* Quod verò Augustino exprobrat nuptias ab eo morbum non conjugiū esse nuncupatas, inde natum est, quod Augustinus illo loco Apostolico *non in morbo*, ut ipse legit, *desiderij*, contra libidinem uteretur. Concupiscentiam enim sive libidinem non esse humani animi morbum neque pœnam, omnibus disputandi viribus contendebat, cum tamen *nuptiarum remedium*, ei provisum esse fateretur: *laudas*, pudicitia conjugalis, *talis remedio non egentes.* Per morbum itaque apud Apostolum, peccatum fornicationis intelligebat: Non libidinem, quia, inquit, *non potest dici morbus, sine quo non est connubium, quia potest esse*

Indicat lib. 4. cont. Iul. c. 10. & 11.

Lib. 6. cont. Iul. c. 11.

Lib. 4. cont. Iul. c. 10.

Lib. 1. ad Bonif. c. 3. & lib. 2. c. 13

Iul. lib. 2. de nupt. c. 35.

Iul. lib. 6. apud Aug. cont. Iul. c. 8.

Lib. 4. cont. Iul. c. ult.

1. Thess. 4. Lib. de nup. c. 8.

Lib. 3. cont. Iul. c. 15. & 21.

Lib. 4. cont. Iul. c. 10. & lib. 5. c. 9.

esse commixtum præter peccatum, morbus autem peccati [illegible] *dicitur.* Et alibi: *In Sacramento* [illegible] *& in omnem* [illegible] *morbus est,* [illegible] *Apostolus* [illegible] *pro remedio concessit, cum per reverentiam nuptiarum à morbo fornicationis* [illegible]

In lib. 1. op. imperf. apud Aug. cont. Iul. fol. 90.

A *clesia hominis muniebat* humiliter ab alio Ioannis Apostoli loco, quo *concupiscentia carnis non esse à Patre dicitur*, sicut Iulianus exponebat. Luxuriam enim significatam voluit non libidinem.

1. Ioan. 2. Lib. 4. cont. Iulian. 13.

Admittunt malas consuetudines: eas esse legem in membris; & caput septimum ad Romanos pervertunt. Multasque calumnias in Catholicos comminiscuntur.

CAPUT SEXTUM.

SEd quia præ cæteris scripturis eos stringebat & urebat operosa illa disputatio qua conflictum hominis contra internos sive animi sive corporis concupiscentiæ lectantis motus exponit Apostolus: ut eam evaderent dogmatum suorum vestigia [illegible] hoc fundamentum jecere Pelagiani aliis quoque erroribus suis tuendis necessarium, nihil quidem mali sive peccati sive vitiosæ concupiscentiæ ex parentibus trahi à nobis; veruntamen peccandi frequentatione malas consuetudines contrahi quibus etiam renitente quodammodo voluntate præcipitemur in malum: has solas esse, quæ bene vivendi resistant voluntati, *neque verò*, ait Pelagius, *alia nobis causa difficultatem bene faciendi facit quam longa consuetudo vitiorum.* Item: *omne illud tempus quo negligenter edocti, id est, ad vitia eruditi sumus, nunc nobis resistit, contraque nos renit & novam voluntatem impugnat usus veteris.* Et infra dicit, *longo peccandi usu homines quodam modo bonum naturæ obruere.* Et rursum alibi: *Est voluntas, sed non est effectus, quia carnalis consuetudo voluntati resistit.*

Ad Rom. c. 7. — Epist. ad Demet. — Ibid. — Ibid. — In Comment. c. 7 ad Rom.

Hanc verò consuetudinem non solum benè vivendo dicebant posse superari, sed etiam credi volebant, baptismi Sacramento penitus tolli, ita ut post baptismum nihil in carne superesset quod contra spiritum niteretur. Unde Pelagius cum sibi objecisset: *Sed caro secundum Apostolum contraria est inquies*, ita respondet: *qui fieri potest ut cuicumque baptizato sit caro contraria, cum secundum eundem Apostolum in carne non esse intelligatur? Ita enim ait: Vos autem in carne non estis.* Ubi omnem carnis resistentiam quam Pelagiani in consuetudine solent agnoscere vult per baptismum esse sublatam. Hinc enim nata est & illa calumnia quam supra vidimus, quod Catholici dicerent, *baptismate non plene homines renovari.* Quo sensu & Iulianus dixit: *Ille* (Apostolus) *in membris legem per flagitiorum usum sancitam consilio inter principia tamen emendationis rebellem consuetudinem malam vocabat, quæ ab eruditis etiam sæculi dici solet esse secunda natura.* Rebellionem enim consuetudinis non agnoscit Iulianus nisi inter principia emendationis ante baptismum, quæ ut consuetudinis malo liberetur, divinam gratiam implorari decet. Et clarius exprimens quid sibi vellent, Augu-

Lib. de nat. & grat. c. 22. — Lib. 1. cont. Iul. operis imperf. c. 94.

B

A stinus: *Sed ne fortè*, inquit, *essem catechumeni exponeres vocem in lavacrum regenerationis adhuc sperantis, post quod lavacrum nullam legem peccati restitisse* [illegible] &c. Et alibi: *Responde ergo cur sic ista facias, qui omni modo in lavacro* [illegible]? Quod ut clarius caperemus quam vocem, inquit, *Scio quia non habitat in carne mea bonum, baptizati esse cur negas?* Apertè enim Iulianus dicebat: *Ea peccatum non habet aliud quod mittere licet.* Ex his igitur perspicuè [illegible] totum illud caput septimum ad Romanos, ubi Apostolus mortalitatis hujus ærumnas quas ex conflictu carnalium desideriorum, quibus omnes nascimur, Sanctissimi quoque patiuntur & gemunt, in hæreticum suum sensum torquendo pervertebant. Cùm enim viderent, ut Augustinus notat, totam istam hæresim suam qua nullum in homine peccatum aut malum nasci statuebant *funditus subrui, non aliter ex Apostoli vocibus exire conabantur nisi quanta poterant contentione asseverarent, non illic ipsius Apostoli accipiendam esse personam sed adhuc sub lege nondum sub gratia positi cujuspiam Iudæi, contra quem sua mala consuetudine pugnaret.* Sensum Pelagianorum omnium luculentissime ipse Dux gregis Pelagius expressit: *Hoc quod inde Apostolo intelligere cupiunt omnes Ecclesiastici viri in peccatoris & sub lege adhuc positi asserunt eum dixisse persona, qui nimia vitiorum consuetudine velut quadam tenebatur necessitate peccandi, & quamvis bonum appeteret voluntate, usu tamen præcipitabatur in malum. In persona autem unius hominis designat populum sub vetere adhuc lege peccantem, quem ab hoc consuetudinis malo dicit liberandum esse per Christum, qui credentibus sibi primo omnia per baptismum peccata dimittit, deinde imitatione sui ad perfectam incitat Sanctitatem, & vitiorum consuetudinem virtutum vincit exemplo.*

Lib. 3. cont. Iul. c. 26. — Aug. lib. 6. cont. Iul. c. 16. — Ibid. — Lib. 6. cont. Iul. c. 24. — Lib. 1. cont. [illegible] c. 8 ad Bonif. — Lib. de grat. Christi c. 39.

C Succinit præceptori discipulus Iulianus: *Iudæum sub lege positum describebat Apostolus.* Et alibi: *Exagitabat Apostolus vim consuetudinis.* Itaque omnes illas Apostoli voces: *Ego carnalis sum venumdatus sub peccato: non ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio quia non habitat in me, hoc est in carne mea bonum. Video aliam legem in membris meis repugnantem legi mentis meæ:* Et similes, sic accipiebant non quasi aliqua peccandi concupiscentia ex parentibus tracta signi-

Iul. lib. 3. cont. Iul. c. 26. — Lib. 6. c. 23.

significaretur in Apostoli jam baptizati & Sancti corpore vel animo superesse, motusque libidinis suscitare, sed sola peccandi consuetudo, quam usu sibi Iudæus & quisque pepererit. In cujus persona mox Apostolus ingemiscendo & baptismum postulando subjecerit, *Infelix ego homo quis me liberabit de corpore mortis hujus*, hoc est, *à consuetudine videlicet mortifera corporali*, inquit Pelagius: Iudæorum enim superbia quos *in se transfigurabat* Apostolus *contemnebat*, inquit Iulianus, *dona Christi velut sibi non necessaria, quod veniam daret ille peccatis per baptismum quæ ipsi legis admonitione vitarent.* Quem sensum latius prosequitur & inculcat commendatque alibi idem Iulianus, corpus mortis exponens peccatorum reatum, quæ consuetudine, hoc est, *improborum imitatione* collecta sunt, quibus per baptismum liberamur. Legem in membris *consuetudinem malam*. Hæc enim capitis illius commemorata interpretatio non solum est a *Iuliano* carptim multis locis, sed etjam continuata ipsius [b] *Pelagii*. Cum ergò velut interitum erroris sui exhorrescerent aliquid mali istis Apostoli verbis intelligere quod ex parentibus propagaretur in proleni & in peccandi libidines æstuaret, consequenter Augustini interpretationem qua totum A illum locum de ipso Paulo cunctisque Sanctis, cum interno vitiorum innatorum exercitu, in hac mortalitate luctantibus exponeret, gravissimis calumnijs infamarunt: ut quod doceret *Apostolum hæc ista dixisse (non habitat in carne mea bonum) non ego operor illud sed quod habitat in me peccatum, quasi qui se vellet intelligi renitentem in scorta aliqua manu prostituta voluptatis abduci:* atque hac de causa *Apostolum etiam Paulum vel omnes Apostolos semper immodicata libidine fuisse pollutos.* Item *nec in castoso quidem corpore libidinem posse frenari.* Quin etjam *prostitutionem corporis objicit & naturam carnis accusari.* Hanc esse Manichæorum opinionem, quam Augustinus à Fausto præceptore didicisset; qui per *legem membrorum resistentem legi mentis, naturam malam significatam fuisse voluit.* Denique *non esse dubium*, dicebat jactando Iulianus, *eversionem sanctitatis contaminationem pudicitiæ, morum labem Augustini convenire, imò inesse dogmatibus: qui ideò in naturæ invidiam malæ conversationis sordes refunderet ut peccantibus metum demeret, quorum obscœnitates Apostolorum & Sanctorum omnium consolaretur injurijs eo quod vas electionis Apostolum Paulum sæpe dixisse commemoraret, non enim quod volo bonum hoc ago, sed quod odi malum illud facio.* B

In Comment. Loc. — *Iul. lib. 6. apud Aug. cont. Iul. c. 23.* — *Iul. lib. 1. operis imperf. f. 82. 83. 84 & seqq. Fol. 54.* — [a] *Lib. 6. cont. Iul. c. 23. lib. 3. c. 26 lib. 1. operis imperf. fol. 82. & 94. & alibi* — [b] *In Comment. c. 7. ad Rom. late* — *Ita Iul. lib. 6. apud Aug. cont. Iul. c. 23* — *Lib. 1. ad Bonif. c. 8.* — *Lib. 6. cont. Iul. c. 11.* — *Iudicatur lib. 6. cont. Iul. c. 23. in fine* — *Iul. lib. 1. operis imperf. f. 95.* — *Lib. 3. cont. Iul. c. ult.*

Bonam esse libidinem multis probant.

CAPVT SEPTIMVM.

SED non contenti Pelagiani ab omni malitia sive culpæ sive pœnæ purgasse concupiscentiam, etjam bonitatem atque innocentiam ejus magno studio Philosophicis fucatisque armati rationibus defenderunt, ut etjam solidis more suo fundamentis assereret Iulianus, definiendo, dividendo, ac disserendo, originem, speciem, modum, qualitatemque ejus quasi medicinaliter indagavit.

Et primò quidem esse voluit nihil aliud eam quam sensum. Vt enim id quod Augustinus dixerat augeri concupiscentiam minuique convelleret, *sensus est*, inquit, *concupiscentia & mala qualitas non est, ergò quando minuitur concupiscentia, sensus minuitur.* Vbi tam ipse quam Augustinus de habitualiter illa manente concupiscentia loquuntur, quæ cum omni homine nascitur, atque unde animi carnisque actuales motus ac desideria pullulant. Hanc statuit esse sensum, hoc est potentiam quandam hominis illam, ut videtur, quam Philosophi appetitum sensitivum nuncupant, vel aliquem certè sensum externum. Clarius hæc indicat alio loco, *Caro concupiscit*, scilicet motibus actualibus inhiando rebus desideratis, *Quia carnaliter anima concupiscit. Siquidem sine anima caro nec sentiat. Concupiscere autem viventis sentientisque natura est, sine quo sensu membra moveri non possunt, id est per semetipsa concupiscere nequeunt*, A *qui sensus concupiscit etiam sine membris ut in spadonibus.* Quod Augustinus tanquam verum exponit de irritis concumbendi conatibus & concupiscentiæ carnalis affectibus quibus & spadones moventur etsi destituti carnis effectibus. Vnde etjam supra sensum esse dixit idem August. non ipsam habitualem concupiscentiam sive vinolentiæ sive incontinentiæ, sed illum, *quo nos eam majorem minoremve habere sentimus.* Quem sanè non alium quam ipsam partem animæ sensitivam esse manifestum est, quæ quatenus ex apprehendendi & concupiscendi sensu conflatur, proprios suos etjam in bestijs non solum externos sed etjam interiores percipit motus. Et alibi: consequens esse putat *ipsi in sensum videndi, audiendi, gustandi, olfaciendi, atque tangendi non à Deo sed a diabolo nobis fateamur esse concessum, si concesserimus eam concupiscentiam carnis, cui per continentiam repugnamus ex illo* B *accidisse peccato quod primum primo homini diabolus persuasit.* Nempe ex actuum malitia malitiam potentiæ colligit, sed quia non semper sive caro sive animus istiusmodi concupiscentiæ motibus quatitur, causam eorum indagans Iulianus, *genus*, inquit, *concupiscentiæ est in igne vitali, species in motu genitali, modus in opere conjugali, excessus in intemperantia fornicandi.* Vbi per genus Porphyriana phrasi originem concupiscentiæ intelligit, sic enim alio libro justitiæ genus inquirens, *quo nomine*, ait, *nihil aliud quam originem*

Lib. 6. cont. Iul. c. 18. — *Ibid. c. 14.* — *C. 18. lib. 6.* — *Lib. 4. cont. Iul. c. 14.* — *Lib. 5. cont. Iul. c. 23.* — *Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 31.*

originem intelligi volo: Et sic subjungit: *meritò igitur concupiscentiæ origo definitur in igne vitali, quo collecto necesse est ut & reputetur concupiscentia carnalis per quam constituta est vita carnalis.* Vnde alibi: *calorem genitalem* vocat. A

Lib. 4. cont. Iul. c. 2.

Ex hac igitur carnalis libidinis descriptione bonitatem ejus quasi certissimo consequentem asserens, subnectit ac dicit: *Hujus itaque appetitus non in genere suo, non in specie, non in modo culpa est, sed in excessu quia genus eius & species ad conditoris operam pertinent.* Vbi libidinem concreatam homini & insitam esse definit, atque ideo bonam. Cujus argumenti vim studiosissime multis in locis inculcat: *Voluptas ergo ista*, ait Iulianus, *quam tu diabolicam vis videri, tam in supradictis etiam conjugibus habebatur quæ ut institutione bona, ita etiam benedictione permansit.* Et alia Pelagiana pietati idem tamen significante *motum genitalem, ut est ipsam virilitatem sine qua non potest esse commixtio, a Deo dicimus institutam.* Vnde quasi in pietatem hac de re decipiens Augustinum, recte inquit, *creditur quia per IESVM Christum facta sunt omnia & sine ipso factum est nihil.* Quæ sane causa fuit, ut passim eam vocaret *concupiscentiam naturalem*, pro suo modo *bonam* atque *laudabilem*. *Concupiscentiæ naturalis*, inquit Iulianus, *qui modum tenet bono bene utitur, qui modum non tenet bono male utitur.* Et rursum: *bona igitur concupiscentia, naturalis.* Iterumque: *Probabilis est in genere suo.* Et hoc est quod Augustinus sæpe testatur concupiscentiam illam à Pelagianis veluti [a] *bonam naturaliter*, ac [b] *bonum naturale* esse laudatam, atque ideò eos hortando castitatem docuisse *noli vinci à bono sed vince in bono bonum.* B

Lib. 2. de nupt. c. 9. — *Lib. 1. ad Bonif. c. 15* — *Lib. 2. de nupt. c. 34.* — *Lib. 3. cont. Iul. c. 21.* — *Ibid. c. 2.* — *a Lib. 5. c. 7.* — *b Lib. 6. c. 17.* — *Lib. 5. cont. Iul. c. 7.*

Multis porrò rationibus præter illam quam ex Dei institutione petitam diximus, suam sententiam astruebant. Imprimis igitur veluti acutissimo utebantur argumento bestiarum libidine quam sine dubitatione à Creatore Deo illis insitam esse constabat, unde quasi in re manifestissima deridet Augustinum Iulianus: *Quo enim es deceptus intuitu ut commixtionem corporum, quæ Deus instituit, & conciliatricem commixtionis voluptatem quæ tam in hominibus quam in pecoribus vigent, diaboli opus & fruticem vocares?* Sed telum illud brutum multis in locis ab Augustino retunditur. Vt tamen hanc rationem quam ex Philosophia didicerant majore colore probabilitatis persuaderent statuebant hominem ex duplici bonorum genere conflatum esse, naturæ videlicet rationalis & irrationalis. Huic subjectionem, illi imperium ita convenire, ut blanditiis inferioris illius boni non deberet ratio subjugari. Aperuit mentem eorum Augustinus. *Honestate quidem mentem inferius, tamen bonum hominis esse censes corporis voluptatem.* Et eodem libro: *Sibi has* (libidines, in quas animus pronus est) *tanquam minora bona defendis in quæ non debet a superiori animus inclinari, non quasi libido vitium est, sed quia superius est bonum, audi* &c. Quam suam sententiam satis dilucidis expressit verbis Iulianus, unde Augustin. eam perceperat: *Quoniam*, ait, C D

Lib. 2 cont. Iul. op. imperf. l. 3.29 — *Lib. 4. cont. Iul. c. 5. & 14. in fin. & de peccat. orig. c. 40.* — *Lib. 4. cont. Iul. c. 15* — *Ibid. c. 22.* — *c. 5.*

ex imparibus bonis compositi sumus, animum corpori debere dominari. Quorum alterum cum Deis, alterum cum bestiis est commune. Et ideò id quod est melius, id est animam virtute præditam & membris corporis bene, & cupiditatibus imperare. Vbi libidines per cupiditates indicat quibus velut imparibus menti bonis animus virtute præditus imperet. Quod sanè dogma utrumque Pelagianismus sicut Ethnicis Philosophis debet, ita citata verba Salustio.

In prologo Catilin.

Vt verò magis libidinis bonitatem aperiret nullam inter eam cæterasque creaturas differentiam in bonitate statuebat, sed sicut panis & vinum à Deo creata sunt ideoque bona, ita & carnis libidinem; utriusque verò abusum pariter culpandum esse. Ita diserte testatur Augustinus; sed accipe ipsa verba Iuliani: *Si potes accusandum membrorum vigorem* (hoc est libidinem) *quoniam per ipsum nonnulla flagitia obita sunt, accusabis etiam creaturam panis & vini, quoniam hinc quoque eos peccasse scriptura divina significat.* Et ista quidem sunt veluti capita rationum unde totum libidinis patrocinium, causamque suspendunt: Quibus alia nonnulla veluti levioris armaturæ argumenta connectunt. Putabat enim Augustino teste Iulianus commendatiorem fieri pulcherrimam illam concupiscentiam, *quod ei*, tanquam dominæ scilicet, serviunt & ardentius excitentur etjam cæteræ corporis partes sive oculi videntes ad concupiscendum sive alia membra in osculis & amplexibus. Quin etjam quia & aliis concitatur stimulis, & quod narrat Cicero: furens olim adolescentum petulantia, gravitate cantus, modorumque tarditate resederit. bonum aliquod concupiscentiam esse concludit.

Lib. 3. cont. Iul. c. 20. — *Lib. 2. de nupt. c. 19. & lib. 4. cont. Iul. c. 14. in fine* — *Lib. 5. cont. Iul. c. 5.* — *Ibid.*

Deinde *fieri non potest*, inquit, *ut quod bonum est non habeat commune cum eo laudem sine quo esse non potest.* Ex quo confici vult ita libidinem & nuptias esse bonas, ut quæ sine libidine esse non possunt.

Lib. 5. cont. Iul. c. 8.

Denique argumento ex adversarii dictis sumpto, *si in fructu ligni* (ait idem Iulianus) *hæc fuit libido, à Deo facta esse monstratur, & per hoc bona quoque ipsa defenditur.* Et hæc quidem de bonitate libidinis Pelagiani. Quæ causa fuit ut etjam Christo Domino in carne versanti ne à principiorum suorum filo aberrarent laudabilem concupiscentiam illam asscribere non erubuerint. Sed quid mirum, *si naturalem & innocentem affectionem*, ut eam Iulianus vocat, naturæ autori & innocentiæ restauratori tribuant? Duabus tamen ex causis aliunde ad illam impietatem impulsi sunt. Vna quod verentur ne si illa Christo defuisset, Apollinaris errore tenerentur, qui sensum & carnem eripuerat: *Comparas me*, ait Augustinus, *& conquasi Apollinaris erroris, qui carnis sensum negavit in Christo.* Nam ut undecunque nebulas imperitis ostenderent, libidinem & sensum, unum idemque esse persuadere nitebantur ut jam supra fusius declaratum est. Altera, quod *non potuisset exemplum dare natura dissimilis nobis*: Quasi si concupiscentiis nostris dissimilis fuisset Christus, fuisset etjam natura dissimilis. Nova sanè impuden-

Lib. 4. cont. Iul. c. 12. — *Lib. 2 operis imperf. cont. Iul. fol. 102.* — *Lib. 5. cont. Iul. c. 15.* — *Iul. apud Aug. lib. 5. cont. Iul. c. 15.*

pudentium istorum Cynicorum exorbitatio: quam eò usque progressuram subverebatur Augustinus, ut libidinem etiam corporibus à resurrectione gloriosis adscriberent, sicut hoc eorum principia postulare videbantur. *An istam,* A interrogat quasi asserendo, *libidinem sic amatis ut quemodo eam prius ante peccatum in paradiso posuistis, ita etiam resuscitatis corporibus ingeratis?* De quo & supra nonnihil diximus. *Lib. 4. cont. Iul. c. 9.*

De bonitate aliarum cupiditatum.

CAPVT. OCTAVVM.

NEQVE vero isti carnis libidini tantum, quam isto nomine usitatius vocant, sed omnibus omnino humanis affectibus, quibus animus bonis à Deo creatis ac delectationibus inhiat parem laudem bonitatemq; tribuebant. Nam ut probaret Iulianus illam de qua egimus hactenus libidinem esse bonam, generaliter omnium sensuum voluptatem testem advocavit. *Naturalem*, inquit, *esse omnium sensuum voluptatem testimonio universitatis docemur.* Et mox etiam *in paradiso* ante corruptionem sermone sacrilego voluntatem *illicitae rei libidinem* ut Augustinus eum exponit, seu ut ipse Iulianus loquitur *concupiscentiam fuisse* sine ullis ambagibus vel ambi- *Iul. lib. 1. oper. imperf. apud Aug. cont. Iul. f. 100. Fol. 102.* A guitate confirmat *quæ cum pomi*, inquit, *decore oculis in ha'ret speciem etiam iucunditatis suavit sapori.* Hanc ipsam quod & supra attigimus *affectionem naturalem & innocentem* nuncupat, nec *suo vitio, sed voluntatis occasionem*, non causam, *fuisse peccatum.* Quam doctrinam & Cassianus in libris institutionum tradit. Quod si argumenta Pelagiana quæ supra de libidinis laude & bonitate recensuimus ponderentur, omnia de quacunq; alia concupiscentia eandem prorsus obtinent vim, etsi de unica illa laudanda propter peccatum originale potissimum satagant: ut in re manifesta comprobanda non sit operosior à nobis adhibendus labor. *Lib. 7. c. 3. 4. & 5. Cassianus.*

Indagantur causæ cur libidines velut naturaliter bonas commendarent.

CAPVT NONVM.

QVID vero Pelagianos moverit ut libidinem seu concupiscentias tanta nervorum contentione, verborumq; garrulitate laudarent operæ pretium est considerare.

Prima quidem eaque capitalis causa fuit, ut peccati originalis traductionem à parente in prolem funditus tollerent, ipsam traductionis succidendo radicem. Videbant enim non posse fieri ut tantum malum generatione trajiceretur in prolem quin aliquid in causa generationis superesset mali. Quam suspicionem ut ab hominum animis removerent, omnia quæ in homine nascente & maxime baptizato sunt, bona esse & laude digna persuadere conati sunt. Augustinus: *Quam* (carnis concupiscentiam) *curavimus a nuptiarum bono tam prolixa disputatione distinguere propter novos hæreticos, qui, cum hæc reprehenditur, calumniantur, quasi nuptias reprehendamus: ut scilicet eam tanquam bonum naturale laudando, suum pestiferum dogma confirment quo asserunt prolem quæ per eam nascitur nullum trahere originale peccatum.* Quæ disputatio tanquam de summa rei tanta utrimque virium contentione incaluit ut duodecim illa libros Iuliani adversus Augustinum totidem vel plures Augustini in Iulianum quibus ejus protereret argumenta pepererit. Unde idem Augustin. cum convicisset aliquid in Apostolo Paulo iam baptizato remansisse mali, quod pugnando comprimeretur, *Iam*, inquit, *tota vestra causa impulsa, prostrata, contrita, & sicut pulvis quem proiicit ventus à facie terræ, sic à cordibus eorum quos decipere cœperatis, si hæc voluerint deposito studio conten-* *Lib. 1. de nupt. & concup. c. 35.* *Lib 2. cont. Iul. c. 3.* A B *tionis cogitare, proiecta est.* Et infra luculentius: *Manet lex in membris, quia operatur desideria contra quæ dimicant & fideles. Hæc est quæ funditus subvertit hæresim vestram. Quod usque adeo videtis & timetis, ut non aliter ex illis Apostoli verbis exire conemini, nisi quanta potestis contentione asseveretis &c.* *Ibid.*

Secunda causa quam libidinis patrocinio prætexebant hæc est, ut ab Apostolis & sanctis viris injuriam propulsarent qua dicerentur, ut ipse calumniabatur, *semper immoderata libidine fuisse polluti*, quasi impetum concupiscentiarum ferre & libidine pollui unum idemque esse credendum sit. Hinc enim illa improba criminatio quod Augustinus *Peccantium obscœnitates, Apostolorum & sanctorum omnium consolaretur iniuriis*, ac mentiretur *tantas obscœnæ libidinis vires esse ut eam ratio regere ac frænare non possit, cui nec Apostolorum legio repugnaverit.* *Lib. 1. ad Bonif.* *Iul. apud Aug. lib. 3. cont. Iul. c. ult.*

Tertia, ne Augustino *credentes homines emendationis desperatione frangerentur, & recederent ab eruditione Christi, quasi ea præcipientis quæ capere mortalium natura non posit, quippe malo aggravata convenito.* Nam ut supra observatum est eorum vox erat, *ingenerata vitia inevitabile est posse consumi*; itemque illa, *si lex peccati in membris est inserta naturaliter, sane lex & cogens & naturalis & nunquam recedens superari utique à voluntate non potest.* Hinc & illud: Non esse aliam Augustini intentionem quam *ad inferendum virtutibus bellum in vitiorum sacramenta iurare, & ad excidium civitatis Dei, omni astu, omni furore connitis, adspergendo castitatis desperatione, repugnantes turpitudini territare.* De quo late videndus est liber secundus contra Iulianum operis imperfecti. *Iul. apud Aug. lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 166.* *Lib. 2. cont. Iul. c. 1.* *Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 101.* *Lib. 3. cont. Iul. c. ult.* *Lib. oper. imperf. f. 214. 215. 216. 218. &c.*

Quarta, quæ ex præcedente nascitur, ut A virtutum omnium facilitatem afferrent: *In proposito non esse in natura malum defendimus*, inquit Iulianus, *ut ad virtutum studia homines incitemus &c. atque ab hoc dicimus non esse in carne mali necessitatem, ut erubescat unusquisque laudabiliter conditus deformiter vivere, ac sic prius turpi occurrat ignavia de commendatione nobilitatis ingenitæ.* Quam cantilenam sexcentis locis repetit.

Sexta denique eaque non infima, ut omnibus concupiscentiæ bonæ motibus obsequendum esse statuerent, *obsequendo* videlicet *natura cum sine magistro*, ut ait Cicero, *sen erit quid natura desideret.* Notavit hoc acute Augustinus: *Quam tu (libidinem) cum bonam naturaliter dicis, astute illi semper consentiendum esse decernis, ne consensu tuo probo repugnetur naturali bono. Ita quippe potest facillime vera esse etiam illa vestra sententia qua dicitis hominem sine peccato esse, si velit quia donet quidquid libet quia bonum est quod naturaliter libet.* Quæ sane spectasse Iulianum ex eo non obscure colligas quod contra Augustinum, qui malos esse libidinis motus asserebat apte acuteque intulisse sibi videbatur; *nec peccare eos omnino qui peccare dicuntur: siquidem à quocumque creati sunt necesse habent vivere, ne sua repugnare natura.* Si enim vera est ista consequentia adversus eos qui illos naturæ motus velut malos improbant, quanto erit in eorum opinione firmior, qui eos naturaliter bonos & laudabiles putant.

In Hortensio.
Lib. 5. cont. Iul. c. 7.
Lib. 2. cont. Iul. c. 2.

De usu vel fruitione libidinis, & quid nuptiæ.

CAPVT DECIMVM.

VT vero accuratius Pelagianorum A mens de libidinum & cupiditatum usu intelligatur, sciendum est frequenter eos docuisse, concupiscentias illas de quibus egimus non tantum esse naturales & bonas, sed etiam usum earum per se laudabilem, solum excessum in eis utendis esse vitiosum atque culpandum. Iulianus: *Merito itaque & in bene utentibus genus concupiscentiæ modusque laudatur, & in turpibus excessus eius punitur. Illius voluptatis excessus a lascivientibus perpetratur*, inquit alibi, *& quia de insolentia non de natura contingit iure damnatur.* Quod similitudine panis & vini eum explicuisse supra diximus, in quorum usu excedendo peccatur. Hinc illud crebro ab eorum antesignano repetitum: *Concupiscentia naturalis qui modum tenet bono bene utitur, qui modum non tenet bono male utitur.* Et illud: *Bona igitur concupiscentia naturalis, quæ cum intra modum suum tenetur nulla B malitiæ aspersione turbatur.* Itemque *excessus eius in culpa est.*

Lib. 2. de nupt. c. 19.
Lib. 3. cont. Iul. c. 14.
Ibid. c. 20.
Iul. lib. 2. de nupt. c. 19.
& lib. 3. cont. Iul. c. 21.
Lib. 4. cont. Iul. c. 8.
Ibid. c. 14.

In figendis vero limitibus, intra quos modus ille teneretur vel committeretur excessus, laxissimus erat Iulianus. Docebat enim quod ad illius libidinis carnalis usum spectat, de qua propter peccatum originale maxime augebatur, modum eius servari quamdiu intra thori conjugalis limites teneretur: excessum vero committi siquis illum adulterio vel fornicatione transiliret. *Modus huius est in opere conjugali*, inquit, *excessus in intemperantia fornicandi.* Et iterum: *In conjugibus cum honestate exercetur.* Hoc est, interprete Augustino, honestus est iste appetitus semper in conjuge. Vnde clarius eius sententiam exponens Augustinus sic loquitur: *Tibi autem libido non nisi præter uxorem videtur esse culpabilis.* Et infra: *In quibus (nuptijs) libidini licentiosissimum spatium tribuisti ne fortassis offensa defensorem sibi alium provideret.* Per C illud igitur quod Apostolus monuit, ne in morbo desiderij suum vas quisque possideat, non usum immoderatum conjugis, sed fornicationem vetitam arbitratus est. *Atque ita* inquit Augustinus, *temperantiæ totam honestatem de concubitu conjugum abstulit ut nemo sibi videretur in morbo desiderij suum vas possidere, quamlibet cumque libidine in uxore genitalibus potuisset insanire.* Sentiebat videlicet *nunquam esse cum ista concupiscentiam, sed quotiescumque se commoverit satiari avidam, regnare securam.* Quam suam sententiam inde fucabat quod prolixa disputatione probaret *mulierem non nisi generandi causa esse institutam*; & quod Apostolus vocasset *naturalem usum feminæ*. Itaque consentientis conjugalis voluptas necessario pudicitia deberet nominari, quandoquidem impudicitia non posset dici.

Ibid. c. 14.
Lib. 2. cont. Iul. c. 7.
Lib. 5. cont. Iul. c. 9.
Ibid.
Test. Aug. 2. cont. Iul. c. 7
Lib. 2. de nupt. c. 19.
& 3. cont. Iul. c. 20.

Ex qua sua sententia trahebat aliud tanquam cōsectaneum Iulianus, nuptiarum essentiam in sola carnali conjugum commixtione consistere. *Quam commixtionem*, inquit, *de nuptiarum conditione & natura venire perspicuum est, imo in qua sola quantum ad conflictum nostrum respicit, nuptiarum veritas est.* Augustinus: *Nihil aliud dicis esse nuptias quam corporum commixtionem.* Et alibi: *Non enim nuptialis, sicut putas, propter carnis concupiscentiam instituta est.* Vnde veluti Synonimis utebatur nuptijs & corporum commixtione: *ne nuptias, id est, commixtionem corporum diaboli opus vocares.* Imò eo usque progrediebatur impietatis vel impudentiæ ut cōtra Augustini sententiam probare conaretur inter Sanctissimam Virginem MARIAM & Ioseph *quia concubitus defuit, nullo modo fuisse conjugium.* Neque Sacræ Scripturæ testimoniū veritus, *quasi maritus*, inquit, *Ioseph in opinione omnium erat.* Et, *secundum hanc opinionem* volebat intelligi, *non secundum veritatem locutam fuisse Scripturam, ut Virginem MARIAM eius conjugem diceret.*

Indicat lib. 4. cont. Iul. c. 8.
Lib. 1. cont. Iul. f. 78.
Lib. 5. cont. Iul. c. 16.
Lib. 3. cont. Iul. c. 23.
Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 234.
Lib. 5. cont. Iul. c. 12.
Ibid.

De arte-

De cæterarum carnalium voluptatum fruitione, & cujus Philosophicæ sectæ Iulianus.

CAPVT XI.

EX ijs quæ de carnalis libidinis fruitione inter conjuges diximus facile intelligi potest, quid de cæterarum voluptatum fruitione quibus terrenæ cupiditates inhiant, Pelagiani senserint. Nam quamvis de illis vix ulla cum eis intercesserit disputatio, manifeste tamen sequitur, nisi à suis notissimis certissimisque principijs discrepare velint, omnes omnino carnalium desideriorum motus, quibus in ciborum delicias atque potuum, odorum suavitates, sonorum concentus, oculorum blanditias aut spectacula, in divitiarum splendorem atque abundantiam, in honorum pompas cæteraque terrena bona concitamur & exardescimus, in eorum opinione fuisse bonos atque laudabiles: eorumque motuum voluptatibus, quæ in bonorum istorum adeptione percipiuntur, secundum se spectatis, veluti naturalibus bonis ad satietatem usque nos posse frui. Neque enim est ratio cur conjugis corpore & voluptate commixtionis, etiam sine ulla spe prolis, securissime liceret frui, & cæteris nemini noxijs voluptatibus non liceret. Nimirum ut illic, ita & hic dicerent solum excessum esse culpandum. Quem quibus limitibus terminarent, nullis expressis verbis eorum liquet. Credo nullum excessum committi dicerent cum illis per se delectandi dumtaxat causa quemadmodum corporibus mutuis conjugis, fruuntur homines, sed cum alijs per injuriam auferuntur. Sic enim & adulteria, fornicationes, & stupra prohibebant. Fatebatur enim teste Augustino *aliam illicitam, aliam licitam esse voluptatem.* Ex quibus conficitur Pelagianorum doctrinam, partim Epicuręam partim Stoicam fuisse. Humanum enim bonum non in sola voluptate sed aliquam ejus portionem in virtute collocabant. *Quid si ego*, inquit August. *laudo enim corporis voluptatem? Hoc enim tu jam eloquenter facis quod ineruditè atque impolitè faciebat Epicurus, quasi propterea sis ejus adversarius quia disertè dicere non noverat ille quæ tu dicis.* Et ostendens in quo ab invicem utriusque secta discreparet, *Prorsus*, ait, *ut sentio laboraturus es, ut ostendas te & laudatorem voluptatis esse, & Epicureum non esse. Non es Epicureus, quia ille totum bonum hominis in corporis posuit voluptate, tu autem magnam partem humani boni ponere in virtute contendis.*

Lib. 6. cont. Jul. c. 16.

Lib. 3. cont. Jul. c. 21.

Nam quantum ad virtutem ac voluptatem attinet tres fuerunt sectæ Philosophorum quarum una virtuti voluptatem subdidit, ut nunquam voluptas posset, nisi in usum virtutis assumi. Secunda prætulit ut voluptas appeteretur propter se: virtus autem nihil ageret, nisi ad illam aut consequendam aut retinendam. Postrema duo ista conjunxit, ita scilicet ut neutra earum propter alteram, sed propter se ipsas ambæ quærerentur. Hæc Divomachum patronum & Calliphontem habuit. De quo Tullius, *Hominem jungunt cum bellua*, ut Calliphon qui *voluptatem cum honestate conjungit.* Et Augustinus: *Etenim sicut ille (Calliphon) putaverit in virtute animi & voluptate corporis esse hominis bonum, tu eum dicis virtutis & voluptatis voluisse conjungere.* Hanc porro Calliphontis & Divomachi sectam defendisse Pelagianos aliquoties idem Augustinus est testis: *Si autem, ut alio loco significasti, placet tibi secta Divomachi, honestatem voluptatemque conjungens quod Philosophi quos nobiliores mundi qui honestiores vocantur, Scyllam hominis esse dixerunt, ex humana scilicet natura, bestiaque compactum; si ergo hoc monstrum tua opinione sectaris, satis est nobis quod confiteris aliam esse illicitam aliam licitam voluptatem.* Et luculentius Divomachi illius adeoque Iuliani sententiam explicans: *Non enim*, inquit, *te adversus istos* (Philosophos honestiores) *defenderet, nisi dico Epicurus qui totum hominis bonum in voluptate corporis posuit quia non quod ille tu sentis, sed Divomachus, hujus quippe dogma tibi placuit. Nam ipse conjungendam voluptatem arbitratus est honestati ut quemadmodum honestas ita voluptas per seipsam appetenda videretur.* Cum ergo consensu illorum Philosophorum duo ista Pelagiani conjungerent existimarunt voluptatis per se spectatæ appetitum tanquam naturalis cujuspiam boni fuisse licitum atque laudabilem, nempe quoad alicujus alterius virtutis precepto concurrente vetaretur. Hoc est enim quod Augustinus dicit, ut quemadmodum honestas ita voluptas per seipsam appetenda videretur, eo scilicet modo quo hoc de carnalibus voluptatibus in conjugio solo delectationis intuitu præcisa etiam spe prolis, appetendis Iulianum sensisse declaravimus.

Lib. 4. Acad. qq.

Lib. 1. cont. Jul. oper. imp. c. 57.

Lib. 6. cont. Jul. c. 16.

Lib. 4. cont. Jul. c. 15.

De ignorantia parvulorum quid senserint.

CAPVT XII.

COMMVNE omnium Pelagianorum dogma fuit, ignorantiam sicuti & difficultatem, quas patitur omnis homo ab initio nativitatis suæ nullo modo ad miseriam justæ damnationis, sed ad naturæ institutionem pertinere. Testis est Augustinus multis locis: *Quam miseriam difficultatis & ignorantiæ, nolunt Pelagiani ex justa damnatione descendere negantes originale peccatum.* Et plenius alibi: *Etiamsi verum esset quod dicunt Pelagiani* ignoran-

Lib. 1. Retract. c. 9.

Lib. de bono ... imperf. c. 11.

ignorantiam & difficultatem, sine quibus nullus homo nascitur, primordia non supplicia esse naturæ, vincerentur tamen Manichæi. Neque verò qui tot laudibus carnis concupiscentiam in cælum tulerant, ab ignorantiæ quoque encomijs abstinendum putarunt. Eo quippe dementiæ prorupit Iulianus, *ut perfectam ignorantiam* etjam justitiam nominari diceret: Alij, *nullam esse ignorantiæ malum & deo nequaquam ardam, eo quod natura sit bonum non sit in pœna*: Alij, alio stultitiæ genere delirantes *parvulos cum nutrimentum prudentes vixerint, non a negligentia in hac vita in illis decumbere, tamen in meliores.* Sed hæc postrema opinio non videtur passim vel diu inter Pelagianos viguisse, sed potius illa altera, quæ ignorantiam illam parvulorum non esse malam asserebat. Unde Iulianus vocabat eam *simplicitatem* quam instituta à Deo natura sibi peperet: *Qui* (parvulus, inquit,) *nunc acatâ primævitate felicior bonum simplicitatis suæ vitare non potuit, hoc solum tenens quod tanti operi tuo gratiæ possedit.* Explicuit hanc parvulorum ignorantiam, seu

Lib. 3. contra Iul. c. 19.
Lib. de pecc. merit. & remiss. c. 36.
Ibid.

Iul. 1. oper. imp. l. 1. c. 110. Iul. f. 61.

A ut loquebantur *simplicitatem* accuratiùs fidelissimus ille Pelagianorum interpres author quæstionum veteris ac novi Testamenti docens esse ignorantiam sine malitia. Nam cum quasi Scripturæ testimonium adduxisset quod parvuli Israëlitarum intraturi essent in terram Chanaam *eo quod nescirent bonum aut malum. Nescire autem bonum vel malum*, adjicit, *simplicitas quædam est naturalis qua neque ad bonum neque ad malum erudita est: hoc est, ignorantia sine malitia sine sensu enim nascimur, sed natura capax est discere veritatem.* Et interiùs: *Sic enim est institutum genus nostrum, ut sine sensu nascamur, tamen erudiri ad utrumque.* Itaque ignorantiam hanc parvulorum negare videntur esse privativam vel culpabilem, sed esse tantummodo innocentem quamdam nescientiam, qualis ferè est etjam bestiarum in quibus cum ætatis provectu etjam sagacitas illa naturalis adolescit. Atque hæc de ignorantia cum qua nascimur.

Autor qq. vet. & novi test. p. 1. q. 8. & p. 2. q. 45.

De ignorantia adultorum, invincibili, vincibili.

CAPUT XIII.

DE adultorum verò ignorantia celebris fuit Pelagianorum sententia, *ignorantiam non esse culpabilem.* Docuit eam in libro quodam suo Celestius, unde & magistro ejus in Synodo Palæstina reo his verbis objecta est: *Oblivionem & ignorantiam non subjacere peccato.* Hoc autem eos intellexisse de ignorantia quam invincibilem vulgo nuncupant ex eo manifestè liquet quod continuo rationem ex necessitate petitam subjicit: *Quoniam non secundum voluntatem eveniunt sed secundum necessitatem.* Sed longè clarius hoc patefecit Critobuli tanquam Pelagiani cum Attico apud S. Hieronymum disputatio. Etenim probare volens ignorantiam non habere peccatum: *Rogo*, inquit, *quæ justitia est ut in peccato teneat erroris, cujus reatum non habet conscientia? Nescio me peccasse, & ejus rei quam nescio pœnas luo? Et quo plus faciam si sponte peccavero?* Quæ sanè locum non habent ubi spontaneæ voluntatis negligentia peccato locum B dedit. Et libro secundo idem Critobulus: *videris hominum*, ait, *accusare naturam ac per hoc invidiam referre in Deum, si tales homines condidit, ut oblivione & ignorantia peccato carere non possint &c. ubi autem aufertur possibilitas, aufertur & vitium.* Et paulo post: *Num quid & de Evangelio poteris hoc approbare, ut puniatur quispiam pro eo quod nesciat & ante pœnas luat, quam rem sit conscientiæ?* Et adhuc interiùs: *Da testimonium non instrumenti* (veteris) *ubi error & ignorantia & impossibilitas mandati teneatur in crimine.*

Aug. lib. de gest. Pelag. c. 10. & 35.

Apud Hier. advers. Pelag. lib. 1. vers. finem.

Apud eundē lib. 2. advers. Pelag. initio

Ibid.

Ibid.

Quod autem illa omnia de invincibili quam dicunt ignorantia & errore intelligant, omnem tergiversationem ac scrupulum tollit alia Pelagianorum sententia, qua vincibilem ignorantiam culpæ obnoxiam esse sine ullis ambagibus constanterque docuerunt. Nam imprimis Iulianus graviter culpabat non minus sciendi negligentiam, quam culpandorum ignoratam temeritatem. *Tu*, ait Augustino, *meritò reprehendisti eos qui nuper ediderunt sciendi cognoscere vel non servandarum ignorata culpare.* Ex professo autem scientiæ studio esse vacandum, ac vincibilem illam seu contractam negligentiâ voluntatis ignorantiam non esse sine culpa in Epistola ad Demetriadem Pelagius probat. *Primum igitur*, inquit, *virginis cura primumque studium sit scire voluntatem domini sui, & quid ei placeat, quidve displiceat diligenter inquirere &c. impossibile est enim ei quemquam placere, cui quid placeat ignorat, fierique potest ut etiam obsequendi voto offendat, cui quomodo obsequi debeat, ante non didicit.* Et infra: *Unde Propheta dicit; Et tu Israël noli ignorare. Et Beatus Paulus. Qui autem ignorat ignorabitur. Idemque alibi: Propterea nolite fieri imprudentes, sed intelligentes quæ sit voluntas Dei. Initium obedientiæ est quod præcipiatur velle cognoscere, & pars est obsequij didicisse quod facias.* Nempe ubi præcipi dicitur ut velimus cognoscere, & nolimus ignorare, negligentiam voluntatis, secutamque ex negligentia ignorantiam culpabilem asseri, dubitari nullâ ratione potest. Nam obsequendi voto offendere contra præceptum; obedientiam nolle cognoscere; imprudentem esse; ignorando efficere ut ignoremur à Deo, culpa vacare nemo dixerit. Et ne quis de sensu Pelagij remaneret scrupulus, cum ipse expressis verbis alio in libro promit: Nam tractans de peccatis ignorantiæ dicit: *hominem prævigilare debere ne ignoret, ideoque esse culpandam ignorantiam, quia id homo nescit negligentia, quod adhibita diligentia scire debuisset.* Nec mirum, cum peccata quæ ex tali ignorantia proficiscuntur potius negligentiæ quam ignorantiæ peccata nominanda sint.

Lib. 6. cont. Iul. c. 1.

Lib. de nat. & gratia c. 17.

De

De morte quid sentiant.

CAPUT XIV.

MORTEM corporis esse naturalem jam supra diximus sentire Pelagianos. Et enim facilè videbant naturalia non posse esse peccati supplicia, hinc mortem velut pœnam inflictam esse pernegant. Unde aliud eorum dogma: *quoniam neque per mortem vel prævaricationem Adæ omne genus humanum moriatur, neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.*

Lib. de gestis Pelag. c. 11.

Ad negandum autem, cogebantur ex dogmatum suorum cohærentia, ne si mors velut peccati pœna transiret, & peccatum transisse sequeretur. Notavit hoc Augustinus: *Mortem qua morimur, non vis ex peccato in omnes fecisse originaliter transitum, ne cogaris fateri, simul etiam originaliter transisse peccatum: sentis qui pœnam iniquum sit sine merito transisse supplicium.* Hanc Pelagius: *Dominum*, dicebat, *sine peccato mori potuisse.* Ut etiam Adam & posteros ejus sine peccato mori potuisse verisimile videretur. Cæterum ne ex ipso acerbo mortis sensu pœnalis esse putaretur, mortem statuerunt non esse malam. *Mors*, inquiunt apud Augustinum, *non semper est malum cum & Martyribus sit causa præmiorum, & vel bonam vel malam mortem diffaciat, non resolutio corporum, quæ excitabitur in omni genere hominum sed meritorum diversitas quæ de humana libertate contingit.* In qua opinione peripateticos duces deserunt, quos in plerisque suis dogmatibus alioquin sequi solent. Stoicorum enim proprium fuit, morbos, imbecillitatem, ac mortem per se neque bona neque mala deputare, sed ea vocare neutra, media, interjecta adjaphora seu indifferentia, ita ut nonnulli cum Pyrrhone atque Aristone Chio *inter optime valere & gravissime ægrotare, vivere atque mori nihil dicerent interesse.* Quæ peripatetici omnia mala esse confirmant. Distingunt itaque inter [a] mortem æternam & temporalem, illam mortem animæ vocant [b] *pœnalem* & [c] *judicialem*; quòd justo Dei judicio tam Adamo quam omnibus ejus peccatum imitantibus infligatur; hanc *communem & naturalem, qua non solum peccantes sed & justi moriuntur*, illam volunt intelligendam in eo quod dicit: *Et per peccatum mors, quia mors animæ in peccato fit*, & quoniam Adamum reum & damnationi *mortis perpetuæ* destinatum mundus aspexit. *Et ita in omnes homines pertransiit, quia una forma judicii*, inquit Iulianus, *prævaricatores quoque etiam reliqua comprehendit ætatis.* Hanc in illo ad Corinthios loco; *per hominem mors*, non quidem peccati ipsius merito, sed *quia primus ipse est mortuus*; sicut, *per hominem*, Christum, *resurrectio mortuorum, quia primus resurrexit.* Pari modo cæteras quoque corrumpebant Scripturas quibus premebantur. Nam illud *in quacumque die comederitis ex eo morte moriemini*, non ad mortem corporis sed ad mortem animæ quæ in peccato fit retulere. Illud verò *corpus quidem mortuum est propter peccatum*, eo modo dictum esse voluere quo dicit Apostolus, mortificate membra vestra quæ sunt super terram propter peccatum, hoc est, *ut peccatum non fiat.* Nonnulli tamen Episcopi Pelagiani post damnationem istius erroris, illam sententiam mitigarunt. Docuerunt enim Augustino testante, *ex Adam nihil mali transisse per cæteros nisi mortem.* Portam aperuit isti opinioni, ut alijs multis Origenes; qui libro quinto Commentarij in Epistolam ad Romanos ita de transitu peccati in omnes disputat ut cum Pelagio totũ imitationi tribuat, mortem tamen communem qua omnes morimur in posteros trãsisse arbitretur. Imitatus est eum autor quæstionum veteris ac novi Testamenti: *Quod quidem, peccatum Adæ, nihil obest homini, si tamen legi Dei obediat, nisi quod moritur.* Accessit eidem opinioni propius Ambrosiaster ille commentator in Epistolas Pauli: sed in quo differat fusius alibi declaratum est.

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 275. — *Lib. de nat. & grat. c. 24.* — *Lib. 4. ad Bonif. c. 2.* — *Cicero 3. de finibus.* — *a Lib. de pec. merit. c. 8. & 9.* — *b Lib. 2. cont. Iul. operis imperf. f. 398.* — *c Lib. 2. f. 276.* — *Pelag. in Comment. c. 5. ad Rom. num. 32.* — *Lib. 1. de pec. merit. c. 8. & 9.* — *Iul. lib. 2. operis imperf. f. 274.* — *Ibid.* — *Pelag. in Comment. ad Cor. 15. num. 35.* — *Genes. 2.* — *Lib. 1. de pec. merit. & re miss. c. 2.* — *Ibid. c. 6.* — *Lib. 4. ad Bonif. c. 2. & 4.* — *q. 107.*

Sed præter istas quas recensuimus alia mirabilis quorundam tempore Augustini fuit novitas. Docuerunt enim *omnem hominem etiam nunc in mortalem creari à Deo*; quod autem moriuntur etjam parvuli in uteris constituti, non ex peccato Adæ, sed ex proprio, quod ab eis vel in uteris matrum perpetratur accidere: quæ sententia tametsi in originalis peccati negatione, & actualis in utero affirmatione, Pelagiana sit, à principijs tamen Pelagianis penitus in astruenda nascentium immortalitate dissentit. Et quia nullam ejus prætereà inter antiquos mentionem reperi, videtur eodem tempore nata simul & mortua.

Refert Aug. serm. 7. de verb. Apost. c. 6.

De cæteris miserijs humanæ naturæ.

CAPUT XV.

DE cæteris humanæ vitæ ærumnis idem prorsus quod de morte senserunt, nempe non esse illas ullius peccati pœnam. August. *Iudicia Dei vos evertitis, qui generis humani miserias incipientes à parvulis sine ullo peccati merito fieri dicitis.* Et alibi: *Nec ullius peccati merito hæc perpeti parvulos dicitis.* His autem tam evidentibus calamitatibus cùm istam mortalitatem affligi & conteri cernerent, malas tamen esse contentiosissime perne-

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 107. — *Lib. 2. in fin.*

negabant, quasi naturæ ipsius sub earum pondere gementis, voces velut maris fremitum possent vel negando tollere vel clamando superare? Constans enim eorum vox fuit: *Parvulus nec in anima nec in carne ullum habet malum*: unde pervicaciæ eorum obsistens Augustinus: *Profecto istas omnium apertas a parvulis incipientes humanæ vitæ miserias, cum tuis deceptoribus non negas, sed unde in eas collapsa sit nostra natura cum Catholicis doctoribus quæres.* Et irridens stultam illam negandi res apertissimas pervicaciam, *hæc autem mala parvulorum*, inquit, *non ea quæ habere negantur a vobis, sed quæ perpeti cernuntur ab omnibus nobis, tu prætermittis omnino nec respicis: ex spatiaris ibi vir disertissimus & exerces ingenium ac linguam tuam in laude naturæ.* Negabant igitur miserias illas parvulorum, non quasi nullo earum sensu eos tangi dicerent, quod ipsa experientia convincente fateri cogebantur, sed quod eas perinde ut mortem omnium miseriarum terribilissimam, non esse mala ut supra diximus, sed neutra vel adiaphora, cum Stoicis sentirent. Quo sensu Augustinus dixit humanam naturam habere Pelagianos *malorum suorum negatores*.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 28.
Ibid. f. 96.
Lib. 3. cont. Iul. c. 3.
Lib. 4. ad Bonif. c. 4.

Synopsis de prædictis defectibus.

CAPUT XVI.

PORRO de omnibus illis quos recensuimus humanæ naturæ defectibus ac vulneribus definitiva eorum sententia fuit: *quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum.* Nam quamquam post Pelagii in Palæstina Synodo damnationem aliquam generis humani læsionem Adæ peccato factam esse faterentur, ea tamen *imitatione* dumtaxat, non *propagatione* in sensu eorum fuit. Quam pestilentissimam opinionem inde potissimum vel hauserant vel persuadere nitebantur, quod nulli illorum vulnerum Christi baptismus & gratia in ista vita mederetur. Audi eorum de morte ratiocinationem: *Si primi hominis peccato factum est ut moreremur: Christi adventu fieret ut credentes in eum non moreremur.* Et addunt quasi rationem: *Neque enim prævaricatoris transgressio plus nobis nocuit, quam incarnatio vel redemptio profuit salvatoris.* Sed exertis viribus hoc agit instantissime Iulianus: *Si Adam præter voluntatis opera ipsius naturæ instituta subvertit, nihil debilius magis Christi, in quantum ea quæ ab illo fuerant elisa reparare his videlicet vestigiis, quibus ille subruerat, id est, & in nuptiis baptizatorum nequaquam sentiretur libido, nec eodem modo quo etiam cæterarum gentium genitalia moverentur, recederet postremo post donum gratiæ coeuntium pudor nec irret per membra quietis unitatis nec alteratur ensis sensu a dolendis, liberum postremo baptizatis redderetur arbitrium; imo penitus mortales quisque ... mentis imbuuntur esse deberent. Si enim pugnat medicina cum vulnere, & mors peccato dicitur accidisse, ablationem mortis ab omni peccati debere operari* &c. Et infra perficiens argumenti cursum: *Horum nihil horum quæ diximus, baptizatorum constat evenire corporibus. Non potest ergo aliter, id est, non debuisse quam Christi medicina mortis contradicere, sibi est, aut illa quæ prius enumeravimus accidisse peccato, & ideo nec vulnera fuisse naturæ ut consideratio profecta, per quam manifestum est illa de suis ordinibus mota non esse: aut certe negandum in mysteriis Christi quicquam esse medicinæ quia de tot secundum te morbis, ne unum quidem sanare potuerit.* Et breviter glomeratimque alibi: *Si aliquid in motibus genitalium, in sensibus corporum, in obscenitate membrorum, in difficultate nascentium antiquum crimen effecerat, immutationem horum quæ diximus, remedia contulisset, aliquis tandem remediorum imbecilla arte, nihil ne profutura, nec longum ægritudinis movisse, & languentibus, evertisse non naturalibus, imo ea fomenta voluntatibus admovisse.* Ubi sub *infelicitatis* nomine *centum* quam ita in sensu Augustini non suo nuncupat, omnes reliquas sive mortis sive corporalium ægritudinum atque afflictionum, sive animi perturbationum miserias, cum quibus omnes obnoxii nascimur, comprehendit. Et hæc de vulneribus quæ naturæ humanæ negant per peccatum Adami esse inflicta sufficiant.

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & ult.
Lib. 1. contra Iul. c. 5.
Lib. 2. de pec. merit. & remiss. c. 30. & 33.
Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 292. & seqq.
f. 344.

De statu nascentium. Omne malum ab eo removent.

CAPUT XVII.

NUNC paucis tangendum in quo statu parvulos ex Adamo nasci putent. Solemnis Pelagianis consuetudo fuit, parvulorum integritatem magnificis elogiis prædicare, quibus vel *mala* ab eis tollerent, vel *bona* tribuerent; eaque sive *naturæ*, sive *morum*. De singulis aliquid delibandum est.

Ex eadem massa omnes creatos esse parvulos libentissime confitentur, hoc enim veluti scuto se protegunt, contra illam divinæ prædestinationis discretionem, ex qua necessario duas hominum massas sive naturas unam bonam alteram malam in Catholicorum opinione sequi credunt, quarum alteri salus, alteri damnatio ex necessitate deberetur. Hinc illa eorum apud Augustinum objectio, *numquid* *duo hominum naturæ duæ sunt?* contra quos alibi idem

Lib. de dono persev. c. 8.
Lib. 1. cont. Iul. oper. imperf. f. 295.

idem: *quorum certe omnium* (parvulorum) *animam esse malam non potestis negare qualemlibet eam putetis.*

Primo igitur ab hac massa parvulorum removent omne omnino malum sive corpus sive animum spectes, sive culpam qua in alicujus peccati traductione consisteret sive pœnam. De peccati malo quæ mors est animæ, quo eos in Adamo periisse negant jam supra satis diximus. Unde Augustinus: *Sed vos egregii Christiani respondete Christo: si quod perierat quærere, & salvare venisti, ad parvulos non venisti.* De ægritudine quæ ad operandum debiles facit sic idem Augustinus: *Cernitisne quo tendat & quo manus porrigat hæc disputatio, ut omnino frustra dictum putetur, vocabis nomen ejus Jesum, ipse enim salvum faciet populum suum a peccatis eorum? Quomodo enim salvum faciet ubi nulla est ægritudo? Peccata quippe secundum istum vitare non possunt.* Quamquam sub ægritudinis nomine aliquando etiam simul ipsum peccatum ægritudinis causa intelligatur juxta illud ejusdem: *Si nulla originalis peccati ægritudine sauciati sunt, quomodo ad medicum Christum, hoc est, ad percipiendum sacramentum salutis æternæ suorum currentium pio timore portantur?* Unde breviter eorum sententiam de malorum omnium immunitate comprehendens: *Vos pejus*, inquit, *quam Manichæi sentitis in parvulos, quia quum nec in anima nec in carne ullum malum habere dicitis, per Christum sanari nulla ex parte permittitis.* Et hæc est causa cur toties August. illam ingeminet querimoniam quod parvulis Christum negarent esse *Jesum*, quia nihil in eis vel in corpore vel in anima salvandum sanandumque reperiret: *Et præclare prædicat res sic eum prædicatis Christum ut eum negetis parvulorum esse Jesum, quia*, ut alio in loco, *Jesus salvator interpretatur. Quod enim parvulis esse non vultis, quia nihil eos habere unde eos salvos faciat, prædicatis.*

Lib. 2. de nup. — *Lib. de natura & gratia c. 20.* — *Lib. 1 de pec. merit. & remiss. c. 18.* — *Lib. 1. cont. Jul. oper. imper. f. 27.* — *Ibid. f. 28.* — *Lib. 1. cont. Jul. c. 4.*

Sed inter elogia quibus parvulorum à malis omnibus puritatem extollunt maxime prædicant innocentiam quasi contra omnes eorum accusationes sola sufficeret. August. *Naturam dicis humanam in exordiis nascentium innocentiæ dote locupletem.* Et ipse Julianus apud quem: *igitur impolutam innocentiam scelus gravavit externum? Pande igitur quis est iste innocentium addictor?* & rationem illius innocentiæ reddit alibi: *Ex quibus necessario conficitur nos rectissime defendere neminem cum peccato nasci, & Deum nos non posse judicare nascentes & ante voluntatis propriæ usum, innocuum* (id est innocentem) *in unoquoque naturam.* In cujus commendationem *naturalis innocentiæ*, ut ipse loquitur parvulos prædicare solet, & vocare *novos homines*, & *rude opus Dei*, quod tantæ puritatis esse statuit ut nec in corpore nec in anima ipsi Christo cedat. *In his*, inquit August. *ut nulla sit caro peccati, nec hoc sit & Christi.* Clarius mens eorum promitur in libris Augustini ad Bonifacium, ubi cum dicerent Christum *Dominum nulla macula peccati fuisse respersum quantum attinet ad ejus infantiam*: interpretem impietatis illius agens Augustinus, subjicit: *quia nec eum carnem ab omni peccati contagione purissimam non excellentia propria & gratia singulari sed communione naturæ quæ omnibus inest infantibus asseverant.* Et alibi: *Iste Pelagius carnem omnis infantis carni Christi conatur æquare.* Eò spectat quoque quod de animæ origine plerumque quæstionem ingerunt, *sic anima Christi coæquare molientes omnes animas parvulorum.* Contra quas impias comparationes Pelagianis proprias sic Augustinus intonat: *Quisquis carnem Christi ita carni comparat nascentium hominum cæterorum, ut asserat utramque esse puritatis æqualis detestandus hæreticus invenitur.* Ex his ergo intelligi potest alterius cujusdam dogmatis Pelagiani sensus quo Cœlestius dicere solitus erat: *Quoniam neque per mortem vel prævaricationem Adæ, omne genus hominum moriatur: neque per resurrectionem Christi omne genus hominum resurgat.* Resurrectio enim illa intelligitur quæ non mortem tantum corporis sed etjam animæ quod est peccatum absorbet. Illa quippe respondet morti & prævaricationi Adæ quæ præcesserat. Cujus dogmatis Pelagiani ratio est, quia sicut neminem Adæ peccato putabant morte corporis mori, ita nec opus esse Christi gratia vel resurrectione resurgere, sed utrumque accidere per naturam. Anima verò non nisi peccato moritur, quo quandoquidem omnes parvuli carent, & adulti per naturam aut legem possunt carere si velint, perspicuum est *neque per resurrectionem Christi quantum ad animam omne genus hominum resurgere.*

Lib. 3. cont. Jul. c. 4. — *Lib. 1. oper. imperf. cont. Jul. f. 43.* — *Lib. 1. f. 229.* — *Ibid. f. 234.* — *Ibid. f. 240. & 413.* — *Lib. 5. cont. Jul. c. 15.* — *Lib. 4. ad Bonif. c. 2.* — *Ibid. & infra c. 4.* — *Serm. 31. de ver. Apost. c. 8.* — *Aug. ibid. c. 6.* — *Lib. 5. cont. Jul. c. 15.* — *Lib. de gestis Pelag. c. 11.*

Multis titulis naturam parvulorum ornant, imò felicitatem tribuunt.

CAPUT XVIII.

SED parum est Pelagianis à parvulorum carne atque anima sordes omnes, atque omnia sustulisse mala, nisi etjam in eos cornucopiæ bonorum ac felicitatis effunderent. Nam quamvis quantum ad intelligentiam spectat, neque [a] *scientiam* eis *neque conscientiam* tribuant, illam tamen esse [b] *ignorantiam sine malitia*, & proinde neque [c] *purgandum* quasi esset *malum*, sed etjam [d] *simplicitatis naturalis bonum* imo [e] *justitiam* esse delirant. Quantum ad voluntatem seu illam rationalis animæ partem qua bonos vel malos etjam parvulos dicimus, ipsi eos quasi in medio perfecte collocant, ut neque [f] *justi sint neque injusti sed pos-*

a Lib. 5. cont. Jul. c. 1. & 3. cont. Jul. oper. imper. f. 45. — *b Aut. qq. vet. & novi Test. q. 1. q. 8.* — *c Lib. 1. de pec. merit. c. 36.* — *d Aut. qq. vet. & novi Test. loco cit. & Aug. lib. 1. oper. imp. f. 1.* — *e Lib. 3. cont. Jul. c. 19.* — *f Lib. 1. de pec. merit. c. 19. & 3. cont. Jul. c. 19.*

seu peccatores, neque g credentes neque increduli A nascuntur, h nihil de proprio boni merentes aut mali; capaces tamen ad utrumque veniunt. Atque ante hanc magistro discipulis suis praecinentem: k Omne bonum ac malum, quo vel laudabiles, vel vituperabiles sumus, non nobiscum oritur, sed agitur à nobis: capaces enim utriusque rei, non pleni nascimur, & ut sine virtute ita & sine vitio procreamur. Atque ante actionem propriae voluntatis id solum in homine est, quod Deus condidit. Quid sit autem hoc, quod Deus condidit, clarius & fusius disserit alio in loco, nempe, l possibilitas utriusque partis à Deo insita, velut quaedam radix fructifera atque fecunda, quae ex voluntate hominis diversa gignat & pariat. Accipite jam discipulorum succinentium praeceptori succinentium: m Homo igitur in nullo occupatus, nudus plenus sed virtutis capax nascitur, aut laudem aut reprehensionem ex propriis accedente aetate meriturus. Et luculentius alibi; n Ille enim (adultus) innocens aut pro suo exercitio aut peccat, prava B actione corrumpit: iste vero (parvulus) sine laude sine crimine voluntatis hoc solum habet, quod a Deo conditore suscepit; qui infucata primaevitate felicior, bonum simplicitatis suae vitare non potuit, nullum habens ad actionem meritum, sed bona omnia retinens, quos tamen operum digna non possidet. Ex quibus satis manifeste liquet ita Pelagianos naturam hominis recenter nati capere, quemadmodum eam Ethnici capiunt, ut nihil prorsus in eo sit quod vel vitii vel peccati nomine vel ulla reprehensione majorique naturae exaltatione dignum sit sicut hoc Catholici de nascentibus ac baptizatis credunt; sed tantum pura quaedam mali alicujus moralis bonique capacitas ac possibilitas, quorum utrumvis à voluntate atque actione secutura sortiatur nempe ut integra cum suis omnibus membris ac potentiis nascuntur bruta, ita & homines cum naturalibus suis facultatibus omni bono ac malo, laudabili ac vituperabili vacuis procreari arbitrantur: quae quidem omnia illo duntaxat sensu bona sunt sicut omnis creatura secundum id quod habet à Deo condita atque instituta est, bona dici solet. Hoc est ergò illud quod Julianus dicit: a Deum imaginem suam id est omnes homines bonos condere: b eos ex conjugio suscipi naturaliter bonos. Hoc illud quod Pelagius: c Sani sunt propter quos medicum quaeritis. Hoc illud, quod d salvos dicerent. Itemque quod vivos sanosque laudando vivificari, sanarique non vellent. Hoc illud quod tantopere praedicabant e bonum inviolatae inculpataeque naturae. Haec illa eorum argumenta f de lauda-

g Ibid. c. 20. h Lib. 5. cont. Jul. c. 10. & lib. 1. oper. imp. f. cont. [illegible] i Aug. [illegible] k [illegible] l Lib. de grat. [illegible] m Jul. oper. [illegible] cont. Jul. f. 19 n Lib. 1. oper. imp. cont. Jul. f. 61.

a Lib. 1. oper. imp. cont. Jul. f. 181 b Lib. 2. de nupt. c. 19. c Lib. de nat. & grat. c. 21 & serm. 8. de verb. Apost. c. 6. d Lib. 2. oper. imp. Jul. f. 379 e Lib. 6. cont. Jul. c. 12 f Lib. de pecc. orig. c. 4.

bili sanctitate & puritate naturae argumentatio, quam Augustinus [illegible] confirmat. Haec denique illa g sanctitas, quam [illegible] dicebat. Ubi ne quis veram sanctitatem accipiat qualem primo homini in sua conditione datam credimus, occurrit alia doctrina saepius repetita Juliani qua tradit postmodum per baptismum h bono ipsius tamen naturae bonum sanctificationis accedere; neque enim [illegible] fecerat in antiquo [illegible] tor, condendo bonos facit innovando adoptandoque meliores. Quam bonitatis naturalis atque gratuitae distinctionem ne quis in Pelagianorum opinione contemni putaret, aliis etiam verbis tollit hanc suspicionem cum dicit: k ad Ecclesiam deferuntur (parvuli baptizandi) ut laudent Deum quem & bonorum naturalium & donorum spiritualium profitentur auctorem.

Quod ergo inter quosdam Pelagianos jactatum legimus, parvulos propria per liberum arbitrium habere peccata, idque inde confici quod Jacob & Esau intra viscera materna luctati sint: inter alios vero, ejus aetatis meritum a Domino esse laudatum, ubi ait, Sinite parvulos venire ad me &c. inter alios denique, parvulos mox natos illuminari, ab eo qui illuminat omnem hominem venientem in hunc mundum; vituperationis quidam fuit & laudis excessus, ad quem non tam dogmatis sui electione, quam connexione quadam, & alterius haereseos tuendae necessitate cogebantur, ut propria liberi arbitrii merita etiam in parvulis gratia & poena sequerentur, nam perpetua eorum sententia & constans & ex professo suscepta defensaque fuit quam hactenus de naturali parvulorum innocentia puritate, bonitate, & sanctitate explicuimus. In quibus praedicandis ita facundiam suam exercuit Julianus, ut etiam, quod bonitatis fastigium est, eis felicitatem C in hac mortali vita tribueret. Qui parvulus (ut ille) infucata primaevitate felicior bonum simplicitatis suae vitare non potuit. Et expressius alio in libro vocat parvulos Innocentes infucata primaevitate felices, eorum statum, statum innocentium. Nec mirum. Cum enim omnium consensu etiam Pelagianorum primus homo ante omne peccatum in statu felicitatis cujusdam & innocentiae conditus fuerit, & infantes nuper nati juxta aliud eorum dogma capitale, in illo statu sint in quo Adam ante praevaricationem fuit, quid aliud sequi potest, nisi eos esse in statu primae felicitatis & innocentiae.

g Lib. 3. cont. Jul. c. 26. h Lib. 6. cont. Jul. c. 16. i & lib. 3. c. 3. k Lib. 1. cont. Jul. operis imperf. f. 70. Aug. Epist. 106. & serm. 7. de verbo Apost. c. 6. Jul. lib. 1. apud Aug. cont. Jul. f. 28 operis imp. Lib. 2. contr. Jul. operis imp. f. 323. f. 324.

Parvulis sine baptismo morientibus Pelagiani tribuunt vitam aeternam. Quid illa; an beatitudo naturalis? Quid regnum coelorum.

CAPUT XIX.

ET quidem mirum esset, si felicitas manente eadem parvulorum innocentia in illa aetate morientibus post hanc vitam tolleretur. [illegible]

Neque enim Deus infelicitatis sive miseriae author esse potest, nisi peccato perpetrato hujusmodi poena debeatur, viderunt hoc [illegible] expres-

Lib. 3. operis imperf. f. 399.

expresseruntque sæpius Pelagiani: *punire non peccantes*, inquit Julianus, *non potest Deus sine eversione justitiæ.* Quapropter celeberrima est eorum sententia; *Infantes etsi non baptizentur habere vitam æternam.* Quod in Epistolis Augustini sic exprimitur: *Infantem non baptisatum morte præventum perire non posse merito, quoniam sine peccato nascitur.* Et in libris de peccat. meritis & remissione, *salutem vitamque æternam illis deberi sunt quoniam nullius peccati vinculo obstricti sunt.* Quid autem per vitam æternam, & salutem æternam Pelagiani intelligant magna & difficilis disputatio est. Quædam certa sunt, quædam incerta. Certum est vitam æternam non esse regnum cœlorum quod Sanctis cum Christo regnantibus in resurrectione tribuetur. Constanter enim adhærent illi maximæ sententiæ qua pronuntiavit Christus: *Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto non potest introire in regnum Dei.* Certum est deinde vitam æternam æternæ morti esse contrariam, quid enim privatio vitæ nisi mors? per quam tam ipsi quam Catholici æternam illam damnationem quæ peccatoribus in inferno infligetur intelligunt, hanc à parvulis non baptizatis asseverantissime removebant. Hinc contra Julianum Augustinus; *Verum vos quoque qui eos vultis liberos ab omni damnatione defenditis* &c. Nam hoc est illud quod supra dixerunt *perire non posse* qui sine peccato sunt & quia perire sine peccato injustum est. Unde Augustinus: *Nam & hi qui hoc vident injustum, ut parvuli sine gratia Christi de corpore exeuntes non solum regno Dei, quo & ipsi fatentur nisi per baptismum renatos intrare non posse*, verum etiam vita æterna & salute priventur, *quæ negata*, *quid* inquit idem, *nisi mors æterna remanebit?* Et pressius alio loco: *Non accipientes vitam, utique consequenter æterna morte damnantur. Quis enim negabit id esse in æternum morientem habere qui non habent vitam?* Itaque vita illa æterna & status aliquod erat tertium inter regnum Dei in cœlo seu regnum cœlorum & damnationem æternam. Quod Augustinus significavit cum dixit [a] *lege nobis ubi præter regnum bonis & supplicium malis tertium locum præparaverit, & promisit his non regeneratis innocentibus tuis.* Et in libris de [b] anima & ejus origine vocat eum *inter damnationem regnumque cælorum quasi medium locum* quem parvulis hæresis Pelagiana promisit. Et alibi, *nescio quam mediætatem.* Eos verò qui locum illum medium occuparent merito innocentiæ suæ, vocat *Tertium genus vasorum quod nec in honorem nec in contumeliam fiat.*

Lib. de gestis Pelag. c. 11. & ult. & alibi. Epist. 88. Hilarij ad Aug. & Epist. 89. Lib. 1. c. 30. Joan. 3. Lib. 5. cont. Jul. c. 11. Epist. 88. apud Aug. Lib. 1. de pec. merit. c. 21. Epist. 106. ad Paulin. Lib. 2. ad Bonif. c. 4. a Lib. 1. cont. Jul. operis imperf. f. 52. b Lib. 3. c. 9. ... cont. Jul. c. 2. & lib. 1 operis imperf. fol. 296. Lib. 1. de pec. merit. c. 28. Lib. 2. operis imperf. f. 325 & f. 196.

Certum denique est Pelagianos per illam vitam æternam aliquod genus non tantum vitæ, & quoquo modo perpetuæ sed semper felicitatis ac beatitudinis sempiternæ intelligere. Nam & hoc testatur Augustinus multis in locis, quæ in decursu hujus citationis citabuntur.

Lib. 4. cont. Jul. c. 3. lib. 3. de anima c. 9. Lib. 1. operis imperf. cont. Jul. fol. 182. & 319. & alibi.

Sed utrum hæc beatitudo sive felicitas sit porro naturalis in eorum sensu, an verò visio beatifica seu contemplatio clara Dei quæ extra regnum cælorum illis innocentibus detur non ita manifestum est. Quibusdam enim visum est, Pelagianos per illam vitam æternam beatitudinem quandam naturalem, extra regnum cælorum parvulis tribuisse. Hi moti sunt hoc argumento, quod Augustinus de Pelagianis dicat: *promittunt eis extra regnum quidem Dei, sed tamen æternam & beatam quandam vitam suam.* Itaque, inquit quidam, Pelagiani non vitam æternam simpliciter, quæ supernaturalem illam in visione Dei sitam indicat, sed quandam suam vitam æternam non baptizatis parvulis promittebant. Nam ut idem Augustinus dicit, Pelagiani alienabant parvulos non baptizatos à vita Dei cum alienarent à regno Dei: Quid est autem vita Dei nisi visio Dei? Sed firmioribus argumentis ac testimoniis res ista facile probari potest. Nam imprimis constant Pelagiani docuerunt idcirco parvulos baptizari ut adoptarentur in filios Dei, *Regenerati in lavacro adoptari in filios Dei non negatis, imo etiam prædicatis*, inquit Augustinus. Quod multis in locis fatetur gloriaturque Julianus. Item consequenter idcirco, *ut baptizati ipsi regni cælorum participes fiant, eo modo filii & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Si ergo tunc demum hoc modo baptismo fiunt parvuli filii Dei & hæredes Dei, non baptizati autem hoc modo filii non remanent, quomodo poterunt beatifica visione in illa vita æterna frui, cum illa visio transferat perfectam adoptionem & filiationem, & hæredem Dei, esse vel implicet vel supponat? Quid enim est esse hæredem Dei, nisi beatissima illa visione Deum ipsum totamque hæreditatem ejus fruendo possidere vel iis possidendo frui? Hoc autem esse magnæ & excellentis gloriæ, denique naturæ vires superare nemo debet inficiari. Et tamen Pelagiani eam quoque ab illa sua vita æterna removent, hoc est neque quicquam eam continere statuunt quod naturæ parvulorum gloriam afferat, contenti eos esse ab omni damnatione liberos, neque etiam quicquam quod naturæ vires excuperet. Hinc enim constat ex Augustino contra Julianum ubi dicit Pelagiano statuisse parvulos *vasa nec in honorem nec in contumeliam*, idque non solum in hac vita sed etiam in futura. *Ex eadem*, inquit, *massa me dicunt Deum vasis, alia nec in honorem fiant nec in contumeliam quorum non dicit Apostolus non damnas, quod vos faciendo* &c. Et clarissime ipse Julianus distinguit salutem futuri seculi, hoc est, vitam æternam, *à sempiternis gaudiis & gloria*, quæ per reconciliationem, hoc est, Christi mediatoris afferuntur, *Post reconciliationem*, scilicet baptismi, *quam cum Deo Lavacro promeruimus per opera videlicet mediatoris debemus petere non modo sempiterna gaudia, & non solum salutem sperare, sed etiam gloriam.* Ubi quamvis de adultis loquatur, satis tamen ex ejus verbis apparet quomodo in parvulis, salutem æternam hoc est vitam æternam à gloria & gaudiis æternis, quæ scilicet ex Dei percipiantur contemplatione, distinguerent. Alterum Celestius apertissime profitetur: *Definimus*, inquit *statuis regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri; quod quia vires naturæ non habent, conferri necesse est per gratiam*

Lib. de hæres. Hæres. 88. Lib. 5. cont. Jul. c. 11. Lib. 4. ad Bonif. c. 6. Lib. 1. de pec. merit. c. 18. Lib. 1. cont. Jul. operis imperf. ... ibid. f. 109. Lib. 1. cont. Jul. operis imperf. f. 331.

largi-

largitatem. Quid clariùs dici potest? ad regni enim collationem, ideò gratiam baptismi putat necessariam quia naturæ vires hoc non habent. Et cur non etiam ad vitam æternam, ex Pelagianorum sententia impertiendam, nempe quia hoc naturæ vires habent. Quod nihil est aliud dicere nisi quod vita illa æterna, sit naturalis. Neque enim putandum est naturæ vires regnum cœlorum propter locum superare, vel Christi Sanctorumque consortium. Nam neque illi loco Sanctorum beatitudo astricta est neque propter materialem locum gratia necessaria: neque ita eos credendum est desipuisse, ut naturæ viribus Dei ipsius consortium, beatissimam illam visionem & fastigium humanæ felicitatis adeptum esse, consortium hominum eis contenderent superare. Nam magnifica illa baptismi egregia quibus eum, ut infra dicemus, extollere nitebantur, tanquam viam ad aliud quoddam regnum cœlorum, non externum locum Sanctorumque consortium, sed interna baptizatorum dona celebrabant. Unde Augustinus, ut & externi loci & ipsius beatitudinis Pelagianæ internam differentiam à notissima illa beatitudine quæ Sanctis in regno cœlorum per claram visionem Dei conferenda est indicaret, liberatissimis verbis dicit: *Non baptizatis parvulis nemo promittat inter damnationem regnumque medium quietis vel felicitatis cujuslibet, atque ubilibet quasi medium locum, hoc enim eis hæresis Pelagiana promisit.* Accedit quod regnum cœlorum seu *regnum Dei* ut illud Christus de baptismo loquens vocat non sit aliud quam ubi in hominibus regnat Deus. Accipite hæc de re disputantem contra Pelagianos Augustinum: *Ecce regnum de te quæ prius, qui tot imagines Dei, sine ullo peccati merito separatis à regno Dei, & facitis duas æternas felicitates unam quæ sit in regno Dei, alteram quæ sit extra regnum Dei. Dicite obsecro, in ea felicitate quæ extra regnum Dei erit, ullusne regnabit an nullus? Si nullus, liberior erit procul dubio sine ullo rege illa felicitas. Si vero ullus in ea regnabit quis est ille rex in regnum Dei qui non erit Deus?* Ubi nihil aliud ad regnum Dei requirit nisi ut in aliquibus regnet Deus, in quocumque hoc fiat materiali loco. Nam statim adhuc annectit: *quod si Deus ipse ibi regnabit* (scilicet in illa vita æterna parvulorum) *cui si illæ imagines sunt, etiam ipsæ imagines ejus, in Dei sui regno felices erunt* (sic enim ut non sine legendum, ut ex Scriptura subjecta patet) *Et ubi erit Evangelica vox: nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu Sancto non potest introire in regnum Dei? At tandem aliquando,* scilicet compulsi absurditate, *extra regnum Dei felices futuros fatemini* (id est fateamini) *parvulos non renatos.* Nonne apertissimè concludit Augustinus Si Deus in illa parvulorum felicitate regnet etiam ibi futurum regnum Dei? Deus autem tunc obtinet in Sanctis regnum suum, quando æternæ suæ veritatis & sapientiæ contemplatione animo sibi subjecto ubicumque locorum constitutus fuerit perfectè sine rebellione dominatur. Docet hoc idem alibi: *Pacifici in semetipsis sunt qui omnes animi sui motus componentes & subjicientes rationi id est, menti & spiritui, carnalesque concupiscentias habentes edomitas fiunt regnum Dei.* Quod regnum quomodo fiat exponens *in quo,* inquit, *ita sunt ordinata omnia ut mens & ratio* (cui cætera subjecta dixerat) *subjiciatur potiori, quod est ipsa veritas, unigenitus Filius Dei. Neque enim imperare inferioribus potest, nisi superiori se ipse subjiciat.* Et paulo post: *In primo sicut oportebat positum est regnum cœlorum, quod est perfecta summaque sapientia animæ rationalis.* Et sine ullo ambiguitatis obscuro: *Regnum tradet Patri cum per id regnabit in contemplantibus veritatem quo æqualis est Patri, & per se unigenitum per speciem faciet videri Patrem.* Et mox: *Ideo ipsum quo æqualis est Patri cum Patre regnat in contemplantibus veritatem.* Si ergò per claram sui contemplationem Deus in æterna vita in hominibus obtinet regnum suum, qui fieri potest ut Pelagiani vitam illam æternam divinæ visionis parvulis decernant, & eos Dei regno, hoc est, à Deo illis regnante separaverint? Quæ sanè absurditas eo elucet manifestior, quod dilucidis sæpiusque repetitis verbis Augustinus docuit, non aliud esse regnum Dei regnumque cœlorum quam ipsos homines in quorum scilicet animo Deus hic ut creditus, ibi clara veritas regnat. Quid enim sibi vult aliud quod dicit: *Regnum autem dicit quod multis locis appellat regnum cœlorum, regnum autem cœlorum est regnum Sanctorum. Cœli enim* (hoc est ut explicat, Apostoli aliique Sancti prædicatores) *enarrant gloriam Dei.* Quid sibi vult aliud quod dicit: *Quid est enim ejus regnum nisi credentes eum?* Nec mirum sanè cum regnum Dei non sit aliud eodem Augustino doctore nisi domus Dei, templum Dei, civitas Dei. Audi eundem: *Cum dixerit in domo Patris mei mansiones multæ sunt quid putamus esse domum Dei nisi templum Dei. Templum enim Dei sanctum est quod estis vos. Hoc est etiam regnum Dei quod Filius tradit uus est Patri* &c. *Hoc est regnum cœlorum.* Totamque doctrinam suam in summam colligens. *Hæc ergò domus Dei, hoc templum Dei, hoc regnum Dei, regnumque cœlorum adhuc ædificatur.* Et in Enchiridio: *Ordo poscebat* (inquit Augustinus) *ut Trinitati in Symbolo subjungeretur Ecclesia, tanquam habitatori domus sua & deo templum suum, & conditori civitas sua.* Et sermone quadragesimo nono de tempore: *Domus dicitur habitatoris domus.* Et libro secundo de Symbolo: *possumus explicare quomodo ipse Filius cum tradiderit regnum Deo & Patri, id est Sanctam congregationem fidelium, claritatem quam habet ipsis fidelibus demonstrare non desinat.* Sicut ergò ut idem loquitur, *civitas in civibus est non in parietibus:* Et *Roma non perit, si Romani non pereant; Roma enim quid est nisi Romani?* Ita regnum cœlorum non in expansis illorum voluminibus deputandum est sed in ipsis hominibus sub Deo regnantibus, & in quibus regnat Deus. Ut verò etiam ipsam rationem formalem regni cœlorum non esse aliud quam contèplationem illam æternę veritatis, seu visionem claram Dei intelligeremus, *nondum,* inquit, *regnat hoc regnum. Proinde sic*

tam

Lib. 3. de anima & ejus orig. c. 9.
Ioan. 3.
Lib. 2. cont. Iul. oper. imperf. 3.9.
Serm. Domini in monte.
Lib. 1. de serm. Domini in monte c. 2.
Ibid. c. 4.
Lib. 83 qq. q. 69.
Serm. 69. de divers. sectio
Tract. 115. in Ioan.
Tract. 69. in Ioan.
Enchirid. c. 56.
Cap. 4.
Cap. 2.
Tract. de urb. excidio c. 6.
Serm. de scand. apud August.

iam est regnum, ut cum de illo collecta fuerint omnia scandala tunc perveniat ad regnum, ut non solum regni nomen sed etiam regnandi habeat potestatem. Huic quippe regno ad dexteram stanti in fine dicetur: venite benedicti Patris mei percipite regnum. Quibus verbis nihil aliud nisi ipsa æterna beatitudo traditur, hoc est clara divinitatis contemplatio. Nam clarius hoc in Psalmis explicans; *quid sequatur*, inquit, *quod dixerat, percipite regnum? Tunc ibunt impij in ambustionem æternam, iusti autem in vitam æternam. Quod dixerat, regnum, hoc dixit, vitam æternam, quo non ibunt impij. Haec quædam visio est vita æterna. Hæc est autem vita æterna ut cognoscant te* &c. Vide quam apertè visionem ipsam vocat vitam æternam, vocat ipsum regnum, regnum inquam quia visio æternæ veritatis est ratio qua Sanctorum animis & sibi & corpori suo universa quæ creaturæ in æternum imperturbabili imperio & potestate regnabit. Cùm ergò regnandi ratio sit ipsa Dei clara contemplatio, & vita æterna, regnum verò non sit aliud quàm ipse Sanctorum per eam regnantium cœtus, fieri nulla ratione potest ut Pelagiani regnum cœlorum regnumque Dei parvulis sine baptismo decedentibus denegaverint, & tamen beatitudinem illam supernaturalem dederint, quæ in eadem clara Dei contemplatione consistit. Naturalis est ergò illa beatitudo longè quæ inferior clara visione Dei, quam parvulis sine baptismo abreptis pollicentur. Quod alio clarissimo testimonio videtur Divus Augustinus astruxisse cum dixit: *Hoc si auderent Pelagiani, non tam laborarent: ut quando originale peccatum,*

Lib. de præde st. SS. c. 13

quærere parvulis extra regnum Dei nescio cuius suæ felicitatis locum, maximè quando convincuntur non eos habere posse vitam æternam, quia non manducaverunt carnem nec biberunt sanguinem Christi: ubi per *vitam*, id est, Pelagianorum propriam *felicitatem* indicat eam planè distinctam fuisse ab ea quam Catholici credunt & per vitam æternam in Scripturis significatam volunt. Hoc autem discrimen in eo situm fuisse quod esset clara Dei contemplatione vilior atque dilutior, contra Iulianum satis luculentè his verbis profitetur: *Aut & suggere si videtur, ut tot mi ia parvulorum* &c. *rapiat ex hac vita dum sunt innocentes & boni, ut si non in regno eius certè in loco aliquo secunda felicitatis, quem talibus assignavit hæresis vestra teneat sempiternum.* Hoc est in sempiternum vel potius teneant sempiternam, ut sit sensus, ut ex hac vita rapti teneant alibi vitam sempiternam. Quid est secunda felicitas nisi inferioris notæ ac naturalis? Quæ quidem aptissimè parvulorum statui respondet in quo Pelagiani eos in hanc vitam prodire confingunt. Ille enim ut supra vidimus, ita est naturalis ut ei nihil gratiæ vel supernaturalis muneris adjungatur, nec ulla in eis ratio vel operis vel naturæ suppetat, cur sublimia illa dona, *adoptio filiorum Dei, illum natio spiritalis, nunc patus Ierusalem, possessio denique regni Dei*, quæ non nisi baptismo tribuunt, post hanc vitam non baptizatis parvulis conferrentur. Vt merito contra omnia Pelagianorum principia videri debeat, aliam quam naturalem eis beatitudinem polliceri.

Lib. 1. operis imperf. c. Iul. f. 58. & 59.

Argumenta, quod per vitam æternam Pelagiani intelligant beatitudinem claræ visionis Dei.

CAPVT XX.

Qvod quamquam allegatis rationibus clarè confici videatur, non desunt tamen argumenta non levia, quibus alicui persuaderi posset beatitudinem illam claræ visionis Dei Pelagianos parvulis non baptizatis vitam æternam tribuendo post hanc vitam ascribere. Nam Divus Augustinus ubicumque totis ingenij sui nervis nititur ex Scripturis Sacris Pelagianorum sensum evertere, Scripturas illas & ratiocinationes adhibet, quas certò constat nil nisi de supernaturali vita æterna Catholicæ Ecclesiæ nota concludere. Nam imprimis illa ex Ioanne Euangelista ratio: *Qui de ovibus meis sunt, vocem meam audiunt, & ego novi illos, & ego vitam æternam do eis, & non peribunt in æternum. Quoniam ergo de ovibus eius esse non incipiunt parvuli nisi per baptismum, profectò si hoc non accipiunt peribunt. Vitam enim æternam quam suis dat ovibus non habebunt.* Quid probat aliud nisi parvulos illa æterna vita supernaturali quam Christianis velut ovibus suis Christus imper-

Lib. 1. de pec. merit. c. 27.

tit carituros? Et illa ex Apostolo Petro: *qui vos de tenebris vocavit in admirabile lumen* &c. *Et sic & vos similis forma baptisma salvos facit. Ab hac ergò salute & lumine alieni sunt parvuli, nisi per adoptionem populo Dei fuerint sociati.* Quid aliud probat nisi parvulos illa salute & lumine supernaturali, quæ per adoptionem datur esse carituros. Et illa ex Apostolo Ioanne, *& hoc est testimonium quia vitam æternam dedit nobis Deus, & hæc vita in Filio eius est, qui habet Filium habet vitam qui non habet Filium non habet vitam. Non solum igitur regnum cælorum sed nec vitam parvuli habebunt, si Filium non habent quem nisi per baptismum eius habere non possunt:* Quid probat aliud nisi vita æterna supernaturali ad quam obtinendam baptismus necessarius est, esse carituros? Et illa ex ejusdem Euangelio qua & Pontifex Innocentius utitur; *nemo præter regnum Dei salutem ac vitam possidebit æternam, quoniam qui non manducaverit carnem eius & qui incredulus fuerit Filio, non habebit vitam, sed ira Dei manet super eum.* Quid probat aliud nisi parvulos

Ibid.

Ibid.

Lib. 1. de pecc. merit. c. 23. & Innocent. Papa apud Aug. Ep. 93.

vulos illa salute & æterna vita supernaturali propter quam mysterium corporis & sanguinis Domini institutum est, esse cariturosa? Cui similis est & illa ex eodem argumentatio; *Panis quem ego dedero, caro mea est pro seculi vita. At per hoc etiam pro parvulorum vita caro data est.* Et sanè pleraque Scripturæ quibus in eodem libro & aliis passim, hæresim illam Augustinus oppugnat, nihil aliud probant, quam illam æternam vitam quam Catholica fides in clara Dei visione constituit parvulis esse denegandam. Vnde de hujusmodi Scripturis generaliter ipse Augustinus concludens: *Si ergo*, inquit, *tot & tanta divina testimonia concinunt, nec salus nec vita æterna sine baptismo & corpore & sanguine Domini cuiquam speranda est, frustra sine hoc promittitur parvulis.* Illa ergo promittebatur à Pelagianis parvulis quæ per baptismum, corpus & sanguinem Domini ex Catholicæ fidei institutione speratur. Et quæ illa nisi vita æterna claræ visionis Dei? Nec verò simpliciter etiam cæteræ Divi Augustini rationes efficiunt. Nam quod tantis viribus sermone decimo quarto de verbis Apostoli premit, vitam æternam neminem esse habiturum nisi qui intraverit in regnum cœlorum, uno regnum cœlorum esse ipsam vitam æternam, ac proinde si parvuli sine baptismo regnum cœlorum intrare non possint, ut fatentur Pelagiani, etiam vitam æternam eos sine baptismo habere non posse; nihil aliud conficit nisi vitam claræ visionis Dei non esse parvulis tribuendam. Quid item illud quod in libris de peccatorum meritis profert? *Optime Punici Christiani baptismum ipsum, nihil aliud quam salutem & Sacramentum corporis Christi, nihil aliud quam vitam vocant.* Vnde, nisi ex antiqua, ut existimo, & Apostolica traditione, qua Ecclesiæ Christi insitum tenent præter baptismum & participationem mensæ dominicæ non solum ad regnum Dei sed nec ad salutem & vitam æternam quemquam hominem pervenire? Nonne clarissimè hoc tantum efficiunt, quod & Scripturæ superius allegatæ probant; ad vitam illam & salutem supernaturalis visionis Dei neminem sine illis mysteriis pervenire. Quid item illud quod multis in locis contra Pelagianos objicit, ad vitam illam æternam quam parvulis promittebant sine fide Christi non posse pertingi, per illam posse: atque ideò nisi parvuli in Christum quoquo modo credant, nullam spem eis assequendæ vitæ æternæ superesse? Hinc enim illud: *qui credit*, inquit, *in Filium habet vitam æternam, qui autem incredulus est Filio non habebit vitam. In quo igitur horum genere ponemus infantes?* &c. *Profecto si hi quibus Sacramentum defuerit* (quo credentes fiunt) *in eis habendi sunt qui non credunt Filio: atque ideo si hujus inanes gratiæ de corpore exierint, sequetur eos quod dictum est, non habebunt vitam.* Quid, inquam, illud argumentum cæteraque jam dicta omnia ad rem faciunt, si noverat Augustinus nil nisi felicitatem quandam naturalem Pelagianos parvulis polliceri? Neque enim Christus in hunc mundum venit, vel nos credimus

Ibid. c. 20.

Lib. 1. de pec. merit. c. 24.

Lib. 1. c. 24.

Lib. 1. de pec. merit. c. 20

A Christiana fide, baptizamur, & Christiani efficimur, ut naturali aliqua felicitate sine dolore sine molestia, in loco aliquo corporei paradisi causas rerum naturalium contemplandi perfruamur. Denique quod illud efficit quod Innocentius Papa contra Pelagianos invictum putat, baptismum scilicet cassari atque esse superfluum, siqua præter illum vita æterna possit obtineri. Nonne hoc tantummodo illam vitam æternam non posse à parvulis sine baptismo obtineri quam hominibus per baptismum tribui Catholica Ecclesia profitetur? Nam si ei, naturalis dumtaxat sine baptismo juxta Pelagianos competat, supernaturalis vero juxta Catholicos per baptisma tribuitur, nullo pacto esse poterit etiam in Pelagianorum opinione superfluum cujus ope tam singulare beneficium conferetur. Sed accipe ipsius Innocentii Pontificis testimonium: B *Illud vero quod eos vestra fraternitas asserit prædicare parvulos æternæ vitæ præmiis etiam sine baptismatis gratia posse donari perfatuum est, nisi enim manducaverint carnem filii hominis & biberint sanguinem ejus, non habebunt vitam in semetipsis. Qui autem hanc eis sine regeneratione defendunt, videntur mihi ipsum baptismum velle cassare, cum prædicant hos habere, quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum. Si ergo nihil volunt obesse non renasci, fateantur necesse est, nec regenerationis sacra fluenta prodesse.* Quomodo *Baptismum videntur velle cassari* si parvulis naturalem dumtaxat beatitudinem sine baptismo tribuunt? Quomodo *prædicant eos habere quod in eos creditur non nisi baptismate conferendum*, si nihil eos habere nisi naturalem beatitudinem sine baptismo prædicant? Quomodo *nihil volunt officere non renasci*, si non renascendo parvulos supernaturali illa beatitudine cariturosa dicunt? Quomodo *necesse est fateantur; nihil regenerationis sacra fluenta prodesse*, C si per claram illam visionem Dei tribui, sine iis non nisi naturalem beatitudinem volunt. Illud ipsum vero, quod baptismi necessitatem tollerent, Pelagianis Augustinus sæpius exprobrat: *Vbi est libertas & fortitudo animi vestri? quare timetis dicere quod credere non timetis, parvulos in Christo baptizari non oportere, quos peccatum, cui moriantur dicitis non habere?* Et rursum: *Cur non aperte dicitis baptizari in Christo parvulos non debere?* Cur enim propterea parvulos baptisari non oportere sentirent quod eos peccato carere dicerent, si per baptismum vitam æternam claræ visionis Dei eis conferendam esse decernerent, alioqui nil nisi naturali quadam felicitate fruituri?

Ex quibus omnibus aliisque pluribus, quæ proferri poterant, necessario alterutrum videtur confici vel Pelagianos parvulis non baptisatis, vitam salutemque æternam tribuendo, vitam illam æternam supernaturalem quæ in D clara Dei contemplatione sita est intellexisse ac tribuisse, propter quam solam fides Christi, baptismus, Eucharistia, ipsaque per illa mysteria in Christum incorporatio non propter naturalem alicujus corporei paradisi felicitatem necessaria sunt; vel certe si non nisi naturalem

Innocent. Papa ad Concil. Milevit. Epist. 93. apud Aug.

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 383. & 384. & alibi.

naturalem

naturalem intellexerint, Innocentium Papam maximeque Augustinum tot laboriosas disputationes in arena fundasse, atque adeo in re tam seria esse nugatum, ut qui de bobus interrogatus, de alinis responderit, & per viginti circiter annos quibus cum isto Pelagiano errore luctatus est, in manifesti æquivocatione persistendo aërem verberasse, quod asserere quia a Fidem, & sanctissimo doctissimoque viro ejusque Sedi Apostolicæ injuriosum est, restat ut Pelagiani per vitam æternam quam parvulis sine baptismo morientibus tribuunt, nihil aliud intellexerint quam vitam illam æternam quam supra omnes naturæ vires Deus electis suis in mortuorum resurrectione largietur.

Verum Pelagiani sententiam suam de vita æterna parvulis non baptizatis danda tandem mutaverint?

CAPVT XXI.

VIR quidam illustris & magnopere in Augustini lectione versatus nonnulla ex istis argumentis vidit: quibus fractus existimavit sine S. Augustini injuria negari nullo modo posse quin id quod conficere videntur prorsus verũ sit, nempe Pelagianos vitam illam æternam supernaturalem seu claram visionem Dei parvulis sine baptismo ex hac vita raptis promisisse. At verò cum non minus manifestum esse videatur, eos per vitam illam æternam non nisi quandam felicitatẽ ordinis naturalis intellexisse, utramque sententiam eos diversis temporibus tenuisse arbitratur. Nunquam enim Augustinus, ait ille, ad convincendos Pelagianos eis objiceret ex Scripturis vitam æternam quam parvulis promittebant, non dari neque à Deo promitti in prædictis Scripturis nisi baptizatis & Christi membris, si Pelagiani de beatitudine tantum naturali loquerentur aut per vitam æternam, illam solam naturalem felicitatem intelligerent. Vult itaque Pelagium ejusque discipulos initio suæ hæresis docuisse, parvulis sine baptismo decedentibus, quia sine peccato nascerentur dari extra regnum cœlorum gaudia vitæ æternæ, qua in societate Christi ac Sanctorum beati perfruuntur *ut constat* inquit, *ex Innocentio Pontifice in Epistola ad Patres Concilij Milevitani*, quam supra de manducatione corporis & sanguinis Domini ad vitam æternam necessaria allegavimus & Augustino etjam visum paulò ante ostendimus. Contra hunc igitur Pelagianorum errorem vult omnia Augustini argumenta quæ proximè recensuimus militare: quibus convictos & à primo illo sensu depulsos, aliam beatitudinem naturalem dari parvulis prædicare cœpisse. Probat hanc eorum mutationem ex illo de prædestinatione Sanctorum loco quem supra vidimus: *Hæc si audirent Pelagiani non laborarent, quærere parvulis extra regnum Dei, nescio cuius suæ felicitatis locum maxime quando convincuntur non eos habere posse vitam æternam qui non manducaverunt carnem nec biberunt sanguinem Christi.* *Cap 13* Vbi apertè jam convicti de falsitate dogmatis, quo beatitudinem supernaturalem quæ per manducationem illam obtinetur, parvulis promittebant; recurrere Pelagianos putat ad aliam naturalem, quæ per illud, *nescio cuius felicitatis locum*, significetur. Si autem ab illo doctissimo viro quæreremus quo tempore inducta fuerit illa mutatio, responderet, arbitror, vel statim atque hæresis Pelagiana damnata est, vel certè paulò ante, cùm Pelagius in Concilio Palæstino retractavit hanc propositionem, *Infantes etsi non baptizentur habent vitam æternam*. Dilucidis enim verbis dicit jam eo tempore quo Augustinus contra Iulianum scriberet, quod contigit paulò post, Pelagianos illam sententiam de supernaturali quæ parvulis extra regnum cœlorum daretur felicitate mutasse. *Cap 23. sui lib.* Sed pace illius dixerim non rectè mutationem illam ex Augustino colligit imo sine dubio in illa asserenda hallucinatur. Eandem enim vitam æternam eandemque felicitatem sive naturalis ea fuerit sive supernaturalis, ab initio usque in finem Pelagiani parvulis tribuerunt.

Nam si authores illius mutationis investigemus qui convicti argumentis Augustini naturalem illam felicitatem induxerint, illi fuerint necesse est qui cum Sancto illo Doctore de ista difficultate congressi sunt: quos alios nullos invenimus nisi Pelagium aut Iulianum: sive mutationem illam propria ingenij dexteritate commenti sint, sive Cœlestium aliumve comminiscendi artificem subsecuti. At verò Pelagius itemque Iulianus, in eadem prorsus sententia quam ante Concilium etjam Palæstinum, hoc est hæresi emergente, tenuerant, sine mutatione persliterunt etiam tum, cùm illam jam invectam fuisse contendunt, hoc est, luctante cum Augustino Iuliano. Testatur hoc expressis verbis Augustinus in illis ipsis contra Iulianum libris, qui hæresi jam proscripta damnataque conscripti sunt. *Sed nunquid infantes etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam, ulla calliditate in aliud detorquere vel ullis foliis ficulneis operire potuistis?* *Lib 2. cont. Iul. c. 5.* Exponendo scilicet aliter quam à judicibus capiebatur. Nonne apertè indicat, eos ne quidem distinctionis illius calliditatem de duplici vita æterna seu felicitate extra regnum cœlorum reperire potuisse, per quã sententiam suam in aliud detorquendo palliarent? Nam subdit: *Eos enim qui hoc dicunt, non potuit apud Catholicos judices nisi damnare Pelagius, & quod sentiebat damnavit coram hominibus, damnari metuens ab hominibus.* Ecce habes apertissime, non solum id quod dicebat *infantes etiamsi non baptizentur*

zentur haberet vitam æternam, sed etiam quod sub illis verbis sentiebat, coram judicibus Palæstinis damnasse Pelagium, ubi mutatio illa emersisse existimari potest. Sed jam audi reliqua: *Nam si hoc non credunt, non utique convincuntur, sed quia novo non contenti sunt, illud sine dubitatione sentiunt.* Et quomodo illud quod sequitur cum detur medium beatitudo scilicet illa recenter excogitata naturalis quam parvulis nunc mutata priore sententia tribuendo, neque cum Catholica hoc condemnant quæ damnandos asserit, neque cum eo quod ante senserant, & in Synodo Palæstina damnatum est? sed pergit Augustinus. *Ac per hoc* [illegible] *damnent,* [illegible] *damnandos* [illegible]. Videri illud ipsum quod ante sentiebat & ore negatum erat, corde esse servatum, ac propterea etiam secundo, ab iisdem judicibus posse damnari? quod non ex conjecturis incerte Augustinus sed explicate. Nam, ait, *quod verbo eum anathematizasse* [illegible]. Et statim etiam ipsum Julianum stringit eo lemmate, quo conficiat, quod si post Pelagii damnationem adhuc dicat, *infantes non baptizatos habere vitam æternam*, à Palæstinis judicibus etiam ipse damnatus sit, sin autem neget; pœnam sine culpa parvulis infligere convincatur. Nonne fuit hæc illa Augustini ratio & stramineum in Julianum vinculum, si aliam jam vitam æternam quam tempore Palæstinæ Synodi parvulis fabricaverint? Nonne una distinctio nulla, qua se non nisi vitam felicitatis ejusdem naturalis nunc parvulis polliceri diceret ex judicum illorum sententia & manibus laberetur?

Sed jam fundamentum illud inspiciamus, quo nunquam Augustinus putatur usurus fuisse illis rationibus ac scripturis, quibus fides, baptismus, manducatio corporis ac sanguinis Domini ad vitam æternam obtinendam necessaria esse dicuntur, si Pelagiani parvulis naturalem tantum felicitatem ascriberent. Ut plane necesse sit eos aliquando saltem initio sui erroris, supernaturalem illam claræ visionis Dei beatitudinem parvulis promisisse. At ego vicissim refero; si recta illa firmaque consequentia, necesse est igitur, ut etiam in medio & in fine sui erroris hoc est ab initio usque ad finem eandem illis supernaturalem felicitatem attribuerint. Nam Augustinus iisdem semper armis in illud monstrum usus est, iisdem scripturis iisdemque rationibus errorem illum à primo ejus ortu in Pelagio usque ad ejus occasum in Juliano oppugnavit, stravit, & interemit. Nam in Epistola ad Paulinum quæ statim à Pelagii damnatione conscripta est, sic eodem argumento utitur: *Cogitur itaque respondere quod Pelagius in Ecclesiastico judicio ut aliquo modo Catholicus pronunciaretur, anathematizare compulsus est, infantes, etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam &c. Ac per hoc contra sententiam Domini* [illegible] *Nisi manducaveritis carnem filii hominis & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis; illam utique quæ post hanc*

Epist. 106. ad Paulin.

vit. in futura est, & contra Apostolicæ Sedis authoritatem, scilicet Innocentii qui illa scriptura usus est. *Et contra ipsum Pelagii verba apud Episcopos, à quibus audiebatur expressa* [illegible] *qui decedunt infantes, &c.* Et in libris ad Bonifacium quos post Epistolam illam paulo ante libros contra Julianum exaratos, sic eodem argumento utitur: *Datur eis extra regnum Dei locus salutis & vitæ æternæ etiam si non fuerint baptizati. Nec attenditur quod scriptum est: Qui crediderit & baptizatus fuerit* [illegible] *& sanguinem* [illegible] *&c.* Aut [illegible] *parvulos* [illegible] *&c.* Quod idem argumentum contra Cœlestium repetit libro secundo ad eundem Bonifacium capite quarto, etiam Innocentii Pontificis nomine interposito, quo eum telo Cœlestium jugulaverit. Et in ipsis libris adversus Julianum, ubi jam convictos Pelagianos ad aliam beatitudinem naturalem confugisse dicitur; sic eodem argumento utitur: [illegible] *vendeas qui nihil aliud de hac re sapit, quam &c. Qui denique parvulos definiunt, nisi manducaverint carnem filii hominis, vitam non habere non posse. Huic responde, ut ipsi* [illegible] *usus est testimonio & ad unde* [illegible] *probatur, si peccatum a nascentibus originale non trahitur?* Denique in ultimis & imperfectis adversus eundem Julianum libris quos vicinissimus morti scripsit, sic eodem usus est argumento: *Cur non* [illegible] *peccatum* [illegible] *parvulus ut habere possit vitam* [illegible] *&c.* Jam dudum credentes quod latenter sentis, quoniam fatu produis [illegible] *quod sentis, dic* [illegible], *parvulos fieri* [illegible] *Christianos (per baptismum) sed videtur te ipsum debeas dicere Christianum.* Nec vero, si omnia Divi Augustini scripta revolverimus, quibus errorem illum etiam in fine vitæ prostravit, nullum facile inveniemus argumentum quo non ante sæpius usus fuerit, quando adhuc supernaturalem illam putantur felicitatem parvulis promisisse, neque ullum antea, quod non postmodum etiam adhibuerit, ut merito dici debeat, si in initio Pelagiani non mendaciter Augustino opponere potuissent, ut ille author putat, eum in sua disputatione nugari, nisi beatitudinem illam claræ visionis Dei quam baptismus & scripturæ illæ respiciunt, parvulis tribuissent; etiam in fine nugationem illam & exprobrare potuisse ut qui contra homines jam naturalem duntaxat felicitatem parvulis pollicentes, tanquam quid ulterius diceret non inveniens, iisdem adhuc scripturis & argumentis nihil ad Rhombum concludentibus uteretur.

Lib. 1. c. 22.

Lib. 1 cont. Jul. c. 4.

Joan. 6.

Lib. 4 cont. Jul. prope post. f. 257.

Quid igitur, inquies, his Augustinis undique coarctantibus pro dissolvendo hoc nodo dici debet. Antequam eum tentem solvere, adhuc paulo arctius interposita aliquanto latiori de parvulorum statu disputatione stringendus est.

Iisdem

Iisdem argumentis probari potest, Pelagianos parvulis nascentibus supernaturalem innocentiam dare, quibus aliqui probari putant eos morientibus sine baptismo vitam æternam supernaturalem promisisse.

CAPVT XXII.

NAM quod de vita æterna futuri seculi, quam parvulis promittunt Pelagiani disquisivimus, eodem penè modo, de vita & statu quem eis in præsenti seculo tribuunt, disputari potest, utrum eos in naturali dumtaxat integritate, sanctitate, & statu nasci velint an in supernaturali quæ per solam divinam gratiam conferatur.

Et quidem si illa respiciamus, quæ hactenus de parvulorum conditione in hac præsenti vita disputata & stabilita sunt, non videtur esse posse dubium, quin secundùm Pelagianos in quodam puro putoque naturali statu & integritate sine omni vitio, omnique supernaturali gratia nascerentur. Quod usque adeò verum est ut ipsimet sæpius expressis verbis vocet parvulorum [a] innocentiam naturalem, quam dicunt [b] creari bonam simplicitatem item prædicent [c] naturalem, parvulos [d] naturaliter statuant esse bonos, bona eorum [e] naturalia ita distinguant à spiritualibus, ut [f] bono naturali cum quo nascuntur bonum sanctificationis per baptismum velint accedere: denique sine ullis ambagibus clarè definiant, [g] ante actionem propriæ voluntatis, id solum in homine esse quod Deus condidit. De quibus latius paulo ante disseruimus.

a Iul. lib. 1. oper. imperf. apud Aug. cont. Iul. f. 254. & alibi sæpius. b Ibid. f. 266 c Aut. qq. vet. & novi Test. p. 1. q. 8. & Iul. lib. 1. operis imperf. f. 33. d Lib. 2. de nupt. c. 19. e Iul. lib. 1. oper. imperf. f. 70. f Lib. 6. cont. Iul. c. 17. g Lib. de pec. orig. c. 13.

E contrario verò si S. Augustini rationes trutinemus, quibus eorum sententiam impugnat atque suffocat, nihil profectò minus judicabimus, quam eos nascentibus parvulis supernaturalem quandam vitam, innocentiam, sanitatem, bonitatemq; tribuisse, quæ non nisi per divinam ac gratuitam gratiam dari potest. Nam imprimis ex hoc solo quod parvuli nascuntur cum ista innocentia naturali, sicut hoc sentit Pelagius, hoc est ut Augustinus exponit, cum immunitate ab omni delicto tam proprio quàm originali sæpissimè concludit Augustinus, prorsus injustum esse non tantum ut parvulus vita æterna privetur sive æterna morte mulctetur, quod sine damnatione quæ soli peccato debita est, fieri nullo modo posse manifestum est, sed etiam, ut ei regnum cœlorum auferatur eo quod illud naturali ejusmodi innocentiæ parvulorum per justitiam Dei omninò debeatur. Per istud autem regnum cœlorum seu regnum Dei supernaturalem Christianorum beatitudinem in scripturis intelligi nullus ne quidem Pelagianus, nedum Catholicus negat. Accipe pauca ex sexcentis quæ passim occurrunt, loca: *Numquam dicturus es unde sit iustum ut parvuli nulla sua, nulla plerumque etiam suorum culpa sine baptismate mortui à parentibus & propinquis fidelibus separentur & ad Dei regnum non admittantur.* Et ex professo expansis velis hoc agit Sermone decimo quarto de verbis Apostoli: *Quoniam vos aliquando contra evidentissimam auctoritatem rationem humana delectat professio, pro gloria disputationum vestrarum, & asserite quantum viribus valueritis, unde dignetur ipse qui parvulos propter merita innocentiæ, propter nullam scilicet ductam culpam, hoc est originale peccatum, dare voluerit etiam non baptizatis non solum vitam æternam verum etiam regnum cœlorum.* Et infra: *Quare enim pater non vult regnum cœlorum dare parvulo innocenti &c. quæ est ista iniustitia, hic defende iustitiam Dei. Responde si potes, & cum rationem affer, si te enim te gloriari delectat.* Vide quam hoc invictum argumentum putet, ut nec ex ratione quicquam ei respondere posse credatur. Et paulo inferius: *Hunc responde cum tibi dicit, prorsus innoxius parvulus & immunis ab omni peccato & proprio & originali, non solum vitam æternam habebit, sed et regnum cœlorum. Hoc est iustum qui nihil mali habet quare aliquid boni non habeat?* Quæ argumentandi ratio quomodo non frivola & absurda est, si Pelagiani illam à peccatis immunitatem non per gratiam veramque justitiam sed per solam naturalem innocentiam afferri putant? Nam ipsemet Augustinus idem illud de parvulis argumentum versando sententiam definitivam tulit, non posse de parvulis nisi justi fuerint, dici: *Talium est enim regnum cælorum, cum esse non possit nisi iustorum.* Et in libris contra Iulianum provocans eum ut vel uni respondeat indocto ex vulgi fæce dicenti: *Iustus est Deus, quid mali est, quod innocentem hanc eius imaginem pro hibet intrare in regnum eius, si non est peccatum quod per unum hominem intravit in mundum? Puto,* inquit Augustinus, *quod non a tanta audacia aspicientia, quæ tibi videaris isto indocto homine doctior; sed si a te recesserit impudentia illo infante remanebis infantior.* An ita saltatò oblitus erat Augustinus Pelagianos non nisi naturalem quandam innocentiam, non illam quæ per iustitiam caritatemque infusam datur, parvulis polliceri? Quo sanè posito cur Iulianus infante remaneret infantior in tuenda justitia Dei, cum consequenter veraciterq; respondere posse videatur, regnum illud cœlorum hoc est felicitatem claræ visionis Dei, non naturæ sed infusæ cœlitus gratiæ ideoq; baptismo esse repositum, quibus cùm parvuli prorsus careant sine ullo divinæ justitiæ præjudicio posse denegari. Nonne hanc respónsionem penè conceptis verbis à Celestio magno Pelagianorum Doctore præformatam acceperat: *Infantes statim regnum cœlorum non nisi baptizatus posse consequi, quod quia vires naturæ non habent conferri necesse est per gratiæ libertatem.* Ecce quam clarè gratiam agnoscit, quia naturæ vires superat regnum cœlorum, atque ideò naturæ per justitiam nullo modo deberi potest. Ex quo proinde manifeste

Serm. 14. de de verb. Apost. c. 5.

Lib. 2. operis imperf. adversus Iul. f. 325.

Cap. 5.

Ibid. c. 7.

Lib. 5. cont. Iul. c. 1.

Lib. de pecc. orig. c. 5.

manifestè videtur consequi, vel delirare Augustinum qui de hujusmodi ratiocinatione tanquam invicta gloriatur: vel si ejus autoritas istud suspicari non sinit supernaturalem esse illum statum quem Pelagiani parvulis tribuunt, & cui soli per justitiam debitum est regnum Dei. Talibus enim tanquam filiis debetur *patrimonium* regni Dei, quia talium tantummodò veluti adoptatorum filiorum est pater Deus. Quid quòd eodem modo, ut supra de vita æterna diximus, etjam superfluum esse baptismum ipsis Pelagianis judicibus putet, si parvuli in illa naturali innocentia, bonitateque sine ulla peccati originalis vel actualis labe nascuntur. *Id enim agit illa disputatio*, ait Sanctus Doctor, *contra cujus novitatem antiqua veritate nitendum est, ut infantes omnino superflue baptizari videantur. Sed apertè hoc non dicitur, ne tam firmata salubriter Ecclesiæ consuetudo violatores suos ferre non possit.* Et in sermonibus de verbis Apostoli: *quid necessarium ergo habet infans Christum si non ægrotat?* Et in operibus contra Julianum: *qui est forma futuri, quia ita Christus trajecit in eos* (parvulos) *justitiam, sicut Adam peccatum; ita Christus vitam sicut Adam mortem: alioquin à forma Christi alienabuntur, & Christiani non erunt. Quod quidem sentis sed aperte dicere formidas.* Ubi apertè docet Augustinus ex hoc ipso, quod parvulis nihil peccati in baptismo dimitteretur, consequi, neque vitam neque justitiam ab eis in baptismo accipi, nec eos fieri Christianos, atque hoc ipsum tacitè sentire Pelagianos tanquam qui id consectaneum esse ex illa sua opinione perspicerent. Cujusmodi ratiocinationes quas tandem contra Pelagianos vires habent, si non nisi naturalem quandam à peccatis immunitatem qualem in brutis cernimus parvulis tribuunt, vitam verò atque justitiam Sancti Spiritus, cui regnum cœlorum & supernaturalis felicitas debeatur, tantummodò per baptismum afferri volunt? Nam istos multoque splendidiores effectus tribuisse baptismo Pelagianos, postea fusius demonstrandum est. Hac ergò unica distinctione facilè est eis omnia hujusmodi Augustini tela retundere, & ejus conatus insignes vanitatis arguere atque convincere; vel certè necessario fatendum est Augustinum nullo modo latuisse quod supernaturalem quandam vitam, sanctitatem atque justitiam in illa naturali parvulorum innocentia includerent.

Lib. 3. de pecc. merit. c. 13.

Serm. 10. c. 2.

Lib. 2. operis imperf. f. 413

Quod quidem ex alio capite magis adhuc evidenter videtur sequi. Nam etjam vitam illam supernaturalem animique sanitatem, quæ baptismo infunditur parvulis, frustra eis impertiri docet, si parvuli juxta Pelagium per illam à peccatis innocentiam sine morte peccati vivi, sine peccati ægritudine sani sunt. Et qui hoc sequitur, si non nisi vitam sanitatemque naturalem intelligunt, cui per baptismum vita gratiæ & sanitas spiritus afferatur? Audi cum stomacho ferientem Pelagianos: *Ut quid eum eis ad baptismum vivificatoris & salvatoris simulatione damnabili curritis, quos vivos sanosque laudando vivificari sanarique non vultis?* Nonne vitam parvulos sanitatemque illam quæ in baptismo datur, jam antequam baptizentur eos habere contendit? Ex quo fit ut de iisdem parvulis dici posse arbitretur: *Auferte hinc innocentes istos, non est opus sanis medicus, sed male habentibus: Non enim venit Christus vocare justos sed peccatores.* Nonne aperte in Pelagianorum sententia constitutum putat, etjam sanos justosque esse parvulos, à justitia atque sanctitate quæ baptismate conferuntur? Nam si aliam intelligunt quid ad rem argumentum Augustini facit?

Lib. 2. cont. Jul. operis imperf. f. 386

Serm. 10. de verb. Apost. c. 2.

Quin etjam quod toties Augustinus & Innocentius premunt sine participatione corporis & sanguinis Domini vitam æternam parvulis obtineri non posse, non tantum supernaturalem felicitatē in futuro seculo, sed etjam supernaturalem vitam atque justitiam in præsenti eos parvulis adscripsisse convincit. Locus enim, nisi manducaveritis & non habebitis vitam in vobis, de utriusque seculi vita supernaturali apertè intelligendus est. Ideò enim ille qui non manducaverit carnem & sanguinem Domini non habebit vitam æternam in futuro seculo quia sine illa manducatione non habebit vitam justitiæ in præsenti seculo. Atque ita de utraque promiscue cum contra Pelagianos Augustinus intorquet. *Cur*, inquit, *ministratur sanguis qui de similitudine carnis peccati in remissionem fusus est peccatorum, ut habere possit vitam si de nulla peccati origine venit in mortem* &c. *Iam dic evidenter quod latenter sentis, quoniam satis prodis tua disputatione quid sentis: dic, inquam parvulos frustra fieri Christianos.* Quomodo in Pelagiana opinione sequitur, *parvulos frustra fieri Christianos*, nisi id totum eos habere statuant, quod Christiano baptismo datur? Quid hoc autem, nisi adoptio filiorum & justitia quam infundit spiritus Dei.

Lib. 2. operis imperf. cont. Jul. f. 237.

Ex quibus profectò, alijsque pluribus quæ afferri poterant, manifestè liquet pleraque Augustini argumenta supponere pari passu Pelagianos vitam supernaturalis justitiæ parvulis in hoc seculo tribuisse, & vitam æternam supernaturalis visionis Dei in futuro promisisse. Vel certè si neutrum eorum verum est atque utrobique non nisi naturalis innocentiæ vitam paremque æternæ vitæ felicitatem intelligunt, utrobique Augustinum ineptissime disputasse: & adversariam sententiam atque distinctionem dissimulando, tenebrasque offundendo fraudibus potius luctatum esse quàm viribus. An & sic dicemus Pelagianos interpretasse suam sententiam? Sed nullum talis mutationis extat vestigium. Una quoque in ista opinione refutanda apud Augustinum apparet facies, non minus in fine vitæ quo pleraque quæ adduximus argumenta conscripta sunt, quam cum primum hæresis ista oriri cœpit.

Solvun-

Solvuntur difficultates ab Augustino motæ.

CAPVT XXIII.

Qvis igitur ex isto labyrintho evadendi modus? Breviter si possum, dicam, quia profundior veritatis illius usque ad radices investigatio multa præmitti postulat, quæ hic inseri ordo doctrinæ vetat, & opportunius in libris de statu puræ naturæ deducenda sunt.

Fixum firmumque esse debere arbitror, Pelagianos non nisi naturalem quandam innocentiam ac vitam ac sanitatem in hac vita nascentibus asscripsisse, nec vitam æternam aliam quam naturalis cujusdam felicitatis sine baptismo decedentibus promisisse. Quorum unum expressis verbis in terminis sæpius dicunt, alterum ita indicant, ut res ipsa sententiam eorum clamare videatur. Et sane hoc ita postulat universa doctrinæ Pelagianæ facies atque connexio, ut eos qui Pelagianos vitam felicitatemque supernaturalem parvulis unquam promisisse contendunt, non satis Pelagiana principia penetrasse sine injuria dixeris. Quod quamquam utcumque supra declaratum est, infra uberius demonstrandum est. Quæ vero pro supernaturali vita felicitate, quæ ex Augustino proferuntur, non nisi nuda consequentiarum est observatio atque collectio, quæ si autorum principia lateant, fallere minus perspicacem solent. Neque enim ullibi Augustinus expresse dicit eos vel in futura vita beatitudinem supernaturalem claræ illius visionis Dei sine baptismo parvulis esse pollicitos, vel in præsenti justitiam veram atque adoptionem filiorum Dei: hanc enim sexcentis locis non nisi baptismo paruulis conferri docent, ut suo loco de effectibus baptismi juxta Pelagianos dicturi sumus.

Vt igitur quid sibi Augustinus velit intelligatur, sciendum est, statum illum quem possidere parvuli sive in præsenti sive post hanc vitam in quadam æternæ vitæ felicitate finguntur, ex Pelagianorum quidem sententia ut diximus non esse nisi puri putique ordinis naturalis, ad quem natura humana solis suis viribus assurgere possit: duplicis tamen generis complecti conditiones. Aliæ prærogativæ tam singulares sunt, ut ab homine obtineri nullo modo queant; nisi eas Deus gratuita sua & supernaturali gratia largiatur: aliæ tam enormes humanæ naturæ contumeliæ, ut peccatum aliquod propter quod infligantur præcessisse convincant.

Prioris generis sunt, esse innocentem ac sine peccato, non esse mortuum animo, esse salvum ac sanum, ac sine ulla peccati ægritudine, denique naturaliter sive in præsenti sive in æterna vita sine animæ damnatione & perditione esse felicem. Posterioris sunt ignorantiæ, libidinibus, morbis, omnibus hujus vitæ calamitatibus, diaboli vexationibus, morti ipsi esse obnoxium; ac denique post hanc vitam separari à regno Dei. Monstrum igitur fuit ille commentitius Pelagianorum status ex humano corpore belluinoque compositum, hoc est ex disparibus & repugnantibus membris, natura & gratia peccato atque natura conflatum. Quod quam verum sit de singulis suo loco fusiori disputatione declarandum est. Cum ergo Divus Augustinus cœlestis ingenij profunditate cerneret statum illum sive æternæ vitæ post mortem corporis, sive temporalis illius quem in hoc mundo parvuli obtinere fingerentur propter prioris generis prærogativas non posse cuiquam sine divina gratia & consequenter sine fide Christi, sine baptismo, sine manducatione corporis & sanguinis Domini, hoc est, sine incorporatione in Christi corpus obtingere, hinc est quod illis usus sit argumentis quæ supernaturalem statum atque beatitudinem parvulis à Pelagianis tribui, supponere ac persuadere videantur, cum ipsi ex semetipsis & de proposito nil hujusmodi unquam senserint, sed tantummodo istud ex eorum opinione præter intentionem consequatur. Nam simili planè modo propter posterioris generis conditiones illius status sexcenties Augustinus consequi docet aliquod omnino peccatum in paruulis, sive originale præcessisse cujus merito eorum innocentia gravi isto jugo temporalis vitæ puniatur, nec tamen rectè inde sequi dixeris Pelagianos hanc totam vitam hominibus pœnalem & supplicij loco impositam docuisse. Hoc enim in eorum opinione non explicite juxta eorum mentem continetur, sed implicite contra mentem invenitur; neque tam verbis exprimitur, quam argumentis extorquetur.

Quæ si vera sunt sicut vera esse tantisper hic supponimus donec alibi, ubi proprius locus est, ita esse demonstremus, manifestum erit non esse necessarium vt vel Pelagiani supernaturalem parvulis beatitudinem ac statum sive in præsenti sive in futuro seculo, sive oriente sive occumbente hæresi parvulis tribuant, vel si naturalem dumtaxat tribuerint, ut Augustinus in arguendis Pelagianis intolerabili absurditate nugetur. Non enim quid dicant aut sentiant, sed quid eorum dicta atque sensa contineant respicit & examinat, atque ex uno capite impossibilem esse videt hujusmodi felicitatem ac statum quem illi naturalem statuunt nisi eum per supernaturalem gratiam divina bonitas largiatur; ex alio capite itidem impossibilem, nisi per divinam justitiam peccantibus tanquam supplicium imponatur. Quam suam absurditatem cum Pelagiani argumentis fracti animadverterent in miris an-

A gustijs constituti æstuabant ut suam sententiam quoquo modo sive status supernaturalis in naturalem mutatione tuerentur; quod cum difficillime fieri posse cernerent, hinc est quod Augustinus dixit eos *laborasse ut quærerent parvulis extra regnum Dei nescio cujus suæ felicitatis locum, maxime quando convincuntur non eos habere posse vitam æternam quia non manducaverunt carnem nec biberunt sanguinem Christi.* Non enim indicat ullam in eis beatitudinis supernaturalis in naturalem mutandæ cogitationem, sed ejusdem sententiæ tuendæ sollicitudinem & angustias cum etjam illam ipsam æternam vitam, quam eis quasi naturalem ascriberent eos habere non posse sine Christi gratia & extra corporis ejus unitatem convincerentur. Si enim, cum hoc diceret Augustinus, indicare vellet jam eos opinionem suam abiecta vitæ illius supernaturalis defensione mutasse, stultè sanè post illum etjam librum in ipso vitæ suæ B fine, ijsdem rationibus, scripturisque ad eos debellandos uteretur. Difficultates igitur quas in tuenda illa naturali, quam putabant, beatitudine paterentur, non mutationem ullam ex supernaturali in naturalem indicare Augustinus voluit: Quos æstus eorum etjam alijs non paucis locis exprobrando commemorat. Hinc in libris contra Iulianum: *Et quid vobis est de quæstione baptismatis laborare, utrum sit vita æterna præter regnum Dei, an vita æterna privanda sint innocentes tot imagines Dei, ac per hoc æterna morte plectenda?* Ubi simul utrumque difficultatis caput tangitur tam ex parte gratiæ quam peccati, sine quibus ille status constitui nequit. Et in libris de peccatorum meritis, qui tamen in ipso hæresis illius ortu scripti sunt cum adhuc beatitudinem vitæ æternæ supernaturalem parvulis promisisse creduntur, *à quibus tamen cum quæritur utrum non baptizati & non effecti C coheredes Christi regnique cælorum participes habeant saltem beneficium salutis æternæ in resurrectione mortuorum, laborant vehementer nec exitum inveniunt.* Et omnium apertissimè in libro de peccato originali perhibetur, Pelagius ita solitus respondere quærentibus, ut diceret: *Sine baptismo parvuli morientes quo non eant, scio, quo eant, nescio.* Hoc est interprete Augustino: *Non ire in regnum cælorum scio, quo vero eant se nescire dicebat, quia dicere non audebat in mortem illos ire perpetuam, quos & sic nihil mali commisisse sentiebat; & originale traxisse peccatum non consentiebat.* Vides Pelagium aperte profiteri solitum suas angustias atque ignorantiam de statu ac felicitate parvulorum: quia mortem perpetuam innocentibus suis infligere vetabat justitia, vitam æternam hoc est qualemcumque fingeret naturalem beatitudinem eis polliceri Augustini argumenta prohibebant, talis enim qualiscunque vita, atq; beatitudo obtineri non potest nisi anima vivat, mors enim animæ beatitudo esse D non potest: vivere autem non potest anima, nisi vivat ex Deo. Nam ut anima corporis, sic animæ vita Deus est. *Vivit autem anima ex Deo,* ut Augustinus, *cum vivit bene: non enim potest bene vivere, nisi Deo in se operante quod bonū est.*

Lib. de præ-dest. SS. c. 13.

Lib. 6. c. 4.

Lib. de pecc. orig. c. 21.

Lib. 13. de civit. Dei c. 2

A Ex quo manifestum est veram vitam animæ qualemcumque sive temporaneam in hoc seculo sive æternam in regno vel extra regnum Dei, gratiam omnino, ideoque baptismum omnis gratiæ januam & incorporationem in Christo, in Divi Augustini sententia postulare. Nam ut alibi dicit, *vitam æternam, id est, sine ullo fine felicem* (neque enim aliud æterna vita supra vitam ex Deo nisi perpetuitatem dicit) *solus ille dat qui dat veram felicitatem.* Sed uberior sententiæ Divi Augustini indagatio & veritatis ejus demonstratio non est hujus loci. Hoc tamen in verbis Pelagij citatis QUO EANT NESCIO, observandum puto, quod cum illis etjam ante condemnationem hæresis suæ soleret uti, (nam statim à *condemnatione* liber ille Augustini scriptus est) jam tum initio eum de natura felicitatis illius quam parvulis promittebat, æternæque illius vitæ con- B ditione fluctuasse & apertè suam ignorantiam confessum esse. Quid mirum igitur si neque nos, quid ipse senserit, liquido demonstrare nequeamus? Nam & Augustinus quamvis naturalem ab illis prædicari statum non ambigeret & reipsa tamen propter conditiones quas involverat, sine supernaturali gratia obtineri nullo modo posse sentiret, utrum tamen secundum eorum sententiam in clara vel obscura vel etjam nulla Dei visione consisteret semper hæsitans incertusque fluctuavit, hinc enim illæ locutiones hæsitationis indices, quibus illum statum vocat, [a] *nescio cujus felicitatis locum:* & [b] *beatam quandam vitam suam;* item: [c] *quietis vel felicitatis cujuslibet atque ubilibet, quasi medium locum.* Usque adeò ut etjam dubitet utrum Pelagiani Deum in illo felicitatis loco parvulis regnare constituant. [d] *Dicite obsecro,* inquit, *in ea felicitate quæ extra Dei regnum erit, ullusne regnabit an nullus?* Et cetera quæ supra C commemoravimus. Nec mirum cum nunquam suam sententiam plenè legantur clarisque verbis explicuisse. Hoc solum videtur certum de Pelagianorum sensu tenuisse, quod illa felicitas quam extra regnum cælorum parvulis tribuunt, inferioris notæ sit. Nam illud clarè voluit quando dixit: [e] *in loco alicuo secunda felicitatis, quam talibus ædificavit hæresis vestra.* Et quando dixit *promittunt eis æternam & beatam quandam vitam suam.* Sed utrum ideò *secunda*, quia tantum modò extra regnum cœlorum, hoc est, extra societatem Christi atque Sanctorum eadem Dei clara contemplatione naturaliter fruerentur, an quod ipsa Dei contemplatio adeoque tota illa felicitas in seipsa longè esset inferior nullibi apertè profitetur. Nec verò moveat quod clara Dei visio multum naturæ vires superet cum tamen beatitudinem non nisi naturalem eos fabricasse docuimus. Reipsa siquidem naturam superat non D ita tamen necesse est in istorum hæreticorum sententia. Nam & illa quam naturalem dicuntur tribuisse postea felicitatem tales conditiones implicat ut etjam naturæ vires juxta Divum Augustinum excedat. Nec tamen ideò rectè dixeris tunc Pelagianos supernaturalem

Lib. 6. de civit. c. ult.

Lib. de pecc. orig. c. 21.

Lib. 2. de tract. c. 50.

a Lib. de præ dest. SS c. 13

b Lib de Hæresibus Hæresi 88:

c Lib. 1. de anima & de eius orig. c. 9.

d Lib. 2. cont Iul. operis imperf. f. 319

e Lib. 1. oper imperf. f. 182

Lib. de Hæresibus ad Quodvult Deum Hæresi 88.

turalem parvulis beatitudinem promisisse. Quid enim magis naturam superat quam divina illa charitas Dei, hanc tamen etjam solis naturæ viribus adscripserunt. Non ergò insolitum, sed solemne atque perpetuum Pelagianis fuit ut dona Dei reipsa naturam longè la- A teque superantia nudis viribus humanæ libertatis adscriberent. In hoc enim errore propriè hæresis Pelagiana sita est. Atque hæc sufficiant ut Augustinus rectè errores istos confutasse videatur.

De statu adultorum sine fide moraliter bene viventium, post hanc vitam.

CAPVT XXIV.

QVID de adultis sine fide Christi in morali quadam bonitate morientibus senserint Pelagiani, non ita liquidè ex eorum scriptis colligi potest. Vt ab incertis certa discernamus. Duplex hujusmodi adultorum ordo statui potest, unus eorum qui Deum verum ex creaturis agnitum & sicut Deum glorificando coluerunt: hoc enim adultos quoslibet sive fide Christi, sive gratia potuisse, dogma fixum & veluti aliorum cardo est inter Pelagianos. Alter eorum qui nec Deum quidem verum agnoscendo, morum civiliter bonorum opera temporalis commodi fine metiuntur. Satis itaque certo videtur colligi primis illis vitam æternam, regnumque cœlorum propter meritum justitiæ quam naturæ lege fecerant, à Pelagianis promissam esse. Sic enim contra Pelagium loquitur Augustinus: *Evacuatur autem crux Christi, si aliquo modo præter illum Sacramentum ad justitiam, vitamque æternam perveniri posse dicatur quod in libro isto agitur*, nempe Pelagij, qui ut ex capite secundo colligitur, statuebat posse homines *credendo in Deum qui fecit cœlum & terram & rectè vivendo ejus implere voluntatem, nulla fide passionis Christi & resurrectionis imbutos*. Et Iulianus: *Sicut nemo præmia virtutis meretur nisi qui ad ea, post incarnationem tamen Christi sanctitatis ejus imitatione contenderit.* Vbi significat etjam ante incarnationem Christi per eos qui Christum non agnoverunt præmia virtutis esse promerita. Quæ vero ista præmia nisi vita æterna & regnum Dei? Nam inter eos qui sola natura duce Deum juste colerent, & qui Christi gratia, hoc est solo ejus exemplo justitiam pietatemque sequerentur, nullam Pelagiani statuunt differentiam. Ex quo Augustinus ibidem tanquam connexum colligit, etjam post incarnationem Christi, siquis aliorum exempla justorum intuendo rectè viveret, eadem illa C præmia virtutis debere promereri. *Itane vero isti virtutis præmia non merentur?* Quod in eodem libro Iulianus clare docens: *Antequam*, inquit, *Verbum caro fieret, ex ea fide quæ in Deum erat, in Prophetis & in multis aliis antiqu fulsere virtutes: veniente autem temporum plenitudine exacta in Christo justitiæ norma resplenduit, & qui prædictus fuerat pater futuri seculi tam præcedentium Sanctorum quam etjam sequentium remunerator emicuit.* Quænam autem ista sit per Christum allata vel afferenda remuneratio paulò superius dicit: *Sua imita-* A *tione, qui erat virtutum forma & norma, correctis gloriam beatæ æternitatis indulsit.* Imò & ex lege sola fieri homines *benedictionis Abraham hæredes*, apertissime tradit, *nec ante legem, justitiam & fidem* (in verum Deum) *remunerationis suæ fructibus esse privatum; nec ad truncatas ferro carnes, sed ad illustres probitate mentes promissionis illius gloriam pertinere.* Quæ manifestè indicant eandem regni cœlorum remunerationem tam Ethnicis ex fide unius Dei rectè viventibus quam Christianis Pelagianos tribuisse. Major perplexitas est, quem locum secundi generis hominibus post hanc vitam struxerint. Vbi istud in primis certum est, si virtute civili sine cognitione Dei rectè viverent æternum ab eis supplicium damnationemque removisse. Indicat hoc non obscurè disputatio illa cum Iuliano, ubi cum Augustinus interrogando instaret: *An fortè isti qui exhibuerunt terrenæ pa-* B *triæ Babylonicam dilectionem, & virtute civili non vera sed verisimili dæmonibus vel humanæ gloriæ servierunt, Fabricij videlicet & Reguli, & Scipionibus, & Camillis cæterisque talibus. sicut infantibus qui in baptismate moriuntur provisuri estis aliquem locum inter damnationem regnumq, cœlorum; ubi non sint in miseria sed in beatitudine sempiterna?* Respondet Iulianus: *Erunt ergò in damnatione sempiterna in quibus erat vera justitia?* Quod quid est aliud, quam tanquam verum admittere quod Augustinus velut absurdum inferebat? Ideoque Augustinus admirans Pelagianæ vocis impudentiam; O vocem, inquit, impudentia majore præcipitem. Nec sanè mirum videri debet, eo absurditatis prorupisse Iulianum. Qui enim veram in istis hominibus justitiam fuisse putat, quid ni etjam justitiæ comitem felicitatem adjungat? Nam ut contra eosdem rectissimè dicit: *Natura humani generis ex illius unius prævaricatoris carne procreata, si po-* C *test sibi sufficere ad implendam legem perficiendamque justitiam, de præmio debet esse secura, hoc est de vita æterna &c. Non enim injustus Deus, qui justos fraudet mercede justitiæ.* Vnde radices præcipitis illius erroris amputans, *non erat*, inquam, *in eis vera justitia.* Nec solum extra damnationem sed etjam in sempiterna quadam beatitudine tales adultos ab eis fuisse collocatos ex eadem Iuliani confessione videtur consequi. Quid enim potest aliud extra damnationem regnumque cœlorum superesse. Hoc enim & nihil aliud, est locus ille medius quietis atque felici-

Lib. de natura & gra. c. 7.

C. 2. ibid.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. fol. 350.

Ibid. f. 401.

Fol. 360.

Fol. 369. & 370.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Lib. de nat. & gratia c. 2.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

felicitatis quem parvulis fabricarunt. Vbi enim nihil miseriæ ſive damnationis eſt quid præter felicitatem fingi poteſt? Et quid felicitas niſi vita æterna? *Eam quippe vitam æternam dicimus ubi eſt ſine fine felicitas.* Ita igitur non minus adultis ſine fide veri Dei moralem juſtitiam ex naturæ lege ſervantibus, quam parvulis non baptizatis beatitudinem quandam extra damnationem ac regnum Dei, hoc eſt, vitam æternam tribuunt. Vbi enim non eſt æternæ mortis damnatio, quid niſi æternam vitam eſſe ſtatuemus?

Lib. 6. de civit. Dei c. 12.

Sed una gravis hic difficultas naſcitur, nam Iulianus paulò poſt ex alio pulſatus latere: *Ego*, inquit, *ſteriliter bonos dixi homines qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt non ab eo vitam conſequuntur æternam.* Vbi aperte negat eos vitam æternam à Deo ſuis operibus promereri: eo quod ſteriliter bona ſunt, atque ideò ut ſupra dixerat, *quia ad temporalia diriguntur, præmii exilitate fruſtantur.* Duo ſunt quæ ad hanc difficultatem reſponderi poſſunt. Primum quidem ſui ipſius, doctrinæque ſuæ oblitum eſſe Iulianum. Hæreticis enim omnibus maximeque Iuliano frequens eſt, dum unum dogma tueri ſtudet, in alio ſectam ſuam lethaliter vulnerare. Vt ij qui latus unum conantur pugnando tegere, ictui in alio latere præbent locum. Non ergò conſentaneè hoc dicendo Pelagianis principijs loquebatur. Quod vigilanter advertens ſtatim etjam exprobrando in frontem ejus Auguſtinus illuſit: *Iuſtus ergò Deus & bonus, bonos eſt in mortem miſſurus æternam? Piget jam dicere quam multa te ſequantur inſana talia ſentientem, talia dicentem, talia ſcribentem &c.* Alterum fortaſſe melius dici poteſt notanter dixiſſe Iulianum, *non ab eo vitam conſequuntur æternam*, velut præmium videlicet bonorum operum. Vita enim æterna quam Deus velut præmium C bene operantibus reddit, nihil eſt aliud quam *regnum cælorum* ſeu *regnum Dei*, quod nemini datur in præmium niſi qui propter Deum

Lib. 4. cont. Iul. c. 3. verſus prin.

Ibid. ſupra.

A ipſum bene fuerit operatus. Vnde Auguſtinus quaſi exponens quid per illam vitam æternam à Deo dandam intelligeret Iulianus, ſtatim ſubjicit: *Quamlibet ſaltem concedis opera infidelium, quæ tibi videntur bona, non tamen eos ad ſalutem ſempiternam regnumque perducere*, veluti merces ſcilicet talibus meritis reponenda. Nam vita æterna qualem parvulis adultiſque moraliter bene viventibus pollicentur, non eſt præmium bonorum operum quæ fecerunt, ſed dos quodammodo naturam conſequens innocentium. Nulla enim æquitas videtur pati, ut innocentia naturalis morte damnetur. Hanc autem innocentiam cum Gentiles hujuſmodi bene moraliter ex naturæ lege vivendo ſervaſſe ſtatuantur, quid mirum ſi illis etjam in iſta bona vita decedentibus æterna vita, ſive æterna quædam felicitas non veluti præmium operum rependatur, quod non niſi in tempo- B ralium bonorum affluentia Iulianus collocat, ſed velut donum innocenti bonæque naturæ conſonum tribuatur.

Quam ſententiam videtur ab Origene paululum interpolando ſumpſiſſe Iulianus. Nam ille ex profeſſo docet, vitam æternam quam & regnum cœlorum vocat, *nullius eſſe, niſi qui credat in Chriſtum renatuſque fuerit ex aqua & ſpiritu.* Quod ſiquis tamẽ ſive Iudæus, ſive Græcus legem naturæ ſervando *juſtitiam teneat, miſericordiam diligat, caſtitatem & continentiam ſervet, modeſtiam lenitatemque cuſtodiat*, quas eadem ſerie virtutes tangit Iulianus, *atque omne bonum operetur bonorum operum gloriam, & honorem & pacem pervenire non poſſe.* Hoc tantum inter illos diſcrimen video, quod Origenes fidem ſaltem unius Dei poſtulet, Iulianus etjam ſine fide Dei felicitatem illam ſuam pro Pelagiana liberalitate largiatur. Illis enim qui cum fide unius Dei propter ipſum, bona quæ fecerint operantur, etjam *vitam à Deo æternam conſequi*, hoc eſt, intrare in regnum Dei ſeu regnum cœlorum ut ſupra dictum eſt fuſius, arbitratur.

Lib. 2. in c. 2. ad Rom.

F I N I S.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER QVARTVS.

Quo continentur dogmata ad vires naturales benè vivendi ſpectantia.

PRÆFATIO.

HACTENVS eas qualitates & conditiones hominis lapſi conſideravimus, cum quibus naſcitur in hoc ſeculo, & quæ ad naturam ejus videntur quodammodò pertinere. Nunc ad ea tranſeundum eſt, quæ operationes ejus ſpectant ſive bonas ſive malas.

Vbi primò quidem diſquirendum occurrit, quid Pelagiani de libero arbitrio ſentiant, ſine quo nec benè nec malè vivi poteſt: ſed quia latè ſententiam eorum ſuperius expoſuimus, cùm de primi hominis libertate tractaremus, nihil addi opus fuerit, cùm idem omninò de poſterorum quoque viribus ac libertate ſit judicium, utpote quam inſeparabilem eſſe ab humana natura nulloque peccato amitti poſſe decernunt. Hoc autem eos de illa intelligere libertate contrarietatis, hoc eſt, de indifferentia ad bonum & malum, ſive de poteſtate peccandi & bene vivendi, vitij virtutiſq; ſectandæ. Et quantopere neceſſitatem omnem ſeu determinationem ad unam dumtaxat iſtius contrarietatis partem quam coactionem dicunt horreant: quas liberi arbitrij vires ſupra omnes animi motus ſtatuant generaliter demonſtravimus. Nunc alia nonnulla magis particulatim de peccato & bonis operibus & utrorumque principijs adjuvantibus tam internis quam externis indaganda ſunt, in his enim propriè hæreſis Pelagiana conſiſtit.

Quid peccatum.

CAPVT PRIMVM.

MAGNVS Auguſtino cum Iuliano omnibuſque Pelagianis atque acerrimus fuit de natura peccati ac definitione conflictus. Definierat illud olim Auguſtinus, cùm ante ortam hæreſim Pelagianam contra Manichæos primam originem inveſtigaret mali, *eſſe, voluntatem retinendi vel conſequendi quod juſtitia vetat & unde liberum eſt abſtinere.* Arripuit hanc peccati deſcriptionem avidiſſime Iulianus, ac velut machinam invictam tuitus eſt, qua peccatum omne, ut ab Auguſtino aſſerebatur, everteret. *O lucens aurum in ſtercore!* inquit ille impudens, *quid verius, quid plenius dici a quoquam vel orthodoxo potuiſſet?*

Lib. de duabus animab. c. 11.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 37.

Porrò tota hæc definitio, ſicut eam Pelagiani intelligunt, in illa pleniſſima humani arbitrij indifferentia ad bonum & malum quam

A quam ipsi libertatem vocant, inculcanda versatur: usque adeo ut nisi ipso illo momento, quo movetur animus ad retinendum aliquid quod jam habet, aut consequendum quod non habet, sit liber, hoc est, indifferens ut abstineat ab illo animi motu, nullo modo peccatum imo nec voluntas, hoc est volitio esse possit. Voluntas enim, hoc est volitio secundum Iulianum, nihil est aliud nisi *motus*
Ibid. f. 38. *animi in jure suo habentis utrum sinisterior ad prava decurrat, an dexterior ad celsa contendat.* Quod ita essentialiter volitioni vult competere ut subdat postea: nec est prorsus voluntas, antequam velit, nec potest velle antequam potuerit & nolle. Ex quo fit ut per illam solam particulam *voluntas*, idem plane significari velit quod per illam ultimam, *unde liberum est abstinere.* Itaque reddens eandem definitionem
Fol. 39. propriis verbis, *peccatum*, inquit, *nihil est aliud* B *præter voluntatem excedentem ab eo calle cui debet insistere, & unde liberum est non deflectere.* Quam ultimam partem exponendo subjungit: *Et nusquam est, nisi in eo homine qui & habuit voluntatem malam, & potuit non habere.* Plus tamen intelligit, quam dicit. Vult enim non tantum posse non habere illam voluntatem malam, sed etjam eodem momento haberi posse bonam. Nec mirum, cum ille qui voluntarie abstinet à voluntate mala jam illo ipso habeat voluntatem bonam. Hoc enim est quod supra dixerat, in jure voluntatis esse positum, *utrum sinisterior ad prava decurrat, an dexterior ad celsa contendat.* Itemque quod adjunxerat, *nec potest velle, antequam potuerit & nolle.* Vnde alio in loco definitivam edens sententiam docet *non*
Lib. 2. operis imperf. f. 428. *esse libertatem, si non suppetit facultas eligendi boni & cavendi mali.* Et sine ullis ambagibus aut
Lib. 1. operis imperf. f. 146 ambiguitatis cujusquam fuco: *Nos dicimus quod ab initio usque in finem sine aliquo naturalium coactu voluntas & ante baptisma in unoquoque delinquit,* C *qua illo ipso tempore quo peccat, potestatem habet recedere a malo & facere bonum* UT CONSTET RATIO LIBERTATIS. De qua indifferentia essentialiter ad libertatem in Pelagianorum opinione requisita plura diximus cum de primi hominis libertate tractaremus. Hoc enim Philosophicum dogma basis est totius doctrinæ Pelagianæ. Vnde in summam colligens
Lib. 1. operis imperf. f. 43. quæ de peccati definitione dixerat: *Si nullum est sine voluntate peccatum, si nulla voluntas, ubi non est explicata libertas, si non est libertas ubi non est facultas per rationem electionis &c.* Vtriusvis scilicet partis sive boni sive mali.

Ex ista peccati descriptione duo consectanea tamquam certissima colligit Iulianus. Primum, nullam prorsus esse vel esse posse peccandi necessitatem seu arbitrii captivitatem ad unam partem utpote quæ ex diametro libertati arbitrij, atque isti ad bonum & malum indifferentiæ adversetur. *Cùm apud justi-* D
Ibid. f. 158. *tiam*, inquit, *causa agitur voluntatis, non pronunciatur rea quæ aliud velle non potuit*, nempe bonum. Et iterum: *In necessitatis asylo collocatos non potest male convincere voluntatis*: quod per oppositum magis illustrando, subjungit: *Rea voluntas convincitur peccatoris, quæ potuit utique tam bonum velle, quam malum voluit.* Et alio in loco: *Sit autem* (arbitrium) *liberum ante ad*
Ibid. f. 53. *bonum non fuit; & factum est post lapsum liberum ut malum facere non possit, nunquam quidem ei adfuit arbitrij libertas, & probatur sine reatu antea peccasse, & postea sine cura sanctitatis gloriam possidere. Quo collecto convincetur ussitari dogmata tua, ut promittas te liberum arbitrium non negare, quod ante mali postea boni necessitate subvertis.* Ex quibus satiatissimè, ut arbitror, liquet, & pluribus si opus esset liquere posset Pelagianos essentialem omni peccato statuere illam indifferentiam arbitrij ad malum & bonum, idque ideò quia essentialis est libertati, sine qua neque peccatum neque ipsa voluntas sive volitio esse aut cogitari potest: Atque hoc esse quod in peccati definitione dicunt, *unde liberum est abstinere.*

B Alterum quod ex illa peccati ratione colligunt ex priore sequitur non posse per justitiam peccatum homini imputari nisi illo quo dictum est modo sit liberum. *Quæ definitio*, ait
Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 285. Iulianus, *ad intelligendam quoque justitiam Dei aperuit viam, ut cognoscerem æquitatem divini nentiquam stare judicij, nisi illud imputasset unde liberum fuisset ei qui propter hoc affligitur, abstinere*: quod sæpissime in ijsdem libris replicatur. Vnde utrumque definitionis suæ corollarium una sententiæ complexione conjungit: *Nam si non*
Lib. 1. f. 154 *imputat justitia, nisi unde liberum est abstinere, & ante baptisma necessitas mali est, quoniam voluntas sicut dixisti ad faciendum bonum non est libera per quæ hoc aliud agere non potest, nisi malum ab infamia mali ipsa quam patitur necessitate defenditur, quoniam apud eam justitiam gravari operibus suis non potest, quia non imputat malum nisi unde liberum est abstinere.* Ex quibus verbis etjam luculentius id elucet quod supra monstravimus, per *mali necessitatem* C apud Pelagianos nihil aliud intelligi nisi talem arbitrij determinationem ad malum, ut non adsit ei potestas faciendi boni: per quam uti putant, libertatem opprimi atque tolli, ita & peccatum penitus evanescere.

Hinc est quod *fractam esse libertatem* clament,
Lib. 2. operis imperf. f. 310 si illa bicornis auferatur indifferentia ad bonum & malum. Hinc *eversam* adeoque *mancam*
Ibid. & lib. 1. f. 147. esse libertatem quasi altero pede claudicantem, si *non sit ei possibile tantummodo malum facere;*
Lib. 2. f. 309 *non hoc habeat in facultate, electionem partis alterius, id est recedere à malo & facere bonum, sed iniquitatis necessitate depressa appetentia criminum parere compellatur.* Hinc est quod si talis ingruat peccandi necessitas, *naturalia* conquerantur
Ibid. *fieri quæ fuerant voluntaria.*

Ex quibus facilè est intelligere, eandem indifferentiæ libertatem ad voluntatem etjam bonam & opus bonum, esse prorsus necessariam. Cùm enim & illa omninò voluntas sit, D necesse est etjam *ut sit motus animi in jure suo ha-*
Vide supra. *bentis, utrum sinisterior ad prava decurrat an dexterior ad celsa contendat*; quam voluntatis esse apud Pelagianos definitionem supra dictum est. Necesse est ut in illa quoque locum habeat quod Iulianus dicit: *Non potest velle antequam*

potue-

potueris & nolle. Vnde ne quid de illa scrupuli remaneret sine ullo ambiguitatis [illegible] de utraque voluntate pronunciat: *Quod, arbitrium liberum, ante mala, postea bona necessitate subverti*. Indicans eadem penitus ratione uti mali necessitate rationem peccati, ita boni necessitate boni operis rationem extingui. Nam illi indifferentiæ ad bonum simul & malũ æque capitaliter alterutrius partis necessitas inimica est; quod significat Iulianus, quando scripsit *non ita gratiam putari ut fabricetur quæ ei erat adjutorij distincta libertas, ut [illegible] ea exclusa vel boni vel mali cuiquam in [illegible] credatur incumbere; verum in arbitrio hominis [illegible] cooperetur*. Et quãdo alibi exclamat: *Expositum est ad hoc [illegible] ne homo vel in peccatum a quoquam impellatur, vel a peccato ab [illegible] voluntate [illegible], quam non posse capi si dedi ipsa noluerit, testatur fortitudo &c.* Quod alibi efficacissimè brevissimeque; expressit: *Quod captivum est liberum non est, quod liberum est, captivum non est*. Nam captivum, hoc est ad unam partem boni vel mali esse necessitatum sive determinatum, ita ut non possit contrarium, vult esse contradictorium liberi: *duo* [illegible] *inquit idem Iulianus, liberum & non liberum; id est liberum & captivum, illi quidem rei de qua agimus* (id est libero arbitrio) *convenire non possunt: Ibi vero [illegible] singularem impudentiam novam, impietatem veterem adesse testantur.*

Ex quibus jam facile est intelligere cur tantopere Pelagiani divinæ gratiæ necessitatem horruerint, ad volendum atque operandum bonum. Duas namque istius rei causas invenio, de quibus latius alibi differendum erit. Vna est gratiæ illius [illegible], nam cum illa gratia Dei à liberrima donantis voluntate pendere doceretur, paucisque concedi, atque ita tamen esse necessaria ut sine illa nihil penitus appeti vel agi possit boni necessario, consequenter [illegible] indifferentia parte sublata, solam superesse in homine qui caret gratia necessitatem mali. Quem Pelagianorum sensum in nonnulla [illegible] jam alegavimus, [illegible] declarant & sæpius [illegible] in libro primo operis imperfecti adversus Augustinum [illegible]. Altera est gratiæ illius [illegible] præsertim si voluntatem nolentem [illegible] prævenat [illegible] Pelagianorum [illegible] superbiam, videtur enim aperte sequi, hominem invitum ad bonum cogi, hoc est, determinari, captivari, necessitari, si nolentem gratia voluntatem impellat ad bonum. Quid enim est aliud cogi, nisi ad aliquid faciendum ab alio inclinari reluctante voluntate? Vnde ex opposito capite libertas tollitur, quia si hic ad bonum voluntas à Deo per gratiam cogitur & impellitur, jam nulla superest in illo momento indifferentia ad faciendum aut volendum malum, quia voluntas ponitur per gratiam determinata ad bonum. Sed de utroque capite infra fusius, hic enim annotasse sufficit.

Nulla peccandi infirmitas in homine.

CAPVT SECVNDVM.

QVÆ cùm ita generaliter statuant Pelagiani de illa indifferenti ad peccandum & non peccandum libertate, dubitari non immerito potest quid de peccandi facilitate atque pronitate, quam infirmitatem dicimus, seu benè agendi difficultatem sentiant.

Iam supra diximus cùm de ignorantia tractaremus Pelagianos Augustino teste docuisse *ignorantiam & difficultatem sine quibus nullus homo nascitur primordia non supplicia esse naturæ*. Quod non ita intelligendum est quasi significare voluissent aliquam ex ipsa natura benevivendi difficultatem inseri vel adnasci ignorantiam, per quam in peccatum præcipitaremur, sed tantum modo ipsas concupiscentias atque passiones & ignorantias parvulorum, ex quibus secundum Catholicos benevivendi difficultas & peccandi pronitas oritur sic esse naturales, ut tamen nullam bene vivendi difficultatem afferant. Verba namque quæ citavimus non Pelagij sunt vel discipulorum ejus, sed Augustini. Magno enim vaniloquio loquacitas Pelagiana contendit, laudabilem illam naturam hominis nihil in se prorsus continere, quo præcipitemur in malum, vel quod spiritui repugnando ab ascendendo virtutum omnium culmine remoretur. Audi Pelagianum invicta ut putat hoc ratiocinatione colligentem: *Quis fecit hominis spiritum? sine dubio Deus. Carnem quis creavit? Idem credo Deus. Bonum est quod utrumque creavit Deus? Nulli dubium est. Et utrumque quod bonum author creavit bonum est? Confitendum est. Si igitur & spiritus bonus & caro bona, ut a bono autore condita, qui fieri potest, ut duo bona possint sibi esse contraria?* Ecce sublatam radicem omnis difficultatis, contrarietatem carnis & spiritus, qua remota, quid homini arduum esse possit, cum quicquid agendum sibi proposuerit solo id voluntatis nutu fiat? Nihil enim spiritui bonum volenti contrarium est, quo reluctante seu in malum impellente non fiat. Vnde Pelagius in Epistola ad Demetriadem: *Ab hac eam* (naturam) *tantummodo injuria vindicamus ne ejus vitio ad malum videamur impelli.* Tantam enim statuit subinde naturæ integritatem & ad bene vivendum facilitatem antequam consuetudinum perversarum pondere degravetur, ut eam *teste Augustino* cum peccandi facilitate æqua lance perpenderet. Quo sanè sensu illam secularis authoris vocem: *Falso queritur de natura sua genus humanum*, toto

Lib. 1. oper. imperf. c. 93. — Lib. 1. oper. imperf. [illegible] — Ibid. f. 123. — Fol. 123. — Fol. 124. — Lib. de bono. perseu. c. 11. — Apud Aug. lib. de anima & gratia c. 54. — Epist. 105. ad Paulin. versus fin. — Salust. in prolog. Iugurtino.

Lib. de nat. & gratia. toto libro quem refellit Augustinus, quantis potuit disputandi viribus exaggeravit; hinc illæ communissimæ contra Catholicos invectivæ quod *in naturæ invidiam conversationis sordes refunderent.* *Lib. 3. oper. Iul. c. nit.* *Quod delectaret eos causari imbecillitatem naturæ dicere carnem congenitis obnoxiam esse peccatis nec in voluntate hominum emendationem [illegible] locare.* *Lib. 2. cont. Iul. oper. imperf. f. 214. Conf. lib. de perfect. Iust. c. 6.* Sola enim voluntate facile hoc fieri posse dicunt, cum *pertinacis voluntas possit voluntate mutari.* Nam si pœna cuipiam ostenderetur aut gloria, aut contra, incommodum, aut voluptas quorum acerbiore sensu animus inhorresceret, aut leviore mulceretur, hoc non tam vehementem impulsum, aut necessitatem partis alterius, quam *occasionem* dumtaxat esse volunt qua pro nutu suo in quamcumque placuerit partem voluntas utatur. *Iul. lib. 1. oper. imperf. f. 36.* Hoc enim vult illud *occasionis* vocabulum, quod lubentissime usurpare Pelagiani solent. Unde contra istam Pelagianam superbiam Augustinus: *Sed satan nam in cœlo iam inter Angelos immortaliter habitans verba in[illegible] & mortalitatis [illegible].* *Lib. 6. cont. Iul. c. 13.* [illegible]

Peccandi infirmitas non potest infligi à Deo in pœnam præcedentis peccati.

CAPVT TERTIVM.

NEQVE verò tantùm nullam peccandi infirmitatem homini inditam esse, sed neque veluti pœnam peccati præcedentis à Deo infligi posse, contendunt. *Lib. de nat. & grat. c. 26.* Nam *medicus*, inquit Pelagius, *ad curandum iam vulneratum paratus esse debet; non debet autem ut sanus vulneretur optare.* Addit, *non* *Ibid. c. 21.* *debuisse hanc ægritudinem contrahi peccatu, ne ad hoc esset illa pœna peccati, ut committerentur plura peccata.* Nam quod valde absurdū videtur, sequeretur; *Cap. 22.* *materiam peccati esse vindictam si ad hoc peccator infirmatus est ut plura peccaret.* Sed longius multo pergit discipulus ejus Iulianus. Nam de libidine disserens, quæ inter concupiscentias peccandique ægritudines non postrema est, eam etiam laudabilem fore putat velut ultricem sceleris, ac ministram Dei, si iniquitatem veluti pœna consecuta crederetur. *Lib. 5. cont. Iul. c. 4.* *Iusta libido*, ait error ille, *& laudis præconio prædicanda, si eum qui Deo non obedierit, illa non obediendo* (hoc est sua contra voluntatem aut spiritum rebellione) *punivit.* Et paulò post: *Ibid.* *quia nihil ea potest laudabilius æstimari, si iniquitate illa commissa est* (iniquitatem illa commissam, legendum puto.) *Ibid. c. 3.* *Si vindicavit iniuriam Dei & quia ita consortium peccati non habuit ut officium vindicantis assumeret.* Et quia pudicitia contra istam infirmitatis plagam dimicat, sic arguendo inferebat: *Si libido pœna peccati est abjiciendam esse pudicitiam ne rebellis in Deum castitas illatam ab eo dicatur enervare sententiam.* Qua subtilitate, pusillo videlicet obtusiore, dicit alibi: *Lib. 6. cont. Iul. c. 20.* *Si res quæ decenter ordinata est, ad Deum pertinet, & res quæ ad Deum pertinet bona est, bonum est ita se subditum esse diabolo, quoniam institutus à Deo per hoc ordo servatur; sed utique eis malum fit rebellare diabolo quoniam per resultationem institutus à Deo ordo turbatur.* Quæ verba eo tendunt, ut probet neque diabolo neque libidini esse resistendum, si Deo ordinante atque puniente peccatum, homo dæmoni atque libidini veluti pœnæ divinitus inflictæ subditus nascitur. Ne verò sine gravi causa negasse viderentur peccandi infirmitatem esse posse peccati pœnam *Lib. de nat. & gratia.* fundamentum hujus opinionis Pelagius protulit: *Primo*, inquit, *de eo disputandum est quòd per peccatum debilitata dicitur & immutata natura. Unde ante omnia quærendum puto, quid sit peccatum, substantia aliqua, an omninò substantia carens nomen, quo non res, non existentia, non corpus aliquod, sed perperam facti actus exprimitur.* Deinde adjungit: *Credo ita est. Et si ita est quomodo potuit humanam debilitare vel immutare naturam, quod substantia caret?*

Malæ consuetudines difficultatem benè vivendi afferunt.

CAPVT QVARTVM.

QVÆ quamquam ita generaliter Pelagiani statuant, unanimi tamen consensu jam inde ab initio hæresis usque in finem docuerunt, malorum hominum imitatione & actuum frequentatione malas consuetudines contrahi, quæ animo ita firmiter inhærerent, ut etiam secunda natura vocarentur. Has esse solas quæ voluntati bonæ resisterent; *Epist. ad Demet.* *Neque vero*, ait Pelagius, *alia nobis causa difficultatem benefaciendi facit, quam longa consuetudo vitiorum, quæ nos infecit à parvo, paulatimque per multos corrupit annos, & ita postea obligatos sibi & addictos tenet ut vim quodammodo videatur habere naturæ. Omne illud tempus, quo negligenter edocti, id est, ad vitia eruditi sumus &c. Nunc nobis resistit, contraque nos venit & novam voluntatem impugnat usus vetus.* Et post ipsum Iulianus: *Ille enim in membris legem per flagitiorum usum Sanctis consiliis inter principia tamen emendationis rebellem consuetudinem malam vocabat, quæ ab eruditis etiam seculi dici solet esse secunda natura.* *Lib. 1. oper. imperf. f. 94.* Nempe propter inhærendi infirmitatem, propter

propter quam generaliter de omni affectionali qualitate, quo nomine & consuetudo comprehenditur, definit idem Iulianus, eam *ex maioribus etiam causis ita inharescere, ut aut magnis molitionibus, aut nullis omnino separetur.* Hinc maximas bene vivendi difficultates nasci, cum vel sobrij tantisper essent à Pelagiana vertigine, vel promerent acrius ingenue fatebantur. Nam Pelagius confitetur: *Humanæ rationi velut quandam caliginem longo usu peccandi obduci.* Confitetur per eum *bonum naturæ quodammodo obrui.* Confitetur hominem *nimia vitiorum consuetudine velut quadam teneri necessitate peccandi, & quamvis bonum appeteret voluntate, usu tamen præcipitari in malum.* Confitetur in plenitudine temporis *neminem potuisse legem per malam consuetudinem custodire.* Confitetur hoc sensu nos esse *natura filios iræ, quia, ita nos paternæ traditionis consuetudo possederat, ut omnes ad damnationem nasci videremur.* Et sanè quid aliud sibi vult secunda natura, quod consuetudini nomen uterque Pelagius & Iulianus tribuunt nisi tam pertinacem esse consuetudinis contra voluntatis impetus resistentiam, quasi naturæ ipsius cardines convellere ac transferre niteretur? Quam doctrinam eorum intuebatur Augustinus, quando retorquens eorum tela dicit ipsos Pelagianos quandam peccandi infirmitatem imò necessitatem inducere, adeoque liberum bene vivendi arbitrium tollere. *Sed vos* inquit, *ista peccata* (consuetudinis) *ex illis venire peccatis quæ nulla necessitate commissa sunt in illo saltem conceditis qui dicit, quod nolo malum hoc ago. Qui enim iste istam patiatur necessitatem non nisi peccandi consuetudine premitur, procul dubio priusquam peccaret nondum necessitate consuetudinis premebatur. Ac per hoc etiam secundum vos peccandi necessitas unde abstinere liberum non est illius peccati pœna est, à quo abstinere liberum fuit quando nullum pondus necessitatis urgebat.* Ex libro secundo operis imperfecti: *Sed & tu cum dicere soleas in his Apostolicis verbis violentiam malæ consuetudinis exprimi, quid est quod modo dicere voluisti &c. cum videas quam sit voluntas ei in summa angustia, non quod vult agens. Istum saltem quæso permitte divinum poscere auxilium quod dicis esse certum sine voluntatis arbitrium.*

Lib. 6. cont. Iul. c. 18.

In Epist. ad Demet. cit.

Ibid.

Pelag. lib. de lib. arb. apud Aug. lib. de grat. Christi c. 39.

In Comment. c. 4 ad Gall. num. 3.

In Comment. c. 2. ad Ephes. num. 8.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 156.

Fol. 222.

Ex quibus liquido apparet, quam splendide sibi ipsis contradixerint Pelagiani, in asserendis peccatis consuetudinis ejusque superandæ difficultate. Tria enim sua simul dogmata uno ictu subruunt, quibus docent, primò nullam esse peccandi infirmitatem multoque minus necessitatem; Deinde, eam præcedentis peccati esse non posse supplicium; Denique semper liberum remanere arbitrium quo quælibet peccata superentur. Notavit & alibi hanc dogmatum suorum suffocationem Augustinus: *Nam ubi malæ consuetudinis voces esse conceditis, atque ita voces vestri dogmatis suffocatis, dic, si audes, quemodo voluntati hominis liberum sit abstinere à malo ubi audis non quod volo ago. Aut nega malum, ubi audis, non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago.* Et alio in loco: *Si propter malam consuetudinem, sicut sapitis, clamat homo, non quod volo bonum, facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago: certè vel in isto fatemini humanam voluntatem vires bonorum operum perdidisse. Cui nisi divina gratia subveniat adiutorium quid ei prodest copiosum & ornatum consiliantis exhortantis eloquium.* Sed in istas angustias præcipitati sunt, dum clarissimæ veritatis lumen fugiendo fateri nolunt, in illo Apostoli loco, *scio quia non habitat in carne mea bonum*, totoque illo disputationis contextu significari concupiscentias aliquas malas, sive libidines, veluti pœnam à Parentibus tractam in membris delitescere quæ militent adversus animam, ac spiritui resistendo prælium suscitent, contra quos Christianus miles invocet Salvatoris auxilium ut liberetur à corpore mortis hujus. Totum enim errorem suum Pelagianum hac unica confessione jugulassent, ut Augustinum libro secundo contra Iulianum notasse jam supra diximus. c. 3.

Lib. 2. oper. imperf. f. 245

Lib. 2 f. 2

Vnum peccatum non est pœna alterius, & quomodo Deus tradat hominem desiderijs suis.

CAPVT QVINTVM.

QVÆ sanè Antilogia Pelagianorum qua peccandi necessitatem ex consuetudine venientem illius peccati pœnam esse confitentur à quo abstinere liberum fuit quando nullum pondus necessitatis urgebat eo notabilior est, quod magno argumentorū strepitu contendere soleant ad dirumpendos originalis peccati laqueos, falsissimam esse doctrinam Catholicorum, qua ex scripturis docent, unum peccatum divino judicio sæpè alterius esse supplicium sive damnandi prædestinati sint, in quibus ita vindicat Deus propter iniquitatem superbiæ, sive contra ipsam superbiam judicandi & erudiendi, si filij sint misericordiæ. Sic enim contra Pelagianorum fastum dicimus, necessarium fuisse homini ad auferendum superbiæ vel gloriæ occasionem, ut absque peccato esse non possit. *Absurdissimum*, inquit Augustinus, *& stultissimum putat peccatum fuisse necessarium, ne peccatum esset*, hoc enim perinde esset ac si diceretur, *necesse est peccare ne pecces.* Nam & ipsa superbia sine dubitatione peccatum est, imò verò, inquit Pelagius, *tam peccare superbire est quàm superbire peccare.*

Lib. de nat. & grat. c. 27

Ibid. c. 28.

Quod Pelagius ita probat: *Omne peccatum, nisi fallor, Dei contemptus est & omnis Dei contemptus superbia est. Quid enim tam superbum quam Deum contemnere? Omne ergo peccatum & superbia est, etiam Scriptura dicente, initium omnis peccati superbia est.* Adhibet & similitudinem ad demonstrandam absurditatis magnitudinem: *quid* c. 29.

[illegible] *amplius*

Lib. de nat. & gratia. toto libro quem refellit Augustinus, quantis potuit disputandi viribus exaggeravit, hinc illæ communissimæ contra Catholicos invectivæ quod *in naturæ invidiam conversi ad nostras sordes refunderent.* *Lib. 3. cont. Iul. c. ult.* *Quod delectaret eos causari imbecillitatem naturæ dicere carnem congenitis obnoxiam esse peccatis nec in voluntate hominum emendationem eorum locare.* *Lib. 2. cont. Iul. epist.* Sola enim voluntate facile hoc fieri posse dicunt, *cum perfacile voluntas possit voluntate mutari.* *Celest. lib. de perfect. Iust. c. 6.* Nam si pœna cuipiam ostenderetur aut gloria, aut contra, incommodum, aut voluptas quorum acerbiore sensu animus inhorresceret, aut leviore mulceretur, hoc non tam vehementem impulsum, aut necessitatem partis alterius, quam *occasionem* dumtaxat esse volunt quæ pro motu suo in quamcumque placuerit partem voluntas utatur. *Iul. lib. 1. oper. imperf. l. 36.* Hoc enim vult illud *occasionum*, vocabulum, quod lubentissime usurpare Pelagiani solent. Unde contra istam Pelagianam superbiam Augustinus: *Sed tu tanquam incola tam inter Angelos immortaliter habitans verba infirmitatis & mortalitatis irrides.* *Lib. 6. cont. Iul. c. 13.*

Peccandi infirmitas non potest infligi à Deo in pœnam præcedentis peccati.

CAPUT TERTIUM.

NEQUE verò tantùm nullam peccandi infirmitatem hominibus infertam esse, sed neque veluti pœnam peccati præcedentis à Deo infligi posse, contendunt. *Lib. de nat. & grat. c. 26.* Nam *medicus*, inquit Pelagius, *ad curandum iam vulneratum paratus esse debet; non debet autem ut sanus vulneretur optare.* Addit, *non debuisse hanc ægritudinem contrahi peccatis, ne ad hoc esset ista pœna peccati, ut committerentur plura peccata.* *Ibid. c. 22.* Nam quod valde absurdū videtur, sequeretur, *materiam peccati esse vindictam si ad hoc peccator infirmatus est ut plura peccaret.* *Cap. 22.* Sed longius multo pergit discipulus ejus Iulianus. Nam de libidine disserens, quæ inter concupiscentias peccandique ægritudines non postrema est, eam etjam laudabilem fore putat velut ultricem sceleris, ac ministram Dei, si iniquitatem veluti pœna consecuta crederetur. *Lib. 5. cont. Iul. c. 4.* *Ista libido*, ait error ille, *& laudis præconio prædicanda, si eum qui Deo non obedivit, illi non obediendo* (hoc est sua contra voluntatem aut spiritum rebellione) *punivit.* Et paulò post: *Ibid.* *quia nihil ea potest laudabilius æstimari, si iniquitate ulta commissa est* (iniquitatem ulta commissam, legendum puto.) *Ibid. c. 3.* *Si vindicavit injuriam Dei & quia ita consortium peccati non habuit ut officium vindicantis assumeret.* Et quia pudicitia contra istam infirmitatis plagam dimicat; sic arguendo intercedit: *Si libido pœna peccati est abstinentiam esse perditam ne rebellium, cum casus illatam ab eo dicatur enervare sententiam.* Qua subtilitate, pusillo videlicet obtusiore, dicit alibi: *Lib. 6. cont. Iul. c. 20.* *Si res quæ decenter ordinata est, ad Deum pertinet, & res quæ ad Deum pertinet bona est, bonum est ita ei subditum esse diabolo quoniam institutus a Deo per hoc ordo servatur; & ei turpe est mal... rebellare diabolo quoniam per resultationem institutus à Deo ordo turbatur.* Quæ verba eo tendunt, ut probet neque diabolo neque libidini esse resistendum si Deo ordinante atque puniente peccatum, homo dæmoni atque libidini veluti pœnæ divinitus inflictæ subditus nascitur. Ne verò sine gravi causa negasse viderentur peccandi infirmitatem esse posse peccati pœnam fundamentum hujus opinionis Pelagius protulit: *Lib. de nat. & grat. c. 19.* *Primo*, inquit, *de eo disputandum est quod per peccatum debilitata dicitur & immutata natura. Unde ante omnia quærendum puto, quid sit peccatum, substantia aliqua, an omnino substantia carens nomen, quo non res, non existentia, non corpus aliquod, sed perperam facti actus exprimitur.* Deinde adjungit: *Credo ita est. Et si ita est quomodo potuit humanam debilitare vel immutare naturam, quod substantia caret?*

Malæ consuetudines difficultatem benè vivendi afferunt.

CAPUT QUARTUM.

QUÆ quamquam ita generaliter Pelagiani statuant, unanimi tamen consensu jam inde ab initio hæresis usque in finem docuerunt, malorum hominum imitatione & actuum frequentatione malas consuetudines contrahi, quæ animo ita firmiter inhærerent, ut etjam secunda natura vocarentur. Has esse solas quæ voluntati bonæ resisterent; *Epist. ad Demet.* *Neque vero*, ait Pelagius, *alia nobis causa difficultatem benefaciendi facit, quam longa consuetudo vitiorum, quæ nos infecit à parvo, paulatimque per multos corrupit annos, & ita postea obligatos sibi & addictos tenet ut vim quodammodo videatur habere naturæ. Omne illud tempus, quo negligenter edocti, id est, ad vitia eruditi sumus &c. Nunc nobis resistit, contraque nos venit & novam voluntatem impugnat usus vetus.* Et post ipsum Iulianus: *Ille enim in membris legem per flagitiorum usum Sanctis consiliis inter principia tamen emendationis rebellem consuetudinem malam vocabat, quæ ab eruditis etiam sæculi dici solet esse secunda natura.* *Lib. 1. oper. imperf. l. 94.* Nempe propter inhærendi infirmitatem,

propter quam generaliter de omni affectionali qualitate, quo nomine & consuetudo comprehenditur; definit idem Iulianus, eam ex *majoribus etiam causis ita inhærescere, ut aut non nisi melioribus, aut nullis omnino separetur.* Hinc maximas bene vivendi difficultates nasci, cum vel sobrij tantisper essent à Pelagiana vertigine, vel premerent acrius ingenue fatebantur.

Lib. 6. cont. Iul. c. 18.

In Epist. ad Demet. cit. Nam Pelagius confitetur: *Humanæ tamen nivel ut quandam calcinom ... pecandi obducet.*

Ibid. Confitetur per eum *bonum naturæ quodammodo obrui.* Confitetur hominem *nimia vitiorum consuet dine veluti quadam tenere necessitate peccandi. & quamvis bonum appeteret voluntate, usu tamen præcipitari in malum.* Confitetur in plenitudine temporis *nemine non potuisse lex eum per malam consuetudinem ...* Confitetur hoc sensu nos esse *natura filios iræ*, quia *ita nos fraterna traditionis consuetudo pessumdat ut omnes ad damnationem nati videremur.* Et sanè quid aliud sibi vult secunda natura, quod consuetudini nomen uterque Pelagius & Iulianus tribuunt nisi tam pertinacem esse consuetudinis contra voluntatis impetus resistentiam, quasi naturæ ipsius cardines convellere ac transferre niteretur? Quam doctrinam eorum intuebatur Augustinus, quando retorquens eorum tela dicit ipsos Pelagianos quandam peccandi infirmitatem imò necessitatem inducere, adeoque liberum bene vivendi arbitrium tollere. *Sed vos* inquit, *ista peccata* (consuetudinis) *ex illis venire peccatis quæ nulla necessitate commissa sunt in illo saltem conceditis qui dicit, quod nolo malum hoc ago. Qui enim ut istam patiatur necessitatem non nisi peccandi consuetudine premitur, procul dubio priusquam peccaret nondum necessitate consuetudinis premebatur. Ac per hoc etiam secundum vos peccandi necessitas unde abstinere liberum non est illius peccati pœna est, à quo abstinere liberum fuit quando nullum pondus necessitatis urgebat.* Ex libro secundo operis imperfecti: *Sed & tu cum dicere soleas in his Apostolicis verbis violentiam malæ consuetudinis exprimi, quid est quod modo dicere voluisti &c. cum videas quam sit voluntas ... non quod volo ago. Istum saltem quæso permittite divinum poscere auxilium in quo defecisse cernitis suæ voluntatis arbitrium.*

Pelag. lib. de lib. arb. apud Aug. lib. de grat. Christi c. 39.

In Comment. c. 4. ad Gall. num. 3.

In Comment. c. 2. ad Ephes. num. 8.

Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 156.

Vol. 222.

Ex quibus liquido apparet, quam splendide sibi ipsis contradixerint Pelagiani, in asserendis peccatis consuetudinis ejusque superandæ difficultate. Tria enim sea simul dogmata uno ictu subruunt, quibus docent, primò nullam esse peccandi infirmitatem multoque minus necessitatem; Deinde, eam præcedentis peccati esse non posse supplicium; Denique semper liberum remanere arbitrium quo quælibet peccata superentur. Notavit & alibi hanc dogmatum suorum sufocationem Aug. sic inquiens: *Nam ubi mala consuetudine voces esse ... at quæ ita voces vestri dogmatis suffocatis, dic, si audes, quomodo volentis hominis liberum sit abstinere à malo ubi audis non quod volo ago. Aut nega malum, ubi audis, non quod volo facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago.* Et alio in loco: *Si propter malam consuetudinem, sicut sapitis, clamat homo, non quod volo bonum, facio bonum, sed quod nolo malum hoc ago: certe vel in illo fatemini ... voluntatem vires bonorum operum perdidisse ... divina gratia subveniat ad ... copiosum & ornatum cuilibet exhortantis eloquium.* Sed in istas angustias præcipitati sunt, dum clarissimæ veritatis lumen fugiendo fateri nolunt, in illo Apostoli loco, *scio quia non habitat in carne mea bonum*, totoque illo disputationis contextu significari concupiscentias aliquas malas, sive libidines, veluti pœnam à Parentibus tractam in membris delitescere quæ militent adversus animam, ac spiritui resistendo prælium suscitent, contra quos Christianus miles invocet Salvatoris auxilium ut liberetur à corpore mortis hujus. Totum enim errorem suum Pelagianum hac unica confessione jugulassent, ut Augustinum libro secundo contra Iulianum notasse jam supra diximus.

Lib. 2. oper. imperf. f. 245

Lib. 2 f. 2

c. 3.

Vnum peccatum non est pœna alterius, & quomodo Deus tradat hominem desiderijs suis.

CAPVT QVINTVM.

QVÆ sanè Antilogia Pelagianorum qua peccandi necessitatem ex consuetudine venientem illius peccati pœnam esse confitentur à quo abstinere liberum fuit quando nullum pondus necessitatis urgebat eo notabilior est, quod magno argumentorũ strepitu contendere soleant ad dirumpendos originalis peccati laqueos, falsissimam esse doctrinam Catholicorum, qua ex scripturis docent, unum peccatum divino judicio sæpè alterius esse supplicium sive damnandi prædestinati sint, in quibus ita vindicat Deus propter iniquitatem superbiæ, sive contra ipsam superbiam judicandi & erudiendi, si filij sint misericordiæ. Sic enim contra Pelagianorum fastum dicimus, necessarium fuisse homini ad auferendum superbiæ vel gloriæ occasionem, ut absque peccato esse non possit. *Absurdissimum,* inquit Augustinus, *& stultissimum putat peccatum fuisse necessarium, ne peccatum esset,* hoc enim perinde esset ac si diceretur, *ne esses est peccare ne pecces.* Nam & ipsa superbia sine dubitatione peccatum est, Imò verò, inquit Pelagius, *tam peccare superbire est quàm superbire peccare.*

Lib. de nat. & grat. c. 27

Ibid. c. 28.

Quod Pelagius ita probat: *Omne peccatum, nisi fallor, Dei contemptus est & omnis Dei contemptus superbia est. Quid enim tam superbum quam Deum contemnere? Omne ergo peccatum & superbia est, etiam Scriptura dicente, initium omnis peccati superbia est.* Adhibet & similitudinem ad demonstrandam absurditatis magnitudinem: *quid amplius*

c. 29.

amplius dicam nisi quia potest credi, quod ignes ignibus extinguuntur, si credi potest, quod peccatis peccata curentur.

Tribus vero potissimum argumentis nititur ut istam veritatem expugnet. Primum est, *Lib. de nat. & gratia c. 24.* quia, *nullum malum boni alicujus est causa.* Alterum, *quia Deus omnia potest sanare.* Tertium *Ibid. c. 27.* quia non potest humilis homo fieri propter peccatum quod ipse non facit. Quod Pelagius *Ibid. c. 30.* his verbis exequitur: *quomodo Deo pro illius peccati reatu subditum esse poterit, quod suum non esse cognoverit? suum enim non est, si necessarium est,* nempe per Dei vindictam illatum. At si suum est, voluntarium est, & si voluntarium, vitari potest.

Sed apertissimus ille Apostoli locus, quo toties dicit inculcatque vehementissime, *Rom. 1.* *propter quod tradidit illos Deus in desideria cordis eorum in immunditiam: propterea tradidit illos Deus in passiones ignominiæ. Tradidit illos Deus in reprobum sensum;* magnopere oculos eorum feriebat, pertinaciamque terrebat. Quem propterea multis modis eludere ac detorquere studuerunt. Nam Julianus primo ea voluit hyperbolice esse dicta, *Lib. 5. cont. Jul. c. 3.* *Cum enim increpetur,* inquit, *impiorum crimina, pœnarum ea nominibus aggravavit, quarumque pectori suo vitiorum cum turpitudinem confiteretur, dum horreret ostendens, non tam reos quam damnatos sibi tales ait videri.* Probans autem nullam hic *Ibid.* intelligi posse veram traditionem: *Jam enim,* inquit, *flagitiorum desideriis æstuabant. Quomodo ergo per potentiam tradentis Dei putandi sunt in talia facta cecidisse.* Deinde verum etiam traditionis modum ex officina Pelagiana proferens *Ibid.* subiungit postea: *Cum desideriis suis traditi dicuntur, relicti per divinam patientiam intelligendi sunt, non per potentiam in peccata compulsi.* Hoc est *Ibid. c. 4.* ut Augustinus infra videtur exponere, *Deus non tradit ut mala fiant, nisi patientem bonitatem prabendo cum fiunt.* Ad hoc enim afferebat illud Apostoli; *Ibid. c. 4. initio.* *Bonitas Dei ad pœnitentiam te adducit*, quasi diceret, hæc ipsa bonitas Dei & patientia qua tradit hominem desideriis nolendo peccatorem huic vitæ in ipsa scelerum perpetratione subtrahere, non modo non est peccati pœna, sed potius beneficium quo ad pœnitentiam adducatur. Quem esse Juliani sensum clarius ex libris operis imperfecti colligas: ubi cum eundem Apostoli locum adduxisset per bonitatem Dei illam ipsam patientiam ac longanimitatem intelligit, *Lib. 1. oper. imperf. f. 83.* *quæ exercetur cum non exiguo,* inquit, *temporis expectatur humana conversio.*

Eundem traditionis modum, quo *per longanimitatem & patientiam non inducendo vindictam* *In Comment. c. 1. ad Rom. nn. 60. & 67.* *patitur eos Deus secundum cordis sui agere voluntatem* Juliano præformavit Pelagius, & aliquoties in expositione illius Apostolici contextus inculcat. Quod *facit*, inquit, *volens eos ad pœnitentiam converti.* Quamquam & alium traditionis modum Pelagius in iisdem Commentariis *Ibid. n. 60.* designaverit ac protulerit. *Tradere*, ait ille, *in Scripturis dicitur Deus, cum non retinet delinquentem propter arbitrii libertatem, sicut in Psalmo dicit: Et dimisi eos secundum desideria cordis eorum.* Quod alio in loco clarius exprimit, nam ut exponeret quo pacto det spiritum compunctionis Deus, Deum dicit ex usu Scripturarum *tradere* *In c. 11. ad Rom.* *aut dare, propterea quia ipse est qui dedit libertatem:* quam scilicet non à peccatis retinendo nec peccatorem vitæ succisione sceleribus subtrahendo peccare permittit. Nullum ergo judicium Dei in hujusmodi traditione vel datione spiritus compunctionis agnoscunt: nec alio fere hoc modo fieri putant quam quo dat etiam spiritum fidei, libertatem videlicet ad utrumque largiendo. Nam Pelagius cum dixisset: *Dei ergo dare,* spiritum compunctionis *permittere*, mox subjungit, *nam si voluissent* *In c. 11. Rom. n. 17.* *spiritum fidei accepissent.* Et paulo post cum Deum tradere dixisset, *quia libertatem dedit*, quæ nempe suo se arbitrio flecteret in quamcumque partem videretur, adjicit etiam pro utraque: *Hac non facit eius patientia quia non statim peccantibus infert vindictam, nec bonis præmium.*

Ex quibus jam facile intelligas quid sibi velit Julianus quando Deum dicit *tradere deserendo.* *Lib. 5. cont. Jul. c. 3.* Non enim intelligit phrasim illam ut Catholici solent, quasi Deus gratiam suam subtrahendo, diabolum immittendo, aliisque occultis ac mirabilibus modis ex profundo judicio potentiaque venientibus peccatores ita suis desideriis traderet ut fiant eadem peccata, & peccatorum supplicia præteritorum, & suppliciorum merita futurorum; sed hoc duntaxat quod eos tradat sinendo libertatem datam sine retinaculo, sine pœna perpetrare quidlibet quasi hominem deseruisset Deus: non bonitatem aliquam subtrahendo sed potius longanimitatem largiendo quâ delinquentes ad pœnitentiam præstolatur. Hæc enim omnino principia Pelagiana postulant: quæ sicut hominis arbitrio nihil à Deo veræ internæque gratiæ immittit statuunt, ita nec deserendo subtrahi, sed irretentam solummodo impunitamque libertatem Deo longanimiter expectante pro sua indifferentia huc illuc volvi atque revolvi. Hoc est enim quod Pelagianam illam subtilitatem irridendo dicit Augustinus: *Lib. 5. cont. Jul. c. 4.* *Quis vero ita desipiat, ut cum audierit quod in Psalmo canitur; ne tradas me Domine* *Psalm. 139.* *à desiderio meo peccatori: hoc dicat orasse hominem ne Deus sit patiens erga illum, si Deus non tradit ut mala fiant, nisi patientem bonitatem prabendo cum fiunt?*

Sed quantalibet cæcitate & pervicacia Julianus adversus veritaté niteretur, subinde tamen tenebris ejus, veluti fulgure intermicante, vel invitus vel imprudens ad ejus confessionem impulsus est. Nam quodam loco laudat altitudinem sapientiæ & scientiæ Dei, *Lib. 5. cont. Jul. c. 6.* *qui extra futuram operum retributionem ex multa parte liberum arbitrium formam voluit implere judicii. Justissime enim sibi bonus homo malusque committitur, ut & bonus se fruatur* utique in opere bono, *& malus seipse patiatur* utique in opere malo. *Quod professio illa & peccatum est, quia malum facit, & pœna peccati quia malum se patitur,* ut notat August. *Ibid.* Quod clarius professus est ipse Julianus alio in libro cum dicit: *Invidia protinus ipsū de quo oritur* *Lib. 6. c. 1.*

vexat

vexat authorem. Et cum dessensionem populi Romani quæ libero arbitrio facta fuerat insultabundus vocat *ultionem Dei.* De quibus tam luculentis antilogijs Augustinus; *An tandem aliquando concedis quod obstinatissime contendere negaveras, occulto Dei judicio fieri ut in ipsis hominum voluntatibus inveniatur aliquid quod & peccatum sit, & pœna peccati? hoc enim nisi in sententia sapuisse, nullo modo factum hominum ultionem Dei esse* dixisses. Et alibi: *Meministi-ne quamdiu disputaveris contra lucidissimam qua per Apostolum depromptæ est veritatem, affirmare nullo modo esse posse aliquid, quod & peccatum sit & pœna peccati? Quid est ergo nunc quod binus tanta loquacitatis tuæ?* &c. nempe Hæretici dum arma sua vana & obtusa jactanter ventilant, quâ feriant, nudare solent, & seipsos, dum alios territant, graviter vulnerare.

c.12. — Ibid. — Lib. 5 c.4.

De virtute & operibus bonis.

CAPVT SEXTVM.

SED sicut in peccati intelligentia, ita & in explicatione virtutis ac boni operis novam doctrinam sectati sunt Pelagiani. Quæ ut intelligatur observandum est in omnibus fere bonis operibus maxime externis duo posse distingui, officium & finem. Officium est id quod agitur, ut vestire nudum, pascere pauperem, concupiscentiam continere, & similia quæ esse videntur bona: Finis id propter quod agitur. Pelagiani igitur bonum opus esse statuunt officium nudum per se consideratum, & ab omni finis intentione sejunctum, ex cujus appetitione volunt fieri ut homo vel temporale præmium vel æternum in cœlo consequatur, prout in creaturam aliquam vel creatorem veluti finem opere suo collimaverit. Hoc dicebant esse *fructuose bonum,* illud *steriliter.* Quapropter Augustinus de Iuliano: *Qui tamen attendis, sive ab officiis separasti, & virtutes veras officia sine finibus appellanda esse dixisti.* Sed ipsum audiamus diserte hoc explicantem Iulianum: *Cunctarum,* inquit, *origo virtutum in rationabili animo sita est & affectus omnes per quos aut fructuose aut steriliter boni sumus, in subjecto sunt mentis nostræ prudentia, justitia, temperantia, fortitudo. Horum igitur affectuum vis cum insit omnibus naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus properat, sed pro judicio voluntatis cujus nutui serviunt, aut ad æterna aut ad temporalia diriguntur. Quod cum fit, non in eo quod sunt* (nempe virtutes, seu affectus virtuosi ac boni) *non in eo quod agunt* (bonum scilicet opus) *sed in eo solo variant quod merentur. Nec nominis sui proprietatem nec generis substantiam dependunt* (quasi non essent veræ virtutes vel eo nomine non essent nuncupandæ) *sed solius quod appetiverunt præmij aut amplitudine ditantur aut exilitate frustrantur*, hoc est, ut exponit Augustinus *terrenorum commodorum fructu non cælestium præmiorum.* Ex quibus clare videmus ad discernendum juxta Pelagianos utrum aliquid sit vera virtus & verum opus bonum, hoc tantummodo intuendum esse quod agitur, non causam quærendam esse cur agatur. Affectus enim illos quos homini vult esse naturaliter insitos, etiam tunc dicit esse bonos & per eos hominem bonum, quando ad temporalia commoda diriguntur: eosque etiam tunc vocari atque esse prudentiam, justitiam, temperantiam, ac fortitudinem. Vnde sane consequens est quod Augustinus observat, ut vera sit avarorum prudentia, qua excogitant genera lucellorum: & avarorum justitia, qua gravium damnorum metu facilius nonnunquam sua contemnunt quam usurpant aliquid alienum: & avarorum temperantia, qua luxuriæ quoniam sumptuosa est cohibent appetitum, soloque necessario victu tegumentoque contenti sunt: & avarorum fortitudo, qua ut ait Horatius: per mare pauperiem fugiunt, per saxa per ignes. Nec aliud erit quam vera justitia Catilinæ comprehendere multos amicitia, tueri obsequio, cum omnibus communicare quod habebat: & fortitudo vera erit ejus, quod frigus, famem, sitim ferre poterat: & vera patientia quod patiens erat inediæ, algoris, vigiliæ supra quam cuiquam credibile est. Ex quibus principijs apud Pelagianos fixum atque indubitatum erat, inter Ethnicos veras esse posse & fuisse virtutes. Nam de Fabricijs, Camillis, Regulis ac Scipionibus agens Iulianus: *Erunt ergo,* interrogat, *in damnatione sempiterna, in quibus erat vera justitia?* quasi diceret, nequaquam. Ideoque tam absurdum esse negare illas esse veras virtutes ac siquis corpus Ethnici, corpus esse negaret. *Si dicatur,* inquit, *quia castitas infidelium castitas non est, eadem fronte dicetur, quia corpus Paganorum corpus non sit, & oculi Paganorum sensum non habeant videndi: & frumenta quæ in Paganorum nascuntur agro frumenta non sint: & multa alia quæ tanta absurditatis sunt, ut risum possint intelligentibus commovere.*

Lib. 4. cont. Iul. c.3. — Lib. 4. cont. Iul. c.3. — Lib. 4 cont. Iul. c.3.

Ex hac virtutum ac boni operis descriptione originem habet quod ad veram virtutem sive ad bonum opus nullo modo Christi fidem statuerent esse necessariam. Nam & Iulianus & omnes communiter Pelagiani impiorum exempla proferebant & Catholicis opponebant, quos dicebant *alienos a fide Christi abundare virtutibus, in quibus sine adjutorio gratiæ solum est natura bonum licet superstitionibus mancipatum, qui solis libertatis ingenitæ viribus, & misericordes crebro & modesti & casti inveniuntur & sobrij.*

Ibid. c.3.

Multò verò magis vera peccata esse pernegabant, si quod talium operum moralium sine fide Christi Ethnici facerent. Hinc idem Iulianus: *Si gentilis nudum operuerit, periclitantem ... liberave-*

liberaverit, ægri vulnera foverit, divitiis honesta amicitia impenderit, ad testimonium falsum nec tormentis potuerit impelli, nunquid quia non est ex fide peccatum est? Fatebantur tamen non esse opera perfecte bona sed sterilia imperfecta ac defectiva, quia temporalis dumtaxat præmij meritoria quod operans intendendo spectaverat. Hoc enim supra claris verbis Iuliani expressum est, & sese explicando inculcat quando dicit: *Ego steriliter bonos dixi homines qui non propter Deum faciendo bona quæ faciunt non ab eo vitam consequuntur æternam.* Cui prorsus consonat quod dicit Ambrosiaster Pelagij erroribus refertissimus, *Iustitiam naturaliter servans custos legis est. Si enim injusto non est lex posita, sed injustis, qui non peccat, amicus legis est, huic sola fides deest per quam fiat perfectus: Quia nihil illi proderit apud Deum abstinere à contrarijs, nisi fidem in Deum acceperit, quia illa temporis justitia est hæc æternitatis.* Temporis justitiam vocat quia valet ad assequenda temporalia quorum intuitu facta fuerat, defectu cognitionis Dei; quem

Ibid. versus finem c. 3.

In c. 2. ad Rom. ad illud Quicunque enim sine lege pecc.

A si fuisset fide intuita, æternitatem apud Deum promereri potuisset. Quod nihil aliud est nisi quod Iulianus dixit: *Iustitiam illam temporis esse sterilem* & imperfectam respectu æternitatis. Unde hujus distinctionis insinuandæ causa videtur studiosè dixisse Pelagius: *Servitium propter Deum exhibitum cælesti remuneratione pensabitur.* Quibus omnibus lucidissime demonstratur ita Pelagianos voluisse officium aliquod morale sine ulla consideratione boni finis esse virtutis opus atque opus bonum, sicut officia nonnulla, in se mala atque peccata fiunt, ad quemcunque tandem finem operantis intentione referantur. Sicut autem peccata non ideò fiunt bona tametsi ad bonum dirigantur finem, si tamen ad malum, pœnam graviorem merentur; ita opus moraliter bonum intentione rei creatæ non per se malæ, non fieri malum, sed si ad Deum vel creaturam referatur, pro finis nobilitate vel ignobilitate præmio augustiore vel angustiore ditari.

In Comment. c. 3. ad Coloss. n. 42.

De seminibus virtutum naturalibus.

CAPUT SEPTIMUM.

EX hoc fonte fluxit illa Pelagianorum maximeque Semi-Pelagianorum doctrina de virtutum seminibus. Docent enim omnium virtutum semina, etjam fidei ac dilectionis Dei, humanæ naturæ inserta esse naturaliter, quæ lege & voluntate provocata bonorum operum ac virtutum omnium fructum ferunt. Hoc est enim quod ex Iuliano suprà commemoravimus: *Cunctarum origo virtutum in rationabili animo sita est.* Virtutum enim origo nihil aliud est nisi virtutum semen, ex quo per voluntatis nutum & cultum originem sumendo pullulant. Hoc est illud quod Pelagius in ultimis suis libris dixit: *Habemus autem possibilitatem utriusque partis à Deo insitam, velut quandam, ut ita dicam, radicem fructiferam atque fœcundam, quæ ex voluntate hominis diversa gignat & pariat, & quæ possit ad proprij cultoris arbitrium vel nitere flore virtutum, vel sentibus horrere vitiorum.* Nam istiusmodi fructifera & fœcunda radix, nihil aliud est quam semen imo plus quam semen, utpote jam in stirpem germinans. Hoc est quod idem ille ad Demetriadem scribit: *Est enim in animis nostris naturalis quædam ut ita dixerim sanctitas, quæ velut in arce animi præsidens exercet mali bonique judicium: & ut honestis rectisque actibus favet, ita sinistra opera condemnat.* Neque enim sanctitas potest humanæ naturæ esse naturalis nisi in ea ut minimum aliqua semina reperiantur unde sanctitatis opera proferantur. Hoc est quod multo luculentius dicit Cassianus: *Dubitari ergo non potest inesse quidem omni animæ naturaliter virtutum semina beneficio Creatoris inserta.* Et collatione vigesimâ quartâ: *Quarum* (cogitationum) *aculei naturalia virtutum semina præfocant.* Hoc est quod ille multarum hæresium semina-

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Lib. 1 de lib. arb. apud Aug. lib. de grat. Christi c. 18.

Epist. ad Demet. paulo post initium.

Cap. 11.

A tor Ambrosiaster: *Quia ipsi naturæ quodammodo inserta sunt justitiæ semina addita lex est, cujus auctoritate & magisterio ingenium naturæ proficeret ad fructum justitiæ faciendum.* Hoc est quod post utrumque Faustus Lirinensis: *Talem fecit eum* (hominem) *cui bonitas in natura, malitia vero contra naturam sit, qui bonum in voluntate, malum habeat in potestate, qui bonum naturaliter velit, malum actualiter possit.* Et libro primo ejusdem operis: *Inter hæc solicite nobis apud hæreticos* (hoc est Catholicos) *requirendum est, utrum homo bonum non possit, an nolit insita homini bona semina voluntatis.*

In c. 5. ad Rom. ad illud, Lex subintravit.

Lib. 2. de grat. Dei & lib. arb. c. 10.

Lib. 1. c. 13.

Porrò hæc semina virtutum duo juxta mentem hæreticorum comprehendunt unum ex parte rationis alterum ex parte voluntatis. In ratione naturale quoddam judicium quo animus inter bonum discernit ac malum, hoc improbat, illud probat, hoc supplicio illud B præmio dignum putat. Quod nihil est aliud quam illa omniũ Pelagianorũ vocibus decantata lex naturalis, quæ medullis intimis mentis impressa inter quævis flagitia & facinora perseverat. Hanc supra vocavit Pelagius, *naturalem quandam sanctitatem quæ velut in arce animi præsidens exercet mali bonique judicium.* De hac dicit idem: *Quid illud obsecro est, quod ad omne peccatum erubescimus aut timemus &c. nisi quod testimonio sibi est ipsa natura quæ hoc ipso declarat bonum suum, quo ei malum displicet, & dum in bono opere confidit quid solum eam deceat ostendit?* De cujus laudibus propterea omnes Pelagianorum libri pleni sunt ut non sit opus pluribus lectorem testimonijs fatigare. Ex parte voluntatis semina illa virtutum dicunt quosdam affectus bonos seu voluntates operis boni qui naturaliter in affectiva rationalis mentis parte plan-

Epist. ad Demetriad.

Ibid. paulò inferius.

te plantati sunt, ut ipsi putant. Voluit hoc significare Iulianus cum gentes dicit

Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. f. 395. Ibid. f. 397. *actionis ingenita dissimulatione delinquere.* Ideoque reos convinci, *quoniam negligentes rationem, quam propriam in unoquoque potestantur affectus vel humanæ societatis vel pudoris iura violaverunt.* Sed expressa eius doctrina est in primo contra

Apud Aug. lib. 4. cont. Iul. c. 3. Divum Augustinum opere: *Continentem ergo virtutem in rationabili animo sita est, & affectus omnes per quos aut fructuose aut steriliter boni sunt in subiecto sunt mentis nostræ, prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo.* Et adhuc luculentius: *Horum igitur affectuum vis omnibus insita naturaliter, non tamen ad unum finem in omnibus operatur.* Voluit hoc idem Semi-Pelagianorum antesignanus Faustus cum in primo libro de gratia & libero arbitrio inculcat:

Cap. 13. *Nisi et [illegible] bonum ad meliora contulisset affectum, [illegible] non interdiceret appetitum.* Et libro secundo:

Cap. ult. *Quibonum in voluntate, malum [illegible] potestate, qui bonum naturaliter velit.* Et apertius: *Numquid*

Faustus lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 8. *primitus interiit innocentia quia in primo gradu possessor eius stare neglexit?* Et infra: *Ita [illegible] honorum (sanctitatis videlicet innocentiæ iustitiæ) florum quæ male scatens paradisi [illegible] à benigno auctore susceperat non periit actio etsi est amissa perfectio. Non, inquam, [illegible] periit [illegible], etsi est temerata virginalis integritas.*

In c. 8. ad Rom. ad illa, Velle adjacet mihi. Voluit hoc Ambrosiaster cum scribit: *Tam bona [illegible] quæ iubet lex ut natura [illegible] ducat & velit facere.* Et manifestissime Pelagianorum Patriarcha Origenes: *Invenitur quidem*

Lib. 3. in c. 3 ad Rom. fol. 321. m. *Deus dedisse homini omnes affectus, omnesque motus quibus ad virtutem niti possit & progredi: insuper etiam vim rationis inseruisse, qua agnoscere quid deberet agere quid cavere.* Vbi utrumque quod in illis seminibus includi diximus una sententia complectitur. Denique voluit hoc idem Divus Prosper dum sententiam Cassiani refutando explicans dicit:

Lib. cont. Collat. c. 13. *Ut ne possimus opinari, ideo dilectionem dictam ex Deo, quia in natura hominis hic datus esset affectus [illegible]* &c. Et ipse Cassianus: *Ut autem evidentius clareat etiam per*

Collat. 13. c. 9. *naturæ bonum quod beneficio creatoris [illegible] est nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia.* Nam illa principia voluntatum non sunt aliud nisi semina virtutum, *quæ*, ut ibidem addit, *nisi a Deo dirigantur ad consummationem virtutum pervenire non possunt.* Hæc igitur semina in intellectu hominis & voluntate naturaliter sata nihil aliud erant nisi lex naturæ rectum de virtutis operibus judicium constanter proferens, & affectus quidam naturales ad ea sectanda. Quos quidem affectus atque judicium si homo voluntate sua sequeretur & excoleret, in veras virtutes illa semina formari atque adolescere. Cum enim nihil sit virtus nisi firmata quædam & efficax voluntas operis boni, meritò istius voluntatis perfectæ inchoatio,

In c. 10. ad Rom. ad illud Propè est verbum. semen & quasi germen virtutis nuncupari debet, quod solo voluntatis nutu & cultu verè boni alicujus operis nulla peccati fœditate maculati & consequenter veræ virtutis sive

A inchoatæ sive perfectæ fructum ferat, juxta illud Ambrosiastri: *In ipsa enim natura insita sunt velut semina, quæ audita & voluntate excultæ fructificant testimonium creatoris.* Eo videlicet ferè modo quo Catholici statuunt homini post ruinam Adæ naturaliter esse insitos affectus malos qui quasi vitiorum semina in diversa peccata atque opera verè mala pullulant, eo ipso quo cupiditatibus istis voluntas obsequitur, factumque perpetrat. Declarat hoc accuratè Origenes seminum illorum totiusque Pelagianismi architectus peritissimus: *Evidens* Lib. 3. Peri. arch. c. 2.

[illegible] est, inquit, quod si [illegible] unum [illegible] propositum [illegible] imperfectum est, ad consummationem boni (hoc est virtutis) [illegible] ad perfecta quæque producitur. ita etiam in contrariis initia quædam & velut quædam semina peccatorum ab his rebus quæ in usu naturaliter habentur accipimus, nempe cupiditatis, iræ, tristitiæ, intemperantiæ.

B *[illegible] ultra quam satis est, & non subvertimus adversus primos intemperantiæ motus, tunc primo [illegible] accipiens [illegible] impingat & per urget [illegible] bus modis, [illegible] peccata, & quidam nobis communibus [illegible] naturalibus [illegible] peccatorum, inimicis autem potestatibus latius & longius [illegible] potest absque ullo fine propagantibus.* Quod statim exemplis in medium adductis luculenter comprobat.

Est tamen aliqua de his virtutum seminibus inter Semi-Pelagianos, [illegible] differentia. Nam illi volunt esse quasdam primæ integritatis per peccatum violatæ reliquias, ut in verbis Fausti supra citatis vidimus, & Cassianus ex professo docet: [illegible] ipsam primæ conditionis integritatem. Ex quo ulterius conformiter suis quique principiis, illi docebant ea semina divinâ gratiâ debere excitari atque adjuvari, ut in virtutum perfectarum fruges possint maturescere; Hi contra solo voluntatis arbitrio in perfectionis apicem provehi. Quæ tamen differentia non tam ipsa semina quam eorum originem & ad proferendos fructus efficaciam respicit. Ex lib. 1 de grat. & lib. arb. c. 8 Collat. 13. c. 12.

Et ista quidem de seminibus virtutum paulo accuratius persecuti sumus juxta mentem Pelagianorum, ne quidam alij orthodoxi Patres eodem aspergendi errore putarentur [a], Athanasius [b], Basilius [c], Chrysostomus [d], Sanctus Hieronymus [e], Damascenus, quia naturalium subinde seminum meminerunt. Sed non aliud intelligere censendi sunt, nisi legem naturæ quæ bonum probat atque improbat malum ex qua licet quædam opera legis atque officia speciem honestatis præ se ferentia fieri queant juxta illud Apostoli quod plerumque citant, *cum enim gentes quæ legem non habent naturaliter quæ legis sunt faciunt* &c. nihil tamen operis boni ex illis seminibus veræque virtutis, sive perfectæ sive imperfectæ, nihil bonæ voluntatis aut boni affectus proferri volunt nisi per cœlestem gratiam divinitus inspirentur.

a In vita S. Antonii
b Hom. 9. in Hexam. & Regul. fusius disput. c. 2.
c Hom. 2. in Epist. ad Ephes.
d In c. 1. ad Galat.
e Lib. 3. Ortho. fid. c. 14 Ad Rom. 2.

De laude naturæ & fructibus illorum ſeminum naturalium in infidelibus.

CAPVT OCTAVVM.

ISTA igitur ſemina divinis manibus in naturæ gremio plantata cauſam dedere Pelagianis cur tot laudibus paſſim naturā extollerent, utpote quæ virtutum omnium initia, ſanctitatis etiam & ſempiternæ felicitatis quaſi compendium in ſeipſa complecteretur. *Quoties*, inquit Pelagius, *mihi de inſtitutione morum & ſanctæ vitæ converſatione dicendum eſt, ſoleo prius humanæ naturæ vim qualitatemque monſtrare, & quid efficere poſſit oſtendere* &c. Et infra: *Ne tanto remiſſior ſit ad virtutem animus ac tardior, quanto minus ſe poſſe credat, & dum quid in ſe ſit ignorat* (nempe virtutum omnium radicem & poteſtatem) *id ſe exiſtimet non habere.* In quam ſententiam plurima eadem Epiſtola videri poſſunt. Et Auguſtinus de Iuliano: *Expatiaris ibi vir diſertiſſime, & exerces ingenium ac linguam tuam in laude naturæ.* In cujus commendationem à Pelagio liber ſcriptus fuit, quem Auguſtinus libro de natura & gratia confutavit. Et prima quidem naturalis illius fœcunditatis germina primoſque quaſi fœtus illorum ſeminum in infidelibus emicare & apparere decernunt. Solent enim Pelagiani negantes Dei dona eſſe virtutes quibus recte vivitur, & eas naturæ voluntatique humanæ tribuentes, hoc uti argumento quod eas nonnunquam habeant infideles. Nam ut Pelagius, *naturæ bonum ita generaliter cunctis inſtitutum eſt, ut in gentilibus quoque hominibus qui ſine ullo cultu Dei ſunt, ſe nonnunquam oſtendat ac proferat.* & ut intelligeremus ex fructibus quos natura profert quantis ad bene vivendum viribus polleat, adjungit Pelagius: *Quam multos enim Philoſophorum & audivimus & legimus & ipſi vidimus caſtos, patientes, modeſtos, liberales, abſtinentes, benignos, & honores mundi ſimul & delicias reſpuentes, & amatores juſtitiæ non minus quam ſcientiæ? Unde quæſo hominibus* ALIENIS A DEO *iſta quæ Deo placent?* Quibus pœne ad verbum conſonant ea quæ ſupra ex Iuliano commemoravimus; quibus ille ſtatuit, *alienos à fide Chriſti abundare virtutibus, in quibus ſine adjutorio gratiæ ſolum eſt naturæ bonum, licet ſuperſtitionibus mancipatum, qui ſolis libertatis ingenitæ viribus & miſericordes crebro & modeſti & caſti inveniuntur & ſobrii.* In cujus rei teſtimonium proferebat Fabricios, Fabios, Scipiones, Regulos, quorum nominibus tamquam in antiquâ Romana curia loqueretur putavit Auguſtinum eſſe terrendum. Ne vero ad ſolos aliquos Romanæ reipublicæ principes vel philoſophos hanc naturæ fœcunditatē reſtrictam eſſe ſuſpicaremur, ſic occurrit Pelagius: *Et cum iſta quæ dixi vel omnia in uno vel ſingula in ſingulis haberi videamus, cum omnium natura una ſit, exemplo ſuo invicem ſibi oſtendunt omnia in omnibus eſſe poſſe, quæ vel omnia in omnibus, vel ſingula in ſingulis inveniuntur.* Hanc ſuam doctrinam in illo potiſſimum Apoſtoli loco fundant, quo dicit in Epiſtola ad Romanos: *Gentes quæ legem non habent naturaliter ea quæ legis ſunt faciunt, qui oſtendunt opus legis ſcriptum in cordibus ſuis*, &c. Nam & Iulianus per hunc locum probat etiam alienos à fide Chriſti veram poſſe habere juſtitiam, & Pelagius veluti fulcrum ac baſim doctrinæ ſuperius allegatæ ſupponit. Hinc legis naturæ quam Apoſtolus reſpicit profuſiſſima inter Pelagianos commendatio; uſque adeò ut Pelagius eam *naturalem quandam ſanctitatem* vocaret, *quæ velut in arce animi præſideret.* Et Origenes totius erroris fons hanc legem in gentium cordibus ſcriptam aſſerit, *non atramento ſed Spiritu Dei vivi.* Aliis elogiis paſſim ſcripta Pelagianorum aſperſa ſunt ut non opus ſit pluribus commemorandis immorari. Quam ſint autem iſta diſſonantia à doctrinæ Eccleſiaſticæ veritate fuſius ſuo loco declarandum eſt.

In Epiſt. ad Demet. paulo poſt initium.

Lib. 3. cont. Jul. c. 3.

Epiſt. ad Demetriad. non procul ab initio.

Ibid.

A

Ex lib. 4. cont. Jul. c. 3.

Epiſt. ad Demet.

B

Rom. 2.

Lib. 4. cont. Jul. c. 3.

Epiſt. ad Demetriad.

Ibid.

Epiſt. ad Rom. lib. 2. inc. 2.

Vires naturæ ad cognoſcendum, diligendum & colendum Deum.

CAPVT NONVM.

LEGIS hujuſce naturalis adeoque naturæ vires maximas conſequenter ſtatuunt Pelagiani ad ea perficienda, quæ ad benè beateque vivendum pertinent.

Et primò quidem eam ſufficere docent ad aſſequendam ipſam pietatis baſim cognitionem ſive fidem unius ac veri Dei. Hæc enim erant Pelagii ac diſcipulorum ejus teſte Auguſtino verba atque ſententia; *Tunc*, nempe ab Adam tam longa ætate qua lex nondum erat data, *duce ratione cognoſcebatur creator, & quemadmodum eſſet vivendum ſcriptum gerebatur in cordibus.* Et Iulianus: *Quæ gentes per vim rationis ingenitæ etſi non ritum ceremoniarum Iudaicarum, tamen Deum innoteſcentem operibus, ſubſtantia verò profunditate ſecretum, potuerunt ex his quæ ab eo ſunt facta cognoſcere.* Et alibi contendiſſe Pela-

A

Lib. de pecc. orig. c. 26.

Lib. 1. oper. imperf. c. 35.

Lib. de grat. Christi c. 41.

Pelagium dicit idem Augustinus, *Et ipsam viam*, nempe Euangelicam, *quæ nobis prædicatur tanquam via demonstrata qua ambulare debeamus, solâ inveniri posse naturâ.* In qua sanè via præcipua est cognitio Dei, adeoque ipsius mediatoris Dei ac hominum Christi IESV. Quod multò luculentius deducit Ambrosiaster, & ad fidem etjam claris verbis extendit, qua Christiani in Deum & Christum credunt:

In c. 2. ad Rom. ad illa Cum enim Gentes. Ad illa verba Ipsi sibi sunt lex.

Gentes, inquit, *Christianos dicit qui* &c. *duce natura credunt in Deum & Christum id est in Patrem & Filium.* Et infra: *Ipsa ergo natura proprio ductu creatorem suum agnoscit, non per legem sed per rationem naturæ, opus enim opificem cernit in se.* Et paulò post: *Dum duce natura credunt, opus legis ostendunt; non per litteram sed per conscientiam. Opus autem legis est fides quam cum dictis exhibet Deo, id est illo iudicio ostendit semetipsum legem sibi esse quia quod mandat lex, ultro facit ut credat in Christum.*

In c. 2. Ep. ad Rom. ad illa Cum enim Gentes.

Vnde & Origenes: *Fortassis & quod Deus unus creator sit omnium scriptum est in cordibus gentium.*

Sub hac autem unius Dei & creatoris cognitione non nudam & sterilem illam notitiam Dei sed ejus simul dilectionem, cultum ac reverentiam complectuntur. Vtrumque enim pari ratione in cordibus gentium atque omnium omninò hominum scriptum volunt. Hoc est enim quod in superioribus verbis post stabilitam Dei creatoris notitiam Pelagius subjicit:

Loco citato.

Et quemadmodum esset vivendum scriptum gerebatur in cordibus non lege litteræ sed natura. Cùm enim omnis vitæ bonæ sit fundamentum amor & cultus unius ac veri Dei, necessario sequitur in cordibus gentium scriptum esse quemadmodum sit diligendus & colendus Deus, si ibi generaliter scriptum est quemadmodum sit vivendum. Et quamvis tergiversando si verba sola spectemus dici posset, nihil Pelagium velle nisi natura duce dumtaxat sciri, quemadmodum sit diligendus Deus & vita conformiter præceptis ejus instituenda, non tamen ita, ut eadem natura suis viribus possit in Dei creatoris dilectionem assurgere; qui tamen animadverterit verbis illis conatos esse Pelagianos *à gratia mediatoris justos excludere antiquos tanquam Dei & illorum hominum non fuerit mediator homo Christus* IESVS ut Augustinus notat facilè videbit, eos etjam dilectionem ejusdem Dei creatoris naturæ generositati tribuisse. Hæc enim est, propter quam præcipuè gratia mediatoris est necessaria.

Lib. de pec. Orig. c. 26.

Totam enim disputationem cum Pelagianis Augustinus in summam colligens: *Si caritas Dei & proximi*, inquit, *non ex Deo* (est in hominibus) *sed ex hominibus, vicerunt Pelagiani: si autem ex Deo, vicimus Pelagianos.* Et sensum eorum sine ambagibus in lucem proferens: *In Pelagianis*, ait, *tenebræ dicunt, dilectio nobis ex nobis est.* Et paulò inferius: *Pelagiani etiam ipsum Deum, non ex Deo sed ex semetipsis habere se dicunt: & cum scientiam legis ex Deo nobis esse fateantur, charitatem ex nobis ipsis volunt.* Quæ potissimum de amore illo Dei creatoris intelligunt, ut quem natura duce cognosci posse paulò ante audivimus.

Lib. de grat. & lib. arbit. c. 18.

Ibid. c. 19.

Vires naturæ ad exercendas omnes virtutes cardinales.

CAPVT DECIMVM.

CVm tantam itaque naturæ potestatem tribuant ut suis viribus ad cognoscendum Deum, diligendum colendumque sufficeret ubi omnis veræ justitiæ est initium & finis, quid mirum si & virtutes reliquas quibus boni excoluntur & formantur mores eadem præsumptionis liberalitate concedant?

Cùm igitur duo omninò ad agendam vitam bonam sint necessaria, lumen quo facienda noverimus, & robur quo cognita faciamus; ad utrumque naturæ potestatem abundè instructam esse arbitrantur. Nam quod ad vitæ ex virtutis norma peragendæ scientiam hoc est prudentiam pertinet, apertè Augustinus Pelagium docuisse tradit *etiam ipsam viam qua ambulare debeamus*, quam doctrinam Euangelicam nominat, *sola inveniri posse natura sed facilius si adiuvat gratia.* De qua paulò ante dixerat secundum Pelagium; *scientiam revelari spiritu per doctrinam, quam vel non possumus vel difficile habere possemus per naturam.* Sed hæc difficultas tandem ad palliandam hæresis deformitatem excogitata fuit. Initio verò ad omnia scienda quæ justitiæ perficiendæ necessaria lex naturæ sola sufficiebat.

Lib. de grat. Christi c. 41.

Ibid. c. 40.

Sic enim ad Demetriadem virginem cum adhuc sub Catholica pelle latitaret Pelagius; *Vt facile intelligas quanti sit naturæ bonum, cum eam legis vice* (nempe Moysaicę) *docuisse justitiam probaverit* ab Adam videlicet usque ad Moysem. Quod etjam postea apud Augustinum idem cum suis discipulis dicit: *Quemadmodum esset vivendum scriptum gerebatur in cordibus.* Vnde definitiva Pelagij sententia: *Omnes voluntate propria regi.* Neque verò tantummodo ad sciendum quid agi debeat, sed etjam ad implenda singula virtutum præcepta solum naturalis arbitrij vigorem postulant.

Lib. de grat. Christi c. 26.

Lib. de gestis Pelag. c. 3.

De temperantia sive continentia humanis viribus difficillima sic expressit Iuliani sensum Augustinus: *Tuum dogma non deseris inimicissimum gratiæ. Dicis enim quod Dominus continentiæ gloriam libertate electionis honoraverit, dicens, qui potest capere capiat, tanquam hoc capiatur non Dei munere sed arbitrij libertate.* Quo sensu gratiæ inimicus instat Augustino Iulianus: *Si fideliter invitas homines ad studium continentiæ, fateris ergo ita virtutem pudicitiæ à volentibus posse servari, ut sit*

Lib. 5. cont. Iul. c. 9.

Matth. 19.

Lib. 5. cont. Iul. [illegible]

quicumque voluerit, corpore sanctus & spiritu. Sed omni retecta larva Pelagius cum periculosam gulæ atque libidinis delectationem summasque in superandis illis vitijs molestias demonstrasset, *da tantam in cæteris*, inquit, *magnitudinem animi & vide quid non possis efficere.* Et ne quis magnitudinem animi à Spiritu Sancto inspiratam suspicetur, statim subijcit: *Sed nos proh dolor! qui tam delectatione peccati cùm in quibusdam ostendimus quandam vim naturæ nostræ, in alijs omnino torpescimus.*

Epist. ad Demetriad.

De patientia hoc est fortitudine tertia virtute cardinali, ita perspicuè Iulianus: *Quum (voluntatem) non posse capi, si dedi ipsa noluerit, testantur sæculi, cum lacerti in contemptu dolorum & per Scævolas & per Christianos aspicue claruerunt.* Et Augustinus Pelagianos ergo indicans: *Sunt etiam*, inquit, *qui eam* (patientiam) *tribuunt viribus voluntatis humanæ non quas habent ex divino adiutorio, sed quas ex libero arbitrio. Error autem iste superbus est.* Fulciebant errorem suum hoc argumento ratiocinationis fulcro: *Si enim voluntas hominis sine ullo Dei adiutorio viribus liberi arbitrij tam multa gravia & horrenda perfert, sive in animo sive in corpore ut mortalis vitæ huius & peccatorum delectatione perfruatur: cur non eadem [illegible] ipsa voluntas hominis eisdem viribus liberi arbitrij non ad hoc expectãs se divinitus adiuvari, sed sibi naturali possibilitate sufficiens quidquid laboris vel doloris ingeritur, pro iustitia & vita æterna patientissime sustineat?* Quam Pelagiani erroris argumentationem latius Augustinus prosequitur.

Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. c. 121.

Lib. de patientia c. 15.

Ibid. c. 16.

De Iustitia quarta virtute capitali, quam non in aliqua perturbationum moderatione sed in voluntate nuda Philosophi statuunt, res apud Pelagianos difficultate caret. Vnde de omnibus jam recensitis quatuor virtutibus Iulianus: *Affectus omnes, per quos aut fœdè aut fæliciter boni sumus, in subiecto sunt mentis nostræ, prudentia, iustitia, temperantia, fortitudo.* Subiectum mentis intelligit potestatem voluntatis humanæ. Quam longè facilius ad cæteras minoris notæ virtutes extendunt. De veracitate Celestij sensum sic Augustinus exprimit: *Ipse autem quomodo sit accipiendum quod scriptum est: omnis homo mendax, omnisque non fallit, nec solvere poterit nisi correcto errore, quo credit hominem sine adiutorio gratiæ Dei per solam propriam voluntatem posse esse veracem.* Et de quovis præcepto virtutis implendo, *Pelagiani dicunt etiam hominem malum sufficienter habere liberum arbitrium ad faciendum præceptum bonum.*

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Lib. de perfect. iust. c. 2.

Lib. 2. ad Bonif. c. 12.

Iusta vita, salus, vita æterna & regnum Dei per naturæ vires.

CAPVT XI.

EX hac superba virtutum cardinalium arrogatione fluxit ulterius illa Pelagianorum doctrina qua patres antiques ante datam legem Moysi sola natura duce juste vixisse ac Deo placuisse delirant. *Hac lege* (naturæ, inquit Pelagius) *usi sunt omnes quos inter Adam atque Moysem sancte vixisse atque placuisse Deo scriptura commemorat, quorum tibi exempli causa aliqui proponendi sunt, ut facile intelligas quantum sit naturæ bonum cum eam legis vice docuisse iustitiam probaveris.* Et statim magnum sanctorum accersit numerum qui sola naturæ lege instructi, propriæque viribus libertatis adjuti perfectæ sanctitatis exempla posteris prætulerunt, Abel, Enoch, Melchisedech, Abraham, Loth, Isaac, Iacob, Ioseph, Iob, de quo viro disserens, præclaro sui erroris concludit epiphonemate: *O virum ante Euangelia euangelicum! & Apostolicum ante Apostolica præcepta discipulum Apostolorum qui aperiens occultas divitias naturæ & in medium proferens, ex se quid omnes possumus ostendit docuitque quantus sit ille thesaurus animæ quem nos sine usu possidemus, & quia proferre nolumus nec habere nos credimus.* Et in Commentarijs Epistolarum Pauli exponens illum ad Romanos locum, *Naturaliter ea quæ legis sunt faciunt: De his dicit*, inquit, *qui naturaliter iusti fuerunt ante legem, sive qui etiam nunc boni aliquid operantur.* Vnde eosdem dicit in ijsdem Commentarijs, *Deo naturali lege placuisse similiter & Moysi.* Quam superbissimam naturæ prædicationem hoc fuco palliabant, & tanquam veritati maxime consentaneam fulciebant, quod lex Moysi tam serò patribus data sit: *Nec illud est parvum argumentum*, ait Pelagius, *ad comprobandum naturæ bonum, quod illi primi homines per tot annorum spatia absque ulla admonitione legis fuerunt, non utique quod Deo aliquando creaturæ suæ cura non fuerit, sed quia se talem sciebat hominum fecisse naturam ut eis pro lege ad exercendam iustitiam sufficeret.*

Epist. ad Demetriad.

Ibid.

In Comment. c. 2. ad Rom.

Luc. 2. n. 39.

In Epist. ad Demet.

Ex qua doctrina manifesta necessitate consequitur, etjam æternam salutem in regno Dei vitamque æternam per naturæ vires à primis hominibus obtineri potuisse. Si enim per naturam justitia, ergò & justitiæ præmium, vita, salus, & regnum Dei. *Non enim iniustus Deus qui iustos fraudet mercede iustitiæ* ut contra illos dicit Augustinus. Quod clarius liquet, si meminerimus quod supra diximus insinuasse vel docuisse Pelagianos, opus bonum Dei intuitu factum, cœlestia præmia vitamque æternam promereri. Naturæ autem viribus opus quodcunque bonum illis authoribus fieri potest. Vnde latentem in Pelagianis principijs impietatem explicans & evolvens Augustinus, etjamsi jam aliquid Christo tribuere compulsi clamoribus incœpissent: *Vestrum autem dogma*, inquit, *id persuadere conatur velut inculpata prædicatione naturæ & potentia liberi arbitrij, & legis sive*

Lib. de nat. & grat. c. 2.

Supra c. 6.

Lib. 6. cont. Iul. c. 24.

naturalis sive per Moysen data ut etsi opus sit (id est utile seu operę pretium) *necesse tamen non sit ad Christum pro æterna salute transire, eo quod per Sacramentum mortis & resurrectionis ejus, si tamen vel hoc putatur, commodior via sit, non quod alia via esse non possit.* Et paulo superius in eodem loco; *si enim alii essent aliqui sine Christo & justificarentur aliqui sine Christo ergo Christus gratis mortuus est. Erat enim & alius modus, sicut volunt, in natura, in libero arbitrio, in lege naturali sive conscripta, quo possent salvi & justi esse qui vellent. Justos autem imagines Dei quis nisi injustus prohibere a regno Dei?* Quod etiam apertis verbis nonnunquam professi sunt. Nam Pelagius exponens illum Apostoli locum; *qui fecerit homo vivet in ea*, nempe legis justitia, *ut de interitu gemus* inquit, *quod qui suo tempore legem servavit, vitam habuit æternam.* Suo tempore, inquit, nam hoc tempore propter consuetudinem non putat legem posse servari. Et quamquam ista quidem se ita haberent in doctrina Pelagiana, sibi ipsis tamen de nimia superbia ita erubescebant, ut sub finem hæresis palam non auderent tantam in populum proferre impietatem. Exprobrat hoc Iuliano Augustinus in postremo conflictu: *Iam*, inquit, *erubescitis apertum inimici crucis Christi. Quid timetis magnum populum & Christi magnum judicium non timetis? Aperte dicite, justificari natura, justificari lege posse homines, ergo gratis mortuus est Christus. Sed formidantes multitudinem Christianam Pelagianorum verum supponitis, & quærentibus a vobis quare mortuus sit Christus, si natura vel lex justificat homines, respondetis* &c. nempe quod facilius per Christum. Quam responsionem eorum alibi prosequemur. *Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. c. 401.*

Vires ad pœnitendum & redeundum ad justitiam naturalem; & quid illa sit?

CAPVT XII.

NEQVE vero apud Pelagianos quicquam refert quod ille inchoatus justitiæ cursus, vel peccatis aliquibus ex humana fragilitate intercurrentibus possit intercipi vel etjam quod peccator vitæ præteritæ sceleribus, contractisque pravitatis usu consuetudinibus premi & impediri quo minus ad justitiam convertatur. Tantam enim naturę potestatem arrogant ut etjam pœnitentiam & peccati cujusque remissionem in humano arbitrio collocent. Hæc est enim Celestij manifesta sententia quę & Pelagio in Palestina Synodo objecta fuit: *Quoniam pœnitentibus venia non datur secundum gratiam & misericordiam Dei sed secundum merita & laborem eorum qui per pœnitentiam digni fuerint misericordia.* Quibus verbis utrumque statuit: Non esse peccati pœnitentiam expectandam ab inspiratione spiritus Dei, ut ad quam humana voluntas, humanusq; sufficiat labor, & per hunc laborem pœnitentię naturæ viribus partim hominem fieri dignum remissionis misericordia. Nam aliquo modo misericorditer dandam esse peccati remissionem, tum alijs in locis quæ postea citaturi sumus expresse Pelagiani docent, tum etjam his quæ diximus utcumque declaratur. Qui enim in peccati remissione Dei misericordiam fatetur eam aliquo modo misericorditer dandam esse, nec humanas vires usquequaque sufficere diffiteri nequit. Ipsa namque ab offenso Deo veniæ testificatio clarissima est misericordiæ divinæ in peccato remittendo testificatio, juxta illud Sanctissimi Augustini: *Impetrando oratio quidquid impetrat, evidenter donum Dei esse ostendit, ne homo existimet a seipso sibi esse quod si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Verumtamen ut idem sanctus Doctor in eadem Epistola, *nec ipsa remissio peccatorum sine aliquo merito est si fides hanc impetrat.* Ex quo consequitur, ut qui fidem istam impetrantem, totumque laborem pœnitentiæ, ut Celestius, humanis viribus tribuit, ille totam peccati remissionem naturæ potestati cogatur asscribere, quantumvis dilutam aliquam Dei misericordiam ex alio capite intervenire fateatur. Quod ex Pelagianis principijs rursus sequi etsi Celestius non dixisset, optime in suis carminibus observat Prosper quando ita canit:

Lib. de gestis Pelag. c. 18.

Epist. 105. ad Sixtum.

Ibid. supra.

Nam si nunc etjam illæsis vigor ille maneret,
In quo insons natura fuit; sua quemque voluntas
Conciliare Deo, pœnâque absolvere posset:
Nequicquam Christus mortem moriendo piaret,
Nec genus humanum generari rursus egeret.

Carm. de ingrat. c. 42.

SEd sicut ante diximus eos non ausos fuisse palam dicere gratis Christum esse mortuum, ita nec illud, sua quemque voluntate conciliari Deo & pœnis absolvi, sed quasi peccati reatus in aliquo naturam labefecisset humanam, ita remissione impetrata à Deo, jam per seipsam laudabilem illam naturam in suas vires vigoremque, sublato scilicet impedimento, regredi. Sic enim eorum sententiam in initio libri Prosper exprimit.

Vt sponte attractam venia solvente reatum,
Sponte sua in vires proprias natura rediret. Carm. de ingrat. c. 1.

ET hoc vocabant *Ad iustitiam regredi naturalem*, quæ peccati scilicet labe tenebrata fuerat. Aut. qq. vet. Test. p. 2. q. 91. Hic *si resipiscat*, inquit autor qq. veteris ac noui testamenti, *ad naturalem regressus iustitiam recipiens fidem Christi erit Filius Dei.* Vbi per *iustitiam* illam *naturalem* nihil intelligit aliud, nisi naturalem illam innocentiam naturæque integritatem, in qua ipse sicut & primus Adam sine peccato natus fuerat. Exponit hunc sensum alibi luculentius, ubi dicit: p. 2. q. 123. *Solet asseverari à plurimis, quia per fidem instauratus est homo, ita ut ad pristinum redditus statum hoc omne acciperet quod inter initia Adam fuerat consecutus.* Quam sententiam plurimorum & ipse sequitur hoc addito corollario, quod fides integritati primi hominis aliquid adjiciat prærogativæ: Ibid. *Videamus*, inquit inferius, *si hac instauratio nihil ultra donum habeat divini, quam fuerat consecutus Adam.* Quæ quidem non eo sensu intelligenda sunt quasi solo peccati reatu aliquid vigoris aut virium ad operandam justitiam natura perdiderit, quas ejusdem remissione recuperaret: sed illo duntaxat quod sola peccati deletione, præsertim si nulla adhuc peccandi consuetudo haberet, natura quæ vires omnes etiam sub peccato retinuerat, in pristina sua emergeret integritate & puritate. Pelagianorum enim certissima constans fuit quam & supra suis locis fusè prosecuti sumus, *peccatum non potuisse humanam debilitare vel mutare naturam*: Pelag. lib. de nat. & grat. c. 19. Atque adeò ad operandam justitiam *liberum arbitrium & post peccata tam plenum esse quam fuit ante peccata.* Iul. lib. 1. oper. imperf. fol. 131. Vt non sit existimandum remissionem aliquid pristini vigoris contulisse naturæ, sed tantum vindictæ reatum ac sollicitudinem abstulisse.

Vires ad superandas malas consuetudines & impetus passionum.

CAPVT XIII.

QVOD si quam peccandi consuetudinem longo usu natura contraxisset & illam putant quibuscumque radicibus quacumque vetustate roboratam præeunte instructione legis qua sciatur quid faciendum sit, sola voluntatis mutatione posse submoveri juxta sententiam, cujusdam eorum definitivam; Lib. de perf. iust. c. 6. *perfacile potest voluntas voluntate mutari.* Hinc Pelagius in Commentarium Epistolarum Divi Pauli: In c. 7. 1. ad Corinth. v. 17. *Cum viderint eas* (uxores) *in melius commutatas, cognoscant omnes per Dei legem ita consuetudine inveterata potuisse mutari.* Sed multò arrogantius in Epistola ad Demetriadem: Circa mediu *Nam si etiam illi qui longo peccandi usu bonum quodammodo obruere naturæ instaurari per pœnitentiam possunt* (obtinendo videlicet peccati veniam) *& mutata voluntate vivendi consuetudinem consuetudine extinguere, quanto magis tu potes illa superare* &c. Ex quo fit ut consequenter omnes omninò passiones ac motus propter quos maxime violentia malæ consuetudinis molesta esse solet, solo liberi arbitrij nutu coërceri posse decernerent. *Cuius* (fortitudinis) *lacertis*, ait Iulianus, *in contemptu doloris & per Gentiles & per Christianos assidue claruerunt.* Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 121. Qua de causa motibus carnalis concupiscentiæ quæ omnium cupiditatum rapidissima est *viribus voluntatis* tradit *obsisti*. Ibid. f. 105 Et *voluptatis illius excessum intra concessos fines animi potestate posse retineri.* Lib. 5. cont. Iul. c. 16. Ex hac superba præsumptione fluxit procax illa & mordax insultatio qua propter inculcatam gratiæ necessitatem contra cupiditatis illius impetus, *Augustinum mentiri* dicit, *tantas esse libidinis vires ut eam ratio regere ac frænare non possit.* Lib. 3. cont. Iul. c. ult. Ipsius enim & omnium Pelagianorum brevis, fixa & generalis de toto hoc genere est sententia; *Sufficit homo ingenuus sibi motibus dare leges.* Lib. 5. cont. Iul. c. ult.

Quod homo possit per naturam liberi arbitrij esse perfectus & non peccare si velit.

CAPVT XIV.

QVIBVS fundamentis nixi, ulterius docent, hominem in hac mortali vita ad perfectam justitiam posse pervenire si velit. Quæ Pelagianorum sententia diversis modis sed in eandem impietatem conspirantibus exprimi solet. Nam aliquando ut hoc significent clamant ut Augustinus ait; *Perfectio nobis virtutis à nobis est*, Lib. 2. cont. Iul. c. 8 aliquando dicunt: *Non solum ad facienda verum etiam ad perficienda mandata divina per liberum arbitrium humanam sufficere naturam.* Aug. Epist. 95. Aliquando simpliciter, *hominem hic perfici.* Lib. 2. cont. Iul. c. 8. Aliquando

quando cum Deo quodammodo disputantes: Tu, inquiunt, a nos fecisti homines iustos autem ipsi nos fecimus. Quod hac superba phrasi breviter dicunt: *Si volo iustus sum:* b *In potestate habeo iustum esse.* Quam exponens Augustinus quodam loco: c *Tu vestro more, ait, qui de vestro descendit errore non agnoscis gratiam nisi in dimissione peccatorum, ut tam de cætero homo se ipsum fabricet iustum.* Nam justum esse apud Pelagianos, idem est, quod sine omni peccato vivere. Augustinus: *Pelagiani dicunt iustos in hac vita ideo esse vel fuisse, quia sine ullo peccato vixerunt.* Atque hinc est quod usitatius hanc hæresim inferre satagentes dicere solent, sicut Pelagio in Synodo Palestina objectum fuit: *Posse omnem hominem si velit, esse sine peccato.* Quod non ita intelligendum est quasi tantummodo vellent hominem aliquo tempore ita mundum fieri ut omni prorsus peccato careat. Hoc enim sæpè contingere quando per baptismi vel pœnitentiæ gratiam omnia peccata remittuntur, non est dubium, sed hoc est quod persuadere moliuntur, ita hominem virtutum omnium exercitatione posse proficere ad justitiæ perfectionem ut omnia Dei mandata implendo *sine ullo peccato*, ut Augustinus exprimit, *vivat*: vel ut alibi: *vitam sine ullo peccato perfectam ducat.* Vnde Pelagius sententiam sibi objectam repetens, ait: *Posse quidem hominem sine peccato esse, & Dei mandata custodire, si velit diximus.* Pro iisdem habens, *esse sine peccato*, &, *Dei mandata custodire.* Verissimè namque sine omni peccato vivere dicendus est, qui omnia Dei mandata custodit. Hinc Hilarius Augustino quæstiones Pelagianorum proponens velut unam dumtaxat profert: *Posse hominem esse sine peccato, & mandata Dei facile custodire si velit*; & velut unam dumtaxat eandemque persequitur Augustinus. Quod sane quia nemo præstare potest, nisi virtutum omnium perfectionem assecutus fuerit, hinc Pelagius accusatus quod hominem sine peccato esse posse diceret, sententiam suam veluti damnans coram hominibus: *Anathema, inquit, sit, qui dicit, absque adiutorio Dei posse hominem ad profectum omnium venire virtutum.* Satis quippe intelligebat, ad illam justitiæ perfectionem, quæ sine peccato agitur, omnium virtutum perfectionem esse necessariam. Quamobrem & Sanctus Hieronymus cum Pelagianis disputans perfectum esse, & omnes habere virtutes sine discrimine usurpat. Atque hac de causa illa quoque sententia Celestij damnabilis judicibus Palestinis visa est; *unumquemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias*: non solùm quod auferrent, ut ibi dicitur, gratiarum diversitatem, sed maximè propter assertam unicuique justitiæ perfectionem. Quam similibus verbis Pelagius Demetriadem docuerat: *Exemplo suo invicem sibi ostendunt, omnia*, (id est, omnes virtutes) *in omnibus esse posse, quæ vel omnia in omnibus, vel singula in singulis inveniantur.* Eadem ergò prorsus sunt, & pro iisdem usurpantur. a *Omnes habere virtutes*; b *Ad perfectionem omnium venire virtutũ*; c *Esse, vel fabricare se iustum*; e *Habere plenam perfectamque iustitiam*; f *Implere iustitiam*; g *Mandata Dei custodire*; h *Seipsum sanare*; i *Seipsum iustificare.* Et quod omnium frequentissimum est; k *Esse, seu vivere sine peccato.* Et nihil aliud significant nisi hominem ad perfectionem venire justitiæ quæ tunc perficitur sine dubio, cum omnium divinorum mandatorum impletione ita vivitur, ut peccando nihil committatur injustum. Quod ne cui fortassis incredibile videretur, impiam sententiam quasi probaturus addebat Celestius: *Quoniam plus faciunt quam in lege & Euangelio iussum est.* Hoc est exponente Augustino: *Quoniam perfecta servatur à pluribus virginitas, quæ præcepta non est, cum ad non peccandum præcepta implere sufficiat.* Quasi ille qui virginitatem servaverit non præceptam, omnia etiam præcepta servaverit. Hinc & Pelagius: *Dum virgo amplius statuit facere quam præceptum est, ostendit minus sibi præceptum esse quam potuerit.*

Arma porrò, quibus rem tantam impleri posse volunt, sunt illud unicum *si velit*, hoc est ut Augustinus, *si voluntas adsit*, non potentia, inquam, sed actus: hoc enim voluntas passim apud antiquos & maximè August. denotat. Et quàvis verissimũ sit tunc omnem omninò impleri justitiã cùm tanta voluntas adest, quanta sufficit ad implenda mandata, quod fit ut idem Augustinus docet, cùm *valde perfecteque volumus*: interest tamen unde ista voluntas habeatur. Pelagiani enim, tantum præsumunt *de libero humanæ voluntatis arbitrio ut ad non peccandum*, sive ad habendam illam validam perfectamque mandata custodiendi voluntatem, *nec adiutorio nos divinitus opitulentur, semel ipsi naturæ nostræ concesso libero voluntatis arbitrio.* Vnde cùm dicerent hominem vivere posse sine peccato & mandata Dei custodire, studiosè omittebant gratiam qua voluntas illa datur ac roboratur, sed tantummodo *si velit*, tanquam hoc in sola potestate esset hominis per liberum arbitrium: *Hoc quippe*, ut notat Augustinus, *arguebatur sensisse* Pelagius in Synodo Palestina, *dicendo si velit*, ut videlicet, *tacita, pro qua vehementissime pugnabatur divina gratia, nec nominato Deo iuvante, resisteret sola infelix, & seipsam decipiens humana superbia.*

Ex quo facilè est intelligere, quid per naturam Pelagius intellexerit quando *hominis naturam contra Dei gratiam qua iustificatur impius quanta potuit argumentatione defendit.* Et passim diceret, *per naturam esse iustitiam.* Itemque, *Non peccandi possibilitatem in natura necessitate esse positam.* Intelligebat enim ipsam liberi arbitrij potentiam naturalem, cujus subsidio fieret, ut homo semper non peccare posset, atque etiam reipsa non peccaret si tantum vellet: vellet autem quandocumque videretur: *Habet posse*, inquit Augustinus, *per naturale subsidium*, scilicet potentiæ liberi arbitrij, *habet velle per liberum arbitrium, quid quæris baptismatis Sacramentum?* Quam doctrinam ex professo tradit Pelagius in opere suo postremo quod pro liberi arbitrij defensione conscripsit: *Nos*, inquit, *sic tria ista distinguimus, & certum velut in ordinem digesta*

a Epist. 95. & Serm. 36. de verb. Domini c. 3. & Serm. 11. de verb. Apost. c. 2. & de Spirit. & litt. c. 8
b Hom. 44. c. 9.
c Lib. 1. oper. imperf. cont. Jul. f. 450.
Lib. 4. ad Bonif. c. 11.
Lib. de gest. Pelag. c. 6.
Epist. 89. ad Hilar.
Lib. 2. cont. Jul. c. 8
De gest. Pelag. c. 6.
Epist. Hilar. apud Aug. 88
Epist. 89.
Lib. de gestis Pelag. c. 14. in fine
Lib. 1. adv. Pelag. f. 832.
Ibid. initio.
Epist. ad Demet. non procul ab initio.
a Lib. de gest. Pelag. c. 14.
b Ibid.
c Lib. 4. ad Bonif. c. 11.

d Lib. 2. op. imperf.
e Lib. de Spir. & litt. c. 1.
f Lib. de gest. Pelag. c. ult.
g Ibid. c. 6. & passim alibi.
h Lib. de nat. & grat. c. 23
i Ibid. c. 31.
& Epist. 1. ad Valent. & passim.
k Lib. de gest. Pelag. de nat. & grat. de perf. iust. passim.
Lib. de gestis Pelag. c. 13.
Epist. ad Demet.
Epist. 88. & 89. lib. de gestis Pelag. c. 6. & alibi passim.
Lib. de nat. & grat. c. 13
Lib. de grat. & lib. arb. c. 15.
Aug. lib. 2. de pec. merit. & remiss. c. 2.
Lib. de gestis Pelag. c. 35.
Ibid. c. 30.
Lib. 1. retract. c. 42.
Vt lib. de grat. & lib. arb. c. 13. & alibi.
Lib. de nat. & grat. c. 51
Ibid. c. 55.
Pelag. lib. 3. de lib. arb. apud Aug. lib. de gratia Christi c. 4.

digesta partimur. Primo loco posse (scilicet esse sine A peccato) *statuimus, secundo velle, tertio esse. Posse in natura, velle in arbitrio, esse in effectu locamus. Primum illud, id est posse, ad Deum propriè pertinet, qui illud creaturæ suæ contulit: duo vero reliqua, hoc est, velle & esse, ad hominem referenda sunt quia de arbitrii fonte descendunt.* Quid clarius? Et paulo inferius: *Potest itaque illud unum* (posse scilicet) *esse, etiamsi duo ista* (velle & esse) *non fuerint, ista vero sine illo esse non possunt. Itaque liberum mihi est, nec voluntatem bonam habere nec actionem, nullo autem modo possum non habere possibilitatem boni: inest mihi etiamsi noluero, nec otium sui aliquando in hoc natura recipit*, natura, inquam, hæc est enim illa à Deo accepta non peccandi possibilitas, de qua subjicit conformiter paulo post: *Cum dicimus hominem posse esse sine peccato, confessione possibilitatis acceptæ laudamus Deum, qui nobis hoc posse largitus est* (largiendo scilicet naturam) *nec est ibi ulla laudandi hominis occasio, ubi solius Dei causa tractatur. Non enim de velle, nec de esse,* (quæ videlicet hominis B sunt) *sed tantummodo de eo quod potest esse disseritur.* In quibus Pelagianis mysteriis intelligendis ne quis adhuc fortasse caligaret, ipsam sententiam eorum breviter Augustinus expressit: *Cum tria constituat* (Pelagius) *atque distinguat, quibus divina mandata dicit impleri, possibilitatem, voluntatem & actionem; possibilitatem scilicet qua potest homo esse justus,* (hoc est non peccare) *voluntatem qua vult esse justus, actionem qua justus est. Horum trium primum, id est, possibilitatem datã confitetur à creatore naturæ, nec esse in nostra potestate, sed eam nos habere etiamsi nolumus, duo vero reliqua, id est, voluntatem & actionem nostra esse asserit atque ita nobis tribuit, ut non nisi a nobis esse contendat.* Unde ad varietatem locutionis pertinet, non ad aliquam sententiæ varietatem vel intelligentiæ subtilitatem

Ibid. quod aliquando naturæ adjungitur liberum arbitrium: *Non est hoc quidem parum adversus illam falsam defensionem tamquam sibi sufficientis* C *naturæ, & potestatis liberi arbitrii.* Aliquando solum liberum arbitrium, sive libertas arbitrii

c. 62. exprimitur; *posse esse hominem mundo corde testatum est &c. sed gratia Dei non sola arbitrii libertate.*

c. 63. Aliquando sola voluntas: *Ita illi voluntas divi-*

c. ult. *nitus non adjuta non sufficit.* Aliquando sub disjunctione natura vel voluntas: *Non tamen diffunditur* (caritas) *in cordibus nostris, vel natura vel voluntatis opibus, quæ sunt in nobis.* His enim omnibus idem insinuatur; nisi forte hæc differentia, quod nomine *naturæ* significetur potestas bene vivendi seu non peccandi nullo modo communicari per gratiam Dei; nomine *liberi arbitrii* determinatum principium ratione cujus illa potestas competat; nomine *voluntatis* ipse actus potestatis. Unde alibi clarius indicare volens Augustinus, non habere naturam hominis juxta Pelagium hanc bene vivendi potestatem nisi propter liberum arbitrium naturali- D ter insitum, pressius & accuratius hoc modo

Lib. de gestis Pelag. loquitur: *Utrumque iam habebat* (scilicet voluntatis arbitrium quod Pelagius asserebat)

Ibid. c. 31. *in natura, aliud in doctrina.* Et clarius: *quæ Dei gratia neque natura est cum libero arbitrio.* Item- A que in Epistolis: *Non est igitur gratia Dei* (ut Pe- Epist. 107.

lagiani delirabant) *in natura liberi arbitrii.* Et ad Vital.

paulo post: *Qui putant gratiam Dei esse naturam liberi arbitrii cum qua nascimur.* Sed omnium luculentissime sententiam inimicorum gratiæ Dei exprimit quando Pelagium dixisse dicit:

Quod possibilitatem non peccandi natura nostra cum Lib. de gestis

conderetur accepit, quæ tamen condita est cum libero Pelag. c. 10.

arbitrio. Quod sæpius repetitur Epistola ducentesima quinquagesima secunda ad [illegible]

Episcopum [illegible] Cœlestio: *ait enim, quod adji-* Ibid. c. 13.

cit per quod etiam nos ab ipso per naturam liberi arbitrii non peccandi possibilitatem, ut &c. Imo clarius verbis ipsius [illegible] *non peccandi possibilitatem &* arbitrii *libertatem* pro ipsa gratia se Lib. de perf.

habere declarat: *Testimonia scripturarum inveniri,* just. c. 11.

quæ e diverso ponenda sunt his, quæ arbitrii libertatem vel non peccandi possibilitatem impugnant, [illegible] *auctoritate,* [illegible]. Quemadmodum B igitur hæc liberi arbitrii naturalis potentia ad naturam hominis pertinet, dicente ad Julianam viduam Augustino: *In eodem libro* (Pela- Epist. 143.

gii) *invenite aliquid, si potestis, ubi excepta natura excepto quod ad eandem naturam pertinet arbitrio voluntatis &c.* [illegible] (Pelagius) *quale confitetur ille qui dixit &c.* Hinc fluxit quod aliquando dicit Augustinus nihil aliud Pelagianos ad non peccandum requirere nisi quod homines nati sumus. Cum enim ut supra diximus, Pelagianos putare retulisset, *gratiam Dei esse naturam liberi arbitrii cum qua na-*

scimur, continuò contradicendo subjicit: *Non* Epist. 107.

enim hoc oramus pro [illegible] *ut sint homines natura,* ad Vitalem.

id est, ut homines sint. Et libro de gestis Pelagii ubi sæpius dixerat Pelagii gratiam esse *naturam*

cum libero arbitrio, eandem vocat *gratiam qua* c. 10.

homines creati sumus. Quod plenius exponit

alibi: *Tantum enim dicunt valentem* (naturam Epist. 95. ad

humanam) *ut suis viribus in origine suæ crea-* Innocent.

C *tionis acceptis, possit per liberum arbitrium doma-* initio.

re &c. Et quia ad mentis rationalis naturam ac Dei imaginem liberi arbitrii dignitas pertinet, hinc eandem Pelagianorum sententiam referens: *Nam & hoc,* inquit, *Pelagiani* Lib. de grat.

ausi sunt dicere gratiam esse naturam in qua sic crea- & lib. arb.

ti sumus, ut haberemus mentem rationalem qua intel- c. 13.

ligere valeamus, facti ad imaginem Dei, ut dominemur piscibus maris & volucribus cæli, & omnibus pecoribus quæ repunt super terram.

Hæc igitur causa est cur illam benè vivendi & non peccandi potestatem nullis peccatis amitti posse statuant, cùm neque liberum voluntatis arbitrium atque imago Dei ex mente rationali deleri queat, neque potestas volendi, seu voluntatis, quâ solâ juxta Pelagianos negotium illud agitur & peragitur, ex libero voluntatis arbitrio possit amitti. Fortissimè

hoc agit Pelagius apud Augustinum libro de Lib. de nat.

natura & gratia per multa capita, ubi dicit & grat. c. 45

D *nulla adimere voluntas potest, quod inseparabiliter* & seqq.

insitum probatur esse natura. Ipsa, autem, non c. 50. c. 51.

peccandi possibilitas non tam in arbitrii potestate quam in naturæ necessitate est, hoc est, ita necessario naturæ inest ut nulla arbitrii potestate etiamsi velit amitti possit. Et in opere suo postremo quod

Pelag. lib. 3. de lib. arb. apud Aug. lib. de gratia Christi c. 4.

quod supra adduximus: *Nullo modo possum non habere possibilitatem boni, inest mihi etiamsi noluero, nec otium sui aliquando in hoc natura recipit.* Audis *naturam non recipere in hoc otium sui?* Et quamvis tam aperta confessione hanc inamissibilem non peccandi potestatem non astrueret, ex principijs tamen Pelagianis jam superius declaratis apertissime sequitur. Nam & liberum arbitrium pertinere docent ad naturam hominis ac rationem imaginis Dei; & potestatem utriusque partis hoc est eligendi boni & mali, ad naturam liberi arbitrij; & naturam hominis nullis peccatis posse vitiari atque debilitari: & siquid forte malæ consuetudinis inoleverit sola voluntate posse superari. Quæ omnia & in superioribus late deducta sunt & aperte conficiunt inseparabilem inamissibilemque bene perfecteque vivendi esse potestatem.

Tollunt orationem fidelium pro obtinenda tentationum victoria & peccatorum venia.

CAPVT XV.

IN hac igitur præsumptuosa superbaque Pelagianorum sententia tria dogmata à Christiana religione remotissima comprehenduntur. Primum est, omnes omninò tentationes quantumlibet vehementes sive carnis, sive mundi, sive dæmonis, sive ignorantiæ, sive concupiscentiæ, eadem liberi arbitrij potestate posse superari. Hoc enim ad vivendum sine omni peccato necessarium est. Quem sensum proterens Augustinus docere novam istam hæresim dicit; *Cavendis futuris vincendisque peccatis, omnibusque peccatis virtute superandis sine ullo deinceps adjutorio gratiæ Dei naturali possibilitate humanam sufficere voluntatem.* Vbi per *cavenda* significat peccata ignorantiæ; per *vincenda*, concupiscentiæ. Vnde utrumque improbans: *Si enim*, inquit, *possibilitas naturalis per liberum arbitrium & ad cognoscendum quemodo vivere debeat, & ad bene vivendum sufficit sibi, ergò Christus gratis mortuus est.*

Epist. 94. — *Lib. de nat. & grat. c. 40*

Alterum est ex priore consectaneum, non esse rogandum Deum *ne nos inducat in tentationem*: hoc enim esse humanæ potestatis. *Consideret ergò Sanctitas tua*, inquiunt Patres Concilij Carthaginensis ad Innocentium Papam, *& pastoralibus nobis compatiatur visceribus, quam sit pestiferum & exitiale ovibus Christi, quod istorum sacrilegas disputationes necessariò sequitur ut nec orare debeamus, ne intremus in tentationem* &c. Rationem subijcit: *Si enim possibilitate naturæ & arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta, quis non ea videt à Domino inaniter peti & fallaciter orari, cum orando poscuntur quæ natura nostra jam ita condita sufficientibus viribus obtinentur?* Quam cæcitatem vel stoliditatem eis exprobrat Augustinus: *Nec donum Dei poscitis*, inquit, *ne intretis in tentationem, hoc est, ne peccetis: in vestra enim virtute confiditis & vos in Psalmo notatos esse atq; damnatos, vel non videtis cæci, vel stolidi non doletis.* Deplorat hanc pestilentissimam eorum arrogantiam cum lachrymis in libro de bono viduitatis. Nam eo usq; progressa est impudentiæ ut dicerent ad corporales casus avertendos Dominicā orationem fundi. Testis locuples est ipse idem: *Illud verò quod sequitur ne nos inferas in tentationem, non sic accipiunt, tanquam Deus orandus sit, quo nos ad superandas tentationes adjuvet peccatorum sed ne quisquam irruens corporaliter nos humanus casus affligat, quoniam peccatorum tentationes vincere ita sit jam in nostra positum potestate possibilitate naturæ, ut hoc inaniter impetrandum orationibus arbitremur.* Vnde cum Vrbanus Siccensis Episcopus Romæ cum quodam tali assentiente confligeret, eumq; Dominicæ orationis pondere urgeret, quare, si in nostra esset positum potestate, omnes peccatorum tentationes solis voluntatis viribus superare, Deo diceretur, ne nos inferas in tentationem? *Rogamus* inquit adversarius, *ne nos inferas in tentationem ne aliquid mali patiamur quod non habemus in potestate: ne ruam de equo & ne frangam pedem, ne latro me interficiat, & quid hujusmodi. Hæc enim, inquit, non habere in potestate: nam vincere tentationes peccatorum meorū, si volo, & possum, nec Dei adjutorio possum.* Videntur autem ad hunc arrogantiæ gradum non initio prosiluisse, sed paulatim profecisse. Idcirco enim Augustinus Epistola nonagesima citata dixit: *Hoc eorum sacrilegas disputationes necessariò sequi ut nec orare debeamus ne intremus in tentationem.* Nempe quia nondum hoc tunc aperte profitebantur. Vnde ad Anastasium apertius hoc declarans *non quia audent*, inquit, *hoc aperte dicere, sed eorum sententiam velint nolint hoc utique sequitur.* Postea tamen audaciores vel impudentiores facti etjam sermone professi sunt, quod corde sentiebant, & ex sententia sua religatum esse cernebant.

Apud Aug. Epist. 90. — *Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 109.* — *Cap. 17.* — *Epist. 94.* — *Refert Aug. in fragmento 2. post Serm. de tem p. Tom. 10. ex Engyppij Ab. Tom. 2.* — *Epist. 144.*

Tertium dogma, quod illa perfectionis doctrina consequitur, est, non esse itidem rogandum Deum pro peccatorum remissione, nam quamvis peccata, si qua voluntatis libertas commisisset, à Deo dimittenda fateantur, eo tamen perfectionis pervenire posse statuunt, ut hoc nihil opus sit amplius dici. *Quæ impietas*, ait Augustinus, *contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem ut dicamus, dimitte nobis debita nostra* &c. *& hoc ita concedens ut asserat hominem in hoc corruptibili corpore quod aggravat animam posse suis viribus ad tantam justitiam pervenire ut neque hoc illi sit dicere necessarium, dimitte nobis debita nostra.* Vnde insultabat Augustino Iulianus, *quod in populo, & cum populo Dei pectus tunderet.* Cui Sanctus Doctor: *Nec insultetis hinc nobis, unde quippe estis heretici quia hæc displicent vobis.* Ipsi verò, quia istam orationis formulam Apostolis à Christo traditam negare non poterant novis excogitatisque tergiversationibus superbiam suam palliabant. Dicebant

Epist. 94. — *Lib. 3. cont. Iul. c. 21.*

enim eam Apostolis cum adhuc infirmi erant fuisse præscriptam. Pelagiani enim sunt, quos insinuat Augustinus quando dicit: *Forte dicet hoc aliquis quando illos docuit Dominus* IESVS *orationem, adhuc parvuli erant, infirmi erant, carnales, nondum erant spirituales qui non habent peccatum.* Cùm verò convincerentur eandem omninò orationem ab Apostolis post resurrectionem Domini, cum jam perfecti essent frequentatam [illegible] veritatis quidam eludentes: *Etsi orabant eam,* inquiunt, *sancti & perfecti jam* [illegible] *dicebant, dimitte nobis debita nostra, sicut & nos* [illegible] *strarent, & alios adhuc habentes peccata, & seipsos*

Hom. 43. c. 7.

Lib. 2. de pecc. merit. & rem. c. 10.

A *qui jam carebant omni ex parte peccato.* Alij ita volebant eam à *sanctis dici ut humiliter non veraciter diceretur.* Vtramque evasionem Carthaginenses Patres referunt & septimi octavique canonis authoritate condemnant.

Concil. Carthag. can. 8.

Ibid.

Propter illas igitur duas causas sublatæ pro dimittendis peccatis, & pro vincendis tentationibus orationis, Augustinus cum Patribus [illegible] queritur, quod nova hæresis & nimium perniciosa tentaret facere inimicorum gratiæ Dei, *qui nobis,* inquiunt, *etiam Dominicam orationem* [illegible] impietatem tangunt, quæ nec pro præteritis peccatis diluendis, nec pro futuris cavendis fideles deprecari sinit.

Epist. ad [illegible] *Pap.* [illegible] *apud Aug.*

Argumenta nonnulla quibus non peccandi possibilitatem asserunt.

CAPVT XVI.

A RGVMENTA verò quibus perfectionis illius possibilitatem astruunt, ut homo sine peccato, si velit, vivat, non pauca ex medio Philosophiæ penu proferunt. Imprimis quod peccato non possit ullo modo natura debilitari atque vitiari. Instanter hoc agit Pelagius apud Augustin. magna parte libri de natura & gratia, ut supra suo loco fusius demonstravimus. Quod si ita est, manifestè sequitur sine peccato quemlibet si velit posse vivere. Voluntas enim primi hominis non natura ut à Deo primitus facta est, culpabilis fuit: Nam ita sine omni infirmitate fuerat condita, ut posset non peccare si vellet. Ejus verò *posteros,* dicit Pelagius, *non solum illo non esse infirmiores sed etiam plura implevisse præcepta cum ille* [illegible] *implere neglexerit.* Atque istam naturæ integritatem seu non peccandi possibilitatem per Christi adventum demonstratum volunt, *qui de peccato damnavit peccatum,* quia, inquit Pelagius, *de illius carnis substantia quæ ante serviebat peccato vicit, nunquam peccando peccatum & in eadem carne damnavit peccatum, ut ostenderet voluntatem esse in crimine non naturam, quæ talis à Deo facta est, ut possit non peccare si velit.*

Vide c. 19.

Lib. de nat. & grat. c. 21.

Rom. 8.

In Comment. c. 8. Rom. n. 8.

Deinde familiarissimum eorum argumentum est ac præcipuum ad asserendam justitiæ perfectionem quia præcipitur homini ut sit perfectus ac sine peccato: Dei autem præcepta sunt possibilia, *Dominus ait,* inquiunt Pelagiani, *estote perfecti, sicut Pater vester cælestis perfectus est: quod non præciperet si sciret fieri non posse quod præcepit.* Nihil enim *præciperet Deus homini quod esset humanæ impossibile voluntati.* Cujus argumenti vis per modum dilemmatis proponitur apud Hieronymum: *aut possibilia,* inquit Critobolus, hoc est Pelagianus, *Deus mandata dedit aut impossibilia.* Si possibilia in nostra potestate est ea facere si velimus. *Si impossibilia nec in hoc rei sumus si non facimus, quod implere non possumus, ac per hoc sive possibilia dedit Deus mandata sive impossibilia, potest*

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 15.

Ibid. c. 3.

Lib. 1. advers. Pelag. f. 833.

homo sine peccato esse si velit. Quod argumentū & in Epist. ad Ctesiph. paulò brevius tangit. Vnde cum Catholici nonnulla dicerent levia quædam peccata ipsa multitudine quod sæpe irruant non posse cuncta vitari, negabant Pelagiani *debere argui ne levi quidem* [illegible] *omnino non possent.* Nam si [illegible] peccatis [illegible] bantur, *ideo inquiebant,* [illegible] *esse non potuerunt, culpa carent.* Ex quibus patet non tantum de singulis præceptis hoc argumentum ursisse Pelagianos, sed etiam de omnibus simul sumptis: atque ex eorum omnium possibilitate, possibilem homini perfectionem justitiæ conclusisse. Itaque Cælestius cum scripturas tantum adduceret quibus homini præceptum est ut sit perfectus & sine peccato vivat, satis superq; se probasse putat, hominem in hac vita posse esse sine peccato. *Testimonia,* inquit, *quibus probatur præceptum esse homini ut absque*

f. 812.

Lib. de nat. & grat. c. 13.

Ibid. c. 7.

Lib. de perf. just. c. 8. vide & c. 3. ratiocin. 6.

B *peccato sit.* Atque ita magnum catalogum earū pertexit quæ præscribant homini ut sit *immaculatus, Sanctus, irreprehensibilis, sine peccato ac perfectus.* Et Pelagius ad illa Scripturæ verba *exhibere vos sanctos & immaculatos. Vide,* ait, *sciebat se impossibilia præcepisse.* Tractat hoc argumentū sæpius Iulianus non tantū ut probet hominē sine peccato posse vivere sed etjam ut ipsum quoque peccatum originale, præceptorum possibilitate subvertat.

Per hanc Apostolicam, ait ille, *sententiam demonstratur, propterea rectè judicari homines, quia præcepta possibilia non fecerunt, iniustè autem judicarentur, si ea non fecissent quæ impossibilia juberentur.* Neque enim *ab homine iustum est aliquid amplius flagitare quam potest.* Instantissime hoc idem inculcat Pelagius ut virgini Demetriadi possibilitatem perfectionis persuadeat. *Ascribimus,* inquit, *iniquitatem iusto, pro crudelitatem* dum cum *primo impossibile aliquid præcepisse conquerimur.* Et post multa in eandem sententiam: *Nec impossibile aliquid voluit imperare qui iustus est: nec damnaturus hominem fuit pro eo quod vitare*

Lib. 3. cont. Iul. c. 18.

Ibid. c. 12.

In Epist. ad Demet.

Lib. 1. Cant. Canticorum.

Lib. de grat. & lib. arb c. 16.

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 16.

vitare non potuit qui peccavit. Quæ verba graviter reprehendit refellitque Beda, tametsi perperam putet esse verba Iuliani. Vides, arbitror, quanti hoc argumentum facerent Pelagiani, quod & ex Augustini verbis manifestum est, quibus dicit: *Magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt, Non juberet Deus quod sciret non posse ab homine fieri.* Neque enim existimant aliam esse posse præcepti rationem nisi ut eo audito homo faciat. Cùm enim iis non obstantibus Catholici constanter tuerentur, neminem in hac vita sine peccato vivere, *Cur ergo jubet* inquiunt, *quod scit a nullo homine esse factum?*

Lib. de perf. just. c. 2. ratiocin. 1.

Ratiocin. 2. 3. 4.

Toto c. 3. 4. 5. 6. 7.

Ibid de voluntario c. 7

Tertium eorum non infimum argumentum ex ratione peccati petitur. *Ante omnia*, inquit Celestius, *interrogandus est, qui negat hominem sine peccato esse posse, quid sit quodcunque peccatum quod vitari potest, an quod vitari non potest? Si quod vitari non potest, peccatum non est, si quod vitari potest, potest homo sine peccato esse quod vitari potest. Nulla enim ratio vel justitia patitur saltem dici peccatum quod vitari nullo modo potest.* Ad quod conficiendum tres alias ibidem rationes ex natura peccati accersitas promit; quia *voluntatis est non necessitatis*, quia *accidens est non natura*, quia *actus est non res.* Multas alias rationes si videre lubet quibus armati profitebantur ut sine peccato vitam transigi posse confiterent, consule librum de perfectione justitiæ quem ex professo in hunc errorem refellendum scripsit. Nam pleraq; in eo conglobata sunt, quæ passim alibi sparsa reperientur. Inter quæ illud non postremum est, quod omnium Pelagianorum ore, scriptisq; inculcatur, ac veluti gigantea moles adversorius Catholicæ veritatis opponitur, quod mandata Dei custodire seu non peccare sit vo- A

Lib. 2 de pecc. merit. & remiss. c. 3.

1. ad Cor. 7.

Ecclesiastici 15

Vide lib de perf. just. c. 19 lib. 4 ad Bonif. c. 2. lib. 1 op. tu imperf. cont. Iul. f. 133. lib. 1. de grat & lib arb. c. 10. & c. Lib de perf. just. c. 6.

Lib. 1. Dial. adv. Pelag f. 824.

Apud Hier. Epist. ad Ctesiph. fol. 810.

luntatis; Ergò inquiunt, fit si volumus, non fit si nolumus: *Quod si nolumus*, aiunt apud Augustinum, *non peccamus.* Quod quidem innumeris scripturis voluntatem hominis compellentibus, vel exigentibus, & accusantibus persuadere moliuntur, ut quod Apostolus ait; *Quod vult faciat.* Quod Ecclesiasticus: *si volueris mandata servare conservabunt te.* Et, *apposuit tibi aquam & ignem ad quod volueris, porrige manum tuam.* Et similia. Sed omnium ore frequentatum est, illud Isaiæ: *Si volueritis & audieritis me, bona terræ comedetis; quod si nolueritis & me ad iracundiam provocaveritis, gladius devorabit vos.* His etenim & similibus multis quæ acervatim congerunt, sine ulla dubitatione co. fieri putant, solo voluntatis nutu rem illam peragi, & hominem non peccare si velit; cum velle & nolle in nudo ipsius arbitrio collocetur. Urget B Celestius urgens dilemmate: *Quærendum est*, inquit, *quomodo non potest homo sine peccato esse, voluntate, an natura? Si natura peccatum non est; si voluntate, perfacile potest voluntas voluntate mutari.* Cum itaque Catholicus quærit, quando quidem homo sum instructus libertatis arbitrio, quomodo cum velim latiq; cupiam non peccare, delinquo? Respondent ut Hieronymus notat, *quia voluntas imperfecta est, si enim vere velles, vere utiq; non peccares.* Quod nihil est aliud, nisi, si efficaciter velles non peccares. Cum enim velle in solo hominis nutu collocatū putent etiam quam efficacissime velle à solo ejus arbitrio pendere arbitrantur, atq; irrefragabiliter confici *hominem sine peccato esse posse, si velit.* Si enim velle non potest, jam eo ipso destruitur liberum voluntatis arbitrium: *Quod*, inquiunt Pelagiani *aliter liberum non erit nisi fecero quod voluero.*

Discrimen statuunt inter esse, & posse esse sine peccato.

CAPVT XVII.

Lib de nat. & grat. c. 36 vide & Hieron. lib. 2. Dial adverf. Pelag. plane in fine. a Ibid c. 37. b Lib. 2. de pec. merit. c. 12 & lib de perf. just c. 11 & 12. c Lib. de perf. just. c. 17. & lib. de grat. Christi c. 48.

PORRO observatione dignum est Pelagianos ut scripturas evadant quæ neminem in hac vita sine peccato esse convincunt, sæpe magis potestatem non peccandi quam effectum illius potestatis asserere. Nam quamvis magnum eorum quos sine peccato vixisse putant, subinde prætexant numerum; ut inter viros *Enoch, Melchisedech, Abraham, Isaac, Iacob, Iosiph, Iesum Nave, Phinees, Samuel, Nathan, Heliam, Helizæum, Michaam, Daniel, Ananiam, Azariam, Mizael, Ezechiel, Mardochæum, Simeon, Ioseph cui desponsata erat Virgo* MARIA, *Ioannem*; interque fœminas, *Delboram, Annam, Samuelis matrem, Iudith, Esther, alteram Annam filiam Phanuel, Elisabeth, ipsam etiam Domini ac Salvatoris nostri Matrem, quam sine peccato confiteri necesse esset pietati*: maximeque a *Abel*, b *Iob*, quia dicitur *verax, sine crimine, justus, Dei cultor abstinens se ab omni re mala*, & c *Zachariam cum Elisabeth*, quia dicuntur *justi ambo in conspectu Domini, & in omnibus mandatis incedentes & justificationibus Domini sine querela*: A Non tamen illos veluti partem aut cardinem sui dogmatis sed veluti exempla dumtaxat proferunt de quorum tamen non sunt multum veritate solliciti. Aperte quippe non raro profitentur, non se defendere, quod quisquam sine peccato sit vel fuerit, sed tantum esse possit si velit. Audi ipsum Hæresiarcham dogmatis sui ac distinctionis interpretem: *Aliud est quærere an possit aliquid esse, quod ad solam possibilitatem pertinet, aliud utrumne sit. Neque ego dico hominem esse sine peccato; neque tu dicis, non esse hominem sine peccato. De posse & non posse, non de esse & non esse contendimus.* Ex quo capite ad omnes illas scripturas, quibus dicitur *nemo mundus à sorde; nō esse qui non peccet. si dixerimus quia peccatū non habemus*; & similes, uno verbo respōdent, *hujusmodi exemplis ostendi quales homines quidā tempore aliquo fuerint, non quod aliud esse non potuerunt, unde & iure inveniuntur esse culpabiles. Nam, inquit, si idcirco tales fuerunt, quia aliud esse non potuerunt, culpa carent.* Et inferius cùm ad illum Apostoli locū, *omnes peccaverunt*, Respondisset hoc de illis intelligi qui tunc

Lib de nat. & grat. c. 7.

Iob. 14. juxta 70.

1. Reg 8.

1. Ioan. 1.

Lib. de nat. & grat. c. 7.

Rom 3

tunc erant Iudæis & Gentibus, hoc est, non de omnibus omnino. Subjungit: *sed esto consentiam, quia omnes peccatores fuisse testatur. Dixit enim quod fuerint, non quod aliud esse non potuerint. Quamobrem etsi omnes homines peccatores possent probari, defensioni tamen nostræ nequaquam id obesset, qui non tam quid homines sint, quam quid possint esse defendimus.* [*Lib. de nat. & grat. c. 42.*] Quam post Scripturam tam pertinaciter in illo toto libro asserit, ut apertissimam illam scripturam, *linguam autem nullus hominum domare potest*, [*Iacobi 3.*] addita interrogationis nota corrumpat, quasi per exprobrationem diceretur, *ergone linguam nullus hominum domare potest?* [*Lib. de nat. & grat. c. 15.*] *Tanquam objurgans*, inquit Augustinus, *& dicens: domare feras potestis, linguam non potestis? Quasi facilius sit linguam domare quam feras.* Nec dissimiliter Celestius libro de perfectione justitiæ multis rationibus hoc tantùm astruit, hominem sine peccato esse posse. *Da mihi* (inquit, ex persona adversarij sui) *hominem sine peccato.* Et respondet: *Do tibi qui esse possit.* Et rursum interroganti: *Quis est?* Respondet: *Ipse tu. Quod si dixeris*, inquit, *ego esse non possum, respondendum est: Cujus culpa est? Quod si dixeris, mea; dicendum est: & quomodo tua est si ipse sine peccato esse non potes?* [*Lib. de perf. just. c. 7.*] Notavit & Divus Hieronymus hanc eorum versutiam. *Illud quoque argumentum vestrum*, inquit, *ferreumque non possit?* [*Epist. ad Ctesiphontem.*] *Dicitis his verbis: aliud est esse, aliud esse posse. Esse non est in nostra positum potestate, esse autem posse, generaliter dici: quod licet alius non fuerit, tamen possit esse qui esse voluerit.* Vbi tamen cum eos docere dicit, esse non est in nostra positum potestate, non rectè sensum eorum cœpisse vel expressisse videri potest, quod & in alijs nonnullis ipsi contigit. Nam hoc ipso quo docebant nos sine peccato esse posse, si volumus, sentiebant, ipsum esse sine peccato, in nostra esse positum potestate. Vt enim rectissime docet Augustinus: *Hoc quisque in potestate habere dicitur quod si vult facit, si non vult non facit.* [*Lib. de spir. & litt. c. 31.*]

Plerumque tamen non contenti solam non peccandi possibilitatem humanæ vendicasse voluntati, acerrimè solent pro ipsa adepta perfectione dimicare. Hinc enim scripturas omnes quibus omnes homines peccatores esse referuntur, studiosissimè conantur solvere quemadmodum paulò ante aliqua ex parte diximus, ut multos perfectionem justitiæ adeptos esse, se sentire declarant. Vnde de Apostolo Paulo imperfectum se profitente dicit Pelagius: *Quomodo negat se esse perfectum, si alij sunt, nisi humilitatis gratia, hoc est mendacio?* [*In Comment. c. 3 ad Philipp. n. 30.*] Oblitus nempe sui est, qui de eadem alibi quæstione disputans acutissimè dixit atque verissimè: *In qua magis parte humilitas collocanda est? sine dubio falsitatis, si in ea quæ veritatis probatur esse superbia est.* [*Lib. de nat. & grat. c. 34.*] Et alio in loco ejusdem Apostoli perfectionem asserens & probans: *Apostolus dicit*, inquit, *bonum certamen certavi, fidem servavi, cursum consummavi, superest mihi corona justitiæ: quod non diceret si haberet ullum peccatum.* De Sanctorum verò orationibus, quibus passim sua peccata deprecantur, & illa Danielis apertissima, *peccavimus, inique egimus, injuste gessimus, & recessimus a mandatis & justitijs tuis*, [*Daniel 9.*] & cæteris hujusmodi solent (quod Hieronymus observat) dicere: *Quod & David & Daniel & omnes Prophetæ non pro se qui Sancti erant, sed ex persona populi sunt locuti.* [*Lib. 2. dial. advers. Pelag. in fine.*] Quam eorum perversam sententiam & Augustinus insinuat: Et eodem ferè modo illam Dominicæ orationis partem *dimitte nobis debita nostra*, eos pervertisse jam supra diximus. [*Lib. 2. de pec. merit. & remiss. c. 10. Supra c. 15.*] Hinc illa fluxit calumnia qua Catholicos insectantur quasi dicerent Apostolos ac Prophetas quos peccasse asserunt, *non plenè Sanctos deinceps, sed in comparatione pejorum minus eos malos fuisse: & hanc esse justitiam eos Deum testimonium perhibet, ut quomodo dicit Propheta, justificatam Sodomam comparatione Iudæorum; sic etiam criminosorum comparatione dicerent aliquos Sanctos exercuisse virtutem.* [*Lib. 3. ad Bonif. c. 5.*] Ita Pelagiani religionis amatores & laudatores videntur sibi esse Sanctorum, si non audeant dicere imperfectæ illos fuisse virtutis.

Subinde tamen hanc moderationē videntur adhibere velle suæ sententiæ, quod nemo per totam vitam sine peccato fuerit, sed tantū post longum perfectionis studium ac laborem, cum enim in Synodo Palestina Pelagio fuisset objectum quod in libro Capitulorum docuisset: *Posse hominem si velit esse sine peccato*, ita se defendendo respondit: *Non diximus, quod inveniatur aliquis ab infantia usque ad senectam qui nunquam peccaverit, sed quoniam à peccatis conversus proprio labore & Dei gratia possit esse sine peccato.* [*Lib. de gestis Pelag. c. 6.*] Vbi cùm dicit, *à peccatis conversus*, ostendit priorem vitam in peccatis agi, quo sensu hanc impeccantiam Divo Hieronymo teste, Origenes docet. [*In proœmio dial. advers. Pelag.*] Subinde verò nonnullos per totam vitam nihil omninò deliquisse confirmat. *De illis*, inquit Pelagius, *quorum justitiæ Scriptura meminit, & peccatorum sine dubio meminisset, si qua eos peccasse sensisset.* [*Lib. de nat. & grat. c. 37.*] De hominibus primis loquitur: ex quibus cum Adam, Euam, Cain Scriptura eadem teste peccasse commemorasset de Abel subjicit: *Quod si & Abel peccasset, & hoc sine dubio Scriptura dixisset, sed non dixit ergò nec ille peccavit.* [*Ibid.*] Et generalis est sententia Celestij: *Quoniam ante adventum Christi fuerunt homines sine peccato.* [*Lib. de gestis Pelag. c. 11.*] Notavit hanc ejus Antilogiam Augustinus, uni ex judicibus Pelagij Palestinis scribens: *Fateatur ergo*, inquit, *quod peccaverit Abel &c. & respiciat librum suum ubi eum dixisse constat, quod ait in hac defensione* (in Synodo Palestina) *non diximus.* [*Epist. 252. ad Ioan. Episc. Hierosol.*]

Non

Non peccandi non modo possibilitatem, sed etjam facilitatem asserunt.

CAPVT XVIII.

SED parum Pelagianis fuit possibilitatem vivendi absque peccato omnibus hominibus tribuere, etjam magnam tantæ rei facilitatem asserunt. Hinc Heresiarcha ad Demetriadem: *Quod ideo à nobis faciendum fuit (laudandæ scilicet natura) ut tibi planiorem viam ad perfectam justitiam sterneremus, quam eo facilius currere possis quo in ea nihil asperum, nihil inaccessibile esse cognoveris.* Quam sententiam infra latius ita prosequitur, ut eos qui de duritie præceptorum & humana fragilitate conqueruntur, Deum duplicis ignorantiæ accusare dicat, quasi nesciret quid faciendo hominem fecerit quid jubendo præceperit. Familiaris namque Pelagianorum consuetudo est, præceptorum facilitatem inculcare. *Facilia,* inquit Hieronymus, *dicis Dei esse mandata & tamen nullum proferre potes qui universa compleverit.* Et cum in illo Scripturæ loco, *quis gloriabitur castum se habere cor &c.* Quis pro difficili usurpari responderit; *rarum* ... infert Hieronymus, *& tamen dicis facilia Dei esse mandata.* Nam facilia esse mandata & facile vitam absque peccato transigi, eadem esse indicant Pelagiani, vel unum ex altero consequi. Unde Cælestius justitiæ perfectionem cum se probasse sufficienter putat probando ex Apostolo Joanne *quod mandata ejus gravia non sunt.* Et quamvis in Synodo Palestina, nunquam Pelagio objectum fuerit, quod *facile* hominem sine peccato esse posse dixisset, sed tantummodo quod posset esse sine peccato & mandata Dei custodire si vellet, hoc tamen accusatorum putatur contigisse negligentia *nam nescio qua incuria,* inquit August. *minus posuerunt verbum de quo non parva est controversia.* Nam & in libro Capitulorum qui in ipso exordio hæresis nascentis exaratus est apertissime Pelagius asserit posse hominem sine peccato esse, & mandata Dei *facile* servare. Quomodo etjam quæstionem illam proposuit Augustino Hilarius, cum primum Syracusis inciperent illa zizania pullulare: & in quadam Epistola quam Pelagius post Palestinum judicium ad quemdam presbyterum amicum dedit, palam teste Augustino ita gloriari ausus est, *ut non solum possibilitatem non peccandi, sed etiam facilitatem sicut in libro Capitulorum ejusdem Pelagii positum est, induxissent quatuordecim Episcopis se persuasisse jactaret.*

Epist. ad Demetriad. — *Epist. ad Ctesiph.* — *Proverb. 20.* — *Lib. 2. dial. advers. Pelag. non procul à fine.* — *Lib. de perf. iust. c. 1. apud Aug.* — *1. Ioan. 5.* — *Lib. de gestis Pelag. c. 30.* — *Epist. 88. apud Aug. vide & Ep. 95. vers. fin. & lib. de gest. Pelag. c. 35. ubi testatur illam Pelagii fuisse doctrinam.*

Neque ab hac facilitatis prædicatione etjam post Concilia Palestinum atque Africana quibus hæresis illa succisa est, discessit Julianus, Nam in primo quod adversus Augustinum exaravit opere: *Perfacile,* inquit, *studio sanctitatis, quod Deus adjuvat, potest homo carere peccatis.* Et in postremo ad facilitatem justitię

A ostendendam, Pauli Apostoli verba pertractans: *nequid arduum, ait, & inaccessum homini præcipere videretur, verbum de consuetudine usurpavit, ut humanum diceret id est, facile, tractabile & quod causationem comparatione nesciat.* Quod enim apposito Dei adjutorio impietatem tantillum temperat, mirum est astutiæ versipellis ludibrium, quo legem atque doctrinam pro divinæ gratiæ adjutorio minus cautis conatur obtrudere.

Lib. de gestis Pelag. c. 30. & 31. — *Aug. cont. Iul. c. 3.* — *Lib. 2. operis imperf. cont. Iul. fo. 454.*

Ex hac igitur facilitatis justitiæ opinione quam tota illa hæresis contra Catholicos plenis buccis prædicat, gloriatio illa nascitur qua passim jactitare solent, quod cum se audiunt, *accendantur homines ad virtutem;* cum autem Catholicos doctores audiunt, *desperatione languent ac se ... vitiis perdunt.* Item ... se *propter perfectionis prædicationem ...*

B Quæ quidem perfectionis facilitas duobus apud eos cardinibus vertitur. Primus est quod concupiscentiam quæ omnium tentationum nostrarum seminarium est, ejusque motus quibus terrenis rebus inhiat, malos esse pernegarent. *Eo proposito,* ait Julianus, *non esse in natura malum defendimus, ut ad virtutum studia homines mittemus; inculcantes nullum culmen ita arduum esse virtutis, ut non ad illud,* adjuvante Deo, *mens queat fidelis evadere.* Et alibi: *homines convenimus, ne vobis credentes, emendationis desperatione frangantur, & recedant ab eruditione Christi, quasi ea præcipientis quæ capere mortalium natura non possit, quippe malo aggravata congenito.* Quia de re plura supra diximus. Videbant enim difficillimam esse perfectionem vivendi absque peccato si homini ab ipso ortu ingeniti sint motus mali, contra quos perpetua contentione dimicandum sit; facilem vero si motus hujusmodi statuantur naturaliter boni. Advertit hanc eorum versutiam scopumque, sugillatque Augustinus, dicens: *Ita quippe potest facillime vera etiam esse vestra sententia qua dicitis hominem sine peccato esse si velit, non est enim quomodo faciat quod non licet, quando licet quidquid libet, quia bonum est quod naturaliter libet &c.*

Aug. lib. 1. cont. Iul. c. 8. vide & lib. ... & lib. ... operis imperf. 166. & lib. 2. c. 6. — *Lib. 3. cont. Iul. c. ult.* — *Lib. 1. operis imperf. cont. Iul. f. 166.*

C Alter cardo quo facilitas illa nititur, est naturalis possibilitas & flexibilitas voluntatis. Non peccare enim fit voluntatis arbitrio; quidquid ex voluntatis pendet arbitrio, censent illi, hoc fit si velis, non fit si nolis. Unde Celestius, *si voluntate* fit ut sine peccato non simus, *perfacile potest voluntas voluntate mutari.* Et usitata illa inter Pelagianos ratio & vox: *Si inest, ... nolumus non peccamus,* quæ profecto si vera est, omnes omnino bene vivendi difficultates velut fulmen proterit. Sed de hac liberi arbitrij potestate plura superius consulenda sunt.

Lib. de perf. iust. c. 6.

Ἀπάθειαν inducunt quid illa sit, & unde hausta. Differentia inter impeccantiam & impeccabilitatem: inter sine peccato esse & ἀναμάρτητον.

CAPVT XIX.

EX hac non peccandi facilitate ad asserendam perfectam ἀπάθειαν progrediuntur. Quo nomine nihil aliud significatur, quàm perturbationum quibus animus humanus inquietari solet seu passionum impassibilitas: nimirum ut non tantum fracto impetu regantur ac temperentur, sed etjam funditus exstirpentur, vel ita certè domentur rationis fræno, ut nunquam homine commoveantur invito. Hunc fuisse Pelagianorum sensum luculente declarat Augustinus. Nam cum Beati Ambrosij præclara verba ab omnibus Christianis audienda laudasset, quibus in libro de fuga seculi docet, *non esse in potestate nostra cor nostrum & nostras cogitationes quæ improviso effusæ mentem animumque confundunt, atque alio trahunt quam tu proposueris, ad secularia revocant, mundana inferunt, voluptuaria ingerunt, illecebrosa intexunt, ipsoque in tempore quo elevare mentem paramus insertis inanibus cogitationibus ad terrena plerumque dejicimur*, de arrogantia sententiæ Pelagianæ subjicit: *Hæc si vos non patimini ignoscite, non vobis credimus:* &c. *Vobis autem etiamsi credamus & dicamus, orate pro nobis ut nec nos ista patiamur, ita vos invenimus elatos & alta sapientes, ut respondeatis nobis, non solum ista vos non pati, verum etiam in hominis esse potestate ne ista patiatur, nec esse causam cur ad hoc Dei poscatur auxilium.* Vera esse sensu Pelagianorum quo Augustinus hæc ipsis tribuit, etjam Divi Hieronymi clarescit testimonio: *Pollicitus sum*, inquit, *me ad cuncta eorum qui ἀπάθειαν prædicant, quæstiunculas responsurum.* Et Pelagij orationem scriptis suis inserit; *Hæres*, inquit, *Ioviniani loquitur, sine omni peccato sum* &c. *Alij clausis cellulis & feminas non videntes, quia miseri sunt & verba mea non audiunt tot patiuntur desiderijs: ego etiamsi mulierum vallor agminibus, nullam habeo concupiscentiam. De me enim dictum est: Lapides sancti volvuntur super terram: & ideò non sentio quia liberi arbitrij potestate sum.* Insolentissimi tamen magistri sui arrogantiam videtur imitatus fuisse inveteratus quidam dierum malorum Seneca qui tempore Gelasij Papæ tantam dicebat inesse homini potestatem liberæ voluntatis, ut si vellet, inter adolescentulas posset versari, contrectare & tamen nullatenus inquinari ex hoc sensu ἀπαθείας illa opinor fluxit sententia, quæ Pelagio in Palestina Synodo objecta & in alium ab eo sensum detorta fuit, *malum nec in cogitationem venire*. Quamvis enim ut damnationem Episcopalem evaderet tantummodo significari diceret, *debere studere Christianum ne mala cogitet*, amplius tamen voluisse verisimillimum facit Origenes omnium Pelagianorum fons, qui simili prorsus modo docet: *Virum Sanctum cum ad virtutum venerit summitatem ne in nocte quidem ea pati quæ hominum sunt, nec cogitatione vitiorum aliqua titillari.* Atque hujus Origeneana doctrinæ Pelagianum esse ramusculum Sanctus Hieronymus tradit. Quamquam nec Origenes hujus impassibilitatis primus author fuit. Nam ut nihil de Manichæo dicam, *qui suos electos*, inquit idem Hieronymus, *quos inter animas Platonis in cælestibus collocat, dicit omni tempore carere peccato, nec si velint posse peccare. Ad tanta enim eos virtutum culmina transcendisse ut carnis operibus illudant*, jam olim Stoici putantur fuisse illius ἀπαθείας sive imperturbationis authores. Illi enim passiones animi asserunt exstirpari posse de mentibus, & nullam fibram radicemque vitiorum in homine omninò residere meditatione & assidua exercitatione virtutum. Quamquam nonnulli putent, atque inter eos Augustinus, aut nihil aut pœnè nihil distare inter Stoicorum aliorumque Philosophorum opinionem de passionibus & perturbationibus animorum. *Utrique enim*, inquit, *mentem rationemque sapientis ab earum dominatione defendunt; & ideò fortasse dicunt Stoici eas in sapientem non cadere, quia nequaquam eius sapientiam qua utique sapiens est ullo errore obnubilant aut labe subvertunt. Accidunt autem animo, salva serenitate sapientiæ, propter ea quæ commoda vel incommoda appellant.* Cui planè consentire videtur Seneca Stoicæ Philosophiæ peritissimus, multis in locis. Sed sive sapientum sive vulgi tantum opinione Stoici ἀπαθείας putentur amatores, Pyrrhonem tamen aliosque nonnullos Philosophiæ Principes eam ante Pelagium astruxisse testis est Plinius. *Exit*, inquit, *hic animi tenor* (æqualitas) *aliquando in rigorem quendam torvitatemque naturæ duram & inflexibilem affectusque humanos adimit: quales ἀπαθεῖς Græci vocant, multos eius generis experti: quodque mirum sit authores maximos sapientiæ Diogenem Cynicum, Pyrrhonem, Heraclytum, Timonem.* De Pyrrhone etjam Cicero: *Aristoni summum bonum est in rebus medijs neutram in partem moveri: quæ ἀδιαφορία ab ipso dicitur: Pyrrho autem ea ne sentire quidem sapientem, quæ ἀπάθεια nominatur.* Quibus Stilponem addit Seneca & Pythagoram Sanctus Hieronymus.

Ex his ergò fontibus hausit ἀπάθειαν perfectorum virorum Origenes, & plerique Origenistæ, inter quos Evagrius Hyperborita teste eodem Hieronymo librum περὶ ἀπαθείας condidit. Accessit istis paulo ante Pelagium Iovinianus, *cuius*, inquit idem, *O Pelagi, à te nunc hæresis suscitatur.* Et alibi: *Ioviniani secunda*

quæstio

[Marginal notes: *Lib. 2. cont. Iul. c. 8.* — *In proœm. Dialog. advers. Pelag.* — *Lib. 2. Dial. advers. Pelag.* — *Gelas. in Epist. ad univers. Episc. per Picenum Ep. 5. Tom. 1. Epist. Rom. Pontif.* — *Aug. lib. de gestis Pelag. c. 4.* — *Hieron. Ep. ad Ctesiph.* — *Ibid.* — *Lib. 9. de civit. c. 4.* — *Epist. 71. lib. de provid. c. 2. de ira lib. 2. c. 16.* — *Lib. 7. c. 19.* — *Lib. 4. Acad.* — *Epist. 9.* — *Epist. ad Ctesiphontem & lib. 2. Dialog. advers. Pelag. fol. 862.* — *In proœmio Dialog. advers. Pelag.* — *Epist. ad Ctesiph.*]

quæstio tui ingenij disciplina est. Quod an ita se habeat merito dubitari potest. Nam secunda Ioviniani propositio eodem Hieronymo auctore hæc est: *Eos, qui fuerint baptizati non posse tentari*, & consequenter non posse peccare, hanc enim Ioviniani esse sententiam, scripturæ quas allegat probant. Pelagius verò tametsi fieri posse dicat ut in perfectionis atque αὐθ-ἀπαθείας culmine constitutus non tentetur neque peccet amplius nunquam tamen ei peccandi possibilitatem adimit, quasi si etjam vellet peccare non posset. Hoc enim capitalissimo totius doctrinæ Pelagianæ principio à diametro adversatur. Nihil enim diligentius commendant inculcantque Pelagiani quam dominatricem illam arbitrij libertatem, qua in utramvis sive boni sive mali partem homo flectitur, & quam humanæ naturæ essentialem & inamissibilem prædicant ut suo loco fusissimè demonstravimus. Quid quod disertis verbis hunc sui dogmatis esse sensum Pelagiani negant? Nam primus hæresis illius architectus cùm in Concilio Palestino premeretur quod hominem sine peccato esse posse dixisset, hoc ita se dixit intelligere, *quoniam à peccatis conversus proprio labore & Dei gratia* (natura) *possit esse sine peccato: nec per hoc tamen in posterum inconvertibilis*, quid est *inconvertibilis* nisi non carens potestate ad peccata se convertendi? Quem sui magistri, totiusque hæresis esse sensum totis ratiocinandi viribus agit demonstratque Iulianus, falsissimum esse clamans quod post baptismum hominibus boni necessitas imprimatur. Quamobrem, quod salva tanti viri reverentia ac pace dixerim, minus accuratè videtur Divus Hieronymus in ipsis initijs nascentis hæresis sensum eorum latebrasque penetrasse; verborumque vicinitate delusum, *posse non peccare*, &, *non posse peccare*, pro ijsdem usurpasse. Quod duobus indicijs liquido declarari potest. Vno, quod libro secundo Dialogorum dicit: *Successor Ioviniani audet loqui, eos qui plenum baptisma consecuti sunt, non posse tentari, imo alijs verbis posse hominem baptizatum, si voluerit, nequaquam ultra peccare.* Vbi posse non peccare, seu non peccare, & non posse tentari indifferenter pro ijsdem sumit. Altero, quod etjam Origenis sententiam esse dicit, *ad tantam fortitudinem hominem pervenire ut ultra peccare non possit.* Vbi nisi illud, *peccare non possit*, ita accipiamus, ut tantum significet fieri posse, ut homo perfectus, *non peccet amplius*, dogma traditur capitaliter ipsis cardinibus Origenicæ doctrinæ contrarium. Quid enim apud ipsum certius, stabilius, inculcatius, quam inamissibilem esse illam voluntatis indifferentiam qua semper in bonum ac malum flectere arbitrium potest? Vsque adeò ut ex hoc solo principio perpetuos illos salvandorum damnandorumque circuitus et-

Lib. 2. advers. Iovinian.

Lib. de gestis Pelag. c. 6.

Vide lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 145. & seqq.

In procemio Dialog. advers. Pelag.

A jam in dæmonibus ac Sanctis Angelis fabricaverit, ut ex libro primo περὶ ἀρχῶν perspicuè patet. Addi potest & tertium; quod cum Hieronymus alicubi dicat Pelagium cum Ioviniano sentire, quod homo perfectus ultrà peccare non possit, in ipsa tamen cum illo dogmate velitatione atque congressu passim nihil impugnat aliud quam quod hominem *sine peccato esse posse deliret.*

c. 5. & 6. & alibi.

Quam vocabulorum latinorum indifferentiam Hieronymus fortassis ex Græco mutuatus est. Nam quod nos *non peccare*, atque etjam *non posse peccare* dicimus, hoc Græci uno verbo ἀναμάρτητον εἶναι, vel ἀναμαρτησίαν vocant ut à Scapula & Henrico Stephano observatum est: pari fere modo *impeccabilem esse* latius utrumque significare potest, & eum qui in eo perfectionis statu est ut ultra non peccet; & eum qui peccare non potest. Hæc ergò causa B est, cur Pelagius quando pervicacissime nomine *sine peccato esse posse* confirmabat, & acerrimus erat *impeccantiæ prædicator* negaret tamen se ἀναμαρτησίαν aut impeccabilitatem inducere aut profiteri. Nam cum quidam pauld ante judicium Palestinum coram Ioanne Hierosolymorum Episcopo Pelagium accusaret quod hominem si voluerit sine peccato esse posse diceret, respondit ipse: *Non dixi, quoniam recipit natura hominis ut impeccabilis sit, sed dixi: quoniam qui voluerit pro propria salute laborare & agonisare ut non peccet, & ambulet in præceptis Dei, habet hanc possibilitatem à Deo.* Hoc est habet à Deo ut possit non peccare. Ecce quam apertum discrimen inter *possibilitatem non peccandi* seu etjam *impeccantiam* quam prædicabat, & *impeccabilitatem* Pelagius ponit. Nam impeccabilem esse non nudam impeccantiam sed peccare non posse significat, auferendo non solum peccatum ex vita hominis sed ipsam C etjam peccandi potestatem. Quod ne quis ex ejus doctrina suspicaretur sequi, ideò superius dogmati suo præmuniendo addidisse diximus, *Non tamen in posterum inconvertibilis.* Simile quid & in Græco eum fecisse testatur Hieronymus. *Aiunt*, inquit, *posse hominem sine peccato esse si velit, quod Græci dicunt ἀναμάρτητον. Et quia hoc Ecclesiarum per orientem aures ferre non possunt, simulant se sine peccato quidem dicere, sed ἀναμάρτητον dicere non audere.* Nimirum, ut arbitror, quoniam etsi *sine peccato* & ἀναμάρτητον idem omninò esse videantur, ut sæpius Hieronymus docet, subinde tamen ἀναμάρτητον εἶναι & ἀναμαρτησία, non pro nuda *impeccantia*, sed pro ipsa *peccandi impotentia*, seu *impeccabilitatè* sumuntur. Vidit hoc notavitque etjam Iustus Lipsius, dum Laertij in Zenone verba ἀναμαρτήτους τοὺς σόφους τῷ ἀπεριπτώτους εἶναι Latinè reddit, *Impeccabiles sapientes esse quia labi non possunt*; & Cynicorũ effatum τὸν σοφὸν ἀναμάρτητον sapientẽ sine peccato, imò impeccabilẽ esse.

in verbo ἀναμαρτάνω.

Hieron. lib. 1. Dialog. advers. Pelag.

Lib. de gestis Pelag. c. 30.

Lib. de gestis Pelag. c. 6.

Epist. ad Clesiph.

Ibid. & lib. 2. Dial. advers. Pelag.

In manuduc. ad Stoic. Philos. lib. 3 c. 15.

Ecclesia tota ex solis justis & non peccantibus conflatur.

CAPVT XX.

NEQVE verò paucos aliquos hic illic sparsos inveniri perfectos viros volunt, sed eo prorumpunt superbiæ ut Ecclesiam totam in hoc mundo peregrinantem ex solis hujusmodi justis constare, hoc est sine ullo peccato viventibus constituant. Augustinus: *Etiam hoc audent Pelagiani dicere hominem justum in hac vita nullum habere omninò peccatum: & in talibus hominibus esse jam in præsenti tempore Ecclesiam non habentem maculam neque rugam aut aliquid hujusmodi, quæ una & sola sponsa sit Christi.* Et talium eorum depingens alibi: *Sunt quidam*, inquit, *inflati utres, spiritu elationis pleni, non magnitudine ingentes, sed superbiæ morbo tumentes, ut dicere audeant inveniri homines absque peccato. Dicunt ergo justos prorsus in hac vita nullum habere peccatum*, scilicet nec *facto*, nec *verbo*, nec *cogitatione*, ut ibidem explicat. *Hæretici autem sunt Pelagiani itemque Cælestiani qui hoc dicunt.* Et paulò post: *Et cum eis dicitur, qui sunt isti justi qui sine peccato sunt? Respondent & dicunt; tota Ecclesia. Mirari potuissem, si invenirem unum, duos, tres, decem, quod quærebat Abraham: Abraham enim à quinquaginta ad decem descendit: Tu hæretice respondes & dicis mihi totam Ecclesiam. Vnde hoc probas? Probo, inquit* &c. Nempe illo Apostoli ad Ephesios loco, ad quem alludendo, *objectum est Pelagio* in Synodo Palestina, *quod diceret: Ecclesiam hic esse sine macula & ruga.* A qua sententià non videntur procul abfuisse Donatistæ: quamquam aliquod discrimen agnoscat Augustinus quando dicit: *Vnde etiam Donatistæ diuturnum nobiscum habuerunt in nostra collatione conflictum, sed illos* A *de permixtione malorum hominum tanquam palea cum frumento propter areæ similitudinem potius urgebamus: qua similitudine etiam istis respondere possumus, nisi hanc Ecclesiam in solis bonis velint fortasse intelligi, quos nullum omnino asserunt habere peccatum, ut possit Ecclesia hic esse sine macula & ruga.* Vbi hoc discrimen inter utrosque videtur statui, quod Donatistæ illam esse Christi Ecclesiam faterentur, quæ eadem area comprehenditur, eodem reti Sacramentorum concluditur; quorum ambitu sine dubio palea & triticum, mali pisces & boni continentur: Pelagiani verò dicerent quantumvis iisdem Sacramentis & verbo Dei boni & mali, justi injustique pasci viderentur & eàdem areâ contineri, in solis tamen justis Ecclesiam perfectisque consistere. Ex hac ergo vena videtur fluere & istud Pelagij pronunciatum, quod Augustinus & Hieronymus vehementer carpunt: B *In die judicij iniquis & peccatoribus non esse parcendum sed æternis eos ignibus exurendos.* Quod quamvis Pelagius à Synodo Palestina pressus de peccatoribus illis exposuerit, quibus fulmen judicis Dei intorquebitur: *Ite maledicti in ignem æternum:* generalius tamen illa verba sonant; quæ propterea Sancti illi tanquam ex hæretico sensu quo Dei misericordia omnibus omninò peccatoribus in Iudicio interdiceretur, prolata confutant. Nimirum omnes ita perfectos esse debere statuunt, ut omnibus omninò peccatis careant, alioquin tanquam extra Ecclesiam constitutos cum Ethnicis & Paganis sententia damnationis esse feriendos.

Lib. de gestis Pelag. c. 12.

Lib. de perfect. c. 15.

Serm. 29. de verb. Apost. c. 2.

Lib. de gestis Pelag. c. 12.

Ibid. c. 12.

Aug. lib. de gestis Pelag. c. 3. Hieron. lib. 1. Dial. adverf. Pelag. colum. 838.

Perfecti viri in hac vita æquales beatis & Angelis Dei.

CAPVT XXI.

QVAM quidem perfectionem eo usque decernunt in hac vita progredi ut nec in futuro quicquam adjici posse videatur. *Pelagiani dicunt*, ait Augustinus, *justos in hac vita ideò vel esse vel fuisse, quia sine ullo peccato vixerunt in tantum ut vita futura quæ in præmio speranda est provectior & perfectior esse non possit.* Ex quo fit ut inter hominem justum in hac vita & inter Angelos quantum ad justitiæ perfectionem attinet, nihil interesse arbitrentur, sed sola duntaxat resurrectionis immortalitate distare. Testis illius insolentiæ Augustinus, qui allatis Apostoli verbis; *Non quia jam acceperim aut perfectus sim*, Pelagianam responsionem subjicit. *Adhuc contradicitur* (à A Pelagianis) *& dicitur: Dicebat ista Apostolus, quia nondum pervenerat ad immortalitatem, non quia non pervenerat ad justitiæ perfectionem. Iam ergo tam justus erat quam sunt Angeli, sed nondum immortalis sicut Angeli.* Quam illorum verborum interpretationem etjam in Commentarijs suis Pelagius profert. Illum verò apertissimum locum: *Ne magnitudo revelationum extollat me, datus est mihi stimulus carnis meæ angelus satanæ qui me colaphizet*, quo suam Apostolus cõfitetur infirmitatem, ita pervertunt ut dicant: *Confitetur infirmitatem sed carnis non mentis: confitetur infirmitatem sed corporis non animi. In animo autem est perfecta justitia non in corpore.* Vnde Augustinus de Iuliano ambulante in mirabilibus supra se

Lib. 4. ad Bonif. c. 11.

in Philipp. 3

Serm. 5. de verb. Apost. c. 3. vide & c. 5.

Comment. in c. 3. Philip.

Philip. 12. 24. & 25.

Serm. 5. de verb. Apost. c. 4.

sed

Lib. 6. cont. Iul. c. 13. *Sed tu tanquam in cœlo iam inter Angelos immortaliter habitans verba infirmitatis & mortalitatis irrides.* Atque ideò humilitatis causa volunt Apostolum dicere se non esse perfectum. Detestatur hanc eorum superbam arrogantiam humillimus Doctor in libris ad Bonifacium: *Lib. 3. c. 7.* *Quam verò est (ait) non dico imprudens sed insana superbia nondum esse æquales Angelis Dei, & putare se iam posse habere iustitiam æqualem Angelis Dei.*

A Quod quia Augustinus atque Catholici manifestissimis scripturarum testimonijs edocti pernegant, hinc nata illa calumnia: *Quod post resurrectionem tales processus futuros esse dicant, ut ibi incipiant homines quæ hic noluerint, Dei mandata complere;* *Ibid.* nempe quia Catholici dicunt non in hac vita, sed in futura, nullum omninò futurum peccatum, neque cum aliqua peccati cupiditate conflictum.

Homo per liberum arbitrium fit in hac vita æqualis Deo. De superbia Pelagianorum.

CAPVT XXII.

VT verò nihil desit, quo minus omnium iudicio præsumptionis atque superbiæ palmam ferant, eo usque extendunt indomitæ illius libertatis vires virtutumque profectum efferunt, ut mortalem hominem ipsi Deo tandem æqualem fieri dicant. Nam de Pelagianis loquitur quando cum stomacho Hieronymus dicit: *Epist. ad Ctesiph.* *Quæ enim potest alia maior esse temeritas, quam Dei sibi non dicam similitudinem sed æqualitatem vindicare & brevi sententia omnium hæreticorum venena complecti?* De Pelagianis loquitur quando fontes detegés unde suas hauserunt blasphemias: *In proœm. dial. advers. Pelag.* *Quorum omnium (hæreticorum) ista sententia est,* inquit, *posse ad perfectionem & non dicam ad similitudinem sed æqualitatem Dei humanam virtutem & scientiam pervenire ita ut asserant se nec cogitatione quidem & ignorantia, cum ad consummationis culmen ascenderint, posse peccare.* Quamquam illud de asserta Dei æqualitate (ut quod verum est fateamur) non tam doctrinam eorum proferendo quam ex doctrina eorum colligendo atque inferendo Hieronymus tradere videtur. Quod alius ipsius locus perspicuum facit, ubi sic loquitur: *Lib. 1. dial. advers. Pelag.* *Vestrum decretum huc usque pervenit, ut dum singula calumniantur, manum inijciant Deo, cur solus Deus sit, cur inviderit creaturis ut non omnes eâdem polleant maiestate. Quod licet non dicatis (neque enim tam insani estis ut aperte pugnetis Deo) tamen alijs verbis loquimini, rem Dei homini copulantes ut sit absque peccato, quod & Deus est.* Nimirum inde colligit eos hominis cum Deo æqualitatem tradere, quod hominem haud secus ac Deum sine peccato esse constituant. Quod non ita ab illo Sancto Doctore intelligitur ut verba sonant, quasi hoc ipsô quod quispiá sine peccato vivat sit confestim æqualis Deo, quod falsum esse & Sanctus Augustinus docet & *Lib. de nat. & grat. c. 33* Angelorum in beata vita status testatur. Sed B tunc tantum si istam perfectionem suapte natura (ut Pelagiani ponunt) proprijsque viribus consequatur. Hoc enim sine dubio est soli proprium Deo. Quem sensum suum ipse Hieronymus multis in locis indicat, ut quando *Lib. 2. dial. advers. Pelag.* dicit: *Ille (Christus) nihil potest ex se facere, ut hominis iudicet veritatem. Tu potes omnia peccata vitare* (scilicet per te sine adjuvante Deo) *ut adhuc in corpore consistentem dixerim* (id est A æqualem Deo) *esse te doceas.* Et clarius libro primo: *Non intelligis quæ proposueris. Ne ut enim homo potest esse sine peccato, quod tua habet sententia; sed potest, si voluerit, Deus hominem servare sine peccato & immaculatum sua misericordia custodire.* Vnde aliquoties repetit: *Lib. 1. dial. advers. Pelag. paulo post initium & lib. 2.* *Posse posse,* nempe per suas vires, *& ego esse concedam. Quomodo enim potest, qui per se non potest.* Quod apertissime aliquanto post in fine libri tertij declarat, adductis verbis Domini, Nemo potest venire ad me nisi Pater meus traxerit eum.

Sed quod Pelagium adversus quem Hieronymus dimicat, non ausum fuisse dicit ut divinam sibi æqualitatem arrogando apertè pugnaret Deo, hoc discipulus ejus Celestius præstitit. Eo namque insaniæ progressus est, ut ex illo quod ait Petrus divinæ nos esse consortes naturæ, consequens esse diceret, *ut ita possit esse anima quemadmodum Deus.* *Lib. de gestis Pelag. c. 35* Syllogismum B enim istum facere accusatur apud iudices Palestinos: *Ibid. c. 18.* *Quoniam si anima non potest esse sine peccato ergò & Deus subiacet peccato, cuius pars hoc est anima, peccato obnoxia est.* Quod quidem in undecimo capitulo libri qui Celestij esse ferebatur, his verbis legisse se Sanctus Augustinus dicit: *Ibid. c. 35.* *Quomodo quispiam illius rei consortium suscepit, a cuius statu & virtute extraneum esse definitur.* Vnde qui ista in Palestina Synodo Pelagió tanquam magistro Celestij objecere, sic acceperunt tanquam ejusdem naturæ Deum atque animam esse diceret. Hausit impietatem istam & stultitiam à Stoicis: quorum illud effatum fuit, *sapientem Deo parem.* Audi efferentes sese sapientiæ humanæ voces: *Seneca Epist. 59.* *Sapiens ille plenus gaudio, hilaris & placidus, inconcussus, cum Dijs ex pari vivit.* Et ineptius delirantis: *Epist. 73.* *Solebat Sextius dicere Iovem plus non posse quam bonum virum. Plura Iupiter habet quæ præstet hominibus, sed inter duos bonos non est ille melior qui locupletior.* C Quibus paria Cicero cum stoicizat & Epictetus habent. *Cicero 2. de nat. Deorum Epict. dissert. c. 12. & diss. 2. c. 15.* Et in apice stultitiæ insanientis: *Deus non vincit sapientem felicitate etiamsi vincat ætate.* Imò verò (horror est vel audire) *est aliquid quo sapiens antecedat Deum, ille naturæ beneficio non suo sapiens est.* *Epist. 53.* *Ecce res magna, habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei.* Nonne istud est quod vertiginosa illa superbia eructavit, quando hominem si sine peccatis viveret, *Deo meliorem*

Author qq. vet. & novi Test. q. 109. *meliorem fieri arbitratur? Quia natura*, inquit, A *quæ potest peccare, sunt & non peccare, si semper vinceret, illi naturæ præponenda erat quæ ideo non peccat, quia impossibilis est.* Et ne sine ratione delirasse videretur: *Non enim (addit) magnum videretur non peccare, quia non potest: magnificum autem si cum posset peccare, non peccaret.*

En tandem limitem insaniæ Pelagianæ & culmen gygantææ superbiæ, esse natura, hoc est essentia, consortes, virtute pares, si non superiores Deo. Quid ipse Lucifer hæreseon omnium architectus, arrogantius & detestabilius comminisci & persuadere potuisset? Nonne istud ipsum telum fuit, quo primos homines in paradiso vulneravit, stravit atque Genes. 3 interfecit? *Aperientur*, inquit, *oculi vestri & eritis sicut Dii scientes bonum & malum.* Quod tanto impetu in eorum viscera vibratum est, ut cuspis in ipsas intimas fibras nondum natæ posteritatis penetraverit. Hinc ille tactus perpetuus humani generis morbus quo ab initio B instabilis illius ruinæ nonnulli suæ virtutis, suæ justitiæ, suæ felicitatis authores esse voluerunt; videlicet ut tantæ potestatis scientiæque testimonio posteris ostenderent id quod diabolus majoribus suis pollicitus fuerat non imprudenter eos aut temere credidisse. Quod malum quamvis in omnium hominum cordibus inquietissimos tumultus excitet mundumque perturbet, in Stoicis tamen, Iudæis, atque Pelagianis in fœdissimas erupit fœditates. Rom. 3. Omnes enim isti, *ignorantes Dei justitiam, & suam volentes constituere, justitiæ* Dei ejusque gratiæ adjutorio *subjecti* esse noluerunt. Hinc illi Deum è libero arbitrio, isti Christum per crucem ex mundo, hi IESUM seu Salvatorem ex Ecclesia sustulerunt: Omnesque suum vel sapientem vel Pharisæum, vel perfectum ad omnem omnino virtutem atque impeccantiam sufficere arbitrantes, ipsi sibi tanquam primogeniti Satanæ persuasoris sui & apertis oculis scientes bonum & malum certatim se Deos esse non tantùm voluerunt sed etjam nonnulli blasphemando dixerunt. Quo meracissimo vino inebriati Pelagiani, superbiam istam alia superbia volentes tegere, eam turpius denudarunt. Cùm enim ab eis quæreretur utrum ipsi essent illi perfecti angelici atque divini viri qui sine ulla peccati macula aut ruga viverent, se peccatores esse ficta humilitate respondebant cum tamen se *sanctos* Epist. ad *esse*, ut advertit Hieronymus, *& omni peccato* Ctesiph. vers. *carere* vellent intelligi. Unde Augustinus: finem. *Propter humilitatem ergò mentiris?* Quam superbissimam hypocrisin eis nonnunquam exprobrat: *Dolus*, inquit, *abundat in ore vestro. Ubi* Serm. 29. de verb. Apost. c. 3. *enim virtus non est, & tanta jactantia est, hypocrisis* Lib. 2. con. *est.* Et paulò superius loco citato contra Iu- Iul. c. 8. lianum: *Dolus est in ore vestro sive peccatores vos esse dicatis & justos credi velitis, sive professionem justitiæ quam profecto in vobis non esse sentitis.* Sed hæc de superbia Pelagianorum sufficiant.

F I N I S.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER QUINTUS.
Quo continentur tres primi status Pelagianismi.

PRÆFATIO.

NUNC ad cardines ipsos Pelagianismi propius accedendum est, & in medium proferenda lustrandaque dogmata de Dei gratia, propter cujus negationem potissimum innotuerunt Pelagiani & ab Ecclesia separati sunt. Quod ut majori luce fiat diversi status istius hæreseos distinguendi sunt, accurateq; annotandum, quomodo diversis coloribus eandem errorum suorum impietatem palliando, à seipsis paulatim in multis discrepare visi sint, ac tandem in nonnullis articulis semi-Pelagianismi vultum induerint.

Primus

Primus Pelagianismi status Ethnicismus: nudam naturam prædicat.

CAPVT PRIMVM.

PRIMVS itaque Pelagianismi status ille ipse est quem hactenus toto libro superiore depinximus. Hic sanè omnium purissimus fuit, nulla omninò gratiæ temperatione dilutus: quam tunc ne nomine quidem tenus in suis disputationibus agnoverunt. Quidquid enim de cavendis omnibus peccatis diximus, quidquid de superandis tentationibus, delendis consuetudinibus, frænandis exstirpandisque passionibus; quidquid tandem de operibus bonis exercendis, ac diligendo Deo, quidquid de justitiæ facilitate, & vita sine ullo ducenda peccato, quidquid denique de assequenda ἀπάθεια ipsaque Angelorum ac Dei æqualitate recensuimus, hoc totum solis ingenitæ libertatis viribus, ac naturali lege ita obtineri posse statuerunt, ut nullam omninò gratiam ad tantum opus sive legis sive remissionis, sive exempli, sive cujuscumque alterius, quæ postea commenti sunt sibi non solùm postulandam sed neque nominandam esse censerent. Hunc statum hæresis ista in ipsis suis habet incunabulis quando primo à Pelagio proferri & prædicari cœpit. Tunc enim puram putamque naturam sicut à Deo conditur, & ex utero matris prodit, nullo externo sive scientiæ sive potentiæ munitam præsidio, sed solo liberæ voluntatis arbitrio & naturali illa possibilitate, ad omnia omninò quæ ad bonam beatamque vitam magna facilitate consequendam pertinent, abundè sufficere docuerunt. Luculentissime hoc testatur Innocentius Papa ad Patres Concilij Carthaginensis: *Et qui nos adjutorio negas indigere divino quasi ex nostra in totum possibilitate perfecti.* Et paulò post: *quid tam mortiferum tam praceps videatur ad casum, tam expositum ad omnia pericula si hoc solum nobis putantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nasceremur accepimus, ultra iam à Domino nihil quæramus? Id est, authoris nostri obliti, eius potentiam ut nos ostendamus liberos abiuremus, quasi iam amplius quod posit dare non habeat qui te in tuo ortu liberum fecit.* Similia in litteris ad Patres Concilij Milevitani videre licet & passim in Divo Augustino occurrunt. Indicat primum istum fuisse Pelagianismi statum Sanctus Hieron: *Illud vero quod ad decipiendos homines quosque postea huic sententiæ coaptarunt non absque Dei gratia, cum prima legentes fronte decipiat introspectum & diligentissime ventilatum decipere non potest. Ita enim Dei gratiam ponunt ut non per singula opera eius nitamur & regamur auxilio sed ad liberum referunt arbitrium &c.* Si postea suæ sententiæ coaptarunt (*non absque Dei gratia*) eamque gratiam ad liberum arbitrium retulerunt, ergò initio ne quidem liberi arbitrij gratiam commendarunt aut meminerunt, sed solam naturam hominis ita conditam cum libertatis arbitrio. Indicat idem apertius Augustinus. Cùm enim Pelagianorum verba protulisset, quibus dicere soliti erât; *iustos nos libera voluntate facimus. Quando à Deo divisum liberum arbitrium accepimus.* Atque ea prolixius disputando retulisset, tandem adjicit: *Hæc enim est disputatio eorum quando primo exeriri cœperunt, & contra gratiam disputare &c. Disputantes ergò contra gratiam pro libero arbitrio fecerunt auribus pijs & Catholicis offensionem &c. invenerunt ad relevandam istam invidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam Dei disputo.* Et mox ostendit quomodo ipsum liberum arbitrium Dei gratiam esse defenderent ut sic gratiæ qualitercumque nomine disputationum suarum invidiam frangerent. Ex quo constat inventum illud quo *gratia libero arbitrio coaptata est*, non fuisse omninò primum, sed ad imperitos decipiendos tollendamque præcedentis impiæ prædicationis invidiam posterius excogitatum.

Epist. 91. ad August.

Epist. ad Ctesiph.

Serm. 11 de verb. Apost. c. 2.

Ibid. c. 7.

Porrò primus ille Pelagianismi status nihil est aliud nisi purum putumq; Ethnicæ Philosophiæ somnium ut potius Paganismus quam hæresis nuncupari posse videatur. Quid enim egerunt tanto disputationum impetu Philosophi hujus mundi maximeque Stoici nisi ut hominem ipsum sibi repudiato omni sive Dei sive alterius adjutorio, ad omnem virtutem, sapientiam, felicitatemque sufficere persuaderent? Audi genuinum Philosophum Pelagio præcinentem: *Est aliquid quo sapiens antecedat Deum. ille naturæ beneficio, non suo sapiens est. Ecce vir magnus habere imbecillitatem hominis, securitatem Dei.* Ecce suo beneficio non Dei hominem sapientem fieri putat. Et alibi: *Huc cogitationes tuæ tendant, hoc cura, hoc opta omnia alia vota Deo remissurus, ut contentus sis temetipso & ex te nascentibus bonis. Quæ potest esse felicitas propior?* Quasi cæterorum bonorum vota Deo essent remittenda, ad parandas verò animi opes solus homo sibi ipse sufficeret. Vnde alibi luculentius: *Tunc beatum esse te iudica cum tibi ex te gaudium omne nascetur.* Nimirum quia ut ipse dictitat *unum bonum est quod beatæ vitæ causa & firmamentum est* SIBI FIDERE. Quo fonte hausta credo illa Pelagii quæ tantopere Augustinus detestatur. *Spirituales divitias nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergò ut te laudanda es, in his merito cæteris præferenda es, quæ nisi ex te & in te esse non possunt.* Hinc celebris impietate Ciceronis vox in persona Cottæ quia sibi quisque virtutem acquirit. *neminem unquam acceptam Deo retulisse, propter virtutem enim iure lauda-*

Seneca Epist. 53.

Epist. 20.

Epist. 124.

Epist. 31.

Iun. Epist. 143 ad Iul.

Pelag. Epist. ad Demet.

Lib. de nat. Deorum.

laudamur, inquit, *& de virtute rectè gloriamur, quod non contingeret, si id donum à Deo non acceptum haberemus.* Ac paulò post, *Iudicium hoc omnium mortalium est, fortunam à Deo petendam; à se ipso sumendam esse sapientiam.* Quam Pelagianorum cum Philosophis Ethnicis similitudinem Augustinus intuens non immerito dixit: *Quibus utique, quoniam Christiani appellantur magis observandum est quam Iudæis, de quibus hoc dixit Apostolus, ne offendant in lapidem offensionis velint argute defendendo naturam & liberum arbitrium; quemadmodum Philosophi huius mundi, qui vehementer egerunt ut putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propria voluntatis efficere.*

Epist. 106. ad Paulin. in fine Rom. 9.

Vnicum fundamentum hujusce status comminiscendi & quo tota doctrina Pelagiana nititur est *naturalis illa possibilitas* sive *libertas arbitrii ad bonum & malum*. Quam quia secundum Philosophos hujus mundi erectam putant, propulsatricem necessitatum, indomitam, nullis vel amoribus, vel terroribus, vel erroribus superabilem, nec ullo modo *capi posse, si dedi ipsa noluerit*, hinc veluti inexpugnabili atque insolubili argumento persuasi nihil aliud ad quævis ardua vel aggredienda vel perficienda virtutum opera, superandasque; tentationes roquiri arbitrantur, nisi hoc unicum duntaxat, ut arbitrium velit: juxta illam vulgatissimam eorum vocem: *Si volo justus sum, si nolo justus non sum. In potestate habeo justum esse & injustum non esse.* Hanc machinam, quia nulla vi rationum frangi Celestius & Pelagius crediderunt, nulla arte subverti, non magis atque, hominem ex homine tolli, hinc factū est ut quascumque; tādem gratiæ nomenclaturas in pectori suæ prætexuerint vel vires naturæ peccatis ulla docuerint esse debilitatas, nunquam tamen penitus ab illo primo doctrinæ suæ statu tenacio corde discesserint, sed eum semper per ambages occultosque circuitus repetiverint. Nec tamen diu in eo sine ullo impietatis velo palam nudéque prædicando perstiterunt: Sed statim post ipsa initia aliquam gratiæ larvam assumere Catholicorum offensione compulsi sunt, ita ut vix ullus Pelagij vel liber vel Epistola superstes sit ubi ille sine aliquo gratiæ pallio in medium prodeat.

Ita Iul. lib. 1. oper. imperf.

Aug. Serm. 13. de v. Ap.

Secundus Pelagianismi status, Semi-Ethnicismus: gratiam naturæ extollit.

CAPVT SECVNDVM.

SECVNDVS itaque Pelagianismi status est, quo *naturam ipsam tanquam gratiam* agnoscere & prædicare cœperunt. Vt enim Augustinus notat, *ad eandem naturam pertinet arbitrium voluntatis*: nempe quia naturæ hominis naturaliter concreatum est. Quem quidem statum, & causam unde natus est Augustinum exponentem audiamus: *Disputantes ergo contra gratiam pro libero arbitrio* (secundum ea quæ jam de primo statu diximus) *fecerunt auribus piis & Catholicis offensionem: cœperunt horreri, cœperunt ut certa pernicies devitari, cœpit de illis dici quod contra gratiam disputarent: & invenerunt ad relevandam istam invidiam tale commentum. Non, inquit, contra gratiam Dei disputo. Vnde probes? Eo ipso, inquit, non contra gratiam Dei disputo, quod liberum arbitrium defendo. Videte acumen, sed vitreum, quasi lucet vanitate sed frangitur veritate.* Et intra commentum suum interpretantes Pelagiani dicunt: *Quia hominem Deus creavit, & liberum donavit arbitrium, quidquid homo potest de libero arbitrio, cuius gratiæ debetur, nisi eius qui eum condidit cum libero arbitrio?* Et in libro de gratia & libero arbitrio: *Et hoc Pelagiani ausi sunt dicere gratiam esse naturam in qua sic creati sumus, ut habeamus mentem rationalem, qua intelligere valeamus, facti ad imaginem Dei ut dominemur piscibus maris.* Quam ideò gratiam appellabant ut exponunt Patres Concilij Carthaginensis; quia talem instituisset quæ per propriam voluntatem legem Dei posset implere, sive naturaliter in corde conscriptam, sive in litteris datam. Alibi hanc gratiam non aliter ad naturam referunt nisi quia à Deo est conditus homo: *Quidquid*, inquiunt, *etiam bona voluntatis habet homo, Deo tribuendum est, quia & hoc in illo esse non posset, si homo ipse non esset. Cum vero ut sit aliquid, atque ut homo sit, non habeat nisi à Deo, cur non tribuatur authori Deo etiam quidquid in illo est bonæ voluntatis, quod non esset nisi esset in quo esset, hoc est, nisi esset bonæ voluntatis causa atque subjectum.* Eadem ergo omnino significatur gratia quam Deo acceptam ferunt, quia *hominem fecit*, quia *naturam dedit*, quia *liberum donavit arbitrium*, quia *fecit ut habeamus mentem rationalem*, quia *nos in ortu nostro liberos fecit*, quia *naturæ author est, cui possibilitatem non peccandi dedit*, quia *per propriam voluntatem legem Dei possit implere*, & si quo alio modo exprimatur. Nihil enim aliud volunt, nisi iustitiam nostram Dei gratiæ esse tribuendam, quia naturæ humanæ Deus liberum inseruit arbitrium, quo naturaliter potest, si tantum velit omnia Dei mandata implere: quæ propterea *non peccandi possibilitas* eaque *naturalis* dicitur.

Epist. 143. ad Iulianum

Serm. 11. de verb. Apost. c. 7.

Cap. 13.

Epist. 90. apud Aug.

Ep. ... de gestis Pel. ...

Status iste ex professo à Pelagio defensus fuit in libro cui Augustinus suum de natura & gratia opposuit: *In hoc libro* ait Augustinus, *ille Dei gratiam non appellat nisi naturam, qua libero arbitrio conditi sumus*, quod in libro de gestis Pelagij repetit. Et initio Epistolæ ad Paulinum. Nam cum sibi ipse Pelagius illam, in qua intolerabilis videbatur cordibus Christianis, obiecisset his verbis quæstionem: *Sed hoc est quod multos movet, quod non per Dei gratiam hominis*

Lib. de grat. Christi sepe Ibid. c. 14. & 15.

Epist. 148. ad Ioan. Hieros. & Epist. 19. ad Innoc. Papā Lib. de gestis Pelag. c. 15. Epist. 106. Apud Aug. lib. de nat. & gratia

hominem sine peccato esse posse defendis: Sic se ab illa objectione expedit: *O ignorantia caecitas! O imperita mentis ignavia, quae id sine Dei gratia defensari existimat, quod Deo tantum audeat debere reputari. Nam cum dicitur*, inquit, *ipsum posse* (hoc est illam naturalem *non peccandi possibilitatem*, ut infra eam nominat) *arbitrij humani omninò non esse, sed authoris naturae, Dei scilicet, ecqui fieri potest ut absque Dei gratia intelligatur, quod ad Deum propriè pertinere monstratur?* Quod ut manifestius elucesceret, continuò cujusq; rei possibilitaté, uti loquendi, audiendi, videndi, ita & non peccandi, quam naturae propter liberum arbitrium inseparabiliter insitam esse tradit, ad naturae authorem Deum, adeoque ut declinaret Christianorum invidiam ad Dei gratiam pertinere declarat. Vnde Augustinus quasi vulpecula extra latibulum deprehensa exclamat: *Expressa est sententia quae latebat, non est quemadmodum possit abscondi, ideo Dei gratiae tribuit non peccandi possibilitatem, quia eius naturae Deus author est, cui possibilitatem non peccandi inseparabiliter insitam dicit*: nempe *quoniam*, ut alibi exponit, *condita est cum libero arbitrio* quod auferri non potest.

[*Cap. 48. & 51.*] [*Lib. de nat. & grat. c. 51*] [*Lib. de gestis Pelag.*]

Porrò haec gratia naturae seu liberi arbitrij omnibus hominibus est communis, pijs & impijs, Gentilibus atque Christianis, ut saepe Augustinus docet & Pelagius confitetur; *Quam liberi arbitrij potestatem dicimus in omnibus esse generaliter in Christianis Iudaeis atq; Gentilibus. In omnibus est liberum arbitrium aequaliter per naturam.* Atque, ideò omnes impios merito judicandos damnandosq; censet, quia cum *habeant liberum arbitrium per quod* tanquá per gratiá primá Dei *ad fidem venire possent, male utuntur libertate cōcessa.*

[*Serm. 11. de verb. Apost. & Epist. 95*] [*Pelag. in Epist. ad Innoc. Papā apud Aug. lib. de grat. Christi c. 31.*] [*Ibid.*]

Secundus iste Pelagianismi status in rei veritate non nisi solo nomine distat à primo. Easdem enim omninò naturae vires praedicat, hoc tantum discrimine quod secundus causam proferat quae naturae tantas vires gratis dedit, ne gratiam omninò neglexisse videretur. Quam siquis in ipso initio à Pelagio postulasset; mirú si negare vel etjam reticere potuisset. Nam talis gratia etjam à Gentilibus nonnullis Philosophis praedicata fuit etiam tum cum liberi arbitrij potestaté superbissime ventilabant: ut meritò hic status *Semi-Ethnicismus* vocari posset. *Quis dubitare potest*, ait ille Stoicus, *quin Deorū immortalium munus sit quod vivimus, Philosophiae quod bene vivimus? Itaque tanto plus nos debere huic quam Dijs, quanto maius beneficiū est bona vita quam vita.* Audin superbiam extollentem sese adversus ac supra Deum? Ne tamen divinę gratię omninò oblitus videretur quasi puduisset eum arrogantiae, corrigendo subjicit: *pro certo deberetur, nisi ipsam Dij Philosophiam tribuissent.* Gratularer sapientiae ó bone Stoice, nisi quod una manu Deo dederas, confestim quasi poenitens ad te ipsum altera revocasses. *Cuius*, inquis (Philosophiae) *scientiam nulli dederunt, facultatem omnibus.* Nempe Philosophiae hoc est sapientiae, bonae beataeq; vitae facultas à Deo omnibus data est; ipsa verò sapientia, vel ut Stoica phrasi loquar, Philosophiae beataeq; vitae scientia quam nos virtutem dicimus, nemini. Nonne istud ipsum est quod Pelagius alijs verbis dicit; *Non peccare, ubi est culmen omnis sapientiae, nostrum est, posse vero non peccare non nostrum?* Et iterum: *In voluntate & opere bono laus hominis est, imò & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quiq; ipsam possibilitatem gratiae suae adjuvat semper auxilio*, sed hoc adjutorium postea adjectum fuit. Neq; enim diu in ista sola naturali gratia profitenda perstitit, eo quod statim homines intelligerent sibi fucum fieri & & gratiae nomine eandem iterum naturam obtrudi. Vnde in nullo Pelagij opere, quod vel etjam-num superest, vel à Sancto Augustino citatum legere potui, nuda illius gratiae professio invenitur, nisi in illo libro quem in naturae commendationem scriptum & ab Augustino refutatum diximus: quem fortassis ideò sibi vel *inemendatum* questus est *fuisse subreptum*, vel omninò *negavit suum*. Quanquam & in illo ipso libro cum ex professo naturam tanquam gratiam assereret, *aliquando idque tenuiter* (ita legendum puto) *nec aperte ei conjungeret vel legis adjutorium vel remissionem etiam peccatorum.* Scriptus est autem ille Pelagij liber sub ipsum initium haeresis Pelagianae ut alibi declaratú est.

[*Seneca Epist. 90.*] [*Lib. de nat. & grat. c. 48*] [*Lib. de grat. Christi c. 4.*] [*Aug. lib. de grat. Christi c. 2.*] [*Aug. lib. de gestis Pelag. c. 23.*]

Tertius Pelagianismi status Iudaismus: quando inductus.

CAPVT TERTIVM.

CVm igitur illa gratiae confessio à Catholicis veluti prorsus fraudulenta dánaretur, aliam excogitarunt, quę communiter gratia *legis* atq; *doctrinae* dici solet. Cui quoq; remissionem peccatorum addiderunt. Augustinus: *Eam esse Dei gratiam* (dicit haeresis Pelagiana) *quia sic conditi sumus ut hoc voluntate possimus: & quod adjutorium legis, mandatorumq; suorum dedit, & quod ad se conversis peccata praeterita ignoscit. In his solis esse Dei gratiam deputandam, non in adjutorijs nostrorum actuum singulorum.* Quod tanquam pro tempore Concilij Palestini dictum intelligi debet. Haec verò quoq; non tanquam dogmatis illius capitalis de naturali possibilitate non peccandi, mutatio, sed additio quaedam & palliatio fuisse existimanda est. Idq; ex duobus capitibus, primo quod quamvis arbitrium per legem adjuvari dicant ad faciendam justitiam, tantum tamen valere putant ut etjam per se tametsi difficilius ad eandem implendam possit sufficere. *Quod qualecunque*, inquit Augustinus, *& quantulumcunque adjutorium non credibile est in hoc constituere quod nobis additur scientia, revelante spiritu* per

[*Lib. de gestis Pelag. c. 35.*] [*Lib. de grat. Christi c. 40.*]

per doctrinam, quam vel non possumus, vel difficile habere possumus per naturam. Et apertius paulo post: *Quæravis & ipsam viam* (quæ per legem & Euangelium nobis revelatur) *contendat etiam sola inveniri posse natura, sed facilius si adjuvet gratia.* Secundo, quod etjam obtento jam legis adjutorio, id est habita præcepti, & justitiæ faciendæ cognitione, non ipsa lex, sed solum arbitrium sine ullo alio adjutorio, per se sufficiat sibi ad adipiscendam justitiæ perfectionem: *Ut videlicet*, ait August. *tanquam via demonstrata*, doctrina, scilicet, Euangelica, *qua ambulare debeamus, jam viribus liberi arbitrij adjutorio nullo alterius indigentes jam ciamus nobis ne deficiamus in via.* Et alibi: *putant enim se arbitrij sui viribus implere legem jubentem.* Hæ namq; erant Pelagianorum voces: *Iam ambulo viam istam: opus erat ut discerem, opus erat ut per doctrinam legis scirem quid agerem, habeo liberum voluntatis arbitrium, quis me ab ista via separabit?* Vnde hæc est apud Pelagianos differentia inter gratiam liberi arbitrij & legis, ut Augustinus insinuat, quod liberum arbitrium sit *illa gratia, sine qua nihil boni possumus facere:* Lex verò atq; doctrina adjuvet quidem hominem, atque liberum arbitrium *ut discamus quæ facere & quæ sperare debeamus*, sic tamen ut sine illa per nos ipsos etjam multa vel omnia scire possimus atque agere ut supra dictum est. Hæc etjam gratia legis atque doctrinæ statim in exortu ipsius erroris inventa est. Quidquid enim librorum vel Pelagij, vel Celestij, vel Iuliani exstat, vel Augustinus contra illam pestem condidit, de illo genere gratiæ mentionem facit: argumento non dubio jam statim ab initio, quo saltem scriptis libris contra Pelagianos dissertatum est, istud commentum viguisse: atque in eo pervicacissime perstitisse. Nunquam enim eos plene ab illo dogmate recessisse legimus, quidquid tandem fuci ad deludendos imperitorum oculos Pelagius & Iulianus attriverint.

Ibid. c. 41.
Ibid.
Serm. 2. de verb. Apost. c. 3.
Lib. de Hæresib. Hæres. 88.
Ibid.

Porrò ad utriusq; istius gratiæ confessionem naturæ inquam & legis seu præceptorum, non veritate persuadente, sed pudore superbiæ extorquente compulsi sunt, quia invidiam negatæ gratiæ non ferebant. August. *Sed cum urgeri cœperint, quomodo id præsumant asserere fieri sine ope divina, reprimunt se, nec hanc vocem audent emittere, quoniam vident quam sit impia & non ferenda. Sed aiunt, ideo ista sine ope divina non fieri, quia & hominem Deus creavit cum libero voluntatis arbitrio, & dando præcepta ipse docet quemadmodum homini sit vivendum.* Et inferius: *Neque quisquam cum verecundatus fuerit dicere per nos ipsos fieri nos justos &c. Quia videt hoc à fidelibus & piis ferri non posse cum dicitur, ad hoc se convertat ut dicat, ideo sine operatione gratiæ Dei, nos justos esse non posse, quia legem dedit, quia doctrinam instituit, quia bona præcepta mandavit.*

Lib. de Spir. & litt. c. 2.
Ibid. c. 19.

Iste status Pelagianismi omnium est celeberrimus, acerrimeq; defensus: quamquam non aliud nisi purus ac putus *Iudaismus* esse videatur. Iudæis enim proprium est *in lege gloriari*, & Christi gratiam, ipsumq; gratiæ fontem tanquam sibi non necessarium tollere. *Ignorantes* enim, prorsus uti Pelagiani, *justitiam Dei, & suã quærentes statuere, justitiæ Dei non sunt subjecti.* Notavit hanc similitudinem Pelagianorum ac Iudæorum Sanctus Augustinus: *Nam & illi Iudæi, quibus*, inquit, *sunt isti in hac causa omninò simillimi, de quibus hoc dixit Apostolus, quod ignorantes Dei justitiam &c. suæ voluntatis vitio non credebant.* Et alio in loco: *Hi autem* (Iudæis) *similes sunt, qui cum profiteantur se esse Christianos, ipsi gratiæ Christi sic adversantur, ut se humanis viribus divina existiment implere præcepta &c. & non quidem nomine sed errore judaizant. Quisquis ab isto carnali & animali, atq; ideo non immerito reprehensibili atq; damnabili Iudaismo esse quærit alienus &c.* Cujusmodi genus hominum errantium Pelagium atq; Celestium illius impietatis *assertores acerrimos* sibi capita invenisse declarat.

Rom. 2.
Rom. 10.
Epist. 106. ad Paulin. in fine.
Epist. 200.

Legis laudes & vires, effectus, ejus justitia, vita æterna ad regnum cœlorum.

CAPVT QVARTVM.

NAm ut incautis hominibus facilius legis atque doctrinæ gratiam pro vera gratia obtrudant, magnifica verborum pompa vires legis ad afferendam bene vivendi facilitatem efferunt, & effectus enumerant, usque adeò ut quidquid à sacris paginis illi intimæ charitatis inspirationi tribuitur, quidquid Spiritui Sancto in abditissimis cordis visceribus operanti assignatur, hoc totum per legis atque doctrinæ efficaciam fieri fraudulenter persuadeant. Quam versutiam notans Augustinus: *Nunquam*, inquit, *isti inimici gratiæ ad eandem vehementius oppugnandam occultiores moliuntur insidias, quam ubi legem laudant, quæ sine dubitatione laudanda est.*

Lib. 4. ad Bonif. c. 5.

Hinc in laudibus legis illos nobilissimos gratiæ effectus ponunt, ut quod lex sit illa quæ nos *confortat* ut omnia possimus, dando, ut ait Pelagius, intelligentiam. Quod lex sit illa per quam Deus sit *potens nos confirmare*, signis scilicet atque *doctrinis*. Quod lex faciat ut *nulla tentatione moveamur*. Idem Pelagius: *Pax multa diligentibus legem tuam, & non est illis scandalum: hoc est, qui consolatione legis utuntur, moveri ulla tentatione non possunt.* Quod lex *restringat peccatum*. Iulianus: *Quod* (peccatum) *infregit censura legis, & infringendo ex multa parte restrinxit.* Quod

In c. 16. Rom. v. 17.
In Comment. c. 15. Rom. v. 7.
In lib. 2. op. imperf. cont. Iul. f. 278.

Quod lex facit ut *regnum peccati cadat.* Iterum A

Ibid. f. 407. Iulianus: *Post hoc autem intulit usque ad legem regnasse peccatum, ostendens regnum peccati lata lege cecidisse.* Quod lex tollat *peccatum mundi.* Idem

Ibid. f. 408. Iulianus: *Peccatum de quo Apostolus pronunciat quia usque ad legem fuerit, nec potuerit manere post legem alii nu non nativitatis esse convincitur.* Et alio in

Fol. 278. loco: *quod dicit usque ad legem fuisse*, peccatum videlicet, *ostendit non esse post legem.*

Neque magnam tantum liberandi à malis habet lex potestatem, sed etjam *operandi in nobis voluntatem atque opus bonum.* Dilucidis enim

Lib. de grat. Christi c. 10 verbis Pelagius dicit: *operatur in nobis* (Deus) *velle quod bonum est, velle quod sanctum est, dum* &c. *revelatione sapientiæ in desiderium Dei stupentem suscitat voluntatem; dum nobis* &c. *suadet omne quod bonum.* Et in Commentarijs in Epistolas Pauli,

In c. 5. n. 20. exponens illud ad Ephesios: *fructus lucis in omni bonitate & iustitia & veritate: Talem,* inquit, *habet scientia fructum.* Vnde Augustinus Pelagij B & Orthodoxi viri sensum quantum ad bonum & malum in hac vita comparans docet, Catholicum sic legem bonam à Deo datam defen-

Lib. 4. ad Bonif. c. 3. dere, *ut eam dicat & peccatum ostendere, non tamen tollere, & iustitiam iubere, non tamen dare: quod contra Apostolum negat Pelagius.* Hinc illa Pelagianorum adversus Ecclesiam grauis accusatio, *quod legem veteris Testamenti diceret non ob hoc datam fuisse, ut iustificaret obedientes*, quo volebant ipsi significari *ex lege homines iustificari.*

Singularia sunt illa juxta sectarios illos legis atque doctrinæ in præsenti sæculo beneficia, sed quanto illa magnificentiora ad quæ fideles glorificatos perducit? Nam secundum

Lib. 2. ad Bonif. c. 5. Pelagianos lex *vitam æternam tribuit.* Augustinus: *Pelagiani dicunt veterem legem secundum Apostolum iustam & sanctam & bonam custodientibus mandata sua, ac per fidem iuste viventibus, sicut Prophetis & Patriarchis; omnibusque Sanctis vitam potuisse conferre perpetuam.* Vbi verum falso per- C miscendo callidissime verba sua posuerunt. Nam secundum illos eosdem Pelagianos lex non minus ac novi Testamenti gratia *perducit ad regnum Dei.* Vna enim Celestij quæ & Pe-

Lib. de gestis Pelag. c. 11. lagio in Concilio Palestino objecta est, sententia fuit: *Quoniam lex sic mittit ad regnum quemadmodum Euangelium.* Quo sensu & illud à Pe-

Ibid. c. 6. lagio in libro Capitulorum dictum arbitror: *Regnum cælorum etiam in veteri Testamento promissum*, ut significare voluerit promissiones spirituales ad regnum cœlorum pertinentes non minus veteri Testamento, ac legi quæ in Sina data est, esse proprias, quam novo: quamquam ipse tergiversando verba sua in alium sensum torqueat, quo spectat etjam quod contra Apostolicam veritatem satis indicat se sentire Iu-

lianus, etjam *promissionem & hæreditatem esse ex lege.* Hinc itaque tanta legis commendatio ut diceret *sine peccato esse non posse nisi qui scientiam legis habuerit.* Quod quidem dogma cum ei tanquam capitale in Palestina Synodo fuisset objectum, tergiversando in aliam sententiam flexit, quasi nihil aliud significasset nisi *adiuvari hominem ad non peccandum per legis scientiam*, cum longe aliud verba ista postularent, prout animadvertit Augustinus, & ante illum Hieronymus. *Qui prædicator es impeccantiæ*, inquit, *omnes prope peccatores esse pronuncias. Quotus enim quisque Christianorum habet legis scientiam; quam in multis Doctoribus Ecclesiæ aut raro aut difficulter invenimus.* Verum ille dogmatum suorum filum sequens magna liberalitate adjecit aliud: *Scientiam legis etiam feminas habere debere*, videlicet ut *favorem sibi apud Amasonas suas conciliaret*, inquit Hieronymus. Hinc ipsas orationes nostras quibus Dei gratiam supplicibus votis imploramus ad nihil aliud volunt esse adhibendas, ac necessarias, *nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiatur*, nempe ut ita *ostendatur homini quod concupiscat & diligat: non ut adiuvetur mens hominis, ut quod faciendum esse didicerit dilectione & actione perficiat.*

Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 306. *Lib. 1. cont. Pelag.* *Ibid.* *Ibid.* *Lib. 1. Dial. adv. Pelag. 830.* *Ibid.* *Lib. de grat. Christi c. 41. Ibid. c. 30. Cap. 42.*

Quid mirum igitur si tam profusi legis præcones magno id egerint studio, ut siquid Apostolus ad deprimendam quorundam gloriationem in lege dixisset, homines dumtaxat culpasse non legis infirmitatem demonstrasse videretur. Nam quod Apostolus de lege dicit; *in quo infirmatur per carnem*; *In illis*, inquit Pelagius, hominibus scilicet *infirmabatur non in se.* Illud verò apertissimum: *Lex iram operatur*, sic exponunt ut nihil aliud significari putent, nisi quod lex peccatoribus pœnam statuat. Iulianus: *Talibus* (prævaricatoribus) *lex iram operatur: non vitio suo, sed eorum iniquitate qui peccata virtutibus anteponunt.* Quasi iram non operetur etjam justis, nisi spiritu adjuventur. Vnde ut commodum hæresi suæ sensum ex illis verbis exsculperet: *Lex subintravit ut abundaret peccatum*; ad eas teste Augustino, blasphemias se impingit, ut dicat, *opinionem divini consilij, quo data lex fuerat, iniuriam pertulisse; tanquam aliud factum sit quam Deus fuerat opinatus; neque hoc provenerit data lege quod lator legis intenderat.* Nimirum quia Deus legem dando hoc spectaverat ut à peccatis suis illâ legis gratiâ sanarentur, sed ut Iulianus loquitur, *delinquentium pravitatem è ferro quo curari debuit, vulneravit obstititque consilio Dei, ut inde periclitaretur* ex lege scilicet, *unde debuerat sanari.*

In Com. c. 8. Rom. n. 5. *Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 309.* *Fol. 370.* *Rom. 5.* *Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 436.* *Fol. 435.*

Legis ſcopus. De tribus ſtatibus generis humani, ſub natura, ſub lege, & ſub gratia.

CAPVT QVINTVM.

HIc ergò ſecundùm Pelagianos eſt A legis datæ ſcopus, ut ſanitas morbis, & moribus delinquentium per legem afferatur. Expreſſit hoc improbante licet vehementer Auguſtino idem ille Iulianus
Lib. 2. cit. c. 188. cum dixit: *Ambigi non poteſt hanc fuiſſe cauſam maximam promulgandæ legis ut prodeſſetur, & caveretur peccatum, quod prius latebat.* Non enim per legem prodi tantum peccatum juxta illud Apo-
Rom. 3. ſtolicum, *per legem cognitio peccati*: &, *peccatum*
Rom. 7. *non cognovi niſi per legem*: ſed etiam caveri volunt. Quod ſi non fiat non legis inſufficientia ſed hominum culpa contingere. Ipſi enim, ait Pelagius, *ad majorem mercedem acceperunt legem per quam negligentiam non cuſtodientes, in majus ceciderunt delictum.* Sic videlicet ipſo authore *Lex* ad ſalutem data *ſubintravit, ut abundaret delictum.* Quo autem ordine lex iſtud præſtet, & qua occaſione fuerit neceſſaria, operæ pretium eſt ex Pelagianæ doctrinæ fundamentis expendere. B

Cùm Pelagiani ab iſta nimia naturæ & liberi arbitrij defenſione repellerentur, per quam ſupra diximus eos omnem juſtitiam, juſtitiæq; perfectionem angelicam ac divinam, naturalibus humanæ naturæ ac liberi arbitrij viribus, (quas Deus videlicet gratis dederat) aſcripſiſſe, non facile invenire potuerunt, cur natura illa quæ ſine peccato, ſine vitio, ſine pœna integra & fortis naſcitur, aliud adjutorium, atque hoc ipſum non niſi legis doctrinæq; e poſtularet. Cui neceſſitati naturæq; imbecillitati ut aliquod velum dogmate ſuo ſalvo prætenderent, tres in humano genere ſtatus commenti ſunt, unum ſub lege naturæ, A alterum ſub lege Moyſi, tertium denique ſub gratia, illa nempe quæ proprie Chriſti dicatur. Nam alioquin & natura ſecundum ipſos, & lex ipſa Moyſis gratia vocatur, etſi non propria Chriſti. Sub lege naturæ vixiſſe docent homines primos uſque ad tempus datæ legis. Tunc enim propter illam primæ conditionis integritatem, nulla omnino gratia niſi natura indiguiſſe, ex qua propter vigorem naturalis legis naturalemque arbitrij libertatem, quam homini Deus creando contuliſſet juſtè ſanctèque vivere poſſent, *& omnia mandata Dei facilè cuſtodire potuerunt.* Sic ergò quod ante generaliter per omnes hominum ætates, ubique locorum per ſolam illam primam naturæ, & liberi arbitrij gratiam fieri poſſe docuerant, ad ſolam illam primorum hominum vitam mitigando reſtrinxerunt. Audi ipſos diſſerentes, atque ita dividentes tempora Pelagianos, ut
B dicerent: *Primum vixiſſe juſtos homines ex natura,* Lib. de pecc.
deinde ſub lege, tertio ſub gratia. Ex natura ſcilicet orig. c. 26.
ab Adam tam longa ætate qua lex nondum erat data. Tunc enim, aiunt, *duce ratione cognoſcebatur creator, & quemadmodum eſſet vivendum ſcriptum gerebatur in cordibus, non lege litteræ ſed naturæ.* Et luculentius ipſemet Pelagius: *Nec illud eſt par-* In Epiſt. ad
vum argumentum ad comprobandum naturæ bonum, Demet.
quod illi primi homines per tot annorum ſpatia abſque ulla admonitione legis fuerunt, non utique quod Deo aliquando creaturæ ſuæ cura non fuerit, ſed quia ſe talem ſciebat hominum feciſſe naturam, ut ei ſit pro lege ad exercendam juſtitiam ſufficeret. Quod non mirum eſſe ſentiunt, eo quod ſicut apud Proſperum dicunt.

Lex inſita cordibus, intus Carm. de
Hoc moveat quod ſcripta foris. ingrat.

ADdunt verò, peccandi licentiam & conſuetudinem magis paulatim magiſque invaluiſſe. Ex quo factum ſit, ut natura à teneris educatione depravata exemplisq; corrupta, legis inſtructione poliri debuerit, & veluti limâ ignorantiæ rubigo deteri, ut naturali integritati reſtituta, vi legis juſtitiam implere ſufficeret. Hunc eſſe ſecundum hominis ſub lege Moyſi
Epiſt. ad Demet. ſtatum. *Quando*, ait Pelagius, *veteris morte adhuc natura non vigeret, nec tam longa ratione velut quandam caliginem, longus uſus peccandi obduxerit, ſine lege dimiſſa eſt natura, ad quam Dominus multo tempore* A *obrutam, & quadam ignorantiæ rubigine infectam, limam legis admovit, ut hujus frequenti admonitione expoliretur, & ad ſuum poſſet redire fulgorem.* Et in
Commentarijs in Epiſtolas: *Pœne lex in oblivione* In c. 7. Rom.
erat naturalis, quæ ſuggerebat quod ſit peccatum, id- n. 18.
circo lex littera ſuperinducta eſt, ut commoneret oblitos. Subſcribunt magiſtri ſui verbis diſcipuli:
Verum, inquiunt, *vitiatis moribus ubi cœpit non* Lib. de grat.
ſufficere natura jam decolor, lex ei addita eſt, qua velut Chriſti c. 26.
luna fulgori priſtino, detrita rubigine redderetur. Vnde Proſper Pelagianorum jam proſtratorũ voces Semi-Pelagianis præformans canit:

Dicite multos
Arte & ſponte ſua ſanctos ab origine mundi Lib. de ingrat. c. 22.
Abſque Deo placuiſſe Deo.

ECce habes ſtatum legis naturæ.

Decretaque legis
Tunc data cum pejor mos & corruptior ætas,
Terrore inſtanti, & formidine legis egeret.

Dicite

Dicite plectentes apices mortiſque miniſtros
Hoc expreſſe operis, quod gratia vivificatrix.

ECce habes ſtatum ſub lege. Ex quibus liquet ex duobus capitibus legem fuiſſe neceſſariam, uno, ut rubiginem ignorantiæ velut lima detereret; altero, ut contra contractam & invaleſcentem peccandi conſuetudinem homo legis exhortatione pœnaque muniretur. [In c.3. Galat. v. 3.] Vtrumque breviter tangit Pelagius: *Lex*, inquit, *propterea data eſt ut nos non tranſgredi vel cogeret vel doceret, uſque dum Chriſtus veniret.* Sic enim exponit illud Apoſtoli; *Propter tranſgreſſionem poſita eſt* (lex) *donec veniret ſemen cui promiſerat.*

Adjiciunt denique, cum propter nimiam humani generis corruptionem, quæ peccandi conſuetudine inoleverat, lex non ſufficeret amplius ad juſtificandum, ad implendam mandatorum juſtitiam, Chriſtus tanquam tanti mali [Lib. de grat. Chriſti c. 26.] medicus venit qui homines adventus ſui medicina ſanaret: Pelagius: *Sed poſteaquam nimia peccandi conſuetudo prævaluit, cui ſananda lex parum valet, Chriſtus advenit, & tanquam morbo deſperatiſſimo, non per diſcipulos ſed per ſeipſum medicus ipſe ſubvenit.* Et in Commentarijs, Chriſtum veniſſe docet ut juſtificatio legis impleretur in nobis, [In c.8. Rom. v. 5.] nempe: *ut quod in illis* (Iudæis) *repugnante mala conſuetudine impleri non potuit, in nobis ſaltem impleatur, qui exemplo Chriſti mortificabimus carnem.* [In c.3. Galat. v. 14.] Et ideò qui hoc tempore ex operibus legis ſunt, ſub maledicto eſſe decernit, *quia ita prævaluit conſuetudo peccandi, ut nemo iam perficiat legem.* [In c. 4. v. 3.] Atq; iſto ſenſu docet, in *plenitudine temporis* miſſum eſſe Filium Dei; *quia*, inquit, *iam impletum erat tempus quando legem per malam conſuetudinem nemo poterat cuſtodire.* [c. 3. Epiſt. 1. ad Tim. v. 28.] Nam olim ipſo delirante, hoc homines poterant: *ſine fide autem Chriſti* ut alibi garrit, *ſacræ litteræ*, legis & Scripturarum, *iam non ſufficiunt ad ſalutem.* Hinc Pelagius apud Auguſtinum hominem ſub lege poſitum, qui etſi bonum appeteret voluntate, uſu tamen præcipitaretur in malum, vult ab A Apoſtolo induci clamantem, quis me liberabit à corpore mortis hujus? *Quem*, inquit, *ab hoc conſuetudinis malo dicit liberandum eſſe per Chriſtum* [Lib. de grat. Chriſti c. 39] *qui credentibus ſibi primo omnia per baptiſmum peccata dimittit: Deinde imitatione ſui ad perfectam incitat ſanctitatem, & vitiorum conſuetudinem virtutum vincit exemplo.* Hi ſunt igitur tres illi diverſi ac celebres ſtatus, ſub quibus varijs temporibus homines juſtè vixiſſe contendunt; quos breviter omnes indicat & eorũ totam ſententiam explicat quodam loco Auguſt: [Lib. 1. ad Bonif. c. 21.] *Hoc vos non vultis intelligi gratia Chriſti ut eâdem gratiâ* IESV *Chriſti ſalvi facti credantur antiqui; ſed diſtributis tempora ſecundum Pelagium, in cuius libris hoc legitur, & ante legem dicitis ſalvos factos eſſe per naturam, deinde per legem, poſtremo per Chriſtum, quaſi hominibus duorum ſuperiorum temporum ante legem ſcilicet & in lege ſanguis Chriſti non fuerit neceſſarium.* Qua in re quamvis verbis aliam doctri- B nam ab illa prima proferre videantur, dum tandem Chriſti gratiam videntur agnoſcere, re tamen vera ſi bene eorum doctrina ponderetur, unum idemque per ambages docent. Eò quippe tendunt omnia, ut per naturam & liberum arbitrium, ſine ullo veræ Chriſtianæque gratiæ adjutorio juſtitia ſtatuatur. Nam ſive dicant per legem eſſe juſtitiam, quam veluti viam demonſtratam arbitrij ſui viribus homo ambulet; ſive dicant ad hoc hominem per Chriſti doctrinam magis exactæ viæ pericula, anfractus, ac diverticula declarantem, adjuvari, nihil aliud profecto dicunt quam ſi aperte profiterentur per naturam, hoc eſt naturales liberi arbitrij vires, quicquid faciendum cavendumq; didicerit, facientis atq; caventis eſſe juſtitiam. Quod tunc conſtabit plenius, cum cauſas effectuſq; adventûs Chriſti totamq; naturam gratiæ quam hominibus per incarnationem ſuam attulit, ex doctrina Pelagiana protulerimus.

In tribus ſitum eſt adjutorium gratiæ Chriſti, & primò, de remiſſione peccatorum.

CAPVT SEXTVM.

TRIA ſunt adjutoria propter quæ peccatoribus afferenda Chriſtum veniſſe, perfectamque vitam ac mortem [Lib. de nat. & gr. c. 18.] hominibus exhibuiſſe profitentur: *Remiſſionem peccatorum, Doctrinam Euangelicam, & virtutis exemplum.* Quod ad primum attinet, fatentur Pelagiani, *divinitus eſſe expianda peccata commiſſa, & pro eis Dominum exorandum eſſe, propter veniam ſcilicet promerendam: Quia id quod factum eſt, facere infectum, multum ab ipſo* (Pelagio) *laudata potentia naturæ & voluntas hominis non poteſt,* [Ibid.] inquit Auguſtinus. Et alibi: [Lib. de grat. & lib. arb. c. 13.] *Dicunt etiam gratiam Dei, quæ data eſt per fidem* IESV *Chriſti, quæ neque lex eſt neque natura, ad hoc tantùm valere ut peccata præterita dimittantur, non ut futura vitentur, vel repugnantia ſuperentur.* Hoc autem ſecundũ ea quæ diximus cum iſta moderatio- A ne intelligunt, ut iſta Chriſti gratia ſit neceſſaria non omnibus, ſed ijs tantum qui peccaverunt. Poſſe enim hominẽ ita perfectè vivere, ut nulla peccati cujuſquã remiſſione indigeat. Ad hoc igitur Chriſtum veniſſe docent, ut peccata quæ effreni legis tráſgreſſione cómiſſa fuerant, non ſicuti lex comminando, ulciſcendoque puniret, ſed credentibus liberaliſſime condonaret, & male vivendi conſuetudinem baptiſmi ſui gratia tolleret. Luculente declarat hoc Iulianus cũ Auguſtino diſputans, de illo Apoſtoli Pauli loco, *quis me liberabit de corpore mortis huius.* Hoc enim Apoſtolum retuliſſe docet; [Lib. 1. oper. imperf. contr. Iul. f. 82.] *ad conſuetudinem delinquendi, à quo reatu poſt incarnationem Chriſti per Teſtamentum novum quiſq. liberatur.* Quam Chriſti gratiã accuratius explicando ſubjicit. *Oſtendit unicum eſſe in illa tempeſtate ſubſidium, ſi cre-*

si crederent Christo, qui sic indicebat cautionem de futuris, ut veniam condonaret peractis; nec insistebat legis in tentatione supplicij, sed concurrentes liberalissimo gremio consovebat, non exanimans terrore depressos, sed reparans benignitate correctos. Vbi per *veniæ condonationem* perque benignitatem qua gremio liberalissimo foverentur, nihil intelligit aliud, nisi remissionem quæ per fidem peractis peccatis datur. Quod multo clarius paulò post explanat ubi differentiam Christi & legis in Synopsim contrahit: (*Fol. 84.*) *Commendans ergò*, inquit, *hanc gratiam Iudæis, quia lex punit scelestos, nec habet illam efficientiam misericordiæ quam Baptisma: in quo confessione brevi, actuum delicta purgantur, ostendit debere illos currere ad Christum, implorare opem hujus indulgentiæ & advertere quod lex morum vulneribus comminetur, gratia verò efficaciter celeriterque medeatur.* Ecce discrimen legis & gratiæ Christi, quatenus remissionem peccatorum complectitur, quod ante ipsum eodem ferè modo Pelagius expresserat: (*In c. 4. ad Rom. n. 25.*) *Non ex lege hæreditas, sed ex fide; lex enim non donat peccata sed damnat.* De qua remissionis gratia in Pelagianorum scriptis sæpissime fit mentio, ut non sit operæ pretium pluribus testimonijs lectorem onerare.

Hanc itaq; gratiam illam *liberatricem* esse volunt, quam suppliciter implorat Apostolus & cum Apostolo tota Christi Ecclesia ut liberetur à corpore mortis hujus. Apertè enim dicit Iulianus Apostolum illa verba referre *ad consuetudinem delinquendi*, à quo reatu quisque liberatur. (*Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 82.*) Et alio in loco: *Quis me liberabit à corpore mortis hujus, id est*, inquit, *quis me liberabit à reatu peccatorum meorum quæ commisi cum vitare potuissem, quæ legis severitas non donat, sed ulciscitur.* (*Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 85.*) Idemque inculcant omnes Pelagiani cum suo authore Pelagio ut supra fusius declaravimus. Neque enim intelligunt hominem per aliquam gratiam à peccato illo quod in membris habitat, hoc est à concupiscentia sua liberari, sicut in Catholica doctrina intelligitur, ne scilicet voluntati suæ peccatum istud & omnis injustitia dominetur: quia hoc volunt per liberum hominis arbitrium fieri, utpote qui *sufficit ingenitis sibi motibus dare leges* ut Iulianus loquitur, (*Lib. 2 hujus operis c. 3. 4. 5.*) & initio libri primi demonstratum est.

Cùm ergò remissio non futura peccata, sed præterita respiciat, à quorum ultione homo per veniam liberatur, nullum quoq; hominι ad cavenda peccata superandasq; peccatorũ tentationes præbet auxiliũ, sed relinquitur homo sibi ut si quid mali non facit vel boni facit, ut justus sit, hoc à solo arbitrio ejus expectandum sit. Hoc indicat aperte Iulianus: *Peccatum*, inquit, *dominabatur vobis cum reatum imminebat ultio, postea autem quam gratiæ beneficia consecuti estis, & depositis reatuum ponderibus respiratis, ingenuo pudore commoniti debetis gratiam referre medicanti.* (*Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 450.*) Nempe, per vos ipsos naturamque, ut Pelagius loquitur, *in melius per Christum instauratam*, boni in posterum operando. (*Lib. de grat. Christi c. 37*) Quod manifestissimis verbis interpretem agens Iuliani Augustinus ostendit: *Tu vestro more* (subjicit) *qui de vestro descendit errore, non agnoscis gratiam nisi in dimissione peccatorum, ut jam de cætero per liberum arbitrium ipse homo seipsum fabricet militem.* (*Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 450.*) Et in sermonibus, cum bene operandi gratiam inculcasset, Pelagium, Pelagianumve quempiam respondentem introducit: *Sed sufficit mihi quod in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum*: Nempe ad operandum deinceps mea libertate ac potestate justitiam. (*Serm. 2. de verb. Apost. c. 6.*) Ex quibus profecto constat etsi remissio peccatorum vera Christi gratia sit, si tamen alia nullo libero superaddatur arbitrio perinde esse ac si per nudas naturæ vires perfectio justitiæ assereretur.

Remissio peccati propriè gratia per fidem Christi data: Et tribus modis juxta Pelagianos gratuita. Pauca de differentia justitiæ hominis, factorum ex lege; & justitiæ fidei seu ex fide.

CAPVT SEPTIMVM.

HÆC autem remissio fidei seu ex fide peccatorum, est propriæ illa gratia juxta Pelagianos, quam toties Apostolus prædicat gratis *per Iesum Christum*, hoc est, *per Christi fidem* dari. Declarant hoc allegata superius divi Augustini verba: *Dicunt etiam gratiam Christi, quæ data est per fidem Iesu Christi, quæ neque lex est, neque natura, ad hoc tantum valere ut peccata præterita dimittantur.* (*Lib. de grat. & lib. arb. c. 13.*) Quod autem gratuita sit, sæpissime in suis commentarijs inculcat Pelagius. *Gratia*, inquit, *plus quam abundavit, ut non solum à morte redemptis, gratis peccata dimitteret, sed etiam &c.* (*In c. 1. ad Ephes.*) Et in Epistolam ad Timotheum propositum Dei vocat *quo proposuit nos gratis salvare per Christum*, (*In c. 1. n. 20*) nempe per gratuitam veniam, quæ per fidem datur. Quam veniam ideo in Epistola prima *sine meritis tribui* dicit. (*In c. 1. n. 38*) Vnde eandem remissionem etiam *Dei misericordiam* vocant, quæ nobis necessaria sit, *non ut non peccemus, sed quia peccavimus.* (*Lib. de nat. & grat. c. 26*) Et sic ubicumque Pelagiani gratuitam Dei commendant gratiam, quæ credentibus sive per fidem Christi datur, non nisi illam remissionem vel certe simul doctrinam Euangelicam intelligunt. Ex quibus certissimum esse debet remissionem non tantum peccati, sed etjam sub nomine & ratione gratiæ Pelagianos fuisse confessos. (*Lib. de grat. & lib. arb. c. 6. vide & c. 13. supra cit.*) Quod ex illo quoque Augustini loco perspicuum est, ubi tradit Pelagianos ducere, *hanc esse solam non secundum merita nostra* (*vide & Epist. 105.*)

gratiam

gratiam qua homini peccata dimittuntur: illam vero qua datur in fine, id est æternam vitam, meritis nostris præcedentibus reddi. Et sane tametsi nihil aliud dicerent nisi quod Pelagius dicit, *pro* De nat. & grat. c. 18. *peccatis Dominum esse exorandum*, satis eandem remissionem gratiam esse faterentur, juxta Epist. 95. illud Augustini: *Ipsa igitur oratio, clarissima est gratiæ testificatio.*

Illam autem remissionem peccatorum non eo sensu gratuitam ac sine meritis, quo Catholici putant, nempe quod gratis homini spiritus pœnitentiæ sine ullo operum bonorum merito inspiretur, sed alijs tribus de causis. Primo quod illa detur etiam gentibus illis qui nulla legis, hoc est ceremoniarum opera perfecerunt, sed tantummodo in Christum fide crediderunt. Audi luculente hoc tradentem In c. 3. Rom. n. 49. Pelagium: *Sine quibus operibus*, inquit, *legis, Apostolus justificari hominem per fidem dixisse credendus est, scilicet circumcisionis vel sabbatis & cæterorum hujusmodi, non absque justitiæ operibus de quibus beatus Iacobus dicit: fides sine operibus mortua est: hic autem de illo dicit, qui ad Christum veniens sola, cum primum credit, fide salvatur.* Nam opera legis illo sensu vult distingui contra *opera gratiæ*, quæ scilicet homo facit implendo mandata justitiæ. Et paulo superius exponens quo sensu dictum Ibid. n. 32. sit *ex operibus legis non justificari omnem carnem: opera legis circumcisionem, dicit, sabbatum & cæteras ceremonias, quæ non tam ad justitiam quam ad carnis lætitiam pertinebant.* Et hoc est quod mox dicit sine lege justitiam Dei esse manifestatam, n. 34. quia *nobis gratis a Deo donata est, non nostro labore*, scilicet per ceremonias legis *quæsita*. Per illam enim fidei & legis oppositionem distingunt tempus Christi & legis: & significant olim fuisse datam peccati remissionem, vel per naturæ opera, vel per legis ceremonias, nunc autem singulari Christi liberalitate, per solam Christi In c. 4. Rom. n. 14. fidem sine ullis legalibus ceremonijs. *Vult*, inquit C Pelagius, *istam beatitudinem* (scilicet remissionis peccatorum) *tribus temporibus assignare, naturæ, & circumcisionis, & Christianitatis.* Quam doctrinam & alibi aperte & constanter tradit. Nam illud Pauli ad Petrum interpre- In Epist. ad Galat. c. 2. num. 27. tans: *Gentiliter vivis & non Iudaice. Non ex operibus*, inquit, *legis, sed sola fide sunt gentes, vitam in Christo invenisse te nosti.* Et continuo post opera illa legis ex quibus non justificatur n. 30. homo, *circumcisionem esse dicit & sabbathum, dies festos &c. quæ non propter justitiam sed ad edomandam populi duritiem fuerant mandata.* Et illo Ibid. n. 4. & 31. & in c. 1. n. 6. 22. plane sensu sexcenties repetit, *sola fide hominem justificari: Et Spiritum Sanctum sola fide accipi.* Vult enim excludi tantummodò legis cere- In c. 3. Galat. n. 9. monialis opera, non moralis: nam etjam sine fide Christi totam legis moralis justitiam à gentibus servari olim potuisse, & jam magna ex parte posse, supra juxta Pelagij dogmata commonstravimus.

Secunda itaque causa cur remissio peccatorum gratis detur, propriè tempus adventus Christi respicit. Putant enim Pelagiani olim tempore legis naturæ atque Moysi non fuisse illam peccatorum remissionem quæ sola fide A credentibus in Christum datur, necessariam, propterea quod homines poterant propter naturæ & liberi arbitrij integritatem, totam legē custodiendo si vellent, omnem omninò implere justitiam. Nunc autem quia peccandi nimia consuetudo prævaluit, non amplius ut supra ex ipsorum verbis ostendimus totam posse servari legem, ideoque peccata, quæ per illam consuetudinis infirmitatem præcipitata voluntate perpetrata sunt, gratuita remissione per fidem Christi, quæ à cujuslibet nuda voluntate pendet, esse delenda. *Modo*, inquit In c. 3. ad Pelagius, *ex operibus legis non justificatur omnis* Rom. n. 32. *caro*, significans olim fuisse justificatam. Et exponens quo pacto nunc sola fide justificaremur, *quia*, inquit, *nemo illam* (legem) *ser-* In c. 3. Ga- *vat, ideo dictum est, quod sola fide justificandi es-* lat. n. 16. *sent credentes.* Et disertis verbis ad illud Apostoli: *Qui fecerit homo vivet in ea: nemo enim*, in- In c. 10. B quit, *illorum vivit: quia in hoc tempore nemo per-* Rom. n. 6. *fecit legem sine Christo, quia & hoc legis est ut ipsi credatur.* Vnde mysterium gratiæ & fidei Christi præfinitum putat, *hoc tempore quando*, in- In c. 3. quit, *jam homines aliter salvari non poterunt, nisi* Ephes. n. 12 *Christi fide salventur.* Nam quod omnes homines dicantur mendaces & peccatores, hoc vel ad Iudæos tantùm vel ad tempus Christi pertinere contendunt, quibus propterea gratuita remissio erat necessaria. Neque sine magna discriminis ponderatione dixit Pelagius, *ho-* In c. 2. ad *mines naturaliter fuisse justos ante legem, nunc* Rom. n. 10. autem *boni aliquid operari.*

Ex quo facilè intelligitur, quo fundamento Pelagius & Iulianus conformiter docent, ideò Iudæos ab Apostolo reprehensos, quod *suam justitiam vellent statuere*, & per Christum nollent *liberari à corpore mortis hujus*; quia præ superbia remissionem peccati non putarent sibi esse necessariam quam Christus gentibus affe- C rebat. Nempe hoc volunt, omnes homines tempore Christi propter peccandi consuetudinem legem esse aliqua ex parte prævaricatos, & ideò fidem Christi eis fuisse necessariam ut ab eo veniam impetrarent. Quasi de cætero ad bene vivendum vel veræ justitiæ opera facienda, Christi gratia intus operans nullo pacto requireretur, *ignorantes*, inquit Pelagius, In c. 10. *quod Deus ex sola fide justificat, & justos esse ex legis* Rom. n. 3. *operibus, quam non custodierunt, esse putantes, noluerunt se remissioni subjicere peccatorum, ne peccatores fuisse viderentur.* Et Iulianus in Iudæorum superbiam conatur illa verba transferre: *Quis* Lib. 6. cont. *me liberabit* &c. tanquam illos in se transfigu- Iul. c. 23. rarit Apostolus, *qui*, inquit, *contemnebant gratiam* Lib. 6. cont. *Christi, velut sibi non necessariam; quod veniam daret* Iul. c. 23. *ille peccatis, quæ ipsi legis admonitione vitassent.*

Tertia causa cur remissionem peccatorum sine meritis esse statuunt est ista, quia à Gentibus ad fidem conversis, nulla laboriosa pœ- D nitentiæ opera in baptismo postulantur. *Magna* In c. 4. ad *beatitudo est* (ait Pelagius) *sine labore legis & pœ-* Galat. n. 18 *nitentiæ Domini gratiam promereri* nempe remissionis peccatorum. Et sic Apostolum dixisse docet *sine pœnitentia esse dona Dei*; nempe quia In c. 11. *sine afflictione pœnitentiæ, si crediderint salvabuntur.* Rom. n. 56.

Ex quibus facile intelligitur quid Pelagiani intelligant per *iustitiam ex fide*, quam tantopere contra *iustitiam hominis*, & *iustitiam ex lege* inculcat Apostolus, & quantopere in hoc à Catholica fide aberraverint. Nihil enim intelligunt aliud, nisi remissionem peccati, quæ ex fide Christi, sine operibus legis, ut supra explicuimus, credentibus datur: *Talis enim*, ait Pelagius, *est ille qui Christum credidit, dic qua credidit, qualis ille qui universam legem implevit.* Cum vero totam homo legem per seipsum impleverit, quod olim quidem, non item hoc tempore fieri potest, illam esse, iustitiam ex lege, & justitiam hominis, & justitiam factorum: *Quia*, inquit, *tamen non Dei est sed ipsorum*: quasi diceret, quia illam Deus non dedit per fidem remittendo peccata, sed ipsi eam sibi suis viribus & bonis operibus pepererunt.

In c. 10. ad Rom. v. 4. — *Vide c. 10. ad Rom. v. 3.*

De alia Christi gratia, doctrina, & exemplo Christi. Quæ vires, & effectus eius, & quamdiu à Pelagianis asserta.

CAPVT OCTAVVM.

SED cum peccatorum remissio solis præteritis peccatis medeatur, tota vero Christi Ecclesia in suis precibus ipsaque Dominica oratione quoddam aliud bene vivendi adjutorium ad cavendas superandasque peccatorum futurorum tentationes imploret, ad aliam gratiam Christi adacti sunt confitendam. Adjecerunt enim gratuitæ remissioni, *doctrinam & virtutis exemplum*, quod mundo perfectissima conversatione sua exhibuit Christus, & in doctrina Euangelica continetur atque proponitur. Dilucide tradit hoc Augustinus his verbis: *Solent dicere nobis, ut eo Christum ad non peccandum præbuisse adiutorium quia iuste ipse vivendo, iusteque docendo reliquit exemplum.* Et allatis verbis Pelagij quibus dicit, *in omnibus est liberum arbitrium* (hoc est gratia illa creationis quam primo docuit) *æqualiter per naturam, sed in solis Christianis iuvatur à gratia*: mentem eius indagando, & proferendo subnectit: *Iterum quærimus, quæ gratia? Et adhuc poterit respondere lege atque doctrinâ Christianâ.* Cum vero & lex Pelagianis gratia sit eaque Iudæis in adiutorium data, quid sibi vult quod jam in solis Christianis liberum arbitrium à gratia juvari tradit? Audi nodi solutionem totumque gratiæ Pelagianæ mysterium ex Augustino: *Hoc adiutorium legis atque doctrinæ etiam Propheticis fuisse temporibus; adiutorium autem gratiæ quæ proprie gratia nuncupatur, in Christo esse arbitratur exemplo. Quod*, inquit ulterius, *nihilominus ad doctrinam pertinere perspicitis quæ nobis Euangelica demonstratur.* Iudæis enim & peccatoribus secundum ea quæ paulo ante ex Pelagij mente tradidimus, *Non sufficit* amplius *sola lex propter nimiam peccandi consuetudinem nisi Christi accedat non inspiratio charitatis per Spiritum Sanctum, sed intuendum & imitandum in doctrina Euangelica virtutis eius exemplum.* Vnde Iulianus docet: *Incarnationem Christi iustitiæ normam* (hoc est exemplum) *fuisse non primam sed maximam. Quia & antequam Verbum caro fieret, ex ea fide quæ in Deum erat, & in Prophetis, & in multis alijs Sanctis fulsere virtutes. Veniente autem temporum plenitudine exacta in Christo iustitiæ norma resplenduit.* Hæc est ergo proprie gratia Christi, qua juvantur soli Christiani. Nam antiquorum justitiam defendebant *esse potuisse*, ut Augustinus dicit, *per naturam & legem*, tanquam per gratiam illius temporis propriam.

Lib. de grat. Christi c. 2. — *Cap. 31.* — *Aug. lib. de grat. Christi c. 39.* — *Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 401.* — *Ibid.*

Ex quibus & alijs Sancti Doctoris verbis etiam patet, exemplum Christi, atque doctrinam Euangelicam idem omnino gratiæ censeri genus, eo quod exemplum in ipsa doctrina Christi contineatur. Nam quamvis doctrina Christi quam tradebat cum ipse in hoc mundo viveret, & exemplum conversationis ejus manifeste differrent, posteaquam tamen ex hoc mundo ad patriam ivit, exemplum virtutum ejus non amplius oculis hominum, actiones conversationis ejus intuentium, & imitantium objicitur, sed ex doctrina Euangelica per Apostolos, eorumque successores prædicata humano generi innotescit; quamquam & aliâ consideratione exemplum Christi ad doctrinam referunt, nempe quia exemplum cum doctrinæ sit testimonium, quod verbis doctrina præcipit, idem quodammodo vita & factis docet. Quod significat Augustinus in Epistola ad Iulianum: *Quod nobis*, inquit, *in gratia vel adiutorio Dei dicunt, Dominum Christum bene vivendi propositum exemplum, ad eandem doctrinam revocant: quia scilicet ut eius exemplo discimus, quemadmodum vivere debeamus.*

Habentur ibid. c. 35. — *Epist. 143. vers. finem.*

Hanc ergò gratiam tanquam singularissimam supra legem plenis buccis passim Pelagiani inculcant & prædicant. Audi ipsum Hæresiarcham sui dogmatis agentem defensorem; *Nam si ante legem ut diximus* &c. *iustè quidam & sancte vixisse referuntur, quanto magis post illustrationem adventus eius nos id posse credendum est, qui instaurati per Christi gratiam* (nempe remissionis peccatorum) *& in meliorem hominem renati sumus, qui sanguine eius expiati atque mundati ipsiusque exemplo ad perfectionem incitati iustitiæ, meliores illis esse debemus, qui ante legem fuêre: meliores etiam quam fuêre sub lege, dicente Apostolo: Peccatum vobis non dominabitur: non enim estis sub lege sed sub gratia.* Quasi idcircò, ut observat Augustinus, peccatum alijs dominatum fuerit, qui sub lege fuerunt, vel etjamnum sunt, *quia exemplum Christi non habuerunt sive non credunt.* Ostendit hunc eundem sensum clarius in commentarijs in hunc Apostoli locum; *Non estis sub lege sed sub gratia*: ubi interpretando dicit: *gratiam vincendi & doctrinæ*

Lib. de grat. Christi c. 38. — *Rom. 6.* — *Rom. 6.* — *In Comment. ad c. 6. Rom. v. 22.*

prabuit

præbuit exemplum. Et ne quis illam vincendi gratiam intelligeret, quæ à Spiritu Sancto cordibus inspiratur, paulo ante præmuniendo dixerat: *Qui participes sunt gratiæ Christi, didicerint quemadmodum oporteat vincere passiones & Deum diligere & proximum.* Quas passiones ad peccata concitantes alibi vocat *occasiones peccatorum.* Liberatos enim nos esse docet à peccato per
Ibid. n. 28. Christum, hoc est, *in doctrina & exemplo Christi, qui non solum peccata, sed etiam occasiones auferre docuit delictorum.* Et paulo post: *Nunc autem gratia Spiritus Sancti docti passiones vincere, in carne non sumus: quia mortui sumus legi, quæ doctrinam gratiæ non continet;* scilicet quia lex peccata punit.
In c. 1. Epist. 1. ad Tim. n. 15. Et sine ullo fuco alibi: *Lex justo non est posita, quia Christianis non opus est, qui sunt justificati per Christum: qui didicerunt & occasiones fugere peccatorum. Nam ut quid dicitur, non occides, quibus irasci non permittitur?* Ecce prærogativas doctrinæ Christi supra legem, ut quæ occasiones peccatorum internas passiones ac desideria vitare non docuit, & ideo neque peccatorum insolitam consuetudinem vincere. Consonat sibi
Ibid. n. 39. Pelagius in libris de libero arbitrio: *Quem* (populum sub veteri lege peccantem) *ab hoc consuetudinis malo docet liberandum esse per Christum, qui credentibus sibi, primo omnia per baptismum peccata dimittit: deinde imitatione sui ad perfectam incitat sanctitatem, & vitiorum consuetudinem virtutum vincit exemplo.* In qua loci Apostolici & liberatricis gratiæ expositione, ita sibi Pelagius
In c. 7. Rom. n. 48. placuit, ut diceret in Commentarijs: *Admirabiliter intulit, dicens, gratia Dei per* IESVM *Christum, Dominum nostrum: quia quia Moyses, & naturalis lex non docuit, hac docuit Dominus noster* IESVS *Christus, contemnere mundum, & superare vitia.* Unde definitiua Pelagij sententia:
In c. 2. Colos. n. 6. *Exemplum Christi in nobis sufficit ad vitam etiamsi aliquid interim minus scientiæ habeat.*

Tanti vero fecit hoc suum de exemplo Christi doctrinàque commentum, ut pleraque quæ Scriptura singularissimæ Christi gratiæ tribuit, ad illa detorqueat. Quid enim illo
2. Cor. 5. n. 32. loco clarius: *Qui nos reconciliavit sibi per Christum?* Hoc tamen illo authore non est factum nisi *per Christi doctrinam pariter & exemplum:* Sic enim & Christum *ab ira ventura nos eripuisse* tradit, *dimittendo* scilicet *peccata, doctrinâ suâ & exemplo.* Quid illo ad asserendam veram victricemque gratiam luculentius? *Deo gratias qui dedit nobis victoriam per Dominum &c.* Hanc tamen non dedit nisi voluntates nostras infirmas *cruce & exemplo destruendo.* Quid illo pro ista occul-
In c. 15. 1. ad Cor. n. 92. ta Christi gratia efficacius: *Ministratur à nobis Spiritu Dei vivi in tabulis cordis carnalibus?* Hoc ta-
In c. 3. 2. Cor. n. 7. men illo delirante fit quia *non quasi absentes* (uti Iudæi) *tabulis scriptis, sed præsentes per auditum Domini verba corde suscepimus.* Quid illo ad comprobandum bonæ operationis gratiam notius: *Qui cœpit in vobis opus bonum perficiat?* At ille, *cœ-*
Ad Philipp. 1. n. 11. & 12. *pit,* inquit, *doctrinam sive gratiam scientiæ largiendo: perficiet perficiendo quod docti fuerint ut doceant.* Quid denique illo loco pro gratia Christi cor-
8. ad Rom. n. 25. dibus dominante firmius, *qui Spiritu Dei aguntur hi sunt filij Dei?* Hoc tamen *ad doctrinam spiritus* juxta cuius præscriptum vivunt, & ad *gubernationem* ejus, quam scilicet confert scientia, ab illo detorquetur. Sic enim putat etiam dari ipsam fidem à Deo, *quia si non venisset* In c. 1. Philipp. n. 17.
Christus, & docuisset, non utique crederemus. Adiuvasse vero, confirmare, ipsumque velle in homine operari, *docendo sapientiam, & intellectum gratiarum tribuendo.* In hac gratiæ confessione, Pelagij quoque discipuli in finem usque mordicus perstitere. Nam Iulianus quia Christum ad hanc gratiam mundo impertiendam venisse sentiret, hinc probat Deum ejusdem atque nos naturæ debere esse participem: *Non potuit,* inquit, *exemplum dare natura dissimilis.* Et in ultimo Lib. 5. cont. Iul. c. 15.
plane opere paulo ante mortem Divi Augustini exarato in eadem persistit sententia: *Non* Lib. 2. oper imperf. cont. Iul. f. 359.
proemia virtutis meretur, nisi qui ad ea, post incarnationem tamen Christi, sanctitatis eius imitatione contenderit. Quod occultum virus hæreseos Pelagianæ Augustinus esse dicit, eo quod vellent, Fol. 351.
gratiam Christi in exemplo eius esse non in dono eius. Vigilanter tamen addebant, *Post incarnationem Christi,* propter antiquos scilicet, *quos sine gratia Christi dicitis fuisse iustos,* dicit exponendo Augustinus. *eo quod non habuerint eius exemplum.* Hoc ergo est quod alibi Iulianus dicit, quod *incarnatio* Fol. 401.
Christi iustitiæ fuit norma (hoc est exemplum) *non prima sed maxima:* quia tametsi & Prophetæ & Patriarchæ ex natura & lege juste vixerint, *exacta tamen in Christo iustitiæ forma resplenduit.*

Ex quibus arbitror manifestum est hac doctrinæ Christianæ atq; exempli cõmendatione Christianis auribus tantummodo ludificatos esse, nec aliam, efficacioremve revera gratiam attulisse quam *legem.* Neque enim idcirco ad bene vivendum insufficiens atque infirma lex, quia est lex; hoc est quia facienda cavendaque jubet ac vetat, sed quia docendo tantum hoc præstat, ut facienda cavendaque noverimus, non etjam ut cognita faciamus atque caveamus. Quo sane nihil amplius præstat doctrina illa Christi, & quod in ea continetur exemplum ejus. Forinsecus enim haud secus ac lex auribus insonat, non intrinsecus tangit aut immutat cor. Ex quo fit ut revera etjam hoc ad primum Pelagianismi statum, quo solus homo per liberum arbitrium naturaliter inditum omnia mandata perficere, & perfectionem assequi dicitur, per ambages tandem redeatur. Per prædicationem enim exempli Lib. de gratia Christi
Christi, doctrinæque Euangelicæ *tanquam via,* ut Augustinus notat, *demonstratur* nobis, *quà* c. 41.
ambulare debeamus, ut iam viribus liberi arbitrij nullo alterius adiutorio indigentes, sufficiamus nobis, nec deficiamus in via. Et Iulianam Demetriadis matrem instruens, Pelagium docet in natura, in doctrina, & revelatione scientiæ gratiam constituere; *ad habendam vero,* inquit, *voluntatem bonam, ubi est hoc ipsum quod iuste vivamus* & ubi propriè vis potestatis operantis & mandata facientis exeritur & ostenditur, *nolunt nos divinitus adiuvari, sed nos ipsos dicunt ad ista sufficere.* Epist. 143.

Varijs

Varijs nominibus gratiam legis & doctrinæ prædicant. Vbi de revelatione ſapientiæ, oculorum apertione, præmij promiſſione, inſidiarum detectione, cœleſti illuminatione, ſuaſione, ſcientia.

CAPVT NONVM.

A QVAPROPTER ut hunc ſcopum fugere, neque ſolam *legis* nudæque doctrinæ gratiam prædicare videantur, doctrinæ generaliter acceptæ latitudine & nominum quibus eam efferunt varietate, tenebras imperitis offundere conantur; ut quoquo modo inimici gratiæ, ſub larva gratiæ deliteſcant. *Lib. 4. ad Bonif. c. 11.* *Gratiam*, ait Sanctus Doctor, *diverſis locutionibus Pelagiani nolunt niſi legem videri ut videlicet non ad faciendum quod cognoverimus, ſed ad agnoſcendum quid faciamus nos Deus adjuvare credatur.* Quanta hoc fecerint verſutia, perſpicaciſſimus ille omnium anfractuum Pelagianorum inveſtigator prodit: *Lib. 4 ad Bonif. c. 5.* *Nunquam iſti inimici gratiæ, ad eandem gratiam vehementius oppugnandam occultiores moliuntur inſidias, quam ubi legem laudant, quæ ſine dubitatione laudanda eſt. Legem quippe diverſis locutionibus & varietate verborum in omnibus diſputationibus ſuis volunt intelligi gratiã.* B Quod nullis opportunius quam ipſius hæreſiarchæ clareſcet verbis quę in ultimo ſuo cõſignavit opere quod pro libero cõſcripſit arbitrio. Ad hoc enim tanquam ad accuratiſſimũ gratię Patrocinium vult Pelagius eſſe recurrendũ; ex quo *agnoſcent*, inquit, *Lib. de grat. Chriſti c. 41.* *quam inique nos negat out gratia infamiare geſtierunt, qui per totum pæne ipſius textum operis, perfectè atque integrè & liberum arbitrium confitemur & gratiam.* Itaque ut gratiam explicaret; quam in auxilium hominis ſubminiſtrat Deus: *Quam*, inquit, *nos non, ut tu putas, in lege tantummodo, ſed & in Dei eſſe adjutorio confitemur.* Qua exſpectatione ſuſpenſis quid addiderit intuemini, *Ibid.* *adjuvat enim nos per doctrinam & revelationem ſuam dum cordis noſtri oculos aperit: dum nobis ne præſentibus occupemur futura demonſtrat, dum diaboli pandit inſidias, dum nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœleſtis illuminat.* Et quod in alio adjicit loco: *Ibid. c. 10.* *Deum nobis ſuadet, omne quod bonum eſt.* Hic multipliciter gratiæ adjutorium ſupra legem inſinuat vocans eam C *doctrinam & revelationem* Dei; oculorum cordis *apertionem*; *demonſtrationem futurorum*; *apertionem diabolicarum inſidiarum*; *gratiæ cœleſtis illuminationem*, *ſuaſionem* ut aliquid aliud quam legem commendare videretur.

Per doctrinam autem & revelationem intelligit non tantum eam qua veritas in auribus prædicatur foris, ſed etjam intus animo Spiritu Sancto revelante manifeſtatur. Hoc enim ſignificat illa verba quibus *nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœleſtis illuminari* tradit. Hoc item illa: quibus *cordis noſtri oculos aperiri* dicit, adeoque doctrinam Dei nobis *revelari*. Nam tanquam exemplum *revelationis ſapientiæ*, ſicut eam paulò inferius nuncupat, profert *Cap. 10.* ſtatim Sanctus Auguſtinus illam altiſſimam revelationem quæ Sancto Paulo data fuit. *Ibid. c. 11.* Hæc autem ſine dubio intus non foris facta eſt, Deo intrinſecus manifeſtante veritatem. Quod quia nequaquam ad bene vivendum ſufficit, niſi intus ſimul etjam affectus ipſos voluntatis operetur, hinc intra Pelagianam illam opinionem refellendo dicit: *Lib. de grat. Chriſti c. 24.* *Intueantur atque fateantur, non lege atque doctrina inſonante forinſecus, ſed interna atque occulta mirabili ac ineffabili poteſtate operari Deum in cordibus hominum non ſolum veras revelationes* (quemadmodum ſcilicet Pelagiani putabant fieri atque eſſe ſatis) *ſed etiam bonas voluntates.* Denique idem iſtud ſine ulla ambiguitatis nebula ſignificat, quando Pelagium opinari dicit ipſas orationes, *ne intremus in tentationem*, eſſe adhibitas, *ut nobis aperiatur intelligentia veritatis ubi diſcamus quid* *Epiſt. 143.* B *facere debeamus.* Item, *ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiatur*; *Ibid. c. 42.* atque ita gratiam in lege atque doctrina conſtituere, ut eam fateatur *nobis etiam Sancto Spiritu revelari*. Dicendo namque, *etiam divina revelatione*; *etiam Sancto Spiritu*, manifeſtè revelationem illam tanquam internam, opponit externę quæ ab homine forinſecus fieri poteſt. Hinc Pelagius exponens in Commentarijs illud Apoſtoli: *Nobis autem revelavit Deus per Spiritum ſuum*: *In c. 2. 1. ad Cor. n. 12.* *Nobis*, inquit, *qui fide meruimus Spiritum Dei accipere, qui nobis voluntatem eius oſtendit.* Et paulò poſt, *ſenſum Domini qui eſt in viris ſpiritualibus ſine Spiritu Dei neminem cognoviſſe* dicit: *n. 27.* Quæ internam ſpiritus manifeſtationem indicant: Sicut & illa; quod divitias gratiæ in omni ſapientia ſuperabundaſſe in nobis tradit, *quia tantam nobis ſapientiam donaverit, ut voluntatis eius occulta myſteria noſceremus.* *In c. 1. Epheſ. n. 19.* Et quod bonum opus in nobis Deum cœpiſſe confirmat, *doctrinam ſive* *1. Philipp. n. 11.* C *gratiam ſcientiæ largiendo*. Hoc eſt ergò primum gratiæ Pelagianæ munus *oculorum cordis apertio*, hoc eſt *doctrinæ* non ſolum externa ſed etjam interna revelatio.

Alterum eſt, quod Deus per gratiam *futura demonſtrat*; quo verbo cœleſtis præmij ſive *beatitudinis promiſſionem* intelligendam cupit. Quod clarius in alio ejuſdem operis loco ſignificat, ubi velle hominis à Deo fieri dicit, dum nos terrenis cupiditatibus deditos *futuræ gloriæ magnitudine, & præmiorum pollicitatione ſuccendit.* *Lib. de grat. Chriſti c. 10.* Expreſſit hoc breviter Auguſtinus quando Pelagianos arbitrari aſſerit, Deum per ſuam legem atque doctrinam adjuvare *ut diſcamus quæ facere & quæ ſperare debeamus.* *Lib. de Hæreſibus, Hæreſ. 88.*

Quorum

Quorum alterum præsentis vitæ laborem, A alterum futuræ præmium respicit. Inculcat hanc *promissionis* gratiam circa quam versatur,
Epist. ad Demet. late creberrimè diligentissimeque Pelagius; non solùm futuræ gloriæ intuitu acerrimè excitando, sed etjam eam tamquam præcipuam Spiritus Sancti gratiam & adjutorium commen-
In c.8. Rom. n. 43. dando. *Spiritus*, inquit, *in commentariis, secundum hanc spem adjuvat ut non terrena sed cœlestia possideamus; infirma enim est nostra possibilitas nisi doctrina spiritus adjuvetur*, præmium scilicet promittendo docentis. Quid quod ipsum *Spiritum Sanctum* hac gloriæ cœlestis ostensione secundum Apostolum *nobis dari* tradit, *& charitatem Dei diffusam esse in cordibus nostris*?
In c.5. Rom. n. 5. *Quomodo nos*, inquit in illum locum, *Deus diligat, ex hoc cognoscimus quia non solum nobis per Filij sui mortem peccata dimisit, sed & Spiritum Sanctum nobis dedit, qui jam ostendat gloriam futurorum.* Vbi quod jam à Spiritu Sancto futurorum gloriam B ostendi dicit, emphaticè dictum puto, ut etjam illam esse propriam Christi gratiam innuatur, sive quatenus cœlestem beatitudinem in Testamento novo, non terrenam carnalemque ut in veteri, suis dilectoribus pollicetur, sive quatenus eam Christus ipse omnibus omnium ætatum Sanctis reipsa in fine largietur. Huc enim respicere videtur Iulianus, cum Christi gratiam ac medicinam efferens, in eo
Lib. 2. oper. imperf. cont. Iul. f. 360. illam eluxisse confirmat, quod *& crimina voluntatis ignovit; & sui imitatione, qui erat virtutum forma & norma correctis, gloriam beatæ æternitatis indulsit.* Quam suam opinionem apertius ali-
Ibid. f. 401. bi tradit: *Veniente temporum plenitudine, exacta in Christo justitiæ norma resplenduit; & qui prædictus fuerat Pater futuri seculi tam præcedentium Sanctorum, quam etiam sequentium remunerator enituit.*

Tertium gratiæ munus ac nomen est quod C *diaboli pandit insidias*; quartum, quod *nos multiformi & ineffabili dono gratiæ cœlestis illuminat*; quintum, quod *nobis suadet omne quod bonum est.* Quibus alia æquipollentia subinde occurrunt: sed non ferè nisi in libris qui vel à Iuliano vel à Pelagio post damnationem hæresis in Synodo Palæstina conscripti sunt. Eos namque qui
Lib. de gestis Pelag. c. 14 gratiam Dei dicerent *in libero arbitrio esse vel in lege atque doctrina*, Pelagius in isto Concilio ne à Catholicis judicibus damnaretur propria voce damnaverat. Hac igitur excogitata nominum varietate significationem legis, ac doctrinæ versando latere volunt, & caliginem
Aug. lib. de grat. Christi c. 9. quandam intelligentiæ lectoris offundere, ne amplius solam legis atque doctrinæ gratiam attulisse videantur. Sed revera merus illusionis fucus est. Nam sive gratiam, voces revelationem, sive oculorum cordis apertionem, sive futurorum demonstrationem, sive gloriæ ostensionem, sive præmiorum pollicitationem, sive insidiarum detectionem, sive gratiæ cœ- D lestis illuminationem, sive denique suasionem, non aliud sanè commendatur Dei adjutorium, quam quo adjuvet, ut divina præcepta facienda, & promissa appetenda & pericula fugienda discamus; non quo adjuvet ut ea quæ didicimus faciamus. Hoc est ergò Dei gratiam ponere in lege atque doctrina. Nam in lege atque doctrina Sanctarum Scripturarum præsertim Evangelicæ, cordis nostri oculi per mysteriorum cœlestium prædicationem aperiuntur, & diaboli multiplices panduntur insidiæ & cœlestis cognitionis dono illuminamur. In ea Dei lege atque doctrina ut rectè Augustinus observat, *Futuræ gloriæ & præmiorum pronuntiatur magnitudo. Ad doctrinam pertinet* Lib. de grat. Christi c. 10. *etiam quod sapientia revelatur; ad doctrinam pertinet cum suadetur omne quod bonum est. Et si inter docere & suadere vel potius exhortari distare aliquid videtur, etiam hoc tamen doctrinæ generalitate concluditur, quæ quibuscumque sermonibus vel litteris continetur. Nam & Sanctæ Scripturæ docent*, inquit, *& exhortantur, & potest esse in docendo, & exhortando etiam hominis operatio.* Neque quicquam refert ad gratiæ illius hoc est ad legis doctrinæque diversitatem, sive foris in auribus sive intus in intellectu docendo operetur Deus. Vtrovis enim modo doctrina suggeratur veritatis orietur non dilectio sed cognitio. Cognitio autem sive scientia est proprius effectus doctrinæ ac legis. *Hoc est ergo*, ut Augustinus Ibid. c. 7. dicit, *gratiam Dei ponere in lege atque doctrina*; sive voce per aures, sive scripto per oculos, sive pictis per imaginationem phantasmatibus, sive denique ipsa intus lucescente sine imaginibus veritate illa doctrina ad intelligentiam transeat. Finis enim doctrinæ est non ut doceatur tantum, sed ut intelligendo scientia consequatur. Vnde gratia Pelagiana sæpe nomine scientiæ exprimitur. *Cœpit Deus in vobis opus bonum, doctrinam, sive gratiam scientiæ largiendo* inquit Pelagius. Et Augustinus: *Cum* In Comment c. 1. ad Philipp. n. 11. *scientiam legis ex Deo nobis esse fateantur, Pelagiani, charitatem ex nobis ipsis volunt.* Nempe homine Lib. de grat. & lib. arb. c. 23. seipsum in charitatis actum promovente, postquam, quod diligendum sit, Deo docente atque illuminante didicerit. Et alibi Pelagium docere tradit: *Quod nos ita condiderit* Epist. 143. *Deus, ut ultra, præter quod nobis revelet scientiam nihil nos adjuvet, ut ea quæ facienda discendo novimus, etiam diligendo faciamus, naturam atque doctrinam definientes tantummodo esse gratiam Dei.* Vnde præclara illa gratiarum actio, quam Pelagius pro accepta charitate offert Deo: *Gratias ago Deo meo, qui*, inquit, *nos talem in* Comment. in c. 1. Epist. 2. Tim. n. 5. *alterutrum docuit charitatem.*

Pro hac ergò gratia legis atque doctrinæ sic explicatæ, hoc est pro gratia sciendi, non pro viribus diligendi & faciendi Pelagiani Deum etjam orandum esse decernunt. De Celestio Augustinus dicit ex ejus scriptis diligenter inspectis adverti posse, *Non eum ponere* Lib. de grat. Christi c. 30. *Dei gratiam præter naturale arbitrium voluntatis, nisi in lege atque doctrina, ita ut ipsas quoque orationes ad hoc asserat necessarias, ut ostendatur homini quod concupiscat & diligat.* Pelagium verò qui diligentissimè sese explicare ac purgare nititur ita gratiam fateri dicit; *Vt nullo modo à verbo-* Ibid. c. 41. *rum ambiguitate discedat, quam discipulis suis sic posset exponere ut nullum auxilium gratiæ credant, nisi in lege atque doctrina, ita ut ipsas quoque orationes*

ut in

A *Et in scriptis suis apertissimè affirmat ad nihil aliud adhibendas opinetur, nisi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiatur.* Hoc enim sensu eos orasse ne *intremus in tentationem*, quatenus pulsantibus nobis *aperiatur intelligentia veritatis, ubi discamus quid facere debeamus*, idem testatur Augustinus. (Epist. 143.) Atque ista quidem de gratia naturæ, liberi arbitrij, legis, atque doctrinæ, remissionis peccatorum & exempli Christi dicta sufficiant in quibus commendandis hæresis Pelagiana magnopere occupata est. Nunc ulterius quid de vera illa internaque gratia Christi senserint, quæ à Divo Augustino defenditur, & in Catholica Ecclesia concinentibus undique Scripturarum Sanctarum testimonijs prædicatur, paulò diligentius quantum gratiæ author dederit, indagandum est. Et primò quidem discutiendum est quid senserint de illa gratia quæ ad singulos actus juxta doctrinam orthodoxam datur, ac necessaria est.

Negant Pelagiani gratiam Dei, & adjutorium ad singulos actus dari: Quo tacitè duo Christianæ doctrinæ capita convellunt.

CAPUT DECIMUM.

A ITAQUE isti dogmati, quo gratiam naturæ, legis, atque doctrinæ defendunt, aliud arctissime copulatum est: *Gratiam Dei non ad singulos actus dari.* Hoc istis verbis Pelagio coram judicibus Palæstinis objectum est: (Lib. de gestis Pelag. c. 14 & 35.) *In tertio capitulo scripsisse Celestium gratiam Dei & adjutorium, non ad singulos actus dari sed in libero arbitrio esse, vel in lege atque doctrina.* Qua oppositione seu adversandi particula significatur adjutorium liberi arbitrij legis atque doctrinæ nullo modo illam gratiam esse posse, quæ ad singulos actus datur. Negavit istam doctrinam suam esse Pelagius, planisque verbis anathematizavit (Ibid.) *eos qui sic tenent.* Posteaquam verò Pelagiana hæresis cum suis authoribus à Papa Zozymo & Concilijs Africanis convicta esset atque damnata à Piniano atque à Melania, de sua fide interrogatus accuratius sic professus est: (Lib. de grat. Christi c. 2) *Anathematizo qui vel sentit vel dicit, gratiam Dei qua Christus venit in* B *hunc mundum peccatores salvos facere, non solum per singulas horas aut per singula momenta sed etiam per singulos actus nostros non esse necessariam: & qui hanc conantur auferre pœnas sortiuntur æternas.* Quis non putaret ejus hac de re omnes tergiversationes esse conjunctas? Sed in libris quos edidit pro libero arbitrio, quorum mentionem facit in Epistola quam ad Innocentium Romam misit, (Ibid. cap. 3.) *nihil aliud sentire monstratur*, inquit Augustinus, *quam id quod* in Palæstina Synodo *damnasse videbatur.* Ita enim ibi disputat ut debeamus habere etjam ista ejus verba suspecta. Etenim duo sunt quæ istis verbis tanquam Catholicæ veritati contraria simul damnasse videri voluit, eos damnando qui dicerent *gratiam Dei non ad singulos actus dari.* Unum est, quod gratia Dei non daretur tunc, seu illo ipso tempore, cum singuli actus ab homine fiunt; alterum, quod gratia Dei non ad singulos ipsos actus, sed ad naturalem tan- C tum possibilitatem adjuvandam detur: Quorum contraria Catholici illis paucis optimeq; libratis verbis asserunt cum dicunt; *gratiam Dei ad singulos actus dari*; ut suo loco demonstrabitur.

A Pelagius igitur neutrum sincerè, ut facere debebat anathematizando damnavit. Non primum: nam hoc ipso quo in sola legis atque doctrinæ gratia, vel etjam remissionis asserenda perstitit, reipsa negat tunc adjutorium Dei tribui cum singuli actus fiunt, quantumcumque gratiam ad singulas horas, momenta actusque necessariam esse fateatur. Nam remissio peccatorum semel in baptismo data est, nec ad singulos actus aut momenta repetitur. Lex etjam atque doctrina cum semel hominis animum imbuendo fugaverit ignorantiam non ad singulos actus iterari debet. Non igitur ista tria illud adjutorium esse possunt, quod secundùm Catholicam fidem in precibus Ecclesiæ manifestatam ad singulos actus datur, sed ad multos actus illa semel data sufficiunt. Neque satis est si dixerimus remissionem peccati semel datam: legem item, B doctrinamque semel prædicatam animoque susceptam ad singulos actus posse roborando hominem dirigendove concurrere. Non enim ille Catholicæ doctrinæ sensus est, sed novam distinctamque gratiam quæ precibus impetrari solet, atque ante data nondum fuerat, ad singulos actus esse necessariam. Hunc enim illius doctrinæ sensum tanquam indubitatum cum Pelagius intelligeret, etjam remissionis ac doctrinæ gratiam eo detorquere nitebatur, ut novi aliquid homini ad actus singulos conferretur. Quod quo sensu fieret, vel fieri posset à Pelagio, de singulis ostendit Augustinus. De gratia remissionis quidem, dicendo; (Lib. de grat. Christi. c. 2.) *Ideò eam per singulas horas, per singula momenta, & per actus singulos necessariam, ut semper in memoria retinentes & reminiscentes dimissa nobis esse peccata, non peccemus ulterius, adjuti non aliqua subministratione virtutis, sed viribus propriæ voluntatis, quid sibi remissione peccatorum præstitum fuerit* C PER ACTUS SINGULOS RECORDANTIS. De gratia verò legis doctrinæ Christianæ; qua & Christi exemplum comprehenditur: *Possunt*, inquit, *etiam ad hoc ista verba coaptare, ut dicant per singula momenta, per singulos actus necessariam nobis esse hujusmodi gratiam, id est,* (Ibid.)

ut in

ut in omni conversatione nostra imitemur Dominicæ conversationis exemplum. Et alio in loco cum Pelagius nos in omnibus bonis operibus *divino semper auxilio adjuvari fateretur: Si quæras, inquit, ubi dicat, SEMPER, poterit respondere, quia dictum est, Et in lege ejus meditabitur die ac nocte.* (Cap. 31.) Vides, arbitror, singula Pelagij suffugia, quibus gratiam Dei ad singulos actus exponit dari, eo nimirum tendere, ut aliquid non habituale & permanens singulis operibus ostendatur influere, ut de habituali gratia à nonnullis dici solet; sed remissionis per singulos actus recordationem, exempli Dominici in omni conversatione nostra intuitum, Legis Domini meditationem die ac nocte. Novum scilicet aliquid indicat & actuale, quod non nisi cum singuli actus eliciuntur per illas gratias Pelagianas detur.

Neque tamen minus sincerè etiam illud alterum de sola naturali possibilitate non ipsis actibus singulis per gratiam adjuvandis ut Catholica doctrina tenet, anathematizando Pelagius revocavit. Nam in postremo opere quod pro liberi arbitrij defensione scriptum diximus, solam possibilitatem non actus singulos Dei gratia adjuvari, apertè profitetur & accuratè docet. Cùm enim tria illa, *Posse* justum esse seu rectè vivere, *Velle* atque *Esse* distinxisset; & *Posse* in natura quam Deus dedit, *Velle*, in arbitrio, *Esse* in effectu seu in opere ipso collocasset, ita videlicet ut primum ad solum Deum, duo vero reliqua ad ipsum hominem referrentur, tandem inferendo colligit: *Ergo in voluntate & opere bono laus hominis est; imo & hominis & Dei qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adjuvat semper auxilio.* (Lib. de grat. Christi c. 4.) Et paulo inferius: *Et ut generaliter universa complectar, quod possumus omne bonum facere, dicere, cogitare, illius est qui hoc posse donavit, qui hoc posse adjuvat, quod vero bene vel agimus vel loquimur vel cogitamus nostrum est.* (Ibid.) Ecce adjutorium solius *possibilitatis* in officina Pelagiana fabricatum, non *voluntatis aut operis*, quod in Catholica Ecclesia commendari solet. Sic enim accepit ea Pelagij verba, sic explicuit sententiam ejus Augustinus: *Cum tria Pelagius constituat atque distinguat quibus mandata divina dicit impleri, possibilitatem, voluntatem & actionem: possibilitatem scilicet qua potest homo esse justus*, hoc est justum opus facere, *Voluntatem qua vult esse justus, Actionem qua justus est; horum trium primum, id est possibilitatem, datam confitetur a creatore naturæ, nec esse in nostra potestate, sed eam nos habere, etiamsi nolimus: Duo vero reliqua, id est, voluntatem & actionem nostra esse asserit, atque ita nobis tribuit ut non nisi a nobis esse contendat. Denique gratia Dei non ista duo quæ nostra omnino vult esse, id est, voluntatem & actionem; sed illam quæ in potestate nostra non est, & nobis ex Deo est, id est, possibilitatem perhibet adjuvari; tanquam illa quæ nostra sunt, id est, voluntas & actio tam sint valentia ad declinandum a malo & faciendum bonum ut divino adjutorio non indigeant: illud vero quod nobis ex Deo est, hoc est, possibilitas tam sit invalidum ut semper gratiæ adjuvetur auxilio.* (Lib. de grat. Christi c. 3.) Et iterum paulò post inter posita Pelagij verba: *Possibilitatem, inquit, voluntatem, actionem, tanta subtilitate curavit distinguere, ut quando cumque legimus vel audimus divinæ gratiæ adjutorium confiteri sive in lege atque doctrina, sive ubilibet constituat, sciamus quid loquatur, nec erremus, aliter eum intelligendo quam sentit. Scire quippe debemus quod nec voluntatem nostram nec actionem divino adjuvari credit auxilio, sed solam possibilitatem voluntatis atque operis; quam solam in his tribus nos habere affirmat ex Deo: tanquam hoc sit infirmum quod ipse Deus posuit in natura; cætera vero duo quæ nostra esse voluit ita sint firma & fortia & sibi sufficientia, ut nullo indigeant ejus auxilio: & ideo non adjuvet ut velimus, non adjuvet ut agamus, sed tantummodo adjuvet ut velle & agere valeamus.* (Ibid. c. 5.) Ecce totum sensum Pelagij Augustini verbis diligenter expressum quem & paulo ante initio libri ac tandem in fine, ut omnis dubitationis nebula abstergatur ab eodem in eandem planè sententiam latè deductum videre licet. (Cap 3. & 41. & 47.)

Quid sit adjutorium possibilitatis, & adjutorium voluntatis & actionis: & quatuor utriusque differentiæ.

CAPVT XI.

QVID autem inter adjutorium possibilitatis & adjutorium voluntatis atque actionis sit discriminis operæ pretium est paulo diligentius discutere, ut Pelagianorum sententia accuratius intelligatur.

Adjutorium Possibilitatis, sicut nomen ipsum præ se fert, non est aliud quam adjutorium quo possibilitas, ut Pelagius loqui solet, hoc est potentia adjuvatur & roboratur, ut vel omninò possit, vel facilius possit velle vel agere. Datur enim ut sit quoddam supplementum potentiæ non satis instructæ in actu primo ad agendum. Claré designant hoc verba tum Pelagij tum Augustini superiori capite allegata.

Adjutorium voluntatis & actionis est illud, quo ipsa voluntas, hoc est volitio, & actio ita juvantur seu promoventur ut in actu secundo fiant. Nam Augustinus illud auxilium ita solet exprimere ut dicat esse auxilium quo fit, *ut velimus & agamus*: non quasi tantum eo fine adhiberetur, ut voluntas & actio consequantur, sed quia per illud fit ut reipsa consequantur. Ita videlicet ut ista particula (reipsa) non significet finem tantum sed effectum. Nam etjam adjutorium possibilitatis eo fine adhibetur ut velimus & agamus sicut & ipsa possibilitas

bilitas eo fine homini data est. Unde Sanctus A Augustinus Pelagii sensum exponens: *Et vero, inquit, non adjuvet ut velimus, non adjuvet ut agamus, sed tantummodo adjuvet ut velle & agere valeamus.* Et statim explicans quid per adjutorium *ut velimus & agamus* intelligat, Apostolicum locum citat: *Deus est qui operatur in vobis & velle & perficere*, id est, inquit, *& velle & operari, Deum in vobis operari.* Et paulo post vocat illud, gratiam *qua Deus donat atque adjuvat ut agamus*, hoc est donat atque adjuvat ipsum agere. Et paulo superius per illud nos *divinitus adjuvari* dicit, *non tantum in eo quod operamur ipsi, sed etiam in eo quod operamur.* & sine ulla caliginis nebula in fine libri dicit per illud adjutorium, *ipsam quoque voluntatem seu volitionem & actionem, id est, ut bene velimus & agamus quae non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit, divinitus adjuvari.*

Lib. de grat. Christi c. 5.
Ibid.
Cap. 8.
Cap. 5.
Cap. 47.

Ex his nascitur & patescit multiplex utriusque adjutorii differentia. Prima est quod adjutorium possibilitatis, sit adjutorium *actus primi*, adjutorium voluntatis & actionis, sit adjutorium *actus secundi*. Illud enim facit ut potentia in actu primo potens fiat, & ad volendum agendumque habilis & præparata: hoc vero, ut in actu secundo velit atque agat. B

Secunda differentia ex prima consequitur quod adjutorium possibilitatis indeterminatum est ad velle & non velle, ad agere & non agere: adjutorium voluntatis & actionis nunquam à voluntate atque actione separatum est. Tetigit hanc differentiam Augustinus: *Si consentit, inquit, nobis non solam possibilitatem in homine etiamsi nec velit nec agat bene, sed ipsam quoque voluntatem atque actionem, id est, ut bene velimus & bene agamus, quæ non sunt in homine nisi quando bene vult & bene agit divinitus adjuvari &c.* Ubi quod Augustinus possibilitatem adjuvari dicit, *etiamsi nec velit nec agat bene*, significat etiam fieri posse, ut etiamsi homo velit & agat bene, non tamen propterea voluntas & actio, sed sola possibilitas adjuvetur. C Neque enim existimandum est adjutorium illud, quod possibilitatis, adeoque solius possibilitatis dicimus, ita ab omni voluntate & actione semper manere separatum, sicut adjutorium voluntatis & actionis semper cum voluntate & actione conjunctum est; ut quid enim possibilitatem adjuvaret, si nunquam possibilitas adjuta ad voluntatem actionemve pertineret atque in illas influeret? Sicut igitur ipsa possibilitas ad agendum & non agendum sese indifferenter habet, neque enim desinit esse nuda possibilitas, etiamsi per illam homo velit aut agat, ita & possibilitatis illius adjutorium utpote quod eandem prorsus rationem respectu voluntatis & actionis obtinet, quam ipsa possibilitas in cujus supplementum datur. Hinc apertis verbis fatetur Pelagius & constanter docet, D adjutorium illud possibilitatis etiam in voluntatem & actionem quando reipsa consequuntur influere, quia idcirco etiam in Deum possibilitatis & adjutorii illius largitorem referendæ sint. *Ergo*, inquit, *in voluntate & opere bono laus hominis est, imo & hominis & Dei qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adjuvat semper auxilio.* Ecce voluntatem & actionem etiam ad Deum refert, quia possibilitas eaque adjuta, quæ scilicet voluntatis & actionis efficiens causa fuit, Deum auctorem habet: tametsi simul etiam ad hominem qui voluit atque egit referatur. Sicut ergo nemo sanæ mentis sic aberravit unquam, ut putaret, possibilitates seu potentias operantes, sic etiam potentias ut vel nunquam operari possent, vel quando operantur, potentiæ esse desinant, & actus fiant: ita nec Pelagiani tam stolide delirarunt, ut adjutorium possibilitatis nunquam ad agendum applicari posse sentirent: verum applicaretur ad agendum non jam etiam solius possibilitatis adjutorium, sed voluntatis & actionis. Verum sive illo voluntas ad volendum agendumque uteretur, sive non uteretur pro libertate sua, perinde semper illud adjutorium solius possibilitatis permanere crediderant, sicut ipsa possibilitas quam complebat, semper manet in agendo cessandoque possibilitas. Quo sane modo revera de natura adjutorii possibilitatis ratiocinandum est.

Lib. de grat. Christi c. 4.

Discriminis illius ratio est, quod adjutorium possibilitatis, naturam ipsius possibilitatis consequatur. Possibilitas autem seu potentia rationalis est ad volendum & non volendum, ad agendum & non agendum indifferens, adeoque & illius possibilitatis adjutorium. Neque enim naturam possibilitatis mutat, aut cardinibus suis movet è possibilitate suâ ad actum pertrahendo, hoc enim adjutorio voluntatis & actionis proprium est, sed tantum roborat, ut si velit velle vel agere, nihil ex parte possibilitatis desit. Unde etiamsi in infinitum illud adjutorium augeretur, nunquam propterea voluntas vel actio, sed sola volendi agendique possibilitas haberetur. Quod in adjutorio lucis corporeæ respectu oculorum cognitionis & habituum (omnium judicio) est apertissimum. Nam neque lux corporis, quantumvis cum acie videntis influat, ipsam visionem actualem affert, Augustino dicente: *Etiam ut convertamur actu, ipse Deus adjuvat*: QUOD CERTE OCULIS LUX CORPORIS IPSA NON PRÆSTAT: nec scientia agendi atque habitus voluntatem seu volitionem & actionem inferunt, sed facultatem præbent ut facile, si tamen velis, agas, habitibus enim, ut dici solet, multoque magis agendi scientiâ & oculorum luce utimur cum volumus, tametsi quando illis utimur, simul ad voluntatem actionemve cum ipsa possibilitate concurrant. Quod & Augustinus ex mente Pelagii significat, quando ita singula illa adjutoria quæ præterebat, exponit, ut aliquid actuale, quemadmodum superiori capite diximus, ad actus singulos conferre putarentur. Porro quemadmodum possibilitas voluntatis non desinit esse possibilitas etiam quando actu & reipsa operatur, ita nec

Lib. 2. de pec. merit. c. 5.

ita nec

ita nec adjutorium istius possibilitatis esse desinit adjutorium possibilitatis, etsi reipsa influat in opus voluntatis, quod in omnibus Pelagii adjutoriis lege, doctrina, sapientiæ revelatione, peccati remissione, exemplo Christi, indeliberatis voluntatis motibus qui juxta Pelagianos naturaliter ex concione & præmii cœlestis pollicitatione sequebantur, manifestum est. Ista quippe omnia Pelagiana adjutoria, manebant adjutoria possibilitatis naturalis, non minus operante voluntate quam cessante. Imò tunc propriè & genuinè possibilitatem ejus adjuvabant, quando reipsa illis adjutoriis uti sola sua libertate statuebat.

Tertia differentia est, quod adjutorium possibilitatis est simile adjutorio *sine quo non*; adjutorium verò voluntatis atque actionis, adjutorio *quo fit actio*. Exprimit hanc differentiam his nominibus Augustinus, exemplisque declarat. *Ipsa adjutoria* inquit, *distinguenda sunt. Aliud est adjutorium sine quo aliquid non fit, & aliud est adjutorium quo aliquid fit. Nam sine alimentis non possumus vivere, nec tamen cum adfuerint alimenta eis fit, ut vivat, qui mori voluerit. Ergo adjutorium alimentorum est sine quo fit, non quo fit ut vivamus. At verò beatitudo quam non habet homo, cum data fuerit, continuò fit beatus. Adjutorium est enim non solum sine quo non fit, verum etiam quo fit propter quod datur. Quapropter hoc adjutorium & quo fit est & sine quo non fit* &c. In eo verò consistit similitudo, quod sicuti de alimentis, quod est adjutorium SINE QUO NON, Augustinus dicit, quod *non, cum adfuerint alimenta, eis fit, ut vivat qui mori voluerit*; ita adjutorium possibilitatis non est illud quo velit aut agat is qui cessare voluerit, quantumcumque possibilitas adjuvetur ac roboretur: adjutorium verò voluntatis & actionis illud sit, quod qui habuerit, continuò vult atq; agit. Unde alia quoque emergit adjutorii *possibilitatis* & *sine quo non* similitudo, quod sicut cùm aliquis agit cum adjutorio sine quo non, ut cum aliquis volendo comedere alimentis utitur & utendo vivit, non propterea desinit esse adjutorium sine quo non, tametsi per illud actu fiat actio, ita quoq; tametsi adjutoriū possibilitatis vi voluntatis ad agendum applicetur, non propterea naturam suam exuet ut adjutorium possibilitatis esse desinat, atq; in adjutorium voluntatis actionisve mutetur. Nam quamvis tunc ad voluntatem atq; actionem influendo conferat, non tamen adjutoriū possibilitatis est id quod facit ut homo actu velit aut agat, sed nutus liberi arbitrii cujus imperio possibilitas adjuta ex non agente fit agens, & ab actu primo in secundum perducitur, ut in potentia, scientia, habitu, luce, respectu actionum paulò ante declaratum est. In hoc igitur adjutorii illius *sine quo non* & adjutorii *possibilitatis* accurata similitudo est. In uno tamen videri possent differre, quod tamen ad explicandam naturam influxus utriusq; adjutorii nihil facit. Nimirū quod adjutorium *sine quo non* negationē includit, per quam significatur illud esse hujusmodi, ut sine illo nequaquā actio fieri possit: hoc est illud esse adæquate seu universaliter ei necessarium. Adjutorium verò possibilitatis illam necessitatem concurrendi ad actionem nomine suo non includit. Duplex enim dari potest possibilitatis adjutoriū, unum *sine quo non* hoc est, sine quo illud ad quod adjuvat effici non potest: sicut sine navi navigat nemo, nemo sine pedibus graditur, nemo sine luce intuetur, & multa hujusmodi: aliud quo sic adjuvamur, ut etiamsi desit, possit alio modo fieri, propter quod illud requirimus, hoc est, non est adæquate seu non universaliter actioni necessarium, ut tribula ad fruges terendas, Pædagogus ad puerum docendum, medicamentum humana arte confectum ad recipiendam salutem; quæ exempla utriusq; adjutorii à Divo Augustino proferuntur. Ex mente igitur Pelagii adjutoriū illud quo possibilitas bene vivendi adjuvatur respectu hominum sub lege naturæ viventium tale est, ut sine illo per solum liberum arbitrium ac naturam bene velle possent & agere: Nunc verò propter peccandi nolitam consuetudinem tale est, ut *sine illo non* amplius possent bene vivere, peccatorum enim remissio, lex atq; doctrina Christiana ita jam necessaria sunt ut nemo sine illis justitiam possit implere: quemadmodū illa superius fusè declarata sunt. Sed ut dixi, hæc ad naturā influxus utriusq; variandam nihil conferunt. Eodem enim modo, cum possibilitate in actum influunt sive actus sine illo fieri possit sive non, sive adæquatè necessaria sint sive non.

Quarta eaque capitalis differentia est, quæ ex prioribus sequitur atque in illis comprehenditur, & quam maximè omnium Pelagiani urgent & postulant: quod adiutorium possibilitatis arbitrio volūtatis humanæ ita in agendo & non agendo subjectum & attemperatum maneat, ut in ejus nutu pendeat, & quodammodo exspectet voluntatis imperium, quo ad agendum una cum adjutorio illo propellatur vel ab agendo frenetur. Cum enim eadem sit adjutorii illius & possibilitatis ratio, cujus naturæ illud penitus accommodatum atque commensum est, hinc fit ut cum possibilitate sive potentiâ ad actionem vi voluntatis impulsa etiam adjutorium illud impellatur, cum revocata revocetur, nullo quippe modo audire vel ferre possunt Pelagiani ullum adjutorii genus, quod voluntati quodammodo dominetur, aut operetur in ea voluntatem aut actionem, hoc est, ut ex nolente, vel non volente fiat volens: hoc enim soliùs arbitrii seu possibilitatis illius sese ipsam impellentis, quocunque tandem modo adjutæ officium esse statuunt. Audi Iulianum: *Hac igitur voluntas* (id est volitio) *quæ alternatur, originem possibilitatis in libero accepit arbitrio, ipsius verò operis existentiam à se suscipit.* Audi & Celestium: *Nostra est victoria quoniam propriâ voluntate arma suscepimus*, (id est gratia velut armis usi sumus) *sicut è contrario nostrum est quando vincimur, quoniam armari propria voluntate contempsimus*: qua de re multa libro primo diximus, cum de libertatis Pelagianæ natura tractaremus. Audi & ipsum erroris authorem Pelagium

Lib. de Corr. & grat. c. 11

Lib. de gestis Pelag. c. 1.

Lib. 1 oper. imperf. c. 38

gium: *Quasi Deus gratia sua aliquid imperaverit, & non illis quibus imperavit, etiam gratiæ suæ auxilium [illegible] ut quod per liberum homines facere jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.* Audis clarè genus gratiæ quod majorem facilitatem afferat ac robur ut possit, ut cum possibilitate ipsa, scilicet cum homo voluerit quod jubetur facere, simul in actionem & voluntatem influendo concurrat. Hinc illæ passim apud Pelagianos phrases, quod Deus aut gratia *provocet* voluntatem, quod *alliciat*, quod *exspectet*, quod adjutorium libero arbitrio, hoc est naturali illi possibilitati, sive potentiæ *cooperetur*, & hujusmodi: illarum vero phrasium, quibus Deus dicitur *præparare*, hoc est facere voluntatem, *operari velle atque perficere*, hoc est adjuvare ad ipsam voluntatem & actionem [illegible] voces vim gratiæ prædominantis exprimunt, vel magnum inter eos silentium, vel velut fatalem quandam necessitatem, captivitatem, & oppressionem, asserentium detestatio. *Adhortationibus*, inquit Julianus, *exemplis, promissionibus vel muneribus, vel pœnarum* [illegible] *sine* [illegible] *necessitatis* (sic Christianam gratiam passim indigitat) *adjuvatur: & per hæc instituta per dona, non oppressa, sed* [illegible]. Et reprehendens adjutoria quæ Augustinus asserebat, non talia esse debere invidiose contendit, *ut aliquando libertate exclusa vel boni vel mali cuiquam necessitas credatur incumbere*: ut scilicet sentit Augustinus, secundum quem Deus operatur & velle: *verum ut arbitrio libero omne adjutorium cooperetur.* Hoc est ut supra Pelagianos sentire diximus, ut omne adjutorium cum naturali illa arbitrij possibilitate simul in opus influendo cooperetur. Cujusmodi loquendi formulis plenus est Cassianus, cæteriq; Semi-Pelagiani, de quibus aliquid fortassis alibi dicturi sumus.

Lib. 2. oper. imp. [illegible] Lib. 1. 343.

Hinc omnis gratiæ blandientis motus non nisi *occasio* apud Pelagianos voluntatis esse decernitur, qua videlicet, naturalis illa possibilitas provocata pro naturali sua indifferentia utitur, vel non utitur, prout visum fuerit. Nam illum efficacissimum pro vera gratia locum: *Vobis donatum est pro Christo non solum ut in eum credatis*; sic pervertendo exponit Pelagius: *Occasio fidei a Deo donata est, quia si non venisset Christus & docuisset, non utique crederemus.* Et timorem suum prodens ne alioqui illa possibilitatis indifferentia læderetur, *cæterum*, adijcit, *& fidem voluntariam in actibus legimus.* Et Julianus: *Cui cum pœna monstratur & gloria, aut contra commodum aut voluptas, adjutorium, & velut occasio offertur, non necessitas imponitur partis alterius.* Et Cassianus occasionum illarum diligentissimus præco: *Itaque sicut occasionem salutis* [illegible] *Deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasionibus a divinitate concessis* [illegible]. Hæc autem occasio Cassiano est non solum externa exhortatio, sed etjam, ut infra explicat, *ipsa* [illegible] *voluntatis bonæ, quæ a nobis Domino inspirante conceditur*, nempe per inspirationem bonorum motuum [illegible], *aut per se, aut per exhortationem* [illegible] *per necessitatem nos ad salutis attrahit viam: nostrum vero esse* [illegible] *vel* [illegible]. De quibus salutis occasionibus sexcenta exempla in Cassiano occurrunt. Hoc autem occasionis nomen propter plenissimam libertatis indifferentiam, ut ea velut possibilitatis adjutorio ad faciendum malum utatur, vel non utatur, passim etjam concupiscentiæ internis motibus tribuunt. Idem Julianus: *Quæ, concupiscentia, cum pœna* [illegible] id est ut Augustinus exponit ad malum [illegible] *fecit etiam incendia vitavit* [illegible]. *Non ergo pœnalis hæc concupiscentia* [illegible] *peccati, quæ docetur non suo* [illegible] *voluntatis occasio* [illegible] *peccati.* Et Cassianus, cum naturales quosdam iræ, libidinis, ac tristitiæ motus nobis insertos esse docuisset: *Licimus tamen*, inquit, *quædam vitia sine ulla præcedente naturali* OCCASIONE *concrescere, sed solius corruptæ ac malæ voluntatis arbitrio.* Plura phraseos illius exempla supra ex Pelagianorum sensu protulimus: qua idcirco tam studiose uti solent, ut manifestius indicent hujusmodi sive bonis sive malis, sive gratiæ, sive concupiscentiæ, sive internis, sive externis motibus, non voluntatem aut actionem, ut Catholica veritas per Augustinum prædicata docet, sed possibilitatem solam sic affici atque adjuvari, ut illis omnibus plenissima indifferentia ac potestate tanquam nudis rei agendæ vel volendæ OCCASIONIBUS dominetur. Neque enim facile vocabulum aliud excogitari potest, quod magis internorum externorumq; motuum impetum ad infringendam illam indifferentem arbitrij possibilitatem vel ad adjuvandam inserendamque VOLUNTATEM & ACTIONEM extenuet.

Vt Collat. 4. c. 5. & Coll. 3. c. 10 de provocatione p[illegible] inspirationem.

Ad Phillip. 1. In Comment. ibid. n. 37.

Ibid. — Lib. 1. oper. imperf. f. 38 — Collat. 3. c. 12. — Collat. 3. c. 19. — Ibid. f. 101. & d. 102. — Lib. 7. inst. c. 3. & 5. — Supra c. 8.

Indagantur causæ, cur adjutorium *voluntatis* & *actionis* abhorreant, solo auxilio *possibilitatis* contenti. Prima, quia tollitur liberum arbitrium, cum tale adjutorium homini non datur.

CAPUT XII.

DIVERSAS Pelagiani causas sibi confingunt & magnopere exaggerant, cur omnis gratia, sive adjutorium voluntatis & actionis penitus abjiciendum sit: quæ tamen omnes possunt ad tria fere capita revocari.

PRIMA eaque capitalis est, quod dominatrix illa, atque indifferens potestas volendi & nolendi, hoc est libertas hominis per illud adjutorium voluntatis & actionis certissimum interitum pateretur: Per adjutorium possibilitatis non item. Cùm autem necesse sit, ut

hujus-

hujusmodi gratia seu adjutorium vel adsit homini vel desit, ex utroque capite hanc libertatis cladem accidere putant tam ex *absentia* talis adjutorij quam *præsentia*. Pro cujus intelligentia opinionis, memoria repetendum est id quod initio libri secundi fusissime demonstravimus, libertatem hominis in Pelagianorum sensu; atq doctrina essentialiter esse bicipitem, seu bicornem, hoc est indifferentem ac potentem ad bonum ac malum. Certissima namque & indubitata Pelagio & Pelagianis regula est, eo ipso quo agere ac velle NOSTRVM est, hoc est, liberi arbitrij, nos posse velle & nolle agere & non agere. Hæc est enim Pelagij irrefragabilis definitio:

Lib. de nat. & grat. c. 45

Quod loquor MEVM est, id est propria voluntatis; & quia quod loquor meum est, utrumque facere possum, id est loqui & non loqui Iteirque & illa: *Quia non peccare NOSTRVM EST, possumus peccare & non peccare.*

Ibid. c. 49

Et illa: *Quod bene vel agimus, vel loquimur vel cogitamus NOSTRVM EST, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus.*

Lib. de grat. Christi c. 4.

A B

De quibus in superioribus late disseruimus. Iam verò adjutorium illud voluntatis, & actionis, quod Augustinus juxta Scripturarum Sanctarum fidem statuit, non est ejusmodi ut solam volendi agendique boni sufficientiam ac possibilitatem sive compleat, sive tribuat, quæ pro nutu hominis atque arbitrio ad volendum & agendum inclinetur. Talem quippe agendi boni possibilitatem, & possibilitatis adjutorium fatentur libentissime, atque ultro docent Pelagiani à Deo tribui, optimeque putant cum humana libertate consistere; utpote per quam ostenditur apertissime juxta doctrinam & verba Pelagij: *Solius esse Dei quod homo potest velle bonum atque perficere: In voluntate verò & opere bono laudem esse hominis, imo & hominis & Dei, qui ipsius voluntatis & operis possibilitatem dedit, quique ipsam possibilitatem gratiæ suæ adiuvat semper auxilio.*

Lib. de grat. Christi c. 4.

C

Laudem, inquam, esse hominis in voluntate atque opere bono, *quia* data semel, adeoque etjam adjuta per talis gratiæ adjutorium possibilitate, *liberum* adhuc *mihi est nec voluntatem bonam habere, nec actionem. Quod* enim etjam tunc *bene vel agimus, vel loquimur, vel cogitamus nostrum est, quia hæc omnia vertere etiam in malum possumus*, ut Pelagius ex professo tradit.

Ibid.

Quod quidem ita perspicuum est, ut non videam quomodo sanæ mentis homini vel in suspicionem cadere possit, ut putet hujusmodi possibilitatis adjutorium, quod nutui hominis ad operandum vel cessandum omni ex parte semper subjacet, isti Pelagianæ indifferentiæ & libertati esse contrarium. Quis enim unquam vel sapiens dixit, vel insipiens cogitavit, vel vigilans suspicatus est, vel dormiens somniando deliravit, adjutorium lucis semper assistentis ad videndum, cognitionis, & habitus ad operandum, bacilli & scipionis ad ambulandum, itemque gratiæ nudam sufficientiam ad bene vivendum afferentis, & possibilitatem roborantis, libertati ad eadem illa præstanda repugnare? Sed hoc est quod male Pelagianos habet, tale in medium proferre adjutorium

D

adeoque ad singulos actus necessarium statui, quo non sola possibilitas seu potestas, sed ipsa voluntas, seu volitio & actio subjuventur ut [a] *preparet*, id est faciat *voluntatem*: ut [b] *auferat cor lapideum*; hoc est, Augustino interprete, [c] *durissimam voluntatem, & adversus Deum omnino inflexibilem*; ut [d] *det cor novum*, hoc est, voluntatem novam, & *spiritum novum ponat in medio* nostri: *Faciat ut in præceptis ambulemus, & iudicia Dei custodiamus*: ut *nemo possit venire ad Christum nisi fuerit ei datum* (ipsum scilicet venire) *a Patre*: ut *det timorem in corde, ut non recedant* à Deo: ut *non ipsi sint qui loquuntur, sed spiritus Patris qui loquitur in eis*: Denique *ut operetur* in homine etjam nolente & repugnante *velle & perficere*, dum eum ex nolente volentem facit; & sexcenta hujusmodi, quę videntur nescio quod inseparabile dominium & imperium super humanas voluntates exprimere, nec illam relinquere indifferentiam quam arbitrium habere solet, cum sola possibilitas adjuvatur, sed illam ipsam possibilitatem potentissime in alteram partem flectere & inclinare.

a *Philipp. 2.*
b *Proverb. 8. iuxta 70.*
c *Lib. de grat. & lib. arb. c. 14.*
d *Ezech. 36.*
Ioan. 6.
Hierem. 32.
Matth. 10.
Philipp. 2.

Tale igitur adjutorium (ut dicere cœperam) duplici ex capite libertati repugnare putant; *Primò*, ex parte *absentia sive defectus* talis adjutorij. Hoc enim adjutorium non omnibus hominibus dari à Deo, ita certum atque perspicuum est, ut nec Pelagiani illud unquã negare ausi fuerint, nec ullo pacto negari queat, nisi pertinacia pugnaces nervos adversus constantiam compertæ veritatis intendat. Cum enim ad singulos actus necessarium esse statuatur, quis non videt omnibus illis deesse qui non faciunt quod jubetur, sive facere illud ipsum pro duritia cordis omninò nolint, sive non ita velint ut possint. Ideo enim ut profundissimus ille Doctor tradit, tribuitur illud adjutorium, ut *duritia cordis primitus auferatur*: ideo denique, *ut ipsa bona voluntas quæ iam esse cæpit augeatur; & tam magna fiat ut possit implere divina mandata quæ voluerit, cum valde perfecteque voluerit.*

Lib. de prædest. Sanct. c. 8.

Iam vero, inquiunt Pelagiani, quicunque caret adjutorio ad cavendum malum, & volendum agendumque bonum necessario, ille libertate volendi & nolendi consequenter caret, hoc enim liberum est quod est in potestate: in potestate autem esse non potest, si deest adjutorium per quod potest; & quod sibi dare non potest, sed tanquam gratia pure gratuita ab alterius pendet arbitrio, qui [a] *ubi vult spirat*; & [b] *quos dignatur vocat, & quem vult religiosum facit*. Hæc est summa primæ illius machinæ, quam Pelagiani ad destruendum illud adjutorium voluntatis & actionis erigunt. Hoc enim vult illud celebre Cælestij Pelagianorum acutissimi pronunciatum quo dicit: *Non esse liberum arbitrium si Dei indigeat auxilio, quoniam in propria voluntate habet unusquisque aut facere aliquid aut non facere.* Quo significat hominem hoc ipso quod est cum libero arbitrio creatus, vi potestatis semel concessæ posse facere, vel non facere quod voluerit, alioquin hoc ipso quo alterius alicujus adjutorij indiget, quod per modum gratuitæ gratiæ detur, sine quo hoc ipsum velle

a *Ioan. 3.*
b *Ambr. lib. 7. in Luc. c. 9 sæpe citatus ab Aug. & lib. de perf. iust. c. 19. & alibi.*
Lib. de gestis Pelag. c. 18. & alib.

velle habere non potest, destrui libertatem. Quod ex Sancto Hieronymo, disputationibus contra Pelagianos manifeste liquet. Hanc enim eorum velut acutam ratiocinationem profert: *Frustra dedit arbitrij potestatem, quam implere non possum, nisi ipse me semper adjuverit. Destruitur enim voluntas quæ alterius ope indiget, sed liberum dedit arbitrium Deus; quod aliter liberum non erit, nisi fecero quod voluero. Ac per hoc aut utor semel potestate, quæ mihi data est, ut liberum servetur arbitrium; aut si alterius ope indigeo libertas arbitrij in me destruetur.* Et rursum paulo post: *Qui destruit arbitrium? Ille qui semper Deo agit gratias, & quodcunque in suo rivulo fluit, ad fontem refert? An, qui dicit, Recede à me quia mundus sum, non habeo te necessarium? Dedisti enim mihi semel arbitrij libertatem, ut faciam quod voluero; quid rursum te ingeris ut nihil possim facere nisi tu in me tua dona compleveris?* Et in tertio Dialogorum libro sic loquitur Pelagianus: *Quomodo servas liberum arbitrium qui dicis hominem nihil posse facere nisi Deus semper adjuverit?* semper, inquit, hoc est ut Hieronymus alibi exponit, *per singula opera* suum præstando *adminiculum*, pro quo scilicet impetrando *omnes Sanctorum voces nihil sunt nisi ad Deum in cunctis operibus deprecatio.* Ideo enim talis auxilij indigentiâ libertatem tolli putat, quia ut idem Sanctus Hieronymus loquitur: *Quidquid ex alterius pendet arbitrio, non eum est, quem posse contendis, sed illius sine quo eum non posse perspicuum est.*

Epist. ad Ctesiph.

Ibid.

Lib. 3. Dial. non procul ab initio.

Lib. 3. Dial. initio.

Neque sane unius Celestij tantum fuit ista vel opinio, vel ratiocinatio, quod per absentiam talis adjutorij quo voluntas ipsa & actio adjuvantur, ac dantur, & pro quo impetrando intelligantur preces fundi, libertas arbitrij penitus subruatur, sed omnium Pelagianorum communis. Declarant hoc Patres Concilij Carthaginensis in Epistola ad Innocentium. *Si ergo volueriмus*, inquiunt, *benedicendo super populum dicere; da illis Domine virtute corroborari per spiritum tuum: istorum nobis disputatio contradicit, affirmans negari liberum arbitrium si hoc à Deo poscatur, quod in nostra est potestate, virtute enim corroborari si volumus*, inquiunt, *possumus ea possibilitate naturæ, quam NUNC non accepimus, sed cum creamur accepimus.* Per illa namque verba; *negari liberum arbitrium si hoc à Deo poscatur quod in nostra est potestate*; significant, fieri non posse ut libertas arbitrij salva maneat, si hoc ipsum quod libero arbitrio proprium est, nempe *virtute corroborari*, hoc est, *fortiter velle*, tanquam absens, & ab alio gratis tribuendum precibus imploretur. Oratio enim clarissima est protestatio, non esse rem quam petimus nostræ potestatis. *Nam quid stultius*, inquit Augustinus, *quam orare ut facias quod in potestate habeas?* Fortiter autem velle, seu virtute corroborari *si volumus*, inquiunt, *possumus*, non virtute aliqua quæ actum afferat, & *nunc* per preces impetretur, sed ipsa jam olim accepta arbitrij nostri libertate. Illa enim est, quæ ex seipsa pro suo nutu atque arbitrio fortiter aut languidè vult, aut non vult, nec tanquam ab alio extrinsecus inferendum exspectare debet ipsos voluntatis actus, qui suæ sunt potestatis. Nec aliud quam illam Pelagianorum persuasionem Augustinus respicit, quando dicit: *Non autem ideo pro istis non orare debemus, quia si non corriguntur, ei non imputandum est voluntati, qui nolunt credere, etiam ad hoc ipsum sibi necessariam gratiam salvatoris, quod putant consistere in solis viribus voluntatis.*

Apud Aug. Epist. 90.

Lib. de nat. & grat. c. 18

Epist. 106. ad Paulin.

Neque verò suspicandum est, Celestium atque Pelagianos hæc etiam de illo intellexisse adjutorio, quo sola arbitrij possibilitas non ipsi actus voluntatis adjuvantur. Nam præterquam quod tale auxilium, quocunque tandem illud appellent nomine, ex professo Pelagiani statuant, & necessarium esse fateantur; nulla profectò veri apparet similitudo, quod per auxilium possibilitati sufficientiam afferens ac semper præsens, & arbitrij libertati semper subditum, & ab ipsa liberi arbitrij possibilitate impulsum in actionem semper exspectans, libertatem sibi tolli, actionem & voluntatē sibi eripi, ac soli Deo tribui debere eumque solum coronandum esse suspicentur. Hæc enim Pelagianos inde sequi existimasse & invidiosè inculcasse, idem Sanctus crebrò testatur & mox latius declarabitur.

Secunda causa, quia tollitur liberum arbitrium quando tale adjutorium homini datur.

CAPUT XIII.

SECUNDO itaque & maximè illud adjutorium voluntatis & actionis abhorrent & libertati repugnare censent ex parte præsentiæ. Nihil enim certius, nihil evidentius esse putant, quam libertatis interitum sequi, imò nec esse voluntatem, aut actionem hominis, sed alterius, si ab alio voluntas & actio per gratiam aut adjutorium fiant. Gravissimæ sunt hac de re Pelagianorum frequentesque querimoniæ, hoc enim sibi vult Pelagius quando stomachando dicit. *Hos nos imperitissimi hominum putant injuriam divinæ gratiæ facere, quia dicimus eam sine voluntate nostra nequaquam in nobis perficere Sanctitatem. Quasi Deus gratia sua aliquid imperaverit, & non illis quibus imperavit, etiam gratia sua auxilium subministret.* Ecce sine nostra voluntate fieri putat quod secundum Augustinum fit per gratiam. Hæc sibi vult Celestius quando dicit: *Victoriam nostram non ex Dei esse adjutorio, sed ex libero arbitrio.* Nempe, quia alioqui sine propria voluntate vinceremus. Quam ejus mentem mani-

Lib. de grat. Christi c. 7.

Lib. de gestis Pelag. c. 18. & alibi. & Epist. 106.

Epist. 106. in fine.

manifestè Augustinus refellendo prodit: *Fateatur*, inquit, *quando contra tentationes concupiscentiasque illicitas dimicamus, quamvis & illic habeamus propriam voluntatem, non tamen ex illa, sed adjutorio Dei nostram provenire victoriam.* Hoc sibi volunt illi, qui Augustino adjutoriū voluntatis & actionis prædicanti ex omnium Pelagianorum sensu dicunt:

Lib. de Corr. & grat. c. 2.

Vt quid nobis prædicatur atque præcipitur, ut declinemus à malo & faciamus bonum, si hoc nos non agimus, sed id velle & operari Deus operatur in nobis? Hoc denique sibi vult Augustinus, quando Pelagianis istis cogitationibus occurrendo sexcenties docet, repetit & inculcat bonum opus tametsi in homine per gratiam illud operetur Deus, non esse propterea alienandum à propria voluntate. Nam proximè citatis Pelagianorum verbis sua brevissima & efficacissima opponens:

Ibid.

Aguntur ut agant, non ut ipsi nihil agant. Et in sermonibus de verbis Apostoli:

Ser. 13. c. 8.

Dicit mihi aliquis, inquit, *ergo agimur non agimus. Respondeo, imo & agis & ageris.* &c. *adjutorem utique invocas Deum. Nemo adjuvatur si ab illo nihil agatur.* Et in libro de gratia & libero arbitrio:

Cap. 20.

Nemo cum aliquid secundum Deum operatur, alienet hoc à propria voluntate. Et in Epistola centesima sexta:

Vers. fin.

Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei: Non quia nullus est hominis atque voluntatis cursus, sed quia nihil potest nisi ille misereatur. Et rursum: *Non ego autem sed gratia Dei mecum, id est non quia ipse nihil boni agebat, sed quia nihil agebat si illa non adjuvaret.* Et in Epistola centesima septima:

In medio.

Non est volentis neque currentis &c. *non quia velle non debemus & currere, sed quia ipse in nobis & velle operatur, & currere.* Et in libro de gratia

Cap. 25.

Christi ipsam Pelagianam possibilitatis gratiam excludens, aliamque contra suspiciones eorum defendens: *Non solum enim Deus posse nostrum donavit, atque adjuvat, sed etiam velle & operari, operatur in nobis. Non quia nos non volumus aut nos non agimus*, ut Pelagiani putant, *sed quia sine ipsius adjutorio nec volumus aliquid boni nec agimus.* Et ut alia infinita loca prætermeam, in libro de peccatorum meritis & remissione apertissime:

Lib. 2. c. 5.

Nec adjuvari potest, nisi qui etiam aliquid sponte conatur, quia non sicut in lapidibus insensatis, aut sicut in eis, in quorum natura rationem voluntatemque non condidit, salutem nostram Deus operatur in nobis.

Vide infra lib. 8. de grat. Christi Salvatoris c. 5. usque ad 12.

Quibus & similibus infinitis locis (de quibus alibi plura) Pelagianorum argutiones Augustinus interimit, existimantium voluntatem per adjutorium voluntatis extingui. Quia

Lib. de gestis Pelag. c. 29.

optavi, inquit idem, hoc est quia verbum optandi, quod ab alterius arbitrio, aut adjutorio rem pendere insinuat, usurpavi. *Dei quidem commendavi gratiam, non tamen arbitrium voluntatis extinxi.* Atque ista omnino causa est cur locum illum, *Spiritus interpellat pro nobis*, & *Spiritus Patris qui loquitur in vobis*:

Rom. 8.

Exponens præmunire lectorem soleat, ne solus hoc spiritus agere sine nostra id voluntate credatur.

Epist. 105.

Ita dictum est, inquit, *interpellat, quia interpellare nos facit, nobisque interpellandi & gemendi inspirat affectum, sicut illud in Evangelio, Non enim vos estis qui loquimini sed spiritus Patris vestri qui loquitur in vobis. Neque*

Matth. 10.

A *enim & hoc ita fit de nobis tanquam nihil facientibus nobis.*

Cum ergo Pelagiani per tale adjutorium voluntatis & actionis omnem omnino hominis voluntatem tolli & extingui putent, hinc fit, ut argumentum illud invertere soleant, & ex voluntatis concursu, talis adjutorij impossibilitatem arguere. Vnde frequentissima eorum ratiocinatio, nos volumus, nos facimus, tacite vel expresse inferendo, ergo non facit hoc Deus in nobis per tale voluntatis adjutorium, sive, ergo liberum arbitrium non est extinctum, ita ut voluntas per talem gratiam dari debeat. Nam Celestius cum sibi à Catholicis notissimus ille locus opponeretur: *Non volentis neque currentis, sed miserentis est Dei:* Rom. 9.

Respondendum esse dicit id quod Apostolus de quodam ait: a *Quod vult faciat.* Item, b *Elige vitam ut vivas.* Item, *ad quod vis porrige manum.*

Lib. de perf. just. c. 19. a 1. ad Cor. 7.

B Item, *si voles, præcepta servabunt te.* Et, *si volueritis & audieritis me.* Tamquam illa loca directè illi adjutorio voluntatis quo voluntas locis illis significata tolleretur, repugnarent. Quam suspicionem auferens Augustinus:

b Deuter 30 Eccles. 15 Isaia 1.

Non quia, inquit, *hoc sine nostra voluntate agitur*, quando miseretur per tale adjutorium Deus, *sed quia voluntas non implet quod agit, nisi divinitus adjuvetur.*

Eodem lib. de perf. just. c. 19.

Et inculcatius adversus easdem Pelagianorum opiniones disputans; *Certum est*, inquit, *nos mandata servare, si volumus, sed quia præparatur voluntas à Domino*, &c. *certum est nos velle cum volumus, sed ille facit ut velimus bonum: certum est nos facere cum facimus, sed ille facit ut faciamus.*

Lib. de grat. & lib. arb. c. 16.

Ex eadem vena fluit illa non infrequens Pelagianorum argumentatio, & tacita illius adjutorij voluntatis criminatio, quod velle & agere præcipitur nobis, ergo voluntas & actio nostra est, nec datur à Deo. Quod enim à nobis jubendo postulatur, hoc etiam à nobis exspe-

C ctatur, & à volentibus & agentibus datur. Eademque prorsus de admonitionibus & exhortationibus ratio est. *Vt quid*, inquiunt Pelagiani, *nobis hoc præcipitur*, nempe ut diligamus invicem, *nisi quia ex nobis habemus, ut invicem diligamus?*

Lib. de grat. & lib. arb. c. 18.

Et rursum de illis ipsis Augustinus: *magnum aliquid Pelagiani se scire putant, quando dicunt; non juberet Deus quod sciret non posse ab homine fieri.*

Ibid. c. 16.

Alibi: *acute autem sibi videntur dicere, quasi nostrum hoc ullus ignoret: non præciperet Deus homini quod esset humanæ impossibile voluntati.*

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 3.

Sic nempe, ut illud velle quasi non esset nostrum, ab alio exspectandum sit, & nihil nostra voluntas, ut supra dictum est, agat. Sic enim istam objectionem à Pelagianis intelligi, ex multis Augustini locis patet, ubi eam tacite refellendo ad sensum istum respicit. Cum enim varia præcepta contra hoc adjutorium objecisset Celestius, orationem ei Augustinus opponens: *Hoc utique orat*, inquit, *ut præ-*

Lib. de perf. just. c. 10.

D *cepta Dei faciat. Quæ ut fierent, nec juberentur, si nihil ibi nostra voluntas ageret, nec oraretur, si sola sufficeret.* Et in libris ad Valerium: *Vnde intelligimus, cum hæc præcipiuntur ut fiant, nihil aliud ostendi, quam inesse nobis oportere ad hæc accipienda & habenda etiam propriam voluntatem. Cum vero*

Lib. de nupt. & concup. c. 3.

Dei dona esse m nstrantur &c. nostras voluntates ad hac p.tendi, sumenda, retinenda, parum valere, nisi divinitus adjuventur. Audis voluntates ipsas, hoc A est ipsas volitiones, quod molestissime ferunt, non possibilitatem volendi debere divinitus adjuvari.

De simili errore Monachorum Adrumetinorum, & à Pelagiano differentia.

CAPUT XIV.

PORRO quia perdifficile est hujusmodi A voluntatis & actionis adjutorium cum humana voluntate conciliare, observatione dignum est, Monachos quosdam Adrumetinos, in eandem atque Pelagianos opinionem, qua per talem gratiam humanam voluntatem ac libertatem tam absente quam præsente illo adjutorio omnino extingui crederent, incidisse. Illud tamen inter utrosque discrimen est, quod Pelagiani ne libertas tolleretur, talem gratiam sustulere; Adrumetini ut salva maneret talis gratia, libertatem. Nempe quia illi hæretici erant inimici crucis Christi; hi Catholici qui quidlibet sibi tolli mallent quam gratiam Dei. Contra quos instanter ipse Sanctus Doctor agit, ne per istud voluntatis adjutorium voluntatem suam neque in bonis per præsentiam, & influxum ejus, neque in malis per ejus absentiam atque defectum arbitrarentur extingui. Nam quod præsente B talis gratiæ adjutorio voluntatem hominis prorsus tolli crederent, ex Augustini testificatione certissimum est. Sic enim in ipso libri exordio Valentinum alloquitur: *Sed quoniam sunt quidam qui sic gratiam Dei defendunt, ut negent hominis liberum arbitrium: aut quando gratia defenditur negari existiment liberum arbitrium, hinc aliquid scribere ad vestram charitatem Valentine Frater &c. compellente charitate curavi.* Quod idem ex varijs istius libri locis, quibus error iste convellitur, manifestum est: *Rogamus,* inquit, verbis Apostoli, *ne in vacuum gratiam Dei suscipiatis. Ut quid enim eos rogat, si gratiam Dei sic susceperunt ut propriam perderent voluntatem?* Sic enim hoc Adrumetini haud secus atque Pelagiani intelligebant. Et rursum: *Non enim quia dixit, Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari pro bona voluntate, ideò liberum arbitrium abstulisse putandus est.* Et cum cor lapideum hoc est, voluntatem durissimam per tale adjutorium C homini auferri à Deo docuisset, subjicit: *Ne autem putetur nihil ibi facere ipsos homines per liberum arbitrium, ideo in Psalmo dicitur, Nolite obdurare corda vestra.* Quod verò etiam per talis adjutorij absentiam liberam hominis voluntatem eripi existimarent, non minus perspicue claret. Nam cum dixisset August. Valentini *Monasterium nonnulla dissensione fuisse turbatum, eo quod quidam,* inquit, *in vobis sic gratiam prædicent ut negent hominis liberum arbitrium;* mox subjungit: *Et quod gravius est dicant quod in die judicij non sit redditurus Deus unicuique secundum opera ejus.* Et qui sic, obsecro, nisi quia se, siquid mali, deficiente tali gratia committerent, sine

Lib. de grat. & lib. arb. c. 1.

Ibid. c. 5.

Ibid. c. 9.

Cap. 15.

Epist. 1. ad Valent.

qua non possent declinare à malo, aut facere bonum, extra omnem culpam esse censerent. Quem suum errorem in libro de Correptione & gratia hanc ob causam scripto clarius patefaciunt. Cùm enim Augustinus per tale voluntatis & actionis adjutorium ita Deum operari docuisset velle atque perficere, *non ut ipsi nihil agerent* quemadmodum arbitrati fuerant, sed ut *quod agendum est ipsi agerent*: convicti de manente hominis libera voluntate in operibus bonis, quando præsens fuerit hujusmodi adjutorium, libertatem quando deest, sibi tolli conquceruntur. *Ergo,* inquiunt, *præcipiant tantummodo nobis, quid facere debeamus, qui nobis præsunt, & ut faciamus orent pro nobis, non autem nos corripiant, & arguant, si non fecerimus.* Et quid ni corripiant si non fecerint? Nempe, quia ut infra Augustinus dicit, *extra culpam se videri volunt, in hoc quod non obediunt Deo; quia utique ipsa obedientia munus eius est.* Hoc munus, id est, ipsum obedire velle Deo, si ipse non dederit, quid homo, inquiunt, velut culpandus arguitur, cum sine illo nulla obediendi libertas habeatur, quia nec voluntatem potest ad obediendum flectere, neque quicquam ex se facere ut illud auxilium detur. Quem sensum eorum luculentissimè quæ consequuntur produnt: *Quomodo,* inquiunt, *meo vitio non habetur, quod non accepi ab illo, à quo nisi detur non est omnino alius, unde tale ac tantum munus habeatur.* Et paulo inferius: *Rectè corriperer si eam, bonam faciendi præcepta voluntatem, mea culpa non haberem; hoc est si eam possem mihi dare vel sumere ipse, nec facerem, vel si dante illo accipere noluissem. Cum ergò & ipsa voluntas à Domino præparetur, cur me corripis, quia vides me eius præcepta facere nolle; & non potius ipsum rogas, ut in me operetur & velle?* Et rursum: *Hanc* (obediendi vel diligendi voluntatem) *non accepimus. Quid itaque corripimur, quasi nos eam nobis dare possimus, & nostro arbitrio dare nolumus?* Nonne satiatissime patet eos propter defectum talis adjutorij quo ipsa voluntas & actio obediendi juvatur ac datur, extra culpam se videri voluisse: Quod sane nihil est aliud quam ista peccata citra omnem culpam gratiâ vitandi deficiente committi. Quæ excusatio nullo profecto alio fundamento niti potest, nisi perditæ libertatis. Nam ubi est obediendi, sive præcepta faciendi impossibilitas, ibi nulla transgrediendi, sive non obediendi videtur esse posse libertas. Quorundam quoque ex eis eadem prorsus fuit quæ Pelagianorum de natura præcepti hallucinatio; putabant enim eo ipso quo præcipitur, hoc

Lib. de Corr. & grat. c. 2.

Ibid. c. 3.

Cap. 4.

Ibid. c. 6.

hoc est ab ipso homine actio & voluntas exigitur, fieri non posse ut per adjutorium voluntatis & actionis detur à Deo. Nam Monachorum illorum cum Pelagianis communis est illa superius allegata querimonia: *Et quid nobis prædicatur atque præcipitur &c. si hoc nos non agimus sed id velle & operari Deus operatur in nobis?* Et ad illos instruendos est illa Augustini expositio: *Eo ipso, quippe quo præceptum & imperatum est ut intelligamus atque sapiamus, obedientiam nostram requirit, quæ nulla potest esse sine libero arbitrio. Sed si posset hoc ipsum sine adjutorio Dei gratiæ fieri* &c. Et in libro ad eos exarato atque transmisso: *Numquid tam multa quæ præcipiuntur in lege Dei ne fornicationes & adulteria committantur, indicant aliud quam liberum arbitrium? Neque enim præciperentur nisi homo haberet propriam voluntatem qua divinis præceptis obediret; & tamen Dei donum est* &c.

Lib. de cor. & grat. c. 2. — *Epist. 1. ad Valent. & Fra...* — *Lib. de grat. & lib. arb. c. 4.*

Tertia, quarta & quinta causa repudiandi talis adjutorij est coactio, necessitas, fatum.

CAPVT XV.

TERTIA causa cur illud adjutoriũ voluntatis & actionis abominentur, pendet à præcedentibus, nempe, quia per illud homines inviti & coacti credunt & operantur siquid videntur operari boni. Coactio autem omninò repugnat voluntati. Indicant hanc suam de Christiana gratia opinionem quando dicunt: *Hominum opus Dei defendimus, nec ex illius potentia, vel in bonum, vel in malum invitum aliquem cogi, sed propria voluntate aut bonum facere aut malum.* Ita ex obliquo taxant sententiam Catholicorum. Hoc enim propter illam gratiam ab eis dici qua credendi voluntas & operandi, non credentibus, imò ante nolentibus inspiratur, declarat egregiè refelliteque Augustinus. Per illam enim gratiam fit *non ut homines*, inquit, *quod fieri non potest, nolentes*, hoc est, coacti & inviti *credant, sed ut volentes ex nolentibus fiant.* Sed alibi clarius, quid in adjutorio gratiæ ab Augustino prædicatæ sibi displiceat, confitentur. Docere namque Catholicos calumniosè dicunt: *Quia nisi Deus invito & reluctanti homini inspiraverit boni & ipsius imperfecti cupiditatem, nec à malo declinare, nec bonum possit arripere.* Et paulò post suam promentes opinionem; *Gratiam*, asserunt, *adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere.* Quibus verbis hoc sese aversari indicant, quod invito & reluctanti homini studium virtutis immittatur, ita scilicet ut invitus reluctansque cupiat & sectetur bonum, sicuti inviti subinde homines cupiunt & operantur malum. Prodit hoc prolixa illa Iuliani adversus Augustinum disputatio. *Audi sanè*, inquit, *ubi vim humana libertatis ostendit; Ego veni* &c. *atque omnibus vehementius quod dicit intentionem suam humana voluntate impeditam fuisse, quoties volui congregare* &c. *& noluisti.* Post quod non sequitur, *sed te nolente* (hoc est ut scilicet Augustinum sentire putat, te invito & reluctante) *collegi*: & alibi sensum Augustini perstringens: *Interrogo ad quem modum liberatur* (voluntas) *ut bonum semper velle cogatur* (scilicet per gratiam) *& malum velle non possit; an utrumque possit appetere? Hic tu si responderis, ut bonum semper velle cogatur, quam sis Iovinianus, ita etiam ipse recognoscis. Si autem dixeris, & quomodo potest esse voluntas libera, si bonum semper velle cogatur? Respondeo, & quomodo dicebatur ante voluntas libera*, scilicet juxta te, *si malum tantummodo velle cogebatur*: antequam videlicet illam à Deo accepisset gratiam qua à peccato sibi dominante liberaretur. Quam Pelagianorum omnium de gratia opinionem sic tollit Augustinus: *Quomodo autem dicis eum, cujus voluntatem nos dicimus à Domino præparari ita fieri bona voluntatis ut bonum velle* COGATVR (*quod absit ut dicatur à nobis*) *viderit præclarè intelligentia tua. Si enim* COGITVR, *non vult; & quod absurdius quam ut dicatur nolens velle quod bonum est. De natura etiam Dei vide quid sentias homo, qui dicis* COGI *hominem ut bonum velit, & malum velle non possit.*

Lib. 1. ad Bonif. c. 18. — *Lib. 2. ad Bonif. c. 5.* — *Ibid.* — *Lib. 1. oper. imperf. cont. Iul. f. 132.* — *Ibid. f. 131.* — *Ibid.*

Hæc ergò opinio, quam omnes Pelagiani de vi & efficacia Catholici illius adjutorij & voluntatem operantis, tenent, causa est cur passim etiam *captivitatem* ac *necessitatem* tam in malis quam bonis per illud homini afferri vociferentur. Nimirum quia per illud adjutorium uni parti voluntas affigitur, & ut loqui solent, determinatur, ad malum quidem quando justo Dei judicio subtrahitur: ad bonum verò quando per ejus misericordiam liberaliter datur. *Hoc intellectus est* (liberi arbitrij) *qui cum iis quos enumeravimus*, ait Iulianus Augustino, *vos etiam à Christo monstrat alienos.* Et causam ex ratione libertatis afferens: *Libertas igitur arbitrij*, inquit, *possibilitas est vel admittendi vel vitandi peccati, expers cogentis necessitatis, quæ in suopte iure habet, utram suggerentia partium sequatur.* Et aliquanto post: *Cæterum duo ista quæ iungis, liberum & non liberum; id est, liberum & captivum illi quidem rei de qua agimus* (id est libero arbitrio) *convenire non possunt. Tibi verò stultitiam singularem, impudentiam novam, impietatem veterem adesse testantur.* Et inferius disertè contra Augustini, quam putat opinionem, negat, *Adjutoria sic destruere libertatem, ut aliquando eâ exclusa vel boni vel mali cupiam necessitas credatur incumbere*: sed sic se habere decet, *ut arbitrio libero omne adjutorium cooperetur*; possibilitatem scilicet adjuvando, & cum ea influendo. Et sine ullo verborum fuco aut obscuritatis ambiguo: *Videamus nunc*, inquit, *quantum ab eo*

Ibid. f. 138. — *Fol. 124.* — *Fol. 140.* — *Fol. 143.*

(Mani-

(Manicheo) *acceſſeris. Dicis eſſe liberam voluntatem, ſed ut malum tantummodo faciat, non autem in hoc eſſe liberam, ut malum deſiſtat operari, niſi ei fuerit impoſita* NECESSITAS *volendi bonum, ab ea natura quæ, ut tuis utar ſermonibus, malum non poteſt velle.* Et paulò inferius: *Tecum ergo putas* (Iovinianus) *tempore baptiſmatis* (quando ſcilicet gratia hominem poſſidere, & ad bonum agere incipit) *imponi hominibus neceſſitatem boni: quod atque falſum eſt, quam quod tu putas, ante baptiſma ineſſe hominibus neceſſitatem faciendi mali.* Quando ſcilicet, ut plurimum illo gratiæ adjutorio carent. An opus pluribus? Ecce rem totam in ſummam colligit. *Quo collecto*, ait Iulianus, *convinceris inficiari dogmata tua, ut promittas te liberum arbitrium non negare, quod ante mali, poſtea boni neceſſitate ſubvertis.* Vbi iſti longiſſimæ diſputationi ſe tantopere immoratum dicit, *ut oſtenderemus*, inquit, *certiſſimum eſſe quod dixeram, quia negarent liberum arbitrium homines, qui veſtro fuiſſent ſermone deterriti, & in verum exitium vana formidine truderentur* TE QVE ESSE PRÆCIPVVM ARBITRII LIBERI NEGATOREM.

Ibid. 145.
Fol. 453.
Fol. 164.

Neque neceſſitatem tantum, ſed etjam Fatum, per illam gratiam libertati afferri invidioſè clamant. *Sub nomine gratiæ*, inquiunt Epiſcopi octodecim Pelagiani *ita Fatum aſſerunt, ut dicant, quia niſi Deus invito, & reluctanti homini inſpiraverit boni & ipſius imperfecti cupiditatem, nec a malo declinare, nec bonum poſſit arripere.* Et Auguſtinus *Inter quæ dicis etiam illud reſtrum contra Chriſti gratiam ſæpe à vobis inaniter dictum, quod ſcilicet appellatione gratiæ bonos fieri homines fatali neceſſitate dicamus.* Quam opinionem Pelagiani ex modo operandi prævenientis illius gratiæ conceperant, quæ hominem invitum & reluctantem facit ut velit. Ideò enim dicunt: *Ita fatum aſſerunt, ut dicant, quia niſi Deus invito & reluctanti inſpiraverit boni cupiditatem &c.* Nam præterquam quod efficaciſſime ſuum effectum operetur, hoc etjam habet ut homini neque laboranti, neque cogitanti, ſæpe etjam repugnanti & adverſus ipſam gratiam bellum obſtinatiſſimum gerenti inſpiretur.

Lib. 1. ad Bonif. c. 5.
Lib. 4. cont. Iul. c. 8.

Sexta, ſeptima & octava cauſa, quia ſecuritatem ignavam affert, laudem, meritum & præmium tollit.

CAPVT XVI.

HINC enim nata eſt alia quæ ſexta eſt iſtius adjutorij voluntatis & actionis accuſatio ac deteſtatio, quod tale genus gratiæ *ſupinam quandam ſecuritatem* afferat, inertemque negligentiam. Iulianus: *Nunquam quidem ei adfuit libertas, & probatur ſine reatu ante peccaſſe* (ante acceptam ſcilicet gratiam) *& poſtea ſine cura ſanctitatis gloriam poſſidere.* Quam Pelagianorum itemque Catholicorum quorundam de iſta gratia opinionem reſpicit Auguſtinus cum dicit: *Sed verius qui putant bonam vitam eſſe deſerendam quando audiunt ſic Dei gratiam prædicari, ut credatur & intelligatur, voluntates hominum ipſas ex malis bonas facere, ipſas etiam quas fecerit cuſtodire, & propterea dicunt, faciamus mala ut veniant bona, in ſiniſtram declinant &c.* Et infra: *Nec ſic defendatis gratiam ut quaſi de illa* SECVRI *mala opera diligatis.* Hanc autem ignavam ſecuritatem duplici ex capite ſuccreſcere arbitrantur.

Lib. 1. oper. imperf. f. 153
Epiſt. 2. ad Valent. & Monachos eius.

Primò, ex eo quod illud adjutorium non promiſcuè omnibus commune eſſe ſtatuatur, ſed ita ex puro Dei pendere beneplacito, ut illud cui velit ipſe largiatur, ſecundum illa; *Spiritus ubi vult ſpirat. Et dividens ſingulis prout vult.* Hinc enim ſequi videtur, nihil penitus ab homine ſollicitudinis eſſe poſtulandum, ſed ſecurè exſpectandam cœlitus gratiam velut *aquæ motionem.* Hac enim conſideratione potiſſimũ putabant aliqui id quod ex Epiſtola ad Valentinum jam jam adduximus, *bonam vitã eſſe deſerendam*, quando audiebant illam Dei gratiam prædicari quæ facit & cuſtodit voluntates bonas. Nimirum *de illa quaſi ſecuri* ut veniret gratia quando Deo ita videretur, mala opera diligebant. Hoc item ex capite calumniatur Iulianus Auguſtinum dicere: *Nihil ſtudij exſpectari ab humana voluntate debere contra illud Euangelicum quo ait Dominus, Petite & accipietis.* Cùm enim illud adjutorium preces omnes, quas pro ipſo impetrando fundimus prævenire debeat, ut det primitus fidem ex qua petamus, & *effundat ſuper domum David ſpiritum gratiæ & precum*, quibus petamus; profectò nihil ſtudij videtur exſpectandum ab humana voluntate ſed totum Deo eſſe relinquendum. Hoc Auguſtinus vocat *in ſiniſtram declinare*, nempe, *per neſcio quam perverſam atque pravam ſecuritatem* de ipſa gratia, *ſe tanquam impunè dare peccatis.*

Ioan. 3.
1. Cor. 12.
Ioan. 5.
Epiſt. 2. ad Valent.
Lib. 4. cont. Iul. c. 8.
Zacharia 12
Lib. 2. de pecc merit. & remiſſ. c. 35.

Secundò, ex eo ſuboriri videtur Pelagianis iſta ignava ſecuritas, quòd cum illud voluntatis & actionis adjutorium dare dicatur ipſã voluntatem & actionem, nihil opus eſſe videatur, ut nos conatibus noſtris ad volendum agendumque annitamur. Hoc enim gratiæ opus eſt, & in illo cui precibus impetrata jam ac data fuerit, ab ipſa illa gratia fieri debet. Hanc gratiæ criminationem intuetur Auguſtinus dicens: *Nec ideò tamen* (quia opus juſtitiæ à Deo deprecandum eſt) *de hac re ſolis votis agendum eſt, ut non ſubinferatur admitendo etiam noſtra efficacia voluntatis: Adiutor enim noſter dicitur Deus. Nec adiuvari poteſt, niſi qui etiam aliquid ſponte conatur.* Et in fragmento cujuſdam ſermonis eleganter: *Quidquid nobis iubetur, orandum eſt ut impleatur: Sed non ſic ut dimittamus nos, & quomodo ægri iaceamus, ſupini, & dicamus, Pluat Deus*

Lib. 2. de pecc merit. & remiſſ. c. 5.
Fragmento 1. poſt Serm de diverſis in Tom. 1. Engyppij Abbatis

A *Deus esca super facies nostras, ut prorsus nos nihil agere velimus, & cum esca completa fuerit super os nostrum, dicimus, etiam Deus glutiat de nobis.* Hæc enim Pelagianorum sensu dicuntur, qui quomodò tale voluntatis adjutorium cum conatu voluntatis imo cum ipsa voluntate consisteret, non poterant intelligere. Nam ex hoc quoque fonte fluxit illa quam supra deduximus gratiæ accusatio, quod omnis hominis voluntas penitus tolleretur. Quod si voluntas, ergò & meritum & præmium.

Nam & isto ex capite peracerbè illud adjutorium voluntatis & actionis culpant, quod nulla homini pro operibus bonis laus, nulla merces, nulla corona, sed soli Deo, qui operatur ea per gratiam, debeatur. *Quid ergo nos facimus,* inquiunt, *si nihil habemus in potestate nisi Deus det omnia: ergo non nos coronabit Deus, sed se coronabit.*

Ibid. in eodem fragmento.

Pelagianos autem hæreticos esse qui hæc dicerent statim indicat: B *Iam videtis quia de illa vena venit. Vena est, sed venenum habet: percussa est enim a serpente, sana non est* &c. *Ille nemo dicat absolutum ab Episcopis*, in Concilio Palestino, *absoluta est sed confessio* &c. Porrò illam frequentissimam eorum fuisse cantilenam, satis ex Divo Hieronymo patet: ubi Celestius ex discipulo Magister factus, & per Syllogismorum spineta decurrens ita disputat: *Si nihil ago absque Dei auxilio, & per singula opera ejus est omne quod gessero: ergo non ego qui laboro sed Dei in me coronabitur auxilium.* Et in primo Dialogorum libro: *Mihi nullus auferre poterit liberi arbitrij potestatem, ne si in operibus meis Deus adjutor exstiterit* (ad ipsa scilicet opera non ad so- A lam possibilitatem operum adjuvando) *non mihi debeatur merces, sed ei qui in me operatus est.* Et in libro Dialogorum secundo: *Quid ergo iuvat atque coronat in nobis, & laudat quod ipse operatus est?*

Epist. ad Ctesiph.

Lib. 1. Dial. advers. Pelag. non procul ab initio.

Neque laudandum tantum & coronandum Deum pro operibus nostris bonis putant, si nos per tale voluntatis & actionis adjutorium adjuvet; sed si non adjuvet, etiam culpandum esse blasphemant. Nimirum, quia nos voluntate aut viribus faciendi, quas ipse largiri noluerit, destituimur. *Si absque Deo*, inquit Pelagianus aliquis apud Hieronymum, *& nisi per singula ille me juverit nihil possum agere, nec pro bonis me suis operibus coronabit, nec affliget pro malis; sed in utroque suum vel recipiet vel damnabit auxilium.* Et rursum alibi: *Ergo si non facimus quod præcepit, aut voluit nos adjuvare Deus, aut noluit. Si voluit & adjuvit, & tamen non facimus, B quod volumus, non nos, sed ille superatus est. Si autem noluit adjuvare, non est culpa ejus qui voluit facere, sed illius, qui adjuvare potuit & noluit facere.* Hanc argumentationem esse Cœlestij Pelagianorum omnium acutissimi testatur Sanctus Augustinus. Cùm enim ille in tertio libri sui capitulo docuisset gratiam Dei & adjutorium non ad singulos actus dari inter cætera attexuit: *Si per gratiam omnia faciamus, quando vincimur à peccato, non nos vincimur, sed Dei gratia, quæ voluit nos adjuvare omni modo & non potuit.* Et iterum ait: *Si gratia Dei est, quando vincimus peccata, ergo ipsa est in culpa quando a peccato vincimur, quia omnino custodire nos, aut non potuit, aut noluit.*

Lib. 1. Dial. advers. Pelag. non procul ab initio.

Lib 3. Dial. ante medium

Lib. de gestis Pelag. c. 24.

Quale sit illud adjutorium, quod tot criminationibus Pelagiani accusant.

CAPVT XVII.

Ex quâ sanè Pelagianorum adversus Christianum illud adjutorium accusatione, & Monachorum excusatione atque defensione, meridiana luce clarius patet nunquam inter eos & Augustinum de tali adjutorio fuisse contentionem; quod vel semper præsens nutui voluntatis assisteret, vel ab humano penderet arbitrio ut ad voluntatem, actionemque actualiter concurreret aut non concurreret. De tali namque adjutorio, quodcunque tandem illud esse intelligat, Celestius dicit: *Propterea & ipsa gratia, in mea voluntate posita est, sive dignus fierem sive indignus. Si enim per gratiam omnia facimus, non nos vincimur* &c. Dilucidis etjam disertisque verbis Monachi Adrumetini profitentur, non esse tale illud adjutorium, ut per illud *voluntatem obediendi sibi dari possint & suo arbitrio dare nolint:* Non esse tale ut per illud *bonam* faciendi præcepta *voluntatem possint* sibi dare vel sumere ipsi, nec facerent. Tunc enim se sua culpa non habituros, & merito culpandos esse confitentur. Non est ergo adjutorium ullum quod solam A possibilitatem volendi atque agendi adjuvet, ut eo pro solo nutu hominis concurrente voluntatem obediendi sibi sumat homo ipse, vel tribuat; sed quod ipsam voluntatem atque actionem invictissime det & facit. Neque exspectat ut dura voluntas ad operandum cum ipso sese determinet, sed potius *ideo datur*, juxta Augustinum, *ut ipsa duritia cordis primitus auferatur.* Absurdum enim, ne dicam stultum est arbitrari, quod gratia illa, [a] quæ sive in accipiendo, sive in influendo, hominis voluntati & potestati subditur, atque ab ejus pendet nutu; ut cum eo velit aut nolit, obediat aut non obediat, agat aut non agat; quæque per ipsum liberum volendi & agendi exercitium ad volendum, obediendum & agendum inclinatur, ipsam volendi, obediendi, agendique a *libertatem destinat*: [b] *sine voluntate nostra sanctitatem perficiat*: ita [c] *velle & operari operatur in nobis, ut nos non agamus*: [d] *invitos cogat ad B bonum*: [e] *imponat necessitatem volendi bonum*: ipsamque [f] *libertatem boni necessitate subvertat*: homines [g] *fato*, [h] *fatalique necessitate bonos faciat*: [i] *sine*

De Corr. & grat. c. 6.

Ibid. c. 4.

Lib de prædest. SS. c. 8.

[a] *Celest. Ep. ad Ctesiph. apud Hier.*
[b] *Pelag. lib. de grat. Christi c. 7.*
[c] *Monach. Adrum. lib. de Corr. & grat. c. 2.*
[d] *Iul. lib. 1. oper. imperf.*
[e] *Ibid.*
[f] *Ibid.*
[g] *Lib. 2. ad Bonif. c. 5.*
[h] *Lib. 4. ad Bonif. c. 8.*

i Lib. 1 oper. imperf.
k Quarto cont. Iul. c. 8
l Epist. 2. ad Valent.
m Fragmento 1. Serm. apud Aug.
n Epist. ad Ctesiph.
o Hier. lib. 1. Dial. & lib. 3. & Aug. lib. de gestis Pelag. c. 14.

i *sine cura Sanctitatis gloriam afferat*: efficiat denique ut k *nihil studij ab humana voluntate ex pectetur*: ideoque l *bona vita desperatur*: m *non nos qui laboravimus, sed Deus ipse vel* n *Dei in nobis coronetur auxilium: ipsum o laudetur, ipsum superetur, ipsum culpetur, ipsum damnetur.* Quam enim non superaret non dico fatuitatem, sed vel delirantis phrenesim, siquis per lumen quod oculis praesto est ad videndum, & voluntatis nutui ad intuendum subjacet videndi libertatem sibi & voluntatem eripi, se ad intuendum cogi, necessitari, fato fatalique necessitate adigi, nihil à se studij exspectari, adeoque ipsum lumen non sese qui per illud uti vult, videt aut non videt, laudari, coronari, culpari, damnarique debere quereretur? Et tamen in istam opinandi absurditatem, sic utrumque portentum Pelagiano praecipitatos volunt, qui ut suam quoquo modo sententiam de adjutorio quod commenti sunt, & scriptosa Pelagianismi suspicione tueantur, eo omnia obtorto collo rapiunt, ut existimari velint, de nescio qua possibilitatis gratia inter Augustinum & Pelagianos & Adrumetinos Monachos esse quaestionem illamque cum tali possibilitatis adjutorio, libertatis humanae concordantiam, quae sapientibus & insipientibus, doctis indoctisque facillima est, & ab ipsis propter nimiam facilitatem excogitata, nec unquam ab Augustino tot querimonijs, de distracta libertate vexato, tot criminationibus traducto, vel probata, vel tacta, vel judicata est; sed saepe potius improbata atque damnata ut suo loco declarabitur; istam, inquam, concordantiam neque celerrima Pelagianorum ingenia vidisse unquam, nec Augustinum, nec Ecclesiam illius temporis, quae per os ejus loquebatur, vel meminisse vel invenire potuisse quo periculosissimam sopirent contentionem; atque ita clausis oculis eos Andabatarum more pugnasse ut neutri ferirent vel intelligerent alteros, persuadere moliuntur. Et

A hoc de adjutorio voluntatis & actionis, quod ad singulos actus datur, & quid Pelagiani de illo senserint, disputata sufficiant. Abundè quippe ex dictis constare arbitror, id eos tanquam fatalem libertatis ruinam, voluntatis humanae destructionem, stragem boni ac mali operis, meriti ac praemij interitum, ignaviae & securitatis fomitem pernegasse: quarum gravissimarum difficultatum & criminationum, nulla vel umbra in adjutorio possibilitatis apparet. Hoc quippe non velle tribuit, hoc est, potestatem non voluntatem: ut autem potestas illa voluntati quantumcunque intrinsecus externisve adjuta velit aut agat, ipsa libera voluntas movetur, impellitur, exagitur, ex quo fit ut quo majus est illud possibilitatis adjutorium, eo facilius indifferens illa libertas voluntatis percipiatur. Quo enim potestas volendi major est, eo liberius & indifferentius est velle vel nolle quod sequitur, cum ipsa volentatis imbecillitas non sit exigua volendi difficultas, & nolendi facilitas. Sicut ergò in ipso creationis exortu fatentibus tam Catholicis quàm Pelagianis, indifferens illa libertas volendi, nolendive erat maxima, quia possibilitas ad utrumque plenissima, ita & nunc quo magis illa infirma possibilitas sive intrinsecus sive extrinsecus adjuvatur, & ad primum ac pristinum illum statum reducitur, eo facilius pristina ejus indifferentia intelligitur. Quis enim ita dementer insaniat, ut quia possibilitas volendi de novo adjuta vel data est, libertatem, hoc est indifferentiam volendi sibi sublatam putet, cum illa hoc ipso ex ejus arbitrio suspendatur? Sed quamvis hanc adjutorij possibilitatis cum libertate concordiam Pelagianos optime intellexisse certissimum sit, non tamen idcirco existimandum est, eos quodlibet possibilitatis adjutorium esse confessos. Vnde quid de singulis illi senserint paulo diligentius disquirendum est.

De adjutorio possibilitatis interno.

CAPVT XVIII.

De adjutorio possibilitatis externo satis diximus, quando de lege, doctrina, atque exemplo Christi ad singulos etiam actus suo modo sive per eorum ad singula momenta recordationem, sive aliter concurrentibus, diximus. Nunc de interno auxilio possibilitatis pauca dicenda sunt. Illud generaliter duplex, statui, potest, unum in intellectu, alterum in voluntate: utrumque vel actuale vel habituale.

Adjutorium illud intellectus non est aliud nisi cognitio seu scientia, quam admittere Pelagianos satis in superioribus, ubi de revelationibus & illuminationibus à Deo homini datis disputavimus, probatum est. Vnde Augustinus generaliter dicit: *At per hoc divinitus* A *nobis dari scientiam confitentur, qua ignorantia pellitur.* Hoc autem adjutorium possibilitatis juxta Pelagij mentem ex ejusdem Augustini testificatione certum est: *sicut alijs in locis*, inquit, *in quibus ex dentibus loquitur Pelagius, intelligi potest, non vult aliud accipi quam legem atque doctrinam, qua naturalis possibilitas adjuvatur.* Legis enim ac doctrinae omnisque omnino scientiae eadem prorsus in adjuvanda naturali possibilitate ratio est. Efficiunt enim ut *facienda noverimus*; nullo modo ut *cognita faciamus*: per illa *nobis aperitur quidem intelligentia mandatorum, ut sciamus quid appetere aut vitare debeamus*; nequaquam *ut quod faciendum cognovimus etiam facere diligamus.* Quod adjutorio voluntatis & actionis proprium est. At per hoc suo modo ad hoc

Lib. de Haeresi ad quod vult Deum Haeresi 88.

Lib. de grat. Christi c. 12.
Concil. Carthag. canon. 3

ad hoc adjuvant, ut possibilitas faciendi mandata homini tribuatur, quis enim poterit facere bonum aut vitare malum quod ignorat esse faciendum aut vitandum? Vt autem illa possibilitas determinetur ad hoc ut faciat aut A non faciat bonũ aut malũ nullo modo facit intelligentia, sed vel ab ipso libero voluntatis arbitrio, vel certè, si imbecilla voluntas seu volitio est ab alio ipsius voluntatis adjutorio cócurrente licet simul scientia, exspectandum est.

Etjam in voluntate potest dari auxilium possibilitatis. De concursu generali Dei ad omnes naturas.

CAPVT XIX.

A DE adjutorio possibilitatis quod potestati voluntatis adjuvandæ adhibetur, major dubitatio esse potest: idq; sive de concursu generali, sive de gratia habituali sive de actuali termo fiat; de quibus ordine disputandum est.

Vbi imprimis certa illa veritas fundamenti loco supponenda est, etjam in potentia voluntatis posse dari adjutorium quod solam possibilitatem adjuvet non actionem aut voluntatem, quicquid enim ipsum posse voluntatis seu posse velle, seu potestatem volendi & consequenter agendi adjuvat, ita ut velle & agere nostrum sit, hoc est, quo ita velimus & agamus ut nobis liberum & indifferens sit non habere voluntatem & actionem, hoc ex mente Pelagij adjutorium possibilitatis dicitur, tametsi istud adjutorium simul ad volendum & agendum pro nutu hominis sese cum illo determinantis aliquid conferat: sicut hoc in cognitione respectu volitionis & actionis manifestum est & B supra latius demonstratum est.

Iam vero etjam generalem concursum & habitus voluntatis & quasdam gratias actuales esse tales extra controversiam est. Nam præter eos qui physicas prædeterminationes omnibus motibus voluntatis adhibent, communis est Scholasticorum sententia generalem concursum ipsius voluntatis arbitrio ita contemperari, ut non ideo actu voluntas agat, quia concursus ille datur, sed ideo detur, quia voluntati ad agẽdum sese cum illo determinare placet, concursu enim generali uti vel non uti prorsus in arbitrio voluntatis positum esse concedunt. Nec minus res ita de habitibus voluntatis certa est. Nam sicut *habere*, autore D. Thoma, *dicimur id, quo libere possumus uti vel frui ut volumus*; ita & habitus *quo quis agit cum voluerit*. Nec enim dat voluntatem vel actionem, sed potentiam dumtaxat voluntatis roborat C & promptam facit, ut velle & agere tunc sequantur, cum nutus liberi arbitrij potentiam ad volendum & agendum una cum habitu concurrente determinaverit. Neque dubium esse potest, quin simile adjutorium actuale in voluntate poni possit, quod nutui eius ita contemperatum sit ut eam agere volentem adjuvet; agere nolentem non incitet aut proritet ad actioné, vel certe si quo modo incitaverit, fræno libertatis ita subjectum sit, ut non nisi ejus arbitrio potestas adjuta ad volendum agendumque prosiliat.

1. part. q. 38 art. 1. Cõmentator in lib. 3. de anima & sæpe D. Thome 1. 2. q. 49. art. 3.

Vt igitur de generali concursu incipiamus, extra controversiam statui debet, Pelagianos concursum illum generalem quo Deus omnes omnino naturas cum causis secundis efficit & conservat, libentissime professos esse & acerrime defendisse. Vbique Catholicæ illius doctrinæ semina per omnes pœnè libros eorum sparsa conspicias. Hoc enim agit Pelagius in Commentarijs: *Qui (Dominus) ubique semper videt & custodit omne quod factum est.* Hoc post Pelagium agit instantissime Iulianus, vt in Augustini libris de nuptijs ad Valerium, ad illum Apostoli locum; *Deus dat illi corpus sicut vult, & unicuique seminum proprium corpus*; corpus ipsum à Deo fieri docet; *Si ergo Deus humano semini quod nemo negat vel prudentũ vel piorũ, proprium sicut omnibus rebus corpus attribuit, unde quemquã reum probabis?* Et in lib. operis imperf. etiám à Deo formari sentit lineamenta corporis: *an-ne per prima culpam membrorum lineamenta traxisset?* parvulis nempe. Et respondet sibi: *Sed hæc a Deo informari & per hæc bona esse concesseras.* Et ibidem de forma corporis idem tradit, hoc est informatione, & ipsa etjam anima: *Per quid hoc peccatum invenitur in parvulo? Per formam corporis? Sed hanc Deus tribuit. Per ingressum animæ? Sed nihil debet semini corporali quæ nova a Deo conditur.* Quin & ipsum operationis divinæ, hoc est concursus illius generalis quo creaturas producit exponit modum: *Quatuor hic personarum causa vertitur, Dei opificis, duorum parentum de quibus materia præstatur operanti (Deo) & parvuli qui nascitur.* Et rursum: *Cumque ipsi itidem licet de seminibus à Deo institutis, tamen interveniente Dei potentia in visceribus fingantur maternis; obstipo studio affirmant, nequivisse carnem sine ministerio viri ex carne virginis fabricare.* Et quo nihil amplius desideres omnium apertissime: *Quem conditor promisit (Isaac) condi tot dedit, non concubitus, sed Dei opus est qui nascitur. Qui enim primum hominem fecit ex pulvere, omnes fabricatur ex semine. Sicut ergo tunc limus qui assumptus est, materia, non author fuit hominis: ita nunc vis illa voluptatis confectrix, commixtrixque seminum, non explet operationis vicẽ, sed de thesauris naturæ offert Deo, unde ille hominem dignetur operari* Quæ omnia August. *recta* & *vera* esse profitetur. Deniq; nil magis acerbum, invidiosum & impiũ Catholicis & Augustino imponere & exprobrare solent, quam quod Deum nascentium hominũ

In Epist. ad Colos. c. 3. n. 40. Lib. 2. c. 13. 1. Cor. 15. Lib. 2. de nupt. c. 15. Lib. 2. f. 234 Ibid. f. 229. Fol. 236. Ibid. f. 103. Lib. 2. de nupt. & concup. c. 13 Ibid.

Lib. 1. oper. imperf. f. 79. negarent esse conditorem. Iulianus: *Quid est aliud virginis fœcundatorem* (id est Deum) *& egentissimum ostendere inopia portionis suæ & eundem negare eorum qui prodeunt de nuptijs hominum conditorem?* Quam calumniam sexcenties ad singulos pœne versus repetit. Nam ad evertendum peccatum originale fortissimus eorum erat aries, *Lib. 2. cont. Iul. c. 2.* quod illud asserentes dicere viderentur *diabolum hominum nascentium conditorem.* *Lib. de nupt. & concup. c. 1.* Vnde Augustinus: *Hæc isti novi, damnatores nos esse nuptiarum operisque divini, quo ex maribus & fœminis Deus homines creat, invidiosissime clamitant.* Quid est autem illud opus divinum, quo ex maribus & fœminis Deus homines creat, nisi concursus ille generalis quem quotidie promovendæ hominum generationi Deus impendit? Et amoliens à se ipsissimis Iuliani verbis hanc assertionis impietatem: *Lib. 3. cont. Iul. c. 18.* *Nec puto,* inquit, *quod hominem Deus non fecerit, aut diabolo fecerit, aut diabolus fecerit.* Hæc enim tria Augustino imposuerat, quæ non de prima hominis institutione, sed illa conditione quæ quotidie agitur intelligenda sunt. *Ibid. c. 19.* Nam Iuliani verba repetens, ait: *Quis autem Christianus ignorat, quod ille qui primum hominem fecit ex pulvere, omnes fabricetur ex semine?* *Lib. 5. c. 6.* Et libro quinto: *Nam misericordiam & magnis & pusillis omnibus præstari ab illo a quo salus est & hominum & pecorum &c. quis abnuat, nisi qui Deum esse aut terrena curare non credit? Quod tu quasi inde contenderemus, per testimonium Sancti Iob docere voluisti, quia dixit: Ossibus & nervis compegisti me, vitam & misericordiam tribuisti mihi.* Ecce quanto studio inculcat ex omnium Pelagianorum sententia Iulianus, Deum humano semine sicut omnibus rebus, corpus attribuere, hoc est, semen ipsum conformare, delineare, animare, ossibus denique nervisque compingere. Quod sane neque prima hominis creatione, neque nova aliqua miraculosa productione, sed illo concursu facit, quem omnes generalem dicimus, quique omnibus substantijs producendis, conservandis, administrandisque adhibetur. Nam ne quis forte suspicaretur de alio quodam divinæ operationis influxu inter Augustinum atque Iulianum esse sermonem, dubitationem omnem tollit ipse Augustinus. Cum enim de Iuliano dixisset, quod *testem voluit adhibere Apostolum, quo probaret Deum, quod & nos,* inquit, *dicimus de humanis seminibus hominem operari,* *Lib. 2. de nupt. & concup. c. 14.* modum illius operationis explicando subnectit: *Ac deinde* (post jactum semen) *creator omnipotens incontaminabili ubique præsentia & creatrice potentia, de seminibus hominum prout vellet quod & nunc facit, operaretur in fœmina sicut de seminibus frumentorum, pro ut vult, operatur in terra.* Nam eandem humani seminis & aliorum esse rationem etjam clare Iulianus indicat, quando dicit: *Humano semini proprium sicut singulis rebus corpus attribuit.* *Lib. 2. de nupt. c. 15.* Et hoc *neminem negare sive prudentium sive piorum.* Nempe quia Catholicæ fidei dogma est. Vnde cum alibi asseruisset *Filios de corporum commixtione nascentes reputari divino operi:* *Lib. 3. cont. Iul. c. 10.* Respondet & Augustinus, *quasi qui hoc negaverit possit esse Christianus.* Et plenissimum ea de re Catholicorum cum Pelagianis consensum indicans, mox subjungit: *Lib. 3. cont. Iul. c. 10.* *Providentiam,* inquit, *quam promptissime confitemur & libentissime prædicamus, velut habeat inter nos controversiam, ita per Scripturarum testimonia conaris ostendere.*

De concursu generali Dei ad operationes etjam voluntatis.

CAPVT XX.

ET hæc quidem quamvis de concursu ad substantias sive ad effectus quos creaturæ operando producunt, manifeste intelligantur, consequenter tamen etjam de concursu ad ipsas operationes creatas, quibus creaturarum effectus producuntur, intelligi debent. Neque enim Deus & creatura illos effectus distinctis producunt actionibus, sed una prorsus eademque quæ à diversis principijs Deo simul & creatura fluit, sicut hoc communiter à Philosophis explicari solet. Hinc est quod in alijs locis eundem Dei concursum ad ipsas quoque creaturarum operationes evidenter extendunt. Nam in primis ex professo docet Iulianus cõmixtionem corporum, quæ est quædam corporum operatio, à Deo fieri atque esse bonum, idcoque non posse per eam peccatum originale propagari. *Lib. 2. de nupt. c. 6.* *Si mala commixtio,* inquit Iulianus, *deformis etiam conditio corporum, & ideo corpora quoque malo à te deputantur autori;* cum mox contrariam suam sententiam subjicit: *Ab ipso* (Deo) *igitur commixtio corporum à quo est origo corporum.* Cujus argumentationis energia clarius ex alio loco intelligitur, ubi ex eo quod Deus omnium rerum creator est, etjam corporis nostri membra figuram commixtionemque ab eo factam esse concludit. Duo autem priora per generalem concursum ab eo formata sunt, ut ex mente Iuliani late demonstravimus; ergo & postrema commixtio. *Lib. 3. cont. Iul. c. 9.* *Deus,* inquit, *bonus per quem facta sunt omnia ipse corporis nostri membra formavit. Qui autem corpora fecerat, divisit & sexum. Divisit in specie quod in operatione conjungeret, fecitque causam commixtionum dissimilitudo membrorum. Ab ipso igitur commixtio corporum à quo est origo corporum. Quod cum ingratis concesseris, sequitur tot rerum bonarum, corporum, sexuum, commixtionum malos fructus esse non posse.* Vnde adstipulando sententiæ Iulianæ Augustinus: *Ibid.* *Sic,* inquit, *ego tibi verissime dico, malum cum quo nascitur homo, non esse fructum corporum, sexuum, conjunctionum, quorum bonorum autor est Deus.* Si ergo Deus bonæ conjunctionis secundum Augustini

mentem, per concursum generalem autor esse dicendus est, non est ratio, cur per eundem concursum autor commixtionis ex Juliani mente negetur. Cum nullum in omnibus Juliani & Augustini lucubrationibus exstet dissensionis hac in re, sed summæ potius consensionis indicium. Quod evidentius ex alia Juliani doctrina magno Augustini applausu comprobata innotescit: *Deus igitur*, inquit ille, *marem creator & feminæ, convenientia generationis membra formavit, & ignem corpora de corporibus procedere curavit.* Hæc primam hominum, & corporum & sexuum & commixtionis institutionem. An igitur sic operantur, ut eorum non solum effectibus, sed & efficientiæ se Dei operatio non interponat? Pergit ergo Julianus: *Quorum tamen* EFFICIENTIÆ *potentia Dei operationi servit, omne quod est eâ administrans virtute quâ condidit.* Quid hic efficientia hominum nisi actio hominum, nisi operatio? Cui operatio Dei intervenire dicitur, ex eo capite, quod *omne quod est eâ administrat virtute quâ condidit*: administrationis autem illius, hoc est providentiæ omnium rerum prima pars est concursus ille generalis Dei ad omnium rerum creatarum operationes. Cum enim & ipsæ sub latitudine OMNIS *quod est* comprehendantur necesse est, etiam ad eas quoque ex Juliani sensu Dei administratio protendatur. Unde sine illa distinctione vel explicatione rectissimam illam doctrinam Augustinus approbans dicit: *Etiam hoc esse Catholicum contemnat.* Et paulo inferius; *Post hæc quæ veraciter & Catholice dicta sunt, imo in divinis libris veraciter scripta, non autem ab illo Catholice dicta sunt, quia non intentione Catholici pectoris dicta sunt, venit propter quod ea dixit. Pelagiana & Cœlestiana hæresis* de peccato originis, *incipit introduci.* quibus profecto indicat nullum hac in re inter Julianum & Catholicos, sed in aliis dogmatibus discrimen esse. Neque vero legitur unquam Julianũ aut Pelagianos in hac generali Dei providentia & administratione, in qua concursus ille generalis includitur, vacillasse. Sic enim loquitur alio in loco Julianus: *Ut igitur prima fidei fundamenta cognoscas noster Deus Ecclesiæ Catholicæ Deus, substantia nobis ignotus est &c. Factor omnium quæ non erant, dispensator eorum quæ sunt.* Sic loquuntur cum Juliano plures Episcopi Pelagiani: *Deum bonarum naturarum esse conditorem, per quem facta sunt omnia, cujus opus esse fœtus hominum.* Si per eum facta sunt omnia, etiam filij hominum, certe & actiones eorum, quæ omnium quæ creata sunt amplitudine sine dubio comprehensa sunt. Fiunt autem filij hominum aliæque creaturæ à Deo per concursum generalem, quæ creaturarum *efficientiæ intervenit*, ut certissimis Pelagianorum testimoniis supra comprobavimus. Ergo etiam omnes earum operationes simili concursu dicendæ sunt fieri. Unde Pelagianus ille qui ex Juliani verbis Centonem quendam Comiti Valerio inscriptum concinnaverat, isto Catholico conclusit Epiphonemate: *Vere credito quia per* JESUM *facta sunt omnia & sine ipso factum est nihil.* Ubi cum de parvulorum loquatur productione, qui non prima creatione sed quotidiana in lucem proferuntur à Deo, nihil aliud professus videri debet, quam concursum illum Catholicum quo omnia quæ quoquo modo fiunt sive substantiæ, sive substantiarum operationes, adeoque volitiones ad Dei efficientem potentiam referuntur. Cum enim nihil sine ipso factum esse profitetur, & omnis volitio atque operatio creaturæ aliquid sit, sane neque volitiones à Dei operatione atque concursu subtrahit. Quod enim nusquam expressa de voluntatibus fiat mentio, non alia sane causa est, nisi quia nunquam de illo concursu ad voluntates inter Pelagianos & Catholicos fuit disputatio aut controversia, sed solummodo de illa gratia propter quam juvandæ infirmitati hominum largiendam autor gratiæ in mundum veniens crucifixus & mortuus est. *Christus* autem JESUS *venit in hunc mundum*, non concursum generalem tribuere, sed *peccatores salvos facere.* Neque connaturalem integro homini cooperationem dare; sed *quærere & salvum facere quod perierat*, infundendo in vulnera ejus oleum & vinum, hoc est, misericordissimum divinæ gratiæ & charitatis adjutorium.

Lib. 2. de nup. & concup. c. 4. — Ibid. — Lib. 1. oper. imperf. f. 51. — Lib. 4 ad Bonif. c. 4. — Lib. 2. de nupt. c. ult.

Solvitur objectio ex Epistola Divi Hieronymi ad Ctesiphontem petita.

CAPUT XXI.

VNA tantùm hic occurrit solvenda difficultas, quòd isti doctrinæ adversari videtur sanctus Hieronymus. Profert enim ejusmodi verba Pelagij vel Celestij, quibus multorum judicio omnem omninò concursum Dei etiam generalem ab actionibus humanis tollit. *Audite quæso*, inquit Sanctus Hieronymus, *audite sacrilegium. Si*, inquit, *voluero curvare digitum, movere manum, sedere, stare, ambulare, discurrere, sputa jacere, duobus digitis narium purgamenta decutere, relevare alvum, urinam digerere, semper mihi auxilium Dei necessarium erit?* Auxilium enim Dei quod ad hujusmodi proferendas actiones necessarium est, non nisi cõcursus generalis intelligi potest. Ad hujus difficultatis solutionem sciẽdum est inter Catholicos & Pelagianos non de quibusvis actionibus sive malis sive indifferentibus, sed de bonis dumtaxat fuisse controversiam. Hoc enim agebatur, *utrum homo sine Dei gratia possit vivere sine peccato & implere justitiam.* Quod ex tota illa Epistola Divi Hieronymi & tribus Dialogorum libris & omnibus operibus Divi Augustini contra Pelagianos exaratis,

Epist. ad Ctesiph.

aratis, ita perspicuum est ut super-vacuum sit accumulatis testimonijs id velle firmare: nimiumque imperitus, qui istud in dubium vocet. Hinc est quod frequenter Divus Augustinus negat ad peccandum hominem juvari à Deo; quia nulla ad roborandam peccandi voluntatem gratia Christi necessaria, quantumvis generalis Dei concursus requiratur. *Ad peccandum namque*, inquit, *non adjuvamur a Deo, justa autem agere vel jussit a praeceptum omni ex parte implere non possumus nisi adjuvemur a Deo.* Hinc est quod & actiones illas indifferentes aut naturales afferri vetat quando de divinæ gratiæ auxilio disceptatur. Nam cum simili plane modo ut apud Hieronymum Celestius actionem nubendi protulisset quæ sine Dei auxilio sola hominis voluntate posset fieri, respondet Augustinus: *Videte tamen obsecro quale sit, ideo volentis & currentis misericordiam Dei non esse necessariam, quia si non etiam praveniat ut curreret, quia de quodam ait Apostolus* QVOD VVLT FACIAT. *Ibi arbitror, ubi sequitur & dicit non peccat si nubat. Quasi pro magno habendum sit velle nubere ubi de adjutorio divinæ misericordiæ operosius disputatur.*

Lib. 1. de pec. merit. & remiss. c. 5.

Lib. de perf. just. c. 19.

Itaque tribus modis objectæ difficultati satisfieri potest. *Primo*, Pelagianos ut magnam illam declinarent invidiam, quam negando gratiam Dei ad singulos actus dari sibi pepererant, ab actibus bonis de quibus agebatur, ad actus illos minimos atque indifferentes esse delapsos, ut quia constaret eos sine gratia ab infidelibus ac paganis fieri, non proinde ad singulos omnino actus gratiam necessariam esse videretur. Ita simulando se nullum inter illos & alios actus discrimen intelligere, causam suam illa inepta quoquo modo sustentare voluerunt. Et hoc est quod verbis Divus Augustinus citatis exprobrat, significando tale genus actionum naturalium nihil ad propositam controversiam pertinere. Quo modo & Divus Hieronymus eorum absurditatem vere ac solide retundere potuisset, sed ille maluit secundum responsionis modum sequi, quem etiam Divus Augustinus eodem loco tetigit. Nam post commemorata illa verba, *quasi pro magno habendum sit velle nubere ub de adjutorio divinæ misericordiæ operosius disputatur*, secundam solutionem adjiciens; *aut vero*, inquit, *etiam ibi prodest aliquid velle, nisi Deus providentia qua gubernat omnia marem feminamque conjungat.* Quibus verbis non concursum generalem commendat aut postulat, sed illam potius Dei providentiam qua multarum sive bonarum sive malarum, sive indifferentium voluntatum effectus impedit, ut non possint perficere quod voluerint. Posse namque quod volueris, non humanæ voluntatis, sed divinæ potestatis est. Nam ut rectissime notat Augustinus, non dixit Apostolus, *non est voluntas nisi à Deo*; sed dixit, *non est potestas nisi à Deo*. Hanc proficiendi potestatem cum Deus dat voluntati bonæ, non concursu illo generali, sed singulari misericordia facit, quam non omnibus tribuit: cum eam dat voluntati malæ, non itidem

Lib. de Spir. & Litt. c. 31.

concursu generali, sed judicio facit, quod non in omnibus semper exercet. Hinc Augustinus: *Vnde intelligimus malos accipere potestatem ad damnationem malæ voluntatis suæ, bonos autem ad probationem voluntatis suæ.* Sic ergò & in illo genere actionum, tametsi nihil ad rem faciat, ostendit Augustinus etsi non propriè Christi gratiam, aliquod tamen genus divinæ misericordiæ esse necessarium, ut voluntas illa suum effectum consequatur. Hoc idem vult indicare D. Hieronymus quãdo Pelagianorum objectioni Divi Iacobi verbis respondens dicit: *Audi ingrate & illud Iacobi: Ecce nunc qui dicitis hodie aut cras proficiscemur in illam civitatem, & faciemus illic annum ut negotiemur & lucremur qui nescitis de crastino. Quæ enim est vita vestra?* &c. *pro eo quod debeatis dicere: si Dominus voluerit & vixerimus faciemus hoc aut illud.* Vult enim Apostolus & ex Apostolo Hieronymus eos redarguere, qui de humanæ vitæ actionibus ita disponunt, ac si à nemine qui eas possit impedire dependerent. Qui nempe (ut Glossa) *suæ potestatis æstimant ubi annum finiant.* Non ergò necessitas concursus generalis sed alterius providentiæ commendatur, qua fit ut proposita voluntatum humanarum sortiantur effectum. Quomodo & alibi Augustinus probat perseverantiam in justitia esse donum Dei, non quia concursu generali Deus humanæ vitæ functionibus præsto est, ut pote quem nulli prorsus creaturæ, nisi miraculo, negat; *sed quia vitæ huic quando voluerit ipse dat finem: quem si dat ante imminentem lapsum, facit hominem perseverare usque in finem.* Rectè igitur D. Hieronymus & Augustinus contra Pelagianos sui se prorsus arbitrij in actionibus illis naturalibus & civilibus esse gloriantes, docent etjam ad illas necessarium esse gratuitum quoddam auxilium Dei, quod ipse dat vel negat quibus voluerit, etjam quibus generalis ille concursus præparatus est.

Ibid.

Epist. ció. ad Ctesiph.

Iacobi 4.

Gloss. in illum locum c. 4.

Lib. de dono persev. c. 17.

Tertius deniq; respondendi modus est negasse Pelagianos, auxilium Dei, ad istas naturales actiones, ut movere manum, sedere stare, ambulare esse necessariũ, non precisè quo fiunt, sed quo fiant ut bonæ sint; quia de bonis actionibus uti diximus vitâque hominis sine peccato peragendâ tota contentio est. Tales igitur actiones quia secundum speciem naturalem, quæ nihil vitij in se continet, manifestum est sine Dei gratia posse fieri incredibile eis videbatur, quod ad singulas omninò actiones gratia Dei necessaria esse diceretur. Neq; enim videbant aut videre volebant, naturalem actionum illarum speciem & supernaturalem bonitatem à diversis principijs peti, quorum unum in homine situm est alterum à Deo extrinsecus inseri debet. Contra hanc eorum existimationem inculcat Hieronymus nos debere *ad Deum semper authorem recurrere & ex illius pendere voluntate*, dicentes: *Oculi mei semper ad Dominum quoniam ipse evellet de laqueo pedes meos.* Falsumq; esse quod Pelagius docuit, *unumquemq; arbitrio suo regi*, dicente Hieremia: *Non est in homine via ejus, & à Domino gressus hominis diriguntur.* Contra hanc inducit Apostolum prædicantem,

sive

1. ad Cor. 10. *sive manducatis, sive bibitis, sive aliud quid agitis, omnia in nomine Domini agite.* Quæ omnia commendant illam Dei gratiam qua omnia opera nostra in honorem *nominis Domini aguntur* & referuntur; qua *gressus hominis à Deo diriguntur ut viam eius velit*; qua arbitrium hominis à Deo regitur; qua *ex laqueis tentationum pedes hominis eruuntur*. Quæ sanè gratia non concursus generalis est, communis omnibus qui suo reguntur arbitrio, sed verissima propriissimaque Christi gratia ad omnes omninò bonas actiones necessaria, etjamsi naturales aut civiles tantummodo esse videantur. Nam omnia ista citata Scripturæ loca frequenter ad illam Dei gratiam astruendam Divus Augustinus usurpat: *Vides*, inquit, *quia ubique Domini virtutem studiis cooperari humanis, ut nemo possit ædificare sine Domino, nemo custodire sine Domino, nemo quicquam incipere sine Domino. Et ideo juxta Apostolum: sive manducatis sive bibitis, omnia in Dei gloriam facite.* Verba ex Divo Ambrosio sumpta sunt: quibus generalissime probat nullas omninò actiones, nempe bonas, videantur licet esse naturales, posse fieri *sine gratia beneficio*: & ideò eandem quam Hieronymus profert Scripturam *sive manducamus, sive bibimus, omnia in Dei gloriam esse facienda.* Et libro de gestis Pelagij de-

Lib. de grat. Christi c. 44. & ex Divo Ambr. lib. 2. in Lucam

Cap. 3.

A clarat & probat illam ejus sententiam quam & Hieronymus protulit, qua *omnis sue arbitrio seu voluntate* Pelagius regi dixit, quasi Deus neminem regat; tanquam veræ Christi gratiæ contrariam ab Episcopis esse damnatam. Vnde & ipse Pelagius ut testis est Augustinus, *quid vali sonarent illa verba persensit, respondit que se hoc dixisse propter liberum arbitrium*, hoc est quod homo in omnibus actionibus suis haberet liberum arbitrium: & continuò subjecit ad frangendam impietatis invidiam: *cui Deus adjutor est eligenti bona.* Ex quibus omnibus liquet, non tam auxilium concursus generalis, quam veræ gratiæ ab actionibus illis naturalibus *curvandi digitum, movendi manum, sedendi, standi* &c. Pelagianos removisse: Ab illis inquam, quatenus actiones bonæ sunt & gratæ Deo. Nam si de illis ut naturalibus tantum sermo est, tanquam cujus concursus Dei generalis non sit necessarius, neque Pelagius B sane, neque Hieronymus quicquam ad rem loquitur. Nam nec ille probat hominem in ullo actu rectè vivere posse sine gratia Dei: Nec iste probat male Pelagium concursum illum generalem ab actibus naturalibus sustulisse.

Ibid. c. 3.

De adjutorio justitiæ seu gratiæ habitualis. Pelagianorum sententia declaratur, ex virtutibus acquisitis & remissione peccatorum.

CAPVT XXII.

HABITVS voluntatis tam malos quam bonos, adeoque justitiam quandam habitualem quæ humanorum actuum exercitio paretur, Pelagianos admisisse; neque ullum libertatis præjudicium ex eo veritos esse certissimum est. Quid enim sunt aliud illæ quas afferunt bonæ & malæ consuetudines nisi virtutes & vitia? Et quid illa nisi habitus quidam boni & mali? De malis illis consuetudinibus satis superque libro quarto diximus. De bonis res perspicua est, passim obvia & ex professo tradita. Virtutes enim longo studio & consuetudine inseri posse docent atque formari. *Consuetudo est*, inquit Pelagius, *qua aut vitia aut virtutes alit, quæque in his plurimum valet, cum quibus ab ineunte ætate simul creverit.* Et infra: *Dum adhuc mobilis est ætas, & animus docilis, exercenda boni consuetudo, & jugi meditatione confirmanda est. Occupandum est optimis rebus ingenium & sancta conversationis usus altius inferendus est. Tunc verò ad perfectionis fastigium animus ascendit & longa consuetudinis beneficio utitur ad bene vivendi facultatem: & virtutes suas ipse etiam miratus, quodammodo in se putabit natum esse quod didicit.* Et in eadem Epistola: *Nam si illi etiam qui longo peccandi usu bonum quodammodo obruere naturæ, instaurari per pœnitentiam possunt, & mutata vivendi consuetudinem consuetudine extinguere,*

Supra lib. 4. c. 6.

Epist. ad Demet.

Ibid.

A *& optimi quique de pessimis fieri* &c. Ecce quam perspicuè bonos habitus accoq; virtutes inseri, & bonis habitibus malos extingui tradit; totumq; istud negotium non esse nisi usus & consuetudinis. Vnde aliquanto inferius: *Ieiunare, abstinere, psallere, vigilare, non tam studio opus habent quam voluntate* &c. *Mores verò mutare, singulasque virtutes animi formare in se, atque perficere, grandis studij est & longa consuetudinis.* Sed quid opus pluribus? Vna Pelagianorum capitalis est sententia etjam Palæstina Synodo ex ejus discipuli scriptis objecta Pelagio, qua dicitur: *Vnumquemque hominem omnes virtutes posse habere & gratias.* Iam verò quid virtutes nisi habitus quidam boni sunt, & quædam animi habitualis justitia? Sed hanc, ut ex allatis testimonijs manifestum est, non infundi divinitus, sed bene vivendi consuetudine parari volunt: Nullum igitur dubium esse potest, quin adju-B toria ista habitualia, quæ sive in malum sive in bonum accedunt voluntati per habitus vitiorum virtutumque Pelagiani agnoverint, nec ullum ex eis præjudicium libertati veriti fuerint. Subsint enim perfectè nutui voluntatis ut cum illa in actum influant vel non influant, non minus atque ipsa voluntatis potentia. Sunt enim adjutorium *possibilitatis* nullo modo *voluntatis aut actionis.* Tribuunt enim potentiæ

Ibid.

Lib. de gestis Pelag. c. 14.

voluntatis posse si velit, non autem ut velit A aut agat: quia habitibus utimur quando volumus.

Major itaque difficultas & controversia est, utrum unquam Pelagiani infusam illam justitiam & gratiam habitu permanentem qua homo justificatur & sanctificatur, agnoverint. Cujus quæstionis pars negativa à plerisque defenditur: quamvis in hanc opinionem non tam compertæ veritatis certitudine, atque securitate, quam præconceptæ sententiæ sustinendæ necessitate prolapsi sint. Neque enim aliter tueri se posse putant per solam habitualem gratiam nonnulla legis mandata servari posse & actus nonnullos bonos fieri, nisi Pelagius etjam illam negasse statuatur.

Sed si omnes doctrinæ Pelagianæ latebras excutiamus, argumenta plura eaque non contemnenda reperiemus, quibus persuasus, judices eos gratiam habitualem divinitus infusam B & agnovisse & prædicasse.

Primum est quia remissionem peccatorum delinquentibus esse necessariam & à Deo impetrandam ac dandam esse concedunt, constanterque profitentur. *Divinitus*, inquit Augustinus, *esse expianda peccata commissa & pro eis Dominum exorandum esse fatetur* (Pelagius) *propter veniam, quia scilicet non potest infectum fieri quod factum est, quam videlicet ipsa laudata potentia naturæ, & voluntas hominis etiam ipso fatente, non potest.* Qua de re quia plura diximus, neque res ambigua est, pluribus testimoniis supersedeo. Atqui peccatorum remissio quæ divinitus impetratur omnium judicio gratiam habitualem includit. Illa quippe est quæ remittit peccatum; illa aversum peccatoris animum convertit ad Deum, illa emaculat & à sordibus contractis mundum facit.

(Lib. de nat. & grat. c. 18)

(Supra c. 6.)

Scio dici posse & à quibusdam etjam dici, remissionem peccati quidem à Pelagianis ag- C nitam, sed quatenus pœna dumtaxat, aut offensæ relaxationem dicit, non autem quatenus per eam animus interius renovatur & sanctificatur per habitualia dona, infusasque virtutes. A quibus si quæras unde istud colligant, nullum omnino locum sive Pelagianorum, sive Augustini, sive cujusquam veterum proferre possunt. Tantum hoc eis videtur esse verisimile, quia inventio ista principiis suis optimè consonat: & quia nulla videtur fuisse Pelagianis ratio statuendi hujusmodi dona; cum actus omnes supernaturales sustulerint, quibus ablatis reliqua tolli necesse est.

Sed si diligenter Pelagianorum monumenta perscrutemur inveniemus ipsos non tantum peccatorum quidam remissionem, sed etjam Spiritus Sancti dona infusamque justitiam profiteri. Sic enim loquitur Pelagius in Commentariis: *Quare multa peccata dimissa abundantia donationis Spiritus Sancti? Quia multa sunt dona.* D *Ipsa enim justitia donatur per baptismum non ex merito possidetur.* Ecce cum peccatorum dimissione, abundantiam donationis, multaque dona Spiritus Sancti; ecce ipsam justitiam in baptismate donatam confitetur. Nec minus luculentè paulò inferius ad illa verba: *Gratia Dei, vita æterna. Non dixit*, inquit, *similiter, stipendia justitiæ, quia non est ante quam remuneratur in nobis. Non enim nostro labore quæsita est, sed Dei munere condonata.* Qua de re vide plura dicenda statim subsequenti capite.

(In Comment. in c. 5. Rom. n. 36.)

(Luc. 6. n. 38)

Duabus vero de causis ratio ipsorum nihil conficit. Quamvis enim supernaturales omnes actus repudiantur, non continuò etjam habitualia illa dona tollenda sunt, cum alius eorum usus esse possit, & soleat, etsi nullæ ex eis actiones in hac vita sequerentur, ut in parvulis multisque adultis manifestum est. Ipsa enim animi renovatio & sanctificatio, primus & præcipuus gratiæ habitualis effectus est. Deinde verò neque habitualis illa gratia est, quæ propter actus supernaturales eliciendos, juvandamque liberi arbitrii infirmitatem datur, ut opportuniore loco in refutatione Pelagianorum dogmatum demonstratur.

Itaque nos è contrario multis rationibus suadere possumus, eos internam illam animi renovationem quæ fit per habitualem gratiam in remissione peccatorum agnovisse. Nam in primis tametsi peccatorum remissione multa contineantur quæ mentis aliqua consideratione distingui possint, ut conversio animæ ad Deum, maculæ sive fœditatis abstersio, reconciliatio seu divinæ offensæ remissio, pœnæ denique æternæ relaxatio, non tamen propterea statim existimandum est, illa etjam reipsa à se invicem posse divelli. Nam sicut fieri non potest, quin ille qui mortaliter peccat simul & avertatur à Deo & ista fœditate maculetur, eaque injuria offendat Deum, & pœnæ sive vindictæ reus efficiatur, ita quoque unum sine altero non aufertur, sed unica divinæ & habitualis gratiæ infusione anima convertitur ad Dominum Deum suum, & fœditas ex immunditiæ contactu nata tollitur, & offenso reconciliatur Domino, & æterna pœna removetur: & hæc omnia uno remissionis peccati nomine exprimuntur. Ex quo fit ut qui illam simpliciter sine ulla distinctione confitetur, omnia illa sine quibus remissio fieri nequit, consequenter confiteatur. Et sane nullum invenitur in omnibus (quod sciam) Augustini lucubrationibus, quibus hac de re cum Pelagianis contulit, hujus supra dictæ distinctionis indicium: sed ubicunque illam tanquam Christi gratiam proferunt, non ex eo capite reprehendit Pelagianos, quod illam dividerent, & præcipua dignitatis prærogativa, nempe divinæ gratiæ infusione, mutilarent, sed idcirco duntaxat, quod solum pro præteritis peccatis auxilium, nullum pro futuris cavendis, vincendisque, hoc est, pro meritis æternæ vitæ comparandis faterentur. Hoc autem fit per adjutorium non habitualis remissionis, sed actuale divinæ inspirationis, qua juvamur ne concupiscentia post remissionem peccati superstite ac tumultuante superemur, propter illud Pelagiani dici sinunt; *dimitte nobis debita nostra*: propter hoc omninò dici vetant, *ne nos inducas in tentationem.* Quæ

oratio

oratio in tempore tētationis per totam Christi Ecclesiam non propter habitualis gratiæ adjutorium impetrandum, sed propter actuale funditur. Unde Augustinus [*Epist. 94.*] *Quæ* (impietas) *contradicit etiam orationibus nostris, concedens quidem ut dicamus: dimitte nobis debita nostra &c. Illud verò quod sequitur, ne nos inferas in tentationem, non sic accipiunt tanquam Deus orandus sit, quo nos ad superandas tentationes adjuvet peccatorum.* Et alibi [*Lib. de nat. & grat. c. 26*]: *Videtisne quemadmodum non dicat necessariam misericordiam Dei ut non peccemus, sed quia peccavimus?* Et paulò superius cum Pelagius dixisset voluntatem hominis *non posse id quod factum est infectum facere*, subjungit Sanctus Augustinus [*Cap. 18.*]: *Quare hac necessitate restat ut oret ignosci. Ut autem adjuvet ne peccet, nusquam dixit, non hic legi, mirum de hac re omnino silentium: cum oratio Dominica utrumque petendum esse commoneat &c. illud ut præterita expientur, hoc ut futura vitentur &c.* Quæ quidem perpetua est Augustini contra Pelagianos querimonia, quod illud auxilium pro futuris peccatis tollerent, quod Dominica oratione assiduè postulatur, hoc est actuale non habituale, Spiritus Sancti inspiratione dandum, non peccati remissione jam datum. Nam in hoc remissionis adjutorio plenum fuisse Pelagianorum cum Augustino consensum ipsemet clarissimis verbis attestatur. Eandem quippe de præteritis peccatis & futuris vitandis, ex quorum victoria merita, hoc est actus boni oriuntur, doctrinam alijs verbis tradens: *Cum dicunt Pelagiani*, inquit [*Lib. de grat. & lib. arb. cap. 6.*], *hanc esse solam non secundum merita nostra gratiam, qua homini peccata dimittuntur: Illam vero quæ datur in fine, id est vitam æternam, meritis nostris præcedentibus reddi, respondendum est eis. Si enim merita nostra sic intelligerent, ut etiam ipsa dona Dei esse cognoscerent* (nempe per gratiæ illius adjutorium quod oratione Dominicâ postulamus) *non esset reprobanda ista sententia.* Ecce non esse reprobandam istam Pelagij sententiam dicit, dummodo merita seu actus bonos dona Dei esse fateatur, hoc est, dummodo non tantum statuat voluntatis potestatem, etiam per remissionem peccati roboratæ, ut sola, sine alio Dei adjutorio quod precibus invocamus, merita illa quæ cavendis superandisque peccatis comparantur, posset efficere. Hoc enim est quod cum loco ex libro de natura & gratia citato dixisset [*Cap. 18.*]: *Illud, ut præterita expientur, hoc ut futura vitentur*, mox adjunxit: *quod licet non fiat, nisi voluntas adsit, tamen ut fiat voluntas sola*, etiam mundata per remissionem & jam justificata, *non sufficit*: idque non quia deest ei habitualis gratiæ adjutorium quod jam per remissionem peccati datum est, sed quia illud deest quod Catholici precibus dandum invocant: *Ideo*, subjungit Augustinus, *pro hac re nec superflua, nec impudens Domino immolatur oratio. Nam quid stultius quam orare ut facias, quod in potestate habeas?* Nonne apertissimè docet non esse Pelagij de remissione peccati reprobandam sententiam, dummodo adjutorium actualis gratiæ ad merita comparanda fateatur, quod Catholica Ecclesia jam mundata, jam sanctificata, jam justificata, tanquam adhuc infirma & potestate cavendi peccata, & faciendi mandata carens, sibi post remissionem dandam esse precibus profitetur? Quem suum de remissione & gratiæ infusione cum Pelagianis consensum non minus perspicuè alibi tradit; cum enim hominem semi-vivum à latronibus relictum esse docuisset, & Pelagius diceret: *Sed sufficit mihi quod in baptismo accepi remissionem omnium peccatorum*, respondet Augustinus [*Serm. 2. de verb. Apost. cap. 6.*]: *Numquid quia deleta est iniquitas, finita est infirmitas? Prorsus verum est, deleta sunt cuncta peccata in Sacramento Baptismatis; cuncta prorsus, dicta, facta, cogitata, cuncta deleta sunt. Sed hoc est quod infusum est in via oleum & vinum &c. Nam utique error ejus indultus fuit, & tamen sanatur languor in stabulo.* Et interius [*Cap. 7.*]: *Adhuc post integritatem remissionis accepisti remedium orationis.* Ubi non ambiguis nec obscuris verbis asserit, hoc ipsum quod Pelagiani dicant, remissionem peccatorum dari à Deo, non esse aliud quam quod Scriptura dicit, *vulneribus infusum in via oleum & vinum*: sed præter hoc aliud adjutorium, quo in stabulo curatur esse confitendum. Quid autem est *oleum & vinum* nisi gratia spiritualis & habitualis ungens vulnera & roborans peccatorem? Nam spiritus unctio pacificans hominem Deo, per oleum plerumque significari solet. *Oleum*, inquit Augustinus [*In Psalm. 127*], *pacem significat, sive charitatem significat; sine charitate nulla pax est.* Et rursus exponens illud Psalmistæ [*In Psal. 108*], *Caro mea immutata est propter oleum: propter gratiam*, inquit, *spiritalem. Unde & Christus appellatur à Chrismate, Chrisma autem unctio est. Sive autem*, addit interius, *per aquam propter ablutionem vel irrigationem, sive per oleum propter exultationem & inflammationem charitatis significetur Spiritus Sanctus, non ideo est a se ipso diversus, quia diversa signa sunt.*

Nec vero Augustini tantum sed etiam ipsius Pelagij verba satis manifesta sunt, si tantum fumus contentionis abscesserit. Nam qui dicit, quod *potentia naturæ & voluntas hominis non potest id quod factum est infectum facere* [*Lib. de nat. & grat. c. 18*], nonne aperte profitetur quod voluntas hominis non tantum non potest reatum pœnæ, sed nec ipsam culpam, ipsam maculam, ipsam impietatis & profanitatis reatum, hoc est ipsum peccatum animæ medullis post actum perpetratum inhærens eradere atque delere? Hoc est enim illud ipsum quod peccator fecit, & hoc faciendo etiam pœnis obstrinxit. Hoc est, inquam, quod à se *factum non potest voluntas infectum facere*, sed solus Deus per gratiæ habitualis infusionem delet pœnitus & *infectum facit*. Nam quod Pelagiani non tantum reatum pœnæ, sed etiam ipsam delicti impietatem seu maculam post perpetratum peccatum in anima post actum superesse putent, ex Iuliani testificatione perspicuum est. *Si semel*, inquit [*Lib. 6. cont. Iul. c. 19.*], *aliquis idolis sacrificaverit, potest donec consequatur veniam premi impietate commissi, & manet reatus actione finita. Nullo autem pacto fieri potest, ut maneat actio, & abscedat reatus: id est, ut dæmonibus sacrificare non*

desinat, & tamen liber à profanitate videatur. Impietas cum commissi & profanitas, quid aliud quam culpa & macula qua peccator premitur, dici potest?

Ostenditur eorum de gratia habituali sententia ex effectibus ejus quasi privativis.

CAPUT XXIII.

ET quamquam ea quæ de remissione peccati dicta sunt gratiam habitualem à Pelagianis agnitam fuisse satis probent, longè tamen evidentius id ostendi potest, ex effectibus quos Sacramento regenerationis assignant. Inter quos quidem peccatorum remissionem ubicunque illa reperiuntur, non tamen tanquam præcipuum aut velut semper conjunctam numerant, quia parvulis tanquam mundis & innocentibus eam nullo modo tribui arbitrantur. Sed alia dona atque effectus quos baptismo tribuunt tales ac tanti sunt, ut non possint sine infusione gratiæ habitualis intelligi. Nam ut invidiam illam frangerent, qua dicebantur parvulis negare baptismum esse necessarium, quia nulla in eis fieret peccatorum remissio, magnopere in celebrandis baptismi donis atque virtutibus occupati fuere. *Nos* (Lib. 1 oper. imperf. f. 58) *igitur*, ait Iulianus, *in tantum gratiam baptismatis omnibus utilem a ætibus confitemur, ut cunctos qui illam non necessariam etiam parvulis putant, æterno feriamus anathemate, sed hanc gratiam locupletem spiritualibus donis credimus, quæ multis pariis muneribus ac reverenda virtutibus, pro ... morbatum generibus & humanorum statuum diversitatibus una tam remediorum collatrice quam munerum virtute medicatur. Quæ cum admovetur, non est mutanda pro causis, tamen ipsa dona sua pro accedentium capacitate dispensat.* Quod ideò dicit, quia adultis aliqua, parvulis nulla per baptismum eundem peccata remitti putat. Porrò illa *spiritualia dona ac munera & virtutes* quibus *baptismum locupletem* dicit, hoc est, illi effectus, quos producit in baptizatis, duplices sunt, alii *privativi* vel quasi privativi, ut mundare, purgare animam si aliqua peccati sorde vel macula contaminata sit: alii *positivi*, qui rursum vel *absoluti* sunt solum subjectum respicientes, ut efficere justum, sanctum: vel *ad aliud ordinant*, ut filium facere, hæredem & hujusmodi, sub quibus omnes omnino comprehendemus ex quibus Catholici Doctores gratiam habitualem probant. Effectus enim illi omnes vel plerique formales sunt; quibus in subjecto positis, causam formalem seu ipsam formam etjam poni necesse est.

Ut igitur ab effectibus baptismi *quasi privativis* incipiamus præter illum quem peccati remissionem dicimus, & facile ad pœnæ solius relaxationem transferri potest, Primus est, delere crimina & abstergere ubi illa reperit: atqui deletio ipsius criminis, seu impietatis, quam Iulianus actione finita manere statuit, amplius dicit quam pœnam tolli, sed ipsam peccati maculam & sordes tolli: quæ A cum aliud nihil sint, nisi nitoris privatio, non etjam nisi per aliquid positivum deleri possunt. De quo effectu sic Iulianus: *Gratia ... ... medicina, quæ criminibus, id est malæ voluntatis operibus admovetur, ita ... ... ut diversas species reatuum una ... regenerationis abstergat.* Et rursum: *Gratia ... una virtutis sua impetu ac compendio diversa & plurima delet crimina.* (Lib. 2. oper. imper. f. 386) (Fol. 422) Quibus locis præter criminum *deletionem & abstersionem* penè tot argumenta quot verba sunt, quibus probes Iulianum veram positivamque in animis gratiam confiteri. Quid enim vult aliud, *efficacissima potestas gratiæ, & virtus & impetus & infusio*, nisi veram positivamque qualitatem omnia peccata contundentem baptizatis infundi? Illum enim Apostoli locum tractat; *gratia vero ex multis delictis in justificationem*: quem etjamsi non de ipsa gratia sed de baptismo à B Iuliano exponi dixeris, tamen urgentissima illa verba quibus ejus energiam celebrat, non nisi veram fieri operationem in animis baptizatorum intelligi sinunt. Nam & alibi eandem baptismi efficaciam extollit: *Commendans ergò hanc gratiam Iulian ... ... nec habet ... efficientiam misericordia quam baptisma.* (Lib. 1. oper. imperf. f. 84) Item quæ: *Operi dat delere illos adv... ... ... morum vulneribus cr...: gratia verò efficaciter, celeriter ... medicatur.* Et rursum: *Pronunciavit certe Apostolus ... operari ad collationem salutis & copiosius gratiam Salvatoris quam peccatum Adæ.* (Lib. 2. oper. imp. f. 269.)

Porrò idem effectus abstergendi peccata etjam nomine *purgandi & mundandi & expiandi* à Pelagianis exprimitur. Quæ sanè mutationem aliquam in ipso animo fieri denotant, ita ut ex sordido & maculato mundus fiat, sicut hujusmodi loca à Catholicis Doctoribus contra C hæreticos premi solent. Iulianus: *In quo* (baptismo) *confessione brevi actuum delicta purgantur.* (Ibid. f. 84.) Et antè Iulianum Pelagius: *Cùm per Christi justitiam non omnes, sed eos tantum qui illi obedire voluerint, & baptismi ablutione purgati sunt sanctificatos esse non dubium sit.* (Lib. de nat. & grat. c. 43) Et in Epistola ad Demetriadem, nos *Christi sanguine* dicit *expiatos atque mundatos*. Et Pelagianorum omnium communis confessio à Iuliano propalata sic se habet: *Scimus PLENAM PURGATIONEM per ipsa mysteria* (baptismi) *conferri.* (In opere Hieron. & citatur ab Aug. lib. de gratia Christi c. 38) (Lib. 1. ad Bonif. c. 23.)

Secundus effectus quasi privativus est *salvare* seu *salutem afferre*. Salus enim seu sanitas animi, habitualis & positivus animi status est, cujus privatio sive defectus, est morbus & ægritudo. Sæpius expressit hunc effectum & efficaciter Iulianus: *Cùm peccata singula reos suos lëtha-* (Lib. 2. oper. imperf. f. 423.)

lethaliter vulnerassent, innumerabiliter confessos homines hac gratia singulari & semel tradita virtute salvari. Et paulo ante eundem dicentem audivimus, *efficacius operari ad collationem* SALUTIS *& copiosius gratiam Salvatoris quam peccatum Adæ.*

Tertius est *renovare* vel *innovare*, quod sanè tam apertum & apud omnes confessum est per veram & positivam, inhærentemque qualitatem fieri, ut nec hæretici nostri temporis, habitualis & inhærentis justitiæ capitales inimici, hoc audeant diffiteri: sed ne convicti esse videantur remissionem potius vel non imputationem peccatorum, vel imputationem justitiæ Christi veram justitiam hominis esse docent, cujus effectus sit ista interior renovatio.

Vide Bellar. lib. 2. de justific. c. 3. & 6.

Inculcat hunc effectum baptismi creberrime Iulianus: *Quos fecerat*, inquit, *condendo bonos, facit innovando, adoptandoque meliores.* Et Iulianus cum alijs octodecim Episcopis Pelagianis profitetur, *baptismo perfecte homines innovari.* Ad quod Apostoli adhibent testimonium, qui *per lavacrum aquæ Ecclesiam de gentibus sanctam fieri immaculatamque testatur.* Et in Commentarijs suis ipsemet Pelagius: *Lavacrum renovationis Spiritus Sancti* baptismum ab Apostolo vocatum dicit, *quia nos Spiritus Sanctus per baptismum renovavit.* Hinc magnam invidiam Augustino per calumniam Iulianus concitat, quasi sentiret, *quod gratia non perfecte hominem novum faciat*: adeoque diceret: *Non innovari homines per baptismum sed quasi innovari, non liberari sed quasi liberari, non salvari sed quasi salvari.* Et quamvis Augustinus dolosam istam innovationis professionem vocet, qua Iulianus de parvulis dixerat: *Actas igitur illa sicut misericordiam Christi prædicat innovata, id est, innovantis mysterij virtute provecta*, ita &c. Non tamen idcirco hoc dicit, quasi nullam interiorem peccatoris mutationem Pelagiani fieri sentirent, sed quod in parvulis tanquam innocentibus nullam peccati cujusquam sive originalis sive alterius vetustatem agnoscerent: *Ex qua vetustate*, inquit Augustinus, *ætas illa dicitur innovata, cum sit ortu nova? Labia dolosa sunt ista. Si vis agnoscere vetustatem, ex qua parvuli Christi gratia renovantur, audi fideliter* &c. Vides confessam à Iuliano innovationem accipere & approbare Augustinum, sed in innovationis termino dissentire. Hinc enim ille minorem tantummodo bonitatem in parvulis, hic etiã peccati vetustatem non secus atque in majoribus esse tradit. Nam in adultis nulla inter eos de ista renovatione dissensio.

Lib. 3. cont. Iul. c. 3. & lib. 1. operis imperf. f. 50
Lib. 4 ad Bonif. c. 2. & 7.
Inc. 3 ad Tit. v. 7.
Lib. 6. cont. Iul. c. 13.
Ibid. c. 14.
Lib. 1. oper. imperf. f. 62
Ibid.

A Hinc quartus effectus est *naturam instaurare*, siquidem eo usque protendi renovationem illam Pelagiani statuunt, ut non tantum à peccatorum vetustate per eorum remissionem renoventur homines, sed etjam ipsa natura instauretur. *Vide*, inquit Pelagius, *quid Christiani facere possunt quorum in melius per Christum instaurata natura est.* Et alio in loco: *Etiam illi qui longo peccandi usu quodammodo obduruere, instaurari per pœnitentiam possunt.* Itemque *instaurati per Christi gratiam, & in meliorem hominem renati sumus.* Quod non ea de causa Pelagium dixisse sentio, quod animus per renovationem internam à peccatorum dumtaxat sorde mundetur, sed partim quod natura in illam pristinam nativitatis innocentiam, in qua & Adam ipsis authoribus fuit, restituatur, de qua plura inferius; partim quod etjam per baptismi gratiam à peccandi liberetur consuetudine. B Itaque

In Epist. ad Demet. & apud Aug. lib. de grat. Christi c. 37. & 38.

Quintus effectus est *liberare à corpore mortis hujus*, hoc est in Pelagianorum sententia *liberare peccatorem à contracta peccandi consuetudine.* Istud enim sentire Pelagianos libro tertio multis testimonijs comprobavimus. Quod fieri non posse sola peccatorum remissione, sed interna quadam per positivam qualitatem mutatione non est dubium. Et hæc est illa perfecta innovatio non tantum à peccatis omnibus, sed etjam à peccatorũ radicibus, seu consuetudinibus, quam per baptismum conferri volunt, & propter cujus negationem gravem invidiam Catholicis concitant. Nam idcirco in libris ad Bonifacium velut crimen eis objiciunt, quod decernerent: *Baptisma non dare omnium indulgentiam peccatorum, nec auferre crimina, sed radere, ut omnium peccatorum radices in mala carne teneantur, quasi rasorum in capite capillorum, unde crescant iterum resecanda peccata.* C Itemque quod assererent: *Baptisma non vere homines novos facere, sed ex parte filios Dei fieri, ex parte autem filios sæculi, id est, diaboli remanere.* Quæ calumnia non alio fundamento nititur, nisi quod remissis peccatis malas cupiditates remanere quibuscum bellum intestinum baptizati gerant, Catholici doceant: ipsi contra, *non eos habere aliquid quod mortificent*; sublata etjam quæ carni inerat consuetudine delinquendi. Nam siquos motus libidinis vel alterius cujuspiam cupiditatis ante contractas consuetudines natura concitaret, illos non esse malos, sed innocentes affectiones ac dumtaxat mali occasiones esse contendunt. Quæ omnia suis locis fusius declarata sunt.

Supra lib. 3. c. 6.
Lib. 1. c. 13.

Eadem

Eadem latiùs demonstratur ex effectibus gratiæ positivis.

CAPUT XXIV.

ET quamvis ista manifestè suadeant, gratiam aliquam habitualem Pelagianos agnovisse, per quam omnes illi quos diximus defectus sive privationes ex animo tollerentur, alia tamen positiva munera quæ per baptismum veluti causam conferri volunt merito id evidentius attestantur atque convincunt.

Inter illa primum meritò velut aliorum multorum causa, & fundamentum collocandum est *regeneratio* quam Apostolus Paulus cum renovatione conjunxit, *salvos nos fecit per lavacrum regenerationis & renovationis Spiritus Sancti.* Nec verò intelligi potest, ut contra hæreticos nostri temporis agendo, inculcat Bellarminus, quemadmodum regeneretur aliquis, sine ulla sui mutatione ac dono inhærente per solam benevolentiam Dei. De illa igitur sic Iulianus: *Cum Deus parvulis nihil de proprio tam boni quam mali merentibus gloriam regenerationis attribuit, hoc ipso eos ad suam curam, ad suum nutum, ad suum Dominium pertinere docet, quod eorum voluntatem ineffabilis prævenit beneficii largitate.* Regenerationi addi possit *consecratio*, quam frequenter per baptismum fieri tradunt, ut cum supra audivimus *diversas species reatuum unius vi consecrationis abstergi.* Et alibi: *Hac ergo gratia quæ in baptismate non solum peccata condonat, sed cum eos ... beneficiis provehit & adoptat & consecrat.* Consecratio enim non remissione, hoc est pœnæ relaxatione, sed per ipsam gratiam in baptismate datam qua homo dedicatur Deo ex ejus mente videtur fieri.

Ad Tit. c. 3

Lib. 2 de justif. c. 3.

Lib. 6. cont. Iul. c. 10.

Lib. 2. oper. imperf. f. 114

Lib. 1. oper. imperf. f. 139

Secundum est *Illuminatio.* Baptismus enim Sacramentum illuminationis ab antiquis vocari solet. Hanc Iulianum baptismo tribuisse satis Augustinus insinuat. Cùm enim ille multa gratiæ Dei munera commemorasset, solamque negaret peccatorum veniam ad parvulos pertinere, respondet ei Sanctissimus Doctor: *Cur ergo cætera;* nempe quæ recensuerat, *multis negat? cur parvulis qui sine hac gratia in ista ætate moriuntur?* Et exponens quænam sint illa cætera statim adjicit: *Cur, inquam, non eis datur illuminatio spiritualis* &c. Nam & istam inter cætera attribuisse Iulianum inde perspicuum est, quod alia omnia gratiæ munera, quæ ibidem Augustinus attexit, certò constet, sæpe Iulianum parvulis tribuisse. Iam verò quis intelligat illuminationem fieri sine aliquo reali & positivo dono quo anima illustretur? Hanc fidem esse, qua mens etjam parvuli illuminatur, Catholici sentiunt, nec Pelagiani dissentiunt. Constanter enim docent parvulos per baptismum fideles fieri, fide nempe Christiana. Hinc

Lib. 1. oper. imperf. f. 59

Ibid.

Tertium munus est *Fides*, à qua *fideles* dicimur. de qua Augustinus: *Unde conantur* (Pelagiani) *parvulos baptizatos in credentium numero deputare, & auctoritati sanctæ ubique Ecclesiæ consentire, quæ fidelium nomine eos non censet indignos, quibus utique vita Christi, etiam secundum ipsos, provenire non nisi credentibus posset.* Et in eodem libro inferius: *Nam utique quia parvulos per Sacramentum fidelium fideles faciendos esse judicatis, infideles natos ex parentibus fidelibus non negatis.* Et in libris contra Iulianum: *Velitis, nolitis, parvulos credere confitemini in Christum per corda & ora gestantium. Ergò & ad illos pertinet Dominica illa sententia, qui non crediderit condemnabitur.* Quomodo autem per corda & ora gestantium credant, Augustinus exponit, nempe non ore tantummodo alieno verba proferendo, sed intus gratiam ipsam quadam communicatione recipiendo, *gratiam enim Christi*, inquit, *illuminationem, justificationemque nostram etiam intrinsecus operatur*, adeoque Christus *sui Spiritus occultissimam gratiam latenter infundit & parvulis.* Nec unquam ab eodem Augustino reprehenduntur quod aliter parvulos baptismo fideles fieri, quam ipse, sentirent. Hoc enim imprimis opus fuisset tangere & refellere, si tanto intervallo in ipsa, de qua tota disputatio est, gratiæ & fidei communicatione dissentirent.

Lib. 3 de pecc. merit. & remiss. cap. 2.

Cap. 19.

Lib. 6. c. 3.

Lib. 1 de pecc. merit. & remiss. cap. 9.

Quartum est *Justitia & Justificatio.* Hanc enim peccatoribus tribui qui baptismi gratiâ & peccatorum remissione donarentur, non raro fatetur ac docet Iulianus. *Nempe*, inquit, *cum inventibus Apostolus loquebatur & hæc docebat justitiam per mysteria* (baptismi) *fuisse collatam.* Et paulo inferius in eodem opere: *Studerentque deinceps in quod rem ... compendio credulitatis* (hoc est fidei quæ ad baptismum præparat) *fuerant assecuti.* Et rursum alibi: *Ideò ait* (Apostolus) *ex multis delictis in justificationem, idest, ex multis delictis liberatos homines ad gloriam perducit ... ne.* Quam phrasim ex Apostolica locutione ductam frequenter in iisdem libris Iulianus usurpat.

Lib. 2. oper. imp. f. 444.

Fol. 339.

Fol. 421.

Vide f. 306 & 307.

Et nequis forte contentiosus diceret solam peccatorum remissionem à Pelagianis justitiam & justificationem dici; eandem etiam extendunt ad parvulos, qui tamen secundum ipsos omni peccati labe carent. Insinuat enim Augustinus eos idcirco parvulos dixisse baptizandos, ut qui tantummodo essent innocentes, hoc est neque justi neque peccatores per baptismum justitiæ Christi justi fierent. *Veruntamen*, inquit Augustinus, Pelagianorum tangens effugium *forsitan hoc tenendum est, quod dixi propterea parvulos baptizari debere, quia sicut peccatores non sunt, ita nec justi sunt*; Nempe, ut ita justi fiant. Et in libris operis imperfecti Iulianum premit

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. cap. 19.

premit ut non minus per Adam parvulis peccatum communicari quam per Christum justitiam fateretur. *Si non trajecit peccatum in homines generatos Adam, non donat Christus parvulis regeneratis justitiam, quia nec generati parvuli usi sunt propria libertate*, quasi dicat, sed hoc est absurdum, ergò trajecit peccatum Adam. *Ite nunc, si vultis, & clamate, si audetis, justitiam parvulis non dari, nec eos habituros esse justitiam quando habitabunt in illo regno &c. aut ex vestro quo inebriati estis meracissimo dogmate, delirate in illo regno justitiam parvulos habituros quidem, sed propriæ voluntatis meritis non divina gratiæ largitate* (nempe quia majoribus etjam baptismum ex meritis bonæ voluntatis dari sentiebant & consequenter ipsam peccati remissionem atque justitiam) *quod si dicere non audetis, hic enim merita comparari, ibi autem præmia reddi fatemini, cur fateri dubitatis sive non vultis sic eos ex Adam potuisse habere peccatum sine meritis propriæ voluntatis malæ, quemadmodum à Christo percepturi sunt justitiam sine suis meritis præcedentibus voluntatis bonæ?* Quæ argumentandi ratio perabsurda est, si non minus justitiam per Christum parvulis tribui quàm peccatum per Adam, negavisset Iulianus. Sed sicut indubitatum est cum dedisse parvulis regnum cœlorum in vita æterna per Christum ita neque mirum videri debet, si & justitiam eis per eundem Christum in hac vita dederit, sine qua regnum cœlorum esse non potest.

Lib. 2. oper. imperf. c. 30.

Quintum est *Sanctificatio in Christo*. Quam in ipso etjam hæresis istius exordio non tantum peccatoribus quibus peccata remittuntur sed etjam parvulis tribui docuerunt. Nam de Pelagiana hæresi exoriente loquitur August. cùm dicit: *Vnde nobis hoc malum repente emerserit nescio. Nam ante parvũ tempus à quibusdã transitorie colloquentibus cursim mihi aures perstrictæ sunt, cum illic apud Carthaginem essemus: non ideo parvulos baptizari ut remissionem accipiant peccatorum, sed ut sanctificentur in Christo.* De adultis peccatoribus sic Pelagius ipse suam sententiam promit: *Cum per Christi justitiam non omnes tantum qui illi obedire voluerint, & baptismi eius ablutione purgati sunt sanctificatos esse non dubium sit.* Et de adultis & parvulis promiscuè Iulianus: *Graviter quippe nos in fidem commisisse jactabas, qui diximus, gratiam quidem Christi uniformiter esse tradendam nec debere verba eius & instituta concuti, sed æqualiter cunctis à se imbutis adoptionis & sanctificationis promotionisque dona conferre* &c. Et paulò post: *Atque ad unum quidem collem omnes quos susceperit, sanctificationis evehere, sed non omnes in eadem vitiorum palude deprehendere, verum alios invenire in statu innocentium, alios in studijs sceleratorum.* Quo autem istud pacto intelligerent Pelagiani, exponit adversus eundem Iulianum disserendo de concupiscentia Augustinus: *Sed hoc tibi potius qui eam bonam prædicas, convenit docere, ut bono eius naturali, sicut de infantibus dicitis, bonum sanctificationis accedat, & sit carnis concupiscentia Sancta Dei Filia.* Nempe parvulos naturaliter innocentes, per baptismum Sanctos Dei Filios fieri decernebant.

Lib. 3. de pec. merit. c. 6.
Lib. de nat. & grat. c. 41.
Lib. 2. oper. imperf. f. 323.
Fol. 324.
Lib. 6. cont. Iul. c. 17.

Hoc autem non fieri sola quadam existimatione vel Dei deputatione vel acceptatione, sed vera spiritali mutatione, ex eo perspicuè liquet, quod

Sextum baptismi munus afferant *spiritualem procreationem*, qua baptizati creantur in Christo. De hac ita Augustinus: *Sed illi movent, & aliquid consideratione ac discussione dignum videntur afferre, qui dicunt parvulos recenti vita editos visceribus matrum non propter remittendum peccatum percipere baptismum, sed ut spiritalem procreationem non habentes creentur in Christo.* Quid autem potest esse spiritualis illa procreatio, nisi illa spiritualis nativitas, qua per baptismatis Sacramentum in novum quendam & spiritualem animæ statum regeneratur, & quasi nova creatione perducitur? Quod sanè ut minimum novæ cujusdam & positivæ qualitatis productionem sonat, qua ex naturali atque carnali in spiritualem migrat, & supernaturalem statum qui solis Christianis peculiaris ac proprius est.

Lib. de pec. merit. & remiss. c. 18.

Nam septimum baptismi munus est *Christo incorporari* seu *corpori eius baptizatum velut membrum inserere*. Vnde Augustinus de Pelagianis: *Porrò si eos* (parvulos) *fatemini tum in corpus Christi transeunt, de mundo eligi necesse est ut ei nascantur, de quo eliguntur, ut renascantur.* Nec diffitetur hoc donum baptizatis omnibus tam parvulis quam majoribus conferri Iulianus: *Vt ambo quidem*, inquit, *in Christi membra transeant consecrati, sed unus deprehensus in mala vita alter in bona nativa.* Consonat Iuliano Pelagius: *Ostendit*, inquit, *hominem baptizatum qui per communicationem corporis & sanguinis Christi in ipso manet, & ipse in illo quodquod vel facit vel loquitur in Christo eum loqui vel agere cuius est membrum.* Quod quia magnum & valde necessarium Dei donum est, instat alicubi interrogando Augustinum cur illud parvulis illis denegetur, quibus baptismus profundo Dei judicio subtrahitur? *Cur ergò*, inquit, *cætera multis negat Deus parvulis qui sine hac gratia in ista ætate moriuntur? Cur*, inquam, *non datur illis illuminatio spiritalis, adoptio filiorum Dei, municipatus Hierusalem cælestis, sanctificatio atque in Christi membra translatio & possessio regni cælorum?* Quibus verbis illa omnia baptizatis parvulis ex Pelagianorum sententia dari non obscurè declarat. Ex incorporatione verò duplici titulo confici potest, gratiam habitualem eis qui Christo incorporantur dari. Primo quidem quia hoc ipso quo Christus baptizatorum caput efficitur, in eos velut in membra gratiam influit, unde D. Thomas: *Ad hoc baptismus valet ut baptizati Christo incorporentur ut membra eius. A capite autem Christo in omnia membra eius, gratiæ & virtutis plenitudo derivatur; secundum illud Ioannis 1. De plenitudine eius nos omnes accepimus. Vnde*, inquit, *manifestum est quod per baptismum aliquis consequitur gratiam & virtutes.* Deinde ipsa incorporatio sine peculiari Spiritus Sancti operatione & unctione per gratiam fieri nequit. Hinc est quod Pelagiani

Lib. 6. cont. Iul. c. 2.
Lib. 1. oper. imperf. f. 61.
In c. 9. Rom. n. 1.
Ibid. f. 59. oper. imperf.
In 3. p. q. 69. art. 4.

Octavum baptismi munus dicunt esse

mitto-

unctionem Spiritus Sancti. Hoc est enim quod Augustinus creberrimè docet; Pelagianos Christum IESUM dividere, ut majoribus Christus IESUS sit propter peccata à quibus salvantur: parvulis tantum Christus, propter unctionem donorum quæ ipsis per baptisma conferuntur. Ita libro primo contra Iulianum:

Lib. 1. c. 4.

Dividis et (Ecclesiæ) *nomen viri sui ut ad regenerandos parvulos tantummodo Christus sit: ad majores autem Christus IESUS; quia IESUS Salvator interpretatur, quod eum parvulis esse non vultis: quos nihil in eos habere unde illos salvos faciat, prædicatis.* Et in lib. primo operis imperfecti adversus eundem Iulianum:

Pel. 28.

Et prædicatores, sit prædicatis Christum (ita videtur legendum) *ut negetis parvulorum esse IESUM.* Hoc autem se efficere propter unctionem Spiritus Sancti donorumque collationem alio in loco ipse testatur:

Lib. 1. cont. Iul. c. 6.

Unde etiam matres quotidie toto orbe terrarum non ad Christum tantum, id est, ad unctum, sed ad Christum IESUM; id est, etiam Salvatorem cum parvulis currunt. Nam unctionis illius quendam effectum alibi exprimit, qui parvulis in futura vita tribuitur; ex quo colligi possint illi qui parvulis in hac præsenti vita conferuntur:

Lib. 1. oper. imperf. f. 324

Ut scilicet vobis, inquit Augustinus, *ipsa vocabula pro vestro arbitrio dividentibus, Christus ad parvulos pertinere videatur, propter regnum Dei, quo non nisi baptizatos posse pervenire conceditis: IESUS autem sit ab eis prorsus alienus, quoniam non in illis operatur, unde hoc vocatur.* Nempe quia non eos *salvos facit a peccatis eorum.* Sanè dicendo IESUM ab eis esse alienum, *quia non in illis operatur unde hoc vocatur;* palam indicat ideò Christum ab eis non esse alienum, quia operatur in illis unde hoc vocatur. Et unde vocatur Christus, nisi, ut paulò ante indicavit Augustinus, ab unctione; quia *unxit eum Deus Spiritu Sancto & oleo lætitiæ præ consortibus suis.*

Act. 10.
Psal. 44.

De qua Spiritus Sancti unctione etiam Pelagius: *Spiritum Sanctum sola fide accepistis; qui non nisi à iustis accipitur. Iustos autem sine legis operibus esse vos constat.* Et alibi: *Nos Spiritu Sancto per baptismum renovavit; quem effudit in nos abundantius quam in veteri Testamento.*

Inc. 3 ad Galat. n. 9.
Inc. 3. ad Tit. n. 7. & 8.

Quæ autem & qualis sit ista Spiritus Sancti unctio omnium accuratissimè, & principijs Pelagianis aptissimè nobis exposuit Author quæstionum veteris ac novi Testamenti quæ Pelagianis dogmatibus à capite usque ad calcem scatent. Ex professo enim ille docet non minus Adamum olim, uti nunc parvulos, in quodam naturali statu fuisse procreatum, neque accepisse Spiritum Sanctum cujus unctione fieret Filius Dei. Hoc enim privilegium in adventum Christi credentibus in eum ac baptizatis esse reservatum. De Adamo quidem videnda quæ supra diximus cum de gratia ejus habituali dissereremus. De credentibus in adventum Christi ita loquitur: *Igitur quoniam putant perfectionem Adæ instaurari credentibus, ita videlicet ut in eundem omninò statum restituantur in quo Adam fuit. videamus si hæc instauratio nihil ultra donis habeat divini, quam fuerat consecutus Adam.* Et allatis nonnullis credentium in Christum prærogativis quibus Adam caruit; *Quid tam apertum,* inquit, *quam quod Adam non habuit Spiritum Sanctum? Factus est enim in animam viventem; per Christum autem in Spiritum vivificantem ut homo in aliquo sit similis creatori quem creavit, quia enim nihil est tam fuci quod ad salutem datum est, Trinum est: trinus sit corpore, anima, & Spiritu Sancto per quem dicimur filij Dei, quod minime Adam probatur vocatus &c.* Et paulò post: *Ecce absolutum est donum Dei multo plus gratia concessisse hominis tempore Salvatoris quam acceperat Adam, quia non solum est instauratus* (in eundem scilicet statum) *sed & melioratus: in eo instauratus, quia à peccatis ablutus & instauratus est* (ablato enim peccato redit homo ad naturalem illam innocentiam) *in cæteris melioratus.* Nempe propter justitiam & Spiritum Sanctum qui credentibus & baptizatis infunditur: statim enim adjungit: *Hoc enim & iustitia & ratio exigebat, ut tunc uberior esset clementia Dei in dandis beneficiis, quando mysterium divinitatis suæ trino esse voluit creatura, ut cognoscentes quod incognitum fuit à sæculis & generationibus Dei unius Sacramentum in trinitate consistere, pro ipsius novitatis quasi dedicatione peccatis abluti,* Ecce instauratio in statum Adæ; *Insuper sanctificentur & adoptati à Deo Spiritum Sanctum acciperent, per quem signum ad priora habere viderentur.* Ecce melioratio. Et modum etiam accipiendi Spiritum Sanctum per charitatem sive dilectionem exponens: *qui enim,* inquit, *accipit eum & manet in eius dilectione, transacta hac vita pergit in cœlos ad eum cuius Spiritum habet. Inconveniens est enim ut qui hinc exit habens Spiritum Sanctum, apud inferos teneatur.* Ecce plenissimè expositum vides, credentes post adventum Christi habere Spiritum Sanctum; vides & modum accipiendi, atque in eo permanendi per dilectionem, vides effectum ut adoptati Patrem, invocent Deum: & apud eum in cœlos recipiantur: Vides & rationem, ut sicut in Deo est vera trinitas, ita & homo trinus fiat corpore, anima & Spiritu Sancto: quæ sanè omnia perspicuè veram realemque Spiritus Sancti acceptionem præsentiamque declarant. Et ut nihil de cæteris capitalibus Pelagianorum dogmatibus dicam quibus totus ille liber aspersus est ex ipsa quam ponit inter Adamum & Christi fideles differentia, quod ille in naturali quadam integritate procreatus sit, quæ sola peccati abstersione restauretur; si verò Spiritu Sancto adoptentur in filios, quæ doctrina Pelagianis omnibus solemnis fuit, satis superque manifestum est authorem esse omninò Pelagianum. Quod alio loco uberius erit demonstrandum.

Lib. 1. supra c. 7.
Author qq. vet. ac novi Test. q. 123.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
Ibid.

Eadem

Eadem uberius astruitur ex effectibus gratiæ relativis.

CAPVT XXV.

VENIAMVS ad effectus baptismi & gratiæ relativos, inter quos A

Primus est, *Reconciliare hominem Deo*. De quo sic Iulianus: *Post reconciliationem, quam cum Deo habere promeruimus per eum videlicet mediatorem, debemus percipere animo sempiterna gaudia, & non solum salutem sperare, sed etiam gloriam.* (Lib. 2. oper. imp. f. 381.) Et Augustinus: *De reconciliatione agebat Apostolus, quam tu quoque per mediatorem Christum ex inimicitijs quas cum Deo habuimus factam esse concedis.* (Ibid.) Et Pelagius: *Gratia vobis & pax; quia sola fide estis salvati: & pax, quia remissis delictis omnibus reconciliati fuerant Deo.* (In c. 1. ad Galat. n. 6. & 7.) Reconciliatio autem ex inimicitijs, hoc est amicitiæ & pacis redintegratio, sine dilectione, adeoque sine gratia habituali fieri nullo pacto potest. Amicitia enim dilectionem eamque mutuam includit.

Secundus est *Adoptare & facere hominem filium Dei* quem effectum baptismi diluciae Pelagiani crebro constanterque confitentur. B *Baptisma quo nunc adoptamur*, inquit Iulianus, *nondum fuerat institutum.* (Lib. 4. cont. Iul. c. 11.) Et paulo ante dicentem eum audivimus: *Hæc gratia quæ in baptismate non solum peccata condonat, sed cum hoc indulgentiæ beneficio & provehit & adoptat & consecrat, hæc, nunquam, gratia meritum mutat reorum, non liber. m co. ait arbitrium.* (Lib. 1 oper. imp. f. 139.) Et alibi docere Pelagianos profitetur: *Gratiam Christi æqualiter cunctis à se imbutis adoptionis & sanctificationis promotionisque dona conferre.* (Lib. 2. f. 323) Hinc illa sæpe ab eodem repetita sententia: *Quos fecerat Christus condendo bonos, facit innovando adoptandoque meliores*, quam alibi ita exprimit, *innocentiam quam creat bonam, facit innovando adoptandoque meliorem.* (Lib. 3. cont. Iul. c. 3.) Quod autem non sola externa aliqua deputatione putarent hoc fieri, sed vera realique adoptione, satis declarant verba Pelagij, quibus Iuliano & Catholicis consentiens dicit: *Filium Dei induti (per baptismum) & toti membra eius effecti,* C *filij Dei fieri necesse est.* (In c. 3. ad Galat. n. 41.) Neque parvum hoc eos æstimasse bonum, satis Augustini verba significant quibus dicit: *Quare sit necessarium baptisma parvulis dicite; profecto quia eis boni aliquid confert, & idem aliquid nec parvum nec mediocre, sed magnum est. Nam si eos negatis attrahere quod in baptismo remittatur originale peccatum, tamen regenerationis lavacro adoptari ex filijs hominum in filios Dei non negatis imo etiam prædicatis.* (Lib. 2. ad Bonif. c. 6.) Quod continuo vocat *excellens bonum, sublime donum*. Quid magnum, quid sublime, quid excellens continet, illud adoptionis bonum, si nulla hominis facta mutatione sola externa & putatitia deputatione filius haberetur, qui ante non fuit? Imo nec fieri hoc posse statuunt, qui contra hæreticos nostri temporis internam hominis renovationem justitiamque defendunt; *Certe regeneratus diligitur ut filius*, inquit Bellarminus, *cum antea odio haberetur, ut inimicus; igitur mutatio aliqua facta est. Ac per hoc regeneratio aliquid in ipso homine ponit ob quod filius Dei nominetur & sit.* (Lib. 2. de Iustific. c. 3.) Nec dissentiunt alij à quibus idem tractatur argumentum. Quæ sane si recte contra novos hæreticos ex ratione adoptionis & regenerationis in filium Dei inferuntur, recte etjam pro antiquis. Cur ergo internam gratiam, qua ex filijs hominum fierent filij Dei à Pelagianis agnitam esse diffitebimur? Quandoquidem in ijsdem filijs suis Deum etjam inhabitare fateantur? Siquidem

Tertium baptismi effectum ponunt, *Esse cere hominem templum Dei* Iulianus namque, *Incredibile* dicit *videri, quod in utero baptizatæ cuius corpus est templum Dei, formatur homo futurus sub diabolo, nisi Deo renascatur ex Deo.* (Lib. 6 cont. Iul. c. 14.) Et Pelagius commentarios in Epistolas Pauli scribens templum istud judicat, *sive in singulis sive in universa Ecclesia* intelligi posse: quod violatur quando corpus suum quisque peccando contaminat. (In c. 3. 1. ad Cor. n. 22. & 23.) Neque vero illud tanquam destitutum habitatore suo vacuum esse putes. Nam præterquam quod omnibus omnino creaturis infinitate majestatis insit Deus, peculiarem etjam in sanctis veluti templis suis *inhabitationem* agnoscit Pelagius. *Tribus*, inquit, *modis inesse Deum legimus, secundum infinitatem omni creaturæ, sicut ipse dicit per Prophetam; nonne cælum & terram ego impleo? Secundum sanctificationem & peculiarem inhabitationem in sanctis, iuxta illud, & inhabitabo in illis. Secundum plenitudinem divinitatis in Christo &c.* (In c. 5. 2 ad Cor. n. 34.) Et alibi clarius illustrans quod ante dixerat: *Iusti*, inquit, *templum Dei sunt.* Et, *cum ubique sit Deus, tamen in illis proprie habitare se dicit qui eius gratia perfruuntur, & qui mundum ei preparant sui cordis hospitium.* (Ibid. in c. 6. n. 40. & 41.) Quid magis ex vero & Catholicum de Dei inhabitatione vel ab orthodoxo dici potuisset?

Quartus est, *Facere haredem Dei, cohæredem autem Christi.* Filio enim debetur *hæreditas*, eaque non alia nisi *regni Dei, & in regno Dei.* Nam apud Augustinum Pelagiani sine ambagibus dicunt ideo parvulos baptizari, *ut spiritalem procreationem non habentes, creentur in Christo, & ipsius regni cælorum participes fiant eo modo filij & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* (Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. c. 18.) Et Celestius in libello fidei suæ quam Romæ coram Zozymo Papa gestis Ecclesiasticis allegavit, palam infantes in remissionem peccatorum baptizandos esse profitetur: *Quia Dominus*, inquit, *statuit regnum cælorum non nisi baptizatis posse conferri, quod quia vires naturæ non habent conferre necesse est per gratiæ libertatem.* (Lib de pecc. orig. c. 5.) Vnde multas dotes ex Pelagianorum opinione recensens August. quę per baptismum conferuntur infantibus, inter cęteras non tantum ponit adoptionem filiorum Dei, verum etjam *municipatum Hierusalem cœlestis, &, possessionem regni cælorum.* (Lib. 1. oper. imperf. f. 59) Capitale siquidem dogma inter eos fuit, *parvulos*

Lib. de hæres. Hæresi 88.

vules propterea baptizari ut regeneratione adoptati admittantur ad regnum Dei de bono in melius translati non ista renovatione ab aliquo malo obligationis veteris absoluti. Hanc autem adoptionem in regnum Dei & renovationem per gratiam in ijsis parvulis intus fieri satis insinuat Augustin. quando cum Iuliano disputans quærit: *Dic quæso quibus meritis parvulorum debeat regnum cælorum?* Et quæstioni ex Pelagianorum sensu respondens; *dicturus es forte*, inquit, *debere hoc eum gratiæ suæ, qua opitulante renati sunt. Propter hanc enim acceptam tam venire in eum regnum merentur.* Quam probans responsionem, & adversarium inde subvertens, adijcit: *Sed ipsam gratiam quam regenerandis exhibet, nullis eorum omnino meritis debet.* Nonne aperte gratiam opitulantem à parvulis accipi, & eis exhiberi, & propterea eis deberi regnum Dei etiam ex Iuliani mente & allatâ responsione profitetur? Nam si perspectam habuit non esse illam de accepta gratia, sed prorsus contrariam Pelagianorum sententiam, non recte illam ad propositum suum proferre videretur. Et ne quis ipsum forte baptismum gratiam vocari diceret, occurrit alibi ipse Iulianus dicens: *Hæc gratia quæ in baptismate cum indulgentiæ beneficio provehit & adoptat & consecrat*: Vbi baptismum & baptismi gratiâ manifestâ distinctione sejungit.

Lib. 1. oper. imp. f. 190.

Lib. 1. oper. imper. c. 239

Expenditur locus Divi Chrysostomi, & Synopsis eorum quæ pro asserenda gratia habituali Pelagiani dicunt.

CAPVT XXVI.

Ex quibus omnibus tam baptismi effectibus quos recensuimus quam ipsa remissionis conditione, quam constanter Pelagiani profitentur satis luculente constare arbitror eos gratiam habitualem & agnovisse & in suis scriptis esse confessos. Nam si in sancti alicuius Patris monumentis, cuius nobis autoritas ad eam contra hæreticos asserendam esset necessaria, tot testimonia conglobata cernerentur, nemo nisi vel imprudentissimus vel impudentissimus de ejus auderet mente sententiaque fluctuare. Quod ex uno Divi Chrysostomi loco perspicuum esse potest. Nam quia ille de baptizatis in quadam ad Neophytos Homilia dixit: *Non enim tantum sunt liberi, sed & sancti: non tantum sancti, sed & iusti: non solum iusti, sed & filij: non solum filij, sed & heredes: non solum heredes, sed & fratres Christi: non tantum fratres Christi, sed & cohæredes: non solum cohæredes, sed & membra: non tantum membra, sed & templum: non tantum templum, sed & organa spiritus. Vides quot sint baptismatis largitates? & nonnulli deputant cælestem gratiam in peccatorum tantum remissione consistere: Nos autem honores computavimus decem.* διὰ τοῦτο καὶ τὰ παιδία βαπτίζομεν καὶ τοι ἁμαρτήματα οὐκ ἔχοντα. *Hac de causa etiam infantes baptizamus, quamvis peccata non habentes* (nempe propria actione commissa) *ut eis detur vel addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas, fraternitas Christi, ut eius membra sint.* Hoc, inquam, quia Diuus Chrysostomus dixit & scripsit, habitualem gratiam existimatur luculentissimi testimonij assertione comprobasse. Vnde meritò scriptor quidam Neotericus, qui tamen Pelagianos habitualem illam gratiam nunquam agnovisse sentit, de illo loco Chrysostomi in hunc modum. *Et ita evidentius loqui solent Patres de hac gratia* (permanente seu habituali) *cum agunt de effectu baptismi, præsertim in parvulis, estque egregium testimonium D. Chrysostomi Homilia ad Neophytos.* Et mox ea citat, quæ paulò ante produximus. Et alibi de eodem loco: *In quibus spectabilis maxime sunt verba illa Chrysostomi Homiliæ ad Neophytos ubi expresse docet, gratiam baptismi non in sola remissione peccatorum consistere, sed etiam in donorum infusione, quæ numerando ait; ut eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio. Numerando autem iustitiam evidenter docet, illam sanctitatem: & etiam in iustificatione per iustitiam inhærentem tanquam per formam.* Recte quidem & merito. Sed cognoscere personam in iudicio non est bonum. Si enim Divus Chrysostomus illis verbis donorum infusionem iustitiamque inhærentem expresse & evidenter docet; quid ni etiam similibus verbis Celestius, Pelagius, & Iulianus? Nam eundem illum locum pro se suoque dogmate asserendo citat Iulianus. Vt quia Chrysostomus infantes *non habere peccata* dixerat, inde peccatum eorum originale destrueret. Qui sane illius testimonij allegatione quid aliud quam idem omnino quod Chrysostomum & D. Augustinum de baptismi muneribus se sentire confitetur? Alioqui enim ad sese jugulandum gladium adversario suo præbuisset. Nec sane dissimulasset S. Augustinus, qui tam libenter & frequenter maiorum suorum autoritate Pelagianos premit, Iuliani errorem si quem à Christiana disciplina diversum de re tanta docuisset, tam evidenti testimonio profligare. Sed tantum abest ut quicquam ab illa Chrysostomi doctrina alienum excepta peccati originalis remissione Iulianus senserit, ut potius ijsdem pœne verbis quæ in Chrysostomo evidentissima esse judicatur, ad opprimendas baptismi dotes utatur. Quod enim Chrysost. dicit; hac de causa infantes baptizari; *ut eis addatur sanctitas, iustitia, adoptio, hæreditas &c.* Hoc Iulianus dicit: *Vt bono eorum naturali bonum sanctificationis accedat; ut sint infantes Sancti Dei filij.* Hoc Pelagius *Vt spiritualem ortum creati, etiam non habentes creentur in Christo & ipsius regni cælorum participes fiant, eo modo filij & hæredes Dei, cohæredes autem Christi.* Hoc de parvulis & majoribus idem ille Iulianus: *Fieri peccatorem* (vi baptismi) *ex malo perfecte bonum, innocentem autem qui nullum habet malum propriæ voluntatis ex bono fieri meliorem, id est optimum, ut ambo quidem in Christi membra transeant consecrati.* Idcirco enim peccatorem perfecte bonum & innocentem parvulum *optimum* fieri dicit, ne quis existimaret, quod Chrysostomus nonnullos

Chrysost. Hom. ad Neophytos.

Hæc græca reperiuntur apud August. lib. 1. cont. Iul. c. 6. cætera non extant.

Francis. Suar. lib. 6. de grat. c. 8. n. 6. lib. 7. c. 7. n. 9.

Proverb. 24

Lib. 1. cont. Iul. c. 6. initio.

Lib. 6 cont. Iul. c. 17.

Lib. 1 de peccat. merit. & remiss. c. 19.

Lib. 1. oper. imperf. f. 61

nonnullos deputare dixerat, cælestem baptismi gratiam, in sola peccatorum remissione consistere, vel in sola illa restauratione qua natura hominis in primęvũ illum ac naturalem statum quem Adamo affinxere Pelagiani expiata revocatur, de quo aliquid supra diximus. Præter hæc enim novum quoddam munus divinitus per baptismum afferri volunt, quod Augustinus idcirco dicit esse, a *Nec parvum nec mediocre, sed magnum, sublime donum, excellens bonum.* Et Iulianus vocat b *divinum mysterii*, & c *ineffabile beneficium*, cujus *largitate Deus parvulorum provenit voluntatem.* Et ne quis etiam naturalis ordinis hoc donum esse suspicetur, aptissimâ distinctione Iulianus dicit: *Deferuntur* (parvuli ad Ecclesiam baptizandi) *ut laudent Deum, quem & bonorum naturalium, & donorum spiritualium protestantur autorem.* Et Celestius profitetur hoc donum ad quod conferendum baptismus datur, *Natura vires non habere,* & ideo *conferri necesse est*, inquit, *per gratiæ largitatem.* Qui ista tanta verborum luce profitentur, & efficacia nonne præter remissionem peccatorum donum aliquod habituale cælitus baptizatis infusum censendi sunt cum Chrysostomo profiteri? Neque enim facile baptismi divinæque gratiæ munus aut beneficium in illis Divi Chrysostomi vel aliorum etiam antecedentium Sanctorum atque Conciliorum verbis inveneris, quod non fuerit à Pelagianis vel iisdem vel æquipollentibus verbis pœne expressum luculentius & splendidius decantatum. Dicunt enim per baptismi gratiam non solum remitti peccata, quod ad habitualem gratiam asserendam vel solum sufficit, sed abstergi reatus, deleri crimina, plenam conferri purgationem: hominem per Christi sanguinem expiari, mundari, perfectè innovari, in meliorem hominem renasci, ad naturam instaurari, adeoque liberari à peccandi consuetudine, ita ut evulsis peccandi radicibus non habeant baptizati aliquid quod mortificent. Dicunt hanc ineffabilis beneficij largitatem hominibus gloriam regenerationis & justificationis attribuere; eos provehere, consecrare, spiritualiter illuminare, fideles & justos justitiâ Christi facere, sanctificare in Christo, in Christi membra consecratos transmittere, ita ut spiritualem procreationem non habentes creentur in Christo. Dicunt homines per illam ungi, Spiritum Sanctum accipere, ex inimicitijs reconciliari, hoc est amicum fieri Deo, adoptari ex filijs hominum in filios Dei, atque ita regni cœlorum participes fieri tanquam hæredes quidem Dei, cohæredes autem Christi. Denique effici sanctos & justos, templa Dei, quibus proprie & secundum sanctificationem inhabitet. Quid postulatis amplius, quid expressius, quid inculcatius? An forte ipsum habitualis gratiæ nomen expectatis?

a Lib. 2. ad Bon. f. c. 6.

b Lib. 1. oper. imp. post f. 67.

c Lib. 5. cont. Iul. c. 10.

Lib. 1 oper. imp. post f. 70.

Lib. de pecc. orig. c. 5.

Nimiæ profectò id esset pervicaciæ ab hominibus spiritu vaticinandi vacuis vocabulum quasi per Prophetiam exigere, quod non nisi sæculis aliquot post eorum occasum alienæ arbitrio voluntatis exortum est. Veruntamen ne quid expressius ab eis desiderari conqueraris, dicunt gratiam Christi infundi ac tradi. Et ne gratiam illam ipsum baptismum esse suspiceris, dicunt quod gratia in baptismate peccata condonat, & cum hoc indulgentiæ beneficio & provehit & adoptat & consecrat. Nec vero modum quo operatur in hominibus gratia tam sublimia beneficia siluerunt, ne forte morali quadam & inani, ut inter homines accidit, existimatione ac deputatione hoc fieri putes. Dicunt enim efficaciter celeriterque mederi gratiam Salvatoris; singularem ejus esse virtutem; uno virtutis impetu atque compendio deleri crimina; efficacissimam esse Medicinæ potestatem. Denique ut omnis omnino auferatur de Pelagianorum opinione tergiversatio, dicit Autor quæstionum veteris ac novi Testamenti, quo nemo accuratius mysteria Pelagiana explicuit: *Senatorum dignitas non habet apud Deum meritum. Neque ipsa natura, hoc est, substantia consequitur beneficium, sed in sola fama & sermone dignitas vertitur. Ac per hoc currit quidem sermo per traducem carnis* (hoc est, ita ut filius Senatoris vocetur Senator non minus ac pater) *sed nihil aliud præstat quam opinionem dignitatis, sicut & hi qui Consules sunt aut statuis honestantur, gaudent in vano. Christiani autem cum fiunt, ipsi naturæ accedit dignitas, & essentia ipsa hominis æternum habet incorruptibilitatis beneficium, & non opinio sola, sed & res fit in effectu apud Deum.* Nemo, opinor, Scholasticus, qui verborum proprietatibus & præcisis rerum expressionibus imprimis studet, posset luculentius & exactius gratiæ Christianæ veritatem, realitatem & effectum exprimere. An forte Autor illarum quæstionum Catholicus non Pelagianus habendus est? ætatem habet, ipse de se loquatur: ipsum interrogate. Tu quid dicis de peccato originali, idque non alibi, sed paucis versibus ante superiorem illam professionem? Ego, inquit, sentio, quod *neque filij Dei sunt qui nascuntur, neque filij diaboli.* Audis purum putumque Pelagianismum & omnis illius hæreseos basim ac fundamentum? Quid de operatione justitiæ? *Sic Deus instituit*, inquit, *genus nostrum ut sine sensu nascamur, possibilitatem tamen habeamus* (id est naturalem potestatem) *discendi sive bona sive mala; ut ipsi nobis aut mala acquiramus aut bona; ut laetemur in nobis, cum recte agentes remuneramur, aut ipsi nobis imputemus, si prava sequentes condemnamur.* Audis Pelagianismi culmen ut naturali illâ *possibilitate recte agentes lætemur in nobis?* Quod alibi passim ad nauseam usque tradit ac repetit, & nos loco suo fusius demonstravimus.

Autor qq. veteris ac novi Testam. q. 81.

Ibid. q. 80.

Ibid.

O 2 Solvuntur

Solvuntur nonnullæ difficultates ex Divo Augustino & Concilio Carthaginensi motæ.

CAPUT XXVII.

VNA superest solvenda difficultas & eximendus scrupulus qui quosdam recentiores premit. Mirantur enim, qui fieri possit ut Pelagiani gratiam habitualem agnoverint & confessi fuerint, cum omnem Christi gratiam operaque quæ ex ea profluunt naturæ vires superantia repudiaverint. *Nam*, inquit quidam ex recentioribus, *licet cognoverit Pelagius gratiam remissionis peccatorum, non tamen intellexit fieri per interioris gratiæ subministrationem, ut dixit Augustinus cum aliis Episcopis Epistola 95. & lib. de gratia Christi c. 2. ait sensisse Pelagium nos salvari adiutos non aliqua subministratione virtutis sed viribus propriæ voluntatis. Et ideo in Concilio Milevitano Canone 3. damnatur, qui gratiam ad solam peccatorum remissionem valere docebat.* Addit & rationem: *Nam hæc dona habitualia propter actus supernaturales dantur, & ideo ablatis actibus reliqua tolli necesse est. Pelagius autem vel negavit vel omnino non agnovit fieri a nobis virtute divinæ gratiæ aliquos actus liberos vere supernaturales. Et hinc in Adamo ante peccatum nullum Dei donum agnovit præter naturalia: ideo enim dixit nos nunc generari in eodem statu in quo fuit Adam conditus.* Hæc illi. Sed pace illorum Autorum dixerim, non videntur satis Hæresis Pelagianæ naturam calluisse & arcana penetrasse. Id quod potissimum eis contigit, quia dogmatum Pelagianorum sensum & intelligentiam non tam ex Hæreticorum ipsorum scriptis & eorum qui ipsis restiterunt monumentis, quam ex propriis suis principiis exsculpere voluerunt: quorum intuentes connectionem, & alio transferentes subinde de præcipuis doctrinæ Pelagianæ dogmatibus alienissime statuunt. Cujus hallucinationis uberior declaratio suo loco reservanda est, ubi Pelagiana dogmata ex ipsis Catholicæ doctrinæ fundamentis refellentur. Quod igitur dicunt Pelagium nullos actus vim naturæ superantes agnovisse, sed solius liberi arbitrii, rectissime revera dicunt; sed qui hos apud Pelagianos atque Catholicos actus supernaturales & gratiæ, qui solius liberi arbitrii, & qua ratione sic vocentur, nec suspicione cogitare potuerunt. Putant enim suæ Philosophiæ principiis inhærentes omnes illos esse actus gratiæ, non naturæ aut liberi arbitrii, in quos quævis interior gratia voluntatis influxerit, sive habitualis fuerit, sive actualis inspiratio, nullo etiam cujuscunque modi influendi habita ratione dummodo actus ipsos simul cum potentia voluntatis influendo producat. In quo longe sine dubio ab Augustini & Pelagii sensu discrepant, utriusque doctrinam de gratia Dei & natura confundunt. Quod asserendo potius, quam probando nobis tantisper hoc loco vendicantes, dicimus, non repugnare quod nullos actus supernaturales sed solius naturæ aut liberi arbitrii agnoscant Pelagiani & tamen infusa Spiritus Sancti dona & habitualem gratiam, imo & actualem, si ita placet, quæ in voluntatis etiam actus influant, fateantur. Quod si ita est, ut verissimum esse demonstrabimus, non recte ex negatis actibus supernaturalibus colligunt, *Non agnovisse Pelagium, imo supposuisse, nulla talia dona nobis communicari.*

Francis. Suar. lib. 7. de gratia c. 6 n. 1 & Prolegom. 5. n. 5.

Vide & Staplet. lib. 4. de gratia & lib. arbit. c. 1.

Prolegom. 5 n. 5.

Accedit nec illud recte sequi, ut quia dona illa ad producendos actus dantur, ablatis actibus necessario simul auferantur. Posset enim & alius esse Pelagio gratiæ habitualis usus, tametsi nihil eam ad ipsos actus, sed solam voluntatem hominis conferre censeret. Neque enim frustra dari aut inutile esse donum illud judicandum est, quo homo regeneratus & reconciliatus Deo, & sanctificatus & justificatus, & interius renovatus & adoptatus in Filium Dei, cæteras sublimes illas prærogativas adipiscitur, de quibus ante juxta Pelagianam doctrinam satis superque disseruimus. Nam quod in Adamo cæterisque qui ex eo gignuntur, nulla hujusmodi Spiritus Sancti munera in ipsa humanæ naturæ procreationem, vel nunc esse vel olim fuisse decernunt, nihil obstare manifestum est, quo minus illa postea per baptisma conferantur. *Fiunt enim, non nascuntur Christiani*, ut autor ille sæpe citatus docet: Et ut Julianus: *Christus auget circa imaginem suam continua largitate beneficia, & quos fecerat condendo bonos* (naturaliter scilicet) *Facit* (per baptismi gratiam) *innovando adoptandoque meliores.*

Auctor qq. vet. & novi Testam. q. 81

Lib. 3. cont. Jul. c. 3.

Jam vero quod dicunt, *Pelagium non intellexisse remissionem peccatorum fieri per interioris gratiæ subministrationem*: ex iis quæ superioribus capitibus in medium adduximus, abunde constare arbitror, quanta veritate nitatur, si per gratiæ subministrationem illa habitualis intelligatur.

Nam quod Augustinum & Concilium, ut ipsi vocant, Milevitanum illius suæ sententiæ testem adhibent, non videntur illa testimonia vel penetrasse vel expendisse, quæ vel ab iis adulterantur vel obtorto collo in suum propositum rapiuntur. In primis enim falsum est dixisse Augustinum cum aliis Episcopis Epistola 95. quod Pelagius non intellexerit fieri remissionem peccatorum per interioris gratiæ subministrationem, verba illorum Episcoporum ista sunt: *Sive enim gratiam dixerit esse liberum arbitrium, sive gratiam esse remissionem peccatorum, sive gratiam esse legis præceptum, nihil eorum dicit, quod per subministrationem Spiritus Sancti, pertinet ad concupiscentias tentationesque vincendas.* Quę sanè longè

Epist. 95.

alsud

aliud ſignificant atq; ſonant quã autor ille perſuadere conatur. A Significatur quippe remiſſionem peccatorum quocumque modo illa intelligatur non eſſe illud adjutorium divinæ gratiæ quod per ſubminiſtrationem ſive inſpirationem Spiritus Sancti datur ad ſuperandas concupiſcentiarum tentationes, quæ contra animum jam purgatum peccatorum remiſſione conſurgunt. Illud enim in ipſa juſtificatione jam ſemel datum eſt, hoc quotidie ingruentibus tentationibus datur: illud præterita peccata reſpicit; hoc futura: pro illo impetrando dictum eſt ac dicitur quotidie à fidelibus; *Dimitte nobis debita noſtra*; pro hoc, *& ne nos inducas in tentationem.* (Matth. 6.) Itaque ſolam peccatorum remiſſionem tanquam gratiam contra futuras peccatorum tentationes aſſerendo, Pelagiani accendebant elationem, extinguebant orationem. Cum enim non circa præterita, ſed futura peccata cavenda, vincendaque totius diſputationis cardo verſaretur, docebant hominem in ſuis viribus confidere ſola remiſſione contentum, nec infirmitatem ſuam amplius oratione teſtari. B Quo autem pacto ſecundum Pelagianos fieret ipſa remiſſio, nullam prorſus ibi mentionem facit. Sed cum nullibi legatur eorundem de peccatorum dimiſſione reprehenſibilem doctrinam, quid aliud quam approbaſſe ſentiemus? Illum eſſe genuinum veriſſimumque Auguſtini ſenſum ſolum locum intuenti manifeſtiſſime patet. Nam clare dicit, remiſſionem peccatorum non eſſe illud *quod pertinet ad concupiſcentias tentationeſque vincendas.* Clare ſubjicit probaturus quod dixerat: *Hinc enim oramus, ut peccatorum tentationem ſuperare poſſimus, ut Spiritus Dei unde pignus accepimus adjuvet infirmitatem noſtram.* (Ibid. Epiſt. 95.) Quaſi diceret, jam etiam adepti remiſſionem peccatorum, adhuc oramus ut idem ille ſpiritus cujus pignus in C ipſa remiſſione accepimus, adjuvet infirmitatem noſtram, ergo remiſſio non eſt illud adjutorium gratiæ, quod per ſubminiſtrationem Spiritus Sancti datur ad concupiſcentias tentationeſque vincendas. Clarius adhuc adtexit, Pelagianas gratias refellendo: *Qui autem orat & dicit, ne nos inferas in tentationem, non utiq; id orat ut homo ſit, quod eſt natura, neque id orat ut habeat liberum arbitrium quod iam accepit cum crearetur ipſa natura: neque orat remiſſionem peccatorum, quia hoc ſuperius dicitur, dimitte nobis debita noſtra. Orat ergo ut non peccet, hoc eſt ne quid faciat mali &c.* (Ibid.) Nonne apertiſſime docet ſolam illam orationem, ne nos inferas in tentationem probare & omnino convincere, neque naturam neque liberum arbitrium, neque legem, neque remiſſionem peccatorum eſſe illam gratiam quæ per ſubminiſtrationem Spiritus Sancti ad ſuperandas tentationes poſtulatur, id quod ex aliqua alicuius perverſa de remiſſione peccatorum aut gratia habituali intelligentia, ſed ex D ipſa natura jam præterita atque obtenta, remiſſionis, etſi rectiſſime & Catholiciſſime illa intelligatur, probat? Unde ſubjungit: *Ipſa igitur oratio clariſſima eſt gratiæ teſtificatio*, oratio, inquam, qua Paulum rogaſſe dicit: *Oramus ad* (2. ad Cor. 13) *Dominum ne quid faciatis mali*: & quæ ab omnibus fidelibus jam remiſſione mundatis & juſtificatis funditur: *Ne nos inducas in tentationem.* Hæc enim oratio gratiam actualem à Spiritu Sancto juſtificatis ſubminiſtrandam, non ipſam remiſſionem manifeſtiſſime poſtulat. Cuius gratiæ confeſſione omnes controverſias de Dei adjutorio inter Pelagium & Eccleſiam eſſe ſopiendas diſertis verbis profitetur: *Hanc ille confiteatur*, inquit, *& eum gaudebimus ſive rectum ſive correctum.* (Epiſt. 95.) Ubi quid aliud dicit, niſi ſi ſolam illam actualem Spiritus Sancti adminiſtrationem fateatur, quæ ad futura peccata vitanda tentationeſq; vincendas Dominica oratione petitur, rectam eſſe Pelagii de divina gratia adeoque de peccatorum remiſſione confeſſionem, quæ ſane Divi Auguſtini doctrina ita manifeſta eſt, ac tot locis aliis inculcata, ut mirum ſit quemquam tantillum in eius lectione verſatum hallucinari potuiſſe, & huiuſmodi B de remiſſione loca in ſenſus alieniſſimos detorquere. Hoc eſt enim illud ipſum quod in Epiſtola 94. Pelagium docere dicit: *Neceſſariam nobis eſſe remiſſionem peccatorum &c. cavendis autem futuris, vincendiſque peccatis omnibuſque tentationum virtute ſuperandis ſine ullo deinceps adjutorio gratiæ naturali poſſibilitate, humanam ſufficere voluntatem.* (Epiſt. 94.) Adjutorium gratiæ intelligit actualis quod orationibus impetratur. Explicando namque ſubjicit: *Quæ impietas contradicit etiam orationibus noſtris, concedens quidem ut dicamus: Dimitte nobis debita noſtra, ſicut &c. Illud vero quod ſequitur, ne nos inferas in tentationem, non ſic intelligunt, tanquam Deus orandus ſit, quod nos ad ſuperandas tentationes adiuvet peccatorum.* (Ibid.) Hoc eſt denique, ne lectorem in re aperta locorum multitudine remoremur, quod illud ipſum allegatum ab eis Concilium Milevitanum in eodem ipſo tertio Canone citatiſque C ſuperius verbis diſtricto anathemate damnationis ferit: *Placuit ut quicunque dixerit gratiam Dei qua juſtificamur per IESUM Chriſtum Dominum noſtrum ad ſolam remiſſionem peccatorum valere, qua iam commiſſa ſunt, non etiam ad adjutorium, ut non committantur, anathema ſit.* Qui Canon adverſus illam notiſſimam Pelagii doctrinam ſtringitur, quo docet ut ex Auguſtino identidem atteſtante audivimus, orandum quidem ut dimittantur nobis debita noſtra indultâ peccatorum præteritorum remiſſione; non autem adepta remiſſione pro futuris vincendis eſſe dicendum, *Ne nos inducas in tentationem.* Unde cum dicit, *gratiam ad ſolam remiſſionem peccatorum valere*, abſurdiſſime trahitur ad excludendam internam animi renovationem; cum illud (ſolam) excludat dumtaxat aliud genus adjutorii actualis, quod tota Eccleſia etiam à peccatis juſtificata & renovata & ſanctificata, & in culmine juſtitiæ conſtituta D precibus quotidianis implorat. Atque idem prorſus aliorum verborum Auguſtini ſenſus eſt, quibus, Pelagium in ſola remiſſione peccatorum gratiam Chriſti conſtituentem, ſenſiſſe dicit, non ut ipſi perperam allegant: *Nos ſalvari adiutos non aliqua ſubminiſtratione Spiritus Sancti*,

Sancti, sed viribus propria voluntatis; quasi significasset Augustinus nec in ipsa peccatorum
Lib. de grat. Christi c. 2. remissione veram & internam Christi gratiam infundi, sed *Nos adiuvari ut non peccemus ulterius, non aliqua subministratione Spiritus Sancti, sed viribus propriæ voluntatis, quod sibi peccatorum remissione præstitum fuerit per actus singulos recordantes.* Qua phrasi non illam gratiam habitualem Spiritus Sancti subministratione infusam denotat, quâ peccata remittuntur, sed illam, quâ paulo post Pelagium refellendo dicit, Deum
Ibid. c. 3. adjuvare *dilectionem inspirando, ut id quod faciendum esse cognoverit faciat*: Quâ infra dicit,
Ibid. c. 5. *Deum operari velle, atque operari* etjamsi ante gratiam acceptam homo nolit; pro qua Apostolum orare dicit, pro eis ad quos
Ibid. c. 25. scribebat, *ne quid mali faciant*, & ut *quod bonum est faciant*. Qua denique dicit *Dominum re-*
Luca 22. *spexisse Petrum*, non quia Petro vel liberum arbitrium vel loqui vel peccatorum remissio-
Eodem lib. de gratia Christi c. 45. nem dedit; Sed quia *misericordia Dominus latenter subvenit, cor tetigit, memoriam revocavit, interiore gratia sua visitavit Petrum interioris hominis usque ad exteriores lacrymas movit & produxit affectum. Ecce* inquit, *quemadmodum Deus adiuvando adest voluntatibus & actionibus nostris. Ecce quemadmodum velle & operari operatur in nobis.* Quæ omnia tanta manifestationis evidentia gratiam actualis subministrationis inculcant & illius inspirationis Spiritus Sancti quæ jam remissis etjam peccatis & in sanctitatis apice constitutis necessaria est, ut nihil absurdius nec à mente Augustini alienius fingi posset, quam dicere quod præter peccatorum remissionem etjam interior renovatio in justificatione infundi designetur. Quasi vero habitualis gratia sit illa gratia quæ injustis & remissione purgatis, *pertinet ad concupiscentias tentationesque* *Aug. Epist. 95.*
vincendas: qua *Dominus respexit Petrum*; qua *Deus* *Luc. 22.*
operatur in nolentibus *velle*, & in infirmis *perficere*: quam Paulus petiit quando dixit, *oramus* *2. ad Cor.*
ad Deum ut nihil mali faciatis: pro qua omnes *13.*
justificati remissis peccatis & habituali gratia mundati magnis suspirijs clamant, *Deus in ad-* *Psalm. 69.*
iutorium meum intende: Quam omnes fideles & filij Dei quotidie patrem suum interpellantes postulant: *Ne nos inducas in tentationem.* Qua *Matt. 6.*
cor sive justi sive peccatoris *tangitur, memoria revocatur, interius animus visitatur*, usq; *ad lacry-* *Aug. lib. de*
mas affectus movetur atque producitur. Actualis est *grat. Christi*
illa sine dubio Spiritus Sancti subministratio & *c. 45.*
inspiratio, non habitualis. Nam actualis est illa sola gratia quam Pelagius disputationibus suis sustulit, & adversus illum tot elaboratis voluminibus Augustinus asseruit, nec enim unquam inter eos de habituali adjutorio disceptatio fuit. Quod ita in operibus ejus manifestum est, ut qui non adverterit, merito clavem amisisse & toto ostio aberrare videatur. In multis enim tenebris versetur & in periculosos impingat errores necesse est dum sibi de nomine habitualis gratiæ retentæ blandiens securus naturæ viribus patrocinabitur ac Dei causam præclare se egisse judicabit.

De adjutorio possibilitatis gratiarum actualium respectu voluntatis, ubi de motibus ejus indeliberatis.

CAPUT XXVIII.

DEINCEPS aliquid de adjutorio possibilitatis gratiarum actualium respectu voluntatis dicendum est. Sub quo genere omnes illas gratias actuales comprehendimus, quæ voluntati solam afferunt vel augent volendi possibilitatem, seu potestatem: ipsum autem velle aut nolle agere aut non agere, hoc est, unà cum illo adjutorio concurrente sese ad actum determinare, pure ex voluntatis arbitrio suspendi sinunt: non ut voluntas ad actum suum victrice illa gratiæ delectatione flectatur, sed potius ipsi gratiæ quantum ad agere spectat aut non agere invictè dominetur, ut pote quæ tali possibilitatis adjutorio capi nequeat, si dedere se ipsa noluerit. Hujusmodi genus gratiæ fere in actibus quibusdam indeliberatis voluntatis à recentioribus poni solet, per quos voluntas ad volendum incitatur & roboratur, non tamen determinatur aut invictè flectitur, sed hoc ab ipsius liberrimo nutu exspectandum esse decernunt. Itaque duo de isto genere gratiæ voluntatem adjuvantis, quæri possunt, unum an tale genus adjutorij Pelagiani putaverint libertati voluntatis seu indifferentiæ ejus quantum ad modum adiuvandi, esse contrarium. Alterum an illud quantum ad substantiam revera agnoverint & admiserint. *Sup.*

Prima quæstio ex ijs quæ supra hoc eodem libro varijs locis diximus, itemque fusius *à capite 11.*
libro secundo disseruimus, facile solui ac deci- *usque ad 20.*
di potest. Nam utrobique sæpe declaravimus *vide maximè 17.*
nullum adjuvandæ vel provocandæ voluntatis *Lib. 2. c. 3. 4.*
modum horruisse Pelagianos, nisi qui supre- *& 5.*
mam illam decernendi potestatem atque indifferentem arbitrij libertatem perimendo captivam redderet voluntatem. Nam illam indifferentem ac dominatricem arbitrij potestatem ac nutum, semper Pelagiani pupillis oculorum suorum habuere chariorem, quæ si salva manet, imò quia sēper ut credunt salva manet, nullos voluntati vel passionū vel indeliberatorum actuum, ad volendum nolendumve provocantiū turbines aut blandimenta formidant. Occasiones enim hujusmodi motus, non causas aut necessitates volendi aut nolendi esse arbitrantur. Certissima namque & inflexibi- *Iul. lib. 5.*
lis Pelagianis regula est, quod *Sufficit homo inge-* *apud Aug.*
nitos sibi motibus dare leges. Itemq; *non esse tantas li-* *cont. Iul.*
bidinis vires, ut eam ratio regere ac frænare non possit. *c. vlt.*

Quod

Quod si de vehementissima omniumque molestissima cupiditate vi voluntatis solius coërcéda statuût, quid de cęteris animi motibus & passionibus sive bonis sive malis dubitari potest? Cum generalis eorum sententia sit dominam illa libertatem voluntatis atque utriusque partis *possibilitatem* ut Iulianus pronunciat, *ad hoc solum excubare, ne homo vel in peccatum a quoquam impellatur vel à peccato abstrahatur voluntate captiva quam non posse capi* (in neutram videlicet partem) *si dedi ipsa noluerit*, *testatur fortitudo, cum lateris in contemptu dolorum & per gentiles & per Christianos assidue claruerunt*. Qua de re si plura videre lubet, caput tertium, quartum & quintum libri secundi consulendum est. Ex quibus perspicuum tibi fiet nullo modo Pelagianos impetus passionum & indeliberatorum motuum voluntatis libertati timuisse, utpote quam omnibus illis putant temperandis, coërcendis frenandisque superiorem.

Lib. 1. oper. imper c. 121

Quod spectat ad alteram quæstionem, an revera Pelagiani motus illos indeliberatos bonos confessi fuerint, quibus ad amandû Deum operaque bona facienda voluntas provocata cieretur, ex eadem libri secundi Disputatione liquet, quid sentiendum sit. Constat enim ex varijs eorum testimonijs eos nullo modo dubitasse quin hujusmodi boni motus non minus ac mali frequenter in animum inciderent; sed salva illa, quam mordicus tuebantur libertate arbitrij in utramvis partem, & indifferentiâ voluntatis. Hoc enim est quod dicit apud Augustinum Iulianus: *Hominem Dei opus defendimus: nec ex illius potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi.* Ecce indifferentia illa voluntatis ut velit aut nolit; quam coactioni & subinde necessitati opponere solent, ut alibi ex professo declaravimus. Tollere enim volunt per hujusmodi phrases illam gratiam quam Augustinus prædicabat, quæ nempe facit ut homo qui nolebat, velit & faciat. Hinc enim quasi contrarium asserendo Iulianus dicit: *Sed propria voluntate aut bonum facere aut malum.* Nam ut alibi diximus, quod homo facit ab alio sibi collata faciendi voluntate, quæ antea non fuit, hoc hominem invitum, coactum, nolenté facere, imo nec facere aut velle certissimo

c. 4. & 5. ibm.

Lib. ad Bonif. c. 18.

Ibid.

A testimonio statuebant. Hoc enim respicit in sua quam subdit responsione Augustinus: *Ad hoc respondemus*, inquit, *nec ex Dei potentia vel in malum vel in bonum invitum aliquem cogi* quasi ipse non velit, cum ab alio voluntas nolenti datur; *sed Deo deserente pro meritis ire in malum*; nempe, *quia de peccato in peccatum suá voluntate præcipitatur*, ut paulò ante dixerat: *Et Deo adjuvante sine invitu converti ad bonum*, acceptâ scilicet conversionis voluntate quæ deerat. *Non enim est homo bonus si nolit, sed gratia Dei etiam ad hoc adjuvatur ut velit, quoniam non inaniter scriptum est: Deus est enim qui operatur in vobis & velle & operari &c. Et præparatur voluntas à Domino.*

Eodem lib. c. 3.

Hanc ergo potentissimam gratiam negans Iulianus qua homo fieret ex nolente volens; *Deo præparante*, hoc est, dante *voluntatem & operante* in hominibus *velle & operari*, ut Augustinus docet, aliud genus adjutorij profert, quo B retentâ sibi *propriâ* uti præmiserat *voluntate aut bonum faciendi aut malum*, hoc est, salva illa plenissima volendi aut nolendi indifferentia & arbitratu homo adjuvatur incitationibus quibusdam & proritationibus seu provocationibus in bonum aut malum; statim adjicit. asserendo hominem *In bono opere a Dei gratia semper adjuvari, in malum vero diaboli suggestionibus incitari.* Vbi cum apertissime sentiat diabolicas suggestiones quibus hominis voluntas quatitur & motibus quibusdam deliberationem antevertentibus provocatur, non repugnare indifferentiæ voluntatis neq; propterea *ad malû invitum aliquem cogi*; consequenter judicat neque Spiritus Sancti suggestiones, sive ut Pelagius loquitur, *spirituale desiderium* concupiscens adversus carnalem consuetudinem, quo homo in bono opere semper adjuvatur, eidem illi voluntatis indifferentiæ repugnare, neque propterea *in bonum invitum aliquem cogi*. Eadem enim C prorsus libertatis ad utrosque motus coercendos ratio est, secundum illam Iuliani regulam, *sufficit homo ingenitis sibi motibus dare leges.* An vero Iulianus in eodem loco veram aliquam agnoscat gratiam qua voluntas sive volitio iam excitata saltem juvatur ad plenius volendum bonum etsi non excitetur ut illud velit, paulo inferius dicturi sumus.

Ibid. lib. 1. c. 18.

In Cõment. c. 5. ad Galat. v. 17.

Lib. 5. cont. Iul. c. ult.

Vtrum nullam veram, internam & actualem voluntatis gratiam admiserint Pelagiani ante condemnationem hæreseos sub Zozymo Papa.

CAPVT XXIX.

HACTENVS utcumque declaratum A est omne genus adjutorij possibilitatis sive externum sive internum, sive respectu intellectus sive voluntatis Pelagianos agnovisse. Nam & leges & doctrinam & exemplum Christi & peccatorum remissionem quibus homo in singulis actibus adjuvetur; & illuminationes illustrationesque internas Dei, & concursum generalem, & gratiam habitualem, & motus bonos seu desideria quædam bona indeliberata salvâ tamen illâ indifferente arbitrij potestate confessi sunt. Nunc videndum an unquam veram aliquam internam & actualem gratiam admiserint quam Augustinus prædicavit.

Quod ut clarius ac distinctius à nobis fiat, duo tempora videntur esse consideranda, unum quod fluxit ab initio usque ad damnationem

tionem quæ per Zozymum Papam cooperan- A
tibus Conciliorum Africanorum litteris Hæ-
resis Pelagiana toto orbe jugulata est. Alte-
rum à damnatione deinceps usque ad obitum
Divi Augustini quando in locum prostrati er-
roris Pelagiani Semi-Pelagianus exortus est.
Hanc autem idcirco movemus quæstionem,
quod quamvis constet Pelagianos ab initio us-
que in finem in prædicanda natura, lege, re-
missione, exemploque Christi perstitisse, cum
eo tamen bene consistere nonnulli, ut audivi-
mus, putent, ut simul aliquam actualem inter-
namque gratiam admiserint, saltem qualem
Adamus habuit; quæ nullo indifferentis illius
libertatis præjudicio instar lucis, quæ semper
cernere volentibus presto est ejus nutui accom-
modata serviret.

Et quidem ante damnationem illam sicuti
nunquam leguntur, gratiam illam actualem
quam juxta sacrarum Scripturarum fidem Au- B
gustinus prædicat, vere sincereque confessi
esse, sed non nisi in asserenda vel peccatorum
remissione, vel lege, doctrinaque Christiana
vel exemplo Christi incubuisse, ita non raro
indicant nullam veram internamque gratiam
ad bene vivendum necessariam, sed solis na-
turæ viribus ipsique humanæ potestati & vo-
luntati bonum opus esse tribuendum. Nam in
ipso exortu aperte Pelagius profitetur, *quod*
Lib. de nat. & gra. c. 48.
non peccare nostrum sit: quod Augustinus ita in-
telligit quasi dixisset, *quod non peccare nostrum*
tantummodo sit, ita videlicet, ut nec illud adsit
Dei adjutorium, quo etiam integra sanaque
hominis natura gaudebat, quod inter omnia
actualis gratiæ adjutoria minime efficaciæ
fuit. Nam etjamsi de illa natura *loqueretur*, in-
quit, *nec sic recte diceret, quod non peccare nostrum*
tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: Nam
& ibi esset adjutorium Dei & tanquam lumen sanis
oculis quo adjuti videant se præbere volentibus. Quæ C
perspicue clamant ne tantillam quidem Dei
gratiam adjuvantem qualem Adamus habuit
agnovisse, sed ita viribus nostris arrogasse
quod non peccamus, ut Deo excluso nostrum
tantummodo esse videretur. Quod etsi non
diceret, ex eo tamen aperte sequitur, quod
non peccandi, seu bene vivendi possibilitatem
sufficientem tunc temporis diceret *in natura ne-*
Ibid. c. 45. 50. & 51.
cessitate consistere: Quia nulla adimere voluntas po-
test quod inseparabiliter insitum probatur esse natura,
pro ut ista Pelagij verba Sanctus Augustinus
refert. Quam Pelagij sententiam intuens &
Ibid. c. 53.
improbans idem August. *Gratia Dei*, inquit,
non qua instituatur, sed qua restituatur natura *quæ-*
ratur; quæ ab isto sola clamatur non esse necessaria
c. 23.
cum tacetur. Et alibi in eodem libro: *de qua*
gratia omnino nihil dicit, quasi sola sua voluntate se
possit sanare quia cum potuit sola vitiare. Et paulo
Ibid.
post: *de qua gratia & adjutorio & misericordia sine*
qua bene non possumus vivere, nescio quare iste om- D
nino nihil dicit, imo etiam velut sibi ad justitiam suffi-
cientem si voluntas sua adsit defendendo naturam gra-
tiæ Christi qua justificamur, hoc est, juste vivimus,
ut ante dixit, *apertissime contradicit.*

In progressu vero non minus aperte omnem
omnino veram gratiam sustulit; quod ex eis
quæ tempore Concilij Palestini itemque mox
subsecuti Carthaginensis ac Milevitani gesta
& scripta sunt, luculentissime demonstrari po-
test. Nam quid aliud sibi volunt verba Pa-
trum Concilij Carthaginensis de Pelagij dog-
mate ad Innocentium: *Si possibilitate naturæ &*
Concil. Cart. ad Innocent. Epist. 90. apud Aug.
arbitrio voluntatis in potestate sunt constituta, quis
non ea videt à Domino inaniter peti & fallaciter orari,
cum orando poscuntur quæ natura nostra jam ita con-
dita sufficientibus viribus obtinentur? Si enim na-
turæ vires sufficiunt nulla profectò interna
gratia necessaria est. Quid sibi vult aliud
quod subjiciunt; *virtute corroborari si volumus in-*
Ibid.
quiunt (Pelagiani) possumus ea possibilitate naturæ
quam nunc non accepimus sed cum crearemur acce-
pimus? Quid sibi vult aliud quod Carthagi-
nensi Synodo respondet, iterat, iterandoque
inculcat Innocentius: *Nam quid nos de his post*
Innocent. in Epist. ad Concil. Cart. apud Aug.
hac rectum mentibus existimemus, qui sibi se putant
debere quod boni sunt, nec illum considerant, cujus
quotidie gratiam consequuntur? Sed item isti qui tales
sunt, nullam Dei gratiam consequuntur, qui sine illo
tantum se assequi posse confidunt, quantum vix illi
qui ab illo postulant, & accipiunt promerentur. Et
iterum: *Et qui nos adjutorio negas indigere divino,*
Ibid.
quasi ex nostra in totum possibilitate perfectis, quomodo
vero adjutorium in nos, cum tales à nobis etiam esse
possumus, provocamus? Itemque paulo post: *Nam*
Ibid.
quod mortis fructum tam præceps videatur ad casum, tam
expositum ad omnia pericula, si hoc solum nobis pu-
tantes posse sufficere quod liberum arbitrium cum nas-
ceremur accepimus, ultra jam à Domino nihil quæra-
mus? Id est autoris nostri obliti, ejus potentiam, ut
nos ostendamus liberos, abjiciemus, quasi jam amplius
quod possit dare non habeat, qui te in suo ortu liberum
fecit. Et iterum Iterumque: *Vos nobis liberum*
Ibid.
arbitrium, ille Deum postulat adjutorem: quod nam
sumus posse sufficere, nos dicimus ille Deum ne derelin-
quatur exorat. Denique: *Quemadmodum Pela-*
Ibid.
gius Celestiusque, seposita omni responsione Psalmorum
totque abdicata doctrina, suasuros se aliquibus esse
confidunt, nos adjutorium Dei nec debere quærere nec
egere, cum omnes Sancti nihil se sine hoc agere posse
testentur! &c. qui si tamen aliquod in se Dei adjuto-
rium quod huc usque negaverunt, provocaverint, &
opus sibi ejus auxilium esse cognoverint &c. damnent
quæ huc usque senserant. Quid sibi vult aliud
quod narrant testanturque Patres Concilij
Milevitani: *Isti dicunt posse hominem in hac vita*
Concil. Milevit. ad Innocent. Epist. 92. apud Aug.
præceptis Dei cognitis ad tantam perfectionem justitiæ
sine adjutorio gratiæ Salvatoris per solum liberum vo-
luntatis arbitrium pervenire, ut ei non sit jam necessa-
rium dicere, dimitte nobis debita nostra. Quid sibi
vult aliud quod Sedem Apostolicam consulen-
tibus Milevitanis rescribit Innocentius: *Quid*
Ibid. Epist. 93.
enim acerbius in Deum fingere potuerunt quam cum
adjutoria divina cessarent, causamque divinæ id est
quotidianæ precationis auferrent, hoc est dicere quid
nobis opus Deo? Et infra luculentius: *Negantes*
ergo auxilium Dei, inquiunt hominem sibi posse suffi-
cere nec gratia hunc egere divina, qua privatus necesse
est diaboli laqueis irretitus occumbat, dum ad omnia
vitæ perficienda mandata, sola tantummodo libertate
contendat. Et omnia recapitulando conclu-
dens;

F.

dens : *Quæ cum ita ſint, cum in omnibus divinis paginis voluntatis liberæ non niſi adjutorium Dei legamus eſſe nectendum, eamque nihil poſſe cæleſtibus auxiliis deſtitutam, quo-nam modo huic ſoli poſſibilitatem tam pertinaciter ut aſſeritis defendentes, ſibimet, imo quod eſt dignius dolore conamini plurimis Pelagius Celeſtiuſque perſuadent?*

Neque vero ab illa ſuperbiſſimæ opinionis arrogantia uſque ad damnationem, quam eis inflixit Zozymus Papa receſſerunt. Quod ne pluribus lectorem onerem unico manifeſtiſſimo Divi Auguſtini clareſcit teſtimonio, nam in epiſtola ad Paulum, qua poſt concilia illa Provincialia Carthaginenſe & Milevitanum imo poſt mortem Innocentij quem initio Epiſtolæ *Beatæ memoriæ Papam* vocat, aſſertis verbis dicit : [*Epiſt. 106. ad Paulin. in fine*] *Natura humana etiamſi in illa integritate, in qua condita eſt permaneret, nullo modo ſeipſam creatore ſuo non adjuvante ſervaret. Cum igitur ſine Dei gratia ſalutem non poſſet cuſtodire quam accepit, quomodo ſine Dei gratia poteſt reparare quod perdidit?* Ecce etiam ſine illa Dei gratia quæ naturæ integritate permanenti ad ſalutem cuſtodiendam erat neceſſaria, palam ſignificat eam juxta Pelagij opinionem reparare poſſe quod perdidit. Quod ſi ne tantillam gratiam homini lapſo vulneratoque dedit, quantas ſtanti ſanoque erat neceſſaria, ſed omnem juſtitiæ operationem *ſolis* naturæ viribus, tamquam ſufficientibus arrogavit, quid opus eſt de illa potentiore ac difficiliore gratia ſollicitum eſſe, atque an illam admiſerit ante damnationem operoſe diſputare.

Vtrum Pelagius ante condemnationem ſub Zozymo opinionem mutaverit, de gratia reſpectu voluntatis.

CAPVT XXX.

SED quamvis iſta perſpicue ita ſe habere videantur, mutaſſe tamen Pelagium opinionem vir quidam eruditiſſimus putat poſtquam illæ litteræ fuiſſent ad Paulinum datæ. Movet eum celebris ille Pelagij locus, quem ex libris ejus de libero arbitrio Auguſtinus allegat : *Operatur* inquit Pelagius, [*Lib. de gra. Chriſt. c. 10*] *in nobis Deus velle quod bonum eſt, velle quod ſanctum eſt, dum nos terrenis cupiditatibus deditos & majorum more animalium tantummodo præſentia diligentes, futuræ gloriæ magnitudine & præmiorum pollicitatione ſuccendit, dum revelatione ſapientiæ in deſiderium Dei ſtupentem ſuſcitat voluntatem, dum nobis quod tu alibi negare non metuis ſuadet omne quod bonum eſt.* Audis ſuccenſionem, audis ſtupentis voluntatis ſuſcitationem deſiderium Dei, audis denique ſuaſionem? Hæc autem ſine voluntatis motu non videntur poſſe fieri vel intelligi. Mutavit ergo, inquiunt, eo tempore quo illa ſcripſit, opinionem illam priorem quam in litteris ad Paulinum datis Auguſtinus inceſſit, ita ſcilicet ut ſaltem motus illos indeliberatos immiſſos à Deo fateretur. Sed quod pace aliter ſentientium dixerim non videntur ſatis vel tempora conſideraſſe, vel ipſum inſpexiſſe Pelagij locum. Nam quamvis liber de gratia Chriſti ſtatim poſt Pelagij damnationem ab Auguſtino ſcriptus ſit, Epiſtola vero ad Paulinum paulo ante, verba tamen illa citata Pelagij, quibus internam aliquam voluntatis gratiam aſſeri putant, ante illam Epiſtolam Auguſtini ad Paulinum qua omnem omnino ab eo negari gratiam ſupra ſignificatum diximus exarata & ab Auguſtino lecta & intellecta ſunt. [*Epiſt. 106. verſus finem f. 186. col. 1. litt. 6. c. & in Lib. 6. de gra. Chri. c. 28. & 29.*] Quod ex eo perſpicue patet, quod multa eadem verba Pelagij ex libero ejus primo de libero arbitrio petita, ex quo etiam ille citatur de motibus indeliberatis locus excerptus eſt, tam in illis litteris ad Paulinum quam in libro de gratia Chriſti reperiuntur. Ex quo perſpicue ſequitur libros illos Pelagij de libero arbitrio in quibus gratiam illorum motuum putatur agnoviſſe non minus ante litteras illas ad Paulinum datas, quam ante librum de gratia conſcriptum eſſe. Si ergo Auguſtinus cùm ad Paulinum ſcriberet ſalutemque amiſſam, juxta Pelagium ſine omni omnino gratia etiam Adami reparari poſſe teſtaretur, jam illos Pelagij libros de libero arbitrio legerat quibus putatur tam evidenter gratiam confeſſus eſſe, nequaquam profecto judicavit, citatis illis verbis veram confeſſionem divinę gratiæ contineri.

Quid quod eodem illo libro de gratia Chriſti in quo Auguſtinus illum ipſum Pelagij locum citat, & omnes ejus lucubrationes anteriores excutit, ut ad intelligentiam gratiæ Pelagianæ perveniat, teſtetur ſæpius, nullam ſe veram gratiam, in omnibus ejus libris aperte agnitam aut confeſſam invenire potuiſſe ſed tantummodo naturam, remiſſionis legem atque doctrinam? Hoc indicat, quando dicit : [*Lib. de gra. Chri. c. 3.*] *Iſtam quippe gratiam qua juſtificamur, id eſt quâ charitas Dei diffunditur in cordibus noſtris &c. in Pelagij & Celeſtij ſcriptis, quæcumque legere potui, nuſquam eos inveni quemadmodum confitenda eſt confiteri.* Hoc indicat quando dicit : [*c. 41.*] *Hæc ergo pro meo captu intelligere potui in Pelagij ſcriptis, quando nominat gratiam. Videtis autem quod qui ita ſentiunt, ignorantes Dei juſtitiam ſuam volunt conſtituere.* Nempe aſſerendo, ut paulo ante præmiſerat gratiam non eſſe niſi legem atque doctrinam, qua naturalis illa poſſibilitas adjuvetur. Nam cum illis ipſis libris, quos pro libero arbitrio ſcripſerat & in quibus per illa ſupra citata verba gratiam confeſſus videbatur, ſeſe Pelagius tueretur, [*Verba Pelagij ex libris de lib. arbit. apud Aug. de gratia Chriſti c. 41.*] *ut agnoſcerent* homines *quam iniqui eum negatione gratiæ infamare geſtirent*, reſpondet Auguſtinus : *Sed in his etiam quatuor libris quæcunque pro gratia videtur dicere qua juvamur ut declinemus*

clinemus à malo bonumque faciamus, ita dicit ut nullo modo à verborum ambiguitate diſcedat, *quam diſcipulis ſic poſſit exponere, ut nullum auxilium gratiæ credant, quo naturæ poſſibilitas adjuvetur, niſi in lege atque doctrina.* Sed ut omnis auferatur tergiverſatio, cum illa ipſa Pelagij verba citaſſet Auguſtinus, quibus Pelagius dicit *nos à Deo futuræ gloriæ magnitudine & præmiorum pollicitatione ſuccendi, revelatione ſapientiæ in deſiderium Dei ſtupentem ſuſcitari voluntatem ac ſuaderi omne quod bonum eſt*: ſtatim illam gratiæ divinæ confeſſionem arguendo ſubtexit: *quid manifeſtius, nihil aliud eum dicere gratiam qua Deus in nobis operatur velle quod bonum eſt, quam legem atque doctrinam?* Neque cauſam tacet: *In lege namque*, inquit, *atque doctrina ſanctarum Scripturarum futuræ gloriæ atque præmiorum promittitur magnitudo. Ad doctrinam pertinet etiam quod ſapientia revelatur, ad doctrinam pertinet cum ſuadetur omne quod bonum eſt.*

Ibid. c. 10.

B Neque vero ſatis pro Pelagio feceris, ſi reſponderis, non tantum ab eo pollicitationem gloriæ, ſapientiæ revelationem bonique ſuaſionem, quæ ad doctrinam pertinent, ſed etjam ſuccenſionem, ſtupentiſque voluntatis ſuſcitationem aſſerri. Hoc enim recte fortaſſe diceretur, ſi illam ſuccenſionem & ſuſcitationem voluntatis ex quibus nonnunquam veram gratiam Auguſtinus colligit, ita ſentiret fieri ut deſiderium Deo in ipſis voluntatis viſceribus operante, eamque ſuccendente conſurgeret. Neque enim video quid amplius ab eo poſtulare poſſemus. Sed non aliter ſentit illam voluntatis ſuſcitationem eſſe tribuendam Deo niſi quia nuda æternæ gloriæ pollicitatione, ſapientiæ revelatione atque exhortatione, ſive ſuaſione quæ ut Auguſtinus, *etiam doctrinæ generalitate concluditur* ſocordiam voluntatis excuti, eamque ſuccendi atque in deſiderium Dei ſuſcitari putat. C Hoc autem totum ſuaſionis, revelationis, & promiſſionis genus circa ſolum intellectum adhiberi, neque cognitionis limites egredi manifeſtum eſt, & externâ quoque hominis docentis atque ſuadentis operatione nonunquam fieri. *Sed nos*, inquit Auguſtinus, *eam gratiam volumus iſte aliquando fateatur, qua futuræ gloriæ magnitudo non ſolum promittitur, verum etiam creditur & ſperatur: nec ſolum revelatur ſapientia, verum etiam amatur, nec ſuadetur ſolum omne quod bonum eſt, verum etiam perſuadetur.* Hoc eſt per quam intus operante Deo non ſolâ cognitione, ſed etjam delectatione voluntas ad amandum flectitur. Quæ gratia ſi doctrina dicenda eſt non ſic dicatur, ut ſolâ intellectus illuſtratione *facienda noverimus, ſed ſic ut altius & interius eam Deus incrementum dando cum ineffabili ſuavitate credatur infundere, ut cognita faciamus.*

Lib. de grat. Chriſti c. 10.

Ibid. c. 12. & 13.

Nam quod Pelagius dicit, revelatione ſapientiæ ſtupentem voluntatem ſuſcitari in deſiderium Dei, non ſatis eſt ad illam interiorem gratiam confitendam, ſive per deſiderium illud, intelligas deliberatam deſiderandi amandique Dei voluntatem, ſive indeliberatos hujus deſiderij motus. Nam quicunque etjam exterius docendo ſuadendoque concionantur, ut ad temporalia quædam amplectenda vel agenda permoveant, ſtupentem ſuſcitant, ſed ſola doctrina voluntatem, cujus deliberatum deſiderium non ex docente vel ſuadente intus operante, ſed ex hominis libertate pullulat; indeliberati vero deſiderij motus, perſpecta rerum propoſitarum bonitate & magnitudine ex naturali quadam vel acquiſita affectuum cum rebus ipſis ſympathia & quaſi pondere impellente conſequuntur. Sic ergo & Pelagius quantumvis Deum ſentiret nos cæleſtium præmiorum pollicitatione ſuccendere, & revelatione ſapientiæ ſtupentem ſuſcitare voluntatem, nihil aliud eum cenſebat operari quam cæleſte objectum doctrinæ manifeſtatione proponere, ad ipſum vero voluntatis deſiderium putabat hominem innatis viribus ſeipſum promovendo ac ſuſcitando perducere. Nam ſicut ad ipſas rerum divinarum perfectas voluntates exiſtimabat ſolum hominis liberum arbitrium naturamque ſufficere, ita etjam & multo magis ad earundem ſanctarum voluntatum imperfectos atque indeliberatos motus; quorum ipſa inſita naturæ bonitas non minus fœcundum eſſet ſeminarium, quam aliorum quibus res naturæ animali congruentes appetuntur. Neque enim cæleſtium divinorumque bonorum appetitus magis eſſe ſupernaturales quam terreſtrium atque animalium, ſaltem ante condemnationem ſub Zozymo Papa arbitrati ſunt. Quamobrem ſicut naturales iſti & indeliberati motus ad nudam objecti, hoc eſt terrenorum bonorum propoſitionem, ex naturali quadam naturæ corruptæ propenſione juxta Catholicorum, itemque Philoſophorum opinionem oriri ſolent, eoque vehementius quo vel illa naturæ inclinatio vehementior eſt, vel objecti propoſitio cognitioque bonitatis luculentior, ita etjam juxta Pelagianos illa ſpiritualia & indeliberata rerum cæleſtium deſideria; quod eadem prorſus ſecundum eorum opinionem utrorumque eſſet ratio. Qua de re plura ex Pelagianis principijs diſputata, vide ſi lubet libro ſecundo.

C. 4. & maxime 5. toto.

CORNE-

CORNELII IANSENII EPISCOPI IPRENSIS DE HÆRESI PELAGIANA

LIBER SEXTVS.

Quo continetur quartus ſtatus Pelagianiſmi; cæteraque dogmata, & mores Pelagianorum.

Quartus Pelagianiſmi ſtatus poſt damnationem hæreſis Pelagianæ Semi-Chriſtianiſmus, De gratia ad perfectionem neceſſaria.

CAPVT PRIMVM.

HACTENVS veræ gratiæ confeſſionem ſecundum ſtatum quem ante generalem illam ſub Zozymo Papa condemnationem hæreſis Pelagiana obtinuit, indagavimus: Deinceps quid proſcripti ſenſerint, exquirendum eſt. Alium quippe vultum damnatæ vulpes induerunt, tantaque mutatio in dogmatum Pelagianorum profeſſione conſecuta eſt, ut meritò quartus ille Pelagianiſmi ſtatus dici queat. Nam ante proſcriptionem illam meraciſſimo Pelagianiſmo inebriati ſimpliciter, planiſſime, generaliſſimeque profeſſi ſunt: *Humanam ſibi ad vincenda peccata & Dei mandata facienda ſufficere poſſe naturam*: ut loquitur Synodus Carthaginenſis. Sive *non eſſe rogandum Deum ut contra peccati malum, atque ad operandam juſtitiam ſit noſter adjutor*, ut loquitur Milevitana. Hoc eſt, ut verbo dicam, ad omnem omnino juſtitiam ab initio converſionis uſque ad finem perfectionis, præceptis Dei cognitis humanæ naturæ ſufficere poteſtatem, ita nempe, ut interpretante fideliſſime mentem eorum Auguſtino: *omnia ad piè ſanctèque vivendum pertinentia tribuerent libero voluntatis arbitrio, per quod virtutibus in origine creationis acceptis poſſit, nihil ulterius adjuvante illius gratia qui creavit, domare & extinguere omnes cupiditates tentationeſque ſuperare.* Ex quo fiebat ut juxta Synodi Carthaginenſis Patres *in ſuperbiam ſacrilegam extollendo liberum arbitrium, nullum relinquerent locum gratiæ Dei qua Chriſtiani ſumus, eamque nollent omnino cognoſcere, quamvis nec aperte oppugnare auderent.*

Concil. Carthag. in Epiſt. ad Innocent. Synodali.

In Epiſt. Synodali ad eundem.

Epiſt. 106. ad Vital. in fin. & p. 95.

In Epiſt. ad Innocent. 90. apud Auguſt.

Hinc eſt enim quod Auguſtinus omnes omnino Pelagii ante damnationem ſcriptos perſcrutans libros, ut ex eis veræ gratiæ actualis pro qua impetranda precibus ſupplicamus, confeſſionem exprimeret, etjam ultimos illos quatuor de libero arbitrio ad quos veluti ſinceriſſimos ſuæ ſententiæ teſtes provocaverat, ita teſtatur omnia à Pelagio dici *ut nullo modo à verborum ambiguitate diſcederet, quam diſcipulis ſic poſſet exponere, ut nullum auxilium gratiæ credant, quo naturæ poſſibilitas adjuvetur, niſi in lege atque doctrina: ita ut ipſas quoque orationes, ut in ſcriptis ſuis apertiſſime affirmat, ad nihil aliud adhibendas opinaretur niſi ut nobis doctrina etiam divina revelatione aperiatur, non ut adjuvetur mens hominis, ut id quod faciendum eſſe didicerit, etiam dilectione & actione perficiat.* Eandem prorſus eſſe Celeſtij ſententiam paulo ante confirmat, unde apertiſſime patet eos omnia ut *habenda ex nobis, non à Domino poſcenda* ex libero arbitrio expendiſſe.

Lib. de grat. Chriſti c. 43.

Ibid. c. 30.

Poſt condemnationem verò, Catholicorum clamoribus preſſi, vel argumentis oppreſſi aliquantulum ſive verbo, ſive etjam ſenſu ab illa ſuperbia receſſerunt. Docuerunt enim hominem quidem ſine gratia inchoare poſſe virtutem & vitam bonam, ad perfectionem tamen aſſequendam Dei adjutorium eſſe neceſſarium. Quam fuiſſe ſententiam Iuliani, qui poſt hæreſis damnationem ſcripſit, teſtis eſt Auguſtinus hiſce verbis: *Cum ergo divinitus adjuvatur homo, non tantum ad capeſſendam perfectionem adjuvatur, quod ipſe poſuiſti, utique volens intelligi eum per ſe incipere ſine gratia, quod perficit gratia &c. In quo enim vis hominem, ſicut loqueris, ad aliquid laudabile generoſi cordis ſtimulo incitari* (inchoando ſcilicet bonum) *in hoc eum non vis in Domino, ſed in libero arbitrio gloriari.* Vnde Pelagiani poſteriores per os ejuſdem Iuliani Romam ſcribentis profitentur; *hominem in bono opere à Dei gratia ſemper adjuvari.* Quod Auguſtinus ita dictum eſſe declarat *tanquam ſuâ voluntate nulla Dei gratia bonum opus aggreſſus, in ipſo iam opere divinitus adjuvetur, pro meritis ſcilicet voluntatis bonæ.* Hoc enim expreſſius decem & octo Epiſcopi Pelagiani in fidei ſuæ profeſſione

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Lib. 1. ad Bonif. c. 18.

Ibid. c. 19.

fessione patefaciunt, ubi aperte se confiteri dicunt; *Gratiam adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere*. Quod ita intelligunt, inquit Augustinus, *ut sit homo à seipso sine adjutorio Dei habeat propositum bonum studiumque virtutis, quo merito præcedente dignus sit adjuvari Dei gratia subsequente*. Et rursum de eisdem alibi: *Isti volunt in homine ab ipso homine incipere cupiditatem boni, ut hujus capti meritum etiam perficiendi gratia consequatur*. Quorum perversam improbans & refellens opinionem: *Spiritum Sanctum*, inquit, *fatendum est, etiam antiquis temporibus non solum mentes bonas adjuvisse, quod & isti volunt, sed etiam bonas eas fecisse, quod nolunt*: hoc est non solum adjuvisse fidem eorum & voluntatem bonam ut ad perfectionem bonitatis justitiæque pertingerent, sed etjam ipsam eis fidem ac voluntatem bonam inspirasse, qua primitus boni fierent.

Lib. 2. ad Bonif. c. 5. & 6.
Ibid. c. 10.
Ibid. c. 8.
Lib. 4. ad Bonif. c. 7 vid. & lib. 3. c. 4. in fine.

Ex hac Pelagiani dogmatis mutatione perspicuum est tandem aliquando sententia damnationis perculsos Pelagianos illam esse confessos gratiam, quæ Dominica oratione sive fidelium precibus justitiam sibi vel conservari vel augeri postulantibus commendatur; in illius vero negatione perstitisse, qua cor convertitur à malo ad bonum ipsaque fides & orationis ac justitiæ spiritus primitus inspiratur. Atque hæc omnino ratio est, cur omnes Augustini lucubrationes, quibus ab initio hæresis Pelagianæ usque ad damnationem ejus insudavit, illam ubique spirent & astruant gratiam, quæ jam fidelibus adeoque justificatis ad cavendas vincendasque peccatorum tentationes, & implendam justitiam necessaria est. Nam ad ista omnia Pelagius humanam naturam sibi sufficientem statuens *eo modo*, inquit Concilium Carthaginense, *gratiæ Dei quæ sanctorum evidentius orationibus declaratur adversarius invenitur*. Neque enim sancti pro se fidem aut justitiam primam postulant quam postulare pro se nequeunt, nisi jam fidem acceperint. Statim vero post damnationem omissa fere gratiæ conatum nostrum consequentis mentione, totus in alia illa gratia quæ credentes prævenit, & ex nolentibus volentes facit, asserenda tuendaque versatur. Illud ex Epistola 88. & 95. & libris de natura & gratia, ex secundo de peccatorum meritis, de spiritu & littera, litterisque Synodalibus Concilij Carthaginensis & Milevitani ad Innocentium ejusdemque responsis demonstrari potest: hoc verò ex Epistola 105. ad Sixtum, ex libris ad Bonifacium & adversus Julianum: in illis enim ex professo illa gratia inculcatur quæ fidelibus adeoque justis ad bene vivendum ex fide datur: in his ea qua fidem ipsam prævenit & ex nolentibus & repugnantibus volentes facit. Hoc enim non gratiæ cœlestis munus esse statuunt posteriores Pelagiani, sed humanæ libertatis officium; cujus proprium sit velle & nolle & sua se voluntate discernere, tametsi illa voluntas imbecillis & inchoata ad adipiscendam perfectionem se postulet adjuvari. Hanc Pelagiani erroris mutationem simul & causam ejus Augustinus aperit in exordio Epistolæ ad Sixtum quæ statim ab hæresis illius damnatione conscripta est. *Nolunt*, inquit, *ut sit ipsi gloria in justificandis impiis gratuita gratia, qui cum ignorantes justitiam, suam volunt constituere*; nempe arrogando sibi sufficientes ad justitiam operandam vires; *vel jam conclamationum religiosorum & piorum vocibus pressi, ita se fatentur ad habendam seu faciendam justitiam divinitus adjuvari, ut sui præcedat aliquid meriti*; ipsum scilicet, *propositum bonum*, quod, ut audivimus, *adjuvat gratia*.

In Epist. Synodali ad Innocent. quæ est 90. apud Aug.
Epist. 105. ad Sixtum paulo post initium
Ex lib. 2. ad Bonif. c. 5. 8. & 10.

Porro iste quartus erroris Pelagiani status non absurde Semi-Christianismus vocari posset. Non enim in eo integram, quemadmodum genuinum Christianum decet, sed dimidiatam gratiam profitentur. Primas enim sibi tribuunt secundas Deo; unde fit ut ei utrasque præripiant & sicut Augustinus alicubi dicit *solo sint nomine Christiani*.

Veram, internam gratiam confitentur ad assequendam perfectionem necessariam.

CAPUT SECUNDUM.

QUOD ut constet accuratius, videndum superest, utrum veram illam internamque gratiam, quam Augustin. etjam hominibus sanctissimis docet esse necessariam saltem ad assequendam perfectionem in hoc statu fateantur. Fortassis enim per gratiam intelligũt etjam hic legem, doctrinamque Christianam: ut mens ad adipiscendam perfectionem non solum exterius humanæ vocis adjuta ministerio sed etjam interius Spiritus Sancti revelatione nitatur. Nam in postremo opere quod Pelagius de libero arbitrio ante damnationem suam scripsit, apertissime veram gratiam, vel certe effectum veræ gratiæ confessus esse videbatur cum diceret: *Qua arbitrij libertate qui bene utuntur &c. ponit cor suum in manu Dei ut illud quo voluerit ipse declinet*. Ad quę verba divus Augustinus: *Magnum profecto*, inquit, *adjutorium divinæ gratiæ, ut cor nostrum quo voluerit ipse declinet*. Et tamen cum omnes etjam illius operis latebras perlustrasset ut ex eo veræ gratiæ confessionem exprimeret nullum se divinæ gratiæ adjutorium invenisse testatur quod non discipulis suis de lege doctrinaque posset exponere.

Apud Aug. lib. de grat. Christi c. 23.
Ibid. c. 41.

Sed quamquam iste ante profligatam hæresim Pelagij sensus fuit, post latam tamen Apostolicę sedis sententiam videntur discipuli

ejus

ejus non tantum legem & doctrinam, sed etjam veræ gratiæ adjutorium ad perficiendum conatuum nostrorum imbecillitatem admisisse. Pro quo egregius est apud Divum Augustinum locus, qui ut mens eorum innotescat clarius, totus audiendus est. Sic ergò loquitur:

Lib. de grat. & lib. arb. c. 14.

Sed cum fuerint convicti non defensores sed inflatores & præcipitatores liberi arbitrij, quia neque scientia divina legis, neque natura, neque sola remissio peccatorum est illa gratia quæ per IESUM CHRISTUM *Dominum nostrum datur, sed ipsa facit ut lex impleatur, ut natura liberetur, peccatum non dominetur.* Ecce perspicuè significat eos disputando depulsos à gratia naturæ, legis atque remissionis quas tantopere prædicaverant; convictosque quod vera gratia facit ut lex impleatur ac natura liberetur. Quò ergò jam convicti fugiunt ut vim veritatis evadant?

Ibid.

Audit Augustinus: *Cum ergo in his convicti fuerint, ad hoc se convertunt ut quoquo modo conentur ostendere, gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Nempe non gratiam naturæ, non gratiam legis, sed illam quam facere dixerat ut lex impleatur, ut natura liberetur. Quod subjecta Pelagianorum verba patefaciunt: *Dicunt enim*, inquit, *etsi non datur secundum merita bonorum operum, quia per ipsam bene operamur, tamen secundum merita bonæ voluntatis datur.* Quid est aliud, per ipsam bene operamur, nisi, per ipsam legem implemus, sive quod ante dixerat ipsa facit ut lex impleatur? Neque enim nisi legem implendo bene operamur. Hæc autem est vera illa gratia, quæ per IESUM CHRISTUM Dominum nostrum datur & per Spiritum Sanctum inspiratur, & fidelium precibus petitur, quod Pelagiani quoq; subjiciendo indicant.

Ibid.

Quia bona voluntas, inquiunt, *præcedit orantis, quam præcessit voluntas credentis, ut secundum hæc merita, gratia sequatur exaudientis Dei.* Ubi non potest ullo modo intelligi gratia legis atque doctrinæ, jam enim convicti illam non esse gratiam quæ per Christum datur ad aliam illam per quam Deo nobis cooperante *bene operamur* implendo scilicet ipsam legem, corrigendo sese aliqua ex parte & ad veritatem accedendo confugiunt. Quod non minus clarè, quam præclare in alio loco Augustinus docet. Cum enim verum illud adjutorium Spiritus Sancti, & cooperationem Dei fusius inculcasset, & explicuisset cooperationis modum, Pelagianorum accessum ad veritatem quamvis imperfectum laudando & corrigendo subtexit:

Serm. 13. de verb. Apost. c. 11. & 12.

Non sicut quidam dicere cœperunt, qui coarctati sunt aliquando gratiam confiteri, & benedicimus Deum quia vel hoc aliquando dixerunt. Accedendo enim proficere potuerunt, & ad id quod vere rectum est pervenire. Iam vero dicunt adjutricem esse gratiam Dei ad facilius faciendo &c. Velo facilius, remo difficilius, tamen & remo itur. Iumento facilius, pedibus difficilius, sed tamen & pedibus pervenitur. Non est sic &c. Ubi quamvis id quod dicunt de sola facilitate quam affert gratia, corrigat, veram tamen gratiam eos intellexisse significat. Illa est enim quæ instar venti animis illapsa vela pandit & amorem inspirando magna facilitate promovet iter nostrum & in patriæ cœlestis portum impellit. Quam venti similitudinem sensui Pelagianorum explicando & Iulianus adhibuit: *Ad eam*, inquit, *magnitudinem atque pulchritudinem sapientiæ animus studijs procedit ac meritis, ut generosissimum igitur ignem (hoc est amoris) gratia Sancti Spiritus incipiat ventilare. Tunc fit illa charitas, quæ non propinquos solum aut cives, sed ipsum genus humanum grato suo conatur amplecti.*

Iul. in lib. de amore apud Bedam lib. 1. in Cant. c. 2.

Ubi Beda significari dicit: Spiritus Sancti adventu non ita juvari animum, quomodo flamma vel fax, cum accenditur, caliginosam juvat domum, quam illustrat; sed ita potius, *quomodo ardentem sive lucentem ventus juvat ignem ut amplius clareat, qui quidem & sine flatu venti accendi atque ardere ac magnam consumere sylvam poterat; sed tamen vento impellente magis magisque flammescit.* Perspicue namque illam prædicat Iulianus gratiam, quæ ad augendum perficiendumque charitatis amorem instar venti inflammantis adjuvat, etsi eodem vento ignem illum primitus accendi neget. Hoc enim libero voluntatis arbitrio tribuendum putat, cujus merito ille flatus Sancti Spiritus rependatur.

Quod si quis adhuc forsan alicui supersit scrupulus, ne veram agnovisse gratiam Pelagianos arbitretur, omnem fluctuationem tollat alia Divi Augustini apertissima disputatio. Nam de suavitate jugi differens, quod ad se venientibus, hoc est credentibus Christus imponit, veram Catholicamque sententiam quæ per inspirationem divini amoris hoc fieri docet his verbis astruit: *Regis te sub jugo tuo & sub sarcina tua. Ut enim sarcina ejus sit tibi levis & jugum ejus suave, ille tibi amorem inspiravit. Amanti suave est, Non amanti durum est. Amanti suave est, Dominus dedit suavitatem.* Ecce verissimam, purissimam, Catholicamque divinæ gratiæ confessionem. Sed accipe quatenus & quemadmodum in eam consentiant Pelagiani:

Serm. 13. de verb. Apost. c. 8.

Ibid. Matth. 11.

An forte, inquit consequenter, *quia vel venisti audiens; venite ad me; hoc ipsum tibi arrogare contendis, quia venisti? Ecce, inquis, veni ad illum arbitrio meo, voluntate mea. Quia veni, reficit me; quia veni, jugum suum imponit mihi suave, quia dat amorem, sarcinam suam levem imponit mihi amanti & diligenti. Hæc omnia fecit in me, sed quia veni ad eum;* Hoc est uti exponit, quia credidi. Quid clarius, quid pressius vel à Catholico desideremus? Ecce fatetur sine ambagibus, Deus *reficit me:* Deus *jugum suum imponit mihi suave*, hoc est, facit ut mihi sit jugum suave, idque non quia dat legem, quia dat doctrinam, sed *quia dat amorem.* Hoc est enim quod ipse paulò ante Catholicam gratiam profitendo dixerat; *quia amorem inspirat*, sed quomodo purissimum illud vinum aquâ Pelagianâ diluant paucis adjiciendum est.

P Prima

nullis suis praecedentibus meritis ab illo accepit nostra A *natura: ad hoc tantum existimantes illum adjuvantem per suam legem atq; doctrinam ut discamus quae facere & quae sperare debeamus.* De secunda vero non minus perspicue: *Denique Pelagius à fratribus increpatus quod nihil tribueret adjutorio gratiae Dei ad ejus mandata facienda correptioni eorum hactenus cessit, ut non eam libero arbitrio praeponeret, sed infideli calliditate supponeret, dicens, ad hoc eam dari hominibus, ut quae facere per liberum jubentur arbitrium, facilius possint implere per gratiam.* Quae verba ex libro Pelagij de libero arbitrio mutuata sunt. Apertissime vero profitentur non gratiam liberi arbitrij, non gratiam legis seu mandatorum, sed gratiam illam, quâ liberum arbitriũ jam semel datum, ipsa mandata jam quoque data facilius possit implere. Sed jam ad alteram hujusce gratiae corruptelam veniamus.

Ibid.

Secunda gratiae corruptela *meritum humanum*. De quo magna contentio post proscriptos Pelagianos.

CAPUT QUARTUM.

ITAQUE secunda corruptela est quod A nolint illam ipsam facilitatis gratiam esse gratuitam, hoc est, gratiam non esse gratiam. Quam impietatem, non illis quidem verbis profiteri solent, cum potius è contrario Pelagius dicat, *Donum non est ex nostro, sed ex donantis arbitrio pendet*: sed alijs, ex quibus velint nolint hoc sequitur: dum statuunt: *Dei gratiam secundum merita nostra dari.* Quae sententia Pelagianorum ita pervulgata est, ac tot locis ab Augustino contestata, ut non sit opus eam testimonijs accersitis asserere. Idcirco autem illam excogitarunt, ut verbo tenus veram Dei gratiam fateri viderentur, reipsa tamen per ambages prorsus tollerent. *Haec est quippe*, inquit Augustinus, *intentio qua gratiam destruere moliuntur, ut eam dari secundum merita nostra contendant.* Humanum namque seu liberi arbitrij meritum divinae gratiae tam capitaliter inimicum est, ut Apostolus dicat: *Ei* B *qui operatur, merces non imputatur secundum gratiam, sed secundum debitum.* Et, *si autem gratia, jam non ex operibus: alioquin gratia jam non est gratia.*

In comment. c. 11. ad Rom. n. 16.

Vide lib. de gestis Pelag. c. 14. lib. de haeresib. Haeresi 88. lib. 1 ad Bonif. c. 3. 4. & 15 & alibi saepiss.

Lib. 1 ad Bonif. c. 3.

Rom. c. 4.

Ibid. c. 11.

Porro ista sententia jam statim in initio & quidem primum omnium quantum colligere licet, à Celestio istis ipsis verbis asserta fuit. Nam inter caetera capitula capitalia & sine dubitatione damnanda quae Celestius in suo capitulorum libro posuerat, etjam illud Pelagio in Synodo Palestina objectum fuit: *Dei gratiam secundum merita nostra dari.* Quod ipse damnari timens, *negans se dicere, & eos qui hoc dicerent anathematizando damnavit.* Sed in utroque judicibus Palestinis mentiendo vel sese obtegendo fraudem fecit. Nam & in Epistola ad Demetriadem jam ante conscripta dixerat: *Ejusque (Dei) faciendo voluntatem divinam mereamur gratiam, & facilius nequam Spiritum auxilio Sancti Spiritus resistamus.* Ubi utramque gratiae adulterationem conjunctam vides. Et in C libris quos postmodum scripsit, non aliud defendere invenitur, quam quod damnasse videbatur. Nam post Concilium illud Palestinum, idem in libris de libero arbitrio asseruit: imo post damnationem Pelagij ab Africanis concilijs procuratam & à Zozymo inflictam proprie coepit de isto dogmate fervere disputatio: tum quod antea Pelagiani fere sine omni omnino gratia suam justitiam statuere niterentur: tum vero quod si quam gratiam in suis disputationibus mentionem inferent, legem vellent doctrinamque Christianam intelligere. Sed postea tot clamoribus Christianorum per totum orbem consonantium & vocibus Conciliorum territi, gratiam quidem sed meritis datam magis urgere coeperunt. Usque adeo ut totius disputationis moles de gratiae adjutorio in illum cardinem tandem incubuerit: *Verum gratia*, nempe vera, *secundum merita nostra detur.* Constat hoc ex luculenta testificatione D. August. qui in plerisque libris, quos post damnatam illam haeresim scripsit totam cum Pelagianis controversiam ad tria capita revocat: De peccato originali: De gratia danda sine meritis: De vita Sanctorum sine peccatis ducenda. *Tria sunt*, inquit, *ut scitis, quae maxime adversus eos Catholica defendit Ecclesia: quorum est unum gratiam Dei non secundum merita nostra dari quoniam Dei dona sunt, & Dei gratia etiam conferuntur merita universa justorum. Alterum est: In quantacumque justitia sine qualibuscumque peccatis in hoc corruptibili corpore neminem vivere. Tertium est, Obnoxium nasci hominem peccato primi hominis & vinculo damnationis obstrictum &c.* Et universam Pelagianae fidei professionem, & argumentorum apparatum in summam colligens: *In his omnibus*, ait August. *quicquid dicunt de laude creaturae atque nuptiarum, ad hoc referre conantur ut non sit originale peccatum. Quicquid de laude legis & liberi arbitrij, ad hoc ut gratia non adjuvet nisi meritum, ac sic gratia non sit gratia. Quicquid de laude Sãctorum, ad hoc ut vita mortalis in sanctis videatur non habere peccatum, nec sit eis necessarium pro dimittendis debitis suis precari Deum.* Ubi vides idcirco tandem post proscriptam haeresim liberum arbitrium ac legem à Pelagianis coepisse laudari, non ut illa gratia esse censeretur, per quam Deus adjuvat nos ad perfectam justitiam obtinendam, sed ut saltem ad eam inchoandam sufficere videretur, cujus conatibus atque coeptis gratia rependeretur ut praemium. Quam eandem doctrinam ac Pelagianorum dogmatum partitionem etjam alijs locis videre licet, atque ex ea perspicere, proscriptis tandem damnatisq; Pelagianis, non tam de gratia naturae, liberi arbitrij, legis doctrinaeq; Christianae, sed de vera gratia ex meritis videlicet liberi arbitrij tribuenda, viguisse contentionem.

Lib. de gestis Pelag. c. 14.

Lib. 1 ad Bonif. c. 4 & 19. vide etiam lib. de gratia & lib. arbit. c. 5.

Lib. de dono persev. c. 2.

Lib. 4. ad Bonif. c. 2.

Lib. 3. ad Bonif. c. 8. lib. 4 c. 7. lib. 3. cont. Jul. c. 3

P 2 Quanam

Quænam sint illa merita gratiæ: nempe, prima boni cupiditas, seu conversio, fides, oratio.

CAPUT QUINTUM.

SED quænam illa liberi arbitrij merita, quibus gratia rependi debet? neque enim existimandum est, tunc temporis Pelagianos quodlibet opus indifferenter viribus libertatis asscripsisse, cui gratia deberetur.

In primis itaque libero arbitrio tribuunt velle bonum; cujus bonæ voluntatis merito ipsum posse & facere tribuatur. Nam multa volumus quę non possumus, cum primum ad justitiam ab iniquitate convertimur, repugnante scilicet novæ voluntati vetusta peccandi consuetudine: Vnde Augustinus: *Isti volunt in homine ab ipso homine incipere cupiditatem boni, ut hujus cœpti meritum, etiam perficiendi gratia consequatur.* [Lib. 2. ad Bonif. c. 8.] Quem erroris Pelagiani sensum inde colligit, quia Catholicos carpunt, quod *invito & reluctanti homini inspirari dicant, non quantumcunque boni, sed & ipsius imperfecti cupiditatem*; ut scilicet jam non sit reluctans, non sit invitus, sed consentiens bono & volens bonum. Vnde patet quod primam illam hominis conversionem ad Deum, seu primam bonam voluntatem, sive bene vivendi, sive etiam credendi, Deo præripiunt, atque homini tribuunt. Magis hoc ex Divi Augustini clarescit refutatione, qua contra Pelagianos primam illam boni cupiditatem Deo vindicat, & libero hominis extorquet arbitrio. [Lib. 1. ad Bonif. c. 19.] *Dic mihi obsecro*, inquit, *quid boni Paulus adhuc Saulus volebat, ac non potius magna mala, quando spirans cædem &c. quibus meritis bonæ voluntatis Deus illum ab his malis ad bona mirabili & repentina vocatione convertit?* Et paulo post: *Vtrum tam volenti credere pro meritis bonæ voluntatis hoc datur: an potius ut credat ipsa voluntas, sicuti Sauli desuper excitatur, etiamsi tam sit aversus à fide, ut credentes etiam persequatur?* Hoc est ergo quod, ut Augustinus observat, Pelagiani dicunt; non *hominem* seu hominis voluntatem *in bonum opus excitari*, nempe ut ex nolente velit, [Ibid.] sed tantummodo *in bono opere* jam scilicet volito atque inchoato, *à Dei gratia semper adjuvari.* Hoc est quod invidiosa phrasi Catholicos perstringendo negant, *ex Dei potentia in bonum invitum aliquem cogi*, [Ibid. c. 18.] hoc est neminem ex invito & repugnante Dei gratia & potestate volentem fieri. Hoc est quod confitentur: *Gratiam adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctanti studium virtutis immittere.* [Lib. 2. ad Bonif. c. 10.] Hoc est quod Scripturam non intelligendo crepant: *Hominis est præparare cor, & à Domino responsio linguæ.* [Proverb. 16 juxta 70.] Existimant quippe sententiam eorum in lucem proferente Augustino: *Cor præparare, hoc est, bonum inchoare sine adjutorio gratiæ Dei ad hominem pertinere.* [Lib. 2. ad Bonif. c. 9.] Hoc est quod sine ambiguitatis obscuro Augustinus dicit: *Talia de Scripturis colligunt, quale est hoc ipsum, quod paulo ante dixi; Convertimini ad me & convertar ad vos, ut secundum meritum conversionis nostræ ad Deum, detur gratia ejus, in qua ad nos & ipse convertitur.* [Lib. de grat. & lib. arbit. c. 5.] [Zachar. 1.]

Secundo asscribunt homini seu libero arbitrio ejus *fidem*: quæ tamen ipsa etjam ad illam primam conversionis voluntatē pertinet. Nam initio fidei est etjam ut Augustinus dicit, *Initium bona, hoc est pia voluntatis.* [Epist. 107. in fine.] De ista fide sic Pelagius in ultima omnino Epistola quam ad Innocentium scripsisse reperitur. sed eo defuncto successori ejus Zozymo, qui eum condemnavit, est tradita: *Illi* (non Christiani) *ideo judicandi atque damnandi sunt, quia cum habeant liberum arbitrium per quod ad fidem venire possent, & Dei gratiam promereri, male utuntur libertate concessa. Hi vero remunerandi sunt, qui bene libero utentes arbitrio, promerentur Dei gratiam* (credendo scilicet) *& ejus mandata custodiunt.* [Habetur citata apud Aug. lib. de gratia Christi c. 31.] Ecce manifeste docet fidem esse meritū gratiæ, qua mandata custodiuntur, tametsi non satis clare dicat, quam gratiam intelligi velit. Pelagium secutus est Iulianus, qui magno conatu asserit, *Promissionem quæ facta est ad Abraham, hoc est dilatationem seminis, fuisse stipendium fidei: Nec ita credulitatis recepisse mercedem, ut alios similiter credentes à præmij consortio putetur excludere.* [Lib. 3. operis imp. f. 363. & 364.] Ab illa vero fide sive credēdi voluntate gratiam omnino repellebat. ut ex Augustino errorem ejus retegente manifestum est, *quod si noluissent* (sectari fidem Abrahæ) *evacuaretur promissio, admoneo*, inquit, *ut intelligatis cui gratiæ sitis inimici, negando operari Deum voluntates in mentibus hominum, non ut nolentes credant quod absurdissime dicitur, sed ut volentes ex nolentibus fiant.* [Ibid. f. 365.]

Denique *orationem*, quæ ex fide funditur ad impetrandam gratiam etjam homini tribuunt. Nam Augustinus asserit Pelagianos dicere, *Id ipsum meritum esse, quia orando fit dignus, cui gratia divina subveniat.* [Lib. 4. ad Bonif. c. 11.] Et utramque simul, orationem fidemque conjungentes; *bona voluntas*, inquiunt, *præcedit orantis, quam præcessit voluntas credentis, ut secundum hæc merita, gratia sequatur exaudientis Dei.* [Lib. de grat. & lib. arbit. c. 14.] Et hæc orandi pulsandique sollicitudo est illud *studium virtutis* quod *reluctantibus à Deo immitti negant.* [Lib. 2. ad Bonif. c. 10.] Nam reprehendens Augustinum Iulianus calumniatur eum dicere: *Nihil studij exspectari ab humana voluntate debere, contra illud Evangelicum quo ait Dominus, petite & accipietis, quærite & invenietis, pulsate & aperietur vobis. Omnis enim qui petit accipit &c.* [Lib. 4. cont. Iul. c. 8.] Cujus mentem eruens & interpretans Augustinus: *Ibi enim vos*, inquit, *ut video, ponere jam cœpistis merita gratiam præcedentia, quod est petere, quærere, pulsare, ut his meritis debita illa reddatur, ac sic gratia inaniter nuncupetur.* Cum autem dicit, *ponere jam cœpistis*, perspicue indicat in dogmatibus Pelagianis recenter factam esse mu-

esse mutationem. Quæ non videtur fuisse alia, nisi quod ante, totam justitiam humanis viribus adscriberent, deinde orationem dumtaxat ex fide quæ sine præcedente bona voluntate esse non potest.

Hanc Hæresis Pelagianæ mutationem respicit Augustinus, quando carnalis hominis & inflati, hoc est cujuspiam Pelagiani cogitationes aut voces notat, quibus gradatim dicunt: *Discernit me fides mea, discernit me oratio mea, discernit me justitia mea.* Et ordinem ipsum tangens quo dogmata sua interpolarunt in Epistola ad Sixtum, quæ statim ab hæresi damnata scripta est, se Scripturarum testimonijs probasse dicit: *Et bona opera nostra, & pias orationes, & rectam fidem, nullo modo in nobis esse potuisse nisi hæc acceperimus a Deo.* Et iterum eâdem rectâ serie: *Nec quisquam dicat*, inquit, *meritis operum suorum, vel meritis orationum suarum, vel meritis fidei suæ sibi traditam Dei gratiam ut putetur verum esse quod illi hæretici dicunt, gratiam Dei secundum merita nostra dari, quod omnino falsissimum est.*

Epist. 1. ad Val. & Monach. Adrumetinos.

Ibid. in Epist. 1 ad Valent.

Ibid.

Ex ijs quæ diximus maximeque postremis Pelagianorum verbis, *Discernit me fides mea &c.* perspicuum esse puto totam cum Pelagianis descriptionem eo tandem fuisse conversam, ut constaret uter discerneret hominem, hoc est, uter inciperet in mutanda hominis voluntate de mala in bonam, homo an Deus. Etenim si obtinere potuissent aliquid quodcunque tandem, sive orationem, sive fidem, sive ipsam etiam bonam voluntatem prius ab homine dari Deo, ut retribuatur ei, profecto vicissent Pelagiani, totaque hæresis ista etiam in vindicanda sibi perfecta justitia triumphasset. Esset enim illa non gratiæ divinæ munus, sed effectus hominis, quem volendo, credendo, pulsandove meruisset. Quo collimasse Pelagianos satis declarat Augustinus cum dicit: *Quid est ergo quod, secundum modum vestrum effectum voluntatis humanæ, dona cælestia nec credideras nuncupasse, tanquam voluntas hominis sine Dei gratia moveretur ad bonum, ut ei debitus à Deo retribueretur effectus?* Hanc ergo extremam tabulam, qua tota illa impietas iterum esse salva potuisset, ut eis extorqueret Augustinus, omnes disputandi vires ut supra diximus in postremis suis operibus contrahit: non ut gratiam operandi justitiam quę jam fidelibus & justificatis datur, sed eam quæ omnes hominis conatus, orationes & voluntates prævenit, ex Ecclesiæ precibus & Scripturis asserendo stabiliat. Tunc enim præveniens non consequens; excitans non adjuvans; operans non cooperans à Pelagianis negabatur.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Cur autem illam primam gratiam tantopere abhorruerint, tunc dicetur opportunius, cum ad Semi-Pelagianos ventum fuerit. Nam ex ijs quæ proxime asseruimus facile constare potest, Pelagianos tandem in hoc quarto statu in errorem Massiliensium declinasse, vel potius Massilienses errorem suum, Catholicis quibusdam veritatibus intertextum ex illo quarto hæresis Pelagianæ statu esse mutuatos. Illud quippe inchoationis meritum, cui Deus tanquam præmium gratiæ suæ auxilium tribueret, ita Semi-Pelagianis seu Massiliensibus proprium fuit, ut tamen ex Pelagiano fonte derivaverint. Planissime siquidem Augustinus adversus Pelagianos instruens Valentinum dicit: *In quorum*, Pelagianorum, *errorem cadit, qui putat aliquo merito humano gratiam Dei dari.* Et Prosper Magistro succinens Pelagianam hæresim è sepulchro confitentem inducit.

Epist. ad Valent.

Nam si quæ Domini data munera sero fatemur
Hæc homini credis debita, noster eris.

In Epitaph. Hæres. Nestor. & Pelag.

Christum volunt ex meritis liberi arbitrij factum esse Deum. Haustus ille error ex Origene.

CAPVT SEXTVM.

NAM postquam Pelagiani gratiam Christi ad bene vivendum utilem clamoribus Catholicorum agnoscere compulsi sunt, tanti fuerunt prçcones meritorum, quibus eam tollerent ac destruerent, ut etjam ipsi Christo Domino divinitatem ex meritis collatam esse contenderent. Testis est luculentus hujus impietatis Prosper, apud quem error Pelagianus ita loquitur.

Nam Christum pietate operum & mercede volentes
Esse Deum, in Capitis fœdere non stetimus.

In Epitaph. Hæres. Nestor. & Pelag.

TEstis uberrimus Cassianus, cujus eo nomine autoritas major est quod fuligine nonnulla Pelagiana aliquando tinctus, accuratius cognati erroris arcana penetraverit. Sic ergo Nestorium compellat: *Hoc atque illa etiam quam ante dixi, Hæresis asserebat* (Pelagiana scilicet) *Christum non propter se colendum, videlicet, quia Deus esset, sed quia bonis ac piis actibus Deum in se habere meruisset. Ergo vides*, inquit, *Pelagianum te virus vomere Pelagiano te spiritu sibilare.* Nam Pelagianos Nestorianismum qui Deum atque hominem in Christo dividit, tenuisse, adeoque peperisse, perspicue etjam Prosper in eodem Epitaphio utriusque hæresis prodit. Sed accuratius ac distinctius erroris illius ortū, progressum & scopū, & cum Nestoriano cognationem explicat Cassianus, quem proinde, etsi paulo prolixius disserentem audiamus: *Illud sane unum prætereundum non arbitramur, quod peculiare ac proprium supradictæ illius hæreseos quæ ex Pelagiano errore descenderat, fuit: quod dicentes quidam solitarium hominem IESVM Christum sine ullo peccati contagione vixisse, eo progressi sunt ut assererent, homines si velint sine peccato esse posse. Consequens enim existimabant, ut si homo solitarius IESVS Christus sine peccato fuisset, omnes quoque homines sine Dei adjutorio esse possent, quicquid ille homo solitarius IESVS Christus sine consortio Dei esse potuisset. Ac si nullam faciunt inter omnem hominem ac Dominum nostrum IESVM Christum esse distantiam; cum idem atque homo, nisi atque industria mereri posit, quod Christus studio ac labore meruisset. Quo factum est ut in majorem quoque ac monstruosiorem insaniam prorumpentes dicerent, Dominum nostrum IESVM Christum hunc in mundum non ad præstandam humano generi redemptionem, sed ad præstanda bonorum actuum exempla venisse. Videlicet ut disciplinam ejus sequentes homines dum per eandem viam virtutis incederent, ad eadem virtutum præmia pervenirent: evacuantes quantum in ipsis fuit omne sacri adventus donum & omnem divinæ redemptionis gratiam, cum idem dicerent homines consequi posse vivendo, quod præstitisset Deus pro humana salute moriendo.* Ecce purum & putum hactenus Pelagianismum. Quem diffuse hoc libro prosecuti sumus. In qua narratione Cassiani observandum est, verum esse quod Prosper dixerat.

Cassian. lib. 5. de incar. c. 2.

Cassian. lib. 1 de incar. c. 3.

Prosp. Epitaph. [illegible]

Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis,
De capite ad corpus ducere opus volui,

NImirum quia Christus homo solitarius, hoc est tantum homo non Deus, sine peccato vixisset, ut hominibus exemplum fieret omnes homines idem quoque posse voluerunt. Sed accipe jam qua ratione IESVS ad divinitatem pervenerit: *Addiderunt quoque*, inquit Cassianus, *Dominum Salvatoremque nostrum post baptismum factum esse Christum, post resurrectionem, Deum: alterum assignantes unctionis mysterio, alterum merito Passionis: Unde advertis novum jam non novæ hæreseos autor*, scilicet Nestorius, *qui Dominum salvatoremque nostrum solitarium hominem natum esse contendit, idem se omnino dicere, quod Pelagianistæ ante dixerunt.*

Ibid. lib. de incarnat. c. 3

Sed quamvis Pelagianistas hanc hæresin ante Nestorium docuisse tradat, non tamen ita planum est, quis ejus inter Pelagianistas primus autor fuerit. Nam Pelagium recte de Christo Domino sensisse, saltem in exortu sui erroris testari videtur Augustinus, quando de illis jam recenter emergentibus & gratiæ profunditate turbatis dicit, quod *continenter viverent, & Jesum Christum filium Mariæ ut aliquæ plurium hæretici, sed eundem verū æqualem patri & coæternum, veracit & ut hominem factum & venisse crederent & venturum expectarent.* Unde & Cassianus eam hæresim ex Pelagiano errore descendisse. Et paulo superius: *Nuper quoque id est in diebus nostris emersisse hæresim venenosam & maxime in Belgarum urbe comperimus certi erroris incerti nominis. Quia cum recenti capite ex antiqua Ebionitarum stirpe surrexerit, dubium admodum est antiqua magis dici, an recens debeat.* Itaque verisimiliter videtur, quod Cassianus Leporium quendam Monachum illius erroris autorem esse tradit. Nam libro septimo cum Nestorianam hæresim *Pelagianæ spinosam sobolem* dixisset, *& ostendere in germine, quod pater ejus habuisset in radice* statim pro ratione subjicit: *Leporius enim* (ut Leporius discipulis suis dixit) *Dominum nostrum asserebat Christum factum per baptismum.* Et libro primo: *Leporius enim tunc Monachus, modo presbyter, qui ex Pelagii ut supra diximus, institutione, vel potius pravitate descendens apud Gallias assertor prædictæ hæreseos, aut inter primos, aut inter maximos, fuit à nobis admonitus, à Deo emendatus.* Vbi tamen quia Leporium neque primum, neque maximum illius impietatis assertorem nuncupat, sed inter primos aut maximos, satis insinuat etjam alios præcessisse. Et hoc est fortasse quod Augustinus respicit quando in postremis operibus crebro illius arcanæ conjunctionis qua divinitas & humanitas in Christo copulatæ sunt, mentionem faciens, semper ab ea meritum removet quod Pelagianos jam videbat esse commentos. *Istam nativitatem*, inquit, *bona opera secuta sunt, non bona opera meruerunt.* Et alibi: *Respondeatur quæso: ille homo ut à verbo Patri coæterno in unitatem personæ assumptus filius Dei unigenitus esset, unde hoc meruit? Quod ejus bonum qualecunque præcessit? Quid egit ante, quid credidit, quid petivit, ut ad hanc ineffabilem excellentiam perveniret?* Quæ tanta instantia videtur esse alicujus exortæ

Epist. 120. c. 37. ad Honoratum.

Lib. 1. c. 3. citato.

Ibid c. 2.

Lib 7. de incarnat. c. 21.

Lib. 1. c. 4.

Lib. de corrept. & grat. c. 11.

De prædest. SS. c. 15. vid. & c. 12. & lib. de dono perseverant. c. ult.

exortæ super hac re contentionis argumentum lego: quia totus Pelagianorum conatus ad astruendam cæterorum hominum justitiam vertebatur, hinc factum est ut de Christo & merito divinitatis ejus non ita ferveret disputatio, quamvis esset fortasse prima totius hæresis basis. Nempe quod primum est in intentione in executione postremum est, etsi intentio sit executionis parens. Vnde appositè apud Prosperum Nestoriana hæresis canit.

In Epitaph. Hæresis Nestorianæ & Pelag.

Nestoriana lues successi Pelagianæ,
Quæ tamen est utero progenerata meo.
Infelix miseræ genitrix, & filia natæ
Prodivi ex ipso germine quod peperi.
Nam fundare arcem meritis prior orsa superbis
De capite ad corpus ducere opus volui.
Sed mea dum proles in summa armatur ab imis
Congrua bellandi tempora non habui.

QVanquam si rem à capite accersere lubet, nemo expressius quod sciam hæresim illam tradidit quam totus Pelagianismi fons Origenes. Nam in libris περὶ ἀρχῶν Dominicæ incarnationis arcana tractans, ex generali suo principio quo totam rationalis creaturæ dispensationem ex libero suspendit arbitrio, atque unamquamque tantam ex verbo Dei participationem sumpsisse putat, quanto ergà illud ardentiori inhæserit affectu, tandem ad animam Christi delabendo dicit: cum liberi arbitrij facultate varietas unamquemque ac diversitas habuisset animorum, ut alius ardentiore, alius tenuiore & exiliore erga autorem suum amore teneretur, illa anima de qua dixit IESVS, *quod nemo auferet à me animam meam* ab initio creaturæ (nempe ante corpus) & deinceps inseparabiliter ei atque indissociabiliter inhærens, utpote sapientiæ & verbo Dei & veritati ac luci veræ, ac tota totum recipiens, atque in ejus lucem splendoremque ipsa cedens, facta est cum ipsa principaliter vnus spiritus. *Vnde*, inquit, *& merito pro eo, vel quod tota esset in filio Dei vel tota in se caperet filium Dei, etiam ipsa cum ea quam assumpserat carne Dei filius & Dei virtus Christus Dei sapientia appellatur.* Ecce in paucis verbis tam Nestorij quam Pelagij dogma conjunctum vides, quo Christi animam una cum carne quam assumpserat, pro merito indissolubilis dilectionis Dei filium ac Dei sapientiam appellatam esse delirat. Et nequid obscuritatis in superioribus verbis latere putes, accipe manifestiora: *Quod autem dilectionis perfectio & meriti affectus sinceritas ei hanc inseparabilem cum Deo fecerit unitatem, ita ut non fortuita fuerit, aut cum personæ acceptione animæ eius assumptio, sed virtutum suarum merito delata, audi ad eum Prophetam dicentem; dilexisti justitiam & odisti iniquitatem, propterea unxit te Deus Deus tuus oleo lætitiæ præ participibus tuis. Dilectionis ergo merito ungitur oleo lætitiæ, id est anima Christi cum verbo Dei unum efficitur.* An illa forte aliquo disputandi calore, & ut Augustinus loquitur, *non placito quodam fixo retenta, sed quasi undecumque rapta, & non considerata* profuderat? Quid quod & alibi eandem doctrinam in summam contrahit & constanter tradit? *Hæc vero anima*, inquit, *quæ fuit in IESV priusquam sciret malum, elegit bonum: & quia dilexit justitiam & odit iniquitatem, propterea unxit eam Deus oleo lætitiæ præ participibus suis. Oleo ergo lætitiæ ungitur, cum verbo Dei immaculata fœderatione conjuncta: & per hoc sola omnium animarum peccati incapax fuit, quia filij Dei bene & plene capax fuit: Ideoque & unum cum ipso est, atque eius vocabulo nuncupatur, & IESVS Christus appellatur, per quem omnia facta esse dicuntur.* Et ne quid fermenti desideres ad doctrinam Pelagij condiendam, hac de causa vult Christum omnibus credentibus EXEMPLVM esse propositum, quia sicut ille semper & antequam sciret omnino malum, elegit bonum, & dilexit justitiam, *Et propterea unxit eum Deus oleo lætitiæ*, hoc est ut supra dixerat, *cum verbo Dei unum efficit: ita & unusquisque post lapsum vel post errorem expurget se maculis exemplo proposito, & habens itineris ducem arduam viam virtutis incedat, ut sic forte per hoc, in quantum fieri potest, per IMITATIONEM eius participes efficiamur divinæ naturæ.* Nam similibus pœne verbis, quibus Iulianus dixerat, quod nemo præmia virtutis meretur, *nisi qui ad ea sanctitatis Christi imitatione contenderit*; fulmen illud ei intorquet Augustinus: *Hoc est occultum virus hæresis vestræ, ut velitis gratiam Christi in exemplo eius esse, non in dono eius.* Quod donum utrum agnoscat uti agnosci debet Origenes, alibi fortan dabitur oportunior disputandi locus, sed de gratia secundum Pelagianos satis: nunc ad prædestinationem transeamus.

Lib. de gestis Pelag. c.6.

Lib.4. Peri Archonc. cap.

Lib. 2. Peri Archon c.6.

Ibid.

Psalm. 44.

Ibid.

Lib scilicet 2. c. 6.

Lib. 2. oper. imperf. f 350.

Transitus ad Prædestinationem. Præmittitur totius hæresis Pelagianæ scopus, & generalis ordo dogmatum.

CAPVT SEPTIMVM.

EX ijs quæ de gratiæ corruptelis & meriti prærogativis secundum Pelagianorum sententiam disseruimus, quid de prædestinatione senserint facile intelligi potest. Nam etsi hac de re nihil omnino loquerentur, perspicacior tamen quisque non difficulter colligit omnem gratuitam prædestinationem eos funditus sustulisse. Nam sive cœlestem gloriã ac regnũ Dei illis tribui ac deberi sentiant, qui liberi arbitrij viribus peccatorum omniũ tentationes superent omniaque Dei mandata custodiant: sive illis Dei adjutorium, ad obtinendam justitiæ perfectionem dari velint, qui sine Dei adjutorio propria voluntate crediderint, petierint, quæsierint, pulsaverint, quicquid deinceps talibus à Deo propter istud vel inchoationis exordium, vel perfectionis culmen conferri dixeris, manifestum est eis non tam tribui quam retribui; ac per hoc neque meritum neque præmium eis gratiâ divinâ vel electione prædestinari; sed humanæ libertatis arbitrium offerre meritum, Dei justitiam referre mercedem. Atque ita totum prędestinationis negotium ad nudam humani meriti, sive fidei, sive etjam operum præscientiam juxta duplicem Pelagianismi statum de inchoanda vel etjam perficienda suis viribus justitia revocari. Quæ quamvis in genere ex antedictis perspicua sint, nec operosioris disputationis indigeant, ne quid tamen anfractuum Pelagianorum curiosis lectoribus desideretur, quod ad eorum mysteria sigillatim penetranda faciat, eorum sensa de singulis ad prędestinationem concurrentibus percurrenda sunt, si primum totius hæresis Pelagianæ scopum ac dogmatum connexionem subjecerimus; quo fiet ut etjam ea quæ de prędestinatione dicenda sunt plenius intelligãtur.

Sciendum igitur Pelagium, omnesque discipulos ejus, non tantum Celestium & Iulianum, sed etjam Semi-Pelagianos non alium habuisse scopum in errore suo condendo, quam ut humana salus quemadmodum & interitus ex humani arbitrij, quod omnibus per creationem datum est, libertate penderet: ita nimirum, ut si quod forte ad illam salutem assequendam præmium per gratiam suam operaretur Deus, ultima tamen discretio unius ab alio, operantis à cessante, credentis ab incredulo, volentis à nolente nequaquam à Deo, sed ex liberi arbitrij cardine flexuque peteretur. Cum enim certissimum & ipsis intimis rationis penetralibus tamquam solis radio inscriptum esse sentirent neminem rectè sine propria sua voluntate, hoc est nisi ipse velit, posse vivere, neque quidquam esse magis in potestate hominis quam voluntatem (*Quia ut Augustinus, non dicimus esse in potestate, nisi quod cum volumus fit, ubi prius & maxime est ipsum velle: sine ullo quippe intervallo temporis præsto est voluntas ipsa cum volumus*) Huic veritati consectaneum & vinculis adamantinis connexum esse putaverunt, sibi ipsis tantum tamquam suum & proprium bonum esse tribuendum, quod bene & laudabiliter viverent. Quam pręsumptionem eorum pręclare expressit Prosper carmine de ingratis; ubi Pelagiani omnia Massiliensium dogmata se confiteri paratos dicunt, commodo unicum sibi duntaxat liberum arbitrium salvum esse patiantur, ut salutem suam possint ex volendi fonte suspendere:

Lib. 1. Retract. c. 22.

Quæque placent vobis amplectimur, edita nobis
doctrinæ vestræ est pietas, nihil inficiando
Discutimus &c.
Dum nostri decus arbitrij lumenque creatum
Principio, quod sponte potest insistere rectis,
Manserit illæsum, nec viribus absit ab illis
Quas condente Deo generaliter omnis in Adam
Suscepit natura hominis, nec suppetat ulli
De non accepta arbitrij virtute querela. &c.
Sitque salus dignis salvari ex fonte volendi

Prosper carm. de ingrat. c. 6.

EX hoc principio omnia sua dogmata religata contexunt: quanquam ad eundem scopum Pelagiani & Massilienses diversis itineribus contenderunt: utrique quidem larva quadam pristinæ integritatis usi, sed hi gratiæ, illi naturæ. Verum de Massiliensibus infra latius.

Itaque Pelagius ut eo pertingeret, statim in ipso exordio meracissimum suum errorem protulit, nempe superbissimum illud dogma de asse-

de assequenda non solum justitiæ perfectione, sed etjam *ἀπάθεια*, omniumque perturbationum vacuitate, ita ut instar angelorum ac Dei, facile absque omni peccato possemus vivere per solum humanæ voluntatis arbitrium. Cujus sententiæ arrogantiam cum doctrina sana respueret, lubricus instar colubri multis voluminibus errorem implicuit & hæreticis fraudis varietatibus coloravit. Sed in quæcumque diverticula clamoribus adversantium territus se proriperet, sive naturæ, sive legis, atque doctrinæ, sive etjam gratiam Christi commendando, semper ad eundem suum initio propositum collimat scopum, ut sive lex & exemplum Christi quid faciendum esset instrueret, sola naturæ facultas opus ipsum & justitiam sibi pareret: sive vera gratia nonnullam facilitatem aspiraret, nudæ tamen arbitrij vires perfacile inciperent, nudæ quoque universa mandata & justitię perfectionem, etsi nonnulla cum difficultate perficerent. Quod si quid gratiæ adjiceretur, hoc conatibus nostris debitum, non gratis datum esse censuere. Hoc totius hæresis Pelagianæ caput & quasi cardo est, in quo tota vertitur illius erroris impietas. Nam quicquid ulterius de laudabili naturæ integritate, de primis hominibus, parvulis & adultis, de electione Dei & prædestinatione commenti sunt, hoc necessitate potius quam prima voluntate contigit, ut esset primi illius dogmatis vel appendix, vel fulcrum vel ornamentum. Nam quicquid de divinâ prædestinatione & electione, de qua interius, perperam philosophati sunt, erroris illius capitalis tantummodo appendix est, quam ipsa series connexarum absurditatum postulat. Meritum quippe humanum est interitus gratuitæ prędestinationis & electionis. Quicquid vero de gratia sive naturæ sive legis sive exempli Christi & remissionis, cæterisque eodem spectantibus garriunt, nudum impietatis velum est, mitigandæque invidiæ excogitatum, quo dogma nefarium imperitorum oculis poliendo, palliandoque colorarent. Nam in initio cum prima puri illius Pelagianismi ferveret prædicatio, nihil de toto illo variarum gratiarum apparatu in mentem venerat. *Illud vero*, inquit Hieronymus, *Quod ad decipiendos quosque postea huic sententiæ coaptarunt (non absque Dei gratia) cum prima legentes fronte decipiat, introspectum & diligentissime ventilatum, decipere non potest.* Denique quicquid de mortalitate primorum hominum, de natura parvulorum labis originalis experte, de illibata procreationis eorum integritate, de libertatis viribus, de bonitate concupiscentiarum naturalium statuunt; Decumani illius erroris fulcrum & fundamentũ est, quo subtracto tota ruit Pelagianismi moles. Vnde Augustinus cum dogmata ista recenseret, quæ potius à Celestio quam Pelagio tuendo primo errori de naturali justitiæ possibilitate excogitata sunt, *In hoc*, inquit, *potius tota hæresis ista consistit*, nempe tamquam in radice & semine. Si enim natura ut primum

Epist. ad Ctesiph.

Lib. de gestis Pelag. c. ult.

A condita est, expers peccati & inviolata in parvulis & majoribus permanet, sine dubio nulla Christi gratia ad bene vivendum & regnum cælorum assequendum necessaria est. Nam ubi nulla est ægrotantis infirmitas ibi nulla fingi potest medicinæ necessitas. *Sic enim laudando sanæ naturæ creatorem, cogimur*, inquit Augustinus, *dicere, imo verò convincimur dicere superfluum salvatorem.*

Lib de natur & grat. c. 34

Hinc igitur accidit, quod tanto disputationis ardore & rationis viribus omnes Pelagiani satagunt, Pelagius, Celestius, Iulianus, ut natura sine peccato nasci & viribus libertatis prorsus illæsa esse credatur, non quod per se magna eis esset illorum dogmatum cura, sed quod perspicue animadverterent se sine illorum subsidio naturalem illam sine omni Mediatoris gratia, bene vivendi potestatem non posse defendere. Quod ex libris de
B natura & gratia & de perfectione iustitiæ manifestissime liquet, ubi cum ex professo pansis velis, ad capitalem illum errorem & cæterorum omnium scopum tuendum tenderent, insitam & peccato inviolatam omnisque debilitatis expertem naturæ bonitatem & libertatem in subsidium vocant, omnesque causas removent, cur natura infirmata esse crederetur. Quo sane perspicue ostenditur, quis dogmatum Pelagianorum juxta mentem autorum ordo sit, quis cardo & scopus. Nec mirum, non enim perfecta quæque operatio est propter integritatem & sanitatem rei, sed rei cujusque integritas propter operationem perfecte exercendam instituitur. Vnde Celestius totum venenum suum in cœlum evomens & insinuans quo tota impietas Pelagiana tenderet manus, dicebat *quod ex illo quod ait Petrus, divinæ nos esse consortes naturæ, consequens sit, ut ita possit esse anima sine peccato quem-*
C *admodum Deus.* En quo collimat superbia Pelagiana & omnis dogmatum apparatus. Vnde Prosper tum alibi tum in Epistola ad Demetriadẽ: *In paradiso*, inquit, *Ecclesia constitutos, & virtutum delicijs abundantes ad confidentiam liberi incitavit arbitrij* (diabolus) *ut profectus suos in se constituerent, & ad arborem propriæ voluntatis manum præsumptionis extenderent.* Ecce primum lapidem offensionis & petram scandali, in quam fastus Pelagianus impegit. Sed jam ulterius vide in quæ dogmatum aliorum portenta & quousque illius elationis primæ tuendæ cupiditate pręcipitati sunt: *Hinc illa erat*, addit Prosper, *naturæ humanæ fraudulenta laudatio & illæsa per omnes homines originalis defensio bonitatis. Hinc Adæ peccatum exemplo posteris asserebatur nocuisse, non transitu: & quàm illi fuerat non violare mandatum, tam liberum esse unicuique declinare delictum. Hinc evacuatio baptismatis parvulorum qui sola adoptione donari, nullo tamen reatu*
D *dicerentur absolui. Hinc postremo divinæ gratiæ simulata & insincera confessio quæ secundum merita daretur, non ex qua merita nascerentur.* Nimirum omnia ista hinc esse nata & eo directa significat, ut illam quam dixerat, *confidentiam liberi arbitrij*, & insitam justitiæ perficiendæ potesta-

Lib. de nat. & grat. c. 17. 19. 42. 43. & 50. & c.

Lib. de perf. inst. ratioc. 9. 10. 12. 14.

Lib. de gest. Pelag. c. 35.

In Epist. ad Demetrid.

potestatem tuerentur. Ex quo fonte consequenter omnibus Pelagianis, eorumque hæredibus medullitùs innatum fuit capitale odium omnis divini propositi, quo unus quo- A quo modo discerneretur ab alio: quod tanquam acceptionem personarum, coactionem, fatum, fatalemque necessitatem semper cane pejus & angue detestati sunt.

Oeconomia divinæ voluntatis & gratiæ erga salutem humanam. De gratuita vocatione & justificatione: & quo sensu vocatio vocatur secundum propositum.

CAPUT OCTAVUM.

QUAPROPTER suis quæ diximus A principijs innitendo, longe aliam ipsi quam Catholici, divinæ bonitatis ac voluntatis œconomiam erga salutem humanam fabricant. Dicunt etenim quandoquidem nemo peccati reus, vel judicio divino nascatur obnoxius, sed veluti tabula rasa, [a] *capax utriusque rei non plenus, & sic sine virtute, ita & sine vitio procreetur*, Deum generaliter [b] *velle omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire*: [c] *ut qui voluerint credant*; nemo quippe, inquiunt, [d] *ex Dei potentia vel in malum vel in bonum invitus cogitur*, hoc est, ex nolente fit volens, [e] *aut reluctantis studium virtutis immutatur, quia personarum acceptio non est apud Deum*. Hoc enim ex mera & sola hominis libertate pendet. Nam *ante hominem vita & mors, quod placuerit dabitur illi ne libertas scilicet tollatur arbitrij*: qua tamquam prima Dei creatoris gratia instructus & simul *per creaturarum contemplationem* adjutus, *duce ratione, cognoscebat creatorem & quemadmodum esset vivendum*, per legem naturalem *scriptum gerebat in cordibus*. Sed cum propter invalescentem B peccandi consuetudinem *non sufficeret vitiatis moribus natura tam decolor*, alia similiter generalis gratia, Lex Moysis adjecta est, *qua velut lima fulgori pristino, detrita rubigine natura redderetur*. Sed postquam etiam hic *nimia peccandi consuetudo prævaluit, cui sananda lex parum valet* tamquam generalis totius humani generis Medicus *Christus advenit & tamquam desperatissimo morbo, non per discipulos, sed per ipsum medicus ipse subvenit*. Cujus medicinæ gratia in hoc sita est, primò quod Deus illum pro pro nobis omnibus tradidit, *pro omnibus*, inquam, *non pro aliquantis* quos ipse peculiari putetur voluntate selegisse. Secundò, gratia Christi magis propinqua est *remissio peccatorum*, sive baptismus hominibus legis prævaricatione reis, quam propter invalescentem peccandi consuetudinem jam amplius implere non poterant præparatus. Sed & ista gratia prorsus est generalis & omnibus omnino indifferenter proposita, sed quod uni præ alijs detur, hoc ex hominum voluntate contingere, quorum unus Christo credere velit, alius nolit.

a Pelag. lib. de pec. orig. c. 13. apud August.
b Iul. lib. 6. apud. Aug. cont. Iul. c. 8.
c Prosper Epist. ad Rufin.
d Lib. 1. ad Bonif. c. 18.
e Lib. 2. ad Bonif. c. 10.
Pelag. in Comment. in c. 11. Rom. n. 17.
Prof. Epist. ad Rufin.
Pelag. lib. de pecc. orig. c. 26.
Ibid.
Ibid.
Ibid.
Pelag. in c. 8. Rom. n. 34.

Cum sine delectu, inquit Prosper, *seu lex seu gratia Christi*,
Baptismus seu remissio peccatorum
Omnem hominem salvare velit: Dominique vocantis
Sic sit propositum, ut nullus non possit ad illud
Libertate suâ, proprioque vigore venire,
Sitque salus dignis salvari ex fonte volendi.

Carm. de ingrat. c. 6.

DEo namque *circa omnes homines per universum mundum commune & generale esse studium, ut qui voluerint credant*, Christo scilicet salvatori, *& qui crediderint justificationem merito fidei & bona voluntatis accipiant*.

Tertiò gratia Christi consistit in *doctrina* quam Christus attulit mundo & *exemplo virtutis* ejus quibus adjuti homines *studerent deinceps custodire justitiam quam compendio credulitatis*, hoc est fidei in baptismo, *fuerant assecuti*. Itaque totum beneficium adventus Christi in hoc videntur constituere, quod cum totus mundus non amplius ut olim legem implendo, esset reus Deo, *Verbum caro factum sit, ut quos præceptis*, hoc est lege, *non correxerat beneficijs obligaret, reposcens ab imagine amoris vicem, ut vel* A *serò redamaremus eum qui nobis charitatem* suam ostenderat. Nam cum ante, legis totius observatione justitia quæri deberet ab hominibus, nunc eam quantumcumque peccatores sine omni omnino *labore* impletæ legis aut difficilis *pœnitentiæ* sola fide per baptismum accepta peccatorum remissione gratis accipiant. Illos autem jam justificatos verbo & *exacta justitia norma*, hoc est exẽplo docuit, quo pacto jam esset vita instituenda, & ita *pollicetur* cæleste præmium, *quo unigeniti simus cohæredes*, ut simul tam *præcedentium quam sequentium Sanctorum remunerator emicaret*.

Cum igitur quatuor sint in quibus Dei benevolentia, & Christi gratia eluceat, *vocatio, justificatio, glorificatio*, & quæ in Deo est æterna

Prof. Epist. ad Rufin.
Lib. 2. cont. Iul. imperf. f. 439.
Lib. 1. oper. imp. f. 139. & 2. f. 439.
In c. 4. ad Rom. n. 11.
Lib. 2. f. 401
Lib. 1. f. 139
Lib. 2. f. 401

æterna prædestinatio, sic de singulis Pelagiani statuunt.

Vocationem hominum peccatorum ad prædictam baptismi gratiam per fidem accipiendam dicunt esse gratuitam. *Gratis vocavit ad salutem*, inquit Pelagius. Et, *agnitio* (veritatis) *non ex merito est, sed ex Dominica veritate* scilicet gratis prædicata. Sed cum ab eis ratio extorquetur, cur his non illis Christi annuncietur Euangelium, & ita quædam inter homines discretio fiat mox totum ex humanarum voluntatum diversitate suspendunt. *Quos præscivit credituros*, inquit idem, *hos vocavit, aut certe discretio non in persona sed in tempore est*, quod scilicet certis quidem temporibus, sed non certis & singularis, sed communi vocatione homines *vocantur per prædicationem ut credant*, hoc fit ideo quia tunc eos Deus præscivit esse credituros. Ex quo patet nullam eos agnoscere peculiarem benevolentiam, seu ut scripturæ vocant propositum Dei, secundum quod unum alio prætermisso vel integras etjam nationes neglectis alijs ad salutem advocet: sed hanc discretionem volunt ex alicujus diversitatis ab hominibus datæ & unum ab alijs secernentis prævisione contingere, sive hoc opus aliquod bonum, sive etjam minora peccata esse dicantur. Nam Pelagius non veretur eos *vasa misericordiæ* appellare, *qui digni erant misericordia, quia & minora commiserant, & graviter fuerant afflicti*. Hinc est quod *vocationem secundum propositum*, cujus Apostolus meminit non illam esse volunt quæ fit secundum propositum vocantis & eligentis Dei; sed ut etjam ab Augustino observatum est, ita secundum propositum vocari putant quibus Deus omnia cooperetur in bonum, *ut propositum hominis intelligatur, quod propositum tanquam bonum meritum sequatur misericordia vocantis Dei.*

Pelag. in Comment. c. 8 ad Rom. n. 49.
In c. 1. ad Tit. n. 3.
In c. 8. ad Rom. n. 52.
Ibid.
In Comment c. 9. Rom. n. 31.
Ad Rom. 8.
Lib. 2. ad Bonif. c. 10.

Quamquam & alio modo Dei propositum exponere solent. Nam posteaquam Deus sua vocatione homines ad salutem per fidem accipiendam invitaverit, dicunt in cujusque esse libera voluntate velle vel nolle credere, quam credulæ vel incredulæ voluntatis ex hominis libertate prosilientis motum sua statim retributio consequatur. Credentibus enim gratis peccata sua per baptismi gratiam adulta justificatione remittuntur, incredulis retinentur. In hoc ergo consistere *propositum Dei*, quod cum totus mundus transgressione legis datæ deliquisset, Deus ex sua bonitate proposuerat iterum justos facere homines per baptismum & peccatorum remissionem, idque gratis nullis operibus legis quam prævaricati fuerant vel laboriosa pœnitentia præcedentibus, sic tamen ut in filium deberent credere accipiendæ justificationis autorem. Nam illud Apostoli: *Quam promisit Deus ante tempora sæcularia*, sic exponit Pelagius: *Ante omnia tempora apud se proposuit per filium salvare credentes*. Et in illud ad Timotheum: *Non secundum opera nostra, sed secundum propositum suum: quo*, inquit Pelagius, *proposuit nos gratis salvare per Christum*. Et expressius ad Romanos: *propositum secundum quod vocati sunt sancti, dicit alijs, secundum quod proposuit sola fide salvare quos præsciverat esse credituros.* Hanc autem salvationem intelligit fieri per justificationem quam baptismus & remissio peccatorum tribuit. Nam sententiam suam de vocatione & justificatione in summam conferens: *Quos*, inquit, *præscivit credituros hos vocavit; vocatio autem volentes colligit non invitos, ergo vocantur per prædicationem ut credant, credentes justificentur per baptismum; glorificentur in virtutibus gratiarum*. Quod autem fides illa ex sola hominis libertate exspectari debeat, interpositis verbis significat: *Vocatio autem volentes colligit non invitos*. Phrasis enim illa Pelagianorum est, qua fidem ita volunt ex hominis solius voluntate suspendere, ut per Dei gratiam nullo modo fiat ex invito volens, ut supra suis locis declaratum est.

In Epist. ad Timot. 2. n. 5.
In c. 2. 1. ad Timoth. n. 10.
In c. 8. ad Rom.
Ibid. n. 52.

Hoc autem propositum salvandi per fidem nolunt antiquis fuisse temporibus, sed tunc solummodo mundo esse revelatum, cum jam lex propter peccandi consuetudinem non amplius servaretur. *Tunc*, inquit Pelagius, *manifestavit consilium suum salvandi credentes per filium, quando præsciverat factum esse omnem fideliter mundum a justitia diversum*. Nam antea non erat opus illo justificandi proposito, cum homines perfecta legis observatione salvarentur.

In c. 1. ad Tit. n. 5. & 6.

De duplici electione gratiæ & meritorum: & quomodo illæ duæ simul consistant.

CAPVT NONVM.

Ex hoc ergo fonte fluit etjam duplex illa inter Pelagianos electio, una meritorum, alia gratiæ sive fidei. Electio meritorum est, qua quis ad salutem eligitur ex meritis operum quibus lex & mandata custodiuntur. Electio gratiæ, qua quis gratis per fidem eligitur ad salutem, ut supra explicatum est. Pelagius: *Electio gratiæ fides est, sicut opera electio legis*. Et eandem oppositionem duarum electionum ad salutem sive justitiam indicans: Ideo, inquit, *Israël non est consecutus justitiam, quia eam non ex fide quærebat*, (credendo scilicet ut justificaretur peccatorum remissione per Christum) *sed ex solis operibus legis se justificari putabat, cum maximè legis mandata contemneret*. Hoc est ut Iulianus magistrum explicans alicubi dicit, *Contemnebant dona Christi velut sibi non necessaria, quod veniam daret*

In c. 11. ad Rom. n. 21.
n. 14.
Lib. 6. cont. Iul. c. 23.

dare: a peccatis, quia ipsi legis admonitione vixissent, putantes scilicet se Christi remissione non indigere, quia totius legis præcepta compleverant. Nam hac superba persuasione delusi, tum Christum venit, inquit Pelagius, salvare eos à peccatis suis non credulerunt, & ideo Israël non est consecutus justitiam. Quem sensum luculentissimè tradit Pelagius in caput decimum ad Romanos. Sic ergo patet electionem meritorum propriam fuisse superioris temporis, sub Lege Moysis; electionem gratiæ posterioris, quo gentes ad salutem gratis accipiendam invitati sunt. Nequaquam tamen hanc electionem gratiæ ita gratis fieri apud Pelagianos putes, ut nihil omninò meriti antecedat. Nam hujusmodi gratuitæ electioni, quæ Catholicæ Ecclesiæ propria est, ita capitaliter inimici sunt, ut nec electionem quidem esse aut cogitari posse credant nisi eligendi aliqua diversitate ex se data discernantur. Cæterum quæ electio, inquit Pelagius, ubi nulla diversitas meremur? Et exponens propositum voluntatis Dei qua operatur omnia: Omnium, inquit, bonorum causa voluntas Dei: quam rationabilem esse non dubium est. Nempe quia non cœco scilicet modo discernit & eligit homines, sed rationem invenit, meritum scilicet saltem fidei cur unus alteri præferatur. Et in illud: Tu fide stas, idem dicit: Non enim Deus personam tuam acciperet & illos sine causa projiceret. Siquidem unum alteri eligendo anteferre nisi in ipsis qui eligantur discretionis illius subsit ratio, personarum acceptionem esse non dubitant. Quod usque adeò inter Pelagianos constitutum est, ut Iulianus nihil aliud justitiam esse definiat, nisi virtutem quæ fungitur diligentes officio, ad restituendum sua unicuique sine fraude sine gratia. Qua justitię lance declarant alibi Deum gentibus ac Iudæis justum fuisse: Reddens, inquit, cuique suum sine fraude, sine gratia, hoc est sine cujusquam acceptione personæ quod exprimit nomen gratiæ in definitione justitiæ. Ecce expressam sine ambagibus, gratiam nihil omninò supponentem in hominibus diversitatis, & acceptionem personarum unum idemque esse Pelagianis. Ex quo fit ut ibidem magnis disputandi viribus asserat nihil à Deo erga Iudæos & gentes esse actum gratis, sed utriusque populi voluntates sive bonas sive malas fuisse trutinatas. Generalis quippe illorum ut supra diximus ac definita sententia est: Deum adjuvare uniuscujusque bonum propositum, non tamen reluctantis studium virtutis immittere, quia personarum acceptio non est apud Deum.

In c. 11. Rom. n. 14. — Vide n. 3. — In c. 11. Rom. n. 11. — In c. 1. Ephes. n. 25. — In c. 11. Rom. n. 37. — Lib. 1. oper. imperf. f. 29 — Fol. 184. — Lib. 2. ad Bonif. c. 6.

Quod igitur tam pertinaciter asserunt meritum omnis electionis, & tamen electionem quandam gratiæ seu gratuitam prædicant, ita conciliandа sunt: Quod gratis velint hominem eligi ad justitiam seu peccatorum remissionem, quia peccatori nulla legis, quam prævaricatus est, vel laboriosæ pœnitentiæ opera proferenti per baptismum datur, si tamen voluerit Christo Salvatori sua voluntate credere. Hæc enim opera, non fidem, propriè merita Pelagiani esse docuerunt. quæ distinctio ex Apostolo perperam intellecto sumpta est ubi dicit; ei qui non operatur, credenti autem in eum qui justificat impium, reputatur fides ejus ad justitiam secundùm propositum gratiæ Dei. Et ubi electionem gratiæ explicat: Si gratia jam non ex operibus Non dixit, inquit Augustinus, Pelagianam formando objectionem, quod non sit ex fide. Hæc enim loca sic intelligenda credunt, ut electio ad justificationem gratis fieri censeatur, quia sine apparatu operum legis veluti meritorum fiat, quantumcunque ex fide fiat: Justificati gratis, ait Pelagius, quia, sine ulla operum actione per baptismum, quod omnibus gratis præstata donavit. Et alibi: Ignorantes quod Deus ex sola fide justificat & justos se ex legis operibus quam non custodierunt esse putantes, voluerunt se remissioni sibi dicere ne peccatores fuisse viderentur. De quo gratuitæ justificationis intellectu alibi latius dissertum est.

Rom. 4. — Ibid. c. 11. — Lib. de prædest. SS. c. 7. — In c. 4. Rom. num. 39. — In c. 10. ad Rom. n. 3. — Supra lib. 5. c. 7.

Quamvis igitur isto sensu gentes gratis ad justificationem electas velint, cum tamen illa ratio gratiæ, & gratuitæ justificationis ad amussim expenditur, inveniuntur alio merito tenuiore totam gratiæ electionem evertere. Nullam enim prorsus electionem ad justitiam fieri volunt, nisi, si non opera legis, saltem ipsa præcedat hominis fides: fides inquam non quam Deus occulta sua gratia operetur, sed quæ Pelagiano sensu ex sola hominis libertate prædicationem admittentis oriatur. Nam electos Dei explicans Pelagius: quos Deus elegit credentes, inquit. Et fidem electorum Dei vocat, quia credentes electi sunt.

In c. 8. Rom. num. 56. — Cap. 1. ad Tit. n. 3.

Quam quidem electionem sicut in tempore propter fidem fieri volunt, ita in æternitate propter fidei præscientiam. Iacob & Esau Doctore Pelagio fide sunt apud Deum merito separati, ut propositum Dei de eligendis bonis & refutandis malis etiam in præsenti maneret. Ita ergo & nunc, inquit, quos præscivit de gentibus credituros elegit, & ex Israël rejecit incredulos. Item: Præscientia Dei non præjudicat peccatores si converti voluerint, nempe sua humana voluntate; quia Deus, ut ibidem, non facit alios bonos alios malos, hoc enim humani operis esse putat. Et alio in locò, Elegit nos, inquit, Deus videns paratos ad credendum sicut & alibi recumbenti viro Macedoni revelatum est. Et rursum: Illam plebem non repulit, quam præscivit esse credituram. Nullam enim misericordiam homini à Deo decerni superbissimi isti volunt, nisi ex meriti alicujus præscientia. Nam illam Dei sententiam: Miserebor cujus misereor; rectò sensu sic intelligi docet; illius miserebor quem præscivi posse misericordiam promereri, ut jam tunc illius sim misertus.

In c. 9. Rom. n. 14. — Num. 17. — Num. 20. 5. — In c. 1. ad Thess. n. 2. — In c. 11. Rom. n. 4. — In c. 9. n. 21.

Quid

Quid prædestinatio Pelagianis. Omnis ex prævisione fidei vel meritorum, etiam respectu parvulorum. De vasis iræ & misericordiæ pauca.

CAPUT DECIMUM.

HINC igitur fit ut istis principijs insistendo Pelagiani nullam omnino prædestinationem sciant, nisi quæ vel ex operibus, vel saltem ex fide fiat. Ex operibus quidem: *Quos prævidit conformes futuros in vita, voluit ut fierent conformes in gloria*, inquit Pelagius. Et apud August. Pelagiani dilucidis verbis asserunt: *Præsciebat ergo* (Deus) *qui futuri essent sancti & immaculati per liberæ voluntatis arbitrium, & ideo eos ante mundi constitutionem in ipsa sua præscientia, qua tales futuros esse præscivit elegit. Elegit ergo antequam essent, prædestinans filios quos futuros sanctos immaculatosque præscivit: Utique ipse non fecit nec se facturum, sed illos futuros esse prævidit.* Ex fide vero quam præscivit Deus: *Hos prædestinavit*, ait Pelagius, *ut haberent potestatem filij Dei fieri homines, qui credere voluissent.*

In c. 8. Rom. n. 50.

Lib. de prædest. SS. c. 18.

In c. 1. Eph. n. 13.

Illò verò prævisionem vel operum legis vel fidei tanti faciunt, ut prædestinationem nihil aliud decernant esse nisi præscientiam. Nam ad illa verba, *Nam quos præscivit & prædestinavit conformes &c.* dogmatice Pelagius tradit: *Prædestinare idem est quod præscire.* Et prædestinationis rationem explicans, qua Paulus ad Ephesios secundum propositum nos prædestinatos dicit: *Prædestinati*, inquit, *per fidem sive præcogniti.*

In c. 8. Rom. n. 50.

In c. 1. Eph. n. 23.

Ex quibus perspicuum est ita Pelagianos intelligere prædestinationem sicut reprobatio intelligi solet. Utramque enim pari modo, boni vel mali alicujus ab humana libertate prosilientis præscientiam esse volunt, vel certe, si quid divinæ voluntatis aut propositi simul adjunctum fuerit, hoc totum ipsâ præscientiâ esse posterius, & sive operum sive fidei aut infidelitatis, sive bonę malęve voluntatis pręvisione niti. Ex quo fit ut ubicunque Scriptura prædestinatos etiam præscitos vocat, non aliter hoc intelligant, nisi quia Deus eos *præscivit, vel sanctos futuros per liberæ voluntatis arbitrium*, vel saltem, *esse credituros*: ut consequenter prædestinatus non minus quàm reprobus præscitus vocari possit ac debeat. Propositum enim divinæ voluntatis si quod interveniat, sive in hac vita justificandi per baptismi indulgentiam, sive in alia glorificandi, non magis afficit aut mutat hominis voluntatē, quam reprobandi atque damnandi. Nam sicut ista divinæ voluntatis effecta justificatio, glorificatio, damnatio humanorum operum aut voluntatum exercitium in tempore præsupponunt, ita justificandi, glorificandi damnandique propositum, humanorum motuum præscientiam consequuntur.

Lib. de prædest. SS. c. 18.
In c. 8. Rom. n. 49 & 50. & in c. 11. n. 4.

Usque adeo vero istius divinæ prævisionis architecti, hac meritorum prærogatione & præscientiâ delectantur, ut neque in parvulis eam vacare putent. Unde Augustinus, cum eos illo Apostoli loco, quo non ex operibus, sed ex vocante Iacob dilectus dicitur, Esau odio habitus confutasset: *Mirum*, inquit Augustinus, *cum his coarctantur angustijs in quanta se abrupta præcipitent, metuentes retia veritatis.* Et quodnam illud præcipitium? *Ideo, inquiunt, nondum natorum alium oderat, alium diligebat, quia eorum futura opera prævidebat.* Quæ impia & Apostolico scopo adversa responsio omnium Pelagianorum communis fuit. Nam & Pelagius per Esau & Iacob eos prophetari docet, *qui futuri erant ex operibus boni & mali: Et ex ipsis operibus aut odium Dei habere aut misericordiā ejus consequi.* Et Iulianus ostendi putat: *Non in seminibus, sed in moribus esse distantiam. Siquidem Iacob & Esau una seminis exceptione concepti & una visceris parientis effusi diversos nimium exitus pro meritorum diversitate pertulerint.* Uterque vero sub operibus etiam fidem se declarat comprehendere.

Epist. 105. ad Sixtum.
Ibid.
In c. 8. Rom. n. 18.
Lib. 1. oper. imp. c. 184. apud Aug.
Vide comment. Pelag. in c. 8. n. 14. 16. & 17.

Cùm verò explicare cogerentur quo pacto illa merita invenirentur in parvulis, ex quorum præscientia amor Dei aut odium nasceretur, in diversa deliramenta præcipitati sunt. Quidam enim ex illa Iacob & Esau in visceribus lucta, & inter nascendum supplantatione persuasi sunt, hæc esse opera libertatis. *Quomodo*, inquiunt, *in infantibus hæc agentibus nullum est ad bonum vel ad malum propria voluntatis arbitrium unde præmia sive supplicia meritis præcedentibus subsequantur?* Alij voluerunt *aliquid eos proprij peccati*, & consequenter etiam boni operis in hac vita commisisse, quod Deus pręvidendo oderit vel dilexerit. Alij cum utrumque absurdum esse cernerent propter opera futura, quæ majores vel facturi sunt vel facturi essent, si viverent, Deum præsciendo dilexisse parvulos aut odisse commenti sunt. Nam *Deus*, inquiunt, *in eis quos hinc aufert, prævidet, quemadmodum victurus esset quisque si viveret: & ideo quem nequiter novit fuisse victurum, sine baptismo facit mori, sic in eo puniens opera mala non quæ fecit, sed quæ facturus fuit.* Itaque vides etiam Pelagianos merita tandem conditionata confinxisse, in quæ parvulorum quoquo modo refertur perditio aut salus, ne vel hic discretionem unius ab alio, in divinam gratiam, & ulterius in gratuitam electionem & prædestinationem Dei referre cogerentur.

Epist. 106. ad Paulin.
Vide c. 27. & 36. lib. 1. de pec. merit. & remiss.
Epist. 105. ad Sixtum vers. finem.

Ex qua prædestinationis & electionis intelligentia, & gratiæ merita liberi arbitrij subsequentis prædicatione perspicuum est quam recte Divus Prosper illum totius Pelagiani erroris conatum & scopum designaverit, videlicet ut sit

Lib. de ingrat. c. 6.

Salus dignis ſalvari ex FONTE VOLENDI.

Nam ſundamentalis, radicalis atque ultima diſcretio cardine tandem humanæ voluntatis nititur, quæ vel operando totam juſtitiam, ipſa ſibi parit vel ſaltem volendo, credendo, pulſando gratiæ provocat adjutorium, quo adjuta poſſit ulterius, quod per ſe ipſa non poteſt. Atque ita *volentis* hominis conatus eligitur, non *miſerentis* Dei prædeſtinatio commendatur. Nam illi prædeſtinantis Dei miſericordiæ tam acerbi ſunt inimici, ut illam apertiſſimam Pauli ſententiam: *Igitur non volentis, neque currentis, ſed miſerentis eſt Dei.* Itemque, *ergo cujus vult miſeretur, & quem vult obdurat.* Quibus nihil luculentius pro Dei diſcernentis miſericordia & judicio dici poteſt in ſuam hæreſin detorquentes aſſerant, ut Auguſtinus refert, *Non ex perſona Pauli hoc dictum, ſed eum voce interrogantis & redarguentis uſum fuiſſe cum hæc diceret, tamquam hæc dici utique non deberet:* vel certe *Paulum aſſumere perſonam alicujus de contrario venientis ac dicentis non eſſe in nobis aut recte aut malum agere, ſed in Dei arbitrio conſtitutum:* quem adverſarium ex hoc loco convincat Apoſtolus falſum dicere, quia ſcilicet dum contradicendo queritur de voluntate Dei oſtendit ſe eſſe liberi arbitrij qui audet de Dei judicio retractare. Vtraque Apoſtolici ſenſus adulteratio etjamnum extat in Pelagij commentarijs.

Rom. 9.

Lib. de geſt. Pelag. c. 16. & Pelag. in comment. c. 9 Rom. n. 23. Pelag in comment. c. 9 Rom. n. 23. & 25 & apud Aug lib. de prædeſt SS. c. 8 & Jul. lib. 1. oper imperf. f. 187.

Hinc eſt igitur quod vaſa iræ atque miſericordiæ de quibus conſequenter Apoſtolus diſputat nullo modo per figulum diſcerni & una præ alijs in gloriam præparari velint, ſed hoc totum eſſe humanæ libertatis opus. *Hæc vaſa*, inquit Julianus, *ſtudiis proprijs aut ad iram aut ad gloriam præparantur, Deus autem notam facit potentiam ſuam in utroque, vel ſeveritatem in impijs exerendo, vel benedictionem fidelibus largiendo.* Et alibi: *Cum alij in honorem, alij in contumeliam fieri dicuntur, juvatur ſenſus Catholicorum* (hoc eſt Pelagianorum, quos Catholicos Julianus vocat) *quo ſecundum diverſitatem voluntatis humanæ diverſus etiam vaſorum exitus prædicatur.* Quod ideo dicit, quia ex officina Pelagiana profert nobis Julianus alium Deum, qui, ut loquitur contra Apoſtolum; *Neminem format in contumeliam* Sed omnes qui vel in honore formantur aut contumelia, hoc habent *de proprio ſtipendio voluntatis*: quemadmodum enim ira, ita & gloria datur his vaſis *quæ ad hoc fuerint præparata.* A quo autem vaſa hujuſmodi præparentur ex Apoſtolo pateſieri putat, qui non opus formantis Dei, ſed *officium liberæ voluntatis* expreſſit. *Si quis*, inquit, *emundaverit ſe ab iſtis erit vas in honorem &c.* Nimirum ita arbitrantur Pelagiani emundationem illam vaſorum & præparationem in gloriam ab ipſis vaſis propria libertate fieri, ut nihil ibi agat divinum vel auxilium, vel judicium, niſi præcurrenti cujuſque voluntati ſuam rependendo mercedem.

Lib. 1. oper. imp. f. 193. & 194.

Ibid. 178.

f. 181.

f. 192.

Ibid. f. 192. & 193.

Statum puræ naturæ in Eccleſiam introduxerunt Pelagiani.

CAPUT XI.

EX illis quæ nos hactenus præcedentibus libris maxime ſecundo ac tertio deduximus, perſpicue colligi poteſt quem ſtatum humanę naturę Pelagiani, ſive in parvulis, ſive in majoribus conſtituerint. Nam ſive ipſam ſubſtantiæ conditionem ſpectes, ſive facultatum naturalium integritatem ac vires, ſive providentiam & concurſum Dei, ſive alia ſuperaddita bona aut mala, ſtatum illum quem *puram naturam* vulgo vocant, eos accuratiſſime condidiſſe reperies. Duo quippe ſunt quæ illo nomine ſignificantur *natura humana & puritas ejus.* Quatenus naturam dicit, ea comprehendit omnia quæ ad perfectionem hominis eſſentialem, ac naturales facultates ei debitas pertinent, corpus, animam, ſenſus externos, atque internos, omnia denique ad naturales operationes hominis neceſſaria. Puritas vero, ut communiter explicari ſolet, nihil eſt aliud niſi negatio ſive boni ſive mali, quod naturæ ſuperaddi præter debitum cogitari poteſt.

Pelagianos itaque nihil eorum ſubtraxiſſe homini quæ ad naturam ejus pertinere ſtatuuntur, extra controverſiam eſt. Potentias etjam omnes ei dederunt integras una cum illa naturali arbitrij indifferentiæ qua poſſet naturæ legem ſibi inſculptam vel obſervare vel tranſgredi, hoc eſt vel juxta præſcriptum rationis ſibi prælucentis moraliter bene vivere, Deumque naturæ ſuæ autorem venerari ac ſequi, vel ab ejus norma recedendo in peccatorum culpas & pœnas labi. Concurſum illum generalem Dei aliamve providentiam, quæ creaturæ rationali debita ſit, ut juxta naturæ ſuæ conditionem poſſit operari. Quæ ſuis locis maxime libro ſecundo demonſtrata ſunt.

Iam vero nihil eos naſcenti homini adjeciſſe vel mali vel boni, quod non ſtatus ejus naturalis poſtulet, etjam ex ijs quæ diximus manifeſtum eſt. Innocentes enim naſci parvulos, hoc eſt ab omni culpa pœnaque liberos, dogma certiſſimum inter Pelagianos ſuit. Quidquid enim malorum in hac vita bonis maliſque commune cernimus, quod vel animus ignorando, & concupiſcendo, vel corpus patiendo toleret, naturalem hominis inſtitutionem non peccati ſupplicium eſſe ſtatuerunt. Nec ullam virtutem aut gratiam habitualem naturæ in ortu ſuo ſuperadditam agnovere. Hinc illa totius hæreſis Pelagianæ baſis: *Omne bonum ac malum quo vel laudabiles vel vituperabiles ſumus,*

Lib. de pecc. orig. c. 13.

non nobiscum oritur, sed agitur à nobis. Capaces enim utriusque rei non pleni nascimur, & ut sine virtute, ita & sine vitio procreamur. Atque ante actionem propriæ voluntatis id solum in homine est quod Deus condidit. Quibus verbis nihil aliud nisi naturæ puræ status quantum ad bonum ac malum morale exprimitur: sicut & in illis quibus Iulianus asserit: *Nec iustos nasci parvulos nec iniustos, quod futuri sunt actibus suis, sed tantummodo infantiam innocentiæ dote locupletem.* Et illis: *Homo igitur innocentiæ quidem plenus, sed virtutis capax nascitur: aut laudem aut reprehensionem ex proposito accedente meriturus.* Nam mortem cæteraq; corporis atque animi mala, nullius peccati merito etiam parvulos perpeti, tanquam quæ naturam hominis naturaliter consequantur nulla inter Pelagianos dubitatio.

Vide lib. 2. supra latissime de singulis.

Sed puram naturam induxisse Pelagianos ex alio capite manifestissimum est. Communis enim Doctorum Scholasticorum sententia B est, statum hominis qualis nunc nascitur non aliter à puræ naturæ differre statu, quàm spoliatus à nudo discrepat; nimirum vestibus hic, quas nunquam habuit caret, ille quas habuit sed amisit. Nam si tantummodo peccatum detrahas quo integritas primæ & supernaturalis institutionis amissa est, non alterius conditionis hominem in pura natura nasciturum docent, quàm nunc reipsa nasci videmus. Neque enim, culpa excepta naturam nunc esse deteriorem, sive morbos, ingruentesque corpori calamitates, sive mortem ipsam spectes, sive ignorantiam, sive concupiscentiam, carnisque rebellionem adversus spiritum, quàm fuisset homo, si in puræ naturæ statu in suæ creationis

A exordio fuisset institutus, integris quippe manentibus naturalibus solo supernaturali dono fuisse hominē peccando spoliatū, cujus beneficio illi defectus à natura prohibebantur: quæ alioquin erant cōtestim ex ipsis naturæ sensitivæ & rationalis principijs velut sublato obice profluxura. Iam verò Pelagiani solemniter docēt, hominē eodē prorsus modo quo nunc nascitur cum ignorantia, concupiscentia, mortalitate cæterisque defectibus fuisse primitus sine peccato prævio institutum. Hinc enim illi articuli, *in quibus tota hæresis ista consistit* ut inquit Augustinus; *Adam mortalem factum, qui sive peccaret sive non peccaret moriturus esset. Quoniam peccatum Adæ ipsum solum læsit, & non genus humanum.* Et in primis ille: *Quoniam infantes nuper nati in illo statu sunt, in quo Adam fuit ante prævaricationem.* Si enim & mors & totus ille status quem in infantibus nunc videmus, ante omnem prævaricationem haud secus Adamo quā nobis, nullo peccato ejus læsis concreatus est, profecto in ipsissimo puræ naturæ statu & nos omnes condimur & ille jam olim conditus fuit. Nimis quippe manifestum est nullum supernaturalis gratiæ donum quo natura quasi ornata elevataque nasceretur, Pelagianos in Adamo vel infantibus agnovisse. Hoc enim (Authoribus illis) non naturæ nascentis institutio, sed per baptismum renascentis renovatio, consecratio, provectio atq; adoptio, ut illi loquebantur, tribuebat. *Christus enim*, inquiunt, *auget circa imaginem suam continua largitate beneficia, & quos fecerat condendo bonos facit innovando adoptandoque meliores.* Vt latius in præcedentibus declararum est.

Lib. de gestis Pelag. c. ult.

Ibid. & c. 11

Ita Iul lib. 3 apud Aug cont Iul. c. 3.

Supra l. 5. à c. 22. usque ad 27.

Præcursores Pelagij & Celestij, Ruffinus Præsbyter, Evagrius Monachus, Palladius, Iovinianus, Priscillianus, Manichæi, Euchitæ.

CAPVT XII.

SED explicatis hæresis Pelagianæ dogmatibus & omnibus eorum anfractibus, quantum Deus adjuvit diligenter perlustratis, exquirendum superest utrum primi Pelagius ac Celestius doctrinam illam commenti sint, an vero ex alijs antecedentium fontibus hauserint. Nam quamvis eos Augustinus sæpius [a] *hæresiarchas* & [b] *istius autores* erroris nuncupet: non semel tamen ea de re videtur fluctuasse: [c] *Cuius hæresis* inquit cum Patribus Milevitanis, *vel autores, vel certe acerrimi notissimique suasores cum Pelagius & Celestius extitissent.* Et in libro de peccato originali ijsdem dicit: *Qui huiusmodi perversitatis autores vel perhibentur vel etiam probantur: vel certe si autores non sunt, sed hæc ab alijs didicerunt, assertores tamen atque Doctores per quos id latius reptaret & cresceret.* De peccati originalis inficiatione loquitur, totius perversitatis Pelagianæ fundamento, cui magna illa possibilitas humanæ

a Lib. 4. ad Bonif. c 8 & lib 2 op imp ess f. 217
b Epist. 92. quæ est Conc. Milevit. ad Innocent.
c. Epist 157. ad Optatum De pecc. orig c. 22.

A libertatis ad adipiscendam perfectionem innititur. Et merito quidem an primi fontes illius erroris fuerint Augustinus dubitat. Duobus enim omnino capitibus tota doctrina Pelagiana continetur, & negatione peccati originalis, & assertione potestatis humanæ ad operandam justitiam. Vnde duo errorum cardines: *Peccatum Adæ ipsum solum læsit & non genus humanum.* Et: *Potest homo sine peccato esse si velit.* Illud totius impietatis basis est, istud scopus; atque ita implexa sunt inter se, ut utrumvis dederis, non solum alterum, sed universæ Pelagianæ doctrinæ molem certa quadam concatenatione sequi necesse sit: ut nihil mirum sit ex uno in alterum atq; in tot cohęrentia sententiarum portenta Pelagium consequenter esse præcipitatum. De qua dogmatum implexione, & paulo ante, & initio libri secundi plura diximus.

Quapropter si sursum lubet pergere, fons utriusque dogmatis, adeoque totius hæresis facile

In præfat.

facile deprehendi potest. Nam ad negandum originale peccatum, atq; ita inducendam illæsam naturę integritatem Ruffinum Aquileensem Presbyterum præceptorem habuit. Constat hoc ex actis Concilij Carthaginensis, cui Celestius de erroribus à Paulino accusatus fidei suæ rationem reddidit. Nam de peccati traductione interrogatus; *Diversa, inquit, ab eis audivi, qui utique in Ecclesia Catholica constituti sunt Presbyteri.* Et Paulino dicenti, ut habent Acta: *Dic nobis nomina ipsorum.* Celestius dixit: *S. Presbyter Ruffinus Romæ qui mansit cum S. Pammachio. Ego audivi illum dicentem quia tradux peccati non sit.* Et mox adjungit: *Audivi & plures dicere*, Pelagium forte cum suis intelligens. Habes ergo Ruffinum ante Pelagium & Celestium negati peccati originalis autorem, & eorum in tradenda illa perversitate magistrum. Sed ab eodem eos quoque alteram hæreseos partem de naturali illa justitiæ perfectionis possibilitate hausisse, inde manifestum est, quod Hieron. testetur eum libros Evagrij Pontici, quos de impassibilitate scripserat & impeccātia in latinum vertisse. Et librum Sixti Philosophi Pythagorei hominis gentilissimi sub nomine Sixti martyris urbis Romanæ Episcopi edidisse. *Hunc, inquit, librum solita temeritate & insania anulum nominavit: qui per multas provincias legitur, & maxime ab his qui ἀπάθειαν & impeccantiam prædicant.* Hoc enim idcirco eum fecisse existimandum est, ut illa hæresis etjam latinis auribus in Occidente pruritum faceret, & venenum aureo martyris poculo biberetur. Qua de causa liber iste quasi Sixti martyris ad stabiliendum errorem suum etiam Pelagio carus fuit. Ne vero suspicionem illam dumtaxat de Ruffino putes, testatur idem Hieronymus: *Hæresim impassibilitatis, & impeccantiæ in discipulo Origenis Grunnio fuisse jugulatam.* Grunnij vero nomine non alius nisi Ruffinus apud Hieron. designari solet. Hinc credo fluxit quod Gennadius *obtrectatorem* Ruffini Hieron. vocet, & *æmulationis stimulo incitatum ad obloquium stylum vertisse dicat.* Nimirum Semi-Pelagiani erroris propugnator Gennadius, hæresis illius proavum carpi dolet.

Apud Aug. lib. de pecc. orig. c. 3.

Hier. Epist. ad Ctesiph.

Hier. ibid. & in c. 23. Hierem. lib. 4. comment.

Vide Aug. lib. de nat. & grat. c. 64

Lib. 4. comment. in Hierem. in præfat.

Gennad. in Catal.

Sed nec Ruffinus ἀπαθείας & ἀναμαρτησίας primus autor fuit. Nam ut Hieron. *Evagrius Ponticus Hyperborita edidit librum & sententias περὶ ἀπαθείας, quam nos impassibilitatem vel imperturbationem possumus dicere quando nunquam animus ullo perturbationis vitio commovetur.* Huic autem impassibilitatis dogmati alterum de impeccantia seu de vivendo sine peccato arctissime copulatum est, quę duo vel sola in initio à Pelagio docebantur, & omnes (ut dictum est) ejus reliquos errores pepererunt. Conjungit Evagrio & Ruffino in Hieremiam scribens etjam *Iovinianum*: Et in Epistola ad Ctesiphontem adjicit *Priscillianum*, *Manichæum* & *Gnosticos*, qui impeccantiam illam tradiderunt. Sed istorum errores videntur à Pelagio aliquantum discrepasse. Porro Evagrius iste de quo diximus Monachus Ægipti fuit Origenis defensor & ejus doctrinæ sectator non postremus. Quem illum esse puto, qui à Gennadio quædam Cœnobitis & Anachoretis scripsisse dicitur, & magnis laudibus ab eo celebratur. Adhæsit ei velut socius & amicus Palladius Galata historiæ Lausiacæ scriptor discipulus Sancti Chrysostomi, de quo Hieronymus: *Palladius servilis nequitiæ eandem hanc sibi instaurare conatur:* nempe de justitiæ perfectione & impeccantia. His omnibus adjungit *totius* pęnè *Syriæ hæreticos* quos inquit sermone gentili Abin & Paanin, id est perversos & Massilianos Græcè Εὐχίτας vocant. Nam omnium illorum ea fuit Hieronymo teste sententia: *Posse ad perfectionem & non dicam ad similitudinem, sed æqualitatem Dei humanam virtutem & scientiam pervenire, ita ut assererent ne cogitatu quidem & ignorantia, cum ad consummationis culmen ascenderint posse peccare.* Quod stultitię Pelagianæ quasi culmen & scopus fuit.

Epist. ad Ctesiph.

Supra c. 37.

Præfat. in lib. 4. comment.

Prolog. in Dial. adver. Pelag.

In eodem Prologo.

Hæresis Pelagianæ fons Origenes. Proponitur sententia ejus de libero arbitrio & naturali ejus possibilitate.

CAPUT XIII.

SED inter omnes qui præcesserunt Pelagium, neminem peritiorem totius Pelagianæ hæresis architectum inveni quam Origenem: qui sicut propter ubertatem ingenij veteribus Scripturarum sacrarum interpretibus & fidei defensoribus multum profuit, ita propter effrænem ratiocinandi libertatem Ecclesiasticæ doctrinæ sinceritati vehementer nocuit. Nam plerisque hæresibus quę post obitum ejus aliquot sęculis Ecclesiam infestarunt scriptis suis maxime περὶ ἀρχῶν Origenes originem dedit. Ut merito errorum diversorum lacuna vocari posset. Sed nullum exactius non modo delineavit, sed & formavit & omnibus pæne expressit lineamentis atque coloribus quam Pelagianum. Nec enim facile uno excepto ullum dogma reperies à Pelagio Iulianoque contra Ecclesiam propugnatum, ullamve Scripturæ interpretationem isti hæresi suffragantem, quam non Origenes eis præformavit: usque adeo ut ijsdem nonnunquam verbis ab eis in præjudicium veritatis usurpentur. Quod quia multis videbitur incredibile, & ad intelligenda illius erroris secreta magni momenti est, operæ pretium est paulo fusius demonstrare. Ne vero singulis Pelagianæ & Origenianæ doctrinæ dogmatibus collidēdis nimium immoremur, ad quinq; capita omnia revocabimus, *liberum arbitrium, naturalemque ejus possibilitatem, legem naturæ ac Moysis, gratiam & meritum, & prædestinationem*, in quibus velut cardinibus hæresis Pelagiana tota vertitur. Gravissi-

A Gravissime fuisse reprehensos ab Augustino Pelagianos propter illam inamissibilem & quasi essentialem in omni statu liberi arbitrij indifferentiam ad bonum & malum exclusamque alterius partis necessitatem, ex ijs quæ libro secundo diximus intelligi potest. Hæc est enim totius Pelagianæ structuræ basis pæne præcipua. Sed illam Origenes omnibus numeris absolutam tradit. Usque adeo namque Philosophicæ illius libertatis admirator, & indifferentiæ ad bonum & malum, patronus fuit, ut illa sublata brutis, aut lapidibus hominem accensendum esse decerneret. Quod principium ita mordicus ubiq; tenuit, ut inde circulos illos perpetuos cadendi atque surgendi hoc est reparationis damnatorum, ac damnationis Beatorum in futuro seculo fabricaverit, ne alioquin illa liberi arbitrij indifferentia læderetur. Deliramentum illud abjecit quidem Pelagius, sed principium tenere per- B stitit unde necessario sequebatur. Audi ergò Origenem de ista libertate disserentem: *Ex quo, ut opinor, hoc consequentia ipsa videtur ostendere unamquamque rationabilem naturam posse ab uno in alterum ordinem transire* (hoc est ab ordine dæmonum in ordinem Angelorum Beatorum & contra) *& per singulos in omnes, & ab omnibus in singulos pervenire, dum accessus profectuum defectuumve varios pro motibus vel conatibus proprijs unusquisque pro liberi arbitrij facultate perpetitur.* Itemque supra: *Et per hoc consequens est in nobis esse atque in nostris motibus ut vel Beati vel Sancti simus vel per desidiam & negligentiam à beatitudine in malitiam & perditionem vergamus: in tantum ut nimis perfecta, ut ita dixerim, malitia si pectatum suum neglexerit usque ad eum statum deveniat ut ea quæ dicitur contraria virtus* (id est unus de dæmonibus) *efficiatur.* Et alibi: *Possibile enim videtur ut rationabiles naturæ & quibus nunquã aufertur liberi facultas arbitrij possint iterum aliquibus* C *motibus subjacere, indulgente hoc ipsum Domino, ne fortè si immobilem semper teneant statum, ignorent se Dei & non sua virtute in illo fine beatitudinis constitisse.* Quæ phantasia ejus ex natura libertatis hausta latius exponitur in ejus Commentarijs in Epistolam ad Romanos. Nam refutatio quæ subjicitur, non tam est Origenis quam translatoris Hieronymi. Ecce quò ingenium istud abreptum est; dum illud, filum indifferentiæ ad bonum & malum tanquam ab arbitrij libertate inseparabilis, incautè sequitur. Nec alia ex causa tam mordicus illam indifferentiam libertatis amplexus est, nisi quia cum Marcione & Manichæo duas putabat naturas introduci bonam at malam, si qua natura sic à Deo firmaretur in bono vel obduraretur in malo, ut jam amplius vel rectè facere vel peccare non posset. Quæ est ipsissima Iuliani cæterorumque Pelagianorum varijs locis repetita querimonia. Nec alijs profectò Origenes D atque Pelagiani ad illam indifferentiam astruendam utitur Scripturarum testimonijs: *Si volueritis & audieritis me* &c. *Posuit ante faciem tuam* &c. *Elige quod bonum* & similibus.

Lib. 3. Peri Arch. c. 6.

Ibid. c. 5.

Lib. 2. c. 3.

In fine lib. 5 in Epist. ad Rom.

Vide lib. 1. Peri-Arch et lib. 2. c. 1

Isaia 1.

Deuter. 30

Iam vero quibus viribus in utramvis par- A tem indifferens ista libertas polleat nemo Pelagianos nisi Origenes docuit. Nam in primis tantam etjam nunc in hac damnata mortalium vita indifferentiam statuit, ut quemadmodum Iulianus dicere solitus erat; *Sufficere hominem ingenium sibi motibus dare leges*, nec ulla vi esse posse captivum; Ita & hic quibuscunque animi perturbationibus sese commoventibus solo nutu voluntatis hominem dominari velit aut cadere. *Hoc est ergò*, inquit, *quod in hoc loco Apostolus docet: quia unusquisque in manu sua habet, & in arbitrij potestate ut aut peccati servus sit aut justitiæ.* Cujusmodi sæpius in eodem libro repetit. Et alibi rursum explicatius: *Cum rationis*, inquit, *iudicio incidentibus extrinsecus concitamentis abutimur ad id quod eum ipsa ratio probaverit, naturalibus motibus eius* (nempe desideriorum illecebris ac libidinibus) *vel ad bona vel ad mala gubernatis.* Et paulò post: B *Consequentia ergò rationis ostendit, quod ea quidem quæ extrinsecus incidunt, in nostra potestate non sunt: bene verò vel male his uti quæ incidunt ea ratione quæ intra nos est discernente ac dijudicante quomodo his uti oporteat, nostra est potestatis.*

Et hæc quidem rectè atque Catholicè adversus Manichæos, Marcionem & similes pestes sideribus atque fatis vel diversis naturis opera humanæ voluntatis ascribentes, dicerentur, si divinæ gratiæ auxilium ut decet, libertatis operibus interponeret. Sed ita vires humanas prædicat ut quod Pelagianis sæpius Augustinus exprobrat, solo gratiæ vocabulo frangat invidiam; naturalem verò arbitrij possibilitatem legem naturæ ac Moysis velut gratiam afferre videatur. Nam de illo loco disputans: *Gratia Domini nostri* IESV *Christi vobiscum*, gratiam naturæ velut Christi gratiam obtrudit. *Sciendum sane est*, inquit, *quod omne quod habent homines a Deo gratia est. Nihil* C *enim ex debito habent. Quis enim prior dedit illi & retribuetur ei? Gratia est ergò quidquid habet is, qui non fuit, & est accipiens ab eo qui semper fuit.* Et rursum alibi: *Vix mihi suadeo quod possit ullum opus esse, quod ex debito remunerationem Dei deposcat, cum etiam hoc ipsum quod agere aliquid possumus vel cogitare vel proloqui ipsius dono & largitione facimus, quod ergò erit debitum illius, cuius gratia nos præcessit?* Quæ ferè sunt ipsissima verba Pelagij ab Augustino refutata. Sed longe evidentius & ex professo alibi solam possibilitatis gratiam ab Augustino reprobatam prorsus Pelagius prædicat: *A Deo datur*, inquit Origenes, *non ut sustineamus; alioquin nullum jam videretur esse certamen: Sed ut sustinere possimus. Ea autem virtute quæ nobis data est ut vincere possimus, secundum liberi arbitrij facultatem aut industrie utimur & vincimus, aut segniter & superamur. Si enim totum nobis hoc detur ut omni genere superemus & nullo modo vincamur, quæ iam superest* D *causa certandi ei qui vinci non potest? Aut quod palmæ meritum ubi repugnandi adimitur vincendique facultas? Si verò æque quidem omnibus nobis vincendi possibilitas præbeatur, in nostra autem positum sit potestate, quomodo hac possibilitate uti debeamus, id est, vel industrie vel segniter, justa erit vel victi culpa*

Lib. 5. cont. Iul. c. ult.

Lib. 1. oper. imperf. f. 120 & f. 99.

Orig. lib 6. Comment. in Epist. ad Rō

Lib 3. Peri-Arch. c. 1.

In fine lib. 10. in Ep. ad Rom.

Lib. 4. Comment in Ep. ad Rom ad illud. Et ... operatur merces &c.

Lib. de grat. Christi c. ...

Lib. 3. Peri-Arch. c. ...

culpa, vel palma victoria. Quæ voces magis Pelagianæ & gratiæ Christi capitalius inimicæ dici queant? Est enim ipsissima Pelagianorum in primisque Massiliensium inculcata querimonia. De cujus sensu apud Origenem ne quis dubitet, accipe alia nullâ tergiversatione pallianda. Nam cum sibi objectionem Catholicorum quasi hæreticorum contra liberum arbitrium objecisset, quod *à Deo sit velle & perficere*, sic respondet: *Generaliter, ait (Apostolus), quia velle & perficere à Deo est. Sicut enim à Deo habemus hoc ipsum quod homines sumus, quod spiramus, quod movemur, ita & quod volumus à Deo habemus* &c. Nempe ratione datæ divinitus voluntatis. Sic enim subjicit: *Ita ergo est, quod dicit Apostolus, quia virtutem quidem voluntatis accepimus, nos autem abutimur voluntate vel in bonis vel in malis desiderijs.* Et in fine capitis juxta istam distinctionem auxilium Dei libertatemque concilians: *Neque*, inquit, *quæ in nostro arbitrio sunt, putemus sine adjutorio Dei effici posse: neque ea quæ in manu Dei sunt putemus absque nostris actibus & studijs & proposito consummari: scilicet, quo neque nos velle aliquid vel efficere ex nostro jam habeamus arbitrio, ut non scire debeamus hoc ipsum quod possumus velle vel efficere, à Deo nobis datum esse, secundum eam distinctionem quam supra diximus.* Non posset ipse Pelagius accuratius suam naturalis possibilitatis gratiam inculcare quam hic Origenes facit: à quo doctrinam istam ac pene verba à Pelagianis esse mutuata, perspicuum est.

Lib. 3. Periarch. c. 2.

Sententia Origenis de lege naturæ & Moysis Pelagiana.

CAPUT XIV.

QVOD si verò nos ad sententiam ejus de lege naturæ ac Moysis intelligendam vertimus, sparsim reperiemus Pelagianis laudibus celebrari. Nam legis naturæ sufficientiam ad recte vivendum passim inculcat & prædicat. *Potest fieri*, ait Origenes, *ut vel ex his qui in lege sunt, si quis persuasione quidem communitus Christo non credit, operetur tamen quod bonum est, justitiam teneat, misericordiam diligat, castitatem & continentiam servet, modestiam lenitatemque custodiat, atque omne bonum operetur. Hic etiamsi vitam non habet æternam* (hoc est regnum cœlorum) *quia credens soli vero Deo, non credidit & filio ejus* IESU *Christo, quem misit; tamen gloria operum ejus & pax & honor poterit non perire.* Et infra cum omnia præcepta bonorum morum & cognitionem unius Dei Creatoris omnium per legem naturæ cordibus gentium inscripta docuisset: *Hoc est ergo*, subjicit, *opus legis quod etiam gentes Apostolus dicit implere naturaliter posse. Cum enim agunt quæ legis sunt, scripta videtur lex in cordibus eorum, à Deo, non atramento sed Spiritu Dei vivi.* Ecce gratiam Spiritus Dei vivi per naturalis legis inscriptionem in cordibus etjam non credentium. De quo delirio alibi plura diximus. Disertius explicat illam naturæ possibilitatem ad omne bonum alio in loco: *Invenitur quidem Deus dedisse homini omnes affectus, omnesque motus quibus ad virtutem niti possit & progredi: insuper etiam vim rationis inseruisse, quo agnosceret quid deberet agere, quid cavere. Hæc ergo invenitur Deus communiter omnibus hominibus præstitisse. Sed si his acceptis homo neglexerit iter virtutis incedere, cum ex Deo nihil defuit, invenitur ipse defuisse ijs quæ à Deo data sunt sibi.* Quæ sanè omnia, aliaque plura quæ facile afferri poterant, ad amussim consonant doctrinæ Iuliani, quam Augustinus velut Euangelicæ repugnantem & evacuantem scandalum crucis, expugnat.

Lib. 2. in Epist. ad Rom. ad illa: Gloria & honor & pax &c.

Ib. inferius

Supra lib. 2. c. 5. in fine

Lib. 3. in Epist. ad Rom. f. 322

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Sed videamus nunc utrum saniora de lege Moysis in tabulis conscripta sentiat. *Initium*, inquit quodam in loco, *justificati à Deo fides est quæ credit in justificationem* (data remissione peccatorum). *Et hæc fides cum justificata fuerit, tanquam radix imbre suscepto, hæret in animæ solo, ut cum per legem Dei excoli cœperit, surgant in ea rami, qui fructus operum ferant.* Ecce dogma Pelagij de operanda per legem justitia, dummodo remissio peccatorum per fidem data præcesserit. Item: *Mors*, scilicet peccati, *regnabat usque ad Moysen justum quem diximus ducem, qui missus à Deo omnium rege, regnum ejus cœpit infringere & sub legem justi Principis revocare.* Et infra: *Per legem enim purificatio peccatorum cœpit aperiri, & ex parte aliqua tyrannidi ejus obsisti per hostias, per expiationes varias, per Sacramenta, per præcepta. Sed quoniam tanta ejus erat dominatio quæ vires legis excederet, mittuntur in auxilium ejus Prophetæ* &c. Et tandem: *Affuit* IESUS *Christus Filius Dei* &c. Et ad illud: *Lex subintravit ut abundaret delictum*, dicit eos, *qui hæc de Moysis lege dicta suscipiunt, ne leviter quidem Apostolicum sensum potuisse contingere.* Nonne hæc ipsissima sunt quæ Pelagius, Iulianusque pro lege adversus gratiam dimicando profudere? [a] Quod *peccatum censura legis infregerit & ex multa parte restrinxerit.* [b] Quod *regnum peccati lata lege ceciderit*, [c] Quod cum lex naturæ & Moysis & Prophetæ non sufficerent, *tandem Christus advenerit:* lege Moysis non abundasse, sed [d] *cecidisse peccata.* Quæ si vera sint, mentiri Apostolum, & Christum gratis mortuum esse vociferatur [e] Augustinus.

Lib. 4. in Epist. ad Rom. paulò post initium.

Lib. 5. in Epist. ad Rom. ad illud: Regnavit mors &c.

Ibid.

[a] ... *oper. imperf.* ...

[b] ... *oper. imperf. fol. 407.*

[c] *Pelag. lib. de pecc. orig. c. 26.*

[d] *Lib. 2. oper imperf. fol. 407.*

[e] *Locis cit.*

Et sanè quo spectat illud, quod cum Origenes divinæ gratiæ auxilium inculcare solet vix aliud ei nisi *provocationes* libertatis ac *suasiones* tribuit, nisi ut vel sciendi commendet gratiam vel certe non nisi legis officium docentis, suadentis, provocantis, ab ea præstari velit? *Nihil aliud*, inquit, *putandum est accidere nobis ex ipsis quæ cordi nostro suggeruntur, bonis vel malis,*

Lib. 3. Periarch. c. 2.

mium, nisi commotionem solam & incitamentum provocans nos ad bona vel mala. Possibile autem nobis est, cum maligna virtus nos cœperit ad malum incitare, abjicere a nobis pravas suggestiones & resistere suasionibus pessimis, & nihil prorsus culpabile gerere. Et rursum possibile nobis est, ut cum divina virtus (id est Angelus) *ad meliora provocaverit, non sequamur, liberi arbitrij potestate in utraque nobis servata.* En par utrimque ad bonum ac malum suasio & provocatio, & æqua ad utraque libertatis indifferentia. Hinc & alibi: *Per gratiam misericordiæ suæ omnibus providet, atque omnes quibuscumque curari possunt, remedijs hortatur, quia provocat ad salutem.* Quæ *suasionis, hortationis*, ac *provocationis* vocabula ipsa illa sunt, quæ Pelagiani ad gratiam suam explicandam ex similibus locis Origenis transtulerunt.

Lib. 2. Peri-Arch. c. 9.

De gratia & merito ejus ipsissimus error Pelagij & Massiliensium ab Origene traditus. De justitiæ perfectione & ἀπαθείας.

CAPVT XV.

SED nullus error interimendæ gratiæ capitalior est, quam quod meritis humanis præcedentibus detur: in quem Pelagianos à gratia depulsos legis atq; naturæ, tandem declinasse demonstravimus. Hunc velut proprium sibi vindicavit Origenes tantaq; nervorum contentione passim docuit, ut & Pelagianos & Massilienses ipsos, quibus ille lapis offensionis fuit, superasse videatur, nisi enim pernitiosum eorum scripta præferunt, quod non Origenes luculentius prætormaverit, iudaicaque protulerit. Nam in primis illud initium fidei quod Massilienses viribus humanis tribuunt, & ejus perfectionem Deo, ex Origenis fonte haustum est. Vt enim illa duo continet quod gratia gratis detur & tamen *offerenda sit fides prius ab homine, & ita à Deo gratia promerenda*: Sic se expedit: *Invenis hoc designari & in Evangelijs, ubi Apostoli intelligentes quod ea quæ ex homine est fides, esse non potest perfecta, nisi addita fuerit etiam ea quæ ex Deo est, dicunt ad Salvatorem: Auge nobis fidem.* Et mox: *Fides ipsa quæ credere videmur Deo, dono in nobis gratiæ confirmatur.* Cujus doctrinæ memor iterat & inculcat eam libro nono ut nihil superesset nobis ambigui, quam perperam de divina gratia sentiret. Sic enim loquitur: *Quod autem dixit* (Apostolus) *secundum rationem vel mensuram fidei, puto jam plene in superioribus expositum, quæ sit fides quæ à nobis requiritur & quæ sit quæ à Deo per gratiam datur, secundum hoc quod idem Apostolus dicit: Alij fides in eodem spiritu: & item ubi ad Dominum dicunt: Auge nobis fidem. Quod fides quidem quæ speret & credat, & absque ulla dubitatione confidat, in nobis est, ratio vero fidei ipsius & scientia & perfectus eorum intellectus, quæ credimus donatur a Deo.* Vnde clarissimis verbis ibidē dicit: *Vt ergo in nobis tanta fides inveniatur, quantā possit sublimior gratia promereri, nostri operis videtur & studij.* Alibi verò laborem & sollicitudinem homini tribuit, Deo verò successum operis & laboris effectum: *Cum ergo per hæc doceatur*, inquit, *quod homo quidem laborem impendat & sollicitudinem, Deus autem successum operi tribuat & effectum.* Quod latius ibidem astruit. Sed pansis velis in libris Peri-Archon humani operis merita adversus gratiam ventilat, omniaque Dei dona ex libero suspendit arbitrio. *Cum spiritu oris sui*, inquit, *quæ digna sunt sanctificatione sanctificet.* Item: *Est & alia quoque* (præter naturam rationalem) *etiam Spiritus Sancti gratia quæ dignis præstatur, ministrata quidem per Christum, operata autem à Patre secundum meritum eorum qui capaces efficiuntur.* Et in libro tertio exponens quomodo Deus auferat ab hominibus cor lapideum, hoc fieri dicit, si ante ut discipuli se offerant & doctrinæ suæ præcepta suscipiant: *sicut*, inquit, *in Evangelijs invenimus ægrotantes accedere ad Salvatorem, rogantes ut percipiant sanitatem, & ita demum curari. Et est quidem, (verbi gratia) ut curentur cæci & videant, in eo quidem quod precati sunt Salvatorem, & crediderunt eum posse ab eo curari, opus ipsorum qui curati sunt; in eo verò quod eis redditur visus, opus est Salvatoris. Ita etiam in hoc divinus sermo promittit se daturum eruditionem auferendo cor lapideum* &c. Quam doctrinam instantissime toto primo capite inculcat, ac tandem omnia quasi in summam colligens: *Ita & Apostolum*, inquit, *dixisse intelligendum est cum ait: non sufficit ad perficiendam salutem sola voluntas humana, nec idoneus est mortalis cursus ad consequenda cælestia* &c. *nisi hæc ipsa voluntas nostra bona, promptumque propositum, & quæcumque illa in nobis esse potest industria divino vel invetur vel muniatur auxilio. Et ideò valde convenienter dicit Apostolus, quia non volentis, neque currentis, sed miserentis est Dei.* Et continuò, *laborem à nobis studiumque & industriam adhibendam tradit, sed laboris fructum ipsam salutem exspectandam à Deo:* Quæ quid sibi volunt aliud, quam quod Pelagiani & Massilienses ijsdem verbis asserunt gratiam ad assequendam perfectionem esse necessariam? Sed quid opus est pluribus? Totus Origenis in libris Peri-Archon scopus est, ut ostendat sicut loquitur, *Providentiam Dei justè omnia moderantem, & æquissimis dispensationibus pro singulorum meritis & causis regere immortales animas.* Vsque adeò quidem, ut nec præterita vita rationalium creaturarum ijs meritis vacet, *sed*, inquit, *futuri status causam præstet semper anterior meritorum status.*

Lib. 4. in Epist. ad Rom. ad illud: Ideò ex fide.

Lucæ 17.

Lib. 9. in Ep. ad Rom. ad illud: Habentes donationes.

Ibid.

Lib. 7. in Ep. ad Rom. ad illud: Quid ergò dicemus.

Lib. 1. Peri-Arch. c. 3.

Lib. 3. Peri-Arch. c. 1.

Rom. 9.

Lib. 3. c. 5.

Hinc igitur, nec Hieremiam in utero sine meritis præcedentibus sanctificatum putat:

Lib. 1. Peri-Archon. 7.

Ne forte, inquit, *non indutos nec pro meritis replere aliquos Deus videatur Spiritu Sancto & ſanctificare merito* Et quid obſecro ex iſta gratuita ſignificatione ſequeretur mali? Audi Pelagianam ejus, ſi unquam audiſti vocem: *Et quomodo*, adjicit, *effugiemus illam vocem qua ait: Nunquid iniuſtitia eſt apud Deum? Abſit.* Vel illud: *Nunquid perſonarum acceptio eſt apud Deum?* Hinc ut iſtam Dei injuſtitiam, ſi ſuperis placet, & perſonarum acceptionem effugeret, animas ante corpora ſubſtitiſſe docuit, & ſuperioris cujuſdam vitæ merita machinatus eſt, ex quibus inæqualis illa quam in hac vita cernimus divinorum donorum ſuſpenderetur diſpenſatio. Injuſtitia quippe & acceptio perſonarum

Ibid.

conſequitur, inquit, *cum deſenſionem qua animas ſubſiſtere ſimul cum corporibus aſſeveratur* Ex quo fit ut nullo modo vas in honorem vel contumeliam ex eadem maſſa etjam in parvulis niſi ex meritis à Deo fingi arbitretur. *Itaque concludens ex hoc*, inquit, post longam diſputationem, *quia prius geſtorum uniuſcujuſque cauſa præcedit, & pro meritis ſuis unuſquiſque à Deo vel honoris vas efficitur, vel contumeliæ. Unumquodque igitur vas ut vel ad honorem a creatore formetur, vel ad contumeliam, ex ſeipſo cauſas & occaſiones præſtitit conditori.* Quam doctrinam Apoſtolicæ adverſam totidem pæne verbis repetit & inculcat Iulianus. Sed quia non eſt diſcipulus ſupra magiſtrum pergit ſplendidius delirare Origenes: *Quod ſi iuſta hæc videtur aſſertio, ſicut eſt certe iuſta, & cum omni pietate concordans, uti ex præcedentibus cauſis unumquodque vas vel ad honorem à Deo vel ad contumeliam præparetur: Non videtur abſurdum eodem ordine atque eadem conſequentia diſcutientes nec antiquiores cauſas eadem etiam de animarum ratione ſentire & hoc eſſe in cauſa quod Iacob dilectus eſt, etiam dum adhuc in ventre*

Idem alibi ſæpiſſime repetit ut lib. 7 & 9. in Ep. ad Rom.

Lib. 1. oper. imperf. verſ. finem.

Lib. 3. Peri-Archon. c. 8. verſ. finem.

matris haberetur. Et univerſalem proferens de gratia & meritis definitivamque ſententiam, cui diſputationum ipſius univerſa incumbit moles: *Nunquam*, inquit, *concedendum eſt, ut ſive in præſenti ſive in præteritis, ſive etiam in futuris ſæculis non ita unumquemque diſpenſet divina providentia, ut uniuſcujuſque meritum arbitrij libertate collectum materiam præbeat diſpenſanti. Iuſtus eſt enim Deus, & iniuſtitia non eſt apud Deum:* quo nihil ſanè magis Pelagianum divinæque gratiæ capitalius pronunciatum excogitari poteſt.

Lib. 9. Comment. in Ep. ad Rom ad illud: Sicut enim in uno corpore.

Quid quod ipſam etjam corporum aſſumptionem ſive in hominibus ſive in Sole, Luna, ac Stellis, ex meritorum velit diverſitate contigiſſe? Quid denique, quod totius impietatis Pelagianæ caput & cardinem luculentius expreſſit ac docuit, quam ipſi Pelagiani erubeſcentes, præ ſuperbia proferre auſi ſint? Nam Chriſti animam non ex gratia Dei, ſed ex *dilectionis merito & meriti affectus ſinceritate* Deo unitam ſtatuit. Alioquin enim illa tam ſublimis *aſſumptio* vel *fortuito* vel cum *perſonæ acceptione fieret*, niſi *virtutum merito* deferretur. Quid ad iſtam inſaniam addi poteſt? Ex qua ſane ſequitur, nec obſcurè indicat, alias etjam quaslibet rationales animas ad eandem dignitatem potuiſſe pertingere ſi ardentiore dilectionis affectu unigenito Dei Filio pro liberi arbitrij facultate cohæſiſſet. Iam verò quid mirum eſt ſi non minus Origenes quam diſcipuli Pelagiani ex iſtis principijs ad impeccantiam & *ἀπάθειαν* fabricandam proſilierint? Nam & illa, ut Hieronymus, Origeni propria eſt, & ex ejus fonte à Pelagianis hauſta: ut ſupra latius perſpicuis teſtimonijs declaravimus.

Lib. 2. Peri-Archon. c. 6.

Ibid.

Hieron. Prolog. in Dial advers. Pelag.

Electionem, prædeſtinationem & vocationem ſecundùm propoſitum prorſus evertit, ſicut Pelagius & Maſſilienſes.

CAPUT XVI.

De gratuita electione atque prædeſtinatione quid opus eſt ſatagere, quam everſa per meritum gratiæ ſinceritate, neceſſe eſt funditus ſubrui? Hinc illas ubique ex alicujus meriti prævisione ſuſpendit. *Nos dicimus*, inquit, *quod neque Paulus fortuito aut naturali differentia electus eſt, ſed electionis ſuæ cauſas in ſemetipſo dedit ei, qui ſcit omnia antequam fiant.* Et rurſum paulo poſt: *Ergò & Paulus quod ſegregatus in Evangelium dicitur & ſegregatus à ventre matris ſuæ, cauſas in eo & merita quibus in hoc ſegregari debuerit, vidit ille quem non latet mens. Prævidit enim quod abundantius quam cæteri omnes laboraturus eſſet in Evangelio.* Et longe luculentius de natura vocationis ſecundum propoſitum diſputans: *Videtur mihi*, ait, *eſſe quædam vocationis differentia quia omnes quidem vocati ſunt, non tamen omnes ſecundum propoſitum*

Lib. 1. Comment. in Ep. Pauli in initio.

Lib. 7. Comment. in Epiſt. ad Rom.

bonum & bonam voluntatem quam circa Dei cultum gerunt, vocantur. Ipſi ſunt qui ſecundum propoſitum vocati dicuntur, & illi ſunt qui vocati, iuſtificati ſunt. Bono enim eorum propoſito deerat ſola vocatio &c. *Quos ergo vocavit, id eſt, quos ſecundum propoſitum vocavit bonum, illos & iuſtificavit.* En tibi vocationem ſecundum propoſitum hominis non Dei, quam in Pelagianis Auguſtinus expugnat. Nam illam ab Origene didicerunt. Ne verò nihil propoſito ipſius Dei tribuiſſe videretur, accipe aliam ſed æque Pelagianam de illa ſecundum propoſitum vocatione ſententiam: *Quod ſi*, inquit, *ſecundum propoſitum, ad Deum refcratur, hoc eſt, ut ſecundum Dei propoſitum qui ſciens in eis religioſam mentem & ſalutis ineſſe deſiderium, vocati dicantur, non videbitur his quæ expoſuimus etiam hoc eſſe contrarium.* Et ut eandem ſalutis atque damnationis cauſam eſſe

Lib. 2. ad Bonif. c. 10.

Lib. 7. in Epiſt. ad Rom.

mon-

monstraret: *Hoc ergò pacto* (subijcit) *neque in præscientia Dei vel salutis vel perditionis nostræ causa consistit, neque iustificatio ex sola vocatione pendebit, neque glorificari de nostra penitus potestate sublatum est.* Nempe quia religiosæ mentis desiderijs, salutis causas ex nobis ipsis offerimus. Nam illo suo solemni dogmate de offerendis Deo meritis ita inebriatus est, ut apertissimum Scripturæ locum, *posuit in corpore unumquodque membrum, prout voluit*; quo divinæ voluntatis efficacia ad id quod voluit quemque eligentis exprimitur, vel ad merita, vel ad humanam voluntatem depravando detorqueat. *Prout voluit*, inquit, *voluit autem Deus secundum fidei mensuram, quæ est in nobis: vel, voluit ad id quod expedit. Nisi forte & ita aliquis hoc velit intelligere; Deus posuit in corpore unumquodque membrum prout voluit, ut, (voluit) ad membrum magis referatur; hoc est, prout voluit, prout elegit, prout operam dedit. Ne videatur de homine arbitrij potestas auferri.* Quibus ultimis verbis radicem tetigit, unde tanta seges perversorum dogmatum pullulavit: omnium enim deliriorum Origenis, quibus & veram gratiam, & electionem & prædestinationem sustulit, & merita finxit liberi arbitrij, in quæ refunderetur omnis diversitas quam in rationalibus creaturis, ipsisque corporibus earum cernimus, non alia prorsus causa est, ut ex sexcentis locis perspicuum est, nisi quod alias *fortunam*, vel *fatum*, vel duas naturas, vel *acceptionem personarum & iniustitiam* Dei in hujus mundi administratione vereretur. Nec aliunde sane quam ex Origene easdem Pelagiani & Massilienses proferunt querimonias, & spectra velut formidanda proponunt.

Lib. 9. in Epist. ad Rom. ad illud: Sicut enim in uno corp.

Vide libros Peri-Arch passim & in primis lib. 2. c. 9. & lib. 3. c. 1. &c.

Omnes pœnè corruptelas Scripturarum de peccato originali & gratia, quibus Pelagiani abutuntur, totumque errorem Pelagianum præformavit Origenes.

CAPUT XVII.

ET quamvis Origenes de peccato originali non videatur à Catholica doctrina dissidere, omnibus tamen Scripturarum depravationibus quibus Pelagiani caliginem offudere veritati, latissimam portam ipse primus aperuit. Nam si Commentarios ejus in caput quintum ad Romanos consulas, quod evidentissime originis peccatum asserit, nec aliter intelligendum esse, nisi quemadmodum Ecclesia Catholica ubiq; diffusa semper intellexit, hoc est de peccato originali Synodus Tridentina docet, omnia ad peccatum actuale & ad imitationem non propagationem peccati Pelagiano more detorquentur. Nam & mundum in quem peccatum intravit terrenos seu carnales homines intelligit, & mortem non corporis sed animæ: eamque non pertransisse in omnes sed multos qui scilicet actu peccaverunt. Nec in omnes regnasse mortem, sed in eos dumtaxat qui peccaverunt in similitudinem prævaricationis Adæ. Hinc non omnes homines, sed multos unius delicto peccatores constitutos: & Christum plures ad vitam reduxisse quam Adam ad mortem. Adam esse formam futuri, quia inobedientiæ formam sequentes, hoc est, exemplum imitantes constituti sunt peccatores. Quas Scripturæ non tam interpretationes quam depravationes hausit ex Origene Pelagius, & ad amussim expressit defenditque mordicus adversus Augustinum Iulianus. Neque verò istæ tantum, sed etjam cæterarum pœne omnium Scripturarum expositiones, quibus alia sua dogmata inimici gratiæ sustentarunt, ex Origenis operibus ad ruentem hæresim fulciendam derivatæ sunt. Quod quidem ex supra dictis in multis patuit, & nisi nimiam vererer prolixitatem, de singulis facile ostendi posset. Sed truncum sufficit præcipuosque ramos Pelagianæ hæresis ex ejus monumentis expressisse. Nam si sigillatim omnia liberet prosequi singulasque fibras erroris diducere, alio pœne opus esset volumine. In solis ejus Commentarijs in Epistolam ad Romanos & libris περὶ ἀρχῶν errores de divina gratia, prædestinatione & libero arbitrio cæterisque eodem spectantibus ita densè sparsi sunt, ut confusa quædam sylva videantur, ex qua postea Pelagius, Iulianus, & Massilienses ad extruenda dogmatum perversorum munimenta trabes exciderint. Quamquam & ipsissima eorum dogmata ita pleraque dedolata politaque proferuntur, ut nihil eis opus fuerit nisi in ordinem digesta proponere. Ingenium quippe Origenis ut fœcundissimum fuit, ita liberum & quaqua versum in speculationes novas ebulliens: quas cum non veluti dogmata fixasque sententias, sed per modum dubitationum, variorum sensuum ad ostendendam Scripturarum ubertatem effunderet, inter multas bonas fruges, infinitam quoque zyzaniorum segetem protulit. Ex quo effectum est, ut quemadmodum plerisque Patribus in veritate fixis, propter eruditionem admirationi, & ad exponendas sacras litteras magno adjumento fuit, ita imbecillis ingenijs ac vacillantibus & novitatis avidis, innumeros errores affricuerit, inter quos non infimas partes Pelagiani & Massilienses ferunt. Nam cum plerique ipsorum religiosæ vitæ perfectionem velut Monachi sectarentur inter Origenistas Monachos in Ægypto & Palestina versati sunt, & eorum errores ex Evagrio, Palladio, Galata, & hujusmodi familiarius haustis duces ipsi cæteris ad præcipitium facti sunt. Ex quibus omnibus vides quam rectè Sanctus

Seß. 5. canon. 4.

Toto fere lib. 2. oper. imperf.

Sanctus Hieronymus, Origenem Pelagianorum [a] Amasium & [b] ἀρχαῖον, hoc est, librorum A περὶ ἀρχῶν scriptorem, eorum magistrum; & [c] doctrinæ Pelagij ramusculum Origenis vocet.

a. In fine lib. 3. dial. advers. Pelag.
b. Lib. 2. dial.
c. Epist. ad Ctesiph.

Prima origo totius hæresis Pelagianæ & omnium gratiæ interpolatorum Philosophia.

CAPVT XVIII.

QVAMQVAM si Pelagianum errorem proprijs momentis ponderare libet, & ad primum unde manat fontem reducere, non aliunde quam ex Philosophorũ gentilium placitis consutum deprehendes. Neque enim aliud quicquam est totius hæresis illius apparatus, nisi pura & puta Pythagorica, Stoica & Aristotelica Philosophia: ut quod olim universim de hæreticis dixit Tertullianus, de nullis verius quam de Pelagianis cum Hieronymo dici possit *hæreticorum Patriarchæ Philosophi*. Quod de singulis Pelagiani erroris cardinibus demonstrare non est difficile.

Tertull. lib. advers. Hermog. c. 8.
Epist. ad Ctesiph.

Primum dogma cujus prædicatione Pelagius turbare cœpit Ecclesiam tuendique necessitate in cæteros errores videtur esse præcipitatus, fuit illud, ut alibi diximus, de assequenda perfectione justitiæ usque ad impeccantiam & apathiam, hoc enim velut præcipuum in primis suis lucubrationibus Hieronymus & Augustinus exagitant. Sed quid illud, nisi notissimum illud superbissimumque Pythagoricæ & Stoicæ Philosophiæ delirium à Pythagora & Zenone maximè propugnatum? Adversus quos & Peripatetici, qui de Aristotelis fonte descendunt fortissime disputant, & Academici novi, quorum sententias Tullius explicat in quæstionibus Tusculanis, umbras eorum & vota subvertunt. Illi enim perturbationes animi asserunt mentibus evelli posse, & nullam fibram radicemque vitiorum in homine residuam esse assidua exercitatione virtutum; hi contra frangi eas posse & regi, & quasi infrenes equos lupatis quibusdam coerceri. Vnde Hieronymus de isto Pelagij dogmate loquens dicit: *Quæ* (venena) *de Philosophorum & maxime Pythagoræ & Zenonis Principis Stoicorum fonte manarunt*. Hinc ergò & illas blasphemias mutuatus est, quod homo posset C fieri similis adeoque æqualis Deo, de quibus vide quæ fusius alibi dicta sunt.

Epist. ad Ctesiph. & 3. lib. dial. Aug. lib. 2. de pecc. merit. de nat. & gra. de perfec. justit. &c.
Epist. ad Ctesiphont.
Lib. 4. c. 22.

Porrò quod sola illa liberi arbitrij possibilitate & indifferentia ad omnem virtutem assequendam niti volunt, à quibus impietatem istam nisi magistris Philosophis didicerunt? Eorum quippe unanimis est sententia, cætera à Dijs; virtutem à se ipso peti oportere. Expressit eorum vocem ab omnibus sine dubitatione subscribendam Tullius: *Virtutem*, inquit, *nemo unquam Deo acceptam retulit, nimirum recte. Propter virtutem enim jure laudamur, & in virtute recte gloriamur, quod non contingeret, si donum à Deo, non à nobis haberemus*. Et in eadem disputatione alio rursum in loco expressius:

Lib. de nat. Deor. in fine.

A *Num quis, quod bonus vir esset gratias Dijs egit unquam? At quod dives, quod honoratus, quod incolumis Iovem optimum maximum ob eas res appellavit, non quod nos justos, temperantes, sapientes efficiat, sed quod salvos, incolumes opulentos, copiosos*. Luculentissime moralium Philosophorum Princeps Seneca: *Vnum bonum est, quod beatæ vitæ causa & firmamentum est, sibi fidere*. Qua voce totum Pelagianæ impietatis venenum comprehenditur. Super hac enim Philosophica basi universa moles adversus Christi gratiam structa est. Quod animadvertens Augustinus Pelagianis observandum esse monet: *Ne offendant in lapidem offensionis, velut argute defendendo naturam & liberum arbitrium, quemadmodum Philosophi hujus mundi qui vehementer egerunt ut putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propria voluntatis efficere.*

Epist. 31.
Epist. 106. ad Paulin.

Iam vero illa adversus originale peccatum B & ejus pœnas disputatio, unde nisi ex Ethnicorum Philosophia promanavit? Nam & illi non solum nihil de peccati ex parente in prolem traductione suspicati sunt, sed etjam ea quibus Pelagius errorem suum imponeret fundamenta præbuerunt. Cum enim nihil vituperabile esse scirent, nisi quod esset in ejus qui vituperatur potestate, nihil quoq; quod inesset à nativitate vel culpæ vel pœnæ appellatione dignum arbitrati sunt, ut Aristoteles omnium nomine clarè in Ethicorum libris docet. Hoc Pelagius & Iulianus omnesque Pelagiani velut irretragabile principium posuerunt, ad innocentes parvulos ab omni culpa supplicioque liberandos. *Omne*, inquit, *bonum ac malum, quo vel laudabiles vel vituperabiles sumus non nobiscum oritur, sed agitur à nobis* &c. Ad quæ verba Augustinus: *Nempe cernitis in his Pelagij verbis quod dogma contineatur amborum. De parvulis sine ullius vitij ab Adam contagione nascentibus.*

Lib. 3. Ethic. c. 5.
Lib. de pec. orig. c. 13. & sim. l. bus Aug. lib. 3. cont. Iul. c. 19.

Sed quid multis? Nonne totus & puræ naturæ status quem primum in Ecclesia velut acutè Pelagius & Iulianus commenti sunt, & studiosissime tuiti Gentilium Philosophorum fœtus est? Neque enim aliud illi de natura humana suspicari potuerunt, nisi quod sine virtute & vitio, sine gratia & culpa, culpæque vitio per solum tamen liberum arbitrium utriusque capax: cum pudore, cum ignorantia, concupiscentia, libidinibus, cum morborum omnium atque calamitatum, ipsius denique mortis necessitate, naturaliter cæterorum animalium lege nasceretur; ad extremum in campis Elysijs velut quædam naturalis ordinis vita æterna collocanda. Vnde Augustinus: *Quid enim illi* (Gentiles Philosophi quos advocabat

Lib. 4. cont. Iul. c. 15.

vocabat Iulianus) *didicerant, vel quid locuti fuerant de primo homine Adam & ejus conjuge, de prima eorum prævaricatione, de serpentis astutia, de nuditate corporis ante peccatum sine confusione, & confusione contunsa post peccatum? Quid denique tale audierunt, quale illud est quod ait Apostolus: Per unum hominem peccatum* (originale) *intravit in mundum; & per peccatum mors* &c. *Harum litterarum illi atque hujus veritatis expertes, quid de hac re sapere potuerunt?* Et tamen in hujusmodi puræ naturæ figmento tota hæresis Pelagiana comprehenditur. Hinc etjam fluxit eorum maximeque Iuliani de voluptatis seu concupiscentiæ velut naturali bono sententia, quam à Divomacho & Calliphonte didicerant, *qui*, ut idem ait, *conjungendam voluptatem arbitrati sunt honestati.*

Aug. lib. 4. cont. Iul. c. 15. & lib. 1. oper. imperf.

Neque vero dogmata Pelagiana tantum, sed & arma quibus à suis authoribus propugnata sunt, ex Philosophorum officina prodierunt. Quod usque adeo verum est, ut si Philosophiæ garrulitatem subtrahas, uno flatu tota hæresis dissipetur. Significavit hoc Augustinus cum Iuliano exprobrans defensionis inopiam tantò ineptius, quantò doctius de Dialecticis acuminibus præsumenti: *Quæ tu*, inquit, *si non didicisses, Pelagiani dogmatis machina sine architecto necessario remansisset.* Unde damnati ab Ecclesia ad Philosophos fugiebant tanquam eorum judicio à damnatione solvendi. *Ad hoc redacta est*, ait idem Augustinus, *hæresis vestra ut gemant sectatores vestri non inveniri Dialecticos judices in Ecclesia de scholis Peripateticorum sive Stoicorum a quibus possitis absolvi.*

Lib. 6. cont. Iul. c. 11.

Ibid. c. 20.

Porro sicut hæresim Pelagianam sola Philosophia peperit, ita quotquot postea inter Christianos divinæ gratiæ puritatem prædominanti libertatis humanę mixtione adulterarunt, Philosophiâ lenocinante seducti sunt. Quid enim olim tot Augustini lucubrationibus divinarum Scripturarum autoritate formatis, tot Pontificum decretis, quibus gratiæ sinceritas declarata fuerat, Massilienses obluctari fecit, & quasi novam conciliandæ cum ea libertatis viam quærere, nisi Philosophia? Hac enim persuasi sunt ex victrice gratia liberi arbitrij interitum sequi. Quid in nostro sæculo sopitas illas tot sæculis contentiones de gratiæ auxilijs suscitavit, nisi eadem Philosophia? Nam quidquid humanarum ratiuncularum jam olim destructum & Ecclesię judicio sepultum fuerat, quasi nova suborta luce denuo ab inferis revocatum est, & ad tuendam quasi dominam illam libertatem Philosophia animante conversum, ex quo tanta confusio in divinæ gratiæ doctrinam consecuta est, ut dum relictâ certæ traditionis Ecclesiasticæ viâ unusquisque ad rationis tramitem revocat quicquid in Scripturis vel obscurum, vel etjam planum est, labiryntho aliarum opinionum distractus nihil incertius esse judices quã quod olim extra controversiam esse putabatur, ex una quippe via recta *obliquos multos tramites*, ut ille de Philosophiæ simijs Christianis loquitur, & *inextricabiles sciderunt.* Nam quo traditæ explicatæque semel veritatis planior erat simplicitas, eo magis inquieta subtilitas invenit vel injecit scrupulos, & id quod invenerat certum incertis miscendo etjam fecit incertum. Semper enim interpolatrix veritatis Christianæ non integratrix nimia Philosophia fuit, dum neque satis credit divina & fixa esse quæ interpolantur, neque satis intelligit humana esse quæ verisimili novitate blandiuntur. Cui malo medendo *parum prodest reddere rationem nisi & addatur autoritas*, ut jam olim de Massiliensibus observavit Hylarius, *quam transgredi indefatigabiliter contentiosa corda non possint.* Nam quæ semel Pontificum decretis constituta sunt, Patrumque doctissimorum eruditione explicata atque defensa nullo promptius quam traditionis objectu contra Philosophicas argutias muniuntur: ex cujus deinceps immobili stabilitate & fide, humanæ ratiunculæ velut patricidales pugiunculæ contringendæ sunt. Nam quod olim Augustino adversus Aristotelicos Pelagianos dimicanti expeditissimum visum est, hoc adversus omnes gratiæ interpolatores Philosophia armatos tutissimum videri debet, ut ante omnia eorum *fragilis & quasi arguta novitas sola Sanctorum Patrum autoritate*, hoc est traditionis compendio *conteratur.* Sed de Philosophicis Pelagianorum strophis, infra pluribus. Nunc alia quædam Pelagianorum placita, strictim attingenda sunt & mores depingendi.

Tertull. Apolog. c. 47.

In Epist. ad August.

Lib. 2. cont. Iul. c. 9.

Alia nonnulla dogmata Pelagij, in quibus elucet indoles ejus. Transitus ad mores ejus.

CAPUT XIX

SUNT & alia quædam sive dogmata, sive dicta Pelagij, quæ quamvis non ita perspicuum cum natura vel gratia, sine erroribus hactenus explicatis conjunctionem præ se ferant, indolem tamen Pelagianam ita redolent, ut ex eodem spiritu præsumptionis proficisci videantur. Nam simulatque repudiata divini adjutorij necessitate excussisset Christianæ submissionis jugum, in omnibus pœne cæteris dictis atque scriptis ambulare cœpit in mirabilibus super se; & amisso pondere humilitatis, quo humana infirmitas deorsum premitur, in altissima quæque pręcipitia vento vanitatis abreptus est. Nam sive cætera ejus doctrinalia pronunciata ponderemus, sive moralium institutionum aculeos quibus lectores ad amplectendam virtutem stimulat, in omnibus ea passim occurrunt, quæ

quæ singularitatem, inanitatem, & superbiam spirant. Siquidem plerumque relicta mediocritatis via, quæ ab illius pestis afflatu tutissima esse solet, extrema sectatur.

Hinc illud primum, quod in doctrina Pelagij Augustinus sæpe reddidit: *Non debere jurare (seu jurari) omnino.* [*Epist. 88. & 89.*] Nimirum quia jurando sæpius in peccatum labimur, præpostero studio perfectionis ipse in alterum extremum rapitur. Cujusmodi est & illud, quod in libro Capitulorum Pelagius posuit titulo 14. *Servum Dei nihil amarum de ore suo, sed semper quod dulce est & suave, debere proferre.* [*Apud Hier. lib. 1. Dial. advers. Pelag.*] Quasi vero non subinde ut adversus eum ex Apostolo observat Hieronymus: *Per dulces sermones & benedictiones seducant nonnulli corda innocentium.* Veritas enim sæpe amara est, rugosæ frontis, ac tristis, inquit, offenditque correctos. Item aliud titulo 73. *Christianum omnius debere esse patientia ut si quis sua auferre voluerit, gratanter amittat.* [*Apud Hier. ibid.*] Quod à Divo Hieronymo reprehenditur, *non quod aliquid*, inquit, *sceleris in hac sententia sit, sed quod ubique mediocria ὑπερβολικῶς transeas & magna sceleris.* Rem acu tetigit. Nam continuo & aliud non dissimile adjungit ab eodem Sancto pari ex causa reprehensum: *Gloriam vestium & ornamentorum Deo esse contrariam.* Quid illa duo, quæ titulo sexagesimo quarto & sexagesimo primo sui libri collocat, nonne utriusque extremi affectatione venatricem singularitatis indolem produnt? *Inimicos dicit ut proximos diligendos.* [*Ibid.*] Et mox: *Inimico nunquam esse credendum.* Quæ quamvis perspicuum sit, ut Hieronymus notat, inter se repugnare, maluit tamen illis locutionum excessibus suæ doctrinæ perfectionem ostentare, quam Scripturarum, quæ simpliciter inimicos diligendos prædicant mediocritate esse contentum. Ex eadem vena & illud fluit quod Divus Augustinus magnopere reprehendit: *Divitem manentem in divitijs suis regnum Dei non posse ingredi, nisi omnia sua vendiderit; nec prodesse eidem posse, si forte ex ipsis divitijs fecerit mandata.* [*Apud Aug. Epist. 88. & 89.*] Ita non sufficiebat communi Christianorum vitę Euangelica, quæ ipsi sectari videbantur, proferre consilia, nisi universos in sęculo rem familiarem administrantes vana contumacia & superbia condemnarent. Et hæc de Pelagianorum dogmatibus ac doctrina sufficiant. Nunc pauca de moribus eorum dicenda sunt.

Immanis superbia proprius Pelagij character & omnium discipulorum ejus.

CAPVT XX.

NAm si mores eorum & morales institutiones consulas, omnia eodem illo vanitatis & arrogantiæ colore tincta reperies. Superbia namque propriissima Pelagianorum omnium labes est & quasi character, quo à diabolo insigniti sunt ut à cæteris hæreticis discernantur. Nam quamvis illud Augustini generaliter verum sit, *superbia mater omnium hæreticorum*, [*Lib. cont. Epist. fund. c. 6.*] quia superbia generaliter dissensiones parit, charitas unionem: aliud est tamen quod singulæ hæreses quamvis non sine superbia genitæ retecta fronte in dogmatibus atque moribus profiteri solent. Aliæ namque rebellionem & anarchiam, aliæ luxum, aliæ luxuriam, aliæ crudelitatem, aliæ blasphemiam in divinitatem, aliæ aliud vitium aperte profitentur. Quod in omnium suorum sectatorum moribus pariunt. Superbiam sibi Pelagiana fastumque vendicavit, quem in omnibus suis dogmatibus à primo usque ad ultimum scopum habet, quemadmodum ex omnibus illis quę hactenus disseruimus, apertissime liquet. Vt non immerito ista hæresis diabolo primo genita vocari possit ac debeat. Nam sicut ipse affectando quod erat Dei per superbiam lapsus est, & persuadendo quod futuri essent sicut Dij, primos homines labi fecit, ita eundem illum affectum divinæ potestatis æmulum, unde in creaturam rationalem omnium calamitatum series velut fonte prodijt, Iudæis inspirando, & in Pelagio propagando, unicum lapsorum remedium divinam gratiam interimit, qua possent ex damnationis miserijs liberari. Quid enim ægris illis desperatius qui lethaliter ægrotantes & tantum non morti traditi, non solum se sanissimos & fortissimos putant, sed insuper medicum velut importunum cædunt? Hoc proprium est Pelagiani erroris malum. Omnes enim de parvulis dicent: *Auferte hinc innocentes istos, non est opus sanis medicus, sed malè habentibus: Nam sani sunt propter quos medicum quæritis*: [*Aug. lib. 1. de pecc. mer. & remiss. c. 18.*] omnes majoribus dicendum tradunt: *Si volo justus sum, si nolo justus non sum. In potestate habeo justum esse & justum non esse.* [*Aug. Hom. 44.*] Et, *Nos ipsi nosipsos justificamus.* [*Lib. de nat. & grat. c. 31*] Nam adepta remissione peccatorum, *per liberum arbitrium ipse homo seipsum fabricat justum: atque ita potest esse sine peccato quemadmodum Deus.* [*Lib. 2. op. imperf. [illegible] 50*] Qua professione quid fastuosius, quid medici gratiæ & adventui capitalius, quid insanius & apostaticis Luciferi vocibus congruentius dici potest? [*Lib. de gestis Pelag. c. 35.*] Illius enim superbientis vox est: *Ascendam super altitudinem nubium, similis ero Altissimo*: [*Isaia 14.*] illius prima in homines inspiratio: *Eritis sicut Dij.* [*Genes. 3.*] Hinc ergò superbientis animi affectum, velut characterem sibi proprium Pelagiana hæresis hæreditavit, qui in omnibus eorum dictis & factis emicat. Hinc Augustinus [a] *impudentiam* Pelagianorum & *insanam superbiam* vocat, & [b] *superbissimam vanitatem.* [*a Lib. 3. ad Bonif. c. 7.*] [*b Lib. 4 c 7.*] Hinc Hieronymus: *In per superbiam ad astra sustolleris.* [*Epist. ad Ctesiph.*] Et rursum:

Tu ipse,

Lib. 1. Dial. adversf. Pelag. *Tu ipse, qui Catonianæ nobis inflatu superbia & Milonis humeris intumescis.* Hinc Prosper Aquitanus istam diabolici affectus qui & primis hominibus inspiratus fuit, propagationem notans; *Vt quibus*, inquit, *non poterat diabolus persuadere vitiorum amorem, immitteret laudis cupiditatem: & unde novissima instrueretur tentatio unde nocuit prima deceptio.* Nimirum Pelagius haud secus ac Adam atque Diabolus *non dignabatur dives esse nisi proprijs; tanquam hoc haberet simile Deo, ut bonorum suorum ipse sibi sit fons, ipse sibi sit copia. Qua superbia*, inquit, *omni peccato nocentior, omni genere est elationis infamior.* (Epist. ad Demetriad. f. 866. — Ibid. f. 865. — Fol. 875.)

Hunc ergo pestilentissimum Spiritum sicut Pelagiani medullitus imbiberant ita in omnes eorum discipulos qui quoquo modo hæredes dogmatum vel patroni sunt, plus minusve transfunditur. Omnium enim eo tendit sive prudentium sive imprudentium sensus, ut vel tantillum sibi quod Dei est vendicando bonorum suorum ipsi sibi sint fons ipsi sibi sint copia. Atque ita in semetipsis quoquo modo *non in Domino glorientur.* Quo quis pertractus fuerit plausibilium ratiocinationum consequentiis sive sciat sive nesciat, sive soli sibi hanc gloriam rapiat, sive cum Deo partiatur, vento aliquo Pelagianæ pestis afflatus est.

Hunc igitur Pelagiani discipulis suis omni conatu aspirare satagebant. Vna Epistola quã ad Demetriadem Pelagius ex Oriente scripsit instar omnium esse potest. Ibi namque suarum omnium exhortationum exordium esse profitetur, *humanæ naturæ vim, qualitatemque monstrare, & quid efficere possit ostendere.* Ibi prima spiritualis vitæ fundamenta esse tradit, *ut vires suas virgo agnoscat*: hoc est ut in viribus suis spem omnem bene vivendi collocet non in Deo. *Spiritales enim divitias*, inquit, *nullus tibi præter te conferre poterit. In his ergo iure laudanda es, in his merito cæteris præferenda quæ nisi ex te & in te esse non possunt.* Quæ verba tanquam virulenta & perniciosa graviter Augustinus reprehendit. Ex hac ergo præclara exhortationis basi, magna istius Epistolę pars, in celebrandis naturæ viribus & extollenda liberi arbitrij integritate decurrit. (Initio Epist. — Epist. 143. ad Iulianam viduam matrem Demet.)

Novitatis, admirationis, famæ, gloriæ aculeis ad virtutem stimulant. Eorum turpis adulatio.

CAPVT XXI.

QVo superbiæ pede ut citatius curreret *singularitatis, novitatis, admirationis hominum, rumoris, famæ, opinionis, & exspectationis esse spectaculi totius mundo* aculeos subijcit. *Novum aliquid*, inquit Pelagius, *& inusitatum requiris Demetrias præcipuum & singulare quoddam flagitas, non minus conversationem suam quam conversionem cupit esse mirabilem.* Et inferius: *Multum fama tua odore suspensi homines omnes mirum de te nescio quid audire desiderant. In te nunc puta cunctorum ora, oculosque conversos, & ad spectaculum vitæ tuæ totum consedisse mundum.* Itemque: *Mirentur omnes tuam te tacente verecundiam, te loquente prudentiam.* Digni Pelagio ad virtutem stimuli: qui ex eo videntur esse nati, quod in appetitu libidinoso terrenarum voluptatum non nisi excessum, ut supra suo loco demonstravimus, culpandum esse decernerent, ex quo fiebat, ut gloriæ, honoris, famæ, cæterarumque rerum indifferentiam appetitum ac delectationes, cum studio pietatis doctrinæ suæ principijs securissime conjungerent. Itaque cum ista vanissima exhortationis inanitate certabat in Pelagio adulatio, quæ sicut ad placendum hominibus non sine vanitate assumitur, ita pestis est ad corrumpendam omnium virtutum integritatem & ad inflandos infirmorum animos præsentissima. Nam cum blanditijs illis infatuati sibimet ipsis placent, mox etjam laudatoribus suis displicere timent; & pietatis potius larvam quam veritatem induentes, omnium virtutũ sinceritate fraudantur. Vtrumque ab illa superbiæ nascitur ægritudine. Quæ quidem adulationis turpitudo etiam in Synodo Palestina Pelagio veluti crimen objecta fuit: quia viduæ cuidam blandiendo scripserat: *Inveniat apud te pietas, quæ nusquam invenit locum: inveniat ubique peregrina in te sedem iustitia; veritas quam iam nemo cognoscit domestica tibi & amica fiat! & lex Dei quæ ab omnibus prope hominibus contemnitur à te sola honoretur.* Et iterum ad ipsam: *O te felicem & beatam, si iustitia quæ in cœlo tantum esse credenda est apud te solam inveniatur in terris!* Perstringit hanc fœditatem graviter Divus Hieronymus: *Docere est hoc*, inquit, *an occidere? levare de terra, an præcipitare de cœlo? Id mulierculæ tribuere quod Angeli non audent usurpare?* Et laudis istius cum Pelagiano dogmate contrarietatem notans: *Si autem*, inquit, *pietas, veritas, atque iustitia non inveniuntur in terris nisi in una muliere, ubi erunt iusti tui, qui absque peccato in terris esse iactantur?* Nam ex ista superbissima puritatis præsumptione prorupit & illa Pharisaica orandi formula quam ad eandem viduam scribens sanctis suis pronunciandam tradit: *Tu nosti Domine quam sanctæ quam innocentes, quam puræ sint ab omni fraude & iniuria & rapina quas ad te expando manus: quam iusta quam immaculata labia & ab omni mendacio libera.* Et post tantum tumorem orantisque jactantiam & confidentiam sanctitatis, quasi simili sibi stultus loquens in extremo adijcit: *Quibus (labijs) tibi, ut mihi miserearis preces fundo.* Erubuit Pelagius ipsemet de ista orandi adulandique turpitudine cum erupit in publicum, usque adeo ut Hieronymus dicat: *Quæ duo capitula orationis & laudis soles cum tuis iurare discipulis, non esse tua.* (Pelag. in Epist. ad Demet. — Aug. lib. de gestis Pelag. c. 6. — Ibid. — Lib. 3. Dial. adversf. Pelag. circa finem. — Ibid. — Apud Hier. lib. 3. Dial. vers finem & apud Aug. lib. de gestis Pelag. c. 6. — Lib. 3. Dial. in fine.)

Alia eorum vitia ex eodem fonte, affectatio ſanctitatis, jactantia, hypocriſis, venatio divitiarum ſub pallio paupertatis, pompa veſtium, & ſæcularis faſtus.

CAPVT XXII.

CÆTERVM totam reliquã Pelagianorũ vitam diverſis vitijs contaminatam ſorduiſſe certum eſt, ſed omnia ex eodem ſuperbiæ fonte promanaſſe facilè videt cui morbi illius ſymptomata utcumque perſpecta ſunt. Iſtius autem peſtilentiæ proprium eſt in omnibus dictis factiſque ruinoſam quandam ſpectare celſitudinem, ſive ut excellentia ſua omnibus pateat, ſive ut deformitas ac turpitudo lateat.

Hinc itaque ſumma fuit inter Pelagianos ſanctitatis affectatio, uſque adeo ut & oculatiſſimis virtutum diſcretoribus impoſuerint. Frequenter enim Auguſtinus antequam eos pernoviſſet penitus, laudabilem eorum vitam prædicat, ſiquidem de Pelagio loquitur, quando eum haberi dixit, a *bonum ac prædicandum virum*. Et ſe b *Romæ conſtitutum Pelagij nomen cum magna eius laude cognoviſſe*. De Pelagianis loquitur quãdo dicit: *Nec tales ſunt quos facile contemnas ſed continenter viventes atque in bonis operibus laudabiles.* Tales enim ſemper viſi ſunt, quos divinæ gratiæ quocunque tempore bellum indixiſſe novimus, Phariſæos, Pelagianos, Maſſilienſes, alios. Quâ ſanctitatis & perfectionis affectatione etjam *Dei honorem* ſuis operibus prætexebant. Vnde Iulianus labores ſuorum ſcriptorum commendare ſatagens, *una eſt*, inquit, *optima cauſa ſtudiorum bonorum ut honoretur Deus*. Nec honorem tantum Dei ſpectare contenti, etjam *maiorem apud Deum* crepabant *gloriam*. *Non erubeſcens*, inquit Auguſtinus Iuliano, *dicere & ſcribere maioris tibi eſſe apud Deum gloriæ, deſtitutam veritatem tueri.* Sed quia ſuperbiæ ingenium eſt non ſolum aliorum oculis virtutem oſtentare, ſed etjam ſeipſum mirari & in ſuas laudes gloriabundum erumpere, hinc eorum *jactantia* ſæpe carpitur. De illis loquitur Auguſtinus quando dicit: *Vbi enim virtus non eſt, & tanta jactantia, hypocriſis eſt.* Cujus arrogantiæ fœdiſſimaque jactantiæ ſpecimen ex Hieronymo accipe: *Hæres.* inquit, *Iovinianus loquitur: ſine omni omnino peccato ſum: ſordida veſtimenta non habeo, proprio regor arbitrio: maior Apoſtolo ſum. Ille facit quod non vult, & quod vult non facit; ego facio, quod volo, & quod nolo, non facio: præparata ſunt mihi regna cœlorum; imo ipſe ea mihi meis virtutibus præparavi. In quo Adam tenetur obnoxius* &c. *ego ſolus cum mea catena non teneor. Alij clauſis cellulis & feminas non videntes quia miſeri ſunt, & verba mea non audiunt, torquentur deſiderijs: ego, etiamſi mulierum vallor agminibus nullam habeo concupiſcentiam. De me enim dictum eſt, lapides ſancti volvuntur ſuper terram: & ideo non ſentio, quia liberi arbitrij poteſtate Chriſti tropæum circumfero.* Quam putidiſſimam eorum gloriationem, etjam perſtringit Auguſtinus differens adverſus Iulianum: *Ita vos invenimus elatos & alta ſapientes, ut reſpondeatis nobis, non ſolum iſta vos non pati* (infirmitates concupiſcentiarum) *verum etiam in hominis eſſe poteſtate ne iſta patiatur, nec eſſe cauſam cur ad hoc Dei poſcatur auxilium.* Sed fumum fucumque fuiſſe Pelagianorum jactantiam & ſanctitatem poſtea perſpectum fuit.

a Lib. 3. de pec. meritis, c. 3.
b De geſtis Pelag. c. 22. Epiſt. 120. c. 37.
Lib. 5 cont. Iul. c. 1.
Lib. 2. c. ult.
Lib. 2 cont. Iul. c. 8.
Hieron. lib. 2. Dial. adverſ. Pelag.
Lib. 2. cont. Iul. c. 8.

Hinc eſt igitur quod Auguſt. in eorum moribus *hypocriſin* ſuperbiæ comitem notat. *Quiſquis enim ſe vult videri quod non eſt, hypocrita eſt*, inquit. Vnde nihil mirum ſi in iſtam fœditatem immanis illa Pelagianorum ſuperbia præcipitata fuerit. *Superbia enim & humanæ laudis aviditas hypocriſin ſæpe generat.* De hac eorum hypocriſi ſic idem Auguſtin. *Dolus eſt in ore veſtro ſive peccatores vos eſſe dicatis & iuſtos credi velitis, ſive profiteamini perfectionem iuſtitiæ quam profecto in vobis non eſſe ſentitis.* Et expreſſius acriuſque paulo poſt: *Dolus abundat in ore veſtro. Vbi enim virtus non eſt & tanta jactantia eſt, hypocriſis eſt: Et ubi hypocriſis, utique dolus. Prorſus quantum Sancti de miſericordia Dei quæ magna eſt, tantum vos de veſtra, quæ nulla eſt virtute præſumitis.* Vnde Divus Proſper etjam Semi-Pelagianos *hypocritas* propter eandem ſanctitatis ſimulationem vocat.

Lib. 2 de Serm. Domini in monte c. 2.
Epiſt. 64.
Lib. 2. cont. Iul. c. 8. initio
Ibid. inferius
Cont. Collat. c. ult. & c. 1.

In hac porro adulationis ac ſimulationis turpitudine eos cadere neceſſe eſt, quotquot bonorum temporalium commoditates, & æternorum honeſtatem, hoc eſt cœlum ac terram ſimul nituntur in hac vita conjungere. Quod maximè omnium locum habet cum temporalibus conquirendis ipſa virtutis ſpecies inſtrumentum adhibetur, & inhiantibus deſiderijs velum religionis obtenditur. Sic enim neceſſe duplicari cor, & in adulationes, hypocriſes, ſimileſque morum religioſorum corruptelas deſluere.

Profitebantur itaque Pelagianæ hæreſis architecti tanquam Monachi religioſam paupertatem, & ut Aug. dicit: *A divitibus Chriſtianis, & pijs in ſuis neceſſitatibus ſuſtentabantur.* Cujus perfectionis tãtum præ ſe ferebant ſtudium ut infirmiores divites, qui iſta non facerent, velut accepta jam judiciaria cum Chriſto ſede damnarent. Nam tanquam Chriſtianæ diſciplinæ regulam obtrudebant: *Divitem manentem in divitijs ſuis regnum Dei non poſſe ingredi niſi omnia ſua vendiderit: nec ei prodeſſe, ſi forte ex ipſis divitijs mandata fecerit.* Sed quo ſpectabat iſta perfectionis prædicatio? nimirum ut divitibus opes excuterent in ſe velut Chriſti pauperes transferendas. Vnde Hieron. *Sciant qui huiuſmodi hominibus opes ſuggerunt hæreticorum multitudinem congregare.* Nam ſub illo perfectionis & pauper-

Epiſt. 89. ad Hilar. q. 4.
Ibid. Ep. 88.
Epiſt. ad Cteſiph. in fine.

& paupertatis pallio ingens auri & opum studium latuisse atque viguisse Sanctus ille non obscure tradit. *Hic*, inquit, *tacet, alibi comminatur; mittit per universum Orbem Epistolas Biblinas, prius auriferas, nunc maledicas.* De Pelagio sermo est: quem *auriferas*, hoc est aurum authori suo afferentes litteras scripsisse testatur. Quæ usque adeo flagravit in eis cupiditas, ut Regum instar vel mercatorum Indica commercia exercentium, opes Ophyr accerserent. De quo Hieronymus explicans magis superiorem locum: *Vos de crastino* scilicet *non cogitatis & instar avium, præsentibus contenti estis. quorum Epistola Biblina volitant trans Aethiopiã, ut inter Simias & Pavos nova de Ophyr Salomoni dona mittantur.* Divitias pompa comitari solet, hinc vestium splendor in Pelagianis & sæcularis fastus enituit. Argumento est illa Pelagianorum cum Sancto Germano in Britannia disceptatio, quam cum iure statuissent, *processerunt conspicui divitijs, veste fulgenti circumdati assentatione multorum*, ut tradit Constantius vitæ Sancti Germani Scriptor.

Hieron. præfat. in 3. comment.
Hieron.
Lib. 2. Dial. advers. Pela.
Constant lib. 1. vitæ S. Germ. c. 19. apud Surium Tom. 4.

Tument scientiá sæculari & argutijs Dialecticis; Simiæ Aristotelis, rationem Scripturarum regulam figunt. Syllogismorum jactant acumina; ab Ecclesiasticis judicibus provocant ad Peripateticorum Scholam. Pruritus scribendi multa volumina, & aliorum velut indoctorum contemptus.

CAPVT XXIII.

SCIENTIARVM quoque sæcularium magna inter Pelagianos æstimatio, & quia contentionis erant filij maximè Dialecticæ, qua quidlibet contra veritatem à pertinacibus per argutias Philosophicas defendi solet. Vnde Prosper: *Manifestum est hunc non Dei spiritum habere sed mundi, & de illa sæcularis sapientiæ tumere doctrina.* Et Hieronymus Pelagium notans: *Nos Pythagoricæ Philosophiæ ructamus superbiam.* Hinc omnibus modis videri volebant Dialectici & Aristotelici, ut syllogismis nebulas imperitorum oculis offunderent. *Quæ tibi argumenta succurrent?* inquit Augustinus, *quæ Aristotelis Cathegoria, quibus ut in nos velut artifex disputator insilias videri appetis elimatius?* Et alio in loco: *Vbi est acumen tuum quo tibi videris & Cathegorias Aristotelicas assecutum, & etiam Dialecticæ artis astutiam?* Et rursum *Vides nempe quam Dialecticè nihil dixeris* &c. *videris illius artis verbis ad hoc uti, ut eis inflatus attonitos facias imperitos, volendo videri esse quod non es.* Quam vanitatem sæpissime Pelagianis exprobrat. Hinc omnia ambigua, humanis metiri ac decidi volebant rationibus, quas ubique crepabant ut Philosophi solent. *Cum igitur*, inquit Iulianus, *liquido clareat, hanc sanam & veram esse sententiam quam primo loco ratio, deinde scripturarum munivit autoritas.* Nempe primum locum apud Pelagianos tenet ratio cui scripturas omnes aptandas esse contendunt, tametsi eis contrarium dicere viderentur: Iulianus: *Vbi verborum communitas ingerit quæstionem, adhibeatur regula rationis, ad cuius æqualitatem quæ putabantur deflexisse tendantur.* Et regulam Pelagianam figens: *Quod ratio*, inquit, *arguit non potest autoritas vindicare.* Cui quidem usque adeo adhæret mordicus ut Apostolum *perturbatæ mentis* futurum dicat, si quidquam contra rationes apertissimas à se prolatas loqueretur.

In Epist. ad Demet.
Lib. 2. Dial. advers. Pelag.
Aug. lib. 1. cont. Iul. c. 4.
Lib. 3. c. 2.
Cap. 7.
Lib. 1. cont. Iul. c. 7.
Lib. 1. oper. imperf. f. 94.
Li. 2. f. 223.
Ibid. f. 447.

Hinc illa Pelagianorum de suo acumine & argumentorum firmitate jactantia: *Quomodo*, inquit Hieronymus, *iactant discipuli tui nullum argumentationi tuæ posse & problematibus respondere?* Gloriabantur enim suos, *per syllogismorum spineta disputando ac philosophando decurrere.* Hinc illa de suorum dogmatum tanquam clarissima certissimaque veritate præsumptio, qua Catholici *invidendo sibi in quadam meridie comperta veritatis sine obumbramento ignorationis*, ut Iulianus jactitat, *insanire* videbantur. Hinc arrogantissima de doctrinæ Pelagianæ victoria, Iuliani gloriatio, qua triumphum hisce vocibus canit: *Non ambigentes hoc ipsum maximam esse præmij partem quod in eius dogmatis arce consistimus, quod cum tam multorum livor, sed plurimorum error oppugnet, tamen ita supra casus evasit ancipites ut invincibilis eluat possessione victoria.* Hinc ille Catholicæ Ecclesiæ contemptus tanquam stolidorum hominum, & è fæce plebis quibus nulla inesset eruditio. *Quia rerum est magna confusio*, inquit Iulianus, *& stolidorum maxima multitudo, eripiuntur Ecclesiæ gubernacula rationis, ut erecto cornu velificet dogma populare*: nempe Catholicorum de peccato originali. Et alibi Catholici dogmatis & sententiæ qua damnati Pelagiani fuerant autoritatem elevans, *Prosè sursum deorsum*, inquit, *plebecularum aut ruralium aut theatralium scita commendant, quæ quo sint promulgata concilio, historia nulla commemorat.* Vnde totam Ecclesiam velut *multitudinem cæcorum* spernit, quæ ad *aliquid inveniendum* nihil prosit. Hinc Augustini, quo nullum Ecclesia Doctorem profundiorem habuit, velut hebetis & pistillo obtusioris & ad metam taciturnitatis redacti aspernatio. *Hoc dixerim*, ait Augustin. *ut ostenderem quam sis acutus, qui me obtusiorem dicis esse pistillo.* Vnde Augustino quasi victor insultat, *tanquam non inveniret quid faceret, quo confugeret si iudicum premeretur potestate si in medio eruditorum consisteret secum, si vera rationis tuba, à* se scilicet magno tubicine *inflata, si auditorum arma circumstantium & sibi faventium concreparent.* Ita suum cum Aug. certamen, vana insanaque

Lib. 3. Dial. advers. Pela.
Epist. ad Ctesiph.
Apud Aug. lib. 6. cont. Iul. c. 1.
Lib. 2 operis imperf. f. 219.
Lib. 2. operis imperf. f. 212.
Fol. 221.
Lib. 2. cont. Iul. c. 10.
Lib. 2. oper. imp. f. 369.
Lib. 2. advers. Iul. c. 10.

cordis imaginatione fingebat. Hinc poſt acceptam damnationis ſententiam ab Eccleſiaſticis tamquam imperitis & ignaris, ad Ariſtotelicos & Dialecticos judices, tamquam *viros prudentia di ſives* provocatio, *ut non quid diceretur, ſed quid conſequenter diceretur*, ſecundum Philoſophiæ ſcilicet regulas *appareret*. Nam inquit Iulianus, *quid ſit conſequens, quid repugnans, quibusque conceſſis, quid lex inexpugnabilis & reverenda rationis cogat inferri niſi doctiſſimus attentiſſimusque non indicat*. Cujus arrogantiam retundens Auguſtinus: *Quos*, inquit, (*Clericos*) *urbana exagitatos dicacitate vel potius vanitate contemnis, quia non poſſunt ſecundum Categorias Ariſtotelis de dogmatibus judicare, quaſi tu qui maxime quereris examen vobis & Epiſcopale judicium denegari, Peripateticorum poſſis invenire Concilium, ubi de ſubjecto & his quæ ſunt in ſubjecto contra originale peccatum Dialectica ſententia proferatur.* Dialecticos enim contemptis Eccleſiaſticis, quærebant ju- B dices, & in ea *ſtulta* præſumptione ad finem uſque perſtitere. Nam in poſtremo opere jam morti proximus ſcribit Auguſtinus de Iuliano: *Adhuc circuis quærendo Dialecticos & vitando Eccleſiaſticos judices.* Nam illos tanquam *imperitam vulgi multitudinem non valentem de diſputationibus eius iudicare, alta*, inquit, *cervice & proterva fronte contemnis.* En genuinam Pelagianæ indolis prolem. Quotquot enim ſive olim, ſive nunc humanæ naturæ vires extollere & ſibi quodlibet, quod eſt gratiæ, aſcribere conati ſunt, *per dolos falſæ rationis armati ſunt*, & omne præſidium in humanis ratiunculis & Philoſophia ſtatuerunt. *Ideone*, inquit Auguſtinus, quia intellectu difficile eſt, *contra Eccleſiam matrem veſtram ratiunculis veſtris quaſi parricidalibus pugiunculis debetis armari?* Nam ſubtracto Philoſophiæ ſubſidio totius hæreſis illius ruinam eſſe ſecuturam, jam ex Auguſtino ſupra diximus. Ex quo fit ut merito omnibus qui in explicatione divinæ gratiæ humanæ rationis & Philoſophiæ ſecularis filum jam pertinaciter tenent, illud quod Auguſtinus adiungit inculcari debeat: *Si vis vivere, noli amare ſapientiam verbi, qua evacuatur crux Chriſti.* Ex ſapientia enim, veri neſcius, propriæ eruditionis præſumptio, ſcribendi pruritus, magnorum voluminum multiplicat o quæ uni exiguo libello quatuor, alteri octo Iulianus reddidit, & aliorũ velut imperitorum deſpectus conſequi ſolet.

Iul. lib. 2. op. imperf. f. 244. — *Ibid f. 243.* — *Lib. 2. cont. Iul. c. ult.* — *Lib. 2. op. imperf. f. 243.* — *Proſper in Epi. ad Demetriad.* — *Lib. 6. cont. Iul. c. 5.* — *Ibid.*

Antè ſimulatè ſancti, tandem apertè flagitioſi. Fallaces in obtrudendo fictos libros, in negando ſuos, in corrumpendo alienos. Mendaciorum & reſtrictionum mentalium architecti periciſſimi.

CAPVT XXIV.

CÆTERUM aliud vitij genus in Pelagianorum moribus obſervatum eſt, quod ex eadem ſuperbiæ radice pullulat. Cum enim vera non nitatur ad honorem & excellentiam via, fraudibus & impoſturis uti ſolet, ut oculis hominum vel turpitudinem ſuam tegat, vel major quam ſit eſſe videatur. *Omnis enim ſuperbus fictus eſt*, ait Aug. Itaque ſive facta ſive ſcripta, ſive verba ſpectes fallaciſſimi eſſe deprehenſi ſunt.

Et factis quidem ſimulatores maximos fuiſſe ſanctitatis, cum eorum hypocriſin nota- A remus ſatis diximus. Quæ tandem tamen in flagitioſa dedecora prorupit, aſſiduis concupiſcentiæ, vanitatis obicem ſuperantibus. Vnde Hieronymus: *Decepiſtis plurimos, maximeque eos qui adhærent mulieribus, & ſciunt ſe peccare non poſſe &c & audire meremini illud Propheticum: Gloriam in partubus & parturitionibus da illis Domine.* Quò reſpicit etiam illud quod paulò ante dixerat: *Triſcellians te diſcipuli diligunt plurimum, de turpitudine verbum perfectionis & ſcientiæ ſibi temere vendicantes, ſoli cum ſolis clauduntur in ſticculis, & illud eis inter coitum amplexuſque decantant:*

In Pſalm. 139. — *Epiſt. ad Cteſiph. verſ. finem.*

Tum Pater omnipotens fœcundus imbribus æther
Conjugis in gremium lætæ deſcendit &c.

NAm illa ſuarum virium confidentia in liberiores primum converſationes tamquam ſibi minime periculoſas, deinde in manifeſta flagitia defluere ſolet, Deo videlicet opertam ſuperbiam aperta turpitudine vindicante. Magna enim fuiſſe videtur Pelagianorũ inter mulierculas converſatio & in tradendis perfectionis præceptis occupatio. De quo Hieronymus: *Verum tu tanta es liberalitatis ut favorem tibi apud Amaſonas tuas concilies, ut alio loco ſcripſeris, ſcientiam legis etiam feminas habere* A *debere*, Et paulo poſt progreſſum eorum notans: *nec ſufficit*, inquit, *tibi dediſſe agminis tuo ſcientiam Scripturarum niſi earum voce & canticis delecteris. Iungis enim & ponis in titulo; quod & feminæ Deo pſallere debeant*, in Eccleſia ſcilicet. Ecce ipſa dogmata Pelagiana ad feminas demulcendas compoſita. Hinc illa Auguſtini in Iulianum exprobratio quod *oper. conjugali etiam continens nimium delectetur*: Et illa in impudentiam exclamatio *O frontem qualiumcunq; Epiſcoporũ, O fidem qualiumcunq; caſtorum!* Sed quid mirũ, ſi tandem eo devol-

Lib. 1. Dial. adverſ. Pelag. — *Ibid.* — *Lib. 5. cont. Iul. c. 32.* — *Lib. 4. c. 11.*

eo devolvantur, qui tam in carnalis illius voluptatis libidine, quam cæterarum rerum temporalium cupiditate nil nisi excessum culpandum esse arbitrantur: ipsam verò tanquam hominibus à Deo datam & naturaliter bonam esse laudandam? Hoc enim radicem esse Pelagianæ turpitudinis satis alibi Augustinus indicat, quando Iuliano exprobrans dicit: *Quam in eum bonam naturaliter dicis, astute illi femineæ consensionem esse dece... remisse impr... rejungetur naturali bono.* Et rursum: *Sentiat,* inquit, *de ista lib...e quod lib..., prædicet ut libet, laudet quantum libet* (*sicut enim multis libet significat, multum libet*) *ut eius sinum nubus, saltem his ... Pelagiani obledantur, quorum pro eorum proposito continentia carnali coniugio non fruuntur.*

Lib. 5. cont. Iul. c. 7.

Lib. 2. de nupt. & conc. c. ult.

Iam verò scriptis sive alienis sive suis quas fraudes adhibuerint, unum Pelagij exemplum demonstrando sufficit. Ei namque solemne fuit si quid in editis à se libris obijceretur alijs, atque erroris culparetur, pertinacis frontem & communione negare e se, num, vel menan... lateri sibi e ... Quæ potissimum propter librum illum Pelagij dicta sunt, in quo magna animi, styloque vehementia naturæ vires extulerat & vituperatores eius reprehenderat, quam Augustinus a ijo de natura & gratia inscripto confutavit. Hinc itaque Augustini illa cauta fluctuatio: *Si autem hunc esse suum librum negat, aut eadem in libro loca, non contendimus.* Nam loca libri quæ negabat esse sua, *scriptis suis ab inimicis immista* querebatur, ut ibidem Augustinus insinuat. Quas Pelagianorum fraudes veriti vel experti etiam Carthaginensis Concilij Patres dicunt: *Unde etiam si Pelagius Cælestiusque correcti sunt, vel se ista nunquam sensisse dicant, & quæcunque scripta contra eos prolata fuerint, sua esse negabunt nec est quemadmodum de mendacio convincantur.* Unde ille Divi Hieronymi Sarcasmus adversus Pelagium: *O te felicem, cuius præter discipulos nemo conscribit libros, ut quicquid tibi displicere, non tuum, sed alienum esse contendas.* Quo ingenio duo capitula superbissimæ orationis & adulatoriæ laudis, *soles,* inquit, *cum tuum mirare discipulis, non esse tua, cum perspicue in eis stylus tuus eniteat.*

Aug. lib. de grat. Christi c. 2.

Epist. 95.

Epist. 90. apud Aug.

Lib. 3. Dial. adv. Pelag. ...

Ibid.

Eadem fide in scriptis alienis versabantur, cum enim Ruffinus librum Sexti Pythagorici hominis absque Christo atque Ethnici, immutato nomine, Sixti Martyris & Romanæ Ecclesiæ Episcopi prænotasset, Pelagiani ex eo *plurima contra Ecclesiam usurpare testimonia*: eò quod hominem iuxta Pythagoricos exæquans Deo, multa de perfectione dissereret. Quod quidem illa dexteritate ab illis factum est ut etiam Divo Augustino imposuerint: qui testimonium quod Pelagius ex eo de Dei similitudine per liberum arbitrium assequenda protulerat, tanquam Romani Pontificis venerans, in bonum sensum interpretatus est. Nec tuli multo post à Divo Hieronymo ut videtur monitus, fraudem agnovit.

Hier. in Ep. ad Ctesiph.

Lib. de nat. & grat. c. 64.

Lib. 2. Retract. c. 42.

Nec minus industrius in interpolandis & corrumpendis alienis verbis Iulianus fuit. *Tu autem vir honestus & verax*, inquit Augustinus, *ab ... verba quæ dixi & dic si quod ipse finxisti. Redde verba mea & vanescet calumnia tua.* Et inferius: *Quis non expectet sapientiam disserentis, qui fidem cognoverit mentientis?* Mentientis, inquam.

Lib. 4. cont. Iul. c. 8.

Ibid.

Nam in comminiscendis verborum strophis palliandisque mendacijs ingeniosissimi fuerunt Pelagiani. Præbuit industriæ suæ specimen in Synodo Palæstina Pelagius, ubi ea usus est calliditate & successu, ut hoc etiam ævo tanquam peritissimus mentalium restrictionum architectus ab hujus artis candidatis & professoribus coli mereatur. Nam cum ei varia dogmata tanquam Catholicæ fidei contraria fuissent obiecta, tanta versutia elusit accusantium & iudicantium diligentiam sive declinando sive restringendo, sive aperte mentiendo, ut in errorum omnium detestatione permanserit, & accusantes calumniatores, se verò Catholicum esse persuaserit. Notavit olim calliditatem illam Pontifex Innocentius *Cum fuit aliqua, inquit, in ipsis posita gestis, quæ obiecta partim ille vitando suppressit, partim multa in se verba retorquendo tota obscura ... confudit; alia ita magis ..., quam vera ratione, ut ad tempus poterat videri, purgavit negando alia, alia falsa interpretatione vertendo.* Et mendaciorum quidem specimina in illa Synodo edita manifesta sunt, quorum unum exprobrat Iuliano Augustinus: *Sed nunquid infantes,* inquit, *etiamsi non baptizentur, habere vitam æternam ulla calliditate in ... quid ... opertere potuisti? Eos enim qui hoc dicunt non potuit apud Catholicos iudices nisi damnare Pelagius* &c. Sed addit Augustinus, *quod negavit ore, corde servavit.* Nam postea scriptis libris damnatam sententiam propugnavit.

Innocent. Epist. ad quinque Episcopos, quæ est 96. apud Aug.

Lib. 1. cont. Iul. c. 5.

Sed ut Augustinus etiam hic insinuat, in eo potissimum vulpina fallacia illius in posteris illexit, quod usitatis apertissimisque verbis hæreticæ pravitatis dogmata coram iudicibus damnando reprobaret, sed æquivocationibus, amphibolijs, cæterisque restrictionum versutijs in alienissimos sensus detorquendo, sub ijsdem verbis hæreses tegeret. Damnavit etenim: *quod peccatum Adæ ipsum solum læserit & non genus humanum*: ut peccatum originale traductum in posteros agnovisse videretur: sed mente subintellexit, *læsisse exemplo non propagine.* Damnavit etiam: *infantes esse in eo statu in quo Adam ante prævaricationem fuit*; ut prævaricationis contagium putaretur esse confessus. Sed exposuit quod ille præcepti capax fuerit, isti adhuc non sint. His nebulis illud iudicium se putabat illusisse Pelagius, discipuli verò ad hoc nefas toto capite annuentes tot ab illo Episcopos irrisos esse ridebant. De qua non tam expositione quam compositione Augustinus: *Nunquid enim dicendo verba propter aliud obiecta, aliter exponendo, id agit, ut se iudices non fefellisse demonstret? Imo, ut non id efficit. Tanto enim iudices fefellit occultius quanto exponit ista versutius,* quam restringendi calliditatem & aperta verba propter aliud obiecta in sensus peregrinos detor-

Lib. de pecc. orig. c. 16.

detorquendi versutiam, etiam alibi detestatur: *Quid enim vobis prodest, quod nescio quas ansas atque uncos arte nescio cuius perplexitatis inseritis ne simplicia pateant, & clara luceant? Quis enim non videat, quomodo ista illi inductes accipere potuerunt; scilicet secundum Catholicam fidem*, &c. *non sicut exponuntur, vel potius componuntur à vobis?* Alibi tanquam mendaciorum officinam reprobat.

Lib. 1 cont. Iul. c. 5. — *Lib. de pecc. orig. c. 15. in fine.*

Ambiguis verbis dogmata exprimunt. Sub aliena persona disputant tanquam de quæstionibus præter fidem. Romanæ Ecclesiæ reverentiam & in omnibus submissionem simulant.

CAPUT XXV.

EODEM pertinet & illa fraudulentia, qua solebant sententias suas à Catholica fide remotissimas ambiguis verbis exprimere, & ita ambidextra subtilitate temperare, ut utrumlibet sensum admittendo, etiam oculatissimi fallerentur, cuiusmodi dexteritatem sæpius Augustin. in Pelagio expertus est. *Ibid. c. 18.* Videte, inquit, *latebras ambiguitatis falsitati præparare refugia, offundendo caliginem veritati ita ut etiam nos, cum primum ea legimus recta vel correcta propemodum gauderemus.* Et alio in loco: *Ibid. c. 21.* *Et ista eius verba Romam pro magna eius purgatione transmissa tam sunt ambigua ut possint eorum dogmati præbere latibula, unde ad insidiandum prosiliat insecturus sensus &c.* Itemque in Iuliano: *Lib. 4. cont. Iul. c. 3.* *Ita sententiam temperasti, ut & vestrâ & nostrâ posset voce defendi &c. sed qui scimus quod sentiatis, nescire non possumus quomodo ista dicatis.* Et hac quidem perplexitatis arte tantopere Pelagius & omnes posteri eius valuere, ut nihil tam speciosum à Catholicis de gratia prædicari posset, quin iisdem phrasibus atque elogiis etiam ipsi uterentur, ut ex libris Fausti Regiensis, atque aliis facile animadverti potest. Ex quo nata est illa summa difficultas deprehendendi errores, quibus sive nunc, sive tunc divinæ gratiæ sinceritas adulterata est. Neque hoc ipsum Divum Augustinum latuit, qui in Pelagio adversariorum divinæ gratiæ principe versutiam illam detegendo posteros monuit, ne propterea statim Catholicam gratiæ confessionem esse crederent, quia verbis Catholicum sensum præferentibus ederetur. *Lib. de grat. Christi c. 47.* *Potest*, inquit, *Pelagius ita se latebris obscuritatis huius involvere, ut etiam iis quæ à Sancto Ambrosio conscripta posuimus consentire se dicat; & ea se quoque sentire proclamet, semperque sensisse; atque ita singula conetur exponere, ut etiam eius sententiæ convenire credantur.*

Eandem indolem vulpinam redolet & ista subtilitas Pelagio familiaris, qua ut securius hæresim propinaret sub aliena persona disputandas proferebat difficultates. Nimirum sic à persona sua removendo novitatis invidiam, sine periculo poterat limax in cochleam caput subducere, si qua duriter tenderetur, protereretur. Observavit quidem istud artificium eius Augustinus, sed quo spectaret, nondum animadverterat. Unde tam perversa & Christianæ repugnantia veritati *virum illum tam egregiè* scilicet *Christianum omnino non sentire*, sed tantum disputanda proposuisse credebat, ut adductis hinc inde rationibus, quid contrà dici posset, elucesceret. *Lib. 3 de pec. merit. c. 3.*

Quâ disputandi libertate ut vel ipsos Christianæ religionis cardines sibi convellere liceret, eas de quibus ipsi dissererent quæstiones non fixas atque determinatas, sed præter fidei periculum esse dictitabant, *ut videlicet, si in eis fuissent exorbitasse convicti, non criminaliter, sed quasi civiliter errasse viderentur.* *August. lib. de pec. orig. c. 23.* Sic enim Cœlestius Carthagine accusatus: *De traduce*, inquit, *peccati dixi, quia intra Catholicam constitutos plures audivi destruere, nec non & alios astruere. licet quæstionis res sit ista, non hæresis.* *Ibid.* Et in libello quem Pontifici Romano exhibuit: *Si quæ verò præter fidem quæstiones natæ sunt, de quibus esset inter plurosque contentio, non ego quasi autor alicuius dogmatis definita hoc autoritate statui.* Nempe perspicuum est, id eum egisse istâ præfatione, ut si quid in ipso appareret erroris non in fide, sed in difficili quæstione errasse putaretur, ut ita astute invidiam hæresis declinaret. Quo prætextu à recentioribus quoque postmodum non pauca quæ vel Divi Augustini disputationibus vel Cóciliorum sanctionibus de gratia & prædestinatione definita sunt, tanquam essent non fidei dogmata, *Sed profundiores difficilioresque partes incurrentium quæstionum*, ut Celestius Papa nonnullas nominaverat, in dubium revocata sunt. *Epist. ad Episc. Gal. c. 11.*

Ut verò tutius venenum suum proderent & ab ignaris serpentinæ fraudis hominibus securius biberetur, magnam Sedis Apostolicæ præferebant reverentiam, omniaque Romani Pontificis iudicio se submittere simulabant. Sic enim Celestius in libello seu fidei confessione quam Romæ Zozymo Papæ dedit: *Ea*, inquit, *quæ de Prophetarum & Apostolorum fonte suscepi vestri Apostolatus offerimus probanda esse iudicio: ut si forte ut hominibus quispiam ignorantiæ error obrepserit, vestrâ sententia corrigatur.* *Lib. de pec. orig. c. 23.* Et cum ab eodem Zozymo hoc ageretur, ut Sedis Apostolicæ litteris quæ a suo prædecessore Innocentio scriptæ fuerant, præberet assensum; *omnia*, inquit Augustinus, *quæ sedes illa damnaret, se damnaturum esse promisit.* *Ibid. c. 7.* Ita tunc quidem ad tempus Pontifici fucum fecit; sed cum

cum postea ejus præsentia posceretur, ut dilucidis responsionibus vel astutia hominis vel correctio dilucesceret, se subtraxit examini: damnatusque in errore consenuit.

Et ex illis quidem quæ huc usque dicta dissertaque sunt, abundè percipi potest quænam fuerit hæresis Pelagianæ facies in exortu & progressu, & cum jam sæpius mutato vultu consenesceret, quis dogmatum universorum scopus fuerit: nempe patet, superbiam adversus Deum, & gloriam in oculis aliorum hominum ac suis, fuisse proprijssimum eorum spiritum, ac notam, quâ (tam ipsa olim, quam quotquot postea Dei dona ad humanum arbitrium quoquo modo revocando, læserunt gratiam Dei) à cæteris dignoscuntur. Nam hoc ipso, quo animus sibi ipse placere incipit, bonosque mores directè aut per ambages à suæ voluntatis nutu suspendere, necesse est, ut inde series illa vitiorum superbiam comitantium secundum diversitatem occasionum pullulet. Hinc enim novitatis, admirationis, famæ, gloriæque captatio, quibus animus jam sibi magnus, etjam magnus appareat. Hinc affectatio sanctitatis, jactantia hypocrisis. Quæ si non ita ex voto succedant, ut magnus habeatur, qualem se tacitè esse sentit, erumpit in crassioris superbiæ effectus & signa, vestium, divitiarumque pompas, aliaque sæcularis fastus probra. Hinc illa scientiæ gentilibus propria consectatio, Philosophiæ & signorum, quæ amplius inflare solet; eloquentiæ, & multiloquentiæ. Hinc scriptitandi pruritus ingens, contemptusque cæterorum, quos tam evidenti mole librorum superant. Hinc tota illa fallaciarum, restrictionum & mendaciorum scena, quibus inanitatis suæ conscius, affectat etjam videri quod non est. Hinc tandem, Deo superbiam persequente, vel si propitius est, etjam sanante, aperta flagitiorum turpitudo, quibus fastus ille deprimatur, & resipiscendo à præsumptione redeant humiliores, atque doctiores.

Cùm vero damnatio erroris manifesti plurimos à tanta naturæ & liberi arbitrij laude revocasset, temperamentum quoddam naturæ & gratiæ, à quibusdam Presbyteris Massiliensibus inventum est, quo se putabant utriusque partis incommoda declinare; ita ut neque cum Augustino cuncta ex Dei gratia, neque cum Pelagio ex libero arbitrio religarent. Cõmentum istud à subtilibus ingenijs magnâ dexteritate concinnatum fuit multosque non minus nunc quam olim imprudentes delusit.

FINIS.

CORNELII IANSENII
EPISCOPI IPRENSIS
DE HÆRESI PELAGIANA
LIBER SEPTIMUS.
Qui de Semi-Pelagianis primus est.

De prædestinatione parcè scripsit Augustinus ante motas ab Adrumetinis Monachis & Massiliensibus, difficultates, & quare. Ortus Semi-Pelagianorum, & ratio nominis.

CAPUT PRIMUM.

DVo sunt in Christiano Doctore magnopere cõmendanda, scientia atque prudentia: quarum illa in percipienda, hæc in dispensanda veritatis cognitione versatur; magna quippe circumspectione opus esse in tradenda rerum obscurarum magnarumque doctrina, quarum etjam liquidissima nobis manifestatio Deo revelante facta est, satis ille generis humani Magister insinuavit quando Discipulis dixit: *Adhuc multa habeo vobis dicere sed non potestis portare modo.* (Joan. 16.) Ex quo fit, ut si pondus veritatis vires discentis excedat, nonnunquam suspendendum sit ut extendat crescentes, non imponendum ut obterat parvulos: Nonnunquam verò etjam omninò occultandum sit; ne

vel non intellectum aliquid, vel contra opinionem & consuetudinem veteris erroris ipsa novitate offendat & perturbet audientes, atque ita pejores faciamus eos qui non intelligunt, dum volumus eos qui intelligunt, facere doctiores. Nam quemadmodum non est una vel audientium conditio, vel legentium, vel spiritus spirantis ubi vult auxilium, ita quidam suppressâ, quidam expressâ veritatis abstrusæ cognitione perturbantur: propter quam ægritudinem imbecillibus auditoribus nimium periculosam (nisi Doctoris in loquendo tacendoque caveat circumspectio, & laborantibus charitas ejus congruam adhibeat medicinam) in scandala & errores doctrina quantumvis veræ importunitate præcipitantur. Quod si divinas illas dotes, quæ in cœlestis hujus magistri doctrinâ lucent intueri liceret & admirari, nulla fortassis sese offerret inter innumeras luculentior & in tantorum voluminum scriptore rarior, quam illa prudentia singularis, quâ non modo rerum omnium dicendarum atque tacendarum, sed etiam verborum momenta libravit. Hinc illa in asserenda comperta veritate constantia, in obscuris quæstionibus disputandis temeritatis fuga. Hinc illa solidissimarum rationum suppressio, cum auditoris infirmitas non est capax, vel ex doctrinæ novitate plus periculi quam fructus caperet curiositas. Hinc illa accurata singulorum pene apicum & attenta ponderatio, quam secundissimam illam scribendi venam singulis dictionibus adhibuisse nemo posset vel credere vel suspicari, nisi insultantium & carpentium petulantia, vel minus intelligentium incapacitas, ad eas subinde explicandas tuendasque coegisset. Hinc denique magnum illud in operibus ejus etiam adversus Pelagianos gratiæ perduelles exaratis silentium de secretissimo prædestinationis mysterio, & electorum vocatione secundum propositum: quorum arcana per viginti circiter annos quibus cum Pelagianis pro divinæ gratiæ sinceritate certatum est, potius breviter Scripturæ verbis perstringenda, & ex gratuitæ gratiæ assertione colligenda, quam dilucidius aulæis patefacienda judicavit. Nempe præviderat vir profunde sapiens quam paucorum intelligentia illam divini propositi altitudinem possit attingere, vel humilitas terre; ut ruptis omnibus catenæ illius ansulis, quibus ad se naturæ gratiam invitare fingitur, fractisque gradibus universis per quos ex una in aliâ superiora humana mititur, totius salutis & initium & medium & finis, ipseque discretionis cardo quo unus ab alio sive in ista sive in alia vita discrepat, sine ambagibus, dilucidis verbis, purissimo, liberrimo, misericordissimo, secretissimoque divinæ voluntatis beneplacito suspenderetur. Quod cum tamen ex iis quæ pro gratiæ, hoc est vera gratiæ defensione conscripserat, haud obscure sequeretur; multorum imbecillitas quasi fatum aliquod suspicata, perperam cœpit in Africa doctrinam ejus intelligere: in Gallia etiam non intellectam carpere. Neque verò vel hi vel illi hostiles gerebant adversus Ecclesiæ doctrinam animos, sed plerique Religiosi erant, *& clari & egregij in omni virtutum studio viri.* Unde factum est ut utrique Catholici permanentes hostes Pelagij, & Patroni gratiæ, in contrarios errores præcipitati sint: dum illi divinæ prædestinationi, hi naturæ nimium tribuerent. Hic tandem cœlestis ille Magister, ut offensionibus ex intelligentiæ potius imbecillitate quam animi pravitate subortientibus mederetur, librum illum de Correptione & Gratia plenum divinæ autoritatis immisit: in quo totius doctrinæ, quam hactenus de divinâ gratiâ contra Pelagianos tradiderat, cardines & fundamenta ex altissimo secretissimaque Dei prædestinantis voluntate penitus revelavit, ut sinceritas cælestis gratiæ contra omnes ejus adversarios inexpugnabili posset munitione defendi. Et in Africa quidem, qui a veritatis tramite discesserant, continuo in viam rectam suborta tanta luce redierunt. In Gallia vero qui perstabant suæ in periclitantur obscuro, aversiores etiam fuerant recesserunt. *Cæcis enim ægris odiosa lux, quæ puris amabilis est.* Durissima quippe doctrina videbatur, quæ hominem extinctis quodammodo omnibus conatibus humanis, obscuris incertisque Dei decretis committeret & veluti navem remis velisque destitutam pelago divinæ voluntatis exponeret. Hanc absurditatem carnalibus animis intolerabilem, quæque oculis nonnullâ superbiæ fuligine caligantibus nimis profecto evidens et patet, omni modo sine Catholicæ fidei læsione sibi vitandam esse censuerunt. Itaque scalas quasdam magno artificio moliti sunt per quas à naturâ ad gratiam facile scanderetur. Nam ne quis illas quasi è cœlo suspensas sibi subtractas esse causaretur, unicum tantum, eumque quantum vel cogitatione fingi potest postremum atque infimum gradum in hominis potestate collocarunt, ut si progredi vellet aut nollet salus ejus aut perditio non ex fatalibus penderet tabulis, sed ex initio fidei hoc est ex fonte volendi peteretur. Nihil enim ante credendi voluntatem (ubi & ipsum fidei initium est) prius ad inchoandum salutis assensum cogitari potest. Quod quidem initium cum à Pelagianis haustum esse videretur, inde factum est ut ejus autores Semi-Pelagiani nuncupati sint.

Non enim eo nomine vocatos esse Gallicanos illos Presbyteros arbitrandum est, quasi error ipsorum non esset vere Pelagianus; sed quadam dumtaxat similitudinis vicinitate propinquaret. Certissimis enim Divi Augustini & Prosperi testimonijs constat doctrinam eorum quæ ab Ecclesia dissidebant, non alio nomine fuisse repudiatam, quam quod Pelagianam hæresin resuscitarent. Inter cæteros enim error Pelagij capitalis fuit (in Palæstina primum Synodo, deinde Arausicana damnatus) *Gratiam Dei secundum merita nostra dari.* Hunc autem sibi velut proprium Massilienses vindicarunt, existimantes per fidei initium quod

Prosp. in Epist. ad Aug.

Lib. 7. confess.

Lib. de Gest. Pelag. c. 14.

quod viribus sibi suis pepererant ad gratiam A Dei quoquo modo se posse pertingere. Hinc Prosper de illo Massiliensium errore loquens: *quam partem*, inquit, *superba prædicationis* (Pelagianæ) *quidam sibi cum cætera abnuerent servaverunt*. Et Augustinus: *In quorum* (Pelagianorum) *errorem cadit qui putat aliquo merito humano gratiam Dei dari*. Et omnium apertissime cum Vitalis Carthaginensis diceret, posse hominem Dei suasione præcedente, consequente contentione, libertate naturali credere (in quo totus error Semi-Pelagianus cõprehenditur) respondet Aug: *Hæc est illa Pelagianorum mala male diffamata meritoque reprobata & ab ipso etiam Pelagio timente damnata in Orientalium Episcoporum judicio damnata sententia*. Sed quia cæteras Pelagij hæreses de peccato originali, de liberi arbitrij integritate & in primis de salute & justitiæ perfectione suis viribus assequenda damnarent ipsumque illum errorem suum longe à Pelagiano discrepare crederent, hinc quasi à partita Pelagij hæreditate Semi-Pelagiani appellati sunt.

Epist. ad Demetriad.

Epist. 2. ad Valent.

Epist. 107.

Semi-Pelagiani in plures Sectas divisi etjam statim in initio. Sentencia Fausti de viribus naturæ & gratiæ prorsus Pelagiana.

CAPUT SECUNDUM

VBI tamen observatum volumus A quod quia illa partitio Pelagianorum dogmatum multifariam potest contingere, plura etjam genera Semi-Pelagianorum possint recenseri. Omnibus quippe commune fuit post proscriptos ab Ecclesia Pelagianos, originis labem & nonnullam naturæ corruptionem adeoque liberi arbitrij infirmitatem peccato partam agnoscere: sed non omnes æqualiter in ea infirmitate confitenda progressi sunt: quidam enim solo primo tenuissimoque auspicandæ vitæ initio sibi reservato, nihil prorsus ad salutem progredi hominem posse, sine vera Dei gratia constanter, libenterque fatebantur: alij per naturam gratuitò in creatione datam ad bonum ac malum prorsus indifferentem esse, & accedente prædicationis ac doctrinę adjutorio perfectam justitiam assequi posse cum Pelagio delirabant. Quę differentia Massiliensium, et- B jam in ipso videtur ortu contigisse & à Prospero in Epistola ad Augustinum observata: in qua cum quorumdam Semi-Pelagianorum sententiam retulisset, qui omnium minime exorbitaverant, alios deteriores notans, sic dicit: *Quidam vero horum in tantum a Pelagianis semitis non declinant ut cum ad confitendam eam Christi gratiam quæ omnia prævenias merita humana cogantur &c. ad conditionem hanc velint unumquemque hominis pertinere*: & infra: *Et quantum quisque ad malum, tantum habeat facultatis ad bonum parique momento animum se vel ad vitia vel ad virtutes movere*. Quo sane deterius nihil unquam Pelagius dixit, neq; majores homini ad justitiam vires dedit, ut ex verbis Pelagij libro de gratia Christi consignatis, & ex Epistola ad Paulinum ab Augustino scripta clarum est. Acriter enim hæresiarcham illum reprehendit quod simili modo *paribus momentis potestatem voluntatis æqua lance perpenderet*, atq; ita *nullum locum adjutorio gratiæ reservaret*. Nam quamvis isti vitiũ originale faterentur, tantam tamen libertatis integritatem, tantasque ad bene vivendum vires istis verbis remansisse significant, quantá vix Pelagius hominibus sine ulla peccati labe nascentibus tribuebat. Unde prorsus verisimile est, genus istud Massiliensium nihil penitus gratiæ præter legem doctrinamque Christianam perinde atque Pelagium cum tantó naturę vigore copulasse. Qui sane Semi-Pelagianæ hæresis gradus longe luculentius post obitum Divi Prosperi à Fausto ejus in Episcopatum successore patefactus atque defensus est. Hic enim in duobus illis libris quos de gratia & libero arbitrio scripsit, & peccatum originis, & mortem peccati supplicium, & inflictam arbitrij infirmitatem planissime confitetur: Baptismi divinæque gratiæ necessitatem ad operandam justitiam toto opere plenis buccis prædicat, damnatumque cum Ecclesia damnat Pelagium, sed cum ad rem ventum est ut sine fuco explicet quæ sint illæ naturæ vires, quæve illa gratia quam arbitrium peccato attenuatum postulat, ad progressum in justitia faciendum, quam sola credendi voluntate inchoatum cum cæteris Semi-Pelagianis constituerat, tota hæresis Pelagiana detractá larvá prodit in medium. Nam ut nihil de potestate credendi dicam quam cum Semi-Pelagianis cæteris sexcenties naturæ tribuit, tantas ad ipsam justitiæ perfectionem assequendam vires remansisse statuit, ut in ipso Pelagio nihil magis sacrilegum condemnatum sit. Audi de patrum antiquorum justitia disserentem: *Sed & Abel*, inquit, *divinis placere conspectibus, per insitum à Deo generaliter bonum, id est per propria meruit voluntatis affectum. Hic ergo, cui cognomen justi immaculata vita perfectio dedit, quo erudiente justitiæ sectator existeret, nisi cum lex visceribus inscripta docuisset?* Ecce per legem naturæ perfecta justitia. Sed audi de Enoch cætera C paulo post: *Unde Enoch cum Deo ambulare, vel Deo placere potuisset, nisi eum lex visceribus infusa secreto magisterio illuminasset, in tantum ut nihil terrenum sapiens mirabiliter à terra Deo adsumente raperetur?* Audi de Noë: *Qualem, quantamque homo à Deo legem* (naturę) *prima conditione susceperit perfecta etiam Noe justitia declaravit, quia* genera-

In Epist. ad Aug. ante medium.

Lib. de grat. Christi c. 4. apud Aug. Epist. 106.

Lib. 1. c. 1. & 2.

Faust. lib. 2. de grat. & lib. arb. c. 6.

Ibid. c. 7.

generalia fidei dona specialiter se studio virtutum A *feclat.r excoluit.* Quæ sane non aliunde quam *Initio Epist. ad Demet.* ex Pelagio Demetriadem virginem instituente derivavit. Et nequis tam perfectam justitiam sine Dei gratia eos assequi potuisse suspicetur, accipe decantatam illam Pelagianorum gratiam à Fausto iterum Christianis obtrusam: *Lib. 2. c. 6.* *Vides bonum credulitatis non novicium esse privilegium, sed vetustum & inter ipsa mundi coalescentis exordia mentem hominis sicut intellectu atque ratione, ita etiam fide a Deo summo autore dotatam? Itaque tantum dedit animæ nostræ sanctitam suam, quando ei committere dignatus est imaginem suam.* Et interius: *Qui* (Enoch) *dum fidei merito in prima sæculi illius ætate cæteros antecessit, fidem ipsam cum lege naturæ sibi traditam fuisse perducit.* Quam doctrinam ne respectu fidei tantummodo intelligendam putes, eodem loco & cultum Dei, & salutem ipsam naturali legi acceptam ferri oportere *Lib. 2. c. ult.* tradit: *Inesse homini intellectum Dei pariter &* B *cultum ideo Propheta memoravit, quia legem naturæ indiscrete intra omnium hominum sensum vigere cognovit.* Et Ninivitarum gratiam celebrans: *Ostendit itaque gens illa,* inquit, *ea quæ saluti hominum competunt ipsa ordinatione factura, Deum intra hominem collocasse, & ante munera redemptoris* (hoc est gratiam Christi) *circa rationabilem creaturam semper autoris dona viguisse.* Unde legem naturæ *Primam Dei gratiam* aliquoties vocat. Et ut *Lib. 2. c. 7.* genuinam Pelagij agnoscas prolem de lege Moysi subjicit: *Itaque hæc lex Moysi quæ prima creditur jam secunda est.* Nempe non tantum secunda lex sed & secunda gratia.

Iam vero de tertia illa gratia quam adventu suo Christus attulit, & sæpius Faustus magnificis elogijs prædicat necessariam, audi quam A belle Pelagio præceptori suo discipulus concinat. Exponens enim celebrem illum Psalmistæ locum, nisi Dominus ædificaverit domum, ubi divinæ gratiæ necessitas quam maxime inculcatur: *Numquid aliter,* inquit, *ædificat & cognoscit Ecclesiam, quam per labores & officia Sacerdotum, per ministeria & exempla Sanctorum, per Apostolorum virtutes & Martyrum mortes?* *Lib. 1. c. 11.* En cum quali gratia *usque ad omnium malorum tolerantiam* ut ipse loquitur, *vitaque sacturam* laborandum esse decernit. Ne vero minus quam par sit religiose sensisse culparetur, palliando in pietatem subjicit: *Ad Deum tamen semper est referendus laboris effectus,* *Ibid.* nimirum quia talis gratiæ adjutorium præbet. Et nequid scrupuli nobis de illa Fausti sententia superesset, luculentissimum illum tractans locum, quo Christus neminem ad se venire posse testatur, *nisi* *Ioan. 6.* *Pater traxerit eum: Quid est autem attrahere,* inquit B Faustus, *nisi prædicare, nisi Scripturarum consolationibus excitare, increpationibus deterrere, desideranda proponere, intentare metuenda, judicium commonere, præmium pollicere?* *Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 17.* Nonne apertissime tractum Dei nihil aliud esse sentit, nisi externam legem atque doctrinam, cujus latitudo omnia illa, quæ commemorat officia comprehendit? Ex quibus omnibus alijsque pluribus quæ afferri possent, manifestum est, quamvis originalis peccati labem à parentibus in prolem traijci Faustus contra Pelagium fateatur: de perficienda tamen tota justitia, non aliter Deo, quam per inscriptam visceribus naturalem legem vel per externum prædicationis, exempli doctrinæque ministerium adjuvante, eum nihil diversum à Pelagiano errore sentire.

Non ex Fausto solo & Cassiano judicandum de statu erroris Semi-Pelagianorum, sed ex scriptis Prosperi & Hilarij.

CAPUT TERTIUM.

QVÆ quamvis ita sint, graviter tamen eos hallucinari fidenter dixerim, qui Prospero & Hilario ex parte persuasum esse putant, quod Semi-Pelagiani non aliter de gratia quam Pelagiani senserint, & quod una esset utrorumque sententia. Non enim ex doctrina unius Fausti qui facile quadraginta annos post Epistolas Prosperi & Hilarij ad Augustinum scriptas utroque jam defuncto libros suos edidit, vel etjam ex scriptis solius Cassiani de tota Semi-Pelagianorum omnium opinione judicandum est. Nam & ipse Cassianus Collatione duodecima novam planè & inusitatam cæteris Massiliensibus viam aperuit ut gratiam cum libertate conciliaret. Duo quippe statuit hominum genera quorum unum per gratiam fidem accipit, alterum per naturam: Illud invitum à Deo ad salutem trahitur, hoc voluntaria devotione sponte currit: & eorum nunc his, nunc illis alternantes Scripturarum voces applicat, quibus vel libertas hominis A convenitur, vel Dei gratia prædicatur. Quam novam sententiam neque Cassianus fortasse semper tenuit, ut ex alijs libris utcumque subluceet. Nam vacillasse Massilienses, & subinde mutasse suas opiniones quod nihil invenirent in quo errabundus animus conquiesceret nonnullis locis Prosper & Hilarius profitentur. *Cumque ut ipsi ea exponant* (Apostoli loca inquit Prosper) *secundum quorum velut sensa deposuimus,* *Prosper in Epist. ad August.* *nihil se profitentur invenisse quod placeat, & de his taceri exigunt, quorum altitudinem nullus attigerit.* Et lucutentissime Hilarius: *Nec mireris quod* *Epist. ad Aug. in fine.* *aliter vel aliqua in hac Epistola addidi quantum puto, quæ in superiore non dixeram: talis est enim nunc eorum definitio.* Aperte significans jam tum in ipso exortu aliam eorum fuisse definitionem sive sententiam, ut nihil mirum videri debeat, si vel sub Sixto Cassianus quando adversus eum Prosper scripsit, vel post Prosperi & Hi- B larij obitum Faustus rancidas opiniones interpolaverint. Et sanè doctissimis illis solertissimisque viris, qui quotidie cum eis disputando lucta-

luctabantur, & insurgentium importunitate coacti sunt tandem solum vertere, falsis persuasionibus fuisse impositum, ut eorum sententiam non intellexerint, nimis ineptum est suspicari. Eo quippe spectat ista existimatio ut & Augustinus & Celestinus Pontifex non dissimili ratione delusi tanquam cum umbris luctati aërem verberaverint: & siquid sententiarum hujus ævi nimia forsan Massiliensium vicinitate suspectum sit, à Semi-Pelagiani erroris nota tacitus vindicetur. Nos igitur accuratissimas illas Prosperi & Hilarij relationes, tanquam ex ore Massiliensium exceptas, & veritati ab ipsis magna sollicitudine A indagatæ examinatæque congruas acceptantes, quibus & Augustini & Celestini Pontificis nititur confutatio, Semi-Pelagiani erroris ortum & statum ex illis potissimum indagabimus; idque quanto fieri poterit veritatis & indifferentiæ studio ne cuiquam recentiorum de suspecta doctrina temere creemus invidiam. Quod siquid subinde ex Cassiano, Fausto vel similibus accersamus, ad ea tantummodo declaranda serviet, in quibus isti ab illis non discreparunt, cætera namque quæ Pelagianum dogma redolent, satis ex illius erroris discretione quam fusè tradidimus percipi poterunt.

Sententiam Semi-Pelagianorum tenuit ante Massilienses Vitalis, & ipse Augustinus.

CAPUT QUARTUM.

ET meritò quidem dubitari potest, A utrum nemo ante Massilienses errorem Semi-Pelagianum seorsim ab alijs Pelagij erroribus docuerit. Nam Pelagianos ipsos in eundem quidem errorem, sed alijs multis hæresibus involutum post damnationem declinasse jam supra diximus. Præcipuam dubitationis ansam præbet Vitalis ille Carthaginensis, ad quem corrigendum centesimam septimam Epistolam scripsit Augustinus. Nam quantum ex illa colligi potest, nihil aliud ille tenuit nisi *ut rectè credamus in Deum, & Evangelio consentiamus, non esse donum Dei, sed hoc nobis esse à nobis, id est ex propria voluntate*, sive ut in fine illius Epistolæ apertè loquitur, *initium fidei non esse donum Dei, cætera autem religiosæ vitæ bona Deum per gratiam suam jam ex fide petentibus elargiri*: quæ est ipsissima Semi-Pelagianorum sententia. Nam quod aliqui dicunt Augustinum in illa Epistola non referre nisi de Massiliensibus refert, quod à Pelagio Vitalis iste discesserit, sine dubio parum Augustini dicta considerarunt. Quid enim illo expressius? *De orationibus autem fidelium, quas & pro se & pro alijs fidelibus faciunt* (pro gratia scilicet post credulitatem obtinenda) *confligendum esse tecum non puto. Contra Pelagianos est iste conflictus, tibi nobisque communis.* Quid item illo luculentius? *Ego enim hæreticum quidem Pelagianum te esse non credo: sed ita esse volo, ut nihil illius ad te transeat, vel in te relinquatur erroris.* Denique qui tantopere pro sanando Vitale satagit, ut etiam præcisionem comminetur, nisi ab illo errore discedat, quid facturum fuisse arbitremur si trabales illas sententias de originali & illæsa naturæ ac libertatis integritate tenuisset? Scriptá vero esse Epistolam illá ante Massiliensium exortum ac librum de prædestinatione Sanctorum valde verisimile est. Neque enim ad ejus instructionem opus tam oportunum atque elaboratum allegare destitisset. Quo tempore tamen Vitalis in illum errorem inciderit, certo argumento asserere non est facile.

Ex Aug. Ep. 107. initio.

Suarez Prolog. 5. c. 5. n. 5.

Epist. 107. in fine.

Ibid. paulo ante.

Sed ut ut est, Augustinum ipsum Massiliensium errorem ante Episcopatum tenuisse & ad amussim expressisse, tum Presbyteri Massilienses agnoverunt, tum Augustinus ipse ingenue confitetur. Nam contra ipsum ex Divo Cypriano disputans; *Quo præcipuè testimonio*, inquit, *& ipse convictus sum, cum similiter errarem, putans fidem qua in Deum credimus, non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis, & per illam nos impetrare Dei dona.* Et paulò interius: *Quem meum errorem nonnulla opuscula mea satis indicant, ante Episcopatum meum scripta.* Et adductis verbis suis quibus error iste, expressus fuerat: *In qua sententia*, adjicit, *istos fratres nostros esse nunc video: Quia nō sicut legere libros meos ita etiam in eis curaverunt proficere mecum.* Unde Massilienses ex Augustini scriptis in Epistolam ad Romanos sententiam suam accuratè confirmabant, B & à Deo eligenda disseruerat, *se acceptare*, ut Hilarius refert, *& probare testabantur tanquam convenientia Evangelicæ veritati.* Ex quo perspicuum est, ex illis Divi Augustini operibus, quæ ante Episcopatum condidit, non parum lucis posse peti, ut ad accuratam Semi-Pelagianæ opinionis intelligentiam perducamur. Simul autem & salubriter illo exemplo admonemur, quam proclive sit corruptæ naturæ (quæ velut mortem ipsam horret, omni fiducia suæ libertatis funditus exui) in sententiam Semi-Pelagianam labi, tenuissimasque fibras illius erroris retinere. Si enim tantus ab ipso conversionis exordio divinæ gratiæ propugnator, ad quam agnoscendam & profitendam mirabili illa ad fidem veram & pœnitentiam revocatione eruditus fuerat, non potuit inde nisi *Deo revelante*, ut ipse loquitur, extricari; quid mirum si præcedentibus nonnullis Patribus, maximè Græcis, qui studiosissime C Origenis Pelagianorum antesignani lucubrationes triverant, aliquid ex pulvere subtilissimi illius erroris adhæsisset? Neque enim pauca passim in scriptis eorum occurrunt loca quæ

Lib. de prædest. SS. c. 3.

Ibid. c. 4.

De prædest. SS. c. 4.

quæ Massiliensium sententiam in exteriori cortice præ se ferunt. Ex quo profectum est ut eos Divi Augustini doctrina velut nova non parum offenderet, quod & præcedentium Patrum autoritas & sensus Ecclesiasticus repugnare viderentur. Proinde non abs re fuerit paulò diligentius indagare, quinam antiquorum ante Massilienses & Augustinum in opinionem illam lapsi sint.

Prosp. in Epist. ad August.

Occurrit hic inter primos Divus Hieronymus qui sententiam illam ita clare disertèque profitetur ut non videam quo pacto excusari possit. *Iustitia* inquit, *labore & industria ac diligentia & semper super omnia Dei clementia custoditur: ut nostrum sit rogare, illius tribuere quod rogatur; nostrum incipere, illius perficere; nostrum offerre quod possumus, illius implere quod non possumus.* Quid manifestius ex Massiliensium opinione dici potest quam *nostrum esse incipere, illius perficere?* Hoc est enim ipsissimum illud quod profiteri solent. Vnde cum Augustinus simili locutione dixisset: *Quod ergo credimus nostrum est, quod autem bonum operamur illius est qui* &c. retractando sententiam illam subjicit: *Quod profectò non dicerem, si jam scirem etiam ipsam fidem inter Dei munera reperiri.* Illa quippe antithesis *nostrum* & *illius* non ita permittit utrumque divinæ gratiæ vendicare. Quem sensum ut idem Sanctus Hieronymus luculentius suis lectoribus patefaceret, alio loco in eodem libro dicit: *Vbi misericordia & gratia est liberum ex parte cessat arbitrium, quod in eo tantum est, ut velimus atque cupiamus & placitis tribuamus assensum. Iam in Domini potestate est ut id quod cupimus, quod laboramus ac nitimur, illius ope & auxilio implere valeamus.* Ita D. Hieronymus etjam adversus Pelagianos dimicans nihil divinæ gratiæ derogari putat, si sibi primas partes liberum arbitrium vendicaret. Sed ante Hieronymum Tyconius Donatista qui septem illas regulas à Sancto Augustino laudatas tradidit, eundem errorem imprudens docuit, quamvis de gratia Dei commendanda satageret. De hac Tyconij hallucinatione sic Augustinus: *Laboravit in ea* (quæstione de gratia & mandato) *dissolvenda Tyconius bene, sed non plene. Disputans enim de fide & operibus opera nobis dixit a Deo dari merito fidei; ipsam verò fidem sic esse à nobis ut nobis non sit a Deo.*

Lib. 3. Dial. adversus Pelag. initio Col. 880.

Lib. 1. retract. c. 23.

Ibid. Col. 886.

Lib. 3. de doctrina Christiana c. 33.

Apertissimè eodem circiter tempore docuit illam sententiam vel multo deteriorem Ambrosiaster, sive Autor illius Commentarij in Epistolas Pauli, qui in operibus Divi Ambrosij circumfertur. Nam in primis fidem constantissime docet per naturam ab homine comparari: *Vobis dico gentibus*, inquit, *quæ incircumcisi neque neomenias, neque sabbathum, neque escarum legem servant, & duce natura credunt in Christum.* Quod mox explicando subnectit; *ipsa ergo natura proprio judicio creatorem suum agnoscit non per legem, sed per rationem naturæ.* Quod sæpius ibidem repetit. Et iterum aliquanto post: *Credens gentilis duce natura in Christum, condemnat Iudæum, cui lex promiserat Christum & adventienti ei credere noluit. Quanto ergo gentilis*

In c. 3. ad Rō. ad illud. Cum enim gentes &c

In illud: Si igitur præputium.

A *majori dignus est gloria qui per solam naturam intellexit autorem* &c. *tanto magis Iudæus puniendus qui neque per naturam neque per legem Christum agnovit autorem.* Et rursum alio in loco: *Per naturam enim inducti sumus ad fidem non per legem, in qua formâ doctrinæ Dei in fervore facti sumus qui finxit naturam. In natura enim habemus ut cognoscamus à quo & per quem & in quo sumus creati. Forma ergò doctrinæ est, in qua tradidit nos creator naturaliter, hoc est quod supra dixit: Ipsi sibi sunt lex, dum vident naturæ suæ esse quod credunt.* Et paulò post: *Obedivimus ex corde credentes in Christum ut serviremus Deo, non per legem Moysi sed per legem naturæ.*

In c. 6. Rom circa finem.

Neque fidem solum in naturali potestate constituit, sed etjam ut Massilienses ipsam boni complacentiam, hoc est, ut illi loqui solent, velle bonum, etsi illud implere præ infirmitate non possint. *Iam bona*, inquit, *asserit*
B *quæ jubet lex, ut naturaliter sibi placere dicat & velle facere: perficere autem bonum non invenio. Et placet ergo quod lege jubetur, & voluntas est faciendi sed ut impleatur, potestas & virtus deest.* Hinc est quod consequenter nobis bonos conatus tribuit, Deo conatuum adjutorium. *Deum*, inquit, *bonos conatus adjuvare testatur. Omnem enim gratiam semper reportat ad Deum, ut nostrum sit velle, perficere verò Dei.* Quæ prorsus consonant ijs quæ à Ioanne Cassiano Collatione decimatertia disputantur. Hinc est ulterius quod nullam gratiam homini dari putet, nisi interveniente justitia, quo nihil hostilius adversus gratuitam gratiam dici potest. *Ex hoc utique dantis Dei & non dantis judicium sequendum est: quia non injuste judicat qui omnes salvos vult manente justitia.* Et inferius exponens illud Apostoli: *Igitur cujus vult miseretur*, Commentarium Pelagij à Sancto Augustino sæpius reprobatum adhibet: *Ex persona*, inquit, *contradicentis lo-*
C *quitur, qui quasi putat Deum neglectâ justitia alicui gratiosum; ut unum è duobus paribus accipiat alterum respuat.* Et adhuc manifestius paulò post: *Alij miseretur & alterum despicit, non sine justitia. In figulo enim sola voluntas est. In Deo autem voluntas cum justitia. Scit enim cui debeat misereri, sicut supra memoravi.* Quam verborum illorum expositionem adeoque verba cum protulisset hæreticus Iulianus, sic ei reponit Augustinus: *Quomodolibet dicas Deum facere quod debet, gratiam nemini debet*; & impietatem illam latius persequens *humana merita* illis verbis Pelagianis *alta cervice venditata* esse testatur.

In c. 8. Rom. ad illud: Velle adjacet.

In Epist. ad Philippē. 2.

In c. 9. Rom. Igitur non volentis.

Vide lib. de Prædest. SS. c. 8. lib. de gestis Pelag. c. 16.

Lib. 1. oper. imperf. adversus Iul. fol. 188.

Ex hac ergò vena fluit illa ejusdem autoris sexcenties repetita sententia, qua omnem electionem & prædestinationem Dei ex præscientia sive ex prævisa hominis fide ac dignitate suspendit, usque adeo ut etjam discretionem Esau & Iacob quam ex professo ad commen-
D dandam gratuitam gratiam Apostolus profert, ex prævisione alicujus dignitatis ex parte utriusque se tenentis factam esse deliret. *Præscientiam*, inquit, *Dei flagitat in his causis, quia non aliud potest evenire, quam quod novit Deus futurum; sciendo enim quid unusquisque illorum futurus esset, dixit, hic erit dignus, qui erit minor, & qui maior*

erit

vit indignum. Unum elegit præscientiâ & alterum sprevit &c. *hoc quasi præscius, non personarum acceptor, nam neminem damnat ante quam peccet, & nullum coronat ante quam vincat.* Quam sententiam de illis parvulis à Iuliano quoq; propugnatam, sæpius Augustinus tanquam Pelagianam expugnat.

Vide lib. 1. oper. imperf. fol. 184. & seqq.

Tantopere verò illam præscientiam sive fidei sive alterius cujusquam bonæ voluntatis passim prædicat, ut etiam ipsam vocationem ad fidem, perinde ut Massilienses, secundum eandem præscientiam dispensari putet: *Ita & Apostolum Paulum*, inquit, *sciens quid esset futurus præviens cum in alterum in conversionis vocavit eum, quia erat necessarius.* Et clarius alibi sententiam suam prodens: *Prohibitum se dicit usque ad tempus datæ Epistolæ, à Deo utique qui sciens adhuc imparatos illos ad alias urbes direxerit Apostolum, quæ jam ad recipiendam veritatem essent capaces.* Et inferius: *Volentes aliquando in Bithyniam ire, prohibiti sunt à Spiritu Sancto Paulus & alii. Cor enim illorum non esset ad fidem affectum dicit se.* Ecce Evangelicam prædicationem sive vocationem juxta præparationem & affectum uniuscujusque singulorum Dei præscientia cognitum dari aut subtrahi putat. Simulique quippe cum Semi-Pelagianis autor iste tenet, nullum donum Dei hominibus dari nisi præeunte cujusque bona voluntate: quod ad illa Pauli verba, *unusquisque proprium donum habet ex Deo*, quibus vera gratuitaque Dei gratia commendatur evidenter expressit: *Hoc est*, inquit, *unusquisque juxta votum suum donum Dei habet, ut si velit ipsum votum, Dei possibilitatem, hoc est*, à Deo possibilitatem *consequatur.* Et paulò post: *Ostendit in quare melius est esse propensiorem quia in eo adjuvatur quisquis quod videtur aviditate mentis appetere* &c. *Illum enim Deus juvat quem videt tota virtute contendere.* Quasi verò non & ipsa bona voluntas, & votum & aviditas mentis & totius virtutis contentio inter maxima Dei dona collocanda sint vel ad habenda ista nullo gratiæ adjutorio mens hominis adjuvetur. Quemadmodum adversus Pelagianos post condemnationem similiter delirantes invicte Divus Augustinus ostendit.

Prosp. & Hilar. in Epist. ad August.

Inc. 1. ad Galat.

In c. 1. ad Rom.

Ex istis, aliisque multis quæ ad illos errores hujus autoris convincendos proferri poterant, facile jam intelligitur, quid illi Commentario tantopere à recentioribus nonnullis prædicato tribuendum sit, quo Deum velle dicit omnes homines salvos fieri, *si & ipsi velint.* Sic enim loquitur: *Cur non impletur ejus voluntas? sed in omni locutione sensus est, conditio latet. Vult enim Deus omnes homines salvos fieri, sed si accedant ad eum, non enim sic vult ut nolentes salventur, sed vult ipsos salvari si & ipsi velint. Nam utique qui legem omnibus dedit nullum exceptit à salute.* Nam ex illo explorato errore Semi-Pelagiano disputat quo supra sæpius fidem assignavit naturæ, fidem quippe Massilienses & salutis seu sanitatis per medicum assequendæ desiderium in homine præcedere volunt, cujus intuitu Deus volenti sanitatem tribuat, nolenti neget: ut postea proprijs eorum verbis demonstrabimus. Quam Semi-Pelagianorum sententiam nemo accuratius illo autore in eodem illo ipso loco tradidit: *Numquid medicus*, inquit, *non ideirco se proponit in publico, ut omnes se ostendat velle salvare si tamen ab ægris requiratur? non est vera salus, si nolenti tribuatur, nec gaudere potest in percepta salute, qui invitus, si tamen potest, accepit medicinam: Ut non dicam, quia medicina effectum habere non potest, nisi ad eum æger animum commodaverit, quia hæc medicina non est corporalis sed spiritualis, quæ neque dubiis proficit neque invitis. Fides est enim quæ dat salutem: quam nisi mens tota susceperit voluntate, non solum nihil proderit: sed & oberit.* Quæ omnia nihil aliud spirant, quam id quod omnes Massilienses de credendo & inquirendo medico, ut declarabimus infra, uno ore tradiderunt. Quam procul igitur sunt à vera intelligentia divinæ gratiæ, qui in tam perspicuis hærentem erroribus *gravem & Catholicum autorem censeri* volunt; videant ij qui tantum subsidij pro sua quam docent gratia possibilitatis, & voluntate salutis omnium quam Deus habeat, *si tamen homines velint*, in hujus & similium autorum verbis situm esse putant, ne imprudentes Semi-Pelagianam sententiam tenere, tradere ac defendere convincantur. Neque enim mirum cuiquam videri debet si eorum placita ipsis placeant, qui de eorum præsidio & antiquitate sibi tantopere gratulantur. Longe enim subtilior & latentior illa pestis est quam quisquam poene recentiorum putet: à qua neque Corypheus omnium Doctorum Ecclesiæ & gratiæ patronus & penetrator profundissimus nisi *Deo revelante* liberari potuit. Neque enim satis est de inani quodam gratiæ nomine & effigie sibi blandiri, quod simul cum voluntate si tamen homo voluerit operetur. Profundius est vulnus, quam ut curatrix ejus medicina suum effectum à libertate voluntatis exspectet. Sed de his alibi opportunius.

Inc. 2. 1. ad Tim.

Vide infra c. 30. & 33.

Suarez lib. de grat. c. 28 n. 16.

Lib. 2. ad Bonif. c. 5. 6. 10. & lib. 1 c. 19.

Nec tamen Ambrosiaster ille, primus opinionem illam Semi-Pelagianam excogitavit aut docuit. Præivit istis omnibus Origenes & ita viam stravit ut non opus esset adjicere quicquam novi. Nam totum illum errorem ita perpolivit, ut poene quotquot post ejus ætatem eandem amplexi sunt, Doctoris illius autoritate & doctrinæ verisimilitudine & eloquentiæ splendore, seducti esse & quæcunque palliando instruendoque dixerunt, ex ejus monumentis hausisse videantur. Hoc tantum discrimen est, quod ille, quemadmodum hæc omnia supra fusius ostensa sunt, longius ad pleraque Pelagianismi dogmata, animæ ingenij libertate progressus sit, in quo & ante Pelagium nonnullos imitatores habuit: alij gratiæ liberatricis magis memores, se intra Semi-Pelagianæ opinionis limites tenuerunt. Ex quo facile videas quam verè cecinerit Divus Prosper.

Supra lib. 6. in fine.

Lib. de ingrat. c. 38.

Nam si argumenti primordia non oneraſſet (Pelagius)
His, quæ diſcipuli dempſerunt callidiores (Semi-Pelagiani)
Innumeras dubio cœpiſſet plaſmate mentes.
Qui dum multa vident informia lumen in ipſo,
Horrida terrificæ declinant atria mortes.

Tota cauſa erroris Semi-Pelagiani fuit illud propoſitum divinæ vocationis & prædeſtinationis, quo ſalvandi à perituris diſcernuntur ſecundum Auguſtinum.

CAPVT QVINTVM.

VT error Maſſilienſium radicitus intelligatur, operæ pretium eſt indagare quid illud tam inſolens fuerit in doctrina Divi Auguſtini, ut illius declinandi ſtudio, Catholici & *egregij in omnium virtutum ſtudio viri*, per novi erroris commentum tantas tragœdias excitaverint. *(Prosp. in Epiſt. ad Aug.)* Aliud enim alij Maſſilienſibus diſplicuiſſe putant. Ex quo fit ut noſtro ſeculo, quotquot inter ſe de gratia & prædeſtinatione diſceptant, quam quiſque animo rerum illarum notionem conceperit ut veritati conſentaneam, hanc Maſſilienſibus capitaliter inimicam eſſe perſuadere molitur. Nimirum ut ab illorum errore quam longiſſime diſceſſiſſe videatur. Vt igitur breviter id quod res eſt dicam, nihil aliud eos in ſcriptis Auguſtini offendit, quam illud propoſitum voluntatis Dei, quo certus numerus ſalvandorum, reliquis pereuntibus à perditionis maſſa diſcernitur. Ex quo proinde juxta doctrinam ejus fit, ut quotquot ita divinæ gratiæ largitate diſcreti & ſecundum propoſitum illud vocati ſunt, infallibilis gubernationis *lege procurentur eis ad audiendum Evangelium & cum audierint credant, & in fide, quæ per dilectionem operatur uſque in finem perſeverent, & ſi quando exorbitant, correpti emendentur: & nonnulli accepta gratia in qualibet ætate periculis hujus vitæ, mortis celeritate ſubtrahantur.* *(Aug lib. de corr. & gra. c. 7.)* Quotquot non ita diſcreti atque vocati ſunt, certiſſimè pereunt. Tota denique ſalvandorum à pereuntibus differentia, quam vel in hoc vel in futuro ſeculo cernimus vel non cernimus, in *conſtitutionem Dei prævenientem voluntates hominum*, hoc eſt, in ſummum divinæ voluntatis cardinem refundatur: ex iſto enim peculiari duriſſimoque ut ipſis videbatur diſcretionis ſive prædeſtinationis ſive electionis, ſive vocationis propoſito, quæ omnia in Divi Auguſtini doctrina eadem reputantur, innumerabilia abſurda, nullaque ratione toleranda videbantur ſequi. *(Ita loquuntur Maſſil. In Epiſt. Proſp ad Aug.)* Vnde ad illud propoſitum cum ſuis conſectaneis abſurditatibus funditus evertendum tota ſeries illius erroris à capite uſque ad calcem aptata atque digeſta eſt.

Hunc unicum fuiſſe lapidem offenſionis ex omnibus Semi-Pelagianis, ex litteris Proſperi & Hilarij, atque adeo proprijs eorum ſcriptis ad oculum demonſtrare non eſt difficile. Nam in primis quod ad Proſperum ſpectat tota ejus ad Auguſtinum Epiſtola non aliud clamat. In ipſo quippe exordio, totam cauſæ controverſiam breviter ob oculos ponens: *Multi*, inquit, *ſervorum Chriſti qui in Maſſilienſi urbe conſiſtunt, in ſanctitatis tuæ ſcriptis, quæ adverſus Pelagianos hæreticos condidiſti contrarium putant Patrum opinioni & Eccleſiaſtico ſenſui, quidquid in eis de vocatione electorum ſecundum Dei propoſitum diſputaſti.* *(Epiſt. Proſperi ad Aug.)* Et ne quis ignoraret quid ſibi vellet in Auguſt. ſcriptis illud propoſitum, quouſque ſeſe protenderet, quibus de cauſis tantopere Maſſilienſibus diſpliceret; apertiſſimis verbis rem totam diducendo ſubjungit: *Hoc autem* PROPOSITVM VOCATIONIS *Dei, quo vel ante mundi initium, vel in ipſa conditione generis humani eligendorum & rejiciendorum dicatur facta* DISCRETIO *ut ſecundum quod* PLACVIT CREATORI, *alij vaſa honoris alij vaſa contumeliæ ſint creati, & lapſis curam reſurgendi adimere, & ſanctis occaſionem teporis afferre.* Et quidni hoc ſeceros? An ex vi gratiæ; an ex immobilitate illius duritiæque propoſiti? *Eo quod* (pergit Proſper) *utraque parte ſuperfluus labor ſit, ſi neque* REJECTVS *ulla induſtria poſſit intrare, neque* ELECTVS *ulla negligentia poſſit excidere.* Die apertius, explicatius, inculcatius, cur tantopere illius propoſiti, definitionis, prædeſtinationis, electionis horrore trepidetur? *Quoquo enim modo ſe egerint, non poſſe aliud erga eos quam* DEVS DEFINIVIT *accidere, & ſub incerta ſpe* (ſcilicet pertingendi ad optatum terminum jam ante definitum) *curſum non poſſe eſſe conſtantem.* Quare hoc? *Cum ſi aliud habeat* PRÆDESTINANTIS ELECTIO, *caſſa ſit annitentis intentio.* Denique capitalis odij cauſam adverſus Auguſtinianam doctrinam quaſi in ſumma complexus: *Removeri itaque omnem induſtriam*, inquit, *tollique virtutes, ſi* DEI CONSTITVTIO HVMANAS PRÆVENIAT VOLVNTATES, & ſub hoc PRÆDESTINATIONIS *nomine fatalem quandam induci neceſſitatem.* Ecce uno verbo expreſſum quod in iſta cum Auguſtino contentione diſpliceat, nempe AVGVSTINIANA ILLA PRÆDESTINATIO. Quam ut longiſſime fugerent velut omnium abſurditatum abſurdiſſimam, fœcundiſſimamque ſcaturiginem negata præveniente & prædeſtinationis executrice gratia, fabulas illas omnes de univerſali Dei gratia, de merito, de voluntatum præviſione,

hoc

hoc est prædestinatione secundum præscientiam texuerunt. Audi hac de re differentem Prosperum disertisque verbis causam interpolatæ Christi gratiæ in detestationem illius propositi detorquentem: *In istam vero tantam gratiæ prædicationem, si quid in contradictione offendimus, cum prius meliora sentirent, ideo se vel maxime contulerunt, quia si profiterentur ab ea omnia bona merita præveniri, & ab ipsa ut possint esse donari; necessitate conderent Deum secundum propositum & consilium voluntatis suæ occulto judicio & opere manifesto aliud vas condere in honorem, aliud in contumeliam &c.* De quo velut omnium absurdorum extreme, continuo subjicit: *Sed refugiunt illud fateri, divinoque ascribere operi Sanctorum merita reformidant*, nempe quasi ex illo peculiari Dei certum electorum numerum prædestinantis proposito damnarent. De hoc etiam continuo supra commemoratam iterat Massiliensium querimoniam: *Nec acquiescunt prædestinatorum electorum numerum nec augeri posse nec minui*, nempe per illam divinæ CONSTITVTIONIS immobilitatem, quæ, ut supra dixerat, *humanas prævenit voluntates.* Neque causam tacet: ne scilicet, *superflua sit industriæ ac laboris inductio, cujus studium CESSANTE ELECTIONE frustrandum sit.* Sed audi & aliud ejusdem Prosperi ex alia Epistola luculentissimum testimonium, quam ad Ruffinum scripsit: *Ab hac autem*, inquit, *confessione gratiæ* DEI, IDEO *quidam refugiunt, ne cum eam talem confessi fuerint qualis divinis eloquiis prædicatur & qualis operis sui potestate agnoscitur*, ETIAM *hoc necesse habeant confiteri, quod ex omni numero hominum per sæcula cuncta natorum certus apud Deum* DEFINITVSQVE *sit numerus* PRÆDESTINATI *in vitam æternam populi, &* SECVNDVM PROPOSITVM DEI VOCANTIS ELECTI. *Quod quidem tam impium est negare quam ipsi gratiæ contraire.* Ecce quomodo gratiam fugiunt, ne in illud prædestinantis propositum incidant; non vero propositum vitant ne gratiam fateantur. Ex quibus omnibus solius Prosperi disertissimis testimoniis luce meridiana clarius factum puto, solum illud discretivum hominum divinæ voluntatis propositum Massilienses exhorruisse: quod cum ex illa gratiæ & vocationis efficacia quam prædicabat Augustinus necessario viderent sequi, consequenter gratiam illam & vocationem propositi executricem alia indifferente substituta adulterare compulsi sunt.

Epist. cit. ad Aug.

Prosp. Epist. ad Ruff. de lib. arbit.

Idem uberius ostenditur ex Epistola Hilarij.

CAPVT SEXTVM.

SED jam uberius ostendamus ex Epistola Hilarij non alia de causa Massilienses in illum errorem suum de gratia & merito fidei incidisse, quam quod non ferrent illud quasi fatale propositum Dei ex quo juxta Divi Augustini sententiam unus præ alio credendi & perseverandi voluntatem accipit, ut hic non ille à perditionis massa discernatur. Ecce in ipso item exordio lapidem offensionis dilucidis verbis expolitum: *Hæc sunt quæ Massiliæ, vel aliis etiam locis in Gallia ventilantur. Novum & inutile esse prædicationi quod quidam* SECVNDVM PROPOSITVM ELIGENDI *dicantur, ut id nec arripere valeant nec tenere* (perseverando scilicet) *nisi credendi voluntate donatâ.* Et iterum paulo inferius, quid potissimum fugerent & horrerent indicat; *Nec ad* INCERTVM VOLVNTATIS DEI *deduci se patiuntur, ubi eum quantum putant ad obtinendam vel amittendum evidens est qualecunque initium voluntatis*: propter quod videlicet (ut paucis interjectis explicant) ad exhortationem corripientis exortum tanquam *propter causam, vel rejiciatur alius, vel alius assumatur.* Hoc enim qualecunque initium humanæ voluntatis idcirco à Massiliensibus excogitatum fuit, ut per illud ratio daretur aliqua ex parte hominis, electorum & rejectorum à Deo: atque ita horrorem illum tollerent quo genus humanum illo occulto prædestinationis judicio quasi in duas partes electorum & rejectorum divisum esse videbatur, nullo casu in æternum sibi invicem permiscendas. Hoc est enim quod subnectendo dicunt: *atque ita non opus esse* PARTES CONSTITVI, *quibus nec adjiciendum sit aliquid nec detrahendum.* Et manifestius in initio Epistolæ: *Sic autem*, aiunt, *donatur vel talem voluntatem omnium remansisse qua vel contemnere quis valeat vel obedire, ut compendio putant rationem reddi electorum vel rejectorum, ut eo quod unusquisque meritum propria voluntate adjungitur.* Ecce non alia de causa excogitatum est meritum fidei nisi ut austeritatem illius propositi fugiant, quo ut Prosper exprimit *eligendorum & rejiciendorum dicitur facta discretio.* Hinc & illa Massiliensium verba adversus illam immutabilem certorum hominum discretionem obluctantium: *Nam si sic prædestinati sunt*, inquiunt, *ad utramque partem, ut de aliis ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia?* Cum videlicet ut eorum sententiam Prosper clarius exprimit, *quoquomodo se egerint* sive non consenserint correptioni sive consenserint, *non possit aliud erga eos, quam Deus* DEFINIVIT *accidere.* Hinc & ista solemnis contra definitum divinitus prædestinatorum numerum obtrectatio quam & Hilarius ibidem refert: *Inde est*, inquit, *quod & illud pariter non accipiunt, quod eligendorum rejiciendorumque esse definitum numerum velint.* Quem electorum seu eligendorum definitum numerum cum Augustinus frequenter docuisset eos omnes esse ac solos quos Deus vellet salvos fieri, ipsi ex adverso ut illam erga certos tantum conferendæ salutis

Hilar. in Epist. ad Augost.

Prosp. in Epist. ad Augost.

In eadem Epist. ad Augost.

voluntatem everterent pervicacissime contenderunt, falsam esse Augustini Sententiam, eo quod Deus *non nisi omnes homines salves fieri velit, & non eos tantum qui ad sanctorum numerum pertinebant; sed omnes omnino ut nullus habeatur exceptus.* Hilar. ibid. Sed nullo fortassis judicio elucet manifestius, quantopere illam hominum discretionem ad occultum illud divinæ constitutionis propositum revocare trepidaverint, quam ex illa absurditate, in quam cæcâ prædestinationis fugâ præcipitati sunt, dum causam salutis atque discretionis parvulorum in illa ætate morientium invenire moliuntur. Cum enim illud propositum Dei per qualemcunque bonæ voluntatis motum ab homine prosilientem, in adultis facile everterent, maluerunt etiam in parvulis qualiacunque merita sub conditione futura *quæ*, ut Prosper ait, *non sint futura confingere, ut novo absurditatis genere & non agenda essent præscita, & præscita non acta;* quam Dei discernentis propositum atque unum pro suo beneplacito assumentis, alterum relinquentis admittere. *Parvulorum autem causam*, ait Hilarius, *ad exemplum majorem non patiuntur adferri.* Quod vero in exemplo parvulorum nihil nisi illud occultum Dei judicium horruerint, tradit Prosper clarius: In Epist. ad Aug. *Cumque inter hac innumerabilium illius multitudo obijcitur parvulorum qui &c. non sine* DEI IVDICIO *secernuntur.* Nimirum Augustinus discretionis atque electionis causam statuebat judicium Dei, illi ut istud fugerent, *quibuscunque commentitijs meritis* ELECTIONEM DEI *subijciebant.* Prosp. ibid. Quæ sententia cum ita esset absurda, ut eam omnis sensus humanus, inquit Augustinus, *quantulacunque ratione subnixus, maxime que Christianus exhorreret*, Lib. de dono persev. c.23. Faustus Episcopus Regiensis Semi-Pelagianorum, & prædestinationis hostium non postremus, fuco quodam eloquentiæ maluit quæstionis obscuritatem exaggerare, quam in parvulorum discretione ullum Dei propositum confiteri. Nam cum sibi quæstionem Catholicorum objecisset: *Si non est prædestinatio, cur in parvulis alij baptizantur, alij sine baptismi sanctificatione rapiuntur?* Lib. 1. de gra. & lib. arbit. c. 14. Vnde quam præclare sese à persequentium laqueo expediat: *Serpentina*, inquit, *fraudis est ad tenebrosas cavernas relictâ luce transfugere.* Item: *Quid rationis est ut interrogare velis occulta, cum sollicitudini tuæ plenissime videas respondere manifesta. Quid utilitatis est certa omittere & incerta consulere, de quibus nihil invenis Catholicâ lectione conscriptum? Non intelligas quod in veritatis injuriam perscrutaris, quidquid veritas scire te noluit.* Nempe inimicus divini propositi, cui veritas orthodoxa discretionem illam tribuit, satius putavit ignorantiam, & nescio quas quæstionis tenebras fingere, quam cum Catholicis rei apertissimæ certissimæque subscribere.

Idem ostenditur ex scriptis Fausti.

CAPVT SEPTIMVM.

Et quia in hujus Fausti mentionem incidimus, omnium quos quidem sciam Semi Pelagianorum strenuissimi callidissimique, operæ pretium est ex ejus opere, quod de gratia & libero arbitrio scripsit eundem prorsus fuisse scopum ejus & scopulum demonstrare. Nam quamvis tota illa lucubratio eò tendere videatur, ne sola gratia, sed simul humanus labor atque devotio salutem hominum credatur operari, hoc ipsum tamen non alia de causa demonstrare m voluit nisi ut Catholicũ dogma de prædestinatione ex qua gratia illa fluit, & de reprobatione subverteret. Sic enim totum illud discretionis mysterium quod Catholica Ecclesia veneratur, non ab occulta Dei discernentis, prædestinantis, eligentis voluntate atque proposito, qui per gratiam suam discretos facit, sed ab humana fide, devotione ac labore suspenditur. Illum esse ipsissimum Fausti scopum sexcentis ex locis perspicue patet. Et ne procul probatio petatur, ecce locus quem produximus, hoc evidenter probat. Nam cum fuse ostendisset, ne de sola gratia otiose speraremus, & ne quem lateret, cui dogmati subruendo illam adhibuisset machinam, sic adversantis quasi hæretici revera tamen Catholici objectionem sibi opponit: Lib. 1. cit. c. 14. *Sed dicis; Si prædestinatio non est, cur in parvulis alij baptizantur, alij sine baptismi sanctificatione moriuntur?* Quid aliud indicat nisi illam se prædestinationem, cui ista parvulorum discretio ab Augustino & Ecclesia tribui solet, præcedenti disputatione quassasse? Neque enim de mala aliqua perversaque prædestinationis intelligentia queritur, sed quanto potest disputandi conatu, hoc agit ut prædestinationem nullam penitus esse ex Deo, sed totam discretionem ex humana pendere voluntate persuadeat. Vis aliud evidentius? In operis illius exordio postquam verbotenus Pelagij dogmatibus renunciasset, statim illud aggreditur quod quidam ad vitam præordinati sunt alijs ad mortem deputatis: *Qui unum*, inquit, *in origine perditum, alterum in prædestinatione affirmat electum, vide quo improbâ persuasione declinet.* Lib. 1. c. 4. Quasi vero non esset illud certissimum Augustinianæ & Apostolicæ doctrinæ caput. Quod ut eradat penitus, generalem gratiam naturæ atque doctrinæ omnibus communem toto libro statuit, ut videlicet sicut passim loquitur, *Gentilitatis malum & absconditum decretum fatale* deleatur. Ibid. Vnde paulo post cum pluribus, (quasi hoc esset controversum) libertatem arbitrij non perijsse docuisset, ad scopum quo per astructam illam libertatẽ collimabat rediẽs: *Vides*, inquit,

quod

Ibid. c. 9. *quod neminem sic premit fati vel imposita perditionis necessitas, ubi competit eligendi potestas?* Et ut intelligas quid sit illud fatum quo Catholicam doctrinam passim ut Pelagius infamare solet; *Neque enim*, adjicit, *in unam partem trahit prædestinatio, ubi utriusque partis defertur electio.* Nimirum, ut hæreticus delirat, vbi est libertatis actio nullum locum potest habere prædestinatio. Hoc est enim quod & inferius ex astructa standi cadendique libertate consectaneum esse & aperte ostendi dicit: *cap. 12.* *Statum hominis in diversa, non pro constitutione Dei, sed pro arbitrij libertate versari.* *Ibid. superius.* Itemque rursum: *Si quando ergo homo ex bono malus, vel ex malo bonus effici arbitrio mentis advertitur, voluntas quæ libera est à Deo data dirigitur, non vis prædestinationis operatur.* Quid quod illos qui sententiam illam Apostolicam, *Miserebor cuius voluero &c.* qua miserendi prædestinandique libertas apertissimè divinæ voluntati asscribitur, *ad prædestinationem Dei vel præfinitionem* trahunt, *hæreticos* esse definit? *Lib. 1. c. 13.* Ipse vero præclarissimus & Catholicus scilicet defensor libertatis, eodem modo ut magistri ejus Pelagius atque Iulianus ita locutionem illam intelligendam docet, *Jul. Lib. 2. oper. imperf. n. 131. & 132. Pelag. in Comment. c. 11. ad Rom.* *Miserebor cui voluero, id est*, inquit, *quem iustum esse cognovero, cuius promptam voluntatem videro, quem præceptis meis obedire perspexero, quem meam facere probavero voluntatem.* Quid item illud quod ab eisdem hæreticis, & illum evidentissimum locum: *Ergo cuius vult miseretur, & quem vult indurat &c.* perperam ad *Prædefinitionem Dei*, hoc est prædestinationem trahi putat? Et ut agnoscas quid destruere moliatur, cōmentarium illum Pelagij ab Augustino pluribus rejectum ac destructum locis, ab inferis quasi verum revocat, *Lib. de prædest. SS. c. 8. de gestis Pelag. c. 16.* nempe *sub interrogantis vel obiicientis persona contrarium sensum Apostolum introduxisse, quem ex adverso propositum sequentis increpatione castiget dicens: O homo tu quis es qui respondeas Deo.* Quem sensum ut omnibus coloribus Pelagianis instrueret, Iuliani fucos ab Augustino quoque detersos & improbatos iterum affricare non erubescit. *Lib. 1 oper. imperf. advers. Iul. vers. finem n. 131. 132. & 133.* Sed quid opus pluribus perspicuis verbis in secundo libro asserit, *Præscientiam & prædestinationem Dei male intelligi* ab astruentibus *quod inde humanorum actuum causa nascatur.* *Lib. 2. c. 2.* Ad quod expugnandum cum omnes ingenij nervos toto primo libro adhibuisset, totamque humanorum actuum diversitatem, à solo liberi arbitrij diverso nutu pendere docuisset, Dei voluntate atq; proposito nequaquā voluntatem hominis per gratiam in salutis viam revocante atque flectente, tandem ipse egregius Doctor, omnem omnino prędestinationē quasi fatalem necessitatem ab humanis actibus removet, sola relicta cum Pelagio rerum gerendarum pręscientia. *Aliud est*, inquit, *præscire, aliud prædestinare. Præscientia itaque gerenda prænoscit, postmodum prædestinatio retribuenda describit. Illa prævidet merita* (in hac vita) *hæc præordinat præmia* (in alterâ) *Præscientia de alieno subsistit actu, prædestinatio autem de iudicio suo &c. a. sic nisi præscientia exploraverit prædestinatio nihil decernit.* *Lib. 2. c. 3.* Iam vides arbitror quàm prædestinationem toties velut fatum ac gentilitiū decretū aversatus sit: nempe illam quæ non solius *præscientiæ* vice respectu humanorum actuum, sed etjam *præparationis* fungitur, quæ scilicet secundum Catholicam Augustini doctrinam liberi arbitrij actiones parat ac tribuit. Tali quippe prædestinatione tota meritorum humanorum qualiumcunq; machina à Pelagianis & Semi-Pelagianis omnibus instructa subvertitur. Hunc ergo unicum fuisse sibi in elaborandis istis libris propositum scopum in ipsa librorum præfatione, quam ad Leontium scripsit apertissime profitetur. Sic enim libros suos inscribit: *Professio fidei contra eos qui dum per solam Dei voluntatem alios dicunt ad vitam attrahi, alios in mortem detrahi, hinc fatum cum Gentilibus asserunt, inde liberum arbitrium cum Manichæis negant.* Quasi vero non esset unum inter dogmata Christiana præcipuum, quod per solam Dei voluntatem homo ad vitam attrahatur, etsi nemo sine sua voluntate sequatur & veniat. Nam quod etjam Catholicos dicere innuat per solam Dei voluntatem alios in mortem deprimi; ex malevolentia profecta est mala intelligentia vel potius Catholicæ locutionis invidiosa perversio: quam alibi Catholicis & Euangelicis vocibus exprimit; *Quomodo*, inquit, *dicis quod assumatur unus, & alius relinquatur.* *Lib. 1. de grat. & lib. arbit. c. 7. in fine. Matt. 24.* Et nihilo tamen minus omnem hominum discretionem, quæ divino judicio aut *specialis*, ut loquitur, *decreto* fit, eodem in loco totis viribus velut impietatem *fatalis* cujusdam *constitutionis* oppugnat. *Lib. 1. c. 7. cit.*

Prima ratio abhorrendi propositum prædestinationis, quia est Gentilium fatum. Illud duplex, Astrologorum & Stoicorum.

CAPUT OCTAVUM.

SATIS superque vidimus quanto horrore Massilienses adeoque infaustus ille Faustus detestati sint illud discretivum propositum Dei: sive ut ipsi vocant, illud *propositum vocationis*, hoc est vocandi, *quo eligendorum & rejiciendorum ante mundi initium dicitur facta discretio*; illam [a] *prædestinantis electionem*; illam [b] *Dei constitutionem quæ humanas prævenit voluntates*; illud [c] *propositum & consilium voluntatis Dei*; illud [d] *Dei iudicium quo homines secernuntur*; illum [e] *prædestinatum ac* [f] *definitum electorum numerum*: illud [g] *incertum voluntatis* ... Dei; &

Prosper in Ep. ad Aug.

a Ibid.
b Ibid.
c Ibid.
d Ibid.
e Ibid.
f In Epist. Hilar. ad Aug.
g Ibid.

Dei; & ut Faustus sine fuco loquitur, illam h *prædestinationem ac præfinitionem*; illud k *decretum speciale*: ex quo videlicet fluit peculiaris illa & alta electorum vocatio, quam l Augustinus & ex illo m Massilienses, ita *secundum propositum* Dei fieri dicunt, ut n *ipsa credendi voluntas* donetur à Deo: nimirum quia o *ipsâ vocatione* ex non credente fit credens, ex non diligente p *diligens*, *& in eo quod diligit Deum*, *permanet usque in finem*: quia scilicet illâ vocatione secundum propositum *id prorsus agitur & peragitur* ad quod datur. Nunc videndum superest quibus ex causis tantum horrorem hauserint, ut immutata facie Christiana gratiæ *inde ad aliam gratiæ prædicationem*, *se vel maxime*, Prospero teste, *contulerint*.

h Faustus lib. 1. c. 13. & 14.
i Ibid. c. 13.
k Lib. 2. c. 7.
l Lib. de prædest. SS. c. 8.
m Initio Epist. Prosperi.
n Initio Ep. Hilar. cit.
o Lib. de prædest. SS. c. 16.
p Lib. de corrept. & grat. c. 9.
Lib. de prædest. SS. c. 19.
In Epist. ad Aug.

Graves admodum & magno numero sunt querimoniæ quibus illud propositum prædestinationis & electionis certorum hominum relictis aliis, sicut ab Augustino traditur, B Massilienses & omnes omnino Pelagiani vellicant, & accusando traducunt. Nos præcipuas quantum Deus dederit ad certa capita revocando recensebimus, ut intellectis querelarum radicibus accuratius eorum sententia de initio fidei & gratiæ adjutorio possit intelligi.

Prima igitur eaque capitalis illius propositi accusatio est, quod nihil aliud quam *fatum* illud gentilium ab Ecclesia explosum esse videatur. Quam querimoniam sexcenties inculcat Faustus duobus illis libris quos de gratia & libero arbitrio inscriptos ad removendam omnem prædestinationem actuum humanorum exaravit. Hinc & Prosper: *Ea autem quæ de fato &c. falsitatem, neque ipsum quidem omittant* (Augustinum) *in cujus libris copiosissimè hujusmodi diruuntur errores.* Dupliciter porro à gentilibus fatum assertum fuit. Alii namque *vim positionis siderum*, *qualis est quando quis nascitur sive concipitur* fatum vocaverunt; cujusmodi fatum, C ut Augustinus, homines, quando audiunt illud nomen usitata loquendi consuetudine in-

Vid. lib. 1. c. 4. & lib. 2. c. 6.
Epist. ad Ruff. in fine.
Lib. 5. de civit. Dei c. 1.

A telligere solent. Finxerant illud Chaldæi siderum inspectione & observatione celeberrimi, & Astrologi, quos Genethliacos vocant, magnopere coluerunt; à quo, ut Augustinus, *Non solum actus & eventa verum etiam ipsas nostras voluntates pendere contendunt.* Hoc & hæretici nonnulli ut Bardesanes & Priscillianus in Ecclesiam conati sunt introducere. Alii *omnium connexionem seriemque causarum* dixerunt fatum. Hi sunt Stoici, quorum nomine Chrysippus apud Agellium fatum esse dicit *naturalem compositionem universorum ab æterno, mutuo se consequentium, immutabili & inviolabili hac complicatione*. Hæc series causarum immutabilis ex quorundam saltem Stoicorum sententia secum trahebat *necessitatem*; de qua Trismegistus; *omnia natura & fato fiunt, nec est locus vacuus à providentia. . . . . necessitas & fatum.* Nec Deum ipsum ab illa necessitate subtrahebant. B *Eadem necessitas*, inquit Seneca, *& Deos alligat. Irrevocabilis divina pariter atque humana cursus vehit. Ille ipse omnium conditor ac rector scripsit quidem fata sed sequitur, semper paret, semel jussit.* Semi-Pelagiani igitur invidiosissimis vocibus contra prædestinationem illam à Divo Augustino prædicatam velut adversum fatum Gentilitium conclamabant: Non quod revera vel siderum constitutionem vel ipsam causarum connexionem, velut causam salutis aut perditionis hominum ab Augustino asseri crederent, sed quod decretum illud Dei conditiones quasdam fati participare videretur, unde sicut Pelagiani qui eandem ipsam de causis calumniam Augustino impegerant, dicere solebant *fatum ipsam Dei benevolentiam salutem esse dicendam*; ita Semi-Pelagiani illud benevolum decretum Dei, fati nomine infamabant, vocantes illud *fatale decretum*, *fatalem legem*, *præfixam legem originis*. C *Sub pietatis fronte*, inquit Faustus, *gentilitatis fatum & inter gratiæ vocabulum absconditum erit fatale decretum.*

Lib. 2. ad Bonif. c. 6.
Aug. lib. de Hæresib. Hæresi 35. & 70.
Lib. 7. c. 2.
Ad Ammon.
De providentia c. 5.
Lib. 2. ad Bonif. c. 6.
Faustus lib. 2. c. 6.
Lib. 1. c. 4.

Causa triplex, antegressio propositi ante omnem hominis voluntatem, immutabilitas, & efficacia.

CAPVT NONVM.

TRIBUS autem de causis videntur A illud Dei decretum horruisse, primò quod sicut fatum gentilium hominis originem & omnem voluntatis humanæ considerationem præcessisse diceretur. Tangunt illam causam Pelagiani primi, ut diximus suis locis, calumniæ istius autores: hanc ipsam, inquiunt apud Augustinum, *Dei benevolentiam, quæ non merita sequitur, sed bona indebita, gratuita bonitate largitur, fati in potius esse dicendam*. Et paulò ante, ideirco Pelagianos fatum nobis adscripsisse dicit, quod gratiam Dei non secundum aliqua voluntatis merita, sed *secundum ipsius misericordissimam voluntatem*,

Lib. 2. ad Bonif. c. 6.
Ibid. c. 5.

quod nihil aliud est, nisi *secundum Dei propositum* tribui diceremus. Tangunt & illam apud Prosperum Massilienses: *Si propterea tantum ab ea* (gratiâ quæ ex proposito manat) *omnia bona merita prævenire necessitate, concederent Deum secundum propositum, & consilium voluntatis suæ, occulto judicio & opere manifesto facere aliud vas in honorem* &c. Et paulo ante; *Illis virtutes, si Dei constitutio humanas prævenerat voluntates.* Unde Faustus illam Dei constitutionem vocat *præfixam legem originis*, *naturalem nexum*, & similia, tacite mutans atque carpens, quod sicut Genethliaci actus hominum constellationibus tempore nativitatis observatis velut fato tribuunt,

Epist. ad Aug.
Lib. 2. c. 6.

buunt, ita Catholici vitam hominis ex decreto Dei, quod ortui uniuscujusque quasi præformatum est, non dissimili impietate suspenderent. Atque istud est quod notanter apud Prosperum, *propositum vocationis* reprehendunt, *quo vel ante mundi initium, vel in ipsa conditione generis humani eligendorum & rejiciendorum dicitur facta discretio.* Neque enim nova decreta Deus in hominum conditione formavit; sed allusione ad constellationes Genethliacas, quæ in cujusque nativitate respici solent divinæ prædestinationis proposito invidiam creant. Vnde & Faustus: *Recedat hinc originalis definitio vel fatum.* Quod telum ut intelligeremus contra veram prædestinationem esse vibratum, statim adjicit: *Voluntas quæ libera est à Deo data, coercetur, non vi prædestinationis operatur.*

Lib. 1. c. 11.

Ibid.

Altera causa est, absoluta propositi illius immutabilitas talis ac tanta instar cujusdam fati, ut nullo conditionis alicujus ex parte hominis involutæ defectu frustrari, nulla hominis industria in alteram partem posset inflecti. Talis quippe absoluta constantia & quasi durities omninò intolerabilis esse videbatur. Ipsi enim omnes omnino præfinitiones sive decreta Dei ita volebant ab humana pendere voluntate, ut pro ejus possent diversitate mutari. *Oratio*, inquit Faustus, *mercede oraculo, rejecit deprecatio definitionem.* Et paulò post: *Elige utrum velis; aut necessitatem* (nempe prædestinationis atque propositi Dei) *confitere mutatam, aut veritatem convince mentitam.* Et alibi, quid in Catholica prædestinatione quam oppugnandam proposuerat sibi displiceret, & cur tanquam *gentilitatis malum & fatale decretum* abjiciendam putaret, luculente exprimit: *Nam etsi ad quam partem fuerit deputatus ignoret, utramque tamen partem defixam esse & immutabilem non ignorat.* Quæ sane immutabilitas pessime quoque Massilienses habuit. Hinc est enim quod tam ægrè tulerint, *Prædestinatum sive definitum electorum numerum nec augeri posse nec minui*: Hinc quod detestati fuerint, *non posse aliud erga homines quoquo modo se egerint quam Deus definivit accidere.* Hinc quod omnis correptionis excidium appellaverint, quod *sic prædestinati* dicerentur, *ad utramque partem, ut de alijs ad alios nullus posset accedere.* Ex quibus patet non tulisse Semi-Pelagianos nexum illum, quo intra cancellos alieni cujusdam decreti omnem voluntatis considerationem præcurrentis, nulla voluntatis operatione vel variatione mutabilis ita libertas arbitrij quasi conclusa stringebatur, ut nullis precibus ab eo se posset vel conatibus expedire, vel impedire divinæ constitutionis effectum, quin ab ipsa ad præstitutum terminum sive volens sive invita raperetur.

Lib. 2. c. 2.

Lib. 1. c. 4.

Prosp. in Ep. ad Aug. & Hilar. Ibid.

Hilar. in Epist. ad August.

Hinc tertia potissimaque detestandi illius quasi fatalis propositi causa fuit, ejus EFFICACIA in voluntatem quæ præcedentibus adjecta causis necessitatem quandam fatalem afferre videbatur. Vnde Massilienses conqueruntur: *Sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem.* Et Faustus frequenter adversus illam necessitatem stomachatur, de qua supra dicentem audivimus: *Aut præfixam necessitatem confitere mutatam, aut veritatem convince mentitam.* Sed hæc necessitas melius ex alio accusationis capite elucebit.

Prosp. in Ep. ad August.

Lib. 2. c. 2.

Secunda ratio abhorrendi illud propositum Dei, quia discretionem afferendo interimit liberum arbitrium tam ad bonum quàm ad malum.

CAPVT DECIMVM.

SECVNDA igitur accusatio propositi sive prædestinationis fuit, quod liberum extinguat arbitrium. Vnde apud Prosperum hanc esse Divi Augustini doctrinam Galli asserunt: *Quod liberum arbitrium in homine nihil sit, sed sive ad bonum sive ad malum, prædestinatio Dei in hominibus operetur.* Quod intelligunt fieri non ratione propositi nude considerati, ut in Deo latet, sed propter effectus quos per gratiam efficacissimam, quam Augustinus prædicabat, homines discernendo operatur, sive gratiam illam electis tribuendo, ut quod prædestinatum est, perruptis impedimentis omnibus possit impleri; sive gratiam illam negando; qua negata reprobi sibi dimissi deserant Deum & in exitium nullo retinente præcipites ruant. Itaque duo hic displicebant. Primum, quod uni gratia illa daretur, alteri negaretur: atque ita quos per propositum suum ab æterno à perditionis massa discreverat à cæteris in tempore, ipsa gratiæ collatione discerneret. Alterum, quod sive daretur sive negaretur, liberum subverteretur arbitrium.

Cap. 6. Gall.

Quod ad primum attinet, male admodum Semi-Pelagianos omnes habet quod illa discretio credentium & non credentium, orantium & non orantium, quam videmus in hominibus eandem prædicationem audientibus fieri, per ipsam gratiam fieri diceretur; ita scilicet, ut per eam uni credendi & orandi voluntas donaretur, alteri subtractâ gratiâ negaretur. Adversus quam gratiæ & consequenter effectuum ejus distributionem multis in locis Faustus vehementer insurgit. *Non specialem*, inquit, *esse circa credentes Dei munificentiam doces, quando & eos quos incredulitas arguit credere potuisse demonstrat.* Et non multo post objecto sibi loco, *nemo venit ad me nisi Pater qui misit me traxerit eum*, sic respondet: Quis tam

Fausl. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 15.

Ioan. 6.

Ibid. c. 27. tam immemor *salutis suæ sit qui attrahentis misericordiam negare præsumat, sed ille vere impius est, qui eam non omnibus ingeri non omnibus testatur impendi.* Et ut sciremus quantopere distributionis illius inæqualitate, & ea quam per illam Deus facit hominum discretione torquerentur, post proscriptos Pelagij errores, illud Catholicæ doctrinæ caput, primum invadit. *Lib. 1. c. 3.* *Nunc*, inquit, *veniendum est ad illos qui dum gratiam alijs dari, alijs negari asserunt, gratiam mecum cum Pelagio perdiderunt.* Nec vero minus moleste eandem doctrinam istam Augustini Massilienses ferunt. Nam apertissima illa Scripturæ loca & creberrime ab Augustino usurpata: *Sicut unicuique partitus est mensuram fidei*, & similia, *Rom. 12.* (quibus inæqualis gratiæ dispensatio & hominum ex donata credendi voluntate discretio significatur) nolunt Hilario teste ad hoc valere, ut uni *etiam daretur, ut velut rejectis ab* *In Epist. ad Aug.* *hoc dono alijs pariter reis, & qui possent similiter liberari, sicut qua pariter indignis præstatur credendi voluntas etiam ipsis similiter præpararetur.* Ex quo consequenter fit ut & ipsam prædicationis inæqualitatem, qua *Evangelium alijs vel alicubi vel nunc prædicatur vel non prædicatur*, nolint juxta doctrinam Apostolicam ex divina vo- *Hilar. ibid.* luntate discretionem hominum afferente contingere. Sed *id dicunt præscientiæ esse divinæ, ut eo tempore & ibi & ijs veritas annunciaretur, quando & ubi prævidebatur esse credenda.* Iam vero ex tali hominum per gratiam discretione altera non minor absurditas; ipsa scilicet eversio libertatis, ipsorum judicio videtur sequi. Nam si daretur à Deo divinæ constitutionis executrix gratia jam violente videbatur voluntatem in alteram partem cogendo rapere, adeoque sola quidquid prædestinatum est operari. Audi Prosperum: *Scripta eius* (Augustini) *quibus error Pelagianorum* *Ep. ad Ruf.* *impugnatur, infamant: dicentes, eum liberum arbitrium penitus submovere, & sub gratiæ nomine necessitatem prædicare fatalem.* Et quod hoc intelligerent ideirco fieri, quod vel necessitate raperetur vel sola gratia effectum inferente nihil faceret, ex alio loco clarius liquet: *Neminem vero inepte* [illegible] *intelligentibus dicitur quod prædicare Dei gratiam libero NIHIL relinquatur arbitrio.* Nam quod coactionem & violentiam per gratiam afferri putarent hominibus, sæpissime indicat Faustus: *Cum ergo audis*, inquit, *ex vocante dictum est, invitantem intellige, non cogentem.* De Iacob & Esau discretione [illegible]. Sed apertius in eodem loco: *Faust. lib. 2.* [illegible] *de genesi* [illegible] *tractare cœpisti*, [illegible] *magis necessitati subditum, quam* [illegible] *eo quod Dominum* [illegible] *violento pro decreto alios relinqueret ad perditionem; alios eligeret ad salutem;* [illegible] Contra quam gratiæ & prædestinationis violentiam sæpe disserit [illegible], *vel* [illegible] *in remuneratur* [illegible] *Deus voluntarium cupit redire quem non invitum meminit corruisse.* Unde [illegible]

paulò ante: *Fatalis persuasio quæ vim præscientiæ cogentis inducit omnino respuenda est.* Imo quod pejus est, solam gratiam putat effectum operari. Nam objecto Scripturæ loco, *nisi Dominus ædificaverit domum* &c. respondet: *Nunquid Dominus per se tantum velut solitaria procuratione salutem humani generis administrat? Non utique.* *Lib. 1. c. 11.* Sed totam Semi-Pelagianorum intelligentiam *Lib. 1. c. 8.* de Catholica gratia & stomachum profundit capite octavo libri primi: *huius improba persuasionis assertor hominem* &c. *brutis animantibus & iumentis insipientibus aliter ac comparandum, ut ad vitam rectam nullo suo ductu sed violento tantum* *Ibid.* *alterius imperio pertrahatur.* Et infra: *Ita ex homine* (ut ex elementis) *ab omni exercitio virtutis otioso, iustitiæ fructus, ac bonarum rerum appetitus, atque profectus, & quasi in nullo vel sentias vel consentias, ita cum apparuerit, gesserit, in nullo ad conatum eius ac studium pertinere indicentur. Et sicut mare magnum, quod huc atque illuc ventis agitantibus volutatur, ita ad quodcunque bonum vel facinus sine ullo affectu suo, sola divinæ potestatis impulsu mens humana vertitur. Ecce* [illegible] *prætextu gratiæ qualem velit hominem esse post gratiam.* Ecce qualem Faustus de gratiæ operatione sensum habet, ob quam causam omnem omnino Dei gratiam, etiam perfectionis assequendæ causa juvantem & roborantem voluntatis inchoatæ vires contra Massiliensium opinionem eam admittentium abjecit. Quod vero hic liberi arbitrij interitus ultimo tandem in illud quasi fatale decretum refunderetur, ex qua gratia illa fluit, audi non obscurè significantem: *Aperte*, inquit, *ostendit* (Paulus) *statum hominis in diversa non pro constitutione Dei sed pro arbitrij* *Lib. 2. c. 11.* *libertate posse versari.* Et paulo superius: *Voluntas quæ libera est à Deo data corrigitur, non vi prædestinationis operatur.* Quasi libertas, & mutans voluntatem prædestinatio repugnarent. Hinc orta est ergo illa Prosperi secunda quæstio ad Augustinum: *Quomodo per istam operantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur* *In Epist. ad August.* *arbitrium*: ut Massiliensibus hac de re maximam commoventibus difficultatem satisfaceret.

Quod si verò eadem illa gratia subtrahi statuatur ijs, quos ex eadem massa formatos alio decreto Deus abjecerit & vasa in contumeliam factos æternæ perditioni destinaverit, etiam sic eos inevitabili necessitati subditos esse, destructaque libertate peccare querebantur. Cùm enim in Augustini sententia vires omnes ad credendum, sperandum, ac diligendum Deum per peccatum originale ita periisse doceantur, ut nemo vel credere possit, aut in fide data perseverare, nisi cui Deus per illam gratiam credendi perseverandique voluntatem dederit & consequenter dare proposuerit, quid ille faciet cui Deus gratiam illam ex isto reprobationis proposito denegaverit nisi ut inevitabili necessitate justitiam nolit? Nam & hoc decretum abjectionis omnem hominis voluntatem prævenit, nec ex sorte prædicationis ad alteram partem accedere eadem immutabilitas decreti sinit. Hoc est ergo quod [illegible] Faustus

Faust. lib. 1. c. 4.

Faustus ingerit: *Quid tam ultra sperat quem jam gratia suum fecit? In quo e contrario non desperet quem præfinitio violenta damnavit? In hoc culpa, in illo gratia locum non habet.* Et alibi:

Ibid. c. 11.

Cum autem Apostolus dicat: Peccantem coram omnibus argue, nulla ratio est qua vel arguendus sit vel condemnandus, qui delinquit invitus. Quod latius in eodem capite paulò ante exequitur: *Dum liberi interemptor arbitrij & alterutram partem omnia ex prædestinatione statuta & desinita esse pronunciat, etiam suprema remedia pœnitentiæ, sensu abrupto pietatis evacuat. Et quomodo prædicat gratiam qui misericordiam negat? Quomodo videtur asserere Dei communem collatum auxilium &c. Quomodo mihi dicitur declina à malo & fac bonum, si jam malum declinare non possum.* Eandem querimoniam afferunt Massilienses in Epistola Hilarij ad Augustinum ubi ægerrimè ferunt talē post lapsum hominis

Epist. Hilar. ad Aug.

infirmitatem asseri. *Ut ei nolle iustitiam inevitabili necessitate conjunctum sit, præter illos qui sic concreati sunt hu qui cum universa massa damnati sunt ut exciperentur per gratiam liberandi*, hoc est, præter eos quos Deus per gratiam liberare proposuerit. Et ibidem clarius dicunt, omnia peccata esse tantum in causa culpabilia propter distinctum scilicet libertatis arbitrium cui gratia denegatur. *Nam si non potest*, inquiunt, *timere quis (id) unde terretur nisi ea voluntate qua sumitur*, scilicet à Deo dante voluntatem istam prædestinatis suis & negante reprobis NON EX EO CVLPANDVS, *quod nunc non vult, sed in eo & cum eo qui sic aliquando noluit ut eam damnationem cum suis posteris mereretur incurrere, ut nunquam recta, semper autem prava vellet appetere.* Sed omnium luculentissime radix illius querelæ intelligitur ex illis objectionibus quas libro de correptione & gratia retundit Augustinus,

Lib. de corrept. & grat. c. 6. vide & c. 4.

ubi *extra culpam se videri volunt qui non obediunt Deo*, quia non sunt *discreti*, hoc est prædestinati à Deo, nec obediendi gratiam ab illo acceperunt. Nam omnes easdem in illo libro refutatas querimonias à Massiliensibus fuisse frequentatas testatur in Epistola sua Prosper:

Prosp. Epist. ad. Aug.

Atque ut breviùs, inquit, *ac plenius quod opus antur exponam, quidquid in libro hoc* (de correptione & gratia) *ex contradicentium sensu Sanctitas tibi opposuit, quidquid etiam in libris contra Iulianum ab ipso sub hac quæstione objectum potentissime debellasti, hoc totum ab istis Sanctis intentiosissime conclamatur.* Ex quo etiam patet non minus illas querelas de fato, destructoque liberó arbitrio, cæterisque de quibus dicturi sumus, quam ipsum errorem de initio fidei, à Pelagianis Massilienses didicisse & esse mutuatos: Vnde fit ut eodem quoque modo Catholicis Manichæi hæresim, propter liberi arbitrij destructionem impegerint.

Faust. lib. 1. c. 6.

Dum Pelagij impietatem, inquit Faustus, *nescit refugere, ad Manichæorum dogma prosilierint, qui liberum arbitrium totum denegant & in illo se desinare.* Et utramque quam huc usque retulimus complexus calumniam, sic libros suos inscribit: *Professio fidei adversus eos qui dum per solam voluntatem Dei alios dicunt ad vitam attrahi, alios in mortem deprimi; hinc fatum cum gentilibus asserunt; unde liberum arbitrium cum Manichæis negant.* Nihil enim taxat aliud refutandumque suscipit totis illis libris nisi sententiam Augustini: quamvis calumniosis locutionibus ei sæpissime invidiam & odium apud imperitos creet, quasi vi prædestinationis vel reprobationis homo in mortem peccatumve premeretur. Nimirum ut aliquid aliud oppugnasse videretur, quam Catholicam de prædestinatione & reprobatione sententiam. Videri possunt ea quæ de Pelagianorum querelis contra prævenientem gratiam Augustini fuse diximus.

Supra lib. 4. c. 12. 13. 14. 15.

Nam ut error iste Massiliensium, quo fidei & orationis initium sibi tribuunt, à Pelagianis jam declinantibus mutuò sumptus est, ita & querelæ adversus assertam ab Augustino veritatem.

Tertia ratio horroris quia desperationem affert & ignaviam. Causa desperationis triplex; Ignaviæ duplex. Pauca de modo, quo sentiebant solam gratiam operari.

CAPVT XI.

Et istæ quidem duæ jam tactæ rationes aversandi illius propositi capitales sunt, ac veluti fontes unde omnes reliquæ querelæ manant. Itaque duplex aliud malum ex eo conqueruntur sequi. *Desperationem* in peccatoribus, *otium & ignaviam* in Sanctis. Vtriusque ratio est, quod necesse sit utrumque accidere id quod divinitus præveniendo voluntatem humanam absoluto proposito constitutum est: Frustra itaque laborari adversus id quod nullo conatu sive bene sive male agendo mutari potest. Luculentissime utrumque malum & ejus causæ deducuntur in Epistola Prorsperi ad Augustinum: ubi dicunt: *Hoc propositum vocationis & lapsis curam resurgendi adimere & Sanctis occasionem temporis afferre.* Causam addunt: *eo quod utraque parte superfluus labor sit, si neque rejectus ulla industria possit intrare, neque electus nulla negligentia possit excidere. Quoquo enim modo se egerint, non posse aliud erga eos quam Deus definivit accidere, & sub incerta spe cursum non posse esse constantem: cum si aliud habeat prædestinantis electio, cassa sit annitentis intentio.* Et idem inculcantes adjungunt: *Removeri itaque industriam tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates.*

Porrò quod ad primum illud desperationis malum spectat aliam eamque non minimam causam in illa divinæ voluntatis seu propositi INCERTITVDINE collocant. Neque enim vide-

videtur eis fortiter constanterque posse quempiam spem concipere & laborare, si dubium & incertum est utrum subsit causa sperandi & laborandi, dum ignoratur quid de te Deus immutabiliter constituerit. Unde in eadem Epistola dicit Prosper, eos idcirco non acquiescere quod prædestinatus electorum numerus nec augeri posset nec minui: NE SUPERFLUA *sit industria laboris, si vel studium* CESSANTE ELECTIONE *frustrandum sit.* Hoc est, ne frustra laboret si forte extra sortem electorum fuerit. Sed clarius inter refutandum exponit causam illam Augustinus: *Hæc dicentes*, inquit, *nolunt hominibus prædicari donum Dei esse, ut veniatur ad fidem & permaneatur in fide, ne plus* DESPERATIO *quam exhortatio videatur afferri*, dum cogitant *qui audiunt* INCERTUM *esse humanæ ignorantiæ, cui largiatur Deus, cui non largiatur hoc donum.* Et inferius in eodem libro: *Cur ergo corripimus, imputamus & contemnimus* &c. *nec tamen nec propter divinæ voluntatis* INCERTUM, *plus in hac prædicatione desperatio* [illegible] *exhortatio inveniant.* Et in libro de prædestinatione Sanctorum propria Massiliensium verba premens: *Miror*, inquit, *homines infirmitati suæ se malle committere quam firmitati* PROMISSIONIS *Dei*, hoc est divini propositi ac voluntatis. *Sed* INCERTA *est mihi*, inquit, *de me ipso* VOLUNTAS (hoc est propositum illud) DEI. *Quid ergo? Tuane tibi voluntas de te ipso certa est?* Hoc est ergo quod de illis Hilarius dicit: *Nec ad incertum voluntatis Dei deduci se volunt*, ne videlicet desperatio illa incertitudine concitetur. Ut quod efficaciter superius adductis verbis Prosper exprimit: *Et sub* INCERTA SPE *cursum non posse esse constantem.*

Lib. de dono persev. c. 17. — Cap 17 cit. — Cap. 11. — In Epist. ad August.

A — B

Sed & tertiam videntur causam desperationis attulisse: quod videlicet post lapsum Adæ tanta hominis infirmitas esse diceretur ut non posset velle justitiam, nisi eadem illi voluntas C ista donaretur à Deo. Nulla enim vel conandi videbatur eis superesse spes, si nullum ex se homo proferre posset voluntatis motum. Hanc Hilarius videtur in Epistola tetigisse cum dicit: *Sed Sanctitatis tuæ verba ita moveri ut dicant, quamdam* DESPERATIONEM *committi ex istis.* Causam desperationis videtur his verbis comprehendere: *Si enim sic quidam deseruntur, ut aut nec accedant, aut si accesserint & recedant, ad illam voluntatem pertinere* [illegible] *communem utilitatem, qua & persistendi & desistendi* [illegible] *necessitate committi.* Quasi talis voluntas loco exhortationis desperationem deceret ex virium suarum imbecillitate concipere, quia videlicet nescit utrum sibi Deus daturus sit perseverantem justitiæ diligendæ voluntatem, quam ex se proferre non potest. Et sic ista tertia causa ex duabus præcedentibus divinæ scilicet voluntatis seu propo- D siti incertitudine & immutabilitate dependet.

Jam vero quod electis & Sanctis hoc propositi divini prædicatio afferret ignaviam sæpissime stomachabatur Faustus & querebatur: duas autem istius absurditatis causas indicare

A videtur, unam quod electus securè possit effectum illius propositi, gratiam scilicet qua bene vivendi voluntas datur, cœlitus exspectare: alteram quod illa gratia quæ facit hominem facere, jam ex proposito illo collata, sola totum effectum, non concurrente liberæ voluntatis devotione perficeret. Primam insinuat quando virtutem quarundam operibus in medium adductis Faustus dicit: *Quis hoc sine labore ardua, sine studio* [illegible] *sine magno hominis virtute atque luctamine dormienti fiet per securitatem* [illegible]? Et Massilienses apud Augustinum eodem sensu & intentione in ejus sententia prædestinatis otiari posse contendunt: *Si qui ergo, inquiunt, necdum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipiunt eandem gratiam quando volunt & sine clade.* Nimirum volunt prædestinatos de ventura gratia quæ eis nisi incredulis tandem ipsam credendi B voluntatem dabit, vivere posse securos.

Alteram vero causam quæ ex ipsa executione prædestinationis per gratiam oritur multis item locis quasi Catholicorum sententiam confutando Faustus exaggerat: *Non enim Dominus*, inquit, *per se tantum velut solitaria* [illegible] *humani generis* [illegible]? Et rursum: *Audi & alio loco Apostolum non otia prædicantem.* Nempe quia Apostolus laborandum pugnandumque præcipit quasi gratia afferret otium, & sola totum operaretur. Unde ex eorum quos refellit sententia procurationem salutis OTIOSUM NEGOTIUM vocat; illustresque viros dicit *per* QUIETEM *&* DESIDIAM *coronari.* Adversus quam quasi orthodoxorum opinionem opera bona à sua voluntate removentium, dum ea gratiæ & prædestinationi tribuunt, verba Salvatoris opponit qui unicuique secundum OPERA SUA reddendum prædicat: *Advertite*, inquit, *quia dum dicit, Opera sua, patenter ostendit non in prædestinatione fatalitatis, sed in operatione famulantis largitorem gratiæ collocari.* Et quasi [illegible] censerent, ut putarent actus bonos [illegible] sine voluntate per solam gratiam poni: *Si ergo*, inquit, *actus* [illegible] *etiam voluntatis, quomodo dicit, si volueritis?* Hæc ergo est causa desidiæ quam ex prædicatione gratiæ illius Augustinianæ (qua scilicet prædestinatos ex nolentibus antea volentes, & velle facit & facere) exoriri putat: nempe quod crederent ut alibi exprimit: *Solam per se gratiam effectum humanæ salutis operari, & totum solum esse gratiæ.* Videtur enim ad Divi Cypriani verba ab Augustino identidem inculcata respicere quibus dicit gratiam commendando: *Ut totum detur totum Deo* &c. Itemque *Quoniam nostrum nihil est.* Et ad illa ipsiusmet Augustini: *Tutiores igitur vivimus si* TOTUM *Deo damus: non autem nos illi ex parte, & nobis ex parte committimus.* Hæc enim & simi- D lia verba Faustus & Semi-Pelagiani passim ita vel intelligebant vel ab aliis volebant intelligi ut homine in segnitiem verso omnis per gratiam extingueretur humanus motus, quasi homo ad fidem & opera bona invitus & repugnante voluntate cogeretur; atque ita conse-

Lib. 1. c. 9. — Lib. de dono persev. c. 15. — Lib. 1. c. 11. — Cap. 10. — Cap. 11. — Lib. 1. c. 10. — Lib. 1. c. 3. — Cyprian. in explicatione Orat. Dom. — Lib. 3. ad Quirin. c. 4. — Lib. de dono persev. c. 6.

consequenter omnis omninò suffocaretur vigilantia & labor, sive in omnibus operibus gratiæ ut Faustus & alij nonnulli cum Pelagianis persuasum volunt, sive in sola illa prima credendi voluntate, ut illi Massiliensium quorum sententiam Augustinus ex Prosperi & Hilarij relatione confutat. Longè quippe difficilius intelligitur, quod spiritu ubi & quandò vult spirante, gratia hominem ex invito, nolente, & acerbissime repugnante ita volentem facit ut sine illa velle non possit; quam quod hominis jam volentis atque credentis voluntatem roborat, currentem incitat, desiderantem inflammat magis ac magis: illud enim præ se ferre videtur, nescio cujus coactionis & violentiæ speciem, quæ ex diametro repugnat voluntario; hoc verò duntaxat cooperationem operanti jam voluntati datam, & infirmitatis cujusdam sonat adjutorium: nemo enim proprie adjuvatur *nisi qui etiam*, ut Augustinus loquitur, *aliquid sponte conatur*: Vnde contigit, ut propter eandem illam intelligendi difficultatem in fine Pelagiani sua damnatione perculsi posterioris generis adjutorium quod jam volenti atque operanti voluntati, ad cooperandum & adjuvandum datur admiserint, priore illo, quod ipsam voluntatem tribuit penitus repudiato. *Fatendum est*, inquit Augustinus, *Spiritum Sanctum mentes bonas non solum adjuvisse quod & ipsi volunt, sed etiam bonas fecisse*, bonam scilicet voluntatem primitus dando *quod nolunt*. Et in ultima adversus Iulianum lucubratione: *Si non prævenit* (gratia voluntatem) *ut operetur eam, sed prius existenti voluntati cooperatur*, (uti dixerat Iulianus) *quomodo verum est Deum in nobis operatur & velle?* &c. Ecce facile intelligunt etjam ipsi Pelagiani quomodo gratia voluntatem, id est volitionem jam existentem & operantem cooperando adjuvat; quomodo verò non existentem cooperando faciat, nunquam capere potuerunt. Vnde illæ calumniosæ Pelagianorum adversus primam illam prævenientem & efficacissimam gratiam phrases, quod gratia *hominis invito & reluctantis judicium [illegible]*, quod *hominem cogat*, & similia quæ in Massilienses una cum illo errore transfusa sunt. De quo latius ea consule quæ de Pelagianis diximus. Eadem enim omninò Massiliensium illorum est de prima gratia voluntatem omnem prævenientе & operante sententia. Nam de illa quæ voluntati hominis adjuvando cooperatur, nulla cum ipsis difficultas, juxta Prosperum, Hilarium & Augustinum fuit. Vnde quod omnem omninò gratiam quæ etjam post habitam voluntatem opus bonum operari facit ac tribuit, Faustus & subinde Cassianus sibi non constans videntur carpere, tanquam bonæ operationis merito & laudi hominis libertatique contrarium, non illum Massiliensium errorem de quo tractamus, sed purum putumque Pelagianismum sapit: Quem hac in re Faustum tenuisse & Cassianum vacillasse jam supra meminimus, nonnullaque ex Fausto testimonia tum isto capite tum plura decimo attulimus. Nam omnem gratiæ tractum quem Catholici ex verbis Christi asserebant, *duris nexibus & violento potestatu natu* ille putabat fieri.

Lib. 1. de pecc. merit. & remiss. c. 5.

Lib. 4. ad Bonif. c. 7.

Lib. 1. oper. imperf. advers. Iul. fol. 140.

Supra lib. 5. c. 15.

Supra c. 2. & 3.

Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 17. & lib. 2. c. 6.

Quarta abhorrendi ratio, eaque quintuplex, quia præceptum, exhortationem & correptionem interimit.

CAPVT XII.

SED quarta & omnium invidiosissime jactata divini propositi accusatio est, quod ædificationi audientium, hoc est prædicationi, exhortationi, correptioni hujusmodi decretum divinæ prædestinationis esset adversum, quæ Massiliensibus tam enormis & aperta videbatur absurditas, ut isto veluti clypeo omnium argumentorum tela in se conjecta repellerent. Hinc Hilarius sic relationem suam exorditur. Hæc sunt quæ Massiliæ vel alijs etjam locis in Gallia ventilantur. NOVUM & INUTILE ESSE PRÆDICATIONI, *quod quidam secundum propositum eligendi dicantur, ut id nec arripere valeant nec tenere nisi credendi voluntate donata.* Et Prosper: *Nec acquiescunt, prædestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui, ne locum apud infideles ac negligentes cohortantium incitamenta non habeant.* Quam verò vel sola ista larva Massiliensibus terribilis esse videretur, ex ejusdem Prosperi verbis collige quibus dicit: *Eò postremo pervicacia tota descendit ut fidem nostram* (de illa quam dixerat Dei constitutione quæ humanas prævenit voluntates) *ædificationi audientium contrariam esse definiant ac sic etiamsi vera sit non promendam: quia & perniciose non recipienda traderentur, & nullo periculo, quæ intelligi nequeant, reticerentur.* Nimirum duas causas exprimit cur doctrina etjam vera de isto electionis proposito supprimenda esset: quod scilicet nec proposita esset intelligi, nec intellecta recipi; nimis enim obscura difficilisque videbatur propositi illius cum exhortatione conciliatio, nimis adversa infirmitatibus hominum ejus prædicatio.

Hilar. in Epist. ad August.

Prosp. in Ep. ad Aug.

Porrò quinque videntur fuisse in illo proposito cum exhortatione & correptione conciliando difficultates. Prima est quod homo nihil penitus ad salutem suam vel inchoandam vel promovendam posse diceretur, nisi ei per gratiam ex illo proposito dimanantem daretur

daretur à Deo usque ad ipsam etiam credendi primam voluntatem. Nam illud prædestinationis, electionis, discretionis, & liberationis propositum, non alio ex capite ab Augustino asseritur, nisi quod tota generis humani massa in justissimam damnationem per peccatum originale collapsa vires omnes amiserit resurgendi. Ex quo fit ut nemo ab alio discerni possit, nemo resurgere, nemo liberari, nisi cui Deus per gratiam prorsus gratis bonam credendi, sperandi, diligendique voluntatem inspirare & conservare voluerit. Hinc igitur primæ difficultatis nodus, nam si nihil in homine superesse credimus per quod ad accipiendam prædicationis fidem se posset extendere, nisi ipsa voluntas per Dei propositum sive voluntatem detur, cui bono tanta exhortationis instantia? Nodum istum rodunt Massilienses apud Hilarium: *Excludi putant*, inquit, *omnem prædicationis vigorem, si nihil quod per* EUM EXCITETUR, *remansisse dicatur*. Et inferius: *Asserunt inutilem exhortandi consuetudinem, si nihil in homine remansisse dicatur, quod correptio valeat excitare*. Et rursum accuratius: *Ad illam voluntatem pertinuisse dicunt, exhortationis vel comminationis utilitatem, qua & persistendi, & desistendi obtinebat liberam potestatem* (scilicet ad voluntatem Adami pollentis viribus per quas exhortationibus obediret) *non ad hanc cui nolle justitiam inevitabili necessitate contingit est*.

Hilar. Ep. ad August.

Secunda difficultas quæ in cardine præcedentis vertitur, hæc est: Quod absurdum videatur Deum id ab hominibus infirmis per præceptum & exhortationes petere quod ipse daturus est; & hominem propter bonæ voluntatis defectum culpare, corripere, redarguere, quam ipse qui dona sua distribuit singulis prout vult donare non voluit. Multum inculcatur ista difficultas ab Adrumetinis Monachis quorum querelas omnes, ut supra Prospero attestante diximus, Massilienses fecerunt suas. Sed eas quia præcedenti libro recensuimus non opus est hic repetere.

Tertia difficultas est quia hoc ipsum quod bona voluntas homini infideli danda, vel peccatori restituenda prædicatur ex proposito voluntatis Dei, omnem conatum hominis reprimit quo ad eliciendos illos bonæ voluntatis motus anniti posset: quid enim conabitur, inquiebant, ille qui voluntatem ipsam sibi audit non nisi ex divino proposito largiendam? Hoc illis verbis exprimunt in Epistola Hilarii quæ non extat, sed fragmentum ejus aliquod suis libris Augustinus inseruit: *Neminem*, inquiunt, *posse correptionis stimulis excitari, si dicatur in conventu Ecclesiæ audientibus multis: ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei*, &c. *Cæteri vero qui in peccatorum delectatione remoramini, ideo nondum surrexistis, quia necdum vos adjutorium gratiæ miseratione erexit* &c. Et ad illa vero alludens alibi de Massiliensibus dicit, *quod nisi aliquid sibi assignent, quod priores dent ut retribuatur eis, ab omni studio pietatis se reprimi putant*, quia scil. qui ab alio sibi dandum audit ipsum studium pietatis, eo ipso videtur [illegible]

Lib. de dono persev. c. 15.

Lib. de præd. SS. c. 12.

à proprio conatu reprimi, & ab alio totum expectando in segnitiem verti. Nam illum istius querimoniæ esse sensum ex alio Augustini loco patet: ubi post illa citata de prædestinatione verba notat, si similia dicantur de præscientia, *tales eritis quales vos Deus esse præscivit*, fieri posse ut *hoc audito nonnulli in torporem segnitiemque vertantur, & à labore proclives ad libidinem post concupiscentias suas eant*. nec tamen propterea de præscientia Dei falsum putari debere, quod dictum est.

Lib. de dono persev. c. 15. citato.

Quarta difficultas oritur ex illa quam supra diximus immutabilitate propositi ac voluntatis Dei. Nemo enim audita exhortatione, qua ad credendum & bene vivendum incitatur, videtur posse serio & sedulo ad conandum assurgere: quia utrum Deus sibi ab æterno fidem & vitam bonam ad quam impellitur, dare proposuerit, prorsus ignorat. Ista consideratione motos fuisse Massilienses, indicat Augustinus, dum eorum verba, quibus dixerant, quod *hac prædestinationis definitione dicta, nemo possit correptionis stimulis excitari*, ita quasi commentando explicat; *Hoc dicentes nolunt hominibus prædicari dona Dei esse ut veniatur ad fidem & permaneatur in fide, ne plus desperatio quam exhortatio videatur afferri, dum cogitant qui audiunt incertum esse humanæ ignorantiæ cui largiatur Deus, cui non largiatur hæc dona*. Ex quarum quatuor difficultatum explicatione perspicue liquet, in hoc scopulo Massilienses præcipue passos esse naufragium quod nullo modo illa duo vel conciliare vel capere poterant, posse nos totis viribus jubere, monere, hortari, blandiri, corripere, increpare, minari. Et illum quem tanto verborum strepitu ad faciendum impellimus, non posse pro suo arbitratu illas operationes proferre, quæ ab illo flagitantur: sed poscendas esse a Deo, & ex libero divinæ prædestinationis proposito expectandas & largiendas. Quæ sane apparens absurditatis & repugnantiæ species etiam Adrumetinos Monachos torserat, ut ex libro de correptione & gratia declaravimus. Prævideratque eam & ad eosdem scribens breviter nervoseque Augustinus expresserat: *Quomodo*, inquit, *præcipit dicens, facite vobis, hoc dicit, dabo vobis? Quare jubet si ipse daturus est? Quare dat si homo facturus est?*

Ibid. c. 17.

Lib. superiore c. 14.

Lib. de grat. & lib. arb. ad Monach. Adrum. c. 15.

Quinta difficultas quæ intelligendam exhortationem facit, est illa divini propositi immutabilitas quam & supra tetigimus. Quid enim conabitur ille quem exhortamur, cum sciat immutabile esse quidquid divinitus constitutum est, nec in aliam sortem se suo nisu posse transferri. Hilarius illam his verbis tetigit: *Nam si sic prædestinati sunt*, inquiunt, *ut ex utraque parte, ut de aliis ad alios nullus possit accedere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia?* Hinc igitur merito inter cæteras illam proponit Augustino Prosper quæstionem: *Quemadmodum per hanc prædicationem* PROPOSITI DEI *quo fideles sunt qui præordinati sunt ad vitam æternam, nemo eorum qui* COHORTANDI *sunt*, IMPEDIATUR, *nec occasionem negligentiæ habeat, si se prædestinatos esse desperent*. Ex qua quæstione per-

In Epist. ad August.

perspicuum est non esse sic distinctas de gratia & proposito seu prædestinatione difficultates, etsi voluntas & fides per gratiam immediatius quam per propositum fiat. Nam cum gratia sit infallibilis & efficacissimus illius propositi effectus, tota difficultas ex gratiæ operatione fluens, in propositum Dei actionem illam prædestinantis & per gratiam dantis tanquam in originem suam & cardinem retorquetur. Patet & illud gravem admodum fuisse Massiliensibus visam illam de exhortatione difficultatem: usque adeò ut cum Augustinus exemplum de Saule ac David adduxisset, quos Deus ad regnum terrenum perducturus, quorum voluerat voluntates potentissime ad favendum inclinaverat, respondendum judicarunt illa exempla *non pertinere ad quæstionem, quæ de exhortatione versatur.* Quasi tota difficultatis moles in concilianda cum Dei proposito exhortatione versaretur. Vnde creberrime Prosper & maxime Hilarius in suis Epistolis illam difficultatem refricant.

Lib. 1. de corrept. & grat. c. 14.

Hilar. in Epist. ad August.

Quinta ratio, quia extinguit orationem.

CAPVT XIII.

QVINTO aversantur illud Dei prædestinantis propositum, quia videtur omnem orandi necessitatem extinguere. Sive enim divinæ voluntatis proposito homines à perditionis massa discreti sint, sive non discreti, pariter nihil opus est oratione. Quidquid enim in electis ut fiat, Dei voluntate prædestinatum est, etiam nemine orante complebitur; quicquid in reprobis prædestinatum est ut non fiat, nullius oratione impetrabitur quia rigor illius propositi flecti nequit. Hæc prima est, ideoque pœne præcipua Fausti Regiensis querimonia. *In alterutram*, inquit, *partem subsidia orationis excludunt. Quid enim ultra speret, quem iam gratia suum fecit? In quo è contrario non desperet, quem præfinitio violenta damnavit?* Vt verò adversus illam ex originis damnatæ massa discretionem quam libero suæ voluntatis decreto Deus facit, se disputare declaret, sensum suum haud multo post his verbis luculentius prodit: *Qui unum ex origine perditum, alterum in prædestinatione affirmas electum, vide quò improba persuasione declines. Quid enim aliud dicit nisi quod adiutorio orationis neuter indigeat. Nam iam praordinatu ad vitam necessaria non erit; deputatu ad mortem prodesse non poterit. In isto supervacua, in illo infirma iudicabitur. Beneficia supplicationis qui in acquisitione prædestinationis est, non requirit: qui vero in perditionis parte, non recipit. Quod si certam impendendam æstimat orationi, indubitanter intelligat ea quæ immutent posse mutari.* Hæc ille. Quibus ultimis verbis clarius indicat illa potissimum divini propositi immutabilitate supplicandi & orandi subsidia suffocari.

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 4.

Ibid.

Sexta & septima ratio, quia introducuntur duæ partes humani generis, duæ naturæ, duæ massæ cum Manichæis.

CAPVT XIV.

CVM verò verbis citatis *perditionis partem* nominat, sextam abhorrendi propositi causam insinuat, quæ apertius à Massiliensibus tangitur. Molestissimè siquidem ferunt, illo prædestinationis decreto totum genus humanum in *duas partes* dividi, quarum una vitæ, morti altera destinata sit, tantumque chaos inter illas firmatum, ut neque in hac neque in altera vita, una ad alteram transire non possit. Hinc in Epistola Hilarij dicunt: *Nam si sic prædestinati sunt ad* VTRAMQVE PARTEM, *ut de alys ad alios nullus possit accidere, quo pertinet tanta extrinsecus correptionis instantia?* Cui ut illis videbatur absurditati cum remedium adhibuissent discretionem unius ab alio, totamque divinorum decretorum diversitatem ab humani arbitrij motibus suspendendo, commenti istius magnum quasi fructum inferentes; *atque ita*, *inquiunt, non opus esse partes constitui, quibus nec adjiciendum sit aliquid nec detrahendum.* De iisdem partibus & Faustus clarè loquitur, ubi superfluam ex illo capite esse orationé inculcare satagit: *Sed quid orare*, inquit, *homini proderit in una* HARVM PARTIVM *constituto? Nam etsi ad quam partem fuerit deputatus ignorat, utramque tamen definitam esse & immutabilem non ignorat.*

Hilar. in Epist. ad August.

Ibid.

Lib. 1. c. 4.

Affinis isti querelæ est & alia, quæ septima esse potest; quod sub illo divini propositi sive prædestinationis pallio cum Manichæis *duæ naturæ, duæque massæ* fingerentur, quarum una sit bona, utpote quæ nullo arbitrij motu salute excidere potest, altera mala, quia nullo studio possit à perditione liberari. Hoc est, uno verbo, quod unaquæque suę qualitatis tenax sit, ut aliud quam facta est, esse non possit: de qua querela Prosper ad Ruffinum scribit: *Adjiciunt etiam* (accusatores Augustini) *duas illum humanæ*

In Epist. ad Ruff.

humani generis massas & duas credi velle naturas, *ut scilicet tantæ pietatis viro Paganorum & Manichæorum adscribatur impietas.* Et in Epistola ad Augustinum Massilienses dicunt: *Sub hoc prædestinationis nomine fatalem quandam induci necessitatem, aut* DIVERSARVM NATVRARVM *duos Dominum conditorem; SI NEMO ALIVD POSSIT ESSE QVAM FACTVS EST.* Hinc & Faustus cum Apostoli ad Romanos de figulo & una massa differentis citasset locum: *Quicumque*, inquit, *DVAS humani generis MASSAS esse arbitrabatur, unam sacrá ex lectione cognosce. Duas autem facit pravitas studiorum & diversitas voluntatum.* Qua voluntatum humanarum commendatione Semi-Pelagianorum solemni consuetudine omnem ab humanis actibus vult submovere prædestinationem.

Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 13.

Octava propositi divini aversandi ratio, quia Deus non haberet seriam voluntatem ut omnes credant & salvi fiant.

CAPUT XV.

OCTAVO propositum illud quo ante mundi initium eligendorum & reijciendorum dicitur facta discretio, idcirco etjam vel maxime exhorrent, quia ex eo sequitur *Deum non omnes homines velle salvos fieri*; sed solum certos illos quos sibi ad vitam æternam eligendo prædestinaverit, hoc autem tanquam Apostolicæ doctrinæ sine ulla dubitatione contrarium vehementissime detestantur. Hinc Galli inter damnabilia ex Augustini libris decerpta capitula & istud ponunt: *Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri, sed certum numerum prædestinatorum.* Quod ut magis invidiosum sit, in objectionibus Vincentianis additur: *Quod Deus nolit omnes salvare, etiamsi omnes salvari velint*, quasi haberi possit ab homine voluntas se salvandi sine volente & inspirante Deo. Eadem difficultas & in Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum tangitur.

Cap 8. Gall.

Obiect. 2. Vincent.

Huic absurditati & illam similem esse volunt, quæ in Gallorum capitulis nona est: *Quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus.* Et illam: *Quod non omnes vocentur ad gratiam.* Item, *quod qui vocati sunt non omnes æqualiter sint vocati sed alij ut credant, alij ut non credant.* Nam Salvatorem etjam pro illis esse revera crucifixum, eos velle seriò salvos fieri, illos ad fidem & gratiam suam sincere & citra simulationem vocare, quos illo electionis proposito ab æterno noluerit perditionis massâ discernere, tanquam certissimum statuunt, & tamen nullo pacto in Catholicorum sensu intelligi posse arbitrantur. Easdem difficultates crebrò invidiosissimeque Faustus explicat. Unde cum quodam loco *pro universis Christum venisse* docuisset, tandem adversus illud propositum Dei ab Augustino traditum & invidiosis vocibus expressum dicit: *Quod si quemadmodum abrupta blasphemat impietas, alij ad mortem præordinati, alij prædestinati videntur ad vitam; nullam Christus veniendi causam, nullam moriendi (quam pietas eius invenit) habuit necessitatem. Novum ergo remedium nihil agere potuit si ante sæcula res humanas definitio vetusta præfixit.* Cernis, arbitror, quam difficile omnes existimaverint sinceram erga salutem hominum voluntatem Dei quam eum habere supponunt, cum illo divino proposito conciliare, quo certum dumtaxat numerum ad salutem eligi Augustinus prædicabat.

Cap 9. Gall. & Obiect. 4. Vincent.

Cap. 4. & 5. Gall.

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 16

Nona ratio aversionis, quod in hujusmodi propositi assertione omnia rejectorum peccata asscribantur Deo.

CAPUT XVI.

SED quia definitus ille prædestinatusque electorum & salvandorum numerus, qui nec augeri potest nec minui, reliquos omnes, quotquot non pertinent ad istum certissimum & felicissimum numerum, abjectos & ad interitum destinatos esse supponit. Hinc alia difficultas oritur, quod Deus non tantum eos non velit salvos fieri ut capite præcedenti dictum est, sed etjam in ipsa peccata præcipitare videatur, ut scilicet ad perditionem jam sibi præordinatam infallibili gubernatione perveniant. Cujus quidem difficultatis in Epistolis Prosperi & Hilarij ad Augustinum scriptis nulla mentio est quia probabili colore caret sed post mortem Sancti Doctoris invidiosissimis importunissimisque vocibus ventilata, & sectatoribus ejus ad infamandam doctrinam ejus objecta est. Quidquid enim in reprobatis illis accidit, ab ipsa eorum creatione usque ad condemnationem, divinæ voluntatis constitutioni tribuebant. Hinc inter objectiones Vincentianas illa de creatione ad malum fluunt: *Quod Deus maiorem partem generis humani ad hoc creet ut illam perdat in æternum.*

Item:

Obiect. 4. Item: *quod maior pars generis humani ad hoc creetur à Deo, ut non Dei, sed diaboli faciat voluntatem.* Cui ſimile eſt etjam decimum tertium Gallorum Capitulum. Vt vero etjam Deum conſtitutionem iſtam ſuam per ſe exequi crederetur adjungunt alia: *Obiect. 5.* *Quod peccatorum noſtrorum autor ſit Deus, eo quod malam faciat voluntatem hominum, plaſmet ſubſtantiam quæ naturali motu non poſſit niſi peccare.* Et rurſum: *Obiect. 6.* *Quod Deus tale in hominibus plaſmet arbitrium quale eſt dæmonum; quod proprio motu nihil aliud poſſit vel velit niſi peccare.* Omnium denique ſcelerum quę ab infidelibus perpetrantur, Dei prædeſtinationem cauſam eſſe vociferantur. Vſque adeo ut hoc ipſum quod non credant, ſecundum hanc doctrinam ex Dei dicant voluntate contingere. *Cap 5. Gall.* *Quod qui vocati ſunt*, inquiunt Galli, apud Proſperum *non æqualiter ſint vocati: ſed alij ut crederent alij ut non crederent.* Et clarius: *Cap 14.* *Quod qui Evangelicæ prædicationi non credunt ex Dei prædeſtinatione non credunt, & quod Deus ita deſtinerit, ut quicunque non credunt, ex ipſius conſtitutione non credant.*

Nec infidelium tantum, ſed omnia quoque Chriſtianorum flagitia & facinora, quibus à ſuſcepta fide, & charitate deſciſcentes ſibi viam ad perditionem ſtruunt, Deo decernente perpetrari volunt. Subtrahi namque perſeverandi vires, ut cadant, atque in diverſis peccatorum generibus volutari finem ſibi divinitus deſtinatum aſſequantur. Hinc Maſſilienſes apud Auguſtinum hoc modo juxta doctrinam ejus populis prædicandum aſſerunt: **ib. de dono perſev. c. 15.* *Si qui obeditis, ſi prædeſtinati eſtis requiendi, ſubtrahentur obediendi vires ut obedire ceſſetis.* Quod totidem pene verbis duodecimâ Gallorum objectione repetitur: *Cap. 12. Gall.* Nec multum diſſonat objectio ſeptima, octava, nona Vincentiana quibus dicitur; *Obiect. Vincent. 7. 8. 9.* *quod hac ſit voluntas Dei ut magna pars Chriſtianorum ſalva eſſe nec velit nec poſſit: à ſanctitatis propoſito ruat; & apoſtatet à Catholica fide.* Quod pluribus verbis magis explicant Objectione duodecimâ Vincentianâ, decimâ tertiâ, decimâ quartâ, & decimâ ſextâ; *Obiect. Vincent. 12. 13. 14.* ita nempe ut & in ipſa oratione Dominica, dum dicitur *Fiat voluntas tua*, nihil aliud à rejectis *quam contra ſe peti* dicant, id eſt, *Obiect. Vincent. 16.* *ut cadant & ruant, quia voluntas Dei hac eſt ut æterna morte pereant.* Hinc ulterius: *Obiect. Vincent. 10.* *Et ſacrarum Virginum corruptelas, Parentum inceſtus, dominorum à ſervis perpetratas cædes*; *Obiect. 11.* ipſamque lapſorum *impœnitentiam* accidere putant ex diſpenſatione Dei, ſic eos gubernantis, *Obiect. Vincent. 15.* ut, inquiunt, *nec poſſint vel velint per pœnitentiam liberari.* Hæc vero & ſimilia ſunt illa forſitan *interminabiliter plura*, quæ Hilarius litteris ſuis *In Epiſt. ad Auguſt.* ſe non expreſſiſſe, ſed per ſe ad Auguſtin. deferre maluiſſe teſtatur: Et poſtea à Proſpero duobus libellis comprehenſa ſunt. Ex quibus admodum ſane perſpicuum eſt, quomodo contra illud quod diximus propoſitum prædeſtinationis omnia Maſſilienſium tela torqueantur. Nam omnes pene adverſus Auguſtini doctrinam objectiones quas hoc capite vel aperte citavimus, vel perſtringendo tetigimus, prædeſtinationis aut propoſiti aut voluntatis Dei faciunt mentionem.

Decima horroris ratio, quia ſententia nova eſt, & opinioni Patrum contraria.

CAPVT XVII.

DECIMA denique ratio cur tantopere illam divinæ prædeſtinationis *conſtitutionem* quæ humanas prævenit voluntates abhorruerint, *In Epiſt. Proſp.* ex antiquorum Patrum doctrina & Eccleſiæ ſenſu petitur. Quotquot enim Auguſtini ætatem antegreſſi ſunt, videntur prædeſtinationem hominum, non ſecundum illud beneplacitum voluntatis Dei, ſed ſecundum præſcientiam alicujus operis aut voluntatis ex parte hominis antecedentis unanimi pœne conſenſione docuiſſe. Quod quidem multipliciter Maſſilienſes graviterque in Epiſtolis Proſperi & Hilarij conqueruntur, ut facile pateat, tanto juſtiorem iſtam eis viſam fuiſſe querimoniam, quanto in hujuſmodi rebus ad fidem pertinentibus humanæ rationi autoritas antecellit. *Initio Epiſt. ad Auguſt.* *Contrarium putant*, inquit Proſper, *Patrum opinioni & Eccleſiaſtico ſenſui quicquid in eis de vocatione electorum ſecundum Dei propoſitum diſputaſti.* Ecce primum quod Maſſilienſes in Auguſtini doctrina perturbavit, novitas fuit, & ab antiquorum ſenſu diſſonantia: quam primo quoque verbo ſuæ relationis Hilarius notat; *Hilar. in Epiſt. ad Auguſt.* NOVVM, inquit, *& inutile eſſe prædicationi quod quidam ſecundum* PROPOSITVM *eligendi dicantur.* Nec ſemel eis hunc ſcopulum detexiſſe ſufficit: niſi identidem eandem tangerent & Auguſtino inculcarent: hoc eſt enim quod iterum Proſper repetit; *In Epiſt. ad Auguſt.* *Obſtinationem ſuam vetuſtate defendunt, & ea quæ de Epiſtola Apoſtoli Pauli Romanis ſcribentis ad manifeſtationem divinæ gratiæ prævenientis electorum merita proferuntur, à nullo unquam Eccleſiaſticorum ita eſſe intellecta, ut nunc ſentiuntur affirmant.* Hoc eſt item quod Auguſtino dicit Hilarius: *Hilar. in Epiſt. ad Auguſt.* *Hoc enim & illis locis tuorum opuſculorum, & aliorum quæ proſequi longum eſt ſe demonſtrare teſtantur.* Hoc iterum, quod paulò poſt: *Ibid.* *Hoc etiam de aliorum libris, quorum eſt in Eccleſia autoritas, faciunt; quod perſpicit Sanctitas tua non parum poſſe iuvare contradictores niſi maiora aut certe paria proferantur à nobis.* Quid quod nō modo Maſſilienſes quorum in

hac re potest esse suspecta fides istam exaggerant querimoniam, sed etiam in se Prosper idem sensisse videatur? Sic enim in fine litterarum suarum Augustino ex propria sententia videtur loqui: *Illud etiam qualiter diluatur, quæsumus patienter insipientiam nostram ferendo demonstres quod retractatis priorum de hac re opinionibus* POENE OMNIVM PAR INVENITVR ET VNA SENTENTIA, *qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt:* quod quid sit explicando subnectit: *ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios vasa contumeliæ fecerit, quia finem uniuscujusque praviderit & sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset voluntate & actione præscierit.* Quæ quidem Prosperi verba totaque Massiliensium de novitate querimonia, quanta veritate nitantur, ex ijs utcunque æstimari potest quæ de Origenis Epistolam ad Romanos commentantis adeoque ipsius Augustini sententia ante susceptum Episcopatum supra suis locis diximus. Utraque quippe quantum ad hunc articulum perfectè Semi-Pelagiana fuit, ut non mirum sit alios inferioris notæ & perspicaciæ Scriptores inter utriusque ætatem interjectos in eundem scopulum impegisse. Nam ut Augustini doctrinam inter Latinos in Occidente, ita inter Græcos in Oriente Origenem plerique in Scripturarum explicatione secuti sunt. Etenim quia incredibili conceptuum ubertate, & commentandi scribendique facilitate inter primos glaciem fregerat & aditum ad Scripturarum secreta penetranda reseraverat, hinc maxima ipsius fuit in Scripturis interpretandis apud posteros ejus Græcos æstimatio: qua fieri plerumque solet, ut error non ita perspectu facilis nullo Ecclesiæ adhuc damnatus anathemate, corruptæ naturæ conceptibus valde consentaneus, scripturis instructus, multisque veritatibus intertextus, ab avidis incautisque lectoribus hauriatur.

Prosp.

Inferuntur tria corollaria, quibus natura illius propositi & gratiæ quam Massilienses horrent, aliqua ex parte declaratur.

CAPUT XVIII.

PORRO ex ijs quæ hactenus de illo divinæ voluntatis proposito juxta Massiliensium intelligentiam & querelas locuti sumus, tria evidenter inferri posse & consequi sentio: quorum unum decreti illius originem respicit, alterum ejus latitudinem, tertium executionem.

Primum igitur infero, toto illos ostio aberrare, ne quicquam in Augustini doctrina capiant qui propositum istud tam constanter ab eo prædicatum ut à divina voluntate possit formari, prævisionem aliquam humani motus, sive voluntatis, sive determinationis, sive absolutam, sive hypotheticam includere vel supponere credunt, & persuadere moliuntur: Massilienses enim ipsi perspicuis expressisque verbis subinde contrarium apud Prosperum dicunt: *Removeri omnem industriam tollique virtutes, si Dei constitutio humanas præveniat voluntates.* Ecce propositum, *quo*, ut ibidem aiunt, *ante mundi initium vel in ipsa conditione generis humani eligendorum & rejiciendorum* ab Augustino *dicitur facta discretio secundum quod placuit creatori*, humanas prævenit voluntates. Nam si ante divinæ voluntatis propositum humanæ cujuspiam determinationis nutus sive cum gratia sive sine gratia in Dei prævisione præcedat, profecto jam propositum eligendi humanam voluntatem non præveniret, sed sequeretur: sicut in eadem Epistola Prosper dicit Massilienses: *Electionem Dei* sive propositum eligendi parvulos *quibusdamque Commentitiis meritis subjicere*, hoc est posteriorem facere, tametsi non nisi sub conditione si viverent illa merita præscirentur. Et quid est aliud discretionem hominum fieri *secundum quod placuit creatori*, nisi pro liberrimo divinæ voluntatis beneplacito ac proposito quod nihil penitus ex parte hominum datum prævisumque respiciat, per quod unus ab alio sive sine omni gratia, sive cum gratia quoquo modo jam distare aut discretus esse ante conceptum conclusumq; Dei propositum cogitetur? Hoc enim si vel in prævisione supponatur, jam palam discretionem habes *secundum præscientiam*, non *secundum quod placuit creatori*. Ante propositum enim absolutum atque completum jam præsciretur discretio, non per ipsum Dei propositum fiet.

Sed hoc propositum Dei omnem prævisum humanæ voluntatis nutum sive absolute sive sub conditione præcedere tota Massiliensium oppugnatio longe luculentius omnibus verbis indicat & quodammodo clamat. Nam si propositum istud ut à Deo possit concipi ab aliqua prævisa humanæ libertatis inclinatione suspenditur, quænam obsecro ab homine non fatuo vel tenuissima formidari potest umbra fati? quænam stabilitatis ejus immutabilis, quæ efficaciæ timendæ ratio? Nonne tota si qua vel fingi posset fatalitas, immutabilitas, efficacia, à propria ipsorum voluntate penderet? Nonne prævisus voluntatis nutus suum potius unicuique fatum conderet & fatum ipsum regeret, quam huc illuc pro alterius beneplacito fatali aliqua constitutione regeretur, aut raperetur? Quis vero hic esse potest interimendæ libertatis metus, ubi studiosissime Deus cavet & vigilat, ne quasi

ne quasi fatali aliqua sanctione lædatur? Vbi nihil proponitur aut decernitur; nisi libertas voluntatis jam ante à Deo extra periculum omne posita & incolumis esse videatur? Iam verò quam non ineptiam sapit superfluum esse laborem voluntatis propter decreti illius constantiam conqueri, quod non nisi præviso voluntatis labore sancitum est? Vereri divinæ voluntatis incertitudinem quam à propriæ voluntatis flexu suspendi sciunt? Sub illo incerto desperabundum gemere, quod unicuiq; fieri potest propria voluntate certissimum? Et quis non rideat acutissimos homines de duabus massis duabusque naturis conquerentes eo quod *duas massas* non nisi *pravitate studiorum, & diversitate voluntatum fieri* velint. Vbi audiunt voluntatum suarum prævisam diversitatem ac studium ipsas massas facere? Partesque ipsas duas quibus nihil adjici posse stomachantur, propriæ libertatis in utram libuerit suo nutu vergentis præcognita inclinatione constitui? Sed omnem delirantium excedit absurditatem quod correptionum & exhortationum interitum per illud propositum afferri quererentur, si voluntatis consensus aut dissensus quibus excitandis aut avertendis exhortatio & correptio adhiberi solent ante ipsum Dei propositum prævisus esse ab Augustino doceretur. Nam humanorum nutuum præscientiam, atque inde pendentes constitutiones Dei non modo non abhorrebant, sed veluti libertati maximè consentaneas libentissime prædicabant. Nec mirum sane: sic enim, dum omnis divini decreti vis in cardine voluntatis humanæ vertitur, totus ille rigor & horror tollitur, quo indifferens flexibilitas intra cancellos immutabiles alienæ constitutionis independenter à se conceptæ & *humanas prævenientes voluntates* coercetur & clauditur, quos egredi nulla lucta, nullo conatu potest. Hoc est enim quod conquerentes dicunt; *Vt neque rejectus ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere.*

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 13 Vide supra

Ita loquuntur Massil. in Epist. Prosp. ad Aug. Ibid.

Alterum ex Massiliensium querelis consectaneum est propositum illud quod omnes humanas voluntates prævenit, non modo ad primas credendi, sperandi, diligendique voluntates, quæ ex illo proposito conferuntur, sed ad ipsam quoque perseverantiam bonæ voluntatis extendi: usque adeò ut etiam gloriam electis discretisve sola Dei benignitate largiendam sua latitudine velut causa complectatur. Nam inprimis passim illud propositum cum electione, discretione à massa perditionis, & prædestinatione confundunt, quibus perseverantiam includi nemo dubitat. Hinc *prædestinatos ad utramque partem, prædestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui, prædestinantis electione* humanas prævenire voluntates carpunt. Hinc dicunt propositum istud *Sanctis*, hoc est jam credentibus, adeoque fide, spe, & charitate sanctificatis *occasionem teporis afferri*, nempe quia à fine ad quem electi sunt non possunt cadere. Hæc est enim quod velut causa subnectitur: *si neque rejectus,* à gloria scilicet, *ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere.* Hinc enim & *spei* & *cursus*, quibus ad bravium in stadio tenditur, mentionem faciunt: *sub incerta spe cursum non esse constantem*: videlicet, *cum si aliud habeat prædestinantis electio*, ad gloriam scilicet seu ad illud, ad quod Sancti sperando currendoque contendunt, *cassa sit annitentis intentio*. Hinc est quod Prosper sibi exponi flagitat quomodo per *illud propositum quo præordinati sive electi ad vitam æternam fideles fiunt*, non oriatur negligentia *si se prædestinatos esse desperent.* Hinc est quod statim oppositam Massiliensium opinionem explicans tanquam Patribus antiquioribus consectaneam: *Propositum*, inquit, *& prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt.* Quo proposito ne gloriam æternam respici ac dari dubites: *Vt ob hoc*, inquit, *Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia* FINEM *uniuscujusque præviderit & sub ipso gratiæ adjutorio, in qua futurus esset voluntate præviderit*, scilicet vel bona vel mala, cui gloria fidem consequens deberetur aut negaretur. Et verò quid aliud clamat Fausti de sublata orationum necessitate querimonia, nisi quod perseverantia ipseque finis, hoc est, gloria, jam illo proposito immutabili stabilitate decreta sunt? Nam pro perseverantia & & gloria preces omnes quibus pro se Sancti Deo supplicant sine ulla dubitatione funduntur. Et hoc ex totius capitis quarti serie manifestius patet quam ut uberioris probationis indigeat. Vnde perspicuis verbis dicit Faustus: *Iam præordinatis ad vitam necessaria non erit* (oratio) *deputatis ad mortem prodesse non poterit.* Vides *præordinatis ad vitam æternam* (nam Euangelistæ verbis utitur) orationem fore superfluam, Ex quo Semi-Pelagiana ratiocinatione statim conficit EA QVÆ IMMINENT *posse mutari.* Et apertius: *Si unus ad vitam alter ad perditionem deputatus est, non* IVDICANDI *nascimur, sed* IVDICATIO Quod autem hæc ad vitam æternam præordinatio seu propositum glorificandi Sanctos suos pari modo nullam humanæ voluntatis præscientiam præsupponat, eædem omnes querelæ probant, quas paulò ante ex Massiliensibus recensuimus.

In Epist. Hilar. In Epist. Prosp.

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 4.

Luce act. 13 vers. 48.

Tertium quod ex superiori deductione consectaneum est ad propositi divini executionem pertinet, nimirum *vocationem illam electorum secundum Dei propositum*, quam tot querelis Massilienses impetunt nullo modo esse posse talem, ut positis omnibus externis internisque gratiis ad cōsentiendum necessariis, ultimus ad discernendum nutus ab illa indifferentiæ libertate, in utramvis libeat partem sese inclinante petatur. Absurdum quippe si non stultum, hominibus non stultis videri debet, illam gratiam à Massiliensibus fuisse tot clamoribus impugnatam quasi liberum auferret arbitrium, quæ postquam data est instar habitus ad volendum, instar luminis ad videndum, instar scipionis ad ambulandum, prorsus ad nutum subdita est voluntati. Quid quod ipsi Massilienses ultro hujusmodi indif-

ferentis gratiæ genus admiserint, prædicaverint, inculcaverint, quod alio loco indubitatis argumentis uberius astruendum est. Nunc siquis de Massiliensium sensu quo gratiam ab Augustino prædicatam acceperunt plura desideret, ea consulat, quæ in re prorsus simili de Monachorum Adrumetensium & Pelagianorum sensu disseruimus. Nam ut ex Prospero supra dictum est, *Quicquid in libro* de correptione & gratia *ex contradicentium sensu tibi Augustinus opposuit, quicquid etiam in libris contra Julianum ab ipso sub hac quæstione objectum debellaverat, hoc totum ab istis Sanctis contentiosissime conclamatur*: quo significat, iisdem difficultatibus Massilienses in intelligenda gratiæ operatione laborasse, quibus illi Monachi & Julianus laboraverant.

Vide supra lib. 4. de dogmat. Pelag. toto c. 17.

Epist. ad August.

Unum hic tantum ab omni non pervicaci suæ sententiæ defensore pro tribus illis corollarijs etiam atque etjam consideratum velim, quam sit absurdum, & à dignitate Augustini tanti Doctoris alienum, quod cum videret se tot obloquijs & obtrectationibus ab errantibus & male doctrinam suam accipientibus appeti, tot calumnijs assertam à se veritatem traduci, tantum salutis periculum infirmis dari, tot scandala adversus fidem Ecclesiæ suscitari, nunquam tamen in omnibus libris, quos adversus illos condidit, vel verbulo dictum aut insinuatum esse voluerit, male Massilienses doctrinam suam de illo proposito & gratia intelligere: nihil esse de voluntatibus hominum, multo minus de gloria conferenda prædestinatum sive propositum, nisi prævisо sub ipso gratiæ adjutorio voluntatis assensu. Itaque nihil esse in illo proposito fatale vel formidabile quia nihil à Deo inconsulta voluntate decernitur: salvum esse sub gratia liberum arbitrium, & maxime salvum, quia ab ejus liberrimo nutu, etsi non sine gratia, credere & non credere, velle & nolle suspenditur, haud secus ac si nulla gratia inveniretur. Ita quippe facillimo expeditissimo, brevissimoque explicandi modo, hominibus gratiæ non infestis, sed umbris difficultatum territis, omnes contentionum fibras radicitus amputasset. Cur ergò tam periculosas, scandalosasque difficultates viris gravibus & amicis, flagitantibus tot Presbyteris de salute periclitantibus, non unius saltem sententiolæ declaratione sopivit? Si forte non potuit, certè ignarissimus & stupidissimus fuit; si autem noluit impijssimus. Illud ab ejus divina profundissimaque sapientia remotissimum, hoc ab ejus pietate alienissimum. Quid quod illud propositi & gratiæ genus, quo cunctos Massiliensium scrupulos facillimè dissipatum iri diximus, & agnovit Augustinus & docuit, & cum res ita postularet luculentius explicavit quam ullus Philosophus aut Scholasticus indifferentis libertatis Patronus, eam immunem à vinculis fati & necessitatis asseruit? Cur ergò tantas suæ doctrinæ criminationes surdis auribus præterivit? Nimirum vidit veritatis Doctor profundissimus & religionis Antistes sacratissimus, isto propositi & gratiæ explicandæ modo Massiliensibus quidem abunde fieri satis, sed Catholicæ fidei forsan veritatem prodi, Christianæ religionis jugulum peti. At hoc ex proprijs fundamentis hic ostendere, & operosum & importunum est, sed uberius præstabitur suo loco. Nunc ad aperienda Massiliensium sensa, quibus tot difficultates in Augustini doctrina sibi occurrentes conati sunt fugere ac fugare, pergamus.

FINIS.

CORNE-

CORNELII IANSENII

EPISCOPI IPRENSIS

DE HÆRESI PELAGIANA

LIBER OCTAVUS.

De Semi-Pelagianis ſecundus.

Alius Pelagianorum, alius Maſſilienſium ſcopus. Et generatim in quibus articulis cum Catholicis convenirent.

CAPVT PRIMVM.

EX ijs quæ hactenùs diſſeruimus facilè intelligere quilibet poteſt longe aliam fuiſſe Maſſilienſibus quam Pelagio & Iuliano cæteriſque Pelagianis intentionem; ſiquidem nihil aliud ex profeſſo Pelagiani ſtuduerunt quam ſublatâ funditus Chriſti Salvatoris fide, puram putamque Philoſophiam in Eccleſiam cum gentilibus introducere, ut cum Philoſophis hujus mundi natura hominis illæſa putaretur, *beatamque vitam virtute propria voluntatis efficere.* Maſſilienſes contra tanquam Catholicæ fidei Sectatores Chriſtum naturæ perditæ Salvatorem omnibus modis ſibi retinendum eſſe duxerunt tuendamque gratiam ejus, ut, quemadmodum Auguſtinus dicit, *nobiſcum pro Catholica fide perniciem Pelagiani erroris impugnarent.* Sed cum iſtud prædeſtinationis & electionis propoſitum, quo quidam pro ſolo Dei beneplacito nulla prorſus habita conſideratione voluntatis, à perditionis maſſa quam peccatum fecerat alijs in eadem cauſa prætermiſſis diſcerni debere dicebantur, & conſequenter omnes voluntatis actus quibus ex illa maſſa perditionis eripiuntur, à prima credendi voluntate uſque ad ipſam gloriæ coronam accipere duriſſimum ipſis eſſe ac deſperationis cauſa videretur, adeoque Catholicæ veritati & antiquiori Patrum ſenſui repugnare, aliam viam ſalva Dei gratia & prædeſtinatione ſibi aperiendam eſſe duxerunt, que mitigata illa divini propoſiti fatalitate, unuſquiſque ſi vellet, per gratiam ab illa perditione poſſet liberari. Itaque ſcalas quaſdam ſibi machinati ſunt, quibus à naturæ bonitate, quæ non prorſus peccato deleta fuerat, tanquam prima & initiali quadam Dei gratia ad ſalvatricem Chriſti gratiam, quiſquis vellet ſine ullo Pelagij errore vel gratuitæ gratiæ læſione conſcenderet.

Aug. Epiſt. 106. ad Paulin.

Lib. de prædeſt. SS c. 14.

A Primum igitur omnium ut Pelagium quam longiſſime fugiant, peccatum originale quod adventus Chriſti liberatricis gratiæ Pelagianis inviſæ, totiuſque prædeſtinationis & propoſiti, quod Auguſtinus aſſerebat radix eſt, integre quemadmodum religio poſtulat Chriſtiana profitentur. *Hæc enim ipſorum definitio ac profeſſio eſt*, inquit Proſper: *Omnem quidem hominem Adam peccante peccaſſe.* Et expreſſius: *Sub quo* (peccato originali) *omnes homines ſimiliter in primi hominis damnatione naſcuntur.* Qua de re nulla prorſus cum ipſis quæſtio eſt. Siquidē iſta Maſſilienſium à Pelagianis deviatio proprie *Semi-Pelagianorum* ipſis nomenclaturam dedit.

In Epiſt. ad Auguſt.

Ibid.

Secundo per iſtud peccatum fatentur naturam humanam in ægritudinem incidiſſe qua vires ſurgendi ex illa perditione recteque vivendi poteſtas perijt. Vnde Hilarius: *Nec unde quemquam proprio arbitrio liberari poſſe conſentiunt, ſed id conveniens aſſerunt veritati, vel congruum prædicationi ut cum proſtratis, & nunquam ſuis viribus ſurrecturis annuntiatur* &c. Et infra: primi hominis poſteros *amiſſis & perditis viribus* juvandos eſſe volunt.

B

In Epiſt. ad Auguſt.

Hinc tertio, ſola Chriſti gratia & baptiſmo ſentiunt hominem à perditione poſſe liberari. Vnde apud Proſperum profitentur palam: *Neminem per opera ſua ſed per Dei gratiam regeneratione ſalvari.*

In Epiſt. ad Auguſt.

Quarto fatentur hanc Dei gratiam non ſolum propter peccati remiſſionem quæ in baptiſmo datur eſſe neceſſariam, ſed in primis ut ad incipiendum vel perficiendum quodcunque opus bonum hominis lapſi infirmitas adjuvetur. *Cæterum*, ait Hilarius, *ad nullum opus vel incipiendum nedum perficiendum quemquam ſibi ſufficere poſſe conſentiunt.* Et multo interius: *abominari ſe & damnare teſtantur, ſi quis quicquam virium in aliquo remanſiſſe, quo ad ſanitatem progredi poſſit exiſtimet.* Progreſſus enim ille ad ſanitatem per bonorum operum frequentationē fieri ſolet, quibus homo acceptâ peccatorum remiſſio-

Ad Auguſt.

remissione, magis magisque justificatur. Vnde in Epistola Prosperi dicunt: *Neminem nisi per gratiam justificari.*

Et istam quidem eorum confessionem ita intelligere videtur Augustinus ut etjam voluntatem hominis gratia *prævenire debere fateantur*: Quod verbum utrum ex illis Hilarij literis, quæ perierunt, ab Augustino sumptum sit, mihi non satis constat. *Pervenerunt etiam*, inquit, libro de prædestinatione Sanctorum, *ut præveniri voluntates hominum Dei gratia fateantur, atque ut ad nullum opus bonum vel incipiendum vel perficiendum sibi quemquam sufficere posse consentiant.* Et rursum alibi: *A Pelagianorum porrò hæretica perversitate tantum isti remoti sunt, ut fateantur quod eorum præveniat voluntatem quibus datur hæc gratia.* Hæc est generalis Massiliensium de peccato originali, de naturæ lapsæ corruptione, de gratiæ necessitate confessio: cujus integritatem, si firmiter intelligenterque tenuissent nulla cum eis de istis articulis reliqua esset controversia. Nam in ea tota Augustini doctrina de gratia & prædestinatione velut in radice comprehenditur, quemadmodum hoc Augustinus ipse subinde ratiocinando demonstrat. Sed jam quomodo his fundamentis Catholicis nixi novam doctrinam ad auferendam hominibus desperationem struxerint proferamus.

Lib. de præd. SS. c. 1.

Lib. de dono persev. c. 16.

Loco citato.

Incipit declarari quibus modis difficultates dissipaverint. Ac primo unum propositum Dei in duo dividunt: quorum altero generali Deus vult omnes homines salvos fieri, altero non omnes. Illud conditionatum, hoc absolutum.

CAPVT SECVNDVM

Cap. 9. 10. & initio 11. lib. præced.

EX ijs quæ superius diximus, duos esse patet cardines querelarum quæ contra propositum prædestinationis ab Augustino prædicatum suscitatæ sunt. *Naturam* illius decreti, & *effectum seu efficaciam* ejus. In quibus omnes reliquæ de desperatione, ignavia, exhortationum & orationum excidio, cæterisque malis quæ fusius à nobis commemorata sunt, vertuntur. In natura propositi, displicet eis quod illa Dei constitutio *humanas præveniendo voluntates* unum ab alio & præ alio immutabiliter ante mundi constitutionem discerneret, ut secundum quod placuit creatori alter fieret vas in honorem, alter in contumeliam. In effectu, displicet ijsdem quod unum ab altero gratia in hac vita discerneret: & efficacissime id quod divinitus constitutum fuerat, exequendo perficeret. Vtrique nodo suum, ut putant, cuneum sine Pelagiani erroris periculo aut nota, sine gratiæ aut propositi divini læsione commenti sunt. Talem quippe prædestinationis ordinem & gratiæ dispensationem ac vim, tantillum ab asserta per Augustinum veritate deflectendo moliti sunt, ut tota illa numerosa series trabalium absurdarumque difficultatum penitus evanesceret.

Vide c. 9. supra fuse lib. præced.

Primum itaque, quia omne Dei propositum erga salutem hominum perditorum, quod eorum præcurrat voluntatem, negare nefas esse vident, ipsi unicum illud, quod absolutum & particulare certorum dumtaxat hominum præveniens voluntates, Augustinus tradidit, in duo partiuntur; quorum alterum sit universale quidem omnesque præcedat creatæ voluntatis motus, alterum particulare, sed voluntatis arbitrium consequatur. Illud quasi conditionatum, hoc absolutum statuunt. De particulari inferius, hic de universali pauca dicenda sunt. Itaque universale illud propositum nihil est aliud nisi generalis quædam voluntas Dei, qua, quantum in se est, vult omnibus omninò hominibus, excluso nemine, vitam æternam. Hoc propositum solent Apostolicis verbis exprimere, quod *Deus vult omnes homines salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire*: Et in alio sensu quam ea Augustinus explicat firmissimam totius erroris sui basim constituere. *Inde est quod illius sententiæ expositionem*, inquiunt Massilienses apud Hilarium, *non eam quæ à te est deprompta suscipiant, id est ut non nisi omnes homines salvos fieri velit & non eos tantum, qui ad Sanctorum numerum pertinebunt, sed omnes omnino ut nullus habeatur exceptus.* Et apud Prosperum timentes ne istud fundamentum eriperetur sibi, propterea quod non omnibus Euangelium prædicetur: *Nec vacillare illud*, inquiunt, *quod Deus omnes homines velit salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* Et aliquanto superius generalis vocationis omnium radicem tangunt. *Vt bonitas in eo appareat SI NEMINEM repellat à vita, sed INDIFFERENTER VNIVERSOS velit fieri salvos & ad agnitionem veritatis venire.* Hoc & Faustus & Cassianus adeoque Pelagiani omnes & quotquot quoquo modo salutem hominis ex humana volunt voluntate religare studiosissime inculcare solent, ut passim ex eorum scriptis ipsoque Augustino manifestissime liquet. Vnde Prosper: *Et ubi est illud quod nobis quasi contrarium à non intelligentibus semper opponitur quod Deus omnes homines velit salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.*

1. ad Tim. 2.

In Epist. ad August.

Prosp. ad August.

Ibid.

Vide Aug. lib. 4. cont. Iul. c. 8 &c.

In Epist. ad Ruff.

Sed quia non omnes reipsa salvos fieri certum est, hinc illud propositum generale non absolutum, sed inefficax & quasi conditionatum statuunt,

statuunt, *videlicet si homines ipsi velint atque consentiant.* Dilucidis verbis eorum sensum Prosper ad Augustinum promit: *Itaque quantum ad Deum pertinet omnibus paratam vitam æternam, quantum autem ad arbitrij libertatem ab his eam apprehendi, qui Deo sponte crediderint & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Et Hilarius: *Nec hoc timendum, quod* (id est ne) *quidam eo invito perire dicantur, sed quemodo,* aiunt, *non vult à quoquam peccari vel deseri justitiam, & tamen jugiter illa deseritur contra ejus voluntatem committuntur que peccata: ita eum salvare velle omnes homines, nec tamen omnes homines velle salvari?* Et Faustus: *quod dixit* (Apostolus) *qui est salvator omnium hominum, ad propositum divinæ bonitatis aspexit: quod autem dixit, maxime fidelium, illos hoc loco pronuntiavit atque designavit qui per fidem, per obedientiam, per subditam voluntatem redemptoris munera susceperunt.* Ex quo perspicuum est illud generale propositum Dei nihil esse aliud nisi voluntatem illam quæ etiam aliquot sæculis post, velut causa gratiæ sufficientis omnium recepta fuit. Nam si ex illa generali Dei voluntate cum respectu ad humanam posita, mediaque quoque sufficientia salutis omnibus fluant, omnis desperationis umbra prorsus tollitur, & quicquid aliquis formidabile ex divinæ constitutionis fatalitate ex illarum massis aut partibus de extincta oratione & similibus sibi comminisci queat: per hoc enim decretum nulli cuiquam præficiuntur termini, nullis cancellis immutabilibus libertas clauditur, nulla divisio vel partes hominum electorum aut rejectorum fiunt, sed Rex Iuppiter omnibus æquus & idem introducitur cum parato omnibus auxilio ad manum: neque quicquam determinate vel absolute de cujusquam sorte statuit, nisi postquam præscientia sua perlustraverit, quo quisque modo medicinam oblatam admissurus aut repulsurus paratoque omnibus sit usurus auxilio. Et tunc tandem illud alterum particulare & absolutum decretum ex mente Massiliensium de uniuscujusque salute aut perditione sancit de quo postea dicturi sumus.

Ad August. (margin, beside "Et Hilarius")

Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 16. (margin, beside "Et Faustus")

Beneficia quoque ex illo proposito generali statuunt generalia; & gratiam sufficientem omnibus hominibus communem.

CAPVT TERTIVM.

CVM ergò ista divini propositi generalitate facile adhibuissent remedium fato, reliquas quoque omnes conquerendi occasiones per gratiam illi proposito congruentem radicitus succiderunt: Duo quippe esse diximus, quæ in prædicatissima illa Divi Augustini gratia Massiliensibus displicent, quod ex parte Dei nimia discretione atque delectu detur: Et quod ex parte hominum ipsam unius ab alio discretionem temporalem afferens nimis efficaciter operetur. Primam difficultatem, largiori quadam gratiæ diffusione dissipant; secundam, suaviori gratiæ & libertatis contemperatione.

Cùm igitur duplices gratiæ sint, hoc est duplicia divinæ largitatis beneficia, remota & proxima, quibus homo ad propositi divini scopum salutem æternam provehatur, neutra ipsi cuiquam ex judicio divino subtrahi volunt, sed omnibus esse promiscuè præparata. Remota voco quæ gratia quadam propinquiore & actuali indigent ut ad salutem homini prosint; ut incarnatio, in cruce redemptio, baptismus, & hujusmodi. Proxima, ipsas gratias sive internas sive externas quas dicimus actuales quæ in ipsum voluntatis modum influunt.

De primis illis Dei beneficijs, hæc eorum dilucida est & sæpissime inculcata sententia: *Universis hominibus* (Prosperi verba sunt) *propitiationem quæ est in Sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam, ut quicumque ad fidem & ad baptismum accedere voluerint salvi esse possint.* Et rursum: *Pro universo autem,* inquiunt Massilienses, *humano genere mortuum esse Dominum nostrum IESVM Christum & neminem prorsus a redemptione sanguinis eius exceptum, etiamsi omnem hanc vitam alienissima ab eo mente pertranseat; quia ad omnes homines pertineat divina misericordiæ Sacramentum &c.* (baptismus videlicet) *Itaque quantum ad Deum pertinet omnibus paratam vitam æternam &c.* ut supra. Et Faustus instanter eandem doctrinam tradit: *Dominum nostrum,* inquit, *IESVM Christum assumtâ humanam carnem non pro omnium salute passum esse nec pro omnibus mortuum esse. Hoc quemadmodum Catholica detestatur Ecclesia. Nam si ita esset, quomodo Apostolus diceret: Si in Adam omnes moriuntur ita in Christo omnes vivificabuntur. Hic dici non potest pro parte ejusdem &c.* Ecce generalissime acceptum cupit: *In Christo omnes vivificabuntur.* Et infra: *Pro universo mundo venisse Christum idem Apostolus declarat &c.* Vnde idem ex generali omnium resurrectione concludens: *Et ideo,* inquit, *sicut omnes resurgemus licet non omnes immutabimur, ita Dominum Redemptorem cum generalis misericordia beneficio venisse testamur etsi illud infidelitas, quia non vult non recepit.* Quam doctrinam idcirco tanta sollicitudine inculcare satagunt, ut ex ea velut inviolabili fundamento alteram illam generalem gratiam, & sufficientem assequendæ salutis potestatem, omnibus indifferenter concessam esse persuadeant.

In Epist. ad August. de Massiliens. (margin, beside "Universis hominibus")

Lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 16. (margin, beside "Dominum nostrum")

Ibid. (margin, beside "In Christo")

Ibid. (margin, beside "Et ideo")

Itaque consequenter dicunt, Deum non

modo

modo illa remotiora beneficia, sed etjam illa propinqua; quibus actu & efficienter redemptionis pretium semel oblatum per fidem atq; baptismum singulis applicatur omnibus omninò sine exceptione largiri. Hoc est omnibus omninò sufficientem actualem gratiam dare, qua excitati atque adjuti si voluerint credant, & baptismo salutis æternæ Sacramento potiantur. Hanc eorum sententiam luculente sine ambagibus expressit Prosper carmine de ingratis.

Cap. 10.

Gratia, qua Christi populus sumus, hoc cohibetur
Limite vobiscum, & formam hanc ascribitis illi:
Ut cunctos vocet illa quidem invitetque, nec ullum
Præteriens, studeat communem afferre salutem
Omnibus, & totum peccato absolvere mundum.

Et paulò post:

Cap. 11.

Dic unde probes quod gratia Christi
Nullum omninò hominem de cunctis qui generantur
Prætereat, cui non regnum, vitamque beatam
Impertire velit.

Faust. lib. 1. de grat. & lib. arb. c. 17

ET Faustus: *Quis tam immemor salutis suæ sit qui attrahentis misericordiam negare præsumat? Sed ille vere impius est, qui eam non omnibus ingeri, non omnibus testatur impendi.* Et Catholicam Divi Augustini doctrinam vellicans, qua totum gratiæ tribuere solet; *Cum responderimus*, inquit, *totum plane gratiæ est, sed omnibus eam offert atque ingerit ad salutem omnium conditor atque redemptor: ad hæc illi longe à pietatis tramite recedentes, respondere præsumunt; non eam salvator omnibus dedit quia nec pro omnibus mortuus est.* Ecce quod supra diximus, omnibus gratiam dari volunt, eo quod pro omnibus Christus mortuus sit: cujus contrarium Faustus omnesque Semi-Pelagiani Augustino & Catholicis invidiose tribuerunt. Et rursum alibi:

Lib. 1. c. 3.

Illud melius à nobis poterit dici (totum scilicet esse solius gratiæ) *qui non in partem, sed in totum genus humanum gratiæ beneficia fatemur extendi.* Et Massilienses apud Prosperum: *Ideoque omnem hominem ad credendum & ad operandum divinis institutionibus admoneri ut de apprehendenda vita æterna nemo desperet, cum velut paratæ devotioni remuneratio sit parata.* (In Epist. ad August.) Ex quibus manifestum est omnibus omnino Semi-Pelagianis duo ista communia fuisse dogmata & veluti cardines totius erroris quod Deus generali quodam proposito, quantum in se est, vellet omnes omnino homines salvos fieri, & quod consequenter in omnes omnino gratiam suam indifferenti quadam bonitate profunderet, qua possent si vellent ad salutem salutisque remedia omnibus proposita pervenire.

Prima gratia generalis Massiliensium est doctrina & Euangelij prædicatio & cur quibusdam subtrahatur à Deo.

CAPUT QUARTUM.

SED quænam sint illæ gratiæ generales, quas omnibus dari statuunt; non perinde apud omnes extra controversiam est.

In primis igitur indubitatum esse debet, eos admisisse gratiam institutionis divinæ seu doctrinæ, qua fidem suam & salutem homines Deus docet ac suadet. Hoc est enim quod Massilienses paulò ante apud Prosperum dicentes audivimus: *Omnem hominem ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri.* Sub hac gratia omnem doctrinam & suasionem adeoque legem ipsam & in primis prædicationem Euangelicam complectuntur, per quas Deus homines ad salutem gratis vocat. Hinc eos teste Prospero, *in regnum prædestinatos* (Epist. ad August.) asserunt, *quos gratis vocatos dignos futuros electione præviderit.* Et apud Hilarium multa scripturæ testimonia ab Augustino prolata ad id referunt, ut ex his eam gratiam accipiant commendari, *qua unusquisque post voluntatem invatur, vel ad ipsam vocationem qua præstatur indignis.* (Ad Aug.) Et Augustinus de se testatur eandem se gratiam gratuitæ vocationis sive prædicationis similiter admisisse, *cum similiter* ut Massilienses *erraret: Neque enim fidem*, inquit, *putabam Dei gratia præveniri ut per illam nobis daretur, quod posceremus utiliter, nisi quia credere non possemus, si non præcederet præconium veritatis.* (Lib. de præd. SS. c. 3.) Ecce cum Semi-Pelagianis errans tam necessariam gratiam prædicationis esse putat ut sine illa *credere non possemus.* Nec mirum quia ut alibi tradit:

Anima

Lib. de Spiritu & litt. c. 34.

Anima rationalis non potest credere quodlibet libero arbitrio, si nulla sit suasio vel vocatio cui credat. Hoc est, cui tanquam objecto sibi ad credendum proposito fidem adhibeat. Quod eodem modo in Massiliensium errore constitutus dixit,

Lib. exposit. in Epist. ad Rom. & lib. de prædest. SS. c. 3. Lib. 1. retract. c. 23. & de prædest. SS. c. 3.

neque velle possumus nisi vocemur. Quam vocationem: ut ex gratia adhiberi se sentire atq; etjam tum sensisse declaret: *Rectissimè itaque alio in loco*, inquit, *in eodem libro dixi quoniam si non ex operibus sed misericordia Dei & vocamur ut credamus & credentibus præstatur, ut bene operemur, non est gentibus ista invidenda misericordia.* Sed quia tunc, perinde ut postea Massilienses, illum vocationis modum non intelligebat, quam gratia intus in cordibus operatur, hinc est quod ibidem testatur se *minus ibi diligenter de illa quæ per Dei propositum fit vocatione tractasse.*

Porrò sub hoc gratiæ & vocationis modo Massilienses etjam generaliter legem esse complexos alijs non minus evidentibus testimonijs B liquet:

In Epist. ad August.

Propositum autem vocantis gratiæ (sunt verba Prosperi) *in hoc omnino definiunt quod Deus constituerit nullum in regnum suum nisi per Sacramentum regenerationis assumere, & ad hoc salutis donum omnes homines universaliter sive per naturalem sive per scriptam legem, sive per Euangelicam prædicationem vocari.* In quibus verbis animadvertere licet vocationem secundum propositum longe aliam à Massiliensibus fuisse constitutam, quam Augustinus asserere soleat: nimirum non illam, quæ ex Dei vocantis proposito fluens, conversionem hominis ac salutem immutando voluntatem hominis operatur, sed quæ fit per generalem quandam prædicationis gratiam ex illo Dei proposito profluentem, quo neminem constituit ad regnum suum nisi per Sacramentum baptismi seu regenerationis Sacramentum assumere, hoc est, quo vult quidem quantum in se est, omnes salvos fieri, sed per illud tamen remedium quod in Sacra- C mento regenerationis instituit: quod ut liberâ voluntate amplectatur, omnes divinis institutionibus tanquam generali gratiâ provocantur. Et simili modo Faustus crebro generalem illam doctrinæ gratiam prædicat:

Lib. 2. c. 6.

Absit ut proponi hic damnatio originalis æstimetur (in Esau) *ubi* VOCANTIS *benignitas & obtemperantis humilitas prædicatur: & ubi fidei divitias* DOCTRINA *generalis inculcat ac lumen credulitatis insinuat.* Vbi doctrinam generalem distinguit à *gratijs specialibus* ut ipse nominat, quæ post

Lib. 2. c. 8. Cap. 6. Cap. 8.

credendi voluntatem *ex accedenti largitate* tribuuntur. Et sicut in uno loco *benignitatem vocantis* agnoscit, ita in altero *Abram de Dei bonitate vocatum esse* profitetur. Sed hæc *divinæ admonitionis, prædicationis, vocationis* & ut à Vitale vocabatur SVASIONIS gratia, notior in Semi-Pelagianorum scriptis est quam ut pluribus res indigeat.

Epist. 107. Aug. ante medium.

Verum quia ista gratiæ generalitas excogitata est ad evitandam hominum discretionem, quæ divino judicio juxta Augustini sententiam, videtur fieri, quando Deus illam uni tribuit, alteri negat; hinc alia ex parte in magnas coarctantur angustias, ne eodem laqueo in sua sententia constringantur. Vident enim nec illam ipsam suam gratiam ita esse vel unquam fuisse generalem quin multis hominibus omnis ætatis atque ordinis subtracta defuerit, cujus defectu in æternum exitium corruerunt. Nam & parvuli qui ante discretionem boni ac mali ex hac vita rapiuntur, alij per regenerationem inter cœlestis regni assumuntur hæredes, alij sine baptismo inter mortis perpetuæ transeunt debitores; & adulti plurimi ita permittuntur ingredi vias suas, ut eis nulla unquam legis aut Euangelij prædicatio coruscaverit. Hujusmodi autem discretionem divinæ voluntati secretisque judicijs ejus non asscribere (cum fortuna nulla sit atque omnes pariter in originali massa damnati sint) non immerito videtur nefas. Quod si verum est jam iterum necessario reditur ad illud propositum Dei quo humanas prævenit voluntates, & ut visum fuerit de uniuscujusque liberatione & salute decernit.

Vtrique difficultati Massilienses per scientiæ conditionatæ subsidium satisfaciunt, nam quod ad parvulos attinet; *Tales animas perdi*, inquit Prosper, *talesque salvari quales futuros illos in annis majoribus si ad activam servarentur ætatem scientia divina præviderit.*

In Epist. ad August.

Ad illam vero divinæ dispensationis diversitatem, qua Euangelium adultis alijs vel alicubi prædicatur vel non prædicatur; vel nunc palam annunciatur, quod olim per tot sæcula pœne omnibus sicut & nunc nonnullis subtractum fuit, *Dicunt* (apud Hilarium) *id præscientia esse divina ut eo tempore & ibi & illis veritas annunciaretur, vel annuncietur quando & ubi pranoscebatur esse credenda.* Et Prosper: *Prævisos, inquiunt, à Domino credituros & ad unamquamque gentem ita dispensata tempora ac ministeria magisteriorum ut exortura erat bonarum credulitas voluntatum.* Quam suam sententiam non solum *aliorum*, inquit Hilarius, *Catholicorum testimonijs* sed etjam Augustini disputatione confirmant. Nam simile quid alio licet sensu contra Porphyrium disputando docuerat: *Tunc videlicet, voluisse hominibus apparere Christum & apud eos prædicari doctrinam suam quando sciebat & ubi sciebat esse qui in eum fuerant credituri.* Sed quinam illi scriptores Catholici, quibus testibus se sententiæ illius novitatem probare testantur? Non alium esse puto quam Origenem, qui hujusmodi dispensationis Euangelij in libris περὶ ἀρχῶν non obscura fundamenta jecit: totum enim errorem Semi-Pelagianorum ut supra de Pelagianis disputantes magna ex parte declaravimus, Origenes accuratissime tradidit.

In Epist. ad August. Epist. 49. q. 2. Vide lib. 2. c. 3. f. 454. col. 2. & fol. 455. col. 1.

Secunda

Secunda gratia generalis, reliquiæ quædam primæ integritatis seu naturalis possibilitas boni.

CAPVT QVINTVM.

Ex ista igitur prædicationis Euangelicæ dispensatione quam præscientia fidei exorituræ moderaretur, perspicue patet, nihil peculiare in hac diversitate Massilienses divinæ misericordiæ vel judicio tribuere, sed illius gratiæ subtractionem ab humana quoque voluntate suspendere. Nam cum ab illis petitur, quomodo in hominibus sine Euangelij prædicatione pereuntibus, non vacillet illud, *Quod Deus omnes homines velit salvos fieri & ad agnitionem veritatis venire.* (1. Tim. 2.) Quod veluti basim totius erroris collocaverât, respôdere solent non solum id quod jam tetigimus, idcirco *esse inexcusabiles quod Euangelium ideo non audiverunt quia nec fuerint recepturi; & quod ideo plurimi non renoventur divina misericordia, sive baptismi Sacramento, quia quod nec renovari velle habeant prænoscuntur:* (Prosp. in Epist. ad August.) Sed in primis illud, quod sine ulla Euangelij vel doctrinæ per homines vel Angelos traditæ prædicatione, *ad unius* B *veri Dei cultum*, inquit Prosper, *potuerunt instrui intelligentia naturali.* Hoc est ergò alterum & quidem superiore principalius gratiæ genus, quod Massilienses lapsis hominibus adesse volunt, *quædam* videlicet *primæ integritatis reliquia*, quas homines in natura rationali, sive in *intelligentia naturali* gerunt, quantumvis in originalis peccati corruptione nascantur. Quæ quidem integritas quandoquidem in Adamo Deum autorem habuit illius reliquiæ quoque ad conditoris & largitoris gratiam referendæ sunt. Hanc sententiam disertis verbis apud Hilarium tradunt. *Nec de hac fide posse dici: quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitiata, quæ prius sana ac perfecta donata sit.* (Epist. ad August.) Fidem in natura remansisse volunt non quod aliquid fidei reipsa, &, ut aiunt, formaliter in natura fuerit, sed quia potestas quædam credendi in naturali arbitrij rationalis libertate remanserit: Quod aper- C tius in eadem Epistola superius dicitur: *Excludi putant*, in Augustini sententia, *omnem prædicandi vigorem si nihil quod per eam excitetur in hominibus remansisse dicatur.* Videlicet quia juxta illam homo non potest audita exhortatione ad credendum sua se libertate flectere & fidem *accipere vel tenere nisi credendi voluntate donata*, ut ibidem dicunt. Et non multo post: *Unde consequens putant exhibendam ab eo fidem, cujus naturæ id voluntate conditoris concessum est, & nullam ita depravatam & extinctam putant, ut non debeat vel possit se velle sanari.* Sed accuratissime sententiam istam apud Prosperum nonnulli Massiliensium tradunt: Qui tamen quatenus majores quam ad credendum vires homini ex lapsu reliquas esse sentiunt aut sentire videntur, magis ad Pelagianos eodem Prospero autore

A referendi sunt. Sic ergò illorum opinionem exprimit: *Quidam verò horum in tantum à Pelagianis semitis non declinant, ut cum ad confitendam eam Christi gratiam quæ omnia præveniat merita humana cogantur, ne si meritis redditur frustra gratia nominetur, ad conditionem hanc velint universiusque hominis pertinere, in qua eum nihil prius merentem, quia nec existentem liberi arbitrij & rationalem gratia creatoris instituat ut per discretionem boni & mali, & ad cognitionem Dei & ad obedientiam mandatorum eius possit suam dirigere voluntatem, atque ad hanc gratiam qua in Christo renascimur pervenire, per naturalem scilicet, facultatem petendo, quærendo, pulsando* &c. (In Epist. ad August.) ubi si per illa verba (*ad obedientiam mandatorum suam dirigere voluntatem*) quorumlibet mandatorum obedientiam per illam gratiam naturæ exhiberi posse putant, non erit ista Massiliensium illorum sententia, de quibus hic nobis est disputatio, sed potius ut su- B pra diximus Fausti & similium, qui omnium virtutum perfectionem cum Pelagio naturæ viribus tribuebant. Sin verò illam dumtaxat obedientiam intelligunt qua quis obedire volens credit jubenti Deo, & suæ infirmitatis conscius vires petit, quibus illa mandata possit implere, erit ipsissima illa sententia de qua disserimus, quod ita esse, fit inde utcunque verisimile, quia nullorum operum perfectiorum, sed petendi tantum, quærendi atque pulsandi mentionem faciunt.

Hæc ergò gratia naturæ, veluti tabula quædam ex Adami naufragio reliqua qui ad omnem omninò justitiæ operationem integerrimus, liberrimus & fortissimus conditus fuerat; nihil est aliud nisi pars illius possibilitatis naturalis quam Celestinus per peccatum penitus amissam docet, (In 1 Epist. ad Gall.) seu illius libertatis naturalis qua primi hominis liberum arbitrium *ita liberum erat*, inquit Augustinus, *ut bene velle* C *posset & male*, (De corrept. & grat. c. 11) nec erat necesse ut ei Deus per gratiam sicut nunc necesse est, ipsum velle vel agere largiretur, sed propter præstantiam indultæ libertatis & facultatis ex se poterat velle & agere, tametsi non sine gratia simul influente, quemadmodum hoc suo loco latè & solidè Deo juvante tradituri sumus. Hanc naturalem hominis libertatem per peccatum violatam & infirmatam eatenus Massilienses putant, ut quamvis per eam nullo modo possit sicut Adā olim potuit, omnia divina mandata perficere & in justitia perseverare si vellet, non tamen ita esse extinctam aut depravatam. ut saltem id quod omnium infimum, tenuissimum, abjectissimumque justitiæ exordium est, per eam inchoare non possit. Hoc est enim quod supra dicentes audivimus; *Nullam ita depravatam vel extinctam putant ut non debeat vel possit se* VELLE *sanari.* (Epist. Hilar.)

sanari: quippe velle sanari prima omnino est, adeoque infima iustitiæ ratio. Hoc est quod paulo post: *Si autem*, aiunt, *dicatur vel talem* (supple voluntatem) *omnibus remansisse, qua vel contemnere quis valeat vel obedire* (credendo) *de compendio putant rationem reddi electorum vel reiectorum &c.* Nempe tantillum de naturali illa primi hominis libertate superesse volunt, ut saltem possit velle vel credere, etsi non possit amplius progredi. Hoc est quod *saltem qualemcunque dolorem ad exhortationem corripientis* oriri posse ex illa superstite libertate arbitrantur, quo saltem doleat quod mandatis obedire non possit. Hoc denique quod disertis verbis asserunt: *Proprium arbitrium ad hoc tantum esse* LIBERVM *ut velit vel nolit admittere medicinam.* Hoc enim in Adamo, teste Augustino, ita liberum fuit, ut universam justitiam posset implere si vellet. Nunc autem secundum Catholicam & Apostolicã ejusdem Augustini sententiam, ita infirmatum est, ut non solum per libertatem suam juste agere vel seipsum sanare non possit, quod Massilienses etjam libentissime confitentur, sed ne quidem possit credere aut velle admittere medicinam sive ut uno totum verbo Augustini complectar *nec accedere possit ad Deum nec manere cum Deo* Hoc est enim quod solidissime constantissimeque docet Augustinus, quando Massilienses corrigens dicit: *Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrij quales nunc sunt: fuit in homine antequam caderet.*

Ibid. 3 — In Epist. Hilar. — Lib. de dono persev. c. 7. — Ibid.

Tertia gratia generalis Massiliensium est actualis, interna, & sufficiens ad credendum, non ad operandum. Late ex principijs Augustini & Massiliensium astruitur, aliqua de natura ejus.

CAPVT SEXTVM.

MAGNA vero statim hic suboritur dubitatio, quomodo recte istam credendi potestatem seu libertatem ex primæ conditionis integritate reliquam esse Massilienses arbitrari possunt, quandoquidem habitualem Adami gratiam sive justitiam ex qua libertas illa magna surgebat, in ipso & posteris prorsus amissam esse fateantur? Deinde quidquid poterat Adam sive credere sive operari, non sine interno gratiæ adjumento poterat; quod cum ipsi omnino repudient, & solâ naturali libertate credi posse statuant, sane non tam posteros Adami peccato ejus vulneratos videntur asserere, quam lapsos esse homine stante fortiores; utpote qui sine gratiæ interioris auxilio credere posse dicantur, quod homini primo non nisi qualiscunque gratia conferebat.

Sed unde magna illa primi hominis potestas & libertas oriretur, non est hic fusius disserendi locus. Hoc tantum hic dico, magnopere illos hallucinari qui ex habituali gratia eam pullulasse arbitrantur. Neque enim ullo modo restitutâ habituali illâ justitiâ quam Adamus habuit, adeoque majori & auctiori, magna illa libertas restituitur. Quod argumento est evidenti illam ex alia radice proficisci: quod quando de justitia primi hominis disputandum erit, ex professo ex Augustini principijs declarabitur. Hanc ergo qualemcunque radicem libertatis & potestatis eatenus integram post lapsum remansisse posteritati Adæ Massilienses putant, ut saltem velle sanari possit & credere, quamvis per eam non possit bonum operari.

Vtrum autem præterea internam aliquam gratiam isti superstiti libertati ad credendum necessariam esse sentiant, perplexior difficultas est. Nam plerique recentiorum extra controversiam esse debere putant, quod omne actualis internæque gratiæ auxilium penitus pernegaverint. Ex quo fit ut in multis doctrinæ capitibus quam ipsi nunc de naturæ viribus de gratia & prædestinatione lapsorum hominum tradunt, se extra teli jactum & omne periculum erroris esse non dubitent. Vnde operæ pretium est diligentius omnia Massiliensium principia, ne quâ forte in re tanti momenti obscuritate fallantur, inspicere.

Et primo quidem quod supra monui, hic iterum observatum velim; non omnes unum idemque sensisse Semi-Pelagianos: Vnde nec omnium sensum nobis indagandum esse propositum, sed illorum duntaxat, quorum opinionem ac dogmata Prosper & Hilarius Augustino censenda & refutanda prodiderunt. Errantium quippe opiniones nosse, non ita multum prodest, nisi simul quid de singulis judicandum sit, quid fugiendum, quid tenendum, quid tolerandum, certa probataque alicujus Doctoris interposita autoritate noscatur. Hanc Augustinus Massiliensium opinionibus sibi perscriptis interposuit, & eam Ecclesia judicio suo tam luculente comprobavit, ut quid de cæteris Pelagiani erroris reliquijs sive Cassiano, sive Fausto, sive alijs post ejus obitum huc usque pullulantibus judicandum sit, ex ejus potissimum scriptis tanquam ex totius Ecclesiæ promptuario, unde & Canones Conciliorum hausti sunt, & indubitata sentiendi regula qua omnis imposterum ingeniorum regatur libertas, aut frænetur petulantia, debeat peti.

Itaque Massiliensium opinionibus, & Augustini

gustini doctrina quam diligentissime ponderata certum esse, & indubitatum esse debere sentio, quod Massilienses præter prædicationem atque naturam, veram etjam & internam & actualem gratiam ac ipsam etjam fidem, quam humanæ libertatis & voluntatis asscribunt viribus, necessariam esse fateantur. Quod ut ostendam, unum dumtaxat, cujus non est hic uberius astruendi locus, tanquam Catholicum & immobile fundamentum supponendum est primum hominem haud secus atque angelos bonos, vera & actuali gratia ad perseverandum in justitia, sive ad vitam æternam per opera bona consequendam, juxta certissimam sæpiusque repetitam Divi Augustini doctrinam eguisse: quod ex ejus operibus suo loco latius comprobabimus. Nunc unicus locus ex Arausicano Concilio desumptus sufficit, quo ista Divi Augustini sententia tanquam Catholicæ fidei doctrina expresso Canone sancitur: *Natura humana*, inquit Concilium, *etiamsi in illa integritate in qua est condita, permaneret, nullo modo seipsam creatore suo non adjuvante servaret. Unde cum sine gratia Dei salutem non possit custodire quam accepit, quomodo sine Dei gratia poterit reparare quod perdidit?* Verba Canonis illius omnia ex Epistola Divi Augustini ad Paulinum sumpta sunt: quibus negat Concilium potuisse naturam humanam salutem acceptam, hoc est, justitiam habitualem, in qua condita fuerat, sine illa gratia conservare sine qua jam lapsa se reparare non potest. Hanc autem esse gratiam internam & actualem tum nemo Christianus negaverit, tum locus unde Canon ille petitus est manifestissime clamat. Nam verbotenus ex Epistola Augustini excerptus est in qua totis viribus adversus Pelagianos recentissime damnatos disputat, qui ut homines crederent credendoque corrigerentur ac rectè viverent nullo modo actualis gratiæ cor convertentis auxilium necessarium esse statuebant, sed, ut Augustinus ait, *Hoc consistere* volebant *in solis viribus voluntatis.* Quos ut potentius debellaret, cavendum eos esse monet, *ne argute defendendo naturam,* quemadmodum Philosophi hujus mundi qui vehementer egerunt ut putarentur vel putarent sibi beatam vitam virtute propriæ voluntatis efficere, *offendant in lapidem offensionis, & per sapientiam verbi evacuent crucem Christi:* dum scilicet ad hoc actuali gratia Salvatoris opus esse non putant. Illam enim Philosophi Judæi atque Pelagiani, quos omnes ibidem opinionibus consociatos esse tradit unanimi consensione repulerunt, putantes sibi vel naturam solam, vel certe cum lege doctrinaque sufficere. Hos igitur omnes ut efficacius manifestiusque deceptos esse persuadeat, verbis illis supra citatis tradit, ne quidem naturam hominis, cum esset integra, tam potentem fuisse ut sine auxiliante gratia Dei stare posset in accepta justitia, quanto minus nunc tantarum virium esse credendam ut possit sine eadem gratia tot peccati vulneribus sauciata, tot libidinum vinculis captiva consurgere.

Canon. 19. Arausicani Concilii 2.

Epist. 106. vers. finem.

Ibid.

A Nam gratiæ actualis auxilium Pelagianos ad surgendum necessarium negavisse lippis & tonsoribus notum est. Hinc alibi cum Pelagius *non peccare nostrum esse* dixisset, hoc est sine gratiæ auxilio nos peccata solis naturæ viribus posse vitare, subjicit hæc lucidissima verba pro asserenda primi hominis actuali gratiâ Augustinus: *Si de integra & sana hominis natura loqueretur quam modo non habemus, nec sic recte diceret quod non peccare nostrum tantummodo sit, quamvis peccare nostrum esset: Nam & ibi esset adjutorium & tanquam lumen sanis oculis, quo adjuti videant se præbere volentibus*, id est, si vellent se ad videndum præbere. Ecce ut lumen oculis, non solum affectis, sed etjam sanissimis velut adjutorium actuale ab oculorum sanitate distinctum ad videndum penitus necessarium est, ita naturæ quantumvis sanæ, quantumvis integræ ad non peccandum, hoc est ad bene vivendum simili

Lib. de nat. & grat. c. 48.

B gratiæ adjutorio etjam sanissimis naturæ viribus supraaddito fuisse necessarium constanter docet. Nam sanæ naturæ opus esse internâ sanitate ut in sanitate permanere queat, delirium est velle probare, stultum adducta luminis quod oculis externum est, similitudine persuadere.

Hæc autem integræ naturæ gratia quantum ad operandi modum talis fuit ut ejus usus in sua cuique voluntate relinqueretur: Hoc est ut ea uti velle aut nolle, cum ea credere vel non credere, operari vel non operari, perseverare vel non perseverare uniuscujusque relinqueretur arbitrio. Non enim illa gratia dabat homini velle vel agere; sed erat talis *sine qua non* posset quicquam velle vel agere. Nunc autem perdita illa felicissima integritate naturæ, homini varijs libidinibus captivo & suiipsius aliarumq; creaturarum amoribus excæ-

C cato talis gratia datur, quæ paulatim ipsius arbitrium sanando liberet ipsum velle & agere & perseverare largiendo. Est enim gratia non tantum *sine qua non* potest actio fieri, sed *qua* potentissime fiat; quæ nisi detur, nunquam poterit quicquam boni salutaris velle vel agere: quia rerum creatarum libidinosis delectationibus prægravatus non potest ullo modo captivam voluntatem in sincerissimam increatæ lucis puritatem attollere, etjamsi primi hominis gratia non tantum affulgens ac parata semper assisteret, sed etjam longe cumulatius auctiusque conferretur. Est enim ista gratia illius naturæ ut homini libero non captivo serviat, sano non ægro opituletur, integro non læso vulneratoque conveniat. Ex quo fit, ut neque captivum liberet, neque ægrotum sanet, neque membra fracta consolidet sed ejus usus integritatem, sanitatem, libertatemque supponat. Est enim instar baculi,

D instar cibi, instar lucis quæ nihil prorsus adjuvant ut vel vinculis compeditus ambulet, vel fastidiosus & ægrotus comedat, vel cæcus aut oculis læsus videat nisi ante compedes frangantur, fastidium detergatur pupilla sanetur. Hoc autem non est aut scipionis, aut

aut alimenti aut lucis, sed collyrij ac medicinæ, cujus ope paulatim integritas, sanitas, libertasque restituitur, quibus redditis jam illis adjutorijs utitur si voluerit; quia uti vel non uti, jin arbitrio sanati hominis constitutum est. Non enim ita adjuvant ut usum ipsum voluntati inserant, sed impulsum potius voluntatis exspectent.

Hæc est verissima, sanctissima, constantissimaque Divi Augustini & Catholicæ Ecclesiæ de primi secundiq; hominis gratia, & utriusque diversitate doctrina: quam hic suis argumentis asserere, non minus esset facile, quam huic loco importunum. Tam multipliciter enim, tantaq; testimoniorũ evidentiâ, docendique constantiâ illam August. tradidit & Ecclesia amplexa est ut negari nullo modo possit nisi pertinacia pugnaces nervos adversus perspicuam lucem veritatis intendat. Vno loco ex libro de correptione & gratia deprompto B contentus ero, quo breviter quicquid diximus

Cap. 11. de illa auxilij diversitate clarescet: *Nec ipsum* (Adamum) *ergo Deus*, inquit, *esse voluit sine sua gratia quam reliquit in ejus libero arbitrio &c. tale quippe erat adjutorium quod desereret cum vellet, & in quo permaneret si vellet, non quo fieret ut vellet. Hæc prima est gratia, quæ data est primo Adam, sed hac potentior est in secundo Adam. Prima est enim, qua fit ut habeat homo justitiam si velit; secunda ergo plus potest, qua etiam fit ut velit &c.* Vnde inferius illam vocat adjutorium *sine quo aliquid non*

Cap. 12. *fit*, hoc vero, *quo aliquid fit*, quibus verbis breviter omnia quæ diximus comprehensa sunt, sed hæc uberius alibi ex suis principijs demonstranda sunt. Hoc loco doctrinam istam Augustini suppositam volumus, ut genuinam sententiam Massiliensium assequamur. Quod quidem, ut ad eos jam accedamus, eo justius videri debet à nobis fieri quod Massilienses ipsi, quorum causa agitur, eo prorsus modo C Augustini doctrinam ceperint, & moleste tulerint. Sic enim Hilarius eorum offensiones re-

Hilar. Epist. ad Aug. fert: *Deinde*, inquit, *moleste ferunt ita dividi gratiam, quæ vel tunc primo homini data est, vel nunc omnibus datur, ut ille acceperit perseverantiam*, NON

Cap. 12. QVA FIERET (verba sunt Augustini ex libro de correptione & gratia) VT PERSEVERARET, SED SINE QVA PER LIBERVM ARBITRIVM PERSEVERARE NON POSSET: NVNC VERO SANCTIS IN REGNVM PER GRATIAM PRÆDESTINATIS, NON TALE ADIVTORIVM PERSEVERANTIÆ DETVR, SED TALE VT EIS PERSEVERANTIA IPSA DONETVR: NON SOLVM VT SINE ISTO DONO PERSEVERANTES ESSE NON POSSINT, VERVM ETIAM VT PER HOC DONVM NON NISI PERSEVERANTES SINT. Audis reprehendi distinctionem illam quam supra diximus, duplicis adjutorij, SINE QVO NON FIT aliquid, & PER QVOD FIT: D quorum illud electionem relinquit libero arbitrio, ut quamvis sine illo non fiat opus, tamen fiat SI VELIT; per hoc vero etjam fiat VT VELIT. Nunc vide causam stomachi; & cur istud postremum adjutorij genus quod lapsis hominibus August. tribuit detestantes ab-

A jecerint: *His verbis*, pergit Hilarius, *sanctitatis tua ita moventur, ut dicant quandam desperationem hominibus exhiberi, si enim, aiunt, ita Adam adjutus est, ut & stare posset in justitia & à justitia declinare: & ita nunc Sancti juvantur ut declinare non possint,* (*siquidem eam acceperunt volendi perseverantiam ut aliud velle non possint*, quia scilicet ipsa gratia facit eos perseveranter velle) *vel sic quidam deseruntur, ut aut non accedant*, dum illa gratia non eos facit velle, *aut si accesserint, & recedant*, quia non facit eos perseveranter velle: *ad illam*, hominis scilicet primi, *voluntatem pertinuisse dicunt exhortationis vel comminationis utilitatem, qua & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem* (utrumvis videlicet cum illo Adami adjutorio faciendo si vellet) *Non ad hanc*, hominis scilicet lapsi, *cui nolle injustitiam inevitabili necessitate connexum est*, nempe quia velle aut perseveranter velle non potest, nisi per gratiam ipsum velle tribuatur: *Præter illos qui hic concreati sunt his qui cum universa massa damnati sunt, ut exciperentur per gratiam liberandi.* Hoc est præter electos sive prædestinatos; quibus etsi simul cum reprobis in massa damnationis concreati sunt, tamen juxta sententiam Augustini datur hæc liberationis gratia qua fiat ut velint, & ut perseveranter volendo liberentur. Ecce optime intelligunt & tanquam libertati, exhortationi, & comminationi consentaneam illam gratiam probant, qua quis ita juvatur, *ut*, sicut aiunt, *stare possit in justitia & à justitia declinare*: ut voluntas *persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem.* Aliam verò *qua ipsum accedere & non recedere*, hoc est ipsum velle & perseveranter velle voluntatibus à Deo per istam gratiam tribuendum est tanquã desperationis causam aversantur. Et ne quis eos male fortassis Augustinum intellexisse suspicetur, Ecce ipsa eorum verba *accedendi & discedendi*, seu *desistendi* repetens Augustinus & constanter traditam à se veritatem sustinens: *Non est hoc*, inquit, *omnino in viribus liberi arbitrij, quales nunc sunt; fuerat in homine antequam caderet &c. Post casum autem hominis, non nisi ad gratiam suam Deus voluit pertinere ut homo* ACCEDAT *ad eum: neque nisi ad gratiam voluit pertinere, ut homo* NON RECEDAT *ab eo.* Quia scilicet ipsa gratia nunc dat velle & perseveranter velle, quod olim ipsum arbitrium, quamvis non sine gratia dabat. Hoc est enim quod continuò Sanctos Angelos *sua voluntatis libertate* præstitisse declarat.

(Hilar. ibid. — E. & de dono persev. c. 7. — Ibid.)

Cum ergo ista Divi Augustini doctrina de duplici gratiæ adjutorio ex una parte placeret Massiliensibus, quia prima illa gratia libertatem salvam esse sineret, desperationem tolleret, exhortationis & cõminationis utilitatem relinqueret; ex altera vero parte illa lapsorum gratia propter incommoda quæ jam diximus, & fusius ante recensuimus, gravissime displiceret, sic è contrario suam ipsi sententiam disertis verbis consequenter tradunt: *Vnde in hoc solo volunt à primo homine omnium distare naturam; ut illum integris viribus voluntatis juvaret gratia volentem, sine qua perseverare non*

Hilar. in Epist. ad Aug.

poterat: hos autem amissis & perditis viribus credentes tantum, non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes. Ecce totum discrimen gratiæ stantis & lapsi hominis paucis verbis expressum. Nimirum primam distinctionis traditæ partem ut rectam, ut veram, ut sanam probant: talem videlicet conditum fuisse primum hominem, ut esset integris viribus voluntatis, nulla concupiscentiæ resistentis, ac deprimentis rixa tentatus, atque turbatus, gratiâ sine qua perseverare non poterat, ita juvaretur, ut cum ea posset perseverare SI VELLET. Hoc est enim quod dicunt, *juvaret gratia volentem*, hoc est, juvaret eum gratia si vellet perseverare. Nam & Sanctus Prosper eadem phrasi eodem isto sensu in explicanda sententia Semi-Pelagianorum usus est, quando eos gratiam talem probare tradit:

Carm. de ingrat. c. 10.

Quæ se non subtrahat ulli
Sed cupidos recti juvet, illustretque volentes.

HOc est quæ juvet homines illustretque si velint. Quod sane non est aliud quam id quod Augustinus dixerat, sic illam gratiam primum hominem adjuvisse, ut in ejus libero relinqueretur arbitrio: Nec enim aliud ab ejus voluntate nisi velle petebatur. Alteram vero partem de gratia secundi hominis, quâ ita hominem lapsum Augustinus juvari dixerat, *ut parum esset non posse sine illa vel apprehendere bonum, vel permanere in bono si vellet, nisi etiam efficeretur ut vellet*, partim retinent, partim destruunt. Destruunt enim, quatenus primas illas integræ naturæ vires non ita prorsus amissas & perditas volunt, quin adhuc per easdem vires ut olim Adam *credere posset si vellet*, ita scilicet ut per secundi hominis gratiam effici non deberet, *ut vellet*, sed hoc etjam nunc cum illa prima gratia adhuc in ejus libero relinqueretur arbitrio. Hoc enim est quod supra sæpius dicentes audivimus *fidem in natura licet vitiata remansisse quæ prius sana & perfecta donata sit.* Item *nullam naturam ita depravatam & exstinctam, ut non debeat vel possit se velle sanari.* Item, *proprium arbitrium ad hoc tantum esse liberum ut velit vel nolit admittere medicinam*, hoc enim fit per credendi voluntatem qua quisque, ut aiunt, *voluerit & crediderit a suo morbo se posse sanari.* Voluerit, inquam, & crediderit ex illa superstite propriæ & integræ voluntatis libertate, quam *talem omnibus remansisse* dicunt; *qua sicut Adam, vel contemnere quis valeat fidem vel obedire: Novum enim & inutile prædicationi* esse censebant sic voluntatem peccato læsam existimare, ut fidem *nec arripere valeat, nec tenere, nisi credendi voluntate donata*; per illam scilicet gratiam qua Sanctus Augustinus lapsum hominem adjuvandum esse prædicabat. Hactenus ergo alteram, ut dixi, distinctionis Augustinianæ partem de gratia lapsorum hominum destruunt, sed postquam homo per illam superstitem primævæ libertatis scintillam gratia primi hominis adjutus voluerit & crediderit, jam vero etjam secundi hominis gratiam, per quam operationem bonam & ipsam operandi perseverantiam dari Augustinus tradidit, sine tergiversatione necessariam confitentur. Nam hoc est illud quod postquam homines *tantum crediderint*, illius gratiæ officinam esse statuunt, ut *non solum erigat prostratos, sed etiam suffulciat ambulantes.* Quibus verbis brevissimis omnis gratiæ Christianæ vis & operatio comprehenditur. Nam quod *prostratos* post fidem *erigi* per gratiam dicunt, voluntatis prostratæ liberationem à peccati & concupiscentiæ servitute designant: qua fit ut non solum depulsa per justificationem dominatione transferatur in regnum Filij Dei, sed etjam subactis inferioris partis libidinibus ac passionibus, quibus substrata premebatur, id quod antea inchoatæ voluntatis infirmitate implere non poterat, jam erecta ac tot vinculis utcunque liberata cum delectatione operetur. Quod vero per eandem gratiam *ambulantes suffulciri* dicunt, operationis justæ (quam ambulatio per justitiæ semitas denotat) perseverantiam gratiæ secundi hominis tribuunt. Neutrum etenim per illum quem superstitem esse putant, primæ libertatis vigorem quantumvis Adami gratia adjutum atque munitum lapso homini conferri posse recte & Catholice sentiunt. Nec enim illa gratia quamvis intensissima, cumulatissimaque ullo modo prostratos erigere vel ambulãtes ne iterum cadant suffulcire potest. Vtrumq; siquidem vim quandam agendi in voluntatẽ & immutandi ejus actũ denotat, dum scilicet voluntas vel pondere quodã oppressa liberatur & sursum trahitur; vel eodem pondere adhuc gravata & ad lapsum prona, ne cadat iterum firmiter retinetur. Hoc autem gratia illa primi hominis nequaquam facit; Nam ut *ægris oculis odiosa lux est, quæ puris amabilis est*; nec ullo modo vel intensissima conferre potest ut videant quia non ægritudinis instar collyrij, sed sanitatis adjutorium est, quo jam sanatus, si voluerit uti potest; ita ægrotæ libidinibus varijs voluntati prima illa gratia prorsus inepta est, nec eam prostratam erigere vel lapsantem ullo modo fulcire potest. Perfectarum quippe virium adminiculum est, non infirmę medicina voluntatis. Vtitur eo sanitas si voluerit, non infirmitas vegetatur ut velit. In hoc ergò propriè Massiliensium error situs est, quod aliquid primævæ libertatis reliquum putant, quo sicut Adam, si voluisset, poterat perseveranter operari bonum, ita lapsus homo saltẽ credere posset si vellet: neuter tamen absq; interioris gratiæ adjutorio cujus usus vel abusus relictus esset in uniuscujusq;

Omnia in Epist. Hilar.

arbitrio

arbitrio & potestate. Non enim exclusisse Massilienses ab illa credendi voluntate gratiam, quæ interius adjuvaret, vel inde solum, etsi nihil ipsi expressius dicerent, perspicuum esse potest, quod frequenter non minus Prosper quam Augustinus eorum sententiam quâ hominem suâ naturali possibilitate seu libertate seu naturâ credere, & velle posse censebant, in Angelis & Adamo, non autem in lapsis hominibus veram esse fateantur. Audi illud Prosperum luculentis versibus canentem.

Lib. de ingra. c. 42.

Nam si nunc etjam illæsis vigor ille maneret,
In quo insons natura fuit: sua quemque voluntas
Conciliare Deo, pœnaque absolvere posset &c.

Neque causam ex integritate naturæ petitam tacet:

Quoniam sapientia sana,
Sana fides, sanum arbitrium, mens libera morbo
Vitam agerent dignam summorum participatu.

Ad c. 8. Gall.

AVdi & oratione solutâ Semi-Pelagianis idem confitentem: *Neque hæc dona* (cogitare, dicere, agere bonum,) *ita ex Deo opinemur, ut quia ipse naturæ nostræ autor est per conditionem tamen hæc contulisse videatur.* Conferendo scilicet potestatem naturalem ea faciendi. *Quia dedit quidem ab initio hanc hominis facultatem, sed omnes eam in illo amisimus in quo omnes peccavimus.* Audi denique Augustinum qui disertis verbis præit Prospero, & ejusdem sententiæ veritatem velut magister docet: *Non est hoc omnino in viribus liberi arbitrij quales nunc sunt: Fuerat in homine antequam caderet.* Nempe potestas permanendi cum Deo, hoc est constanter recte agendi suâ libertate si vellet. Cujus exemplum (Adam enim ceciderat illâ libertate, statim adijciens; *Quæ tamen,* inquit, *libertas voluntatis in prima illius conditionis præstantia quantum valuerit, apparuit in Angelis: Qui diabolo cum suis cadente in veritate steterunt, post casum autem hominis, non nisi ad suam gratiam Deus voluit pertinere ut homo accedat ad eum, nec nisi ad gratiam suam voluit pertinere ut homo non recedat ab eo.* Et iterum alio in loco: *Quis nescit eum* (hominem) *sanum & inculpabilem factum, & libero arbitrio atque ad juste vivendum potestate liberâ constitutum? Sed nunc de illo agitur, quem semi-vivum latrones reliquerunt.* Hoc est, non potest nunc suâ liberâ potestate quod ante potuit. Ecce quantâ luce veritatis & constantiâ doctrinæ duo præstantissimi gratiæ patroni asserunt naturam integram naturali suâ potestate credere potuisse si vellet, atque ultro totum quod Massilienses dicerent in illa felici integritate verum esse concedunt. Quod tamen non sine gratia illa de qua disputamus simul concurrente potuisse constanter identidem profitentur. Neque enim ista duo pugnant secum, sed potius unum involvit alterum quod Adam suâ libertate credere posset si vellet, & tamen ad hoc ipsum gratiæ adjutorium fuerit necessarium, quemadmodum sanus oculus in perpetua luce constitutus, si homo velit cernere potest, quod tamen sine luce simul influente non potest. Ex quo fit, ut cum Pelagius qui omne omnino gratiæ adjutorium perimebat, similes locutiones, ut Massilienses usurpare voluisset, quod scilicet nostrum esset, hoc est nostræ potestatis, non peccare seu recte vivere, statim eum reprehendat, & falsitatis arguat Augustinus, etjamsi illa sua verba de natura sana protulisset: *Si de integra,* inquit *& sana hominis natura loqueretur quam modo non habemus, nec sic recte diceret, quod non peccare nostrum tantummodo esset. Nam & ibi esset adjutorium Dei & tanquam lumen sanis oculis quo adjuti videant &c.* Ex quo relinquitur, quandocunque Massilienses naturalem illam libertatem & possibilitatem ex Adami integritate reliquam prædicant, & ei saltem fidem tribuunt, nunquam eos illam Adami gratiam excludere, sed ita locutiones illas accipere, quemadmodum Prosper & Augustinus eas probant, & ipsi in Epistola Hilarij satis aperte interpretantur, videlicet, ut quemadmodum *voluntas Adæ persistendi & desistendi habebat liberam potestatem,* & nihilominus *illum integris viribus juvaret* GRATIA VOLENTEM, sive, si vellet: ita voluntas lapsorum hominum credendi habeat liberam potestatem, sic tamen ut eos eadem gratia *juvet credentes tantum.*

Lib. de nat. & grat. c. 43

Lib. de dono persev. c. 7.

Lib. de nat. & grat. c. 48

Nec vero arbitrandum est Adamo sine omni gratia saltem illud *velle* suppetere potuisse, ut propterea eodem modo etjam sibi Massilienses illud sine omni gratia arrogare voluisse videantur. Nam in eodem loco ubi Augustinus de duplicis gratiæ distinctione satagit, & Adami gratiam *in eius libero relictam arbitrio* tradit, continuo ne quis illud arbitrium saltem ad volendum bonum sine gratia sibi sufficere posse arbitraretur: *Liberum,* inquit, *arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est nisi* ADJVVETVR *ab omnipotenti bono: quod adjutorium, si homo ille per liberum non deseruisset arbitrium semper esset bonus.* Ecce NIHIL potest liberum arbitrium etjam primi hominis ad bonum, sine illo adjutorio quod ipse deseruit: ergo nec velle poterat, cum velle bonum non sit exiguum bonum. Et ut omnis tergiversatio præcidatur, etjam ipsum *confidere de adjutorio Dei,* hoc est, velle juvari à Deo, negat Adamum habere potuisse sine auxilio Dei. *Meritum habens bonum,* inquit, de primo homine disserens, *in adjuta divinitus voluntate recta, malum vero in deserente voluntate perversa: quia & ipsum confidere de adjutorio Dei, non posset sine adjutorio. Dei* Neque vero hanc ipsam

Lib. de correp. & grat. c. 11.

Lib. 14. de civit. c. 27.

gratiæ necessitatem ad ipsum velle Massilienses diffitentur. Quid enim aliud significare eos voluisse judicabimus, quando dicunt quod *gratia juvaret volentem*, nisi quod conformiter ad Augustini doctrinam quam ibi se probare profitentur, nec ipse Adam (cum dicitur perseverare cum gratia potuisse si voluisset) absq; illo eodem gratiæ adjutorio velle potuerit? Cum ergò *in hoc solo* Massilienses naturam omnium lapsorum à primo homine distare volunt, quod illum gratia sine qua perseverare non poterat juvaret volentem, ut scilicet per eam posset si vellet, in tota accepta perseverare justitia, nos autem credere A tantum possimus si velimus; profectò nec velle nec credere sine illa gratia primi hominis lapsis hominibus tribuunt: alioquin non *amissas & perditas* hominis lapsi vires sed contra propriam confessionem longe fortiores eas, quam illæsæ fuerant esse sentirent: quia ipsum credere quod Adamus integer & sanus non sine gratia poterat, hoc sine omni gratia fractam ægramque voluntatem posse statuerent: Et cum agnoscant sine ambagibus quod *gratia juvaret* etiam *volentem Adam*: lapsos homines etiam *credentes*, nulla omninò gratia adjuvandos esse delirarent.

Eadem internæ inspirationis gratia asseritur ex Gennadio & Cassiano. Volunt esse tantum occasionem voluntati ad fidem & conversionem.

CAPUT SEPTIMUM.

Et quamvis ista Massiliensium confessio manifesta sit, Gennadius tamen Massiliensis item Presbyter de Semi-Pelagianorum factione non minimus, accuratius nobis explicuit quo pacto Dei adjutorium ad ipsam fidem ac bonam voluntatem admitterent, & illam tamen libero arbitrio arrogarent. Porrò fuisse Semi-Pelagianum nemini dubium esse potest qui obtrectationes ejus adversus omnes divinæ gratiæ defensores & encomia quibus adversarios ejus cumulat ponderaverit. Nam in primis libros Fausti (qui Semi-Pelagianorum erroribus à capite usque ad calcem scatent, & à divo Fulgentio septem libris confutati sunt, à [a] Petro Diacono aliisque Orientalibus anathematizati, [b] ab Africanorũ Episcoporum in Sardinia exulantium Synodo proscripti) tanquam [c] *opus egregium de gratia Dei* probat [d] Opuscula Cassiani contra censuram Gelasij *ab Ecclesia Dei* B *probari salutaria* & à Prospero *infamari* ut *noverca* mentitur. Pelagij librum Eulogiarum sive Capitulorum, quem [e] Hieronymus & [f] Augustinus Hæresibus plenos asserunt, ipse ante hæresin scriptum nec erroribus favere insinuat. Hieronymo Ruffinum primum Pelagianæ hæresis architectum præfert. Denique quod unum est instar omnium Augustinum ex *multiloquio peccatum non effugisse* criminatur; ac dum errorem *illius sermoni multo contractum, ludà hostium exaggeratum, necdum hæresis dedisse quæstionem* asserit, periculo hæresis Augustinum non carere manifestè significat. Vbi sine dubio Massiliensium criminationes respicit, qui multa doctrinæ ipsius de gratia & prædestinatione capita velut erronea diffamarunt.

a In lib. de Incarnat. & grat. c. 8. apud Fulgent.
b In Epist. Syn. de grat. Dei & lib. arb.
c Lib. de viris illust.
d Eodem lib.
e In Dial. advers. Pelag.
f Lib. de gest. Pelag.

Hic ergò Gennadius in libro de dogmatibus Ecclesiasticis quem & Platina & D. Thomas sæpius, & Magister Sententiarum, & omnibus longe antiquior Walafridus Strabo illi tanquam autori tribuunt, sic de gratia & A libertate lapsi hominis loquitur: *Postquam seductione serpentis per Evam cecidit* (homo) *naturæ bonum perdidit pariter & vigorem arbitrij*, amissum vult esse illius primæ vigorem libertatis, qua poterat, si tantummodo voluisset, in accepta justitia præceptique custodia permanere; Nam tametsi juxta supra traditam Augustini doctrinam non permansisset *sine gratia*; non tamen opus fuit ut ei permanendi voluntas per gratiam donaretur. Et recte hactenus: Iam verò de viribus quæ manserunt reliquæ ex primæva illa libertate subtexit: *Non tamen* ELECTIONEM (perdidit) *ne non esset suum quod evitaret seu emendaret, nec merito indulgeretur quod non arbitrio diluisset*. Ecce claris verbis vult illud saltem homini mansisse reliquum, ut postquam vocante Deo cor ejus per inspirationem gratiæ tactum est, ut credendo pœniteat, electio pœnitendi vel non pœnitendi B non per gratiam libertati seu voluntati detur, ut Augustinus & Catholica fides docet, sed ipsa libertas voluntatis pœnitentiam quamvis non sine ista gratia, ut visum fuerit, eligat aut non eligat. Hoc est enim quod æquipollentibus prorsus verbis Massilienses apud Hilarium dicunt, non ita invalidum esse liberum arbitrium ut fidem *nec arripere valeat nec tenere nisi credendi voluntate donata*, seu ut *etiam donetur ut velit*: Sed illud *ad hoc tantum esse liberum ut* VELIT VEL NOLIT ADMITTERE MEDICINAM. Nam tantum ad hoc liberum esse ut velit vel nolit admittere medicinam, non est aliud quam quod Gennadius dicit, *Electionem non perdidisse*

In Epist. Hilar. ad Aug. initio Paulò inferius. Circa mediũ.

Ne qua verò relinqueretur de Semi-Pelagiano verborũ illorũ sensu dubitatio, rationẽ suo junctã attende, *ne non esset suum quod emendaret*. Hæc enim illa decãtatissima Pelagianorũ omnium & Massiliensiũ querimonia propter quã illi omnem Christi gratiam sustulerunt, si saltem electionem reliquerunt ut *nostrum* esset, quod

Plat. in Symmacho. D. Thomas quodlib. 12. a. 11. in catem. in c. 8. Matt. Magister Sent. lib. 2. dist. 8 in Edit. Lovã. Strabo de reb. Eccl. c. 20. Gennad. lib. de Eccles. dogmat. c. 19.

quod humana voluntate fieri diceretur. Nunquam enim ista duo côciliare potuerunt quod gratia sive Deus operaretur in nobis velle dãdo ipsam plerumque etjam reluctantibus voluntatem, & tamen *nostrum* esset, quod volumus. Hinc & ipse Augustinus in eodem errore constitutus, ut illam primam credendi voluntatem à Dei gratia quæ donat velle removeret, ista cum omnibus Pelagianis uti solebat phrasi: *Quod ergo credimus nostrum est.* Item: *Nostrum est credere & velle* sicut ipse de se testatur, & Massilienses sibi gratulantes & libentissime acceptantes observaverant. Neque tantum trepidabant Semi-Pelagiani, ne velle non esset *suum*, si Deus & ipsum velle donaret, sed nullius etjam æstimationis aut pretij fore censebant, nisi quaqua vel tenuissima consideratione ad se, hoc est ad istam electionis indifferentiam revocarent ut ex multis Cassiani & Fausti locis patet. Et hoc est illud quod statim adjicit; *nec merito indulgeretur quod non arbitrio diluisset*, hoc est ne irrationabilis esset indulgentia, nullam habens ex parte hominis occasionem, si non ipse sua libertate pœnitentiam elegisset, sed ab alio esset ei pœnitendi voluntas data.

In lib. Expos. in Epist. ad Rom. & lib. 1. retract. c. 23.

In Epist. Hilar. ad August.

Sed arbitraberis forsan Gennadium omnem omnino gratiam ab illa electione libertatis excludere, ut ita nuda natura solo externo præconio veritatis admonita salutem inchoet. Audi consequenter ipsum Gennadium fidelissimum Semi-Pelagianæ mentis interpretem: *Manet itaque ad quærendam salutem, arbitrij libertas, id est, rationalis voluntas, sed admonente prius Deo & invitante ad salutem, ut vel eligat vel sequatur, vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione.* Vides hic non admonitionem tantum, non invitationem, quibus duabus vocibus, sæpe & Augustinus externam vocationem exprimit, sed etjam *inspirationem*, quâ voce nullam Catholici Doctores & Concilia prægnantiorem veræ internæque gratiæ significationem protulerunt. Hanc enim Africani Episcopi usurparunt tanquam indubitatam gratiæ indicem, quando Zozymum Papam, qui in litteris suis *Dei instinctum* nominaverat veram internamque gratiam agnovisse probaverunt: *Ideo utique*, inquiunt, *quia præparatur voluntas à Domino, & ut boni aliquid agant paternis* INSPIRATIONIBUS, *suorum ipse tangit corda fidelium.* Hanc Synodus Arausicana contra Semi-Pelagianos sæpius, hanc Tridentinum ad internum Dei tactum exprimendum adhibuit; ut nullo pacto ambiguum esse queat quin veram gratiam nomine *inspirationis* expresserit. Quid enim est *Inspiratio* nisi occulta illa divinæ operationis infusio qua Patres illi Africani *cor ipsum fidelium* tangi dicunt? *Paternis*, inquiunt, *inspirationibus, suorum ipse tangit corda fidelium*, quod ad externam aliquam invitationem vel admonitionem, vel alium alienum à vera gratia sensum, nulla potest subtilitate vel petulantiâ detorqueri.

In Epist. Celest. Pontif. ad Gall. c. 7.

Arausic. can. 6. 7. 25.

Trid. sess. 6. cap. 5.

Cùm ergò tam evidenter Gennadius internam illam inspirationis divinæ gratiam fateatur, *quæsitionem tamen salutis*, hoc est, ut *eligat* id quod inspiratio suadet, ut *sequatur* quo inspiratio trahit, ut *agat* opus ad quod inspiratio provocat, quod nihil est aliud nisi ut inspirationi consentiendo credat, non Deo, non gratiæ, non inspirationi divinæ, sed *arbitrij libertati*, hoc est, *rationali voluntati*, quamvis non sine inspirationis gratia præcedente tribuendum esse decernit. Hoc est enim: *manet ad quærendam salutem* sive ad petendum ex fide, quærendum pulsandum pro salute obtinenda, *arbitrij libertas* id est rationalis voluntas; quia illa scilicet pro naturali indifferentia suæ libertatis si vult, eligit inspirationem sequi; si non vult, reijcit; ita ut nullo modo inspiratio voluntatem ipsam, hoc est electionem donet. Horrebant enim ut sæpe diximus tantæ infirmitatis esse naturam, ut fidem *nec arripere valeat, nec tenere nisi credendi voluntate donata.* Post credendi vero, petendi pulsandique voluntatem jam reliquum libenter divinæ gratiæ tribuebant, ut scilicet quemadmodum loquuntur, *adjuvetur qui cœperit velle, non ut etiam donetur ut velit rejectis ab hoc dono aliis pariter reis.* Quam eorum sententiam ad amussim consequenter Gennadius exprimit, ut nemini benignioris judicij dubium esse possit, quin ex professo Semi-Pelagianam sententiam doceat. Nam postquam primas partes libertati tribuisset, continuo id quod post electionem salutis homini jam quærenti & pulsanti datur Deo confidenter ascribit: *ut autem*, inquit, *consequatur, quod eligit vel quod sequitur, vel quod occasione agit* DEI *esse libere confitemur.* Nempe solemnes istæ Semi-Pelagianorum omnium phrases sunt: Nostrum esse quod eligimus, quod volumus, quod Deum vocantem sequimur: Dei esse, quod consequimur, quod quò tendimus pervenimus ut infra latius dicturi sumus, & hoc ipso loco manifestissime Gennadius explicat. Nam nequis aliquid obscuritatis in superioribus ejus verbis vel fuci in interpretatione mea subjuncta latere suspicetur, ecce tanta evidentia recapitulando, verborum suorum sensum exponit, ut nihil aliud timuisse videatur, quam nequis dicta sua in orthodoxam sententiam præpostera benignitate torqueret. Audi summam sensuum ejus: *Initium ergo salutis nostræ Deo miserante habemus*; nempe Deo prius (ut præcesserat) admonente, invitante, inspirante, hoc est ut Massilienses, Deo indignos vocante: *ut acquiescamus salutiferæ inspirationi, nostræ potestatis est: ut adipiscamur quod acquiescendo admonitioni cupimus, divini est muneris.* Ecce totum Semi-Pelagianorum mysterium evidenter expressum, non est ubi lector hæreat, vel ubi sententiæ impietas possit abscondi, acquiescere salutiferæ inspirationi nostræ vult esse potestatis, nostræ voluntatis, nostræ libertatis: Nempe quia non Deus, non gratia, non inspiratio ad acquiescendum emollit potestatem, flectit libertatem, inclinat ac tribuit voluntatem, sed nostra potestas, nostra libertas, nostra voluntas nos inspirationi ipsi & gratiæ acquiescere facit.

Ita Hilar. in Epist. ad August. de Massilienses

Ita ibid.

Quamvis enim hoc non ſine gratia & inſpiratione fiat, ipſa tamen libertas & voluntas Gennadio autore, primas ſibi partes vendicat. Poſtquam autem inſpirationi primæ qua cor ad eligendam viam ſalutis & credendum trahitur, acquieverit, jam in reliquis primas partes permittit Deo, tunc enim ſolus Deus, jam volentem ad curſum incitat, infirmam voluntatem roborat, languentem exardeſcere facit, quidquid denique bonorum operum facere cupiebat, quod infirmitate non poterat, hoc ipſe ſolus, perficiendo primum iſtud velle largitur. Nam ut Gennadius cum Maſſilienſibus ait, *ut adipiſcamur quod acquieſcendo admonitioni cupimus, divini eſt muneris*. Quamvis enim non ſine voluntate fiat, quia ipſa voluntas accenditur ut fortius velit, Deus tamen per gratiam, non voluntas ſua libertate robuſtius illud velle facit; ſicut antea quamvis non ſine gratia vellet, cum inſpirationi divinæ primum acquieſceret, ipſa tamen libertas voluntatis ad acquieſcendum, non Deus aut gratia aut inſpiratio pertrahebat.

Excipiet forſan aliquis adverſus ea quæ dicta ſunt, immerito illi libro de Eccleſiaſticis dogmatibus detrahi, quod nullus Theologorum ſuſpicionem aut veſtigium, ut quidam ait, talis erroris in eo opere invenerit, deinde quod à capite vigeſimo primo expreſſe damnentur omnes errores Pelagij iiſdem pœne verbis quibus illam Pontifices damnaverunt. *Suarez lib. 3 de auxil. c. 9. n. 6.*

Sed facilè reſpondetur, jam olim etjam ante ſubortas illas de gratia controverſias librum iſtum propter hanc ipſam cauſam in ſuſpicioné & crimen vocatum eſſe. Nam Theologi Lovanienſes viri doctiſſimi qui antequam in Belgiú ulla de gratia contentio penetraſſet, utiliſſime in expurgandis dijudicandiſq; Auguſtini operibus laborarunt hunc ejus errorem annotant. Et ante ipſos Ioannes Heſſelius Vir Eximius & Sacræ Theologiæ Doctor ac Profeſſor Regius idem obſervaverat, ut ex præfatione Proſperi operibus præmiſſa patet. *In cenſ. illi lib. præmiſſa Tom. 3. Aug.* Nec ſanè exiguum indicium eſt indolis Pelagianæ qua liber ille ſcriptus eſt, quod cum nulla pœne ſit hæreſis ad Gennadij uſque tempora, cujus autorem non ſuo deſignet nomine, nulla tamen in toto libro fiat mentio Pelagij aut Semi-Pelagianorum, aut Catholici dogmatis adverſus eum pronunciati; cum tamen illæ contentiones recentiſſime viguiſſent.

Nec vero refert, quod à capite vigeſimo primo uſque ad quinquageſimum ſecundum confeſſio de divina gratia luculenta ſit. Illa quippe non ſunt verba Gennadij, ſed ab aliquo Catholico tanquam antidotum præcedentis erroris adjuncta ſunt. Cujus rei manifeſtiſſima indicia ſunt. Primum quod iſta omnia in manu ſcriptis codicibus deſiderantur, ſicut hoc teſtantur iidem illi Theologi Lovanienſes qui plus quam ducentis exemplaribus in emédandis Auguſtini lucubrationibus uſi ſunt, cujus nomini & ſtylo & iſtud opus aſſignatum fuerat. Nec tantum in manu ſcriptis illa deſunt ſed etjam in nonnullis impreſſis ut in præfatione apud Proſperum videre licet. Deinde quod cum Gennadius in reliquis libri partibus ſuis verbis eiſque ſuccinctiſſimis, innumera Catholicæ fidei dogmata velut breviario quodam complectatur, hic contrario modo prolixiſſime Epiſtola Celeſtini Pontificis Canones Concilij Milevitani & pœne totum Concilium Arauſicanum nullâ factâ immutatione contexitur, quo ſane nihil difformius ac magis diſſonum à reliquo operis contextu & ſcopo fieri poteſt. Nam illa ſola facile dimidium totius libri complectuntur. Accedit quod pleraque ex Epiſtola Celeſtini & Concilijs Milevitano & Arauſicano aſſuta capita repugnent ex diametro illi ſententiæ quæ præceſſerat: quemadmodum cum ad eruendum Auguſtini ſententiam ventum erit demonſtrabimus. Ut nihil verius ſit atque manifeſtius quam id quod Lovanienſes Correctores dicunt, ab erudito quodam & recentiore Scriptore, propter errores aliquot præcedentium capitum ea fuiſſe interjecta.

Nec verò ſolus Gennadius, ſed & Caſſianus ſubinde internam illam gratiam ac primos fidei & converſionis actus agnoſcit, ſed ſic ut ſimiliter noſtræ poteſtatis & libertatis ſit non gratiâ ipſum juxta Catholicam doctrinam operante, acquieſcere. Docet enim Collatione tertia ex qua integrum locum mox citabimus, *Inſpirationes divinas in cor immitti, quibus tamen tanquam occaſionibus noſtrum ſit enixius vel remiſſius famulari*. Et alibi ex libro Paſtoris probat, *adhærere hominem quamlibet partem arbitrij libertatem*, ut inter duos Angelos ſibi adhærentes conſtitutus diverſis ſuaſionibus utrimque pulſetur. *In hominis vero opitione conſiſtere, ut eligat quem ſequatur. Et idcirco*, inquit, *manet in homine liberum arbitrium quod gratiam Dei poſſit negligere vel amare.* Et quam quæſo gratiam? An tantum admonitionem externam & legem, de qua ſæpe in illa collatione mentionem facit? Nimirum illam, qua homo inter contrarias boni malique Angeli ſuaſiones collocatus non ſolû ſignis, ſed etjam internis motibus non minus bonis ac malis ſe ſentit quati: quâ homini divina *inſpiratio in cor* IMMITTITUR *quæ dormientes ad deſiderium ſalutis exſuſcitat, quæ Deum ſequi compunctione ſaluberrima cohortatur*. *Collat. 3. c. 4. & 12.* *Collat. 13.* *Ita Coll. 3.* Neque enim uſque adcò impius Caſſianus fuit, ut qui *Sanctos Angelos* qui externis auxilijs juvari nequeunt, *divino auxilio ad perſeverantiam puritatis eguiſſe* confirmat, non tantillum ſaltem præſidij lapſum hominem à Deo ſentiret habere, quantum & periculi per vero internos concupiſcentiæ motus à diabolo concitatur. *Lib. 12. Inſtit. c. 4.* Nam hoc ipſum illis verbis fuiſſe à Caſſiano ſignificatum ſatis Proſper inſinuat, quando Caſſianum dicit aſſerere: *Inter boni & mali contrarias ſuaſiones naturali iudicio & propria diſcretioni hominem eſſe commiſſum, ut*, inquit, *ei non plus à Deo præſidij quam à diabolo ſit periculi. Non plus*, dicendo, ſaltem tantum præſidij à Deo habere manifeſte ſignificat; neque enim Proſper illum impietatis exceſſum ſiluiſſet, ſi ne tantillum quidem præſidij

sidij à Deo præstolandum esse censuisset.

Sed jam considera quam vehementer illum gratiæ modum & libertatis æqualitatem à Cassiano assertam Prosper improbet: *Itane libera est*, inquit, *ista libertas ut quantum ex se habeat fastidij ut negligat gratiam Dei, tantum ex se habeat delectationis ut diligat?* (*Contra Collat. c. 30.*) Quin etjam inde consectaneum esse probat, quod homo Deum posset sola voluntate & arbitrij libertate diligere; quantumvis eum Cassianus illa indifferenti gratia præventum esse docuisset. Nam postquam Deum per gratiam suam cor Lydiæ purpurariæ *ut crederet*, non ipsam scilicet Lydiam, aperuisse dixisset, de contraria Cassiani mente, qua *gratiam Dei libero arbitrio hominis vel negligi vel amari posse* docuerat, ita subjicit: (*Ibid.*) *Et tanta est secundū istu liberi arbitrij vel incolumitas vel facultas, ut charitatem quæ in omnium arce virtutum est, non ex Dei munere, sed ex sola habeat voluntate.* Sola namque voluntas est, non gratia juxta Cassianum, quæ utriusque & gratiæ & concupiscentiæ suasionibus agitata ex non credente credere, ex non diligente diligere facit. Etenim gratia Cassiani dat homini posse, si velit, ut de Adami gratia Massiliensibus probata diximus, non velle quod potest; quod Christi gratiæ proprium esse atque essentiale tanquam certissimum Concilia & Augustinus docent.

Ex ista igitur vena fluit quod Massilienses & omnes erroris Semi-Pelagiani vindices, ut illam indifferentiam gratiæ & inspirationis insinuent, illam plerumque nomine OCCASIONIS exprimere soleant. Quod sane diligenter ad erroris illius intelligentiá observandum est. Neq; enim facile vocabulum invenies, quo aptius inefficacia gratiæ & efficacius indifferens ille tractus inspirationis, qui suum influxum in opus à libertate volútatis exspectet significari queat. Hoc voluit Cassianus, quando Abraham cum Dominica voce de natali solo vocaretur, itemque Sanctum Antonium *occasionem suæ conversionis à sola divinitate percepisse significat.* (*Collat. 3. c. 4.*) Et ne forte de modo quodā externę vocationis intelligeres qua vocati sint, sic illam explicat. (*Ibid.*) *Ex Deo quidem*, inquit, *est* (primus ille vocationis modus) *quoties inspiratio quædam immissa in cor nostrum nonnunquam etiam dormientes nos ad desiderium æternæ vitæ ac salutis exsuscitat, Deumque sequi & eius inhærere præceptis compunctione saluberrima cohortatur ut in Scripturis Sanctis Abraham &c.* Hoc voluit quando illam nostræ libertatis *electionem* & *acquiescentiam* cum Gennadio paulò infra prædicat: (*Cap. 11.*) *Itaque sicut occasionem salutis diversis modis Deum cognoscimus operari, ita nostrum est occasionibus à divinitate concessis, vel enixius vel remissius famulari. Nam sicut Dei fuit vocantis oblatio, Exi de terra tua; Ita Abrahæ fuit exeuntis obedientia.* Audis inspirationem in cor immissam salutis esse dumtaxat *occasionem*, & vocántis *oblationem*: *Nostrum* verò esse, non inspirationem, non Dei hoc facientis, *occasionem*, pro nostra libertate *enixius vel remissius famulari*; *nostrum* esse non inspirationis *oblationi vocantis obedire*. Nonne est ipsissimum illud quod Prosper explodit; *manere* scilicet *in homine liberum arbitrium quod gratiam Dei possit negligere vel amare?* Hoc similiter voluit & Gennadius quando *libertatis arbitrij* seu *nostræ potestatis esse* dicit, *ut eligat* homo, *vel sequatur vel agat occasione salutis, hoc est inspiratione Dei.* Hoc voluerunt & Massilienses quando, Hilario teste, *credendi voluntatem à Deo donari* negant, sed cum *prostratu annunciatur obtinendæ salutis* OCCASIO *velle hominem & credere* posse contendunt.

Cernis arbitror, Semi-Pelagianos omnes de gratia quę ad credendum & convertendum datur, eodem spiritu & ore loqui: efficaciam ejus in voluntatem vocabulo *occasionis* quantum fieri potest restringere, ut ita sublata desperatione, aliquid, *quod per prædicandi vigorem excitaretur in hominibus remansisse* crederetur: & exhortationis atque correptionis utilitas erga voluntatem suum habeat locum. (*Ita Hilar. de Massil. initio.*) Nam quemadmodum internus concupiscentiæ titillantis motus ijsdem ipsis autoribus non est aliud nisi *occasio* voluntati, cujus consensum exspectare debet; ita gratia inspirationis quam profitentur, non minus quam externa prædicatio tantummodo *occasio* est, cujus usus non ab ipsa gratia homini inspiretur ut velit, sed ab indifferenti illa voluntatis libertate exspectetur & pendeat, ut ei vel nullo modo, prout visum fuerit, vel enixius, vel segnius, vel remissius famuletur. (*Cass. lib 7. instit. c. 4. & initio 5. & Jul. Pelagianus lib. 1. operis imperf.*) Ab hac etenim contemptibili depressione & injuria Concilium Arausicanum gratiam vindicare voluit, quando quartum illum Canonem Semi-Pelagianis intorsit: *Si quis ut à peccato purgemur, voluntatem nostram Deum exspectare contendit, non autem ut etiam purgari velimus, per Spiritus Sancti infusionem & operationem in nobis fieri confitetur, resistit ipsi Spiritui Sancto, per Salomonem dicenti, Præparatur voluntas à Domino: & Apostolo salubriter prædicanti, Deus est, qui operatur in nobis velle & perficere pro bona voluntate.*

Eadem

Eadem aſſeritur ex Divi Auguſtini errore, quem ante Epiſcopatum cum Maſſilienſibus tenuit.

CAPUT OCTAVUM.

SED quod internam illam gratiam ſine qua creatura rationalis nihil prorſus boni poteſt, Maſſilienſes etjam ad credendum, petendum, & quærendum admiſerint, ex ipſo Auguſtino quoque non difficilè demonſtrari poteſt. Nam fatetur aliquoties, ſe ante ſuſceptum Epiſcopatum in eodem prorſus errore quo Maſſilienſes eſſe verſatum exiſtimando fidem & orationem *non eſſe donum Dei* donatum ſcilicet per gratiam Dei niſi quia præcederet præconium veritatis. *Ut autem prædicato nobis Evangelio conſentiremus, noſtrum eſſe proprium & nobis ex nobis eſſe ſentiebat.* Ex quo errore, cum ad Epiſcopum Simplicianum initio ſcilicet Epiſcopatus ſuſcepti ſcriberet, ſeſe Deo revelante revocatum & Scripturæ teſtimonio convictum eſſe teſtatur. Proinde cum illam ſuam opinionem *nonnullis opuſculis ante Epiſcopatum ſuum ſcriptis ſatis indicari* fateatur, ſcripta profecto ante Epiſcopatum nobis conſulenda ſunt, ut liquidò, ſi fieri poteſt, ipſius teſtificatione ſciamus utrum tunc omnem internam Dei gratiam non ſolum qua credere & orare homini datur à Deo, ſed etjam qua ita dumtaxat Deus adjuvat ut homo credere poſſit & orare ſi velit, à fide & oratione ſecluſerit.

Lib. de præd. SS c. 3. & 4. & lib. 1. retra. c. 23

Ibid. c. 4.

Ibid. c. 3.

Et primo quidem occurrit liber quæſtionum octoginta trium, quem à primo tempore ſuæ converſionis ſe dictaſſe, & cum Epiſcopus eſſet in unum volumen colligi juſſiſſe teſtatur. In hujus libri à ſexageſima octava quæſtione eodem modo de fide diſſerit, ut in expoſitione quarundā propoſitionum Epiſt. ad Romanos, quam quia pariter à in ea de fide & oratione locutus fuerat, ipſemet accurata oratione retractat. Nam quod in hoc libro ex illo errore dixerat *noſtrum eſt credere & velle*, item: *vocantem ſequi* (hoc eſt credere) eſſe jam in libero arbitrio gratiam Dei ad ſolam gratuitam vocationem revocando, *quia velle non poſſumus niſi vocemur*: quemadmodum & Maſſilienſes loqui ſolent, hoc in illa citata quæſtione dicit, *illos qui venerunt venire non poſſe niſi vocarentur.* Et *ut vocati venirent*, hoc eſt crederent, *eſſe in libera voluntate.* Et tamen in eadem ipſa quæſtione agnoſcit, Deum non ſolum extrinſecus admonendo, ſed etjam intrinſecus vocando ipſum velle operari. *Quoniam*, inquit, *nec velle quiſquam poteſt, niſi admonitus & vocatus, ſive* INTRINSECUS UBI NULLUS HOMINUM VIDET, *ſive extrinſecus per ſermonem ſonantem aut per aliqua ſigna viſibilia efficitur ut etiam ipſum velle Deus operetur in nobis.* Ecce nec internam vocationem à fide Auguſtinus in illo errore conſtitutus excludit, ut ita Deus, per internam gratiam in ipſo corde ubi nullus hominum videt, ipſum velle operetur in nobis: Non quidem ita ut nolentibus ipſum velle tribuat, hoc enim Chriſtianæ gratiæ proprium eſt, ſed ita ut ſi homo cor ſuum ad volendum & ſequendum inclinaverit, non ſine Deo vires voluntatis adjuvante velit & credendo ſequatur.

Lib. 1. Retract. c. 26.

Lib. 1. Retract. c. 23.

Propoſ. 60. & 61.

Ibid.

Nec minus perſpicuè iſtud adjutorium Dei aſſerit in libro de quantitate animæ, qui Romæ ſtatim à baptiſmo ſcriptus eſt. *Hac autem*, inquit *actione* (qua reformamur ad imaginem Dei) *nihil mihi videtur operoſius & nihil eſt ceſſationi ſimilius, neque tamen eam ſuſcipere aut implere animus poteſt niſi eo ipſo adjuvante cui redditur.* Ecce nec ſuſcipere reformationem animi quiſquam poteſt, quod prima credendi voluntate conſtat fieri, niſi adjuvante Deo non propter ignorantiam quæ ſcientiæ illuſtratione pellitur, ſed propter difficultatem quæ conantibus animi pertinaciſſime reluctatur. Ignorantia quippe & difficultas ſemper Auguſtino ſunt duo diſtincta naturæ impedimenta, quorum illud ad intellectum hoc ad voluntatem pertinet, illud Deo illuminante, iſtud gratiam infundente removetur. Ut ex libris de libero arbitrio ante Epiſcopatum ſcriptis & alijs nonnullis locis patet. Quamquam illam difficultatem non tantam eſſe Maſſilienſes cum Auguſtino voluerint, ut non poſſit homo ſaltem velle ſeu credere, petere, quærere, pulſare, Deo non quidem dante voluntatem ſed tantummodo adjuvante. Quid enim aliud ſignificat id quod etjam conſtanter ante baptiſmum ſenſit ac docuit, quando in libro de vita beata dixit? *Admonitio autem quædam quæ nobiſcum agit ut Deum recordemur ut eum quæramus, ut eum pulſo omni faſtidio ſitiamus de ipſo ad nos fonte veritatis emanat. Hoc interioribus luminibus noſtris jubar ſol ille ſecretus infundit.* Nonne perſpicuè docet & ipſum recordari adeoque quærere Deum, quòd noſtrum eſſe ante Epiſcopatum credidit, fonte veritatis ſimul intus infundente, & ut ſupra loquitur, *jam Deo adjuvante* produci? Neque quiſquam ſcrupulum moveat quod de luminibus jubare ac ſole mentionem facit, quaſi cum intellectu ſolo negotium iſtud ageretur. Frequentiſſimum enim adeoque familiare Auguſtino eſt charitatem ipſam appellare *luminoſam* ac *lumen* animi. Neque enim aliunde ſapientia quæ verum eſt lumen animi quam ex illa luminoſa charitate conſurgit. Unde de Lucifero Calaritano: *In tenebras ſchiſmatis cecidit, amiſſo lumine charitatis.* Quod ſexcentis exemplis facile declarari poteſt. Et revera nihil anima peccatrice tenebroſius. Unde & Apoſtolus de juſtificatis per charitatem: *Fuiſtis aliquando tenebræ nunc autem lux in*

Lib. de quant. animæ c. 28.

Ex libris de lib. arb. lib. 2 c. 20.

Lib. de dono perſev. c. 11. & 12. & lib. 6. cont. Jul. c. 16.

In fine lib.

Epiſt. 50.

lux in

hoc in Domino. Quid item illa, quæ recentissimo illo adjutorio provocatus quod in sua conversione senserat, ex intimis visceribus inclamat Deo: *Deus qui nos convertis.* Item: *si fide te inveniunt qui ad te refugiunt fidem da, si virtute, virtutem; si scientia, scientiam.* Item: *Omnis recte quæsivit quem tu recte quærere fecisti.* Nonne ut minimum hoc significat ipsum converti, credere, & quærere Deum non sine ipsius adjutorio fieri? Neque ita tantum ut aures tantum exteriori admonitione pulsentur, sed ita, ut sine hujusmodi adjutorio non sit in hominis potestate credere. Hoc enim in eodem opere expresse profitetur: *Credamus sane Deum affuturum. Credamus sane, si vel hoc in potestate nostra est. Potestas nostra ipse est.* Quid manifestius? ipsum credere ita in hominis potestate ponit, hoc est ita *nostrum* esse testatur, ut tamen non à nobis nisi Deo simul potestatem nostram adjuvante proferatur. Cujus divini adjutorij necessitatem si ab Augustino non modo ante susceptas infulas sed etjam catechumeno quæreres, confidenter tibi rationem illam redderet quam coram Deo orando profudit: *Deus Pater noster qui ut oremus hortaris, qui & hoc quod rogaris præstas:* hoc est, qui & ipsum rogare seu orare in nobis efficis. *Siquidem cùm te rogamus melius vivimus melioresque sumus.* Nonne prorsus idipsum est quod de gratia etjam primo homini ad perseverandum necessaria, de cujusmodi gratia tota nostra quæstio est, jam senex dixit? *Nec ipsum ergò Deus esse voluit sine sua gratia quam reliquit in ejus libero arbitrio, quoniam liberum arbitrium ad malum sufficit, ad bonum autem nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Quid enim est aliud Deum præstare debere, quod rogetur, quia *cum rogamus melius vivimus & meliores sumus*, nisi hoc ipsum, *quia liberum arbitrium ad bonum nihil est nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.* Cujus sententiæ immobili veritate cum necessitatem actualis interniique adjutorij, quo primus homo liberrimus & integerrimus esset adjuvandus astruxerit, eadem profectò multo magis idem auxilium homini peccatis debilitato etjam ad rogandum Deum asseruisse credendus est. Idque eo fidentius de Augustino æstimari convenit, quod non solum in isto libro de correptione & gratia Catholicam illam regulam fixerit, quod *ad bonum nihil sim.us nisi adjuvemur ab omnipotenti bono*, sed quod nunquam in ista doctrina fluctuaverit, sed eam, ubi occasio postulat per suos libros passim sparserit. Vnus nobis qui instar omnium esse potest, sufficiet locus: *Ad peccandum*, inquit, *non adjuvamur à Deo, justa autem agere, vel justitiæ præceptum omni ex parte implere non possumus nisi adjuvemur à Deo.* Et ne solum lapsis hominibus hoc adjutorium necessarium crederes, audi cætera: *Sicut enim corporis oculus non adjuvatur à luce ut ab eadem luce clausus aversusque discedat, ut autem videat, adjuvatur ab ea, neque hoc omninò nisi illa adjuverit potest: Ita Deus qui lux est hominis interioris adjuvat nostræ mentis obtutum ut non secundum nostram sed secundum ejus justitiam boni aliquid operemur.* Et mox, ut in primis etjam conversionis actibus hoc intelligas fieri: *Conversos ergo,* inquit, *Deus adjuvat, aversos deserit: sed etiam ut convertamur ipse adjuvat, quod certe oculis corporis lux ipsa non præstat.* Luce quippe sanos oculos adjuvante videmus, si volumus, non ipsa efficit, ut videre velimus, vel reipsa videamus.

Lib. 1. Soliloq. c. 1.

Lib. 2. Soliloq. c. 1.

Ibid. c. 6.

Lib. 2. de pecc. merit. & remiss. c. 5.

Ex quibus sane detegitur prima infirmitatis illius radix, ex qua nihil prorsus ad bonum sine auxilio gratiæ liberum arbitrium potest quantacunque tandem virium integritate gaudeat & sanitate vegetetur, non enim in ulla vel ignorantia, vel concupiscentia, vel alio quorumcunque peccatorum vulnere sed in naturali creaturæ rationalis conditione fundatur. Ex qua fit ut quemadmodum oculus quantumcunque sanus nihil penitus ad cernendum valet, si subtrahatur lucis auxilium, ita mens rationalis, quantumcunque integra & sana ad nullum omninò vel minimum opus bonum se protendere potest, nisi divina gratia roboretur. Hæc etenim causa est cur toties illam lucis comparationem adhibeat, sine qua neque sanissimos oculos quicquam ad cernendum valere confirmat. Hæc causa cur neque primos homines nullo peccati vulnere debilitatos, neque ipsos Angelos *bonam voluntatem*, hoc est ipsum bene velle, quod ad bene vivendum primum exordium est, *nisi operante adjutorio creatoris vel habere vel servare potuisse* testetur. Quod ut sciremus ex naturali creaturæ rationalis infirmitate proficisci, rationem reddit omnibus prorsus creaturis etiam integerrimis generalem, quia *non potuerunt* Angeli *seipsos facere meliores quam eos ille fecerat, quo nemo melius quicquam facit.* Ex quo necessarium esse concludit ut bona voluntas Angelorum, qua scilicet non ad se, sed ad Deum ipsum converterentur in ipsis Dei adjutorio operante producta sit, quia constat Angelum si sine bona voluntate creatus sit, fieri ipsa bona meliorem. Nonne ipsissimū istud est, quod, ut retulimus, catechumenus coram Deo professus fuerat, *& hoc quod rogaris præstas: siquidē cum te rogamus melius vivimus melioresq; sumus,* quam scilicet sumus quando necdū rogamus te? Quæ sane ratio ad omnem petitioné, orationem, pulsationem, ad omnem actum fidei bonæque voluntatis divinæ gratiæ adjutorio vindicandam easdem prorsus vires habet, quippe cum petimus, oramus, pulsamus; *melius vivimus melioresque sumus, ad bonum autem voluntas nihil est, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono.*

Lib. de correp. & grat. c. 10. & 11 late lib. 12 de civit. c. 9. & alibi.

Ibid. c. 9.

Ex qua sane principiorum Augustini ac doctrinæ consonantia perspicuum esse puto, semper eum & bonæ voluntatis nutum, & in bona voluntate perseverantiam adjutorio divinæ gratiæ tribuisse non modo quando senex cum Pelagiana peste conflixit, sed etjam quando Presbyter & Catechumenus in eodem quo Massilienses errore versabatur. Absit enim ut unquam tantus Doctor lapsum hominem tot tantisque infirmitatibus circumdatum, tot vulneribus mortuum, stante homine ipsisque

que Angelis integerrima sanitate fruentibus A fortiorem esse deliraverit, ut quod istos sine divino adjutorio nullo modo efficere potuisse profitetur, hoc suis solius viribus illum præstare posse judicaverit. Omnino semper ad omnem omninò bonam voluntatem qua Deo creditur, Deus rogatur, sanitas petitur, gratiam Dei & adjutorium fassus est, non modo Adamo & Angelis, sed maximè infirmis hominibus esse necessariam. Sed ut supra diximus & sæpius repetendum est, aliud sanorum aliud ægrorum adjutorium est. Illud *sine quo non* creditur, aut rogatur Deus; hoc est *quo* creditur & rogatur Deus, quia ipsam credendi rogandique voluntatem inspirat ac donat. In hoc ergò proprie Massiliensium & Augustini error situs fuit, quod Angelorum Sanctorum & stantis hominis adjutorium, in quo intelligendo & admittendo nulla penitus ipsis difficultas fuit, etjam lapsis hominibus hactenus sufficere voluerint, ut quia non penitus esset *depravata vel extincta natura*, cum illo eodem auxilio perdurante quo antea in Adamo cuncta poterant, possent etjam nunc lapsi, fracti & ægri saltem credere & à sua infirmitate velle sanari: Nec opus esse, ut per illam aliam gratiam ægrotis propriam quam Christus attulit ipsa *credendi voluntas donaretur*, seu ut etjam dicunt, *donaretur ut velit*, rejectis ab illo dono alijs pariter reis. Talem enim gratiam volunt non ad initium bonæ voluntatis seu ad credendum, sed tantum ad operandum esse necessariam, quia aliquid integritatis in natura remanserit, propter quam cum illo Adami & Angelorum adjutorio si vellet crederet, non autem, si vellet, posset operari.

Ita Massil. in Epist. Hilarij.

Ibid.

Ibid.

Massilienses non fuisse ex professo hostes gratiæ; neque causam ullam habuisse cur talem gratiam reijcerent: Quod per eam omnes eorum difficultates facillimè solverentur. Expenditur arrogans vox cujusdam recentioris.

CAPVT NONVM.

DENIQVE si suis momentis res ista tota ponderetur, nulla idonea causa proferri poterit, cur istud medicantis gratię genus Massiliensibus displicere potuisset. Non enim hostiles gerebant animos adversus gratiam quando primum Augustino & ejus defensoribus Hilario & Prospero reluctati sunt, sed solis difficultatibus territi tot monstra ex Augustini opinione pullulantia salva gratia & Ecclesiæ pace suffocare voluerunt. Idem quippe Massiliensibus, quod Sancto Hieronymo alijsque antiquioribus & ipsi Augustino contigit, qui, quamvis Dei gratiam velut vitâ suâ cariorem adversus hostes gratiæ magno ardore defenderent, ut in Hieronymo perspicuè patet, in eundem tamen errorem fallente rei obscuritate prolapsi sunt. Nam & ipsum Hilarium ijsdem difficultatibus aliquando turbatum fuisse satis Prosper indicat quando de illo dicit: *Nam unum eorum*, qui scilicet caligine illius opinionis obscurabantur, *præcipuæ autoritatis, & spiritualium studiorum Virum Sanctum Hilarium Arelatensem Episcopum sciat beatitudo tua admiratorem sectatoremque in alijs omnibus tuæ esse doctrinæ: & de hoc quod in querelam trahit, jam pridem apud Sanctitatem tuam sensum suum per litteras velle conferre.* Quamvis re postea attentius considerata in suis litteris August. se consentire fateatur. Hinc est quod idem Prosper sententiam illam Massiliensium non nisi a *caliginem opinionis* & b *persuasionis obscuram* vocat. Et sola uberiori gratiæ declaratione credit & sperat eos *defæcatissimum lumen gratiæ recepturos*. Hinc est, quod eos *claros & egregios in omni virtutum studio viros* nuncupat. Hinc est quod eos Augustinus deputat non ut alienos sed a *nostros*; non ut Hæreticos, sed b *Fratres*, & c *Pelagianum nobiscum demolientis errorem*; eosque non ut ejusdem inimicos gratiæ, sed ut d *caligantes* tantummodo *in Sanctorum prædestinatione* putat esse tractandos. Hinc est, quod quamvis adversus Augustini doctrinam luctarentur, eamque præcedentibus Patribus & Ecclesiastico sensui contrariam esse sentirent, sola tamen Pontificis Celestini declaratione compressi sint. Hinc est, quod postmodum illos Augustini libros non receperint quos non cum cæteris ab Apostolica Sede probatos esse credebant. Hinc est, quod quamvis Prosper *vulnus ad sectionem perventurum* minaretur, si *habuerit perseverantem tumorem*, Massilienses tamen per nullam Ecclesiæ sanctionem à fraterna societate divisi fuerint, cũ etjam teste Prospero adhuc sub Sixto Papa in B Ecclesiastica communione persisterent. Hinc est quod eorum plerique, ut Severus atque Cassianus quos perperam olim sensisse certum est post Celestini declarationem emendati sunt; & ille ipse Massiliensium antesignanus ad hostes Ecclesiæ retundendos, quorum erroribus consanguineis ante propinquasse videbatur, Leonis autoritate adhibitus, cum magna Pelagianorum detestatione strenuè laboravit, & paulò post, ut multi volunt, non sine sanctitatis opinione defunctus est. Quæ sanè omnia manifesto argumento sunt, non eos ex professo, quamvis errarent, indixisse bellum vel gratiæ vel Ecclesiæ; sed salva omni-

In fine Ep. ad Aug.

a *In fine Epist.* b *Initio.*

a *Lib. de dono persev. c. 24.* b *Lib de prædest. SS c. 1. & 5. & alibi.* c *Lib de dono persev. c. 17.* d *Lib de prædest. c. 1.*

In fin. Epist ad Aug.

In fine lib. cont. Coll.

Cass advers. Nestor scripsit 7. libros

omnibus modis utriusque pace, ingentes illas difficultates dissipare voluisse, quæ ex gratia Augustini primam credendi voluntatem dante & homines ab invicem discernente proficisci videbantur

Enimvero, si res ista non ab *ingeniosis* hominibus ut sæpius Massilienses Augustinus vocat, sed vel à tardissimo quoque consideretur, omnes istæ larvæ per istam Adami gratiam, tantâ evidentiâ & facilitate difflantur, ut ad hoc ipsum de industria ab eis excogitata esse videatur. Quod sane non ab ipsis tantum Massiliensibus optime animadversum fuit, sed ab omnibus quotquot eos in hunc usque diem imitati sunt, & ad auferendam hominibus desperationem illam discernentis prædestinationis, & efficacis gratiæ duritiem emollire, & quasi scalas quasdam fabricare voluerunt, quibus unusquisque à natura in gratiam, à terra in cœlum si per naturam faceret quod in se est (hoc est si vellet) ascendere posset. Omnes enim illam integræ naturæ gratiam magno verborum fuco palliatam, & philosophicâ subtilitate munitam, tanquam congruentissimam humanæ libertati prædicant, & ab omni erroris suspicione se tutissimos arbitrantes omnibus fati, desperationis, necessitatis, aliisque supra commemoratis terriculis tanquam præsentissimam adhibent medicinam. Et vero talem illam Adami gratiam revera esse, vel tardissimis rusticanisque ingenijs ita manifestum est ut mirum sit, si quisquam Massiliensium qui Christianæ Religionis Theologiam vel à limine salutaverit, vel ita hebes fuerit, ut ex ea fati vel desperationis, vel necessitatis, vel subversæ correptionis & exhortationis umbras potuerit expavescere; vel ita perfrictæ frontis, ut eam tam absurdis ineptisque calumnijs ausus fuerit onerare.

Nam ut ab illo prædestinationis proposito incipiamus quod eos tanto horrore aversatos esse diximus; per illam universalem & sufficientem gratiam quâ sine personarum discrimine omnis, qui voluerit, potest credere, & ex fide ad salutem æternam pergere, omne propositum discretivum tollitur, neque ulla *constitutio Dei* remanet humanas præveniens voluntates, nisi illa voluntas benignissima, qua vult omnes homines salvos fieri, & suam habere gratiam semper præsentem, qua re-ipsa suam salutem, si tamen cooperari voluerint, assequantur. Nonne esset stultitiæ singularis ex tali proposito & gratia horrorem aliquem simulare vel fingere? Et quid aliud ab ipsa natura sua exspectare queant? Imo vero quid Massiliensibus ipsis accommodatius ad particulare & absolutum illud propositum evadendum dixeris quam generale auxilium, quo generalis illa benevolentia, qua Deus omnium salutem cupit suum effectum, si velint homines, sortiatur? Nonne idipsum est, quod semper crepant, *Deus velle omnes homines salvos fieri*: Et, *quantum ad Deum pertinet, omnibus paratam vitam æternam*? Nonne hoc ipsum cum illo dogmate maxime esset consentaneū, quo unanimi consensione universalitatem sufficientis gratiæ summis conatibus inculcarunt? *Apud Prosp. & Hilar. in Epist* *Apud Prosp. in Epist. ad August.*

Lib. de ingrat. c. 10.

Vt cunctos, inquit Prosper, *vocet illa quidem, invitetq; nec ullum*
Præteriens, studeat communem afferre salutem
Omnibus, & totum peccato absolvere mundum.
Sed proprio quemque arbitrio parere vocanti,
Judicioque suo mota se extendere mente
Ad lucem oblatam, quæ se non subtrahit ulli
Sed cupidos recti juvat, illustretque volentes.

IAm vero quis nisi fatuus ex hac generali gratia fatum timeat? Nihil enim hic præcedit voluntatem hominis quo ad alterutram partem immutabili aliquâ constitutione flectatur, vel quasi cancellis quibusdam quos egredi nequeat, concludatur. Sola voluntas dandi gratiam, voluntatem hominis antegreditur; sed illa talis est ut in omnem se partem non solum sinat, sed etiam velit hominem se posse flectere; agere quippe & non agere, uti, non uti tali gratia; obedire, contemnere, eodem modo ut natura generalis, ut vocatio doctrinaque generalis, uniuscujusque permittit arbitrio: quo nihil sane potest esse capitalius contrarium fato. Nonne id ipsum est, quod ipsimet exterminantes fatum libentissime, ut vidimus, profitentur?

Apud Prosp. supra.

Proprio quemque arbitrio parere vocanti &c.

QVid vero de læsa in utramvis partem libertate dicam? Quid de terribili illa discretione quam per gratiā in hominibus fieri querebantur? Nihil profecto ineptius vel à delirantibus adversus illam gratiam fingi potest: imo nihil ad illas umbras fugandas illa ipsa gratia expeditius. Cum enim omnibus semper præsto sit, & magis quam ipsa generalis quam afferebant Euangelij prædicatio, nec ulli haud secus ac liberum arbitrium

atque natura, desit; qua quisque qui voluerit, ut voluerit, cum voluerit uti, vel non uti potest; quid sanè insanius vel phreneticus delirare queat, quam ex ea discretionem hominum vel libertatis interitum formidare? Nonne idipsum eis liberalissime datur, quod tantis querimoniis petunt, nimirum, ut *uni non donetur ut velit, rejectis ab hoc dono aliis pariter reis, & qui possent similiter liberari, si ea qua pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstetur.* Item, ut *non sit specialis erga credentes munificentia*: ut omnes *etiam incredulis credere possint*: ut *gratia omnibus ingeratur*: ut non, *aliis detur, aliis non detur*: ut *invitetur liberum arbitrium non cogatur*: ut *non asseratur ei fatalis necessitas*: ut *per præoperantem & cooperantem gratiam liberum non impediatur arbitrium*? Et quæcunque supra de læsa libertate diximus.

Apud Hilar. in Epist.

Cap. 10.

Porro desperationi & ignaviæ nullum efficacius ea gratia medicamentum juxta Massiliensium sententiam excogitari potest: quis enim esse potest desperationi locus, ubi nihil in alterutram partem pro sua voluntate vel constitutione Deus facit, sed omnia ad vitam æternam assequendam necessaria in hominis potestate & arbitrio collocantur? Quis potest sanctis esse tepôris & ignaviæ fomes, ubi nihil à Deo per gratiã fiet nisi homo sua voluntate consentiat diligenterque cooperetur? Ubi non rumpitur obstinatæ porta voluntatis à gratia, sed ab homine per gratiam admonito & invitato aperitur, & aperienti remuneratio præparatur: Nonne apertissime datur eis quicquid in remedium desperationis & ignaviæ confingere potuerunt? Nempe *ità posse unumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat sua diligentia bonum esse posse: rectèque omnem hominem* posita illa gratia *ad credendum & operandum divinis institutionibus admoneri, ut de apprehendenda vita æterna, nemo desperet, cum voluntariæ devotioni remuneratio sit parata.* Quomodo vero non dico timeri, sed vel fingi hic potest, *ne* quemadmodum conqueruntur, *utraque parte superfluus labor sit*: cum nihil per hanc gratiam fieri posse statuatur nisi labor accesserit? *Ne rejectis ulla industria possit intrare*; cum ab ea nemo rejiciatur, & cum ea intret qui voluerit? *Ne electis ulla negligentia possit excidere*? cum per solam negligentiam tota talis gratia quantumvis magna in vacuum recipiatur? Et quid hic obsecro ad desperandum facit illa decantata incertitudo voluntatis Dei, dum cogitant qui audiunt incertum esse humanæ ignorantiæ, cui Deus hæc dona largiatur ut veniatur ad fidem & permaneatur in fide, cùm concessã illa generali gratiã Deus omnibus quantum in se est, fidem & perseverantiam largiatur, & ab illis donis nemo prorsus exclusus sit, nisi qui illã, gratiæ dissentiendo, acceptare noluerit?

Prosper in Epist. ad Aug.

Ibid.

Sed nihil absurdius fingi potest, quam per istiusmodi gratiam exhortationes, correptiones, & omnia rectè faciendi præcepta subverti, imo nihil magis appositum excogitari potest, quam ut homines omni instantia præceptis, exhortationibus & correptionibus excitentur. Nihil enim deesse statuitur nisi solus hominis jussi, admoniti correptique consensus, qui rectissime hujusmodi stimulis posita illa gratia provocatur. Nonne id ipsum est quod dilucidis verbis ipsimet profitentur, quando Augustino gratiam illam internam Adami prædicante, qua uti posset si vellet, gratulantes, nullamque ultra difficultatem in exhortationibus timentes dicunt: *Ad illam voluntatem* (Adami habentis talem gratiam cum qua stare posset si vellet) *pertinuisse exhortationis vel commінationis utilitatem; quæ & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem: non ad hanc quæ nolle justitiam inevitabili necessitate conjunctum sit?* Ecce facillime intelligunt internum Adami adjutorium, & illud cum exhortatione conciliant, dummodo tale sit, *ut voluntas persistendi & desistendi obtineat liberam potestatem*. Dummodo, ut Augustinus de Adamo dixerat, *ita adjuvetur, ut homo stare possit in justitia, & à justitia declinare.* De cæteris querelis eorum, extinctæ scilicet orationis duarum partium & massarum, & reliquis quas adduximus, nihil opus est dicere; tum quod nulla verisimilitudine contra gratiam illam torqueri possunt, tum quod magis ad istud Dei propositum quam ad gratiam pertinent; de quibus infra pluribus dicturi sumus.

In Epist. Hilar. ad Aug.

Ex his quæ diximus perspicue, ut arbitror, patet, nullam Massilienses causam habere potuisse, cur talem gratiam abjicerent, cum omnibus eorum querelis accuratissime satisfaceret, & hoc ipsum se satis intelligere faterentur: multoque minus, cur ex ea homines ingeniosi & gratiæ defensores tam immanes difficultates cum aliquo colore vererentur; gratiam enim integri hominis cum qua scilicet homo indifferens ad utrumque permanens si velit operetur, non autem ipsa ex nolente volentem faceret, rectissime capiunt, intelligunt, laudant, probant, & ex ea nullum libertati vel exhortationibus præjudicium fieri gratulantur. Ut meritò non aliud nisi merum commentum videri debeat ad proprias opiniones colorandas excogitatum, quo Massiliensibus nonnulli illam impingunt absurditatem & hebetudinem, ut contra propriam scientiam & conscientiam immania illa portenta ex illo adjutorio *sine quo non*, omnibus præparato sequi formidaverint, & tantis clamoribus questi fuerint, ut contra scientiam vel conscientiam hanc pravam eorum intelligentiam Sanctissimus Ecclesiæ Doctor uno verbulo emendare noluerit, vel eruditissimus Doctorum omnium corypheus non potuerit. Et eo tamẽ exorbitationis recentior quidam qui se gratiæ sic explicatæ vel inventorem vel præcipuum patronum videri cupit, erumpere coactus fuit. Cum enim tantam libertatis cum illa gratia conciliandæ facilitatem cerneret, omnesq; scrupulos Massiliensium, fatum scilicet, desperationem, necessitatem, exhortationũ inutilitatem, torporem &c. tanta

prom-

promptitudine posse difflari, & cum illis pacem fieri, hanc injuriosam tanto Doctori, totique Ecclesiæ antiquæ non satis honorificam aut tolerabilem emisit vocem: *Quæ si data explanataque semper fuissent, forte neque Pelagiana hæresis fuisset exorta, neque Lutherani tam impudenter arbitrij nostri libertatem fuissent ausi negare, obtendentes cum divina gratia, præscientia & prædestinatione cohærere non posse: neque ex Augustini opinione, concertationibusque cum Pelagianis tot fideles fuissent turbati ad Pelagianosque defecissent, facileque reliquiæ illæ Pelagianorum in Gallia, quarum in Epistolis Prosperi & Hilarij fit mentio, fuissent extinctæ ut patet ex ijs, in quibus homines illos cum Catholicis convenisse & ab eis dissensisse, eadem Epistolæ testantur: concertationes denique inter Catholicos facile fuissent sopitæ.* Hæc ille. Vbi quid aliud facit quam quod Augustino, Romanis Pontificibus, totique Ecclesiæ antiquæ illius temporis infamis ignorantiæ vel malitiæ inurit notam? & exortæ hæresis Pelagianæ & Lutheranæ invidiam creat & culpam affricat? Nonne Augustini, hoc est, Catholicæ Ecclesiæ opinionem, quæ per Concilium Numidiæ Romanosque Pontifices ei suas scribendi adversus Pelagianos vires dedit, & magnis encomijs ejus scripta laudavit apostasiæ multorum fidelium, & Pelagianæ hæresis propagatæ tantarumque turbarum inter Catholicos & Massilienses & non oppressi in ipso exortu Semi-Pelagiani erroris causam facit? O nimis præcipitem arrogantiæ vocem! & cur quæso tantum de Augustini opinione suspicatur nefas? Nimirum quia vidit, & rectissime vidit, facillime Massilienses ipsosque adeò Pelagianos cum Catholicis potuisse coalescere, cunctarumque difficultatum umbras dissipari, si Augustinus talem explicandæ gratiæ modum cum qua indifferens maneret homini & in propria potestate positum, credere vel non credere ejus adversarijs tradere voluisset. Quasi verò fuisset vel ita imperitus Augustinus, vel ita ignara illius ætatis Ecclesia, ut non potuerit talem concordiam, rem omnibus in promptu positam invenire vel penetrare: & post mille ducentos annos à Philosophis hujus temporis ejus explicationem exspectare debuerit. Vidit ubique, protulit, docuit, explicuit, inculcavit: idque tanta verborum evidentia & pondere sententiarum, ut pœne nihil amplius possit ipsa cæcitas, absit modo pertinacia, postulare. Cur ergo non ingessit eam adversarijs? Cur non una gratiæ illius confessione oblatrantium ora compescuit? Nempe, non erat istic locus, veram Christi gratiam docere voluit, non prodere: Massiliensibus mederi non adulari: vulnera tollere non tegere. Sed hoc uberius alibi declarandum est.

Molina in Concor. q. 23 a. 4. & 5. disput. 1. memb. ult.

Testatur Aug. Epist. 110. Bonif. & Celest. Pontif.

Redditur causa quadruplex, cur non sæpius mentionem illius gratiæ internæ faciant Semi-Pelagiani posteriores.

CAPVT DECIMVM.

HIc dubitet forsan aliquis, cur ista interna & actualis gratia non etiam sæpius à cæteris quoque Semi-Pelagianis commendetur, si nihil eorum scopo nocet. Facile respondeo, non modo Massilienses apud Hilarium, de quibus nobis in hoc tractatu præcipue sermo est, quidquid alij & ipsi aliàs tandem senserint, sed etiam Cassianum atque Gennadium, ut ante demonstratum est, satis perspicuam ejus fecisse mentionem. Quamquam si scripta eorum nunquã illius gratiæ meminissent, ne tum quidem ab eis fuisse repudiatam existimari debet, Quid enim interest quod nihil obsit eorum scopo, si nihil item prosit? Causæ quippe idoneæ esse possunt, & vero sunt, cur de illa commendanda judicent se non debere esse sollicitos. Quas quidem indagare ac digito tangere, non est difficile.

Prima est quod de illa gratia sibi cum Augustino quæstionem esse sentirent, quæ lapsis hominibus adversus peccati corruptionem datur. Nam ut Augustinus sexcenties contra Pelagianos refricat, illa gratia fidelibus confitenda est quæ Christianæ Religioni propria est, hoc est, propter quam lapsis hominibus largiendam *Christus* IESVS *venit in mundum*, quemadmodum ait Apostolus, *peccatores salvos facere*. Quam gratiam Patres Concilij Carthaginensis aliquoties vocant & inculcant, *gratiam qua Christiani sumus*: & Augustinus, *qua Christiani & filij Dei sumus*; itemque *gratiam quæ per incarnationem unigeniti revelata atque donata est*: & sæpissime uno vocabulo totum complectente, *gratiam Christi*. Videbant autem gratiam illam *sine qua non*, hoc est, sine qua quidem non creditur, sed tamen ipsa non facit credere, nullo modo esse gratiam lapsæ naturæ congruentem. Non enim ipsa, ut supra latius dictum est, pulsa concupiscentiæ infirmitate, robustum facit, sed robustum & à concupiscentia liberatum esse supponit, sicut lux quantumvis magna non sanat oculum, sed sanatum postulat, ut ejus aliquis possit esse usus, nam sine luce quidem non cernitur, non tamen ipsa facit cernere si quis noluerit intueri. Hanc ergo duplicis gratiæ distinctionem cum viri ingeniosi luculentissime ab Augustino demonstratam animadverterent, superfluũ esse, adeoq; nihil ad rem pertinere judicarunt de illa priori gratia quam sana natura postulabat, multum satagere. Hæc itaque causa est cur

1. Tim. 1.

Epist. 90. apud Aug.

Epist. 95.

Ibid.

Lib. de correp. & grat. fusè.

cur statim post fidem, veram illam Christi gratiam, *qua fit actio*, hoc est, qua liberum arbitrium ex non faciente facit facere, sanando voluntatem, roborando fulciendoque sanatam, quam Augustinus & Ecclesia postulabant, sæpius in Epistolis Prosperi & Hilarij libenter clareque faterentur; ad fidei vero initium qua primitus creditur, propter difficultates illi primo libertatis flexui peculiares, illam alteram Adæ gratiam retinuerint quidem, sed tamen cùm illam non esse Christi gratiam cernerent, neque fideles, ab infidelibus illius operatione discerni, ad alias gratiæ notiones quærendas lapsi sunt, quæ vel magis adventui Salvatoris Christi deberentur, vel voluntatem in actum inclinando discernerent. Hinc ergo toties ab eis inculcatur gratuita Euangelij prædicatio, sive vocatio: quia manifestum est, Euangelicæ veritatis annunciationem incarnationi Christi, passioni & resurrectioni ipsius esse tribuendam.

Sed neque in ista vocationis sive prædicationis gratia quæ Semi-Pelagianis omnibus familiarissima esse solet, potuerunt omni ex parte acquiescere. Viderunt enim illum, vel solum, vel præcipuum esse totius disputationis cardinem, quænam sit illa gratia Dei cui ipsa fides tribuenda sit; de qua & Apostolus loquitur quando dicit, *Quis enim te discernit? Quid habes quod non accepisti? Si autem accepisti, quid gloriaris quasi non acceperis?* (1. Cor. 4.) Hoc est quæ sit illa gratia, quæ *discernendo*, seu faciendo credere cum ante non crederet, affert primam differentiam credentium & non credentibus, cum ante fidem omnibus esset una damnationis massa communis. Neque enim tam impij erant ut hanc discretionem omnis boni initium, & causam omni Dei gratiæ subtrahendam esse censerent. Quod ille solus Apostoli locus tam evidenter docet, ut sicut Sanctus Cyprianus eo permotus fuerat, ut *in nullo gloriandum* diceret, *quando nostrum nihil est*; (Lib. 3. ad Quirin. c. 4.) ita & Augustinus eodem testimonio se convictum, & ab errore Semi-Pelagiano revocatum esse testetur. (Lib. de prædest SS. c. 3. & 4.) Hanc ergo *discretivam gratiam* cum liquidissime cernerent esse debere talem, ut non tantum tribuat *credere posse* si velis, sed etiam ipsum velle credere, hoc est ut ipsam inclinationem & flexum voluntatis operetur, qua ex non credente fit credens: & hoc nullo pacto vocationi seu Euangelicæ prædicationi competere, quam multi audiunt qui non credunt; multoque minus illi gratiæ Adami *sine qua non* creditur, quia discretio credentis à non credente, non fit ab illa gratia, sed à propria libertate, non enim esset amplius gratia primi membri, *sine qua non fit actio*, sed secundi, *qua fit actio*: cum hæc, inquam, tanquam rem certam atque perspicuam liquidissime cernerent, aliam Dei gratiam *discretivam* hominum sibi afferendam esse crediderunt. Hanc ergo dixerunt esse *quasdam integræ naturæ reliquias*, quæ à Deo in primo parente sana & perfecta donata est. Hæc est enim iuxta Massilienses gratia, quæ quando multi eandem vocationem seu Euangelicam prædicationē audiunt, & eâdem internâ gratiâ muniti sunt, quâ credere possint si velint, alijs non credentibus; alios liberâ voluntate credere facit, & credendo suâ se libertate discernere. Hoc totum tamen volunt esse tribuendum Deo, quia ista naturæ possibilitas qua sese ad credendum volendumque flectit & inclinat, ex illa prima naturæ quam Adæ perfectam gratis dederat, integritate remansit. Ecce alteram causam, cur libentius naturæ sese flectentis, quam gratiæ illius sine qua non potest sese ad credendum flectere Massilienses meminisse solent. Hoc est enim quod dicunt: *Nec de hac fide posse dici: quid habes quod non accepisti cum in eadem natura remanserit licet vitiata, quæ prius sana ac perfecta donata sit.* (In Epist. Hilar. ad Aug.) Hoc quod alibi *consequens putant, exhibendam ab eo fidem cuius natura ad voluntate conditoris concessum est.* (Ibid.) Hoc quod ægerrime ferunt, *nihil quod prædicatione excitetur in hominibus remansisse*: hoc denique quod Augustinum docere stomachantur, *ita Adam gratia adiutum esse, ut & stare posset & à iustitia declinare*, si vellet: lapsis autem hominibus non adesse illam saltem credendi libertatem, sed eis *nolle iustitiam inevitabili necessitate esse coniunctum*, hoc est non habere illam flexibilitatem ut cum eodem Adæ adjutorio possit saltem credendo velle justitiam, sed ita in unam partem esse depressam, ut audita prædicatione ne quidem *possit timere quis unde terreretur, nisi ea voluntate qua sumitur* hoc est qua aliunde quam ex libertate ut olim danda & inferenda accipitur, eo quod non solum posteri, sed etiam ipse Adam *illam damnationem incurreret, ut nunquam recta, semper autem prava vellet appetere.* Quibus & similibus locutionibus nihil aliud significatum volunt, nisi hominem, si non recte vivere propter inflictam concupiscentiæ reluctantis infirmitatem, saltem velle & credere posse suâ libertate, etsi non sine interno gratiæ simul concurrentis auxilio, sicut omnia ad juste vivendum pertinentia primus homo viribus à concupiscentia illæsis potuit, ut supra fusius declaravimus. Itaque quia de gratia discretiva credentis à non credente tota vertebatur controversia, quam constabat non esse illam Adami & Angelorum gratiam, quia alijs cum ea sua libertate stantibus, alij non minore præditi, eâdem illâ libertate ceciderunt, hinc est, quod superstitis illius primævæ libertatis reliquias tanquam veram gratiam primitus à Deo datam commendare satagunt, relictâ illâ interiore, quæ libertatis potius flexum exspectat & sequitur, quam ipsum voluntatis flexum facit. (Cap. 4.)

Hoc vero spectasse in assignanda illa gratia naturæ seu superstitis illius libertatis Massilienses, vel inde manifestum est, quod cum in hoc ipso eos deceptos esse Augustinus ostendit, hoc summo conatu probare nititur, nec ipsam naturam sive integram, sive integræ quascunque reliquias, esse illam gratiam quæ credentem à non credente discernit: cum enim eadem sit natura omnium, sive credant sive non

five non credant: profecto non potest esse natura ut natura, quam Deus æqualiter omnibus dedit, qua inter se homines discernantur. Audi ipsum identidem hoc inculcantem: *In hac Apostoli evidentissima sententia quæ contra humanam superbiam loquitur, ne quisquam in homine sed in Domino glorietur, dona Dei naturalia suspicari, sive ipsam totam perfectamque naturam, qualis in prima conditione donata est, sive vitiatæ naturæ qualiacunque reliquias, nimis quantum existimo absurdum est. Numquid enim per hæc dona quæ omnibus communia sunt hominibus, discernuntur homines ab hominibus?* Et iterum, *Nihil autem huic sensui tam contrarium est, quam de suis meritis quemquam gloriari, tanquam ipse sibi ea fecerit, non gratia Dei, sed gratia quæ bonos* DISCERNIT *à malis, non quæ communis est bonis & malis.* Et adhuc uberius: *Ut enim sit naturæ posse habere fidem, numquid & habere? Non enim omnium est fides, cum fidem posse habere sit omnium. Non autem ait Apostolus, Quid autem potes habere, quod non accepisti ut posses habere? Sed ait, Quid autem habes quod non accepisti?* Et totam disputationem luculentissime sententiæ veritate concludens: *Illa itaque natura in qua nobis data est possibilitas habendi fidem non discernit ab homine hominem, ipsa vero fides* (hoc est ipsum credere) *discernit ab infideli fidelem.* Vides primo quanta contentione de gratia *discernente* cum Massiliensibus disputet: quam ipsi quia naturam putabant (quia illa videbatur esse quæ unum ab alio credendo discerneret) hinc illam ut veram Dei gratiam commendabant, in cujus possibilitate fides quoque ipsa donata censeretur. Sed recte ostendit Augustinus, non naturam quæ communis est omnibus, sed ipsam credendi voluntatem esse quæ discernat homines: quam nisi non aliter Deus facit, nisi quia cõmunem naturam dedit, non in Deo erit, sed in ipso homine volente gloriandum. Vides secundo causam arbitror cur interior illa gratia sine qua non creditur, multo minus Massiliensibus curanda & ad se tuendum proferenda videretur. Ipsa quippe cum omnibus tandem prædicationem audientibus communis esse, & à libertate suam ad agendum inclinationem atque determinationem exspectare statuatur, multo minus quàm natura etiam integerrima, vel libertas ejus, poterat credentem à non credente discernere. Neque juvat quicquam, quod cum voluntate consentiente dicatur influere: nam & natura, & libertas, & voluntas ipsa multo magis, & prius & intimius influit, nec tamen iudirco juxta discursum Augustini dici potest naturam esse quæ credentes discernat à non credentibus. Hoc enim unicum verissimum, certissimum, stabilissimumque Augustini principium, ut pupilla oculi retinendum est & iterum iterumque consideratione repetendum, aliam esse gratiam qua fit actio vel volitio, aliam sine qua non fit. Illa discernit agentem à non agente, hæc nequaquam. Unde fieri nulla ratione potest, ut interior illa gratia prædicationis comes, quâ homo dicitur credere posse si velit, sit illa gratia discretiva, quam Augustinus à Massiliensibus postulat. Quod quia subtiliter ab ingeniosis hominibus animadversum est, hinc est quod in illa commendanda immorari, superfluum esse, & nihil ad solvendam propositam controversiam pertinere judicarunt.

Lib. de præd. SS. c. 5.

Ex his quæ diximus etjam tertia causa à secunda pendens colligi potest, cur gratiam illam *discretivam* ad naturæ seu libertatis potius reliquias, quam ad illam interiorem gratiam, *sine qua non* creditur, revocaverint. Cum enim cane pejus & angue odissent discretionem hominum solâ voluntate Dei per gratiam fieri ut supra diximus; duritiem illam sic mitigandam esse censuerunt, ut discretionem ex natura quam Deus gratis dederat religando, eam per ambages illas totam (etjamsi gratia illa interna cum libertate concurreret & influeret simul) ex propria voluntate suspenderent; quia scilicet omnibus positis, velle & credere ex semetipsis oriretur, quia velle & nolle credere, & non credere esset in propria potestate. Notat hoc Prosper cum dicit: *Aut ideo eam* (fidem) *se iactitat ad Deum referre, quia ab ipso sit creata natura, cui rationabilem inseruit libertatem, per quam unusquisque & credere & non credere in sua habeat potestate.* Et carmine de ingratis:

Ad excerpta Genuens.

Carm. de ingratis.

Quos urit gratia; cujus
Omne opus arbitrio vultis subsistere vestro.
Et quod non cuncti mortales atria vitæ
Ingrediuntur, ita ex ipsis pendere putatis
Ut tam ex judicio constet cujusque quod intrat
Quam quod non intrat: seu par in utrumque facultas
Suppetat, ut tam sit proprium bona quam mala velle.

Nimirum nihil aliud unice contendebant nisi ut illa discretio hominum quam palam cernimus, quando ex multis vocationis & prædicationis gratia præventis unus vult, alter non vult, unus credit, alter non credit, unus intrat, alter remanet foris, ex arbitrio seu judicio cujusque, seu naturali illa libertate contingeret, qua credere vel non credere, velle vel nolle in propria esset positum optione & potestate. Nam existimare quod illa impietas per

per aliquam internam gratiam *sine qua non* evitari queat, absurditas manifesta est. Nunquid enim perinde cum lumen praesto est, in uniuscujusque qui sanis oculis est, optione situm est cernere vel non cernere sive concurrat, sive non concurrat influxus lucis? Nonne Adam atque Angeli cum illa gratia sibi praesente fruerentur, cum qua juxta Divum Augustinum possent stare si vellent, perinde per liberum arbitrium, ut ipse loquitur, stetere vel cecidere ac si id ipsum sola libertate praestitissent? Cujus rei vel sexcenta exempla proferri possent, nisi vel tardioribus ista sufficerent, & unicuique sua sagacitate plura suggererentur. Hinc orta est illa toties ingeminata Sanctorum Patrum querimonia, non quod actus illi boni Massiliensium, defectu gratiae simul cum arbitrio influentis non essent vel *vitae aeternae digni*, vel *meritorii*, vel *supernaturales*, ut nunc aliqui comminisci solent, sed quod obscuritatem divinorum judiciorum super salute & perditione hominum per illam gratiam *naturalis libertatis* hoc est *per velle & nolle* uniuscujusque referarent. Nonne Petrus Diaconus cum Orientalibus istud stomachatur quando dicit: *Haec si ita sunt; ut Haeretici jactitant, comprehensa sunt ab ipsis inscrutabilia & incomprehensibilia Dei judicia. Si enim ut ipsi volunt, nolentes damnat, salvat autem volentes, nihil est omnino quod quaeratur ulterius. Et quantum ad ipsos, aliter Scriptura divina quae incomprehensibilia Dei testatur judicia.* Nonne & Prosper cum dicit? *Qui dispensationes Dei ex liberi arbitrii vult mutabilitate variari, profitetur sibi scrutabilia judicia Dei & vestigabiles vias ejus. Et quod Doctor gentium Paulus non audebat attingere, hic se existimat reseratum posse vulgare.* Et rursum alibi: *Frustra profunditatem inscrutabilis gratiae per liberum arbitrium conantur aperire.* Et omnium apertissime cum causam discretionis hominum Apostoli verbis, *quis enim te discernit?* quaerit: *Igitur profunditas*, inquit, *illius quaestionis quam secundum admirationem Apostoli impiovet abditam confitemur, per liberi arbitrii velle & nolle non solvitur.* Quid hic vel Massilienses vel quodlibet aliosjuverit, si responderint, se gratiam interiorem agnoscere sine qua velle non possint, si perinde velle & nolle cum illa gratia à propria sua libertate suspendant? vel ut Prosper de Semi-Pelagianis loquitur:

Lib. de Incarnat. & grat. ad Fulg. c. 7.

Ad capit. 8. Gall.

Lib. 1. de Vocat. gent. c. 22.

Carm. de ingrat. c. 6.

Sitque salus dignus salvari ex FONTE VOLENDI

Nonne prorsus eodem modo inscrutabilitas illa cur unus intret, non alius, hic credat ille non credat, positâ illâ gratiâ quae nemini deest, per velle dissolvitur? Hoc quia Massiliensibus notissimum fuit & neminem cui pertinacia non claudat oculos latere potest, haec eis justissima causa fuit, cur ubi de discretionis gratia quaestio vertebatur, non ita fuerint de illa interiori gratia inculcanda solliciti.

Cujus tamen & quarta causa eaque verissima reddi potest, quod illa gratia plerumque sub integra natura comprehendi solet: cujus integritatis reliquias cum ipsi superesse post lapsum traderent etiam gratiam ei debitam sub eadem superstite integritate complexi sunt. Hoc enim non modo Massiliensibus seu etiam Prospero & Augustino familiare fuisse ex eis locis perspicue constat, quae supra hoc libro non pauca dedimus, cùm Angelos & Adamum sua naturali possibilitate recte vivere potuisse demonstravimus: Sub naturali quippe possibilitate sine naturâ semper & gratiam intelligebant: Quae si cui forte adhuc non videantur facere satis, Ecce alia, quibus omnes scrupulos cessuros esse spero.

Cap. 6.

Nam cum Pelagius easdem quas Augustinus usurpare vellet phrases, quod homo suâ possibilitate posset non peccare si vellet, statim ab Augustino reprehenditur, etiamsi de homine integro loqueretur: Nempe quia ipse ab illa possibilitate omnem actualem gratiam excludebat, quae ut ait, naturae etiam sanae ad recte vivendum fuerat necessaria, sicut lumen sanis oculis ad cernendum. Locum ex capite quadragesimo octavo de natura & gratia decerptum supra protulimus. Hinc est quod aliquoties in eodem libro phrases illas Pelagii temperat; *De homine*, inquit, *sano & integro tolerabiliter dici potest. velit utilius habet ambulandi possibilitatem, contractus vero, si velit, non habet. Vitiata est natura de qua loquimur, quid superbit terra & cinis?* Et inferius: *Si ipse qui hunc librum scripsit de illa hominis natura loqueretur, quae primo incolpata & salva condita est, utcunque acceptaretur hoc dictum:* scilicet, quod possibilitas non peccandi in natura consisteret. Vide quod ait, TOLERABILITER, & UTCUNQUE illa posse dici, Pelagium respicit, qui ab illa possibilitate naturali omnem internam gratiam submovebat. In quo sensu nullo pacto locutiones istae poterant esse verae, nec sine particula diminuente concedi. Sed quando suo ubi gratia comprehenditur frequenter ab ipso Augustino caeterisque illius aevi Patribus & Synodis pro natura integra usurpantur. Hinc illa creberrima Augustini doctrina quam alibi latius tradituri sumus, quod Adam atque Angeli *per liberum arbitrium*, suaeque *libertate* voluntatis stare poterant, quod nunc homo non potest. Hoc enim nihil est aliud, quam quod illud natura potuere. Nimirum illa primi status gratia sub natura comprehenditur. Quod ne quem forte minus attentum falleret, cum illud aliquoties repetisset, suspicionibus occurrens ouiq; it sic: *Quid ergo? Adam non habuit Dei gratiam? Imo vero*, respondet, *habuit magnam sed disparem.* Hinc illud Celestini Pontificis: *In praevaricatione Adae omnes homines naturalem possibilitatem & perdidisse.* Hinc illud Arausicani Synodi: *Quod per peccatum primi hominis ita inclinatum & attenuatum fuerit liberum arbitrium, ut nullus postea aut diligere Deum sicut oportuit, aut credere in Deum posset &c.* Cum dicunt nunc amissam possibilitatem na-

Cap. 6.

Lib. de nat. & grat. c. 49

Cap. 58.

Lib. de Corrept. & grat. c. 11.

In Epist. ad Gall. c. 3.

Canon ult.

temna-

tem naturalem, & nullum post peccatum primi hominis posse credere per liberum arbitrium, aperte indicant, ante nos habuisse, ante potuisse: quia scilicet sub illa naturæ integritate continebatur gratiæ adjutorium, ex quo simul & naturæ possibilitas illa surgebat. Itaque quia Massilienses juxta usum constantem Divi Augustini, & Prosperi, & Patrum illius ævi, quibuscum erat eis controversia loquebantur, & veritas quoque recte intellecta nos ita loqui sinit, hinc est quod rarius de illo interno gratiæ adjutorio meminerint. Cum enim aliquid primævæ possibilitatis & integritatis reliquum esse dicerent, quo posset homo naturaliter quemadmodum Adam credere, non aliter se de illa naturali possibilitate intelligi putabant, quam ipsimet, quibuscum disceptabant, propria sua verba intellecta cupiebant. Ex quo etjam vera ratio intelligitur, cur quando Prosper & Augustinus Massilienses expugnant, nunquam dicant, idcirco non posse nunc naturali libertate credi, quia gratia amissa est; sed frequentissime quia amissa est illa primæva possibilitas, ille naturæ vigor, illa libertas primi status. Itemque cur nunquam urgeant reddi debere gratiam qua subtracta homo juste non possit vivere, sed instantissime repetant, vulneratam esse naturæ possibilitatem & libertatem, ut ea sanata, natura iterum recte vivere queat. Nimirum sciunt illam nostram recte vivendi infirmitatem non ex aliqua gratiæ actualis subtractione contingere, sed ex interna ipsius naturæ seu libertatis læsione: Quæ talis ac tanta est, ut etsi gratia illius generis qualem Adam habuit, centuplo, imo millecuplo lapsis hominibus daretur major, nunquam hominem vulneratum vel ad solum unius bonæ voluntatis actum posset adducere: quemadmodum lux ipsa solis intensissima vulneratis seu extinctis oculis ad cernendum nihil opitulatur, sed gravius nocet: Sanis autem etjam perparva sufficit. Hanc ergo gratiam sanationis adversus Massilienses inculcant, quam suâ incarnatione & passione Christus attulit; alio status innocentiæ adjutorio penitus prætermisso: quia istud naturæ sive integræ sive restitutæ atque sanatæ semper adhæret, & tanquam connaturale semper sequitur. Quæ sane ipsissima causa est cur etjam sub natura integra vel sanata pœne semper intelligatur.

Neque vero cuiquam istud mirum videri debet. Si enim Scholasticis hujus temporis licuit post humanæ naturę damnationem, quam primi hominis ruina fecit, sufficientem gratiam ad peccatum evitandum nobis perpetuo cohærentem & naturæ quasi debitam fingere; ne alioquin, ut ipsi loquuntur, merito injustus esse censeretur Deus; quanto justius naturæ innocenti talis gratiæ adjutorium perpetuo astitisse credendum est. Neque enim istud auxilium propter ullam peccati infirmitatem sublevandam necessarium integrę naturę fuit, sed propter innatam ipsisque creatæ cujuslibet rationalis naturæ visceribus intimam & quasi essentialem infirmitatem; ex qua fit, ut quemadmodum Augustinus dicit *Liberum arbitrium ad malum sufficiat, ad bonum autem nihil sit nisi adjuvetur ab omni potenti bono.* Vnde merito naturæ ad Deum amandum videndumque elevatæ connaturale, semperque animo, ut lux oculis, necessarium, sub ipsa natura comprehendendum & intelligendum fuit. Et quamquam nobis non sit propositum de alia vel aliorum, quam illa prima quam initio diximus Massiliensium sententia Prosperi & Hilarij litteris expressa disputare; fortassis tamen ex his quæ diximus vera genuinaque radix detegitur, cur Prosper multis annis post exortos Massilienses cum Semi-Pelagianis disputans subinde dicat eos nullam gratiam, nisi legem & prædicationem foris pulsantem agnoscere. Sciebat enim, PRIMO, illam interiorem Adami gratiam *sine qua non*, sub naturæ vigore, quem aliqua ex parte illæsum superesse volunt ab eis esse comprehensam. Hinc cum carmine de ingratis cecinisset:

Cap. 20.

Dumque aliud non est vobiscum gratia, quam lex
Quamque Propheta monens, & quam doctrina ministri,

Statim adjungit quasi rationem

Scilicet ut tale arbitrium generaliter insit
Semine damnato genitis in corpore mortis
Quale habuit nondum peccati lege subactus
Primus homo &c.

VBi manifestè significat eos velle quod idcirco non indigeamus gratiâ nisi legis atque doctrinæ seu prædicationis Christi, quia arbitrium nostrum quantum ad credendum, ita constitutum est sicut hominis primi, qui hoc naturali sua possibilitate nondum vitiatâ poterat. Nimirum quia natura illa seu possibilitas gratiam *sine qua non*, non modo non excludebat, sed potius habebat infallibili lege conjunctam. Neque enim unquam redarguti sunt Semi-Pelagiani illi, quod amplius ad credendum lapsorum arbitrium posse quam stantium arbitrati sint, sed tantummodo quod tantundem valere contenderent. Hoc igitur est quod etjam isti videntur voluisse, ut quemadmodum ex libero arbitrio mali motus iræ

 aut odij

aut odij, aut amoris rerum terrenarum sponte sua nemine adjuvante prodeunt, ita & boni ex illo naturali possibilitate & vigore, Deo per auxilium illi primævæ integritati consentaneum adjuvante, sponte prosilirent: Quos deinde posset si vellet, abjicere, vel eadem sic adjuta libertate sequi. Totum quippe, sive motivum ad istorum bonorum productionem spectes, sive judicium, sive consensum atque dissensum, isti naturæ vigori (ut Arausicanum loquitur) seu isti naturali possibilitati videntur tribuisse: per quam omnia, ut in Adamo sponte fierent, illo Dei adjutorio quod (ut Augustinus exprimit) *desereret homo cum vellet & in quo permaneret, si vellet, non quo fieret ut vellet* nunquam cum aliquid boni agere vellet, deserente. Quod præclarè expressit Prosper ubi dixit Deum fores carnis pulsare per prædicationem, ut per sensus externos; *Lib. de corrept. & grat. c. 11.*

Carm. de ingrat. c. 15.

Sumpta foris animus dijudicet intus,
Séque ferat, quoquo librata examina pondus
Prætulerit arbitrij;

Hoc est, quocumque homo se sua naturali potestate commovere & flectere voluerit. Unde fusius hoc declarando subnectit:

Ibid.

Veluti cum voce loquentis
Aut rerum actarum species quas vidimus, aut quæ
Legimus, exoritur secreta cordis in aula
Nunc amor aut odium, nunc spes, metus, ira, dolorque:
Nec tamen hos motus scriptor, narrator, & autor
Insevére animo (quamvis forte hoc quoque vellent)
Sed de præceptis mens judex sponte movetur,
Et pro more suo quantum se exercuit istis,
Transit in affectum, quem confirmaverit ex se,
Illa volendo sequens, istis nolendo resistens.

MAnifestissimè vides, non horruisse ne quidem illos cum quibus ibi disputat, istas affectuum internorum proritationes, & motus bonos, sed ita illos admisisse, ut sponte ex reliqua naturæ integritate prodirent, quibus deinde sponte illa libertas tanquam domina ut vellet uteretur; non desistente scilicet illo auxilio Dei, sine quo illa non poterant etiam ex primæva Adami libertate fieri.

Longè verò diversum esse modum illum quo nunc illa omnia per divinæ gratiæ auxilium efficacissimum potentissimumque peraguntur statim explicat:

Ibid.

At verò omnipotens hominem cum gratia salvat

Per auxilium scilicet salvationis, seu *sanationis*, seu *liberationis* à malo, seu à concupiscentia resistente in qua per peccatum lapsi sumus,

Ipsa suum consummat opus, cui tempus agendi
Semper adest quæ gesta velit: non moribus illi
Fit mora, non causis anceps suspenditur ullis
Nec quod sola potest, cura officioque ministri
Exequitur &c.

Et modum divinæ executionis longe diversum tangens ab eo, quo solam *possibilitatem* ita adjuvat, ut motus & consensus bonos sponte proferat si voluerit:

Ille, inquit, *obscuratis dat cordibus intellectum:*
Ille ex injustis justos facit, indit amorem,
Quo redametur amans & amor quem conferit, ipse est.
Hunc itaque affectum, quo sumunt mortua vitam,
Quo tenebræ fiunt lumen, quo immunda nitescunt,
Quo stulti sapere incipiunt, ægrique valescunt:

Nemo

Nemo alij dat, nemo sibi, non littera legis
Nec naturalis sapientia (hoc est libertas & possibilitas)
quæ semel acta
In præceps labi novit, consurgere nequit.

VBi iterum vides quod sexcenties Augustinus & Prosper inculcare solent totam illius negotij difficultatem & tantæ gratiæ salvatricis necessitatem, ex corruptione illius naturalis sapientiæ seu possibilitatis vigorisque naturalis peti; quæ si non esset, nihil opus esse isto magno perditæ possibilitatis adjutorio, Sed natura sibi ad omnia ista cum illo sæpius dicto primævæ integritatis auxilio sufficeret.

Hæc est ergò vera ratio cur tanta ac toties iterata concertatio Prospero cum Semi-Pelagianis fuerit; An arbitrium hominis peccato læsum sit, an medicina indigeat, hoc est, gratia Christi, an amissa sit possibilitas, & similia, de quibus ante diximus; quasi controversia ex hujusmodi tota penderet. Sciebant enim Semi-Pelagiani, non à se peti illam integræ naturæ gratiam: eo quod istam agnoscere, prorsus perinde sit, ac si nullam penitus faterentur. Nam quemadmodum quando de læsis oculis vel homine ægrotante disputatur, utrum sine auxilio possint cernere & convalescere, nemo tam absurdus est ut hoc existimet sine luce, vel cibo posse fieri, sine quibus, nec sani quicquam poterant, neque quisquam tam ineptè delirus est ut se quicquam ad rem propositá dicere putet, si necessitatem lucis & cibi ad recuperandá sanitaté exaggeret, cum tota disputatio vertatur de collyrio, & medicinis, supposita tanquam indubitáta & naturali sanis ægrisque ciborum & luminis necessitate: Ita & Semi-Pelagiani satis intelligebant, ubi de sanandis naturis agebatur non illud gratiæ auxilium à se peti sine quo etjam sanissimi hominis liberum arbitrium nihil est, ut Augustinus de Adamo dicit, nisi adjuvetur ab omnipotenti bono: sed illud quo læsum, infirmatum, attenuatumque arbitrium velut Christi Medici adjutorio ac medicina sanandum est, ut iterum sicut olim sua possit libertate velle seu credere; quod sibi per ægritudinem concupiscentiæ tumultuantis ac resistentis ademptum est. Hic sollicite auxilium naturæ sanæ velle commendare & absurdissimum esse sentiebant & nihil ad rem, & hoc ipso quo aliquid sanitatis reliquum esse dicebatur satis expressum. Hinc est quod alia Christi auxilia quasi medicinalia exaggerant, doctrinam ejus, gratuitam vocationem, & Evangelicam prædicationem. Qua in re profecto longe subtilius & liberalius à Semi-Pelagianis actum fuit, quam à nonnullis recentioribus; Subtilius quidem, quia cum de gratia medicinali Salvatoris propter quam IESVS dictus est, disceptatur, hi non intelligentes duorum statuum, duarumque gratiarum differentiam quasi rem magnam inculcant illud adjutorium SINE QVO NON, quod primæ conditionis & integerrimæ sanitatis esse & nihil ad rombum spectare noverant, & nos jam sæpe monstravimus. Liberalius verò: quia quod illi omnibus volentibus sufficienter præstò esse statuebant hi recentiores plerumq; non nisi per intervalla concedunt. Quando igitur vel his vel illis dicitur: quare sine adjutorio gratiæ Dei dicitis hominem velle bonum vel credere, vel esse sine peccato? *Non tunc*, ut rectissimè notavit Augustinus, *de illa gratia quæstio est, qua est homo conditus, sed de ista qua fit salvus per IESVM Christum Dominum nostrum*. Quod ne de sola natura, sed etjam de illa gratia quæ omni naturæ rationali adhæret velut adjutorium essentialiter necessarium intelligeres, vide quid consequenter adjungit: *Fideles enim orantes dicunt, ne nos inferas in tentationem, sed libera nos à malo. Si adest possibilitas, ut quid orant?* Ecce ne quidem orationem pro obtinenda gratia vult esse necessariam si adesset illa naturæ possibilitas. Nempe quia talis gratia sub naturæ integritate comprehensa censetur; nec enim illa gratia vel facit credere vel facit facere, vel quemquam à malo liberat, qualis adversus concupiscentiam necessaria est, sed unumquemque relinquit suæ possibilitati & libertati, ut suopte arbitrio (quamvis non sine illa) si velit credat, si velit faciat, si velit liberet semetipsum à tentationis malo: qui quantum ad credendi primumque se discernendi voluntatem, erat unicus Massiliensium scopus. Atque hæc de gratia illorum satis sunt. Nunc ad quos actus illas integræ libertatis reliquias valere dixerint, ulterius indagandum est.

Lib. de corrept. & grat. c. 11.

Lib. de nat. & grat. c. 13

Massilienses per illam naturalem possibilitatem principium salutis ad se revocant & initium discretionis à se proficisci volunt.

CAPVT XI.

MAssilienses non fuisse hostes gratiæ sed illorum gravium dumtaxat incommodorum, quæ ex illa absoluta hominum prædestinatione & reprobatione, & quæ cohærent illis efficacissima discretione per gratiam, sequi viderentur, supra latius demonstravimus. Ex quo profectum est ut Pelagianos velut pestes Christianæ Religionis horrerent; atque omnia quæ sub latus illis difficultatibus in humana

humana natura quam per peccatum prorsus A perditam esse fatebantur, reparanda, sanandaque, quoquo modo videbantur tribui posse Deo, libenter ad ejus gratiam revocarent. Itaque à fastigio reparatæ domus incipientes, non modo secundum Apostolicam doctrinam, gratiam Dei, vitam æternam esse dixerunt, sed etjam virtutes omnes ipsamque in virtutibus omnibus perseverantiam, atque adeò primam etjam peccatorum remissionem quam baptisma tribuit divinæ largitatis dona esse confessi sunt. Sed cum ad extremas fibras ventum est, unde incipit primo germinare salus, hic substiterunt, & velut mortem certissimamque desperationis ansam horruerunt eas ab incerto divini beneplaciti, & secretissimâ ejus voluntate cui vult, quando vult, & ubi vult sua munera largiente, suspendere. Illo quippe constituto, omnes omninò quas tetigimus difficultatum larvæ superbulas animas B acerrime premunt, & propter libertatis jacturam quasi imminentem timidas, velut spectra exagitant. Vt igitur se ab illis quasi fatalibus expedirent nexibus, extremam illius cœlestis catenæ ansulam, unde primum, imperfectissimumque humanæ salutis exordium est, à sua libertate religarunt, videlicet ut sic, non quos Deus certa determinataque voluntate ex toto numero seligens velit, sed qui propria libertate voluerint salutem inchoët, & ad baptismum justitiamque gradatim procedendo salvi fiant. Vnde totius controversiæ cum Massiliensibus disputatæ cardo fuit, uter salutem inchoet homo an Deus. Notavit hoc exactè Prosper qui sensa Massiliensium in summam colligens: *Ac sic*, inquit, *cum in hoc quo tempus acceperunt libera voluntatis, duo sint, quæ humanam operentur salutem Dei scilicet gratia, & hominis obedientia, priorem volunt obedientiam esse quam gratiam ut initium salutis ex eo qui salvatur, non ex eo credendum sit stare qui salvat. Et voluntas hominis divinæ gratiæ sibi pariat opem, non gratia sibi humanam subjiciat voluntatem.* Et paulo post in eo latere dicit virulentiam illius erroris, quod *principium salutis in homine collocatur, quod divinæ voluntati voluntas humana præfertur.* Neque verò sic ista intelligas, quasi nullam omninò gratiam præcedere vellent ante humanæ obedientiam voluntatis. Certum est enim eos omnem omninò gratiam quasi *potentialem*, hoc est, qua libertati humanæ datur credere *posse* si velit, tanquam scopo suo minime contrariam sine difficultate confessos dummodo libertas illa sibi servaretur qua in utramvis partem se possent eligendo flectere, & cum quacunque gratia seipsos volendo ab alio nolente discernere. Sic enim omnes illæ perplexitates velut umbræ exorto Sole diffugiunt. Hinc est quod ante hominis voluntatem, gratuitam vocationem, & Euangelicam prædicationem D libenter admittunt. Hinc est quod reliquias libertatis pristinæ tanquam gratiam à Deo datam postulant: Hinc est quod gratiam viribus Adami integris datam, fractis, tantummodo ad credendum sufficere, reliquis verò

In lib. ad Augustinum.

A actibus multo potentiorem, necessariam esse statuant. Quæ omnia manifesta sunt indicia non eos ullam gratiam Dei, nisi quæ flexum voluntatis efficaciter secum trahit, nec eum expectat ab hominis voluntate, timuisse, hoc est, ut acutissime Prosper notat & efficaciter exprimit *quæ humanam sibi subjiciat voluntatem.* Toto enim ostio inveniendæ veritatis aberrant, qui putant gratiam quamcumque potentialem, hoc est qua tantum sufficienter potens arbitrium redditur, humanam subjicere voluntatem; hoc enim de quacumque actuali gratia non minus quam de habitibus ipsis falsum est, omnibus enim utimur, si voluntas velit, omnes ipsa sibi voluntas volendo, hoc est ad actum determinando subjicit, quantumvis ea volente simul operentur. Hoc ergò volunt Massilienses primum actum voluntatis esse suum, eo quod positâ quacunque tali gratia, actum illum ipsi sibi tribuant, non actus B à gratia secum rapiente voluntatem, ac discernente hominem, tribuatur. Quod iterum optime à Prospero observatum est, quando dicit, quod in eorum sententia, *divinæ voluntati impie humana præfertur*; quod *non ideo quia adjuvatur homo velit*, quod *receptionem boni à semetipso inchoare creditur*: Quod *aliunde Deo placeturi nisi ex eo quod ipse donaverit.* Et ab Hilario quando Massilienses molestè ferre docet quod non aliter homo possit arripere fidem *nisi credendi voluntate donata*: Item eos nolle, *quod homini donetur ut velit, rejectis ab hoc dono aliter pariter reis.* Nam homo tali potentiali gratiâ, sive sufficiens sive efficax sive alio quocunque nomine vocetur, præventus ponitur, ac talis gratiæ prorsitatione delinitus, quasi in bivio collocatur, & in quamcunque se velit partem vel cum, vel sine gratia, ea pro libitu ejus sive cooperante sive cessante inclinet & flectat, C verissimum certissimumque est, quod divinæ voluntati impiè humana præfertur, quod non ideo quia adjuvatur homo vult; quod receptionem boni à semetipso inchoet, quod Deus non donat illam voluntatem, nec illa voluntas donetur ut velit rejectis aliis. Longe quippe diversa sunt dare sufficientissimam volendi potestatem & ipsam donare voluntatem. Nam ut vigilantissime observavit Augustinus gratiam possibilitatis à gratia voluntatis distinguens; *Non est consequens ut qui potest venire, ad Christum, audita vocatione, etiam veniat, nisi id voluerit atque fecerit.* Quod nisi fiat gratia illa potentialis sine effectu ullo & volitione remanebit. Et rursum: *Non ait*, inquit, *Apostolus: quid autem potes habere quod non accepisti ut posses habere, sed ait, quid habes quod non accepisti.* Quæ quidem cujuslibet potentialis gratiæ ab actu separatio ita in Adamo manifesta est, ita quotidianis exemplis omnium intelligentiæ exposita, ut mirum sit hanc ob causam D tragœdias excitari potuisse. Quis enim non quotidie videt & humanis actibus testibus comprobat, multos in rebus civilibus habere volendi potestatem, etjam per ardentissimorum affectuum concitationem, ad volendum multo

Lib. de grat. Christi c. 14.

Lib. de prædest. SS c. 5.

multo efficacius ipsâ gratiâ provitantium) qui tamen non idcircò habent voluntatem; sed vel resistendo, vel tandem ultro cedendo illam sibi-metipsis sua libertate tribuunt? Quis non videt innumeros habere præsentissimam oculis suis lucem, sive cernendi potestatem, qui à semetipsis sumunt ipsam cernendi vel non cernendi voluntatem? Quis denique non videt in hâc ipsâ causâ quam tractamus, & juxta recentiorum sententiam cum quibus agimus, ex multis bonorum affectuum irritatione provocatis, alios sua voluntate cedere, alios eâdem voluntate resistere, atque ita resistendi cedendique voluntatem non aliunde quam à sua libertate huc illuc se flectente, etsi non sine gratia, prosilire? Ac talem voluntatem sua libertate gratiæ provocanti adjungere, nonne hoc ipsum est *receptionem boni à semetipso inchoare*? Nonne hoc est *aliunde Deo placere nisi ex eo quod ipse donaverit*? Donavit enim ipsam quidem habendæ voluntatis potestatem, sed ex ipsa non placetur Deo, cum eam habeant multi qui non placent Deo, sed suam non adjungendo voluntatem displicent Deo. Nec per illam inchoatur receptio boni, sed per ipsam consentiendi voluntatem; bonū enim quod in hominis restauratione recipitur non est aliud quam magna voluntas bene vivendi: cujus non talis gratia, sed ipsa prima voluntas est inchoatio. Quæ voluntas per nullam omninò gratiam potentialem, per nullam omninò gratiam, quæ non subjiciat voluntatem, per nullam omninò gratiam quæ communis sit bonis & malis, ut sæpius Augustinus docet, donatur à Deo; sed siquidem talis voluntas gratiâ eam simul influente & cooperante sequitur, ex naturalis illius possibilitatis etsi aliquanto nobilior fœtus est, nullo modo peculiare ipsius Dei vel ipsius gratiæ donum. Sed hac de re alibi ex professo disputandum est. Nunc ista duo hic scire sufficit: Primū in eo puncto totā cum Gallicanis illis Presbyteris constituisse controversiam, utrum primùm discerneret hominem ab homine, qui ex simili massa procreatus, in simili damnationis causa constitutus est, an homo volendo, an Deus ipsam voluntatem, hoc est volitionis actum largiendo: Alterum, hoc primum salutis initium idcirco Massilienses ex sua libertate religasse, ut fatales illas tabulas, & necessitates atque inde nascentes desperationes sua voluntate frangerent. Quod apertissime solum & unicum illum voluntatis internâ gratiâ pulsatæ flexum nutumque sibi servando, tanta facilitate consequuntur, ac si nudâ illâ naturali possibilitate & libertate uterentur.

Tres actus comprehendit illud principium salutis, fidem, desiderium sanitatis, & orationem.

CAPUT XII.

CÆTERUM istud salutis initium suam nonnullam habet latitudinem. Quod ut melius ex mente Massiliensium intelligatur observari debet, esse duo in hominis sanatione distinguenda. Ipsa curationis opera, quibus reipsa ægritudo pellitur, & ea quæ curationem quadam necessitate præcedunt. Curationis opera sunt, exercitium, diæta, medicinarum appositio, & hujusmodi quibus morbus paulatim cedit & sanitas procuratur. Præcedunt in ægroto, Medici desiderium, advocatio, & recta de ipsius arte credulitas: quamvis ad ipsam sanitatem inducendam nihil per se ipsa laboranti conferant. Neque enim propterea quisquam sanus hoc ipso redditur, quia sanitatis incensus desiderio Medicum vocat, cujus peritiæ plurimum fidit.

Sic ergò in spirituali hominis sanatione statuendum est, aliud esse ipsa curationis opera, aliud præambula ad inchoandam curationem: Curationis opera sunt quibus reipsa in animo procreatur salus, ut sunt baptismatis aliorumque Sacramentorum applicatio, & in primis exercitiū ac diæta spiritalis, per quæ singulorū vitiorum ægritudines pedetentim fugantur animo, & sanitas convalescit. Nam singularum virtutum opera, quibus exercendi sunt qui sanitatem assequi cupiunt, ita sunt jam obtentæ alicujus sanitatis officia, ut simul sint restantis ægritudinis remedia. Præcedunt verò animorum curationem, Medicum quærere, Medico fidere & à Medico velle sanari.

Hac observata distinctione Massilienses ingenuè confitentur tantam ex peccato primi hominis consecutam esse animorum ægritudinem, & virium humanarum stragem, ut non solum sanitatem suam nullo opere consummare non possint, sed nec incipere nec promovere. Nam hoc est illud quod eos ante capite primo præsentis libri ex testimonijs Prosperi & Hilarij dixisse demonstravimus, propter nimiam ægritudinem & labefactatas peccato vires *ad nullum opus bonum incipiendum, nedum perficiendum quemquam sibi posse sufficere*. (In Epist. Hilar.) Hoc enim inchoatæ saltem sanitatis effectum vel aliquam ipsius curationis partem esse volunt: atque eorum utrumvis per solam Dei gratiam esse tribuendum. Quemadmodum qui fractis cruribus omnibusque progressionis ac motus organis dissolutis jacet, nullum omninò ambulationis motum vel incipere vel perficere potest nisi aliquod saltem robur ope medicinalis curationis accesserit.

Sed

Sed quemadmodum iste tantopere debilitatus, atque adeò omni omninò ambulandi potestate privatus, potest tamen auditâ Medici præstantiâ & benignitate desiderare sanitatem, & parati Medici opem poscere; cùm istud nullius sit potestatis indicium, neque ulla uel sanitatis vel curationis pars: Ita congruum esse putant ut quando hominibus salus animæ, hoc est benevivendi potestas à Christo Medico & Salvatore restauranda prædicatur, saltem possent audita ejus vocatione per illam naturalem libertatem *credere quæ de Medico prædicantur, desiderare sanitatem, & eius auxilium flagitare:* *Coll. coll. 13* *Nam hæc* non sunt ulla sanitatis portio sed præambula. Nec *enim*, ut quidam eorum dicit, *cùm voluerit quis sanitate perfruitur; aut de ægritudinis morbo pro arbitrij sui desiderio liberatur.* Ex illis igitur tribus, quæ à Massiliensibus superstiti illi libertati tribuuntur, & quæ alia nonnulla sub se continent,

Primum est *credere Medico*, hoc est, fides in Christum, de qua sic Hilarius: *Consequens putant exhibendam ab eo fidem, cuius natura ad voluntate conditoris concessum est.* Et Prosper: *Vniversis hominibus propitiationem quæ est in Sacramento sanguinis Christi sine exceptione esse propositam ut quicumque ad fidem & ad Baptismum accedere voluerint salvi esse possint.* Et rursum: *Ab his eam* (vitam æternam) *apprehendi, qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Et hoc est quod, ut Hilarius refert, nolunt *credendi voluntatem donari.* Itemq; quod dicunt *talem omnibus remansisse voluntatem*, sive volendi potestatem, *qua vel contemnere quis valeat vel obedire.* Intelligunt enim illam primam voluntatem, qua fit ut illi primo mandato, quo credere jubemur, vel obeditur vel *Ad Rom. 1. & 10.* resistitur. Illa quippe phrasis ex Apostolo derivata est qui ipsum credere vocat, *obedire fidei & Euangelio.* Illam credendi potestatem sæpissime Semi-Pelagiani omnes prædicant, ut non opus sit immorari in re manifesta pluribus.

Neque verò hic illam solam fidem intelligunt, qua quis communes articulos Christianæ Religionis veros esse consentit; sed potissimum illam, qua quis secundum Apostolum credit in eum qui justificat impium, hoc est in Christum IESVM generis humani Medicum & Salvatorem. Hoc enim magis ex professo sanationem ægroti hominis respicit. Vnde illi fidei conjungere solent *desiderium sanitatis.* Vtrumque breviter exprimit *Initio Epist. ad August.* Hilarius, cum eos sentire dicit: *congruum esse prædicationi, ut cum prostratis & nunquam suis viribus surrecturis annunciatur obtinendæ salutis occasio; eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & totius sanitatis consequantur effectum.* Vides requiri fidem qua illi qui habent *velle sanari*, credant etiam se à Christo Medico *posse sanari.* De qua sanitatis assequendæ voluntate paulò inferius idem dicit: *Nullam ita depravatam vel extinctam, naturam, putant ut non debeat, vel possit se velle sanari.* Quo sensu in eadem Epistola profitentur *arbitrium lapsi hominis ad hoc tantum esse liberum, ut velit vel*

A *nolit admittere medicinam*, hoc est ut velit vel nolit per Salvatoris medicamenta & Sacramenta sanari. *In Epist. ad August.* Et in Epistola Prosperi, *ut quicunque ad fidem & ab Baptismum, accedere voluerint, salvi esse possint.* Siquidem velle baptizari non est aliud quam tali regenerationis remedio omnibus proposito sine quo ex Medici præscripto non potest esse salus velle sanari. Ipsi quippe constantissimè tueri solent, *Neminem* ut Prosper eorum sensum exprimit, *per opera sua, sed* *Ibid.* *per Dei gratiam regeneratione salvari; nullumque in regnum suum constituisse Deum nisi per Sacramentum regenerationis assumere.* Vnde eadem sunt, velle baptizari & tali Christi medicamine velle sanari. Quod sanitatis desiderium nullam sanitatis partem esse volunt, ideoque facile per illas libertatis reliquias posse præstari. *Neque enim, ut ait Hilarius, alicui operi curationis eorum* *Epist. ad August.* *annumerandum putant exterrita & supplici voluntate*
B *unumquemque ægrotum velle sanari.* Nam velle sanari, est nondum habitam *accipere velle* sanitatem: Vnde Augustinus in illo errore constitutus, vocabat hoc *accipiendi voluntatem, nisi,* *In expos. quarumdam propos. ep. ad Rom. & cit. a Massil.* inquit, *quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit Spiritum Sanctum ad operandum, gratiam* scilicet ad operandum necessariam.

Porrò hanc sanitatis voluntatem non intelligunt Massilienses esse nudum sanitatis desiderium, sed simul *precibus & gemitibus expetitam* ut Deus ægrotantibus sanitatem impertiri velit. Hoc uno brevi & efficaci verbo Hilarius notat cum illam voluntatem *supplicem* vocat: *supplici voluntate velle sanari.* Volunt igitur hominem posse ac debere Deo pro obtinenda sanitate supplicare. Sic intellexit eorum sen- *Lib. de dono persev. c. 23.* tentiam Augustinus. *Attendant ergò*, inquit, *quomodo falluntur, qui putant esse à nobis, non dari nobis, ut petamus, quæramus, pulsemus.* Et pau-
C cis interjectis: *Nec volunt intelligere etiam hoc divini muneris esse, ut* OREMVS, *hoc est petamus, quæramus atq; pulsemus.* Et hoc eodem sensu ipsemet olim Semi-Pelagianam opinionem tradiderat. Putabat enim, si ipsi testanti credimus *Lib. de prædest. SS. c. 3.* *fidem non esse donum Dei, sed a nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Dei dona.* Impetrare namque proprium orationis est. Vnde paulò in- *Epist. ad August.* ferius: *Neque enim putabam fidem Dei gratia præveniri ut per illam nobis daretur, quod posceremus utiliter &c.* Et hoc est quod Prosper Massilienses sentire dicit, *posse hominem ad hanc gratiam qua in Christo* (per baptisma) *renascimur pervenire, per naturalem scilicet facultatem petēdo, pulsando &c.*

Hæc sunt illa tria quibus præstandis Massilienses reliquias pristinæ libertatis sufficere posse voluerunt. Quæ sæpe sola fidei expressione indicantur. Fides enim in primis propter impetrandas vires & robur animi necessaria est. Vnde illud toties ab Augustino in-
D culcatum: *Fides impetrat quod lex imperat.* Impetrat enim petendo, quærendo, pulsando, quicquid ad ægritudinem pellendam obtinendamque sanitatem opus fuerit. Atque ista causa est cur fere non nisi fidei reminisci solent; quia sub fide, orationem ejus comitem,

quæ

quæ pro pellenda ægritudine, & impetranda quam desiderant sanitate ex fide funditur, complectuntur. Vnde de Massiliensibus Augustinus: *Sed hæc*, inquiunt, *ut à Deo dentur* A *nobis fides impetrat, quæ incipit à nobis.* Ecce fides impetrare dicitur: quod oratio ex fide sula impetrat.

Lib. de dono persev. c. 17.

Alij quadruplices actus ad quos hominem sufficere volunt, *Timor, dolor, diligentia, voluntas bene vivendi.* De sententia Cassiani; & quid ei semina virtutum inserta naturaliter.

CAPVT XIII.

CÆTERVM tametsi ista tria præcipua sint, quibus ab homine salutem inchoari posse Massilienses tradunt, sub illis tamen & alia nonnulla videntur velle comprehendere. Nam quod apud Hilarium dicant *exterrita* voluntate ægrotum velle sanari, mysterio nequaquam caret. Volunt enim & alia nonnullorum actuum genera inter initium fidei & orationem plerumque interposita eadem superstite libertate posse prosilire, inter illos primi sunt *timor mortis* atque *suppliciorum* post mortem impendentium quo peccatoribus comminatur Deus. Nam apud Hilarium dicunt posse saltem *periculum demonstratæ mortis horrere.* Periculum vocant propter imminentes à morte pœnas. Et paulò post: *Nam si non potest timere quis, unde terretur nisi ea voluntate quæ sumitur*, ab alio scilicet dante, *non ex eo culpandus est quod nunc non vult.*

B Secundi generis actus sunt *dolor*, si non pœnitentiæ saltem de tanta sua infirmitate qua rectè vivere & pœnitere non potest. *Quò pertinet*, inquiunt, *tanta extrinsecus correptionis instantia, si non ab homine et si non plus integra, saltem vel dolor compunctæ infirmitatis excitatur?* Et iterum: *Si autem est vel qualiscumque dolor qui ad exhortationem corripientis oriatur, hanc ipsam dicunt causam &c.*

Tertij generis est aliqua voluntatis *diligentia* seu sollicitudo seu devotio, nempe ad assequenda Dei dona quibus procuratur sanitas. *Ita demum*, inquit de illis Prosper, *posse unumquemque ad correctionem aut ad profectum vocari, si se sciat* SVA DILIGENTIA *bonum esse posse*, mediatè scilicet quia diligentia, Dei impetrat adjutorium. Et superius: *Vt de vita æterna nemo desperet, cum voluntariæ devotioni remuneratio sit parata.* Quam devotionem sæpissimè Faustus & Cassianus inculcant, nihil est autem eis aliud quam quædam C sollicitæ voluntatis in credendo petendisque remedijs promptitudo. Vnde sub actibus præcedentibus fere comprehenditur.

In Epist. ad August.

Quarti generis actus æquè imperfecti sunt ut præcedentes *nolle peccare*, seu *velle rectè vivere*, non illa plena voluntate quam efficacem vocant, illa siquidem provectæ sanitatis fructus est, sed inefficaci quadam velleitate, quæ propter infirmitatem nullum effectum nisi forte supplices preces parit. Hanc videtur Augustinus in errore Massiliensium A constitutus expressisse cùm dixit: *Nostrum est credere & velle, illius autem dare credentibus & volentibus facultatem bene operandi.* Vbi illud *velle* quod post fidem ponitur nihil aliud videtur esse nisi voluntas operandi seu bene vivendi sed infirma: quod & antithesis subjuncta postulat; *illius est volentibus dare facultatem bene operandi*, quam scilicet etsi jam volentes, non habebant; sed apertissime sententiam illam suam in eodem libro exprimit: *Liberum*, inquit, *arbitrium perfectè fuit in primo homine: in nobis autem ante gratiam non est liberum arbitrium ut non peccemus, sed tantum ut peccare nolimus.* Ecce in Massiliensium errore constitutus (quem in isto libro se professum esse confitetur) apertissime reliquijs pristinæ libertatis tribuit *nolle peccare*, etsi præ voluntatis illius infirmitate adhuc à peccatis abstinere non possit, sed per gratiam conferri debeat. Vnde sese expli-B cando subjungit: *gratia verò efficit ut non tantum velimus rectè facere, sed etiam possimus, non viribus nostris, sed liberatoris auxilio.*

In expo. quarundam propos. ē pi ad Rō prop 61 quod retract. lib. 1. retract. c. 23. & lib. de prædest. SS c. 3.

Lib. Expos. quarund prop. Epist. ad Rom. propos. 18.

Lib. de prædest. SS. c. 3.

Eadem prop. 18. citata.

Porrò sub isto genere non solum illud generale votum bene vivendi comprehenditur sed etiam omnium virtutum similes inefficaces actus ac desideria; ut quibus desiderat aliquis esse castus, continens, justus, temperans, patiens, humilis, cæterarumq; virtutum actus exercere, sed oppressus vitijs præ virium infirmitate non potest. Hujusmodi quippe imperfectæ voluntatis actus, ipsa oratio quam ab homine fundi posse volunt pro impetranda sanitate seu operandi facilitate complectitur. Nam sicut nemo Medicum pro restituenda sibi videndi vel ambulandi facultate rogare potest, nisi haberet videndi ambulandique voluntatem, ita nemo videtur posse pro castitatis, temperantiæ, justitiæ, cæterarumq; virtutum sanitate preces fundere, nisi habeat imperfectum saltem castè, C temperanter, justeque vivendi desiderium. Quam sententiam videtur expressius docuisse Cassianus quando decima tertia Collatione dicit: *Vt autem evidentius clare & etiam per naturæ bonum quod beneficio creatoris indultum est, nonnunquam bonarum voluntatum prodire principia, quæ tamen nisi à Deo dirigantur ad consummationem virtutum pervenire non possunt Apostolus testatur dicens: Velle enim adiacet mihi, perficere autem bonum non invenio.* Apostolus enim de cujusvis vitij repugnantia loquitur; per quam voluntas boni quam in se esse sentiebat

Cass. Coll. 13

non poterat pertingere ad perfectionem boni. A Vnde ista bonarum voluntatum principia Prosper sæpius *principia virtutum* vocat, & intelligit, ipseque contextus Cassiani postulat, eum promiscue de quacunque virtute locutum esse.

Vide Prosp. cont. Collat. c. 27. 28. & seqq.

Sed duo sunt in quibus præcipue à Presbyteris Massiliensibus discrepat Cassianus. Primum, quod iste non nisi in quibusdam illa bonarum voluntatum principia prosilire putat: siquidem aliis ea vult à Deo per gratiam inspirari ac dari, quod Massilienses generaliter summopere sunt detestati, ne illis quas supra diximus difficultatibus stringerentur. Alterum quod quamvis initio sola bonarum voluntatum principia nos à nobis habere statuisset, tandem tamen eo usque provehitur, ut etjam illam *admirabilem*, sicut Synodus Arausicana loquitur, Zachæi, Centurionis, & *Latronis fidem*, perfectissimamque patientiam Iob naturæ viribus obtinere posse deliret. B Idque non solum adversus constantem doctrinam Massiliensium quam supra vidimus, sed etjam suam, qua sicuti refert Prosper, & ejus contradictionem notat, antea definierat, *bonorum desideriorum voluntarios motus, sine auxilio Dei nec provehi posse nec perfici.*

Cap. 33. & 34. advers. Collatorem.

Ex his perspicue intelligitur, quid sint *illa virtutum semina* quæ Cassianus docet omni animæ inesse naturaliter, beneficio Creatoris inserta. Non sunt enim aliud, quam illa sæpius dicta naturalis possibilitas, sive libertas voluntatis, quatenus post primi hominis prævaricationem tantillum pristinæ integritatis illæsum retinet, ut in sua potestate habeat credere, orare, & singularium virtutum inefficacia desideria seu voluntarios motus germinare, cum Adam eadem illâ illæsâ libertate posset cuncta per se opera facere si vellet. Vnde Prosper vocat *Naturalem affectum*, & Cassianus, *Possibilitatem boni & scientiam boni*: quam negat *genus humanum*, vel ipsum Adam post *prævaricationem amisisse*: *cavendumque* docet ne *ita ad Dominum omnia Sanctorum merita referamus, ut nihil nisi id quod malum atque perversum est, humanæ ascribamus naturæ.* Sed ut jam ante monui Cassianus in fine Collationis putat non tantum illa quæ dixerat virtutum semina, sed ipsas etjam virtutes perfectissimas in eadem illa naturali libertate mansisse. Ex quo fit ut illum excessum reprehendendo Prosper dicat: *Iam non solum voluntatem boni* (sicut ante juxta Massiliensium opinionem fecerat) *sed etiam possibilitatem libero ascribit arbitrio.* Et infert sæpius: *tam incolumes ab eo dici esse omnium hominum animas naturaliter, quam fuit primi hominis ante peccatum.* Quam Cassiani opinionem etjam Faustus docet: nam quamvis etjam sæpissime tantum fidem & orationem & quosdam bonos voluntatis affectus naturali libertati tribuit, aliquando tamen etjam integras virtutes, perfectamque justitiam à naturali arbitrio proficisci posse decernit. De quo vide quæ latius alibi diximus.

Cap. 39. cont. Collat. & adem Coll. 13.

Cont. Coll. c. 23.

Ibid. c. 33. in fine. Vide idem c. 37. & maximè c. 40. initio & in fine.

Sup. c. 2.

Massilienses non totam fidem, sed ejus solum initium & perseverantiam in hominis potestate constituunt: Et quid sit fidei initium. Nonnulla de perseverantia.

CAPVT XIV.

CÆTERVM de fide quam præcipue A viribus humanis Massilienses assignare diximus, duo consideratione digna sunt. Primum est, quod non quamlibet fidem, sed solum initium ejus homini tribuant. Nam *fidei augmentum*, sicut & omnium virtutum *sanitatem*, quæ postmodum à Deo impetrata conceditur divinæ gratiæ munus esse confitentur. Designat hoc Divus Prosper illis verbis: *Qui autem credituri sint, quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuvanda mansuri sint, præscisse ante mundi constitutionem Deum.* Fidem enim jam existentem per gratiam juvari, nihil est aliud, quam eius augmentum gratiæ reputari. Quod expressius Hilarius tradit: *Conveniens asserunt veritati, ut & eo merito quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis sua consequantur effectum.* Vnde loca Scripturæ quibus fides ascribitur Deo, *ad id*, inquit, *volunt valere ut adiuvetur qui cœperit velle, non ut etiam donetur ut velit reiectis aliis* &c.

Epist. ad Augupst.

Ibid.

Ibid.

Ex quo colligitur Massilienses non nisi primam fidei inchoationem, quâ videlicet, ut Augustinus exponit, *in Christum credere cœpimus*, seu *primitus creditur*, reservare sibi: omne vero augmentum seu *incrementum*, seu *supplementum* ejus, ut Augustinus nominat, quo scilicet voluntas illa credendi crescendo roboratur, tribuere Deo. Neq; enim solliciti erant de magnitudine virium libertatis, quas peccatum superstites reliquisset, sed hoc unum dumtaxat ut primum illud volendi nolendique momentum & simplicissimus ille voluntatis flexus esset suus, non ab illa potenti ac discernente gratia tribuendus. Omnium enim postremis & imperfectissimis volendi actibus contenti erant, ut quoquo modo constitutiones illas alienas & quasi fatales de sua propria voluntate, gratięque vim potentissimam discernentis evacuerent. Vnde clare apud Hilarium

Aug. lib. de prædest. SS. sæpius. Vide c. 2. & 4. & 21. Ibid.

In Epist. cit. Hilarium dicunt se *talem præcedere* velle *voluntatem, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat*, imo nonnullis interpositis, *qualecunque initium voluntatis vocant*. Molestissime quippe ferunt id quod Catholici dicunt: *In Epist. Hilar. init. & circa med.* *Nihil in hominibus remansisse*, scilicet ex pristina integritate, *quod prædicationis vigor vel correptio valet excitare*. Item talem damnationem Adamum cum suis posteris *Ibid. inf.* incurrere meruisse, *ut nunquam recta, semper autem prava vellet appetere*: nostræque voluntati *Ibid.* *nolle iustitiam inevitabili necessitate esse coniunctum*. Minimum quippe quod excogitari potest à nostra dependens voluntate, quo illud absolutum decretum Dei de nostra discretione frangatur, Massiliensium scopo abunde sufficit: quantumvis ad hoc ipsum quælibet gratia potentialis sive vocatio, sive prædicatio, sive accidens, sive substantia, sive libertas, sive natura, sive internum, sive externum adjutorium quod à voluntatis libertate pendeat requiratur.

Et quamvis nonnulli dubitare videantur an illud initium fidei sit totus credendi actus, quatenus ex affectu voluntatis & intellectus assensione constituitur, an vero solùs affectus voluntatis, qui assensum rationis imperat, certissimum tamen est, eos integrum credendi actum ex utriusque facultatis concursu completum intelligere. Hoc enim ex tota Augustini confutatione manifestissimum est. Nam non solum scripturæ testimonia, quibus fidei initium extorquet homini, & asserit Deo, de vera plenaque fidei assensione loquuntur, sed etjam statim in ingressu *Lib. de prædest. SS. c. 2.* *ipsum credere nihil aliud esse* definit, *quam cum assensione cogitare*. Quamquam profectò Massilienses ipsi quando illam credendi voluntatem *supplicem* vocant, & petere, quærere, pulsare, pro impetranda sanitate tradunt, plenum credentis assensum, & non solummodo sterilem affectum se intelligere, manifesto *Rom. 10.* significent. Nam illud Apostoli, *Quomodo invocabunt, in quem non crediderunt*, veram non modo voluntatis credulitatem & promptitudinem, sed etjam intellectus persuasionem de invocati providentia & potestate probat esse necessariam.

Alterum quod hic observatum volumus est, Massilienses etjam fidei perseverantiam in nostra potestate constituere, hoc est ita nos posse in illa inchoata credendi voluntate permanere ut quandocumque volumus credendi actum eliciamus, sicut primitus auditâ vocatione credidimus. Nec tamen per hoc, incrementum fidei ad suas vires trahunt; sed solum volunt ut libertas illa naturalis possit volũtatem ad actum credendi pro suo nutu flectere, non solum quando primum prædicatione prævenitur, sed etjam quando per Dei gratiam jam impetratam auctior, ardentior, & robustior facta est. Hoc enim si per se potest, in fide jam semel inchoata per se perseverare posse perspicuum est.

A Hoc vero Massilienses velle, Prosperi verba satis manifeste declarant: *Qui autem credituri sunt*, inquit, *quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit iuvanda mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum & eos prædestinasse &c.* *Epi. ad Aug.* Ecce similiter fidem & permansionem in eadem fide ad præscientiam, non prædestinationem revocant, videlicet quia Deus nos libertate voluntatis nostræ perseveranter credituros esse præviderit solum, non etjam perseverandi voluntatem nobis dandam prædestinaverit. Hoc enim apud Massilienses phrasis ista significat, & ita intelligendam esse sæpissime Augustinus insinuat, & nonnumquam aperte docet; ut quando dicit: *Neque isti ad sola illa exhortantur dona quæ non à Deo dari, sed à nobis esse contendunt, sicut sunt initium fidei, & in ea usque in finem perseverantia.* *Lib. de dono persev. c. 17.* Et iterum: *Sed ij qui solum initium fidei, & usque* *Ibid.*
B *in finem perseverantiam sic in nostra constituunt potestate, ut Dei dona esse non putent, neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates.* Et rursum nonnullis interjectis: *Sed hæc*, (inquiunt Massilienses) *Ibid.* *ut à Deo dentur nobis fides impetrat quæ incipit à nobis. Quam fidem & incipere habere, & in ea usque in finem permanere, tanquam id non à Domino accipiamus nostrum esse contendunt.* Et mox: *Hæc dicentes nolunt hominibus prædicari dona Dei esse ut veniatur ad fidem & permaneatur in fide.* Quam doctrinam in unius illius capitis contextu octies aut decies repetit, unde in præcedentibus graviter ferunt istam Catholicorum prædicationem: *Ita se habet de prædestinatione definita sententia voluntatis Dei, ut alij ex vobis de infidelitate, accepta obediendi voluntate veneritis ad fidem, vel accepta perseverantia maneatis in fide.* *Cap. 5.*

C Ex quibus liquidò patet Massilienses solam fidem, & in ea perseverantiam humanæ potestati arrogasse, cætera omnia quibus recte vivitur, ut continentiam, justitiam, sapientiam & hujusmodi ac in ijsdem virtutibus perseverantiam Dei dona esse confessos, atque idcirco à Deo precibus esse postulanda. Vnde cum eos dixisset fidem & perseverantiam in fide subtrahere Deo: *Cætera vero*, *Lib. de dono persev. c. 17.* inquit, *ipsum dare concedunt, cum ab illo impetrantur credentis fide.* Et hoc est quod Massilienses dicunt: *Perseverantiam suppliciter emereri, vel amitti contumaciter posse.* Nimirum perseverantiam in cæteris Dei donis intelligunt, pro qua tanquam pro peculiari Dei munere preces immolandas esse concedunt. Quo sensu intelligendum illud Hilarij Massiliensium opinionem exponentis: *Quod autem dicit Sanctitas tua neminem perseverare nisi perseverandi virtute percepta, hactenus accipiunt, ut quibus datur, inerti liceat, præcedenti tamen proprio arbitrio tribua-* *Hilar. in Ep. ad Aug.*
D *tur*, videlicet oranti pro virtute perseverandi. Nulla quippe ratione patiuntur ut perseverantia in virtutibus aut bonis operibus *ad incertum voluntatis Dei deducatur*: atque inde factum est ut illam scripturam apertissimam: *Raptus est ne malitia mutaret intellectum*

intellectum ejus, tanquam non canonicam omittendam esse desinerent. Totam eorum sententiam perspicue & efficaciter expressit Augustinus cum adhuc in eodem quo Massilienses errore versaretur: *Non quidem*, inquit, *Deus elegit opera quæ ipse largitur cum dat Spiritum sanctum, ut per charitatem bona operemur; sed tamen elegit fidem; quia nisi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id est, Spiritum sanctum, per quem infusa charitate bonum possit operari.* Quæ Augustini verba, quia clare Massiliensium opinionem exprimunt, *Acceptare se*, inquit Hilarius, *& probare testabantur tanquam convenientia Evangelicæ veritati.*

In expos. quarund. prop. Epist. ad Rom. prop. 60.

Vnum hic tamen observandum est, non recte Massilienses perseverantiam illam intelligere quam Dei donum esse concedunt, putant enim esse donum aliquod permanens, quod semel acceptum accipientis voluntate possit amitti. *Nec tanquam*, inquiunt apud Hilarium, *talem dari perseverantiam, à qua non permittatur prævaricari, sed à qua possit sua voluntate deficere & infirmari.* Et ad illam perseverantiam respicit id quod infra dicunt: *Cæterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere & retinere propria voluntate contendunt.* Addunt enim: *quod non falsum esset, si verum putarent eam quosdam perseverantiam percepisse, ut nisi perseverantes esse non possint.* Quæ perseverantiæ intelligentia à Divo Augustino reprehenditur.

Ibid.

De dono persev. c. 6.

Inferuntur quatuor corollaria, & declaratur, quomodo non sine gratia Dei, perseverantiam in fide & justitia ad se revocarent. De loco Apostoli, quod Deus vult omnes homines salvos fieri.

CAPVT XV.

A CÆTERVM ex allegatis istis testimoniis tria manifesta fiunt. Primum, sub illa perseverantia in fide quam sibi Massilienses tribuunt, etjam perseverantiam in oratione cæterisque actibus, quos tanquam præambulos ad sanitatem recensuimus, intelligere. Hoc est enim quod Augustinus dicit, *in accipiendi voluntate*, hoc est, in sanationis accipiendæ desiderio & precibus *esse permanendum*: hoc quod ipsimet Massilienses, *perseverantiam* scilicet in bonis operibus *suppliciter emereri posse*, ille quippe supplex emerendi modus non est aliud quam pro impetranda perseverantia continua supplicatio sive oratio, sic enim volunt Dei dona ab initio usque in finem, ut supra Augustinus dixit, *Impetrari credentis fide.* Quod enim lex imperat, fides impetrat quidem, sed orando. Fides est enim quæ orat & invocat Deum.

B Patefit secundo Massilienses etjam perseverantiam in Dei donis, hoc est, in virtutibus, & earum operibus bonis, per ambages ad suam traxisse potestatem, & in sua libera potestate collocasse: quatenus videlicet suâ libertate in fide & oratione seu accipiendi voluntate perseverando, quodlibet Dei donum ejusque perseverantiam sibi impetrare poterant & *suppliciter emereri.* Immediate igitur omnium virtutum opera, & in ijsdem perseverantiam, Dei dona esse concedunt, neque enim alioquin oratione peterentur à Deo. Nam ut Augustinus rectissime docet: *Impetrando oratio quidquid impetrat evidenter donum Dei esse ostendit, ne homo existimet a seipso sibi esse, quod si in potestate haberetur, non utique posceretur.* Sed mediate, quatenus hominem ex fide orare suâ libertate posse, & ita orando quidlibet impetrare contendunt, ad se ipsos per ambages non solum opera bona, sed & ipsam perseverantiam, totamque consequenter salutem revocant. Quo sensu apud Hilarium dicunt: *Cæterum quicquid libet donatum sit prædestinatis, id posse & amittere & retinere propriâ voluntate*, nempe mediate, hoc est, *suppliciter* illam donorum *retentionem* seu perseverantiam *emerendo.*

Epist. 106. ad Sixtum.

Epist. ad August.

Patefit hinc tertio causa cur perseverantiam in fide & oratione sicut ipsum initium fidei & orationis ad suam potestatem & libertatis arbitrium Massilienses revocent. Nempe ne in easdem omnes difficultates quas volunt fugere relabantur. Quid enim ad evadendum fatum salutisque desperationem juvet suâ libertate posse credere, si eâdem illâ libertate perseverare non potest? Non enim omnis qui crediderit, & justitiam cæteraque Dei dona impetraverit, sed *qui perseveraverit usque in finem hic salvus erit.* Nam si constituas omnes homines non solum sua potestate posse credere, & preces pro salute fundere, sed etjam omnes, nemine excepto, non modo credendi voluntatem, sed etjam ipsam justitiam & opera bona à Deo accipere, si tamen, non dico totam in justitia perseverantiam, sed vel extremum momentum perseverantiæ ex divina voluntate suspendas, ut *constitutione sua humanas præveniens voluntates*, illudque cui voluerit suo beneplacito largiatur, omnes prorsus eædemque difficultates ingruent, quas Massilienses initium fidei & orationis sibi arrogando declinare voluerunt. Non enim ab accepta justitia sive per naturam sive per gratiam, sed à recenta

usque

usque ad finem pendet salus ; de qua tota A Massiliensium sollicitudo est, ne si non à suo, sed ab alieno arbitrio prout visū fuerit decernente pendere crederetur, torpor hominibus, necessitas, desperatio, ex illo quasi fatali & immutabili prædestinatæ salutis constitutione nascerentur. Quod cum ingeniosi viri cernerent, ipsam postremam salutis consecutionem perinde ut inchoationem sic à suæ libertatis nutu suspendendam esse judicarunt, ut Deo sive divinæ gratiæ quicquid ad salutis adipiscendæ potestatem pertinet, libenter ascriberent. Neque enim unquam quæstio cum Massiliensibus fuit, utrum *posse credere*, *posse perseverare*, *posse salvari* à nuda illa interna arbitrij potestate, nullo Dei auxilio munita penderet, sed utrum ipsa credendi voluntas, hoc est, ipsum velle credere & perseverare usque in finem non ita esset in hominis potestate, ut positis quibuscunque sive natu- B ralibus sive gratuitis Dei donis ad actus illos necessarijs pro sua naturali flexibilitate ac nutu posset credere, nec ab alieno beneplacito exspectare, ut etjam, sicut loquuntur, ipsa *credendi voluntas donaretur*, hoc est, prout clarius explicant, *donetur ut velit, relictu alijs ab hoc dono pariter reis, qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam ipsis similiter præstaretur.*

Initio Epist. Hilar.

Quid enim ad torpescendum, desperandum, exhortationes abijciendas & fatum imaginandum facit, si potestas quidem perseverandi à Deo, sive per naturam sive per vocationem, sive per internam gratiam, quæ nemini volenti desit, & in influendo actualiter ab ejus voluntate pendeat, donanda esse prædicetur, sed tamen quemadmodum Adamo contigit *perseverare vel non perseverare ; in ejus relinquatur arbitrio*, quantumvis *sine Dei adju-* C *torio per liberum arbitrium perseverare non possit*? Nonne insaniæ simile esse videretur talis gratiæ adjutorium veluti nocturnum spectrum expavescere? quanta igitur absurditas eorum, vel sententiæ tuendæ peruicacia censeri debet, qui cum sciant tale adjutorium fuisse operosissime ab Augustino explicatum, & à Massiliensibus intellectum & probatum: cum legant illos aperte confitentes, *quod gratia juvaret illum* primum hominem volentem, *sine qua perseverare non poterat* ; cum videant illos agnoscentes & protestantes, quod *ad illam voluntatem*, Adami scilicet, tali gratiâ adjutam *pertineret exhortationis & commutationis utilitas*, & consequenter nullum ibi torporem, nullam desperationem, nullam necessitatem, nullum fatum esse metuendum, adhuc hominibus tenebras offundendo persuadere volunt, Massilienses hoc genus gratiæ ad perseverandum necessariæ quod sibi & ipsis tantopere placet horruisse, tantisque calumnijs onerasse? Quid quod Massilien- D ses suam opinionem *vetustate defenderent*, & sæpissime teste Prospero & Hilario inculcarent, eam à præcedentibus Patribus fuisse defensam? An eos omnes ita impios fuisse

Lib. de corr. & gra. c. 12

Lib. de corr. & grat. c. 10 11. 12.

Epist. Hil. in medio.

dicturi sumus, ut quod Plato naturæ lumine convictus sine gratia Dei fieri non posse sensit ac docuit, hoc Patres illos tota nudâque hominis voluntate fieri voluisse credamus? Vere namque Massiliensium opinionem ab antiquioribus Origene, Hieronymo, Tichonio, Ambrosiastro, ipso Augustino fuisse defensam supra ostendimus, & ipse Prosper satis aperte confitetur, sed non minus manifestè protestatur eos non sine gratiæ adjutorio perseverantiam voluntatis viribus vendicasse. *Retractatis*, inquit, *priorum de hac re opinionibus pene omnium par invenitur & una sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperint*, scilicet alicujus voluntatis humanæ, ut Massilienses volunt, sed an nudæ omnique gratia destitutæ? Audi: *ut ob hoc Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem uniuscujusque praviderit, & sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset, voluntate prævideris*. Et iterum: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide, quæ deinceps per Dei gratiam sit iuvanda, mansuri sunt, præscisse ante mundi constitutionem Deum.* Ecce quam perspicue ipsam perseverandi voluntatem, non tantum in operibus justitiæ, sed etjam in fide, *non sine gratiæ adjutorio* ab homine proferri, à Deo præsciri, ideoque prædestinationis propositum absolutum concipi profitentur. Voluntatem enim credendi jam semel habitam augeri per gratiam Massilienses volunt, non tamen per eandem gratiam perseverandi voluntatem dari, sed hominem in ea persistere si voluerit, Dei gratia non donante ipsum velle, sed magis ac magis inflammante, si velit. Quemadmodum cum tenui luce cernit homo, si velit: sed si affulgeat luculentior, clarior quidem sequetur ex illa clariori luce visio, non tamen etjam nisi velit. Quæ cum ita sint, quomodo dici possunt Massilienses gratiam illam *sine qua* voluntas non habet velle seu quæ juvat non quæ donat, ipsum velle, non agnovisse, vel ex illa desperationis carnificinas, fati necessitates aliaque tot portenta formidasse?

Aug. lib. 11. de Civit. c. 25. Cui, *Platoni*, neque naturarum omnium autor nisi Deus visus est, neq; intelligentiæ dator, neq; amoris, quo bene beateq; vivatur, inspirator.

In Epist. ad Aug. in fine.

Hinc denique *quarto* perspicue patet vera causa, cur tantopere illam generalem voluntatem Dei urserint, qua velit omnes homines salvos fieri. Nimirum quia ex illa debent necessario media illa fluere, quæ non solum ad operandum, sed etjam ad credendum & in fide permanendum infirmitas naturæ concreata postulat, prædicatio, vocatio, gratia, baptismus, aliaque sine quibus aperte negant *quemquam posse proprio arbitrio liberari*. Cur ergo non omnibus ex illa generali Dei voluntate respectu salutis omnium, obtingat salus, nempe quia deest ex parte hominum postulata conditio, videlicet, ut etjam *homines velint*, sive suadenti consentire, sive vocantem sequi. Hinc ergo fit quod omnes illi qui quoquo modo quovis tempore discretionem hominum, sive per gratiam sive sine gratia ad seipsos revocare, & fatum, desperationem, cæterasque difficultates illâ dominatrice arbitrij

Hilar. in Epist. ad Aug. initio.

liberta-

libertate fugere voluerunt unanimiter Massiliensium interpretationem avide arripuerint, ut nempe *Deus velit omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire*, si tamen homines velint. In qua expositione tradenda Pelagium ipsum & omnes qui isti errori sive prudenter sive imprudenter favent patronos habent. Pelagius enim in Commentario: *Vult*, inquit, *omnes ad agnitionem veritatis venire, si ipsi tamen vocanti Deo consentire voluerint.* Quem Julianus postea, Massilienses, omnesque recentiores similis gratiæ defensores & eandem ob causam ut desperationem fatumque fugerent, imitati sunt. Quem sensum è contrario Augustinus, simul atque Deus eum ab illo errore revocasset sæpius constanterque detestatus est, ut ex hoc solo satis prudentibus patere possit, longè ab Augustini doctrina recessisse, qui sensum ab omnibus gratiæ & prædestinationis inimicis animosissime defensum & ab unico gratiæ defensore sæpe rejectum ac reprobatum, adhuc sibi tantis conatibus præferendum, tuendumque; varias verò Augustini interpretationes, quibus ad efficacissimam Dei; particularemque voluntatem semper salutem revocat, vix audiendas esse arbitrantur.

In c. 2. 1. ad Timot.

Lib. 4. cont. Jul. c. 8.

Sed unus est apud Augustinum in libro de Spiritu & littera locus, quo se egregiè tutos à suspicione Semi-Pelagianæ illius interpretationis recentiores putant, & præcipui defensores illius gratiæ, quæ ut simul in opus influat non humanam sibi subjicit voluntatem, sed nutum voluntatis exspectat, gloriari solent, quasi tandem Augustinus illam interpretationem sequens suo calculo comprobasset.

Molina in com. ord. q. 23 art. 4. & 5. disp. 1. memb. 6. Lessius de præd. Sec. 6. Suarez lib. 4. de præd. c. 1. A Lapide in illum locum 1. Tim. 2. Bellarminus lib. 2. de lib. arb. c. 5.

Sed profectò non poterant evidentius illi recentiores ostendere, se repudiatam ab Augustino sententiam sequi, quam dum illum ex illo loco in suas partes trahunt. Nam in primis non animadvertunt librum illum de Spiritu & littera sub initium hæresis Pelagianæ conscriptum esse; post quem, cùm in alijs omnibus adversus hostes gratiæ lucubrationibus oppositam sententiam amplexus fuerit, & constantissime defenderit, nonne tacitè priorem illam negligendo reprobavit? Deinde quod magis ad rem præsentem facit non animadvertunt illi recentiores, non ibi tradere Augustinum suam de Apostolico loco sententiam, multo minus illam calculo suo probare vel sequi, sed esse ipsissimam Semi-Pelagianam opinionem, quam ante suum Episcopatum docuerat, & ibi disputandam, refellendamque proponit. Cùm enim causam voluntatis credendi vellet quærere, quam putabat antea sicut Massilienses postea, ex illa naturali arbitrij libertate procedere; *De hoc*, inquit, *quæratur unde sit nobis. Si natura, quare non omnibus, cum sit idem Deus creator omnium? Si dono Dei, etiam hoc quare non omnibus, cum omnes homines vult salvos fieri?* Audisti quæstionem: audi jam non resolutionem, sed disputationem ejus. *Primo igitur*, inquit, *illud dicamus, & videamus utrum huic satisfaciat quod liberum arbitrium naturaliter attributum a creatore animæ rationali illa media vis est, quæ vel intendi ad fidem vel inclinari ad infidelitatem potest; & ideo nec istam voluntatem qua credit Deo, dici potest homo habere quam non acceperit: quandoquidem vocante Deo surgit de libero arbitrio, quod naturaliter cum crearetur accepit.* Perspicis, credo, cum dicit, *videamus utrum huic satisfaciat quæstioni*, nihil hic resolutum statui, sed resolutionem veritatis inquiri. Cernis etiam, ipsissimam afferri Semi-Pelagianam sententiam, qua fidem idcirco tam Augustinus, quam postea Massilienses Deo tribuebant, quia talis naturæ esset conditor, quæ audita ejus vocatione, ut & visum fuerit, sua libertate consentiat vel dissentiat. Quam Semi-Pelagianam opinionem prosequens, & ex ea motam solvens difficultatem de salute omnium statim subjicit: *Vult autem Deus omnes homines salvos fieri & in agnitionem veritatis venire: Non sic tamen ut eis adimat liberum arbitrium quo vel bene vel male utentes justissime judicentur*, nempe secundum ea quæ periodo superiore dixerat. In quam sententiam cum prolixus multa disputasset ut illius opinionis invidiam à sese removeret tandem ad resolutionem accedens: *Hæc disputatio*, inquit, *si quæstioni illi solvendæ sufficit, sufficiat.* Vides totius illius capitis deductionem ipso Augustino teste non esse, nisi *disputationem*. Adversus quam cum difficultatem objecisset illis verbis: *Si autem respondetur*, scilicet ad præcedentem disputationem, *cavendum esse* &c. mox veram resolutionem tradit, non esse scilicet à naturali libertate credendi voluntatem exspectandam, sed eam à Deo per gratiam non solum suadente, sed etiam cui voluerit persuadente donari. *Attendat*, inquit, *& videat non ideo tantum istam voluntatem divino muneri tribuendam, quia ex libero arbitrio est* &c. sicut hoc capite trigesimo tertio proposuerat, & illa libertate salva, Deum salutem omnium velle subjecerat. Ex quibus meridiana luce clarius liquet ex Augustini mente erroneam esse, & ab ipso Augustino repudiatam refutatamque sententiam ac sensum, quem tanquam illi scripturæ Apostolicæ congruentissimum recentiores tantopere sibi placere testantur. Ut ex eo solo consequenter satis eluceat, quam doctrinam tanquam fati, desperationis, necessitatis, cæterarumq; difficultatum medicinam sibi tuendam sumpserint. Nam quod eandem interpretationem Prospero in libris de vocatione gentium & ad objectiones Vincentianas tribuunt, quasi perinde ut sibi putant, sic Deus omnium salutem velit ut sufficientem omnibus gratiam largiatur, qua plene possint credere si velint, falsissimum esse manifestum est. Nam ad objectionem secundam Vincentianā expresse dicit, *sincerissime credendum Deum velle ut omnes homines salvi fiant, remota discretione quam divina scientia intra secretum justitiæ suæ continet*, hoc est excepta illa prædestinationis discretione, qua propter *aliquas causas* ut ibidem nominat, Deus non vult nonnullos salvos fieri.

Lib. de Spir. & litt. c. 33.

Ibid.

Initio c. 34.

fieri. Et in libro secundo de vocatione gentium docet quidem Deum omnes homines velle salvos fieri, non tamen ita quasi tantam omnibus internam gratiam impertiretur, ut solus ille libertatis propriæ nutus desit quo minus salvi fiant: sed quia beneficia quædam & eruditionem generalem omnibus tribuit, sic tamen ut propter acerbitatem vulneris quo natura sauciata est, *neminem ad cognitionem Dei*, ut ipsemet sese expresse explicat, *contemplatio spontanea* PLENE VALEAT *erudire, nisi obumbrationem cordis vera lux discusserit.* Hanc autem lucis infusionem qua plene valeant erudiri ad cognoscendum Deum, ut impenetrabili Dei judicio dispensari intelligeres, statim subjicit: *Quam inscrutabili judicio neque injustus & bonus non ita prætermittit, quemadmodum non novimus dubium esse dat.* Verissime igitur secundum Divum Prosperum dici potest Deum omnes homines velle salvos fieri, si homines velint, sed ita ut illi id vellent efficacissima gratiæ infusione largiendum sit, quod quibus voluerit inscrutabilis judicii altitudine ipse largiatur. Qui modus volendi omnes homines salvos fieri longe alius est, atque ille quem recentiores explicant & Augustini doctrinæ maxime consentaneus. Superest ut quod de merito illorum actuum senserint Massilienses inquiramus.

Lib. 2. c. 17.

An Massilienses velint fidem, orationem, & cæteros actus esse merita gratiæ.

CAPUT XVI.

NONNULLI recentiores Massiliensium opinionem non satis intelligentes confidenter docent, posse hominem naturaliter divina mysteria sibi prædicata perpendere & fide credere, beatitudinem illam cælestem in clara Dei visione constitutam optare, ingens tanti boni desiderium concipere, & petere à Deo perduci ad illud, sed actibus non supernaturalibus, quales ad meritum requiruntur, sed imperfectis & omnino insufficientibus, in quibus nullum gratiæ meritum collocari possit. Neque in hoc ullum Semi-Pelagiani erroris esse discrimen, eo quod Semi-Pelagiani tales actus homini tribuerent, qui ad ordinem supernaturalem pertinerent, et essent tales *ut oportet* quibus possent gratiam promereri. Itaque quis hac in re fuerit Massiliensium sensus accuratius indagandum est.

Lessius de auxiliis c. 10 n. 4. Molin. in concord q. 14 a. 13. disp. 7. Suar. lib. 2. de grat. c. 10. & seqq.

In primis itaque certum statui debet Massilienses aliquam rationem meriti in actubus illis fidei & orationis agnovisse ut per eos ad gratiam obtinendam possent pertingere. Hilarius enim id convenienter eos asserere veritati dicit: ut cum prostratis *annuntiatur obtinendæ salutis occasio* PRO MERITO *quo voluerint & crediderint à suo morbo se posse sanari, & ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis sua consequantur effectum.* Et infra: rationem electorum & rejectorum à Massiliensibus in eo dari *quod unicuique meritum propriæ voluntatis adjungitur.* Et Prosper eorum sensum fuisse testatur: *Omnem hominem ad credendum divinitus admoneri, ut de vita æterna nemo desperet cum voluntariæ devotioni* REMUNERATIO *sit parata.* Remuneratio quippe meritum respicit. Itemque *ab his vitam æternam apprehendi qui Deo sponte crediderint, & auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint.* Rursum sic hominem esse institutum, ut per naturalem facultatem possit petere, quærere, pulsare; *ut ideo*, inquiunt, *accipiat, ideo introeat, quia bono naturali bene usus, ad istam salvantem gratiam* (baptismi) *initiali gratiæ ope* MERUERIT PERVENIRE. Quibus consentanea multis in locis Cassianus docet.

Hilar. in Epist. ad Aug.

Ibid.

Et illa quidem confessio quamvis valde manifesta esse videatur ut tamen illius erroris radices clarius pateant inquirendum superest, quæ ratio Massiliensibus confessionem illam meriti expresserit, utrum illa quod cernentes meritum gratiæ scopo suo esse necessarium ex proposito illud in prædictis actibus constituerint, quamvis satis animadverterent in eis meritum esse non posse; eo quod naturæ viribus essent facti, & nequaquam ad gratiam promerendam idonei. An vero è contrario illa sit ratio quod illos actus tales esse cernerent, ut in eis necessario agnoscendum esset meritum quamvis hoc ipsi forsan quam maxime nollent ac fugerent. Nam quamvis error utrobique interveniat, multum tamen interest utrum actibus illis fidei & orationis nimium arrogando, an nimium derogando fallaris. Si enim prior illa meriti confitendi radix est, errant meritum gratiæ illis actibus asserendo, in quibus nullum gratiæ potest esse meritum, etsi forsan eos humanæ potestati tribuendo non errent. Sin autem illa posterior, errant dupliciter & actus illos naturæ viribus arrogando, & meritum gratiæ fugiendo, ubi verum est meritum.

In primis itaque mihi certum videtur debere statui Massilienses, quamvis meritum gratiæ agnoscerent, nullam vim in ratione aut nomine meriti posuisse quasi hoc eorum peculiare dogma fuerit, quod gratiam promereri possumus, sed potius è contrario totis viribus declinasse, ne gratia secundum humana merita putaretur dari. Audi Divum Augustinum hoc satis aperte significantem: *A Pelagianorum porro hæretica perversitate tantum isti remoti sunt, propter quos hæc agimus ut &c. tam tamen fatentur quod eorum præveniat voluntatem quibus datur hæc gratia. Ideo utique ne non gratis dari*

Lib. de dono persev. c. 16.

dari credatur gratia, sicut veritas B. putat: sed potius secundum præcedentia merita voluntatis, sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur. Ecce quam clarè dicit, fugere illos ne gratia meritis dicatur & non gratis dari, atque idcirco ipsam etiam voluntatem gratia præveniri non tamen sic ut voluntas ipsa credendi à Deo donanda prædestinetur. Idem significat Hilarius quando eorum sensum esse dicit: *Non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas quæ tantum Medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat.* (*In Epist. ad August.*) Deinde sæpe Augustinus & Prosper adversus illos disputantes, nituntur illos ex illo solo, quod fidem ante gratiam nostris viribus emicare dicerent, ad illam absurditatem cogere ut gratiam secundum merita dari, ex eorum sententia sequi fateantur: Quæ arguendi ratio perabsurda est, nisi Massilienses illam impietatem studiosè fugerent. Quid enim aliquem fateri cogas quod ex professo docet ac profitetur? Augustinus igitur, cum eorum sententiam de initio fidei ex nobis emergente protulisset: *Quis autem dicat*, inquit, *eum qui iam cœpit credere, ab illo in quem credidit, nihil mereri? Vnde fit ut iam merenti cætera dicantur addi retributione divina, ac per hoc gratiam Dei secundum merita dari.* (*Lib. de prædest. SS. c. 2.*) Et iterum: *Videte si aliud agitur isto modo nisi ut gratia Dei secundum merita nostra detur &c.* Nempe per solam præcessionem fidei ante gratiam: *debetur enim credenti, ut à Domino ipsa fides augeatur: & sit merces fidei cœptæ fides aucta.* Quod ut non ex professo Massilienses voluisse significet: *Nec attenditur*, addit, *cum hoc dicatur non secundum gratiam, sed secundum debitum istam mercedem credentibus imputari.*

Similiter Divus Prosper cum vellet eos refellere qui fidem non à Deo dari dicerent, infert ex illa opinione sequi quod fides sit gratiæ meritum. *Nam si aliquid*, inquit, *conferri bonum per gratiam confitentur & id non accipit nisi fides quæ accepta non est, iam ipsa est meritum cui non donum datur, sed debitum redditur.* (*In resp. ad 8. dub. Genuens.*) Et apertius contra Collatorem qui nos credere quidem posse statuebat, sed non idcirco meritis dari gratiam: *Quoquoversum ergo te conferas, à temetipso & vinceris & vinceris, si enim gratiam merita non præcedunt, & fides non potest esse sine meritis, fides gratiam non præcedit, & omni modo ex gratia habetur, quicquid illud est ex quo meritum nascitur.* (*Cap. 37.*) Et apertissime: *Quomodo autem non advertis te in illud damnatum incidere, quod velis nolis conuinceris dicere gratiam Dei secundum merita nostra dari, cum aliquid præcedere boni operis ex ipsis hominibus, propter quod gratiam consequantur affirmas?* (*Cont. Coll. c. 3.*) Et mox reddit rationem non ex proposito Cassiani urgentis meritum, sed ex hoc ipso quod ante gratiam vellet fidem illam qualemcunque petentem pulsantemque præcedere: *Non enim nullius*, inquit, *meriti haberi potest petentis fides, quærentis pietas, pulsantis instantia, præcipue cum omnes eiusmodi & accipere, & venire, & intrare dicantur.* Nec minus manifeste aliquanto post cum hoc dumtaxat dixisset Cassianus, quod *cum videret nos Deus ad bonum velle deflectere occurreret, dirigeret, atque confortaret*, ex hoc solo quod ista voluntas præcederet operantem Deum infert Prosper: *Quis non videat quod hæc doctrina meritum libero assignet arbitrio quo prævenitur gratia quæ & famuletur reddens debitum non conferens donum.* Vides, arbitror, quam sæpe quam instanter ex illis actibus quos Massilienses nos habere posse per naturam dicerent Sanctissimi illi Doctores inferant, non posse ab eis divelli meriti rationem & tergiversantes adversarios in illam voraginem argumentando præcipitent; quod certissimum indicium est eos declinasse omnibus modis meritum gratiæ, nec nisi ex ipsa ratione actuum gratiam præcedentium compulsos subinde meriti meminisse. Et ne conjecturis dumtaxat agere videamur, accipe clarissima verba profitentis Cassiani: *Nemo autem existimet hæc à nobis ob hoc fuisse prolata ut nitamur astruere humanam salutem in nostra fidei ditione consistere secundum quorumdam profanam opinionem, qui totum libero arbitrio deputantes, gratiam Dei dispensari, secundum meritum uniuscuiusque definiunt.* (*Collat. 13. c. 16.*) Ad quæ verba Prosper inanem esse hanc meritorum fugam notans, quod velit nolit meritum gratiæ ex ejus doctrina sequeretur: *Considerandum sane est*, inquit, *in hac sententia tua, quantum adiuves eos qui dicunt gratiam Dei secundum merita nostra dari: quos ut Catholicæ fidei defenderis umbraculo, profanæ opinionis esse profitens.* Et aliquanto post: *Frustra ergo ut invidiam damnati erroris evadas, humanam salutem negas in fidei nostræ conditione consistere.*

Quod si verò Massilienses ipsos eorumque scopum in asserendis fidei & orationis actibus intuemur, nulla ratio inveniri potest cur vel ipsi ex proposito meritũ gratiæ comminisci & urgere velint, vel nos istud eis affingere debeamus. Catholicos enim eos fuisse supra latius declaravimus, inimicos erroris Pelagiani, usque adeò ut etjam *voluntatem hominum præveniri dicerent: Ideo utique*, ut testatur Augustinus, *ne non gratis dari credatur gratia sed potius secundum indulta voluntatis sicut contra veritatem Pelagianus error obloquitur.* (*Lib. de prædest. SS. c. 16.*) Cur ergo ex proposito meritum gratiæ in nostris actibus fingerent, si sine merito & fidei Catholicæ læsione suum assequi possent scopum? Hoc est, si fatum, necessitatem, desperationem, cæterasque difficultates removere possent, & omnem *constitutionem Dei* de salute hominum, *quæ humanas præveniat voluntates* ita tollere ut bene utendo naturalibus bonis unusquisq; sine merito gratiæ ad gratiam pertingere posset & salvus esse si vellet? hoc autem facile posse fieri, vel ex sola Recentiorum doctrina videtur esse manifestum, quia gradus tam concinnos quibus à natura ad gratiam scanditur machinati sunt, ut per vires naturæ quod in se est faciendo quisquis voluerit paulatim gratiam sine merito assequi posset, & ita ulterius per gratiam ad salutem sublatis fatalibus illis decretis Dei, necessitate ac desperatione, pervenire. Ita quippe, ut putant, & Pelagium fugiunt & Catholici permanent, & quicquid Massilienses terruit, uno flatu dissipant, & sine ullo

merito

merito gratiæ salutem in uniuscujusque potestate constituunt. Quod si Massiliensibus concesserimus, nescio equidem quid amplius ipsi postulare potuissent, vel cur meriti rationem urgere & Augustino extorquere voluissent. Unde Recentioribus magnopere verendum est, ne quorum scopus & rationes, & argumenta omnia à primo usque ad ultimum (ut suo loco fortasse demonstrabimus) ipsis tantopere placent, eorum quoque doctrinam Philosophicâ palliatam subtilitate tueantur.

Nam in primis, ut jam superius dicere cœperamus, non de merito gratiæ fervebat inter Massilienses & Augustinum disputatio, sed uter præcederet, homo naturaliter aliquid boni suis viribus operando, an Deus illud ipsum per gratiam largiendo. Utrumvis enim constiterit tota finita est controversia. Nam si Deus quamcunq; bonam donando voluntatem debet præcedere, omne meritum gratiæ funditus ruit: sin homo vel solam credendi voluntatem ex suis viribus proferre potest, impossibile est juxta constantissimam ejusdem Augustini & Prosperi & Fulgentij doctrinam,

Aug. Epist. 105 ad Sixtum.

ut nullũ sit meritũ fidei: ut is qui jam capit credere, ab illo in quem credidit nihil mereatur: ut non debeatur credenti, ut à Domino fides ipsa augeatur. Hinc est quod Massilienses solliciti sunt, ut solummodo aliquid sui operis vel tenuissimum possit præcedere gratiam Dei: *Hactenus*, inquit Prosper, *acceperunt neminem perseverare nisi perseverandi virtute perceptâ, scilicet a Deo, ut quibus datur meriti licet, præcedenti tamen proprio arbitrio tribuatur.* Et paucis post: *Nec ad incertum voluntatis rei deduci se volunt, ubi seu quantum putant ad obtinendum vel amittendum evidens est qualecunque tantum voluntatis.* Et clarissime in eadem Epistola: *Nec negari gratia si præcedere dicatur talis voluntas, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa jam valeat.* Hinc est quod C toties inculcat Augustinus illud Apostolicum, *quis prior dedit ei & retribuetur ei*, ut hoc tantum extorqueat neminem posse priorem aliquid dare Deo. Ex hoc ipso enim necesse est ut ei à justo Deo fiat retributio. Quam doctrinam ita constanter tradit non solum adversus Massilienses, sed etjam Pelagianos initium fidei quoque naturæ viribus vendicantes, ut in hoc firmissimum tuendæ gratiæ fundamentum collocasse videatur. Sic enim expugnat in libris ad Bonifacium illam primam cupiditatem boni, qua nos per naturam incipere Pelagiani tandem statuebant: *Si sine gratia Dei,*

Lib. 2. ad Bonif. c. 8.

inquit, *per nos incipit cupiditas boni, ipsum cœptum erit meritum cui tanquam ex debito gratiæ veniat adjutorium: ac sic gratia Dei non gratis donabitur*

A *sed secundum meritum nostrum dabitur.* Et iterum in eodem libro: *Si autem gratia jam non ex operibus &c. gratia utique ut per illam fiant bona opera, ne si præcesserint bona opera, tanquam operibus reddatur gratia ac sic gratia jam non sit gratia.* Et adversus Iulianum, qui hominem sterilia quædam solius naturæ opera inchoare posse judicabat: *In quo vis hominem sicut loqueris ad aliquid laudabile generosi cordis stimulis incitari, in hoc eum non vis in Domino sed in libero arbitrio gloriari, ac sic priorem dare, ut retribuatur ei, eoque modo gratia jam non sit gratia, quia non est gratuita.* Et continuò post: *Quia imago Dei est* (natura hominum) *meretur hanc gratiam, non tamen ut ejus bona voluntas possit præcedere præter gratiam, ne vel ipsam prior det, ut retribuatur illi, ac sic gratia jam non sit gratia.* Et in libris retractationum: *Et hoc divinum beneficium quo liberatur* (voluntas ad bene volendum) *nisi eam præveniret, jam*

Cap. 7.

Lib. 4. cont. Iul. c. 3.

Ibid.

Lib. 1. retract. c. 9.

B *meritis ejus daretur & non esset gratia quæ utique gratis datur.* Vides quanta asseverantia Augustinus urgeat ne ullus quantumvis naturalis sive fidei sive bonæ voluntatis motus gratiam putetur præcedere: nam hoc ipso nulla ratione gratiam defendi posse putat quin meritis tribuatur. *Nisi voluntatem præveniret*, inquit, *jam meritis datur.* Quæ doctrina tantopere Concilio Arausicano placuit ut eam expresso Canone contra Semi-Pelagianos definiverit. *Debetur*, inquit, *merces bonis operibus si fiant, sed gratia quæ nõ debetur præcedit ut fiant.* Ecce si præcedit ullum bonum opus sive fidei sive orationis sive voluntatis, hoc ipso ei merces debita est & omnis gratia funditus tollitur. Hoc quia certissimum videbant esse Massilienses, & in Catholica doctrina constantissimum, ideò sæpius claris verbis se meritum gratiæ ponere confitentur, etsi hoc quam maximè fugerent. An verò ad istam perspicuam Augustini doctrinam respondebitur, Massilienses atque Pelagianos opera supernaturalia posuisse, quibus ipsi concludant necessario mercedem gratiæ esse tribuendam? Nihil sane ineptius atque absurdius dici potest. Quomodo enim supernaturalia posuerunt, cum naturæ viribus ea fieri posse censuerint & acerrime confirmaverint? Quid quod Iulianus lucidissimis verbis diceret, talia esse opera humanæ potestatis quæ fierent sine gratia, ut bona quidem essent & laude digna, sed apud Deum sterilia nec vitam æternam posse promereri? Quorum tamen operum vel solam voluntatem bonam negat Augustinus posse præcedere ante gratiam, ne vel sic gratiam Deus meritis tribuere convincatur.

Ex professo sic Iul. docet lib. 4. advers. Iul. c. 3.

Massilien-

Massilienses multum diminuunt illud meritum gratiæ: nec aliud volunt nisi bonum usum liberi arbitrij præcedere gratiam occasione cujus Deus liberaliter & misericorditer gratiam daret.

CAPUT XVII.

CUM igitur utrique, non minus Massilienses quam Augustinus veluti certo atque indubitato principio niterentur, quemcumque bonum voluntatis humanæ motum non posse non esse meritum gratiæ si præcederet gratiam; ut illum Catholicæ fidei (cujus cultores erant) scopulum fugerent, omnibus modis meritum fidei & orationis, cæterorumque actuum gratiam Christi præcedentium extenuando elevandoque depresserunt: ut in hoc quoque recentioribus quibusdam qui facienti quod in se est per naturæ vires gratiam largiendam esse contendunt, exemplum præbuisse videantur. Neque enim facile reperiri poterit inter illos phrasis, quæ ita meriti rationem elevet, & actibus illis naturalibus detrahat, ut eam non similibus loquendi modis Massilienses æquaverint. Nam plerique recentiorum qui sententiam illam tradunt sine ullis ambagibus dicunt, hominem naturæ viribus proximè ad gratiam se posse disponere. Alij remotè & indirectè posse, alij, actus illos omni carere proportione ad assequendam gratiam volunt, eamque Deum sua liberalitate concedere: alij, qui minimum eis tribuunt, non esse actus illos salutis initium, sed tantummodo *occasionem*; quod proprium fuit Massiliensium & cæterorum errantium verbum, ut vim istorum actuum deprimerent excogitatum. Omnes tamen unanimiter illum scopum in ista doctrina tradenda sibi propositum habent, *ut*, sicut unus eorum asserit, *dum essemus in via, semper in manu liberi arbitrij nostri posita esset salus nostra.* Qui cum ipsissimus ille sit, in quem Massilienses totius doctrinæ suæ mole collimant; sicut recentiores, ut eum salvâ fide Catholicâ assequantur, meritum quam fieri potest longissime fugiunt, ita & Massilienses, quantum fieri poterat tergiversando declinarunt.

Lessius de auxilijs c. 10. n. 2. f. 95.

Molina in Concord. q. 14. art. 13. disp. 10.

Nam in primis apertè profitentur, fidem illam quam ipsi statuunt, & assequendæ salutis desiderium, nullo modo esse salutis partem. *Neque enim*, inquiunt apud Hilarium, *alicui operi curationis eorum annumerandum putant, exterrita & supplici voluntate unumquemque ægrotum velle sanari.* Cum enim totam salutem per peccati ægritudinem perditam esse faterentur, eo ipso quo fidem salutisque desiderium inter curationis opera numerandum negant, nullam etiam esse salutis partem, ne quidem initium videntur aperte profiteri. Unde volunt ut homo per fidem *totius sanitatis suæ consequatur effectum.* Si totius, ergò fides ipsa nulla Massiliensibus est salutis pars. Itemque: *Abominari se & damnare testantur, si quis quicquam virium in aliquo remansisse, quo ad sanitatem progredi possit, existimet.* Iam verò vide & attende diligentius quomodo non obstantibus illis actibus gratis & omninò misericorditer gratiam tribui velint. *Petitionem*, inquit Cassianus, *& inquisitionem & pulsationem nostram non esse condignam nisi misericordia Dei id quod petimus dederit, vel aperuerit quod pulsamus, vel illud quod quærimus, fecerit inveniri.* Et paulò ante clarius: *Pronuntiamus laborantibus tantum ac desudantibus misericordiam Dei gratiamque conferri.* Et ut meriti vim in illis exiguis actibus naturalibus constitutam enervet penitus, sæpe non nisi occasionem adipiscendæ gratiæ esse tradit. *Præsto est namque* (Deus) *occasione sibi tantummodo à nobis bonæ voluntatis oblata ad hæc omnia conferenda.* Ecce quam exiguam vim ad extorquendam gratiam illos actus hominis habere volunt, nam esse dumtaxat *occasionem* Deo, ut gratiam dare possit, multo profecto minus est quam esse dispositionem sive propinquam sive remotam. Neque quicquam aliud eum sentire indicat, quam gratiam omninò manere gratuitam eo quod Deus talibus actibus inventis, ut modestissimi loquuntur Recentiores, vel ob Christi merita, vel ob infinitam clementiam se velit inserere & *eos juvare qui viribus naturæ rectè uti conantur:* Eo quod *maximè illum deceat misericordiam suam in eos in primis effundere, qui ei impedimenta non objiciunt: Cùm in his non solum non inveniat repugnantiam, sed etiam quandam ad gratiam subordinationem etsi non dispositionem.* Hæc & similia illi ut ab illis actibus meritum tollant. Sed audi eadem omninò contendentes & accuratius explicantes Massilienses. Nam Cassianus rationem reddens cur Deus ab homine conatus quosdam bonæ voluntatis exigeret & exspectaret: *Ne*, inquit, *penitus dormienti aut inerti otio dissoluto sua dona conferre videatur.* Vis adhuc amplius? *Occasiones quodammodo quærens, quibus humana segnities torpore discusso, non irrationabilis munificentiæ suæ largitas videatur.* Adhuc vis clarius meritum deprimi? *Dum eam sub colore cujusdam desiderij ac laboris impertit.* Qui ista dicit, ac tanta sollicitudine inculcat scribens, videturne gratiam gratuitam negare vel vim atque rationem meriti, quasi dogmatis sui cardinem premere voluisse? Unde ne quid forsan ambiguum scrupuloso lectori superesset, clare subijcit: *Et nihilominus gratia Dei semper gratuita perseveret, dum exiguis quibusdam parvisque conatibus tantam immor-*

In Epist. ad Aug.

Ibid.

Cass. lib. 12. instit. c. 14.

Lessius lib. de auxilijs gratiæ c. 10. n. 3.

ibid. n. 3. & 4.

Cass. Collat. 13. c. 13.

immortalitatis gloriam, tanta perennis beatitudinis dona inaestimabili tribuit largitate. Et apud Hilarium in Epistola ad Augustinum: *Nec negari gratiam si praecedere dicatur talis voluntas, quae tantum Medicum quaerat, non autem quicquam ipsa jam valeat.* Nam, *non negari gratiam* nihil aliud apud illos significat quam tales actus, non tollere rationem gratuitae gratiae, quòd nempe non tam gratiae accipiendae meritum quam gratiae liberaliter dandae *occasio* esse viderentur, propter quam *infallibili lege*, (ut etiam Recentiores volunt) coelestis gratia donaretur. Et certè quid est majus naturales actus esse *occasionem* tantum dandae gratiae & *colorem*, an verò quod illi dicunt, *decere* ut Deus det gratiam? (Lessius sup.) Quid enim est hoc *decere Deum*, nisi hoc *congruere* misericordiae Dei? Et quid est aliud congruere ut illis actibus detur à Deo gratia, quam esse *meritum de congruo*, quod Recentiores illi tantopere horrere se simulant. Quasi verò hic de verbis & non de rebus ageretur, vel quicquam intersit, utrum meritum *de congruo* an *de decenti* dixeris: cùm è contrario decentia magis ad donandum urgeat quam congruitas, quia magis respicit honestatem. Si illis viris occurrissent illa nomina remotae vel proximae dispositionis, quae postea ex Philosophia Aristotelis ad Theologiam translata sunt, multo magis ea ab illis naturalibus operibus abstulissent. Nam conatus nostros Deo tantummodo esse dandae gratiae *occasionem*, esse *colorem*, ne scilicet munificentia, hoc est gratia videatur alicui *irrationabilis*, multo minus sunt, quam non esse *dispositionem*; si enim Recentiores illis verbis Cassiani uterentur, rationem gratuitae gratiae se optime salvasse judicarent, quandoquidem nullam gratiae injuriam fieri putent, quando naturales actus *quamdam ad gratiam subordinationem* imò multi, *dispositionem remotam*, adeoque *propinquam congruitatem* vel *decentiam* accipiendae misericordiae vocant.

Ex hac ergò Massiliensium vena fluit, quod quemadmodum recentiores per ista bonorum actuum initia nihil aliud sibi volunt, nisi ut *semper in manu liberi arbitrij posita sit salus nostra*, (Ita Molina supra.) nullam curantes meriti rationem, dummodo ille bonus naturae usus sit aliqua ratio propter quam ei gratia, divina largitate donetur; ita & Massilienses nihil aliud voluerint, nisi ut *de vita aeterna nemo desperet, nec aliqua Dei constitutione*, ut aiunt, *quae humanas praeveniat voluntates cura resurgendi lapsis auferatur, nec sanctis occasio tepores afferatur. sed quicumque credere voluerint salvi esse possint.* (In Epist. Prosp. ad August.) Nihil prorsus de meriti ratione solliciti dummodo idcirco consequerentur *salvantem illam* Christi gratiam, quia quocumque modo ipsi aliquid boni naturalis ante voluissent. Quam boni operis naturalis & gratiae connexionem ex quocumque capite illa proveniat saepe simplicissimis verbis exprimunt quae nullam omninò meriti necessitatem involvunt. *Libertatem*, inquiunt, *ab hoc Dei auxilio juvandam, si quod Deus mandat, elegerit.* Item, *ideo quis adjuvetur quia voluit, non ideo quia adjuvatur velit.* (In Epist. Prosp. & Hilar.) Item hominem *posse velle sanari, propter quod vel sanetur quis, vel si noluerit cum sua aegritudine puniatur.* Nihil enim volunt aliud quam suam voluntatem praecedere; gratiam quocunque modo sequi, ita scilicet *ut non ideo*, sicut Prosper loquitur, *quia adjuvatur velit*, (Ibid.) sed sicut ipsimet loquuntur, *gratia post voluntatem invenitur*: putant enim, *non negari gratiam, si praecedat talis voluntas* &c. (In Epist. Hilar.) Unde Prosper eis & Augustinus istud exprobravit quod

Audeat amens
Impietas tumido arbitrio subnectere causas (Lib. de ingrat. c. 36.)
Divinorum operum,

Hoc est posteriores facere. Cùm Catholicae fidei fundamentum sit, Deum, ut ibidem ait,

Autorem cunctorum nosce bonorum,
Quo sine nil rectum mens inchoat.

Nihil rectum, inquit, videlicet, neque fidem, neque salutis desiderium, neque petitionem, neque pulsationem, neque, ut ipsi loquebantur *qualemcumque dolorem*, neque *qualecumque initium voluntatis* bonae. (In Epist. Hilar.)

Cum igitur ex hoc ipso, quod Massilienses quemcunque tandem bonae voluntatis motum ante gratiam ex natura prosilire statuebant, omnes antiqui gratiae defensores invictè concludant, eos asserere meritum gratiae; quia fieri nullo modo posset, ut nullum sit meritum fidei. *Quis enim dicat*, inquit Augustinus, *eum qui jam coepit credere, ab eo in quem credidit nihil mereri?* Alterutrum profectò si non utrumque forsan, necessarium est, ut vel nullus actus verè bonus ab homine prodire possit quin gratiam mereatur; vel certe id quod supra fusè commonstratum est, esse verissimum, nimirum ita Massilienses fidem, sanitatis desiderium caeterosque recensitos actus humanae tribuisse potestati, ut tamen veram illam Adami gratiam non excluderent. Sic enim, sive Augustini, sive Prosperi, sive Massiliensium ipsorum sensa consideres, omnia à capite ad calcem usque aptissime cohaerebunt. Nam & actus illi Massiliensium erunt verè boni & ideo gratiae meritorij, nec tamen per gratiam dati, sed per naturã, libero arbitrio cum illa gratia operante si velit. Et verũ erit hoc vidisse Massilienses & rei evidentia sensum feriente, saepe meritum in illis actibus esse confessos, quemadmodum revera confitendum fuit: & hoc funda-

fundamento nixos Augustinum & Prosperum ex sola præcessione actuum per *initialem illam gratiam* factorum, sive ut etjam loqui solent, *ex bono naturæ usu* invicta conclusione *salvantis gratiæ meritum* intulisse.

Ita vocant Massil.

An agnoverint meritum de condigno an de congruo.

CAPUT XVIII.

EX præcedentibus facilè est intelligere cujusmodi meritū in fide & oratione cæterisque motibus bonis agnoverint. Nempe illud quod minimè omniū repugnat gratiæ, quam omni modo salvā esse cupiebant, dummodo salus hominis non ab aliqua constitutione Dei preveniente voluntates, sed ab ipsa hominis manu & voluntate pendere crederetur. Hoc probant ea quæ duobus capitibus superioribus diximus: quantum enim fieri poterat, extenuabant meritum, hoc solummodo contendentes ne prorsus natura ita extincta putaretur, ut ne quidem *qualiscunque dolor* saltem *compunctæ infirmitatis* exoriri possit, vel *velle ac nolle admittere medicinam*; unde possit ratio reddi electorum vel rejectorum, sive cur unus præ alio assumatur, Deo videlicet sic habente aliquam *occasionem*, sive *colorem* cūr non *irrationabiliter*, ut Cassianus loquitur, sive cæco quasi modo, irrefragabili aliqua constitutione, inconsulta hominis voluntate, gratiam salvantem uni præ alijs largiretur. Quæ sanè manifestè clamant non illam rigorosam condignitatem in actibus illis gratiam præcedentibus Massilienses posuisse, talis enim tollit prorsus gratiam: cum contra illi dicerent, *non negari gratiam si præcedere dicatur talis voluntas*, seu tam exigua & infirma *quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa iam valeat.*

Collat. 13. cit.

Epist. Hilar.

Neque verò hic postulandum est ut istis nominibus *congrui* vel *condigni* istud meritum vocent. Illa quippe distinctio sub illis nominibus multis post sæculis à Scholasticis Doctoribus excogitata est, neque inter Augustinum & Massilienses controversa, cum ipse omne omninò meritum ante gratiam prorsus extinguendum esse contenderet. Itaque res ipsa non ista nomina consideranda sunt.

Potissimum igitur meritum quod in illis actibus Massiliensium inveniri potest, in illa oratione qua ex fide petitur, quæritur, & pulsatur, situm est. Iste quippe est actus omnium quos ante gratiam ad obtinendam gratiam posuerunt perfectissimus, & aptissimus. Quo proinde dicunt hominem *ad hanc gratiam qua in Christo renascimur pervenire posse, per naturalem scilicet facultatem petendo, quærendo, pulsando; ut ideò accipiat, ideò inveniat, ideò introeat, quia bono naturæ bene usus ad istam salvantem gratiam initialis gratiæ ope meruerit pervenire.* Item hominem posse *externa & supplici voluntate velle sanari*, supplex enim illa voluntas nihil est aliud quam voluntas ex fide pro sanitate supplicans Deo.

Atqui oratio ante justificationem fusa tametsi sine aliquo merito esse non possit, nullo tamen modo condignū est meritum, quod enim potest meritum peccatoris condignum esse nisi supplicij? Nam ut Augustinus: *meritis impij non gratia sed pœna debetur. Quid enim habere boni meriti peccatores?* Et si quid ipsa fides eorum petendo mereatur, impetrationis potius quam meriti rationem habet. Unde cum in errore Massiliensium hæreret Augustinus, frequenter meriti rationem quam in fide & oratione collocabat, per impetrationem exponit: *Putans*, inquit, *fidem non esse donum Dei, sed à nobis esse in nobis & per illam nos impetrare Dei dona.* Item: *Ut per illam nobis daretur quod posceremus utiliter.* Nam fides propter orationem qua gratia diligendi & operandi, tentationesque superandi impetratur, potissimum necessaria est: juxta illud perpetuum verissimumque documentum Augustini *fides impetrat quod lex imperat.* Ex quo consequitur meritum quoddam impetrationis ante justificationem, non condignum aut rigorosum perfectæ justitiæ Massilienses in fide & oratione collocasse. Cujusmodi meritum Augustinus cum eodem errore teneretur, in simili fide collocaverat. Nam quamvis utrique in hoc erraverint quod fidem & orationem non per gratiam Christi infundi senserint, nusquam tamen ullum vestigium reperiri potest, quod majus meritum in eis constituerint, quam si per gratiam hominibus conferrentur. Quid enim hoc ad scopum vel Massiliensium vel Augustini similiter hallucinantis & eadem ex causa salutem ad suam potestatem revocare molientis conferre potuisset? Unde qui talem errorem vel Massiliensibus vel Augustino idem omninò ante Episcopatum sentienti tribuunt, id potius videntur spectare, quod præceptis opinionibus suis tuendis congruat, quam quod indagata ponderataque veritas postulat, ut Massiliensium & Augustini errores exaggerando ab illis quoquo modo differre & longius distare videantur.

Epist. 105. ad Sixtum.

Lib. de præd. SS. c. 3.

Quod si ipsa quoque nomina velimus ponderare nihil Cassiano familiarius est quam bonorum motuum voluntatis *condignitatem* elevare respectu præmij gratuiti quod eis datur, hoc est respectu virtutum, sive sanitatis perfectæ, quam illis desiderijs & conatibus humanis tribui sentit. *Ad capescenda*, inquit, *tam magnifica tamque præcelsa puritatis & integritatis præmia, quantuslibet ieiuniorum, vigiliarum, lectionis & solitudinis ac remotionis labor fuerit impensus,*

Lib. 12. Inst. c. 13.

impensus, condignus esse non poterit, qui hæc industria sua merito vel laboris obtineat. Nunquam enim divinum munus, labor proprius, bis manavæ compensabit industria nisi desiderantè divina fuerit miseratione concessum. Ecce nec tanti labores juxta Cassianum *condigni* sunt puritatis præmio, hoc est, ut ibidem exponit, ut quis *carnalibus vitiis emundetur*: quod nihil est aliud quam id quod Massilienses apud Hilarium dicunt, *ut à suo morbo sanetur, & totius sanitatis consequatur effectum.* Quam doctrinam iterum iterumq; in eodem libro Cassianus repetens, nec in Davide vult *laboris æquiparasse merita ad indulgentiam tanti criminis obtinendam*: neque nos *æquiparante nostra voluntatis industria tam arduam integritatis* (hoc est castitatis) *culmen subjugata carne conscendere*: Nec *ullam cordis contritionem ad capessendam castitatem esse condignam.* Item rursum: *Petitionem & inquisitionem & pulsationem nostram non esse condignam, nisi misericordia Dei id quod petimus dederit.* Vides quanto studio condignitatem Cassianus orationibus nostris & meritis auferat. Nempe quod nimis infirmæ sint vires hominis ad animæ sanitatem sive virtutes sibi comparandas, & conatus nimis exigui ad ista tam alta præmia ex *condignitate* promerenda. Vnde restat, ut, sicut ipse loqui solet per Dei gratiam, clementiam, misericordiamq; tribuantur. Quod si vero forsan alicubi etjam ejusmodi phrasis occurreret qua homo Dei gratia dignus fieri diceretur, non aliter id accipiendum foret, quam si gratiam nos mereri posse dixissent. Neque enim apud antiquos Scriptores dignitas illam rigorosam Scholasticorum condignitatem semper denotat. Nam Celestius dignitatem & meritum pro iisdem accipit, cum dicit, *gratiam secundum merita nostra dari*, quod statim exponit, *ut ea fiamus digni vel indigni.* Et Augustinus videtur insinuare quod dignum esse gratia minus aliquid sit, vel certe non majus, quam meritum gratiæ. *An*, inquit, *aliud est dignum esse accipere, aliud secundum meritum accipere? Et potest aliqua subtilitate disputationis ostendere dignum esse aliquem, sed non mereri?* Et infra: *quantum ad me attinet ab hoc verbo* (dignus accipere gratiam) *facile transirem &c.* Quod sane non fecisset Augustinus si Pelagius meriti gratiæ fecisset mentionem. Ita satis indicat minorem, vel certe ut dixi non majorem esse faciendam difficultatem, si quis dignus accipere gratiam, quam si quis eam mereri diceretur. Sed usus vocabulorum istorum rigorosus & scholis proprius, nunc est alius secundum quem absurdum est antiquorum locutiones velle metiri.

Epist. ad Aug. initio. — *Lib. 12. inst. c. 11.* — *Cap. 14.* — *Lib. de gest. Pelag. c. 14.* — *Cap. 17.*

Veram esse gratiam quam post fidem dari volunt ex Cassiano, & præsertim ex Prospero, Hilario & Augustino late demonstratur.

CAPVT XIX.

POSTQVAM de actibus meritorijs, quos Massilienses in humana potestate posuerunt satis disputatum est, nunc de præmio pauca dicenda sunt, hoc est de illa gratia, quam suis operibus à Deo retribui docuerunt. Videntur enim nonnulli dubitare an veram illam Christi gratiam intellexerint, quam passim adversus Pelagianos Augustinus inculcat. Putabat enim Cassianus nullius esse meriti & laudis opus, quod Deus in homine per gratiam operatur. *Nullius enim*, inquit, *laudis esset ac meriti si id in eo Christus quod ipse donaverat praetulisset.* De Centurione loquitur de quo Christus dixerat: *Non inveni tantam fidem in Israel.* Et similiter de Abraham in eodem loco dicit: *Non illam fidem, quam ei Dominus inspirabat, sed illam quam vocatus semel atque illuminatus à Domino per arbitrij libertatem poterat exhibere, experiri voluit divina justitia.* Vnde, inquiunt nonnulli, videtur omnibus commune fuisse erroris principium, scilicet, quod si vera gratia interna qua voluntas interius roboratur, & quam Divus Augustinus cum alijs Catholicis asserebat, ad opera meritoria esset necessaria, everteret libertatem.

Et illud quidem sensisse Faustum nullum est dubium, ut fuse supra ex proprijs ejus verbis ostendimus. Non sensisse vero Cassianum satis perspicuum est. Nam in eadem illa Collatione in qua fidei quam Deus dederit omnem laudem tollit, ac meritum asseveranter tradit, ac sæpius repetit nonnullis etsi non omnibus, bonæ voluntatis principia inspirari. *Quibus*, inquit, *manifeste colligitur non solum actuum, verum etiam cogitationum bonarum ex Deo esse principium, qui nobis & initia sancta voluntatis inspirat & virtutem atque opportunitatem, eorum quæ recte cupimus, tribuit peragendi.* Quam Cassiani *definitionem Catholicissimam* Prosper vocat: quamvis postea quod generaliter asseruerat, non in omnibus omnino, sed in quibusdam tantum verum esse velit. Nam sæpe in ista Collatione docet, nonnunquam Deum bonas voluntates *de dura cordis nostri silice excutere: in corde plantare: desideria inspirare*, nonnunquam vero *nostro conatu emergere, semelamque bona voluntatis emicare.* Sed illa ipsa exceptio manifestissime probat, Cassianum veram gratiam donatricem, plantatricem, inspiratricem bonæ voluntatis agnovisse, & facile cum libertate conciliasse. Sic accepit Cassiani doctrinam Divus Prosper & liberi arbitrij gratiæq; concordiam cum expressisse sine ulla ambiguitate testatur. Cum enim illa superius citata verba protulisset, ita statim subjicit: *Hic ne quis putaret nihil superesse, quod per liberum ageretur arbitriū non* [illegible]

Cassian. Col. 13. c. 14. — *Matth. 8.* — *Conian. disp. 4. de act. supern. dub. 5. n. 92.* — *Sup. c. 10. Lib. 7 de Hæres. Pelag.* — *Cassian Col. 13.* — *Lib. cont. Collat.* — *Collat. 13. c. 7. & 8.* — *Ibid.*

irrationabiliter adjecit, quo probaret, non auferri illud his donis, sed potius roborari, nisi revolutum ad iniquitates suas ab auxilio Dei se malit avertere. Et continuo Cassiani verba subnectit: *Nostrum est ut quotidie attrahentem nos gratiam Dei humiliter subsequamur, ne dura cervice & incircumcisis auribus resistentes &c.* ut sane nesciam quid hominibus in mentem veniat, qui in tanta verborum luce contra clarissimam Prosperi autoritatem qui quotidie cum eis litigabatur, adhuc negare audent Cassianũ nullam veram gratiam in operibus bonis agnovisse, & profundius ipso se Semi-Pelagianorum secreta penetrasse præsumunt. Sed hæc eo spectant ut Semi-Pelagianos quam maxime denigrando, opiniones propriæ ab eorum placitis longissime discrepare videantur.

Quod ergo nullius laudis ac meriti putat esse Cassianus fidem quam Deus inspiraverit, non libertatis interitum juxta sensum ejus à vera Christi gratia afferri probat, sed hoc tantum propter hujusmodi fidem bonamque voluntatem, non hominem, qui nihil de suo contulerit, sed Deum qui & ipsam credendi voluntatem & conatum dederit esse laudandum. Putat enim laudis ac meriti fontem esse conatum hominis, non quem ei inspirat gratia, sed quem homo pro sua se libertate flectendo addit aut subtrahit. Hoc & Prosper videtur observasse quando Cassiani sensum conjectans, dicit; *An dicendi non est omnes quidem virtutes inter Dei dona numerandas, sed in illis hominem quas de proprio habuerit esse laudabilem? & ibi esse merita ubi Dei dona non fuerunt?* Nam per illam quorumdam laudem Cassianus probare nititur alteram illam suæ doctrinæ partem qua docet, multos sponte credere, proprioque conatu bonas voluntates e corde protulisse. Unde ibidem Prosper: *Sit autem putavit de testimonio laudatæ fidei pro aliorum donis gratiæ prope generari: quasi fides non ostenderetur laudata, non crederetur esse donata.* Non ergo per hujusmodi donatam & inspiratam fidem liberum arbitrium tolli, putat Cassianus; sed laudem dumtaxat hominis, qui fide donata non proprio conatu expressa credit: eo quod non videatur in hominis commendationem posse redundare quod alius cum faciat credere. Quod existimasse Cassianum nihil mirum videri debet, cum in hodiernum usque diem illi qui discretionem credentis à non credente ad cardinem libertatis revocant, quæ gratia possibilitatis utatur aut non utatur, eandem querimoniam refricare non desinant.

Cont. Collat. 1. c. 36. — *Ibid.*

Sed quicquid sit de opinione quam Cassianus in illa decima tertia Collatione tradidit, Massilienses illos, de quibus Prosper & Hilarius in Epistolis ad Augustinum, veram gratiam post initium fidei agnovisse dubitari nequit, si quicquam Prospero & Hilario cum illis quotidie disputantibus tribuendum est. Quod multis profecto modis probari potest.

Nam in primis dilucida Prosperi verba sunt, quibus testatur eos dixisse, quod *fides deinceps per ipsam gratiam sit juvanda*: quod *bona agentem gratia Dei foveat*: Quod *ab his vita æterna apprehenditur, qui auxilium gratiæ merito credulitatis acceperint*, quod *libertas sua ob hoc Dei auxilio juvanda sit, si quod Deus mandat, elegerit*: quod *prior sit obedientia quam gratia*; quod *voluntas humana divina gratia sibi pariat opem, non gratia subjiciat voluntatem*: quod *ideo quis adjuvatur quia voluit.* Nec minus perspicue Hilarius eos docuisse tradidit: *Non negari gratiam, si præcedere dicatur voluntas; adjuvari qui cœperit velle, non donari ut velit*: & ita quidem adjuvari ut *gratia non solum erigat prostratos, verum etiam suffulciat ambulantes*: In Scripturis sacris *eam commendari gratiam qua unusquisque post voluntatem juvatur.* Qua omnia tam manifeste veram gratiam eos post fidem esse confessos conveniunt, quam illam eandem ante fidem negaverunt. Eadem quippe gratia est, quam voluntati præponi nolunt, & quam voluntati postponi volunt: sive ut Prosperi verbis loquar, de qua dicunt, quod *voluntas hominis divina gratia sibi pariat opem, non autem gratia sibi humanam subjiciat voluntatem.* Hæc autem non est gratia sive legis sive doctrinæ, sive prædicationis sive liberi arbitrii, sive etiam gratia illa interna possibilitatis sine qua non, quam Adam habuit. Omnes enim istas gratias etiam ante credendi voluntatem tribui fatentur, & libenter docent. Sed est illa quæ sola periit, gratia qua fit actio, seu gratia qua Deus operatur velle atque perficere: gratia per quam, ut ipsi dicunt, *ipsius fidei augmentum, & totius sanitatis suæ consequuntur effectum*: per quã deniq; *accipitur perseverantiæ virtus.*

In Epist. ad Aug. — *In Epist. Hilar.*

Deinde non solum Augustinus Massiliensium errorem se tenuisse testatur, sed etiam ipsi Massilienses doctrinam illam quam in illa opinione constitutus tradidit etiam suam esse, & ut Hilarius dicit, *se acceptare & probare testantur.* Tunc autem certissimum est eandem prorsus gratiam asseruisse Augustinum quam postea tota vita tradidit, sed hoc discrimine, ut eam Deus non nisi præcedenti voluntati credendi daret. Unde Augustinus: *Videtis certe, quid tunc de fide atque operibus sentiebam, quamvis de commendanda Dei gratia laborabam, in qua sententia istos fratres nostros esse nunc video.* Et ut omnis tergiversandi auferatur occasio ipsimet Massilienses sententiam suam, *Sanctitatis tuæ*, inquit Hilarius, *disputatione antiquiore se probare testantur.* Ubi eandem gratiam non minore veritatis perspicuitate docuerit. In illa vero antiquiore disputatione, quam Hilarius ad verbum citat, & Massilienses probant, & Augustinus eorum sententiam continere testatur apertissime dicitur: Quod *Deus fidei præstat, ut bene operentur*: quod *Spiritus Sanctus non datur nisi credentibus*: quod *Deus non eligit opera quæ ipse largitur cum dat Spiritum Sanctum, ut per charitatem bona operentur.* Sed quod *eligit fidem, quia videlicet, nisi quis credat & in accipiendi voluntate permaneat, non accipit donum Dei, id est Spiritum Sanctum per quem infusa charitate bonum possit operari.* Quod Deus *opera donaturus est.* Quod, *quem crediturum esse præscivit, ipsum elegerit cui Spiritum Sanctum daret, ut bona operando etiam vitam æternam consequeretur.*

Lib. de præd. SS. c. 3. — *Lib. de præd. SS. c. 3. & 4.* — *In Ep. Hil. ad Aug. & lib. expos. quarumd. prop. Epist. ad Rom.*

Prosp. in Ep. ad Aug.

Denique

Denique *nostrum esse quod credimus, Dei quod operamur*. Quibus tam perspicue vera gratia operationis, charitatis, infusionis Spiritus Sancti, qua secundum perpetuam Augustini doctrinam, & sæpius tum hic tum postea contra Pelagianos repetitam, *Deus largiatur opera*, dando videlicet ipsa *infusione Spiritus Sancti suavitatem in consentiendo*, sicut Concilium Arausicanum loquitur, ut sine impudentia negari non posse videatur. Hinc est quod de Massiliensibus consequenter Augustinus hanc eorum sententiam esse, adeoque verba referat: *Nos dicimus nostram Deum non præscisse nisi fidem qua credere incipimus, & ideo nos elegisse ante mundi constitutionem ac prædestinasse, ut etiam sancti & immaculati gratia atque opere ejus essemus*. Et quis est iste modus gratiæ & operis Dei quo immaculati fiunt? Nempe ut fide supposita, Deus bene operandi gratiam daret, per quam animus paulatim magis magisque sanctus sit, & virtutum infusione immaculatus. Hoc enim de operibus ita profitentur apud Augustinum: *Fides est a nobis, cætera a Domino ad opera justitiæ pertinentia*. De virtutum vero infusione alibi: *Hæc dona (virtutum) ut à Deo dentur nobis, fides impetrat, quæ incipit à nobis*. Quibus attestatur Augustinus: *Hæc Dei dona sunt*, inquit, *id est, ut de alijs taceam sapientia & continentia. Acquiescunt & isti, neque enim Pelagiani sunt, ut adversus istam perspicuam veritatem dura & Hæretica perversitate contendant*. Quamvis per istarum virtutum donationem, nihil aliud nec Augustinus nec Massilienses velint, nisi gratiã operandi virtutum istarũ opera, Deo donante concedi, sic enim virtutes illas à Deo dari asserunt, sicut fidem haberi à nobis: nempe quia voluntas operis inspiratur à Deo sicut voluntas credendi à nostra libertate proficiscitur. Unde Augustinus cum de Massiliensibus dixisset, quod *initium fidei & usque in finem perseverantiam* (in fide) *sic in nostra constituunt potestate, ut Dei dona esse non putent*: modum explicando subjicit, *neque ad hæc habenda atque retinenda Deum operari nostras cogitationes & voluntates: cætera vero*, inquit, *ipsum dare concedunt cum impetrantur credentis fide*. Nempe operando nostras cogitationes & voluntates quibus rectè secundum virtutem quamque operamur, sicut nos ipsos cogitationes voluntatesque credendi proferre arbitrantur.

Canon 7.

Lib. de præd. SS. c. 19.

Ibid. c. 7.

Lib. de dono persev. c. 17.

Lib. de dono persev. c. 17.

Ibid.

Non repugnat libertati talis gratia juxta Massilienses: & quare Recentiores cardinem difficultatum non videntes, multum in multis hallucinantur.

CAPUT XX.

Et ista quidem quamvis manifesta & extra omnem ambiguitatem posita sint, tam operosa probatione confirmanda duxi ut nebulæ dispellantur, quas quidam perspicuæ veritati offundere conantur, ut Massilienses nullam veram & internam gratiam post fidem agnovisse persuadeant doctrinamque suam ab eorum placitis latissimo limite esse separatam. Ita vel falsissima de alijs credi malunt, & Prosperum, Hilarium, & Augustinum vel mendaces esse vel falsos quam suas præoccupatas opiniones vel in minimo suspectas esse vel corrigendas. Nam ex Fausto omnium versutissimo atque deterrimo, & magis adhuc ex Cassiano qui singularem prorsus opinionem tenuit, non recte de cæteris Massiliensibus statui potest, præsertim cum indubitatas Prosperi, Hilarij & Augustini depositiones habeamus. Nam sicut singularis Cassiani opinio Fausto nihil detrahit, nec Fausti doctrina Cassiano, ita nec utriusque sententiæ primis Massiliensium placitis magnâ sollicitudine, doctissimorum virorum autoritate digestis ullum afferunt præjudicium.

Ex quibus etjam intelligi potest quam longe dissideat à veritate id quod quidam existimant, omnem gratiam ex opinione Massiliensium repugnasse libertati: nec eos intelligere potuisse *eundem actum esse posse à voluntate libera, & à gratia adiutorio necessario ad illum efficiendum*. Quæ quidem persuasio eo absurdior est, quod ipsi recentiores de illa loquantur gratia, cum qua operari potest homo si velit, quam agnovisse laudasseque Massilienses etjam in ipso initio fidei supra demonstravimus; sed non illã tantum, verum etjam veram illam gratiam ab Augustino prædicatam, quam Christus ad roborandam sanandamq; peccatoris infirmitatem suâ passione promeruit, eos post fidei initium agnovisse clarissimis testimonijs cõprobavimus. Nec ulla inter Massilienses istos de libertatis eversione querimonia est, cum è contrario expresse dicant *libertatem suam ab hoc Dei auxilio iuvandam, si quod Deus mandat elegerit*, hoc est, si tantũ electio suæ voluntatis antecesserit. Quis enim dixerit juvari libertatẽ gratiã, si gratia opprimit & extinguit libertatẽ?

Sed in hoc delusi sunt isti recentiores, quod verum cardinem difficultatum omnium quibus Massilienses in errorem abrepti sunt minus quam par esset, attenderint vel penetraverint. Nihil enim, ut supra fusius diximus, ita Massilienses in Augustini doctrina horruerunt quam quod suâ constitutione Deus humanas præveniret voluntates, ut quem ipse vellet vas in honorem conderet, neque quisquam omnino posset auditâ prædicatione vel credere, vel de tanta infirmitate dolere, nisi cui à Deo *etiam daretur ut velit rejectu ab hoc dono alijs pariter reis, qui possent similiter liberari, si ea quæ pariter*

Contzen de actib. supern. disput. 4. dub. 5. n. 92. & 101.

Prosp. in Epist. ad August.

Suar. Proleg. 5. c. 6. dub. 3. 11. 12

pariter indignis præstatur credendi voluntas, etiam A *ipsis similiter præstaretur.* Hoc enim certissimam extinctionem libertatis ac desperationis ansam præsentissimam esse credebant. Quod si vero ponatur hominem auditâ vocatione salutem posse pro sua libertate credere, & bonam inchoare voluntatem, statim omnium illarum difficultatum spectra diffugiunt, nam & duritiies divinæ sanctionis frangitur, nec alieno amplius arbitrio libertas rapitur, nec desperationis causâ superest; cum jam tota salus in propria sit posita potestate. Nam quod juvanda dicitur voluntatis infirmitas; longe aliud est, quam si voluntas ipsa donanda diceretur. Hoc enim videtur ipsam libertatem seu indifferentiam volendi nolendique tollere; & invitum hominem alienâ voluntate rapere: istud vero jam volentem, hoc est, utentem propria libertate roborare ut fortius velit, id quod volendum esse judicaverit. Nam B idcirco omnium virtutum inchoatas quasdam voluntates homini tribuunt, ut nulla voluntas seu volitio nova per gratiam donari debeat, sed tantum ea quæ propriâ libertate orta fuerit, adjuvari. Et hoc est, quod de Massiliensibus istis Augustinus dicit, quod ad *ipsa cætera* (præter initium & perseverantiam fidei) *exhortationem eorum cæterorumque prædicationem definitionis prædestinationis non metuunt impediri.* Et quod ipsi *hortantur quoque ad castitatem, charitatem, pietatem & cætera quæ Dei dona esse confitentur, nec dicunt exhortationes suas impediri prædicatione prædestinationis Dei.* Nam ubicumque Massilienses exhortationem locum habere putant, ibi libertatem arbitrij suas partes agere & salvam esse non dubitant. Quod clarissimis verbis ipsimet profitentur: *Ad illam voluntatem*, inquit Hilarius, *pertinuisse dicunt Exhortationis vel Comminationis utilitatem, quæ &* C *persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem.* Quid accuratius, quid manifestius dici potest? Cum ergo ad singularum virtutum opera gratiam dandam esse fateantur, & tamen exhortationes & correptiones adhibendas esse decernant, profectò libertatem arbitrij nullo modo per gratiam illam lædi aut interimi profitentur. Nimirum quia virtutum illarum opera non ita donari volunt; quasi homini prius volenti voluntas ipsa quæ non aderat donaretur, sed ut illa quæ per modum cujusdam infirmæ velleitatis emicuerat juvaretur. Idcirco enim apud Hilarium illam gratiam in Scripturis commendari volunt, *quæ prius sive post voluntatem juvatur.* Idcirco *præcedere talem voluntatem volunt, quæ tantum medicum quærat, non autem quicquam ipsa jam valeat*, hoc est, quæ id quod vult, præ infirmitate non possit efficere. Idcirco ante curationem volunt, *exterrita & supplici voluntate unumquemque ægrotum velle sanari.* Idcirco denique Scripturas gratiam prædicantes *ad id valere volunt, ut adjuvetur qui cœperit velle, non ut etiam donetur ut velit.* Nempe facillime intelligunt voluntatem sanitatis, quæ in unoquoque virtutum genere præcesserit ex infirma robustam fieri, & per gratiam adjuvari: non autem intelligunt voluntatem ipsam operante gratiâ, ita suscitari ut ex invito volens fiat. Hoc enim putabant non esse gratiæ, vel divini operis, sed propriæ libertatis. Hanc Massiliensium difficultatem qui vel advertere vel penetrare non possunt, non est mirum si in reliquis eorum placitis toto cœlo fallantur, & vera falsis permiscendo, non videant quid in Massiliensibus fugere debeant vel tenere. Non est mirum, si nescio quam sufficientem gratiam doctis indoctisque intellectu facillimam quam ipsi velut profundum mysterium B agnoscunt & prædicant, Massilienses tanquam irreconciliabilem libertatis inimicam horruisse persuadent, quantumvis eos aperte profiteri videamus, se recte intelligere quod *gratia juvet voluntatem sine qua perseverare non potest:* talemque voluntatem illa scilicet adjutam gratiâ qualis Adami fuit, *persistendi & desistendi obtinere liberam potestatem.* Nam nec ipsi Pelagiani ullos in ipsa intus voluntate bonos vel malos timuerunt motus, dummodo *in suopte jure haberet utram partem sequeretur, nec à peccato abstraheretur voluntate captivâ.* Quod alibi latius demonstratum est

Lib. de dono persev. c. 17.

In Epist. ad August.

Ibid.

Ita Iul. lib. 1 oper. imperf. Vide sup. lib. 2. c. 3. & 4.

Deniq; ex his quæ diximus non difficulter intelligitur superfluas esse quæstiones, quas de illa gratia, per & post fidei initium impertitâ nonnulli recentiores instituunt; ut, an illa gratia fiat à solo Deo in homine, sine nova C cooperatione ejusdem hominis vitali: An vero sit aliquis actus perfectior quam fuerit prior qui à nobis sit: an actus ille sit liber novâ libertate. An illud adjutorium sit efficax an sufficiens? An sit remissio peccatorum & similia, quæ sine fine multiplicari possunt. Talis quippe est illa gratia, qualem Augustinus in eodem errore constitutus asseruit, & postea secundum Scripturas sacras semper docuit. Neque enim unquam in illius gratiæ intelligentia mutavit, vel quicquam sive in seipso sive in Massiliensibus emendandum esse judicavit, præter ea quæ supra de fide cæterisque imperfectis voluntatis actibus juxta Massiliensium sententiam disputata sunt. Unde qui doctrinam Sancti Augustini, *quam se acceptare*, ut ait Hilarius, *& probare testantur*, penetraverit, nihil penitus de similibus quæstionibus laborabit.

Qualis

Qualis Massiliensium electio & prædestinatio ad vitam æternam.

CAPVT XXI.

De scopo, gratia, meritis Massiliensium satis diximus, nunc pauca de prædestinatione subjungenda sunt. Vbi in primis memoria repetendum est quod supra declaravimus, Massilienses unicum illud divinæ prædestinationis propositum, quod Augustinus prædicat, in duo esse partitos, unum quo vult omnes homines salvos fieri, si tamen ipsi velint, alterum quo hunc vel illum absolute eligit aut prædestinat ad salutem.

Hoc ergo secundum prædestinationis sive electionis propositum quod absolute prædestinationem aut electionem vocant, omnes unanimiter ex prævisione alicujus quod se tenet ex parte hominis concipi statuunt: ut scilicet illos Deus elegerit aut prædestinaverit, quos præviderit ut ante explicuimus sua libertate credituros. Hilarius: *Cæterum præscientiam & prædestinationem vel propositum ad id valere contendunt ut eos præscierit vel prædestinaverit, vel proposuerit eligere qui fuerant credituri.* Et D. Prosper: *In hac sententia positi consequenter sapiunt eos esse prædestinatos in vitam æternam, quos per libera voluntatis arbitrium fideles futuros præscierit Deus.* Porro non sic ista intelligenda sunt, quasi illos omnes Deus elegerit ad salutem quos quoquo modo præsciverit esse credituros: sed illos tantum quos perseveranter usq; in finem credituros, & in orandi accipiendique voluntate sub ipso gratiæ adjutorio permansuros esse præviderit. Nam si quis acceptam semel fidem sua voluntate desereret, non est dubium quin eum decernerent in impietate periturum. Sic sententiam illam explicat suis verbis August. cum similiter erraret: *Non ergo*, inquit, *elegit Deus opera cujusquam in præscientia, quæ ipse donaturus est, sed fidem elegit in præscientia, ut quem crediturum esse præscivit ipsum elegerit cui Spiritū Sanctum daret, ut bona operando etiam vitam æternam consequeretur.* Et paulo ante fidem illam explicans dixerat: *quia nisi quis credat, & in accipiendi voluntate permaneat*, hoc est in fide & oratione perseveret, *non accipit donum Dei.* Quæ omnia Massilienses ibidem *se acceptare testātur.* Ex quibus Augustini verbis elucet manifeste quod neminem ad vitam æternam eligi vel prædestinari vellent, nisi qui non solum in fide, sed etjam sub ipsa Spiritus Sancti gratia, quam eis ad bene operandum Deus dederat, in finē vitæ usque persisterent. Quod citra ullam obscuritatis vel ambiguitatis nebulam Prosper exprimit: *Qui autem credituri sunt, quive in ea fide quæ deinceps per Dei gratiam sit juvanda mansuri sunt præscisse ante mundi constitutionem Deum: & eos prædestinasse in regnum suum, quos gratis vocatos, dignos futuros electione & de hac vita bono fine excessuros esse praviderit.* Ecce requirunt ad prædestinationem, ut *in fide per gratiam juvanda* mansuri sint, & ex hac vita *bono fine*, hoc est in bona voluntate & bonis operibus per Spiritū Sanctum scilicet proferendis excessuri. Sic enim gratiam illam paulo ante ex Augustino expressam vidimus. Vnde rursum Prosper adversus Massiliensium opinionem, & argumentum ex autoritate petitum instrui cupiens, hoc sibi dilui postulat: *Quod pene omnium par invenitur & una sententia, qua propositum & prædestinationem Dei secundum præscientiam receperunt* Nempe sicut hoc Massilienses asserebant, *ut ob hoc*, inquit, *Deus alios vasa honoris, alios contumeliæ fecerit, quia finem uniuscujusque præviderit, & sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset voluntate & actione præscierit.* Vides manifestissime non aliter velle Massilienses prædestinationis propositum decerni à Deo nisi præviderit hominem non solum esse crediturum, sed etjam in *fide* & *sub ipso gratiæ adjutorio*, quod, ut supra late diximus, ad bene operandum & perseverandum prorsus necessarium statuunt, permansurum. Neque enim in eo inveniuntur errorem aliquem tenuisse Massilienses, quod sine perseverantia in accepta gratia & justitia quemquam salvari posse contenderent. Ex quo fit necessario, ut in illorum opinione nemo ad salutem æternæ vitæ prædestinari posset, nisi quem Deus in fine vitæ *sub ipso gratiæ adjutorio in bona voluntate & actione futurum esse præscivet.*

Ex his itaque primo intelligitur, quo sensu accipienda sit illa usitatissima Semi-Pelagianorum & Augustini cum eis errantis phrasis quod Deus *eligat fidem.* Nempe quod eligat hominem *propter fidem.* Significatur enim ipsa ratio electionis, quam homo offert eligenti Deo. Et sic eodem sensu negant *opera eligi*, quia videlicet, ut Augustinus explicat, opera non ab humana libertate sicut fides profic iscitur, sed Deus ea *per Spiritum Sanctum ipse largitur.* Vnde supponunt jam fidē propter quam unus præ alio ad accipiendum Spiritum Sanctum eligitur, præcessisse. Nam ut in eodem errore constitutus docuit, *æquales sunt omnes ante meritum*, fidei scilicet, *nec potest in rebus omnino æqualibus electio nominari: quoniam Spiritus Sanctus non datur nisi credentibus.* Hæc ergo electio hominis ad accipiendam Spiritus Sancti gratiam propter fidem, est quædam tantum electionis pars quæ non sortitur completam & absolutam prædestinationis rationem, nisi postquam in illa fide & gratia & bonis operibus per gratiā faciendis ad finem vitæ usq; permansurus, & vita æterna dignus futurus esse præscitur.

Intelligitur secundò prædestinationem istā habere quandam rationem retributionis atque mercedis, si non in executione, saltem in præscientia Dei, de nemine quippe propositum

In Epist. ad Aug.

In resp. ad 8 dub. Genuens.

In Epist. ... ex ... exposit. quarum. pro- ...

Ibid.

In Epist. Hilar.

Ibid.

In Epist. ad Aug.

prædestinationis absolvitur, nisi fides ejus & perseverantia in eadem fide & gratia, ex libera hominis voluntate futura videatur. Unde Prosper explicatâ Genuensibus hujusmodi prædestinatione subjungit: *Ut ipsa electorum prædestinatio non sit nisi retributio.* Et res ipsa per se manifesta est. Nam sicut ipsa vita æterna non nisi merito fidei & perseverantiæ in bona voluntate per gratiam adjuta retribuitur, ita & voluntas dandi vitam æternam ad idem meritum revocanda est, si non nisi præeunte talis perseverantiæ prævisione concipitur. Electio quippe sive prædestinatio ad vitam æternam quæ Massiliensibus eadem sunt, in hujusmodi voluntate præcipue constituta est. Quidquid enim præcedit hujusmodi voluntatem Dei, sive tota perfectaque natura, qualis per Dei gratiam in prima conditione donata est; sive vitiatæ naturæ qualescumque reliquiæ; sive gratia illa interna *sine qua non potest* vel integerrima Adami natura credere; sive fides ipsa; sive gratia Christi sanans hominem; sive denique adjutorium Dei, sine quo in illa fide bonaque voluntate & actione perseverari non potest, electis & reprobis possunt esse communia: nec ullo modo voluntas profundendi in homines tanta beneficia, prædestinationis ad vitam æternam vel electionis rationem habere potest: cum in multis tandem illo ultimo, quo tendunt omnia, vitæ æternæ fine frustrentur. Ex quo relinquitur ut juxta Massilienses nihil *prædestinationis ad regnum*, sive *electionis ad vitam æternam* rationem habere queat, nisi illud ultimum propositum Dei quo illos prædestinavit ad regnum suum quos in fide, bona voluntate & actione & gratiæ adjutorijs in finem usque suâ liberâ voluntate permansuros esse præsciverit: sive ut ipsi loquuntur, *Quos in fide qua deinceps per gratiam sit juvanda permansuri sunt:* Vel, *quos de hac vita bono fine excessuros esse præviderit*; vel, *cujus finem præviderit. & sub ipso gratiæ adjutorio in qua futurus esset voluntate & actione præscierit*: vel ut Augustinus similiter errans loquebatur, *qui in Spiritu Sancto per quem bona possit operari, libero arbitrio permansurus est.*

In resp. ad 8. dub. Genuens.

In Epist. Prosp. ad Aug.
In Expos. quarumd. propos. Epist. ad Rom propos. 60. & in Epist. Hilar ad Aug. citantur similia à Massiliensib.
In Epist. cit. ad Aug.

Ex his denique manifestum est Semi Pelagianos non minus atque Pelagianos *propositum & prædestinationem Dei*, ut Prosper loquitur, *secundum præscientiâ recepisse*, prædestinationem, inquam, *qua*, ut idem loquitur, & Massilienses semper intelligunt, aliquem *prædestinat in regnum suum*, sive *in vitam æternam.* Sed hoc inter eos discrimen est, quod Pelagiani nihil gratiæ non solum ad credendum, sed ne quidem ad operandum necessarium agnoscentes, illos prædestinari & eligi vellent à Deo, quos non modo credituros, sed etjam sanctos futuros immaculatosque præsciret, hoc est, quos eâdam illâ naturali libertate bene operaturos sicut & credituros esse præcognosceret, ita videlicet, ut non opus esset ullâ prædestinatione Dei ad hoc ut aliquis sanctus & immaculatus operatione Dei fieret. Semi-Pelagiani è contrario, credere quidem nos posse sine Deo fidem nobis prædestinante atque donante censebant, non tamen posse vel unum opus bonum facere, nisi Deus illud credentibus dandum prædestinaret atque donaret, atque ita sanctos & immaculatos faceret. Quæ quidem prædestinatio & electio respectu illius particularis effectus, nempe sanctitatis & bonorum operum plena atque perfecta est, non tamen ejusmodi ut ab ea sola possit aliquis simpliciter electus aut prædestinatus esse vel dici. Hoc enim nemini competit nisi, postquam non solum sanctus esse & bene vivere & operari per gratiam Dei, sed etjam *sub ipso gratiæ adjutorio*, ut Prosper pro Massiliensibus loquitur, in eadem sanctitate & bonâ actione permansurus esse præscitur. Hoc quia Deum non per gratiæ adjutorium facere, sed humanâ libertate (etsi non sine illo gratiæ adjutorio) putant fieri, hinc est, quod etjam ipsorum tota prædestinatio & electio non alia sit nisi secundum præscientiam. Nam sive totam sanctitatem atque justitiam, sive solam fidem, vel denique solam in sanctitate & bonâ operatione perseverantiam sub ipso gratiæ adjutorio humanæ libertati tribuas, omnis gratuita veraque prædestinatio & electio funditus tollitur, & ut Prosper dixit, *Ipsa electorum prædestinatio non est nisi retributio.* Et hoc est quod in Epistola ad Augustinum juxta Massiliensium opinionem dicit Deum *eos prædestinasse in regnum suum quos gratis vocatos, dignos futuros electione, & de hac vita bono fine excessuros esse præviderit.* Nam electione dignum esse nihil est aliud nisi electionem alicui pro illa dignitate retribui.

ibid.

In Epist. ad Aug.

In resp. ad 8 dub. Genuens.

Quomodo nolint definitum esse electorum numerum.

CAPUT XXII.

Ex doctrina superiore intelligi potest quo sensu Massilienses uno animo & uno ore negent, *Prædestinatum electorum numerum nec augeri posse nec minui*, seu ut Hilarius dicit, *quod & illud pariter non accipiant, ut eligendorum rejiciendorumque esse definitum numerum velint.* Cum enim crebro & apertissime fateantur ut ex allegatis ante testimonijs manifestum est, *Deum præscisse ante mundi constitutionem eos qui credituri sunt, qui ve in ea fide qua deinceps per gratiam sit juvanda mansuri sunt: & eos prædestinasse in regnum suum*; fieri non potest quin simul etjam fateantur, jam ante mundi constitutionem eâdem præscientiâ certum

Ita Prosp. in Epi. ad Aug.
In Epist. ad Aug.

Ita Prosp. ibid.

certum esse Deo illorum numerum quos illa præscientia fidei perseverantis posita prædestinaverit & elegerit; & rursum quos præsciens esse casuros abjecerit; quod enim præscit esse futurum sine ulla dubitatione certum est Deo: neque ulla potestate fieri potest ut vel mutetur illa præscientia, vel eâ positâ non eveniat, aut non faciat Deus quod eventurum, & se facturum esse præscivit. In cujus præscientiæ divinæ confessione & certitudine Massilienses ita integri & fixi sunt, ut eam ad conditionatas quasque propositiones rerum etjam nunquam futurarum extendant. Nam & *præscientia divina esse volunt, ut eo tempore & ibi & illis veritas annuncietur, quando & ubi prænoscitur esse credenda*; & parvulos in tenera ætate sine baptismo morientes, *tales, aiunt, perdi talesque salvari, quales futuros illos in annis majoribus, si ad activam servarentur ætatem scientia divina præviderit.* Ecce quam perspicue alligant Deo certitudinem, etjam eorum, quos per præscientiam tantum conditionatam virtutis aut vitij, vitæ bonæ vel malæ, si ad activam servarentur ætatem elegerit aut abjecerit. Quæ præscientia cum ab æterno sive ut ipsi loquuntur *ante mundi constitutionem* Deo affuerit, ac tandem de fine hominis, seu de extremo vitæ statu post quascunque voluntatis humanæ prævisas mutationes fixa stabilis & immutabilis maneat, fieri nulla ratione potest, ut non sit etjam in eorum sententia *eligendorum & rejiciendorum definitus numerus*, vel ut *electorum numerus augeatur aut minuatur.*

Ita Hilar. ibid. — *Prosp. ibid.* — *Loco supra cit. ex Prosp. Epist.*

Quid igitur sibi vult illa pervicax eorum obtrectatio & reluctatio adversus definitum electorum & prædestinatorum numerum? Nimirum illud Massilienses volunt, etsi numerus ille præscitus sit, quia præscita est omnis humanæ voluntatis mutatio; non tamen esse eum alienâ voluntate, decreto, & constitutione (inconsultâ scilicet humanâ voluntate) *definitum*, ut videlicet quocumque sese homo verterit tandem illud alienæ voluntatis consilium compleatur. Hoc est enim quod *virtutes tolli* dicunt, si *Dei constitutio humanas præveniat voluntates.* Hoc est quod *superfluum laborem* jactitant, *si neque rejectus à tali definito numero ulla industria possit intrare, neque electus ulla negligentia possit excidere.* Hoc est quod ægerrime ferunt quod *quoquo modo se egerint non posse aliud erga eos quam Deus definiverit accidere.* Hoc est quod *partes constitui* nolunt, *quibus nec adjiciendum sit aliquid, nec detrahendum*, vel, *ut de alijs ad alios nullus possit accedere.* Tantummodo enim fixos illos alienæ voluntatis cancellos velut laqueum inextricabilem timent, quos nulla propriæ voluntatis mutabilitate, industria aut labore possint egredi: sic enim omninò putant omnem extingui conatum hominis, omnem exhortationem intercipi, omne studium suffocari. Nihil denique sic definito prædestinatorum numero nisi segnitiem reproborum, nisi desperationem superesse, sicut latius in superioribus omnia ista declarata sunt. Vnde causam afferentes cur nolint esse definitum electorum numerum; *ne*, inquiunt, *locum apud infideles & negligentes cohortantium incitamenta non habeant, ac superflua sit industria ac laboris indictio, cuius studium cessante electione frustrandum sit.* Nam cum proposito electionis ex fidei vel bonæ voluntatis vel alicujus alterius prævisione concepto, cohortationes, correptiones, laboris indictionem, studium ac diligentiam rectè consistere Massilienses ex professo docent. Proprijssime igitur & libratissima consideratione loquuntur, quando *definiri* vel *prædestinari electorum numerum*, vel *constitui* partes negant. Istæ enim phrases significant numerum illum utriusque partis, non aliunde quam ex aliena voluntate & constitutione consurgere: Sed quando illa numeri certitudo ex præviso finaliter humanarum voluntatum statu oritur, non tam definitur aut prædestinatur aut constituitur ille numerus aliena voluntate, quam ex ipsius humani arbitrij flexibilitate (non sine gratia tamen) nasciturus esse præscitur. Ex quo fit, ut illa indifferens flexibilitas in omnem sese partem liberrimè possit, sive gratiæ cooperando, sive non cooperando vertere, utpote nulla definitione vel constitutione voluntatem suâ præveniente ad alteram partem religata. Hanc Massilienses libertatem omnibus suis conatibus, contradictionibus, tumultuosisque disputationibus affectarunt: *&* hujus jacturam velut certissimum fati & desperationis laqueum formidarunt. Hanc primo homini in statu innocentiæ affuisse gratulati sunt, utpote qui *ita adiutus est*, inquiunt, *ut & stare possit in iustitia & a iustitia declinare.* Cum hac Adami libertate, quantumvis ut ipsi loquuntur, *gratia iuvaretur, sine qua perseverare non poterat* optime intelligunt laboris indictiones, prædicationes, exhortationes, correptionesque consistere. *Ad illam enim voluntatem* (Adami) *pertinuisse docent exhortationis vel communionis utilitatem, qua & persistendi & desistendi obtinebat liberam potestatem.* Nimis enim ridiculum & ineptum est arbitrari non dico ingeniosis hominibus sed vel rusticanis ingenijs quod cum illa gratia, sine qua quis vel agere vel perseverare non potest & cujus usus vel non usus ab ipsa libertate pendeat, indifferens illa libertas voluntatis intereat. Sed audeo dicere magis adhuc absurdum est, quod ingeniosis hominibus libertatem illam cum tali gratia salvam esse tam aperte clamentibus, tam ingenue profitentibus nihilominus adhuc ista intelligentiæ tarditas & sententiæ falsitas imponatur. Sed non alia de causa ista fiunt nisi ut Massiliensibus quasi enormis erroris autoribus abjectis ac detestatis, ipsi aliquid rectius sapere & proferre videantur. Sed hæc de Massiliensibus sufficiant, nunc pauca de contraria prædestinatorum hallucinatione dicamus.

In Epist. Prosp. ad August. — *In Epist. Hilar.* — *In Epist. Prosp. ad August.* — *Ibid.* — *Ibid.*

De Prædestinatianis, & eorum hæresi. Non esse hæresin, sed calumniam, qua Massilienses S. Augustini doctrinam infamarunt.

CAPVT XXIII.

a Genebr. in Chronico sub Zozymo.
b Baron. ad an. 490.
c Suar. Tom. de gratia proleg. 5. c. 5. n. 1.
d Alph. à Castro Hæres. 1. prædestinat.

PLERIQVE Recentiores ut [a] Genebrardus, [b] Baronius, [c] Suarez, [d] A Castro & alij passim, aliud genus errantium Pelagianis oppositum afferunt, quos hæreticos Prædestinatos vel Prædestinatianos vocant. *Hi dicebant, quod nec piè viventibus prosit bonorum operum labor si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: Nec impijs obsit quod improbè vivant si à Deo prædestinati fuerint ad vitam. Quæ assertio & bonos à bonis avocabat & malos ad mala provocabat. Hæc hæresis ex libris Augustini male intellectis initium sumpsisse dicitur.* Quibus verbis istius hæresis sententiam & originem expressit Sigebertus in Chronico, quem fere Recentiores primum citant qui mentionem ejus fecerit, atque ejus memoriam posteris commendaverit. Verumtamen invenio *hæresim Prædestinatianam* & *hæreticos Prædestinatianos* commemoratos ab Hincmaro Archiepiscopo Rhemensi apud Flodoardum in Epistola ad Nicolaum Papam; ubi quendam Gothescalcum Prædestinatiana hæresi contaminatum, eamque ob causam damnatum fuisse testatur. Articulos autem istius hæresis alios numerat quam Sigebertus videlicet primo quod *sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinaverit ad mortem æternam.* Secundo: *Quoniam non vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos qui salvantur.* Tertio: *Quod non pro totius mundi redemptione, id est pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Salvator noster* IESVS *Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro his qui salvantur.* Quarto: Quod exponendo locum Sancti Petri, *eum qui emit eos Dominum negantes*, hoc intelligant quod *baptismi Sacramento eos emerit, non tamen pro eis crucem subierit, neque mortem pertulerit, neque sanguinem fuderit.* Hac ille de illa hæresi quam Sigebertus anno 415. exortam tradit, à quo non multum abest Hincmarus, dum dicit eam *primum in Africa, postea in Gallijs quando & hæresis Nestoriana nascebatur exortam, atque Celestinus Pontificis autoritate & Prosperi instantia revictam esse.* Nam Celestinus anno circiter 432 paulò post peractum Concilium Ephesinum extremum diem clausit.

Sigebert. ad an. Christi 415.

Apud Flodoard. lib. 3. Hist. Rhem. c. 14.

Apud Flodoard. ibid.

Cùm igitur uterque tempore Sancti Augustini illam hæresin exortam esse tradat, vehementer mirum est, cur nec Augustinus nec Prosper ullam istius hæresis mentionem in omnibus suis scriptis fecerint; nedum illam revicerint aut refutaverint: mirum itidem cur nemo Catholicorum scriptorum ante Sigebertum & Hincmarum certum aliquid de Prædestinatianis posteritatis memoriæ commendaverit.

A Quamobrem ut suspicionem meam liberè dicam & lectoribus dijudicandam offeram, existimo equidem nunquam in rerum natura fuisse hæresin Prædestinatianam vel hæreticos Prædestinatianos: sed e contrario, doctrinam Catholicam, quam Sanctus Augustinus & Prosper docuerunt, sub nomine istius hæresis calumniosè à Massiliensibus traductam esse. Itaq; hæretici illi Prædestinatiani non fuerunt alij quam S. Augustinus, Prosper, Hilarius, & quotquot eorum doctrinam sequebantur, quos eo nomine indigitarunt Semi Pelagiani, atque inter hæreticos nominibus eorum non expressis collocarunt, quibus credula posteritas, quosdam tanquam hæreticos Prædestinatos aversata est. Argumenta existimationis istius non contemnenda sese offerunt. Primum, quod jam dixi, quia nullum hæreseos istius indicium extat apud August. cum tamen B mox sub initium hæreseos Pelagianæ, anno videlicet 415. ut Sigebertus ait, quo needum hæresis Pelagiana proscripta fuerat, exorta memoretur. Deinde quia Hincmarus ait, eam *primum in Africa, postea in Gallijs per idem tempus quando & Nestoriana hæresis nascebatur*, exortá esse, hoc est, in Africa vivente Augustino in Gallijs sub mortem ejus, utpote qui Ephesum ad condemnationem hæresis Nestorianæ vocatus, jam obierat. Tunc autem cœperunt contentiones adversus Augustini libros de correptione & gratia, & de natura & libero arbitrio fervere, tunc etiam prædestinatio gratiæ vehementissime oppugnari cœpit, quemadmodum ex libro de dono perseverantiæ perspicuum est. Tertiò quia Hincmarus addit *eam tempore Celestini Papæ ipsius autoritate & instantia Sancti Prosperi revictam esse.* Est autem certum, acerrime Prosperum adversus calumniatores doctrinæ Sancti Augustini de prædestinatione C depugnasse, quemadmodum ex duobus ejus libris Responsione videlicet ad Capitula Gallorum & ad objectiones Vincentianas liquet. Nam uterque liber in eo tota nervorum contentione versatur, ut ostendat falsa esse vel non intellecta vel in perversum sensum rapta quæ de prædestinatione, & non omniū redemptione & similibus capitibus sibi & Augustino imponebantur. Nam in præfatione responsiones ad Capitula Gallorum sic ait: *Doctrinam quam Sanctæ memoriæ Augustinus Episcopus contra Pelagianos, inimicos gratiæ Christi, & liberi arbitrij deceptores per multos annos Apostolice asseruit literisque mandavit, quibusdam visum est, aut intelligendo, aut intelligi eam nolendo reprehendere: Et hoc quasi compendium cognitionis his, qui judicio eorum ducebantur, afferre: ut quæ in libris prædicti viri damna-*

Præfat. in Resp. ad Cap. Gall.

dammabilia reperisse iactabant, brevium capitulorum indiculis prædnarent, talique commento & dete, atronem eius quem impeterent, obtruncarent; & ab his, quæ infamassent, citram exterritã lectorum averterent. Nec dissimiliter præfatione in responsionem ad objectiones Vincentianas: *Contexunt & quibus possunt sententijs comprehendunt ineptissimarum quarundam blasphemiarum prodigiosa mendacia, eaque ostendenda & ingerenda multis publice privatimque circumferunt, asserentes talia in nostro esse sensu qualia diabolico continentur indiculo.* Adversus istos igitur pugnavit quidem acriter Sanctus Prosper, eosque compressit autoritate sua Celestinus, non tamen tanquam qui essent hæretici Prædestinatiani, sed è contrario, tanquam qui tales errores de prædestinatione, ab Augustino & Prospero doceri asserebant. Nam idcirco Prosper ut hoc indicaret utrobique subtexit: *Ne ergo hanc persuasionem temerè quis recipiat & talem putet sensum scriptis Catholici inesse Doctoris Augustini, qualem eum qui frustra calumniantur, ostentant, singulis capitulis, brevi & absoluta professione re pondeo, in nullo recedens à tramite earum definitionum quæ in sancti viri disputationibus continentur.* Et ad objectiones Vincentianas dicit, se sensum suum & verba singulis objectis capitulis subjecturum, ut lectores *evidenter agnoscant, impiarum profanarumque opinionum nullum in cordibus nostris inhærere vestigium: & blasphemias quas perspexerint nostra professione damnati, in earum repertoribus*, qui videlicet ea tanquam à Prospero docta commenti fuerant, *censeant debere puniri.* Celestinus etjam annitente Prospero & Hilario non Prædestinatianos hæreticos compressit, sed illos Presbyteros *qui nitebantur etiam quiescentium fratrum*, hoc est Augustini, *memoriam dissipare*, quique Augustino *tanquam necessarium modum excessisset* de prædestinatione *obloquebantur*. Ex quibus clarè ostenditur non Prosperũ aut Celestinũ hæreticos Prædestinatianos instantia aut autoritate sua revicisse, ut Hincmarus ait, sed Massilienses Presbyteros qui prava dogmata de prædestinatione ex Augustini & Prosperi scripteis inferebant & tanquam ab eis tradita fuissent acriter incusabant.

Præfat in Resp. ad object. Vincent.

Ad cap Gal.

Præfat. ad object. Vincent.

Epist. ad Gall.

Quarto, quia primus omnium qui dogmata Prædestinatianorum recensuit, fuit Gennadius Massiliensis Presbyter, non mediocriter de Semi-Pelagiana hæresi suspectus vel infectus, & Augustino ac Prospero gratiæ patronis integerrimis periniquus, quorum unum tanquam *ex multiloquio peccantem*, & *errantem* taxat, alterum tanquam qui Cassiani *salutaria opuscula*, hoc est errores de gratia *ut nociva infamaverit*. Argumento est quod in libello quodam de Heresibus qui Sancto Hieronymo attribuitur cum catalogus hæreticorum ad Photinum & Eunomium usque perductus esset, qui circa ætatem S. Hieronymi vixerunt, sic de Gennadio subjungitur: *Huc usque Sanctus Hieronymus. Hæc verò quæ sequuntur à Sancto Gennadio Massiliensi Presbytero sunt posita.* Prima verò hæresis quam Genadius ibi ponit, est *Prædestinatianorum*. Nam de Pelagianis & Semi-Pelagianis nulla mentio. Gennadium verò de Hæresibus scripsisse, testatur ipsemet non uno loco in libro de viris illustribus: ut in Vigilantio: *Alia locutus est frivola, quæ in Catalogo Hæreticorum necessario exponuntur.* Et in Nestorio: *in quo quid asseveraverit in Catalogo Hæreticorum monstrabitur.* Hujus igitur scriptoris Gennadij, aliorumque quorumdam Massiliensium autoritatem qui nunquam leguntur ab Ecclesiastica communione separati, secuti videntur qui Prædestinatianos in Catalogum hæreticorum retulerunt. Ex quo factum est ut qui cautius inter antiquos de Prædestinatianis loqui voluerunt, non asserant illam hæresim ex Augustini libris male intellectis ortam esse, sed *dici*. Nam Sigebertus ait: *Hæc hæresis ex libris Augustini male intellectis initium sumpsisse dicitur.* Et Prosper ille qui Tyro dicitur quamvis erroribus pudendis scateat, meritoque propterea à graviori autoritate submovendus sit, ad annum vigesimum tertium Honorij ijsdem verbis, quæ Sigebertus videtur imitatus: *Prædestinatorum hæresis quæ ab Augustini libris male intellectis accepisse dicitur initium, serpere exorsa.*

Gennad. in lib. de viris Illust. in August. & Prosp.

Editus est à C. v. Menardo Andium prepretore & Subjunctus duobus lib. op. imperf. Aug. cont. Jul.

Lib. de viris Illust.

Sigebert. ad an. 415.

Prosp. Tyro.

Quinto, quia omnia quæ Sigebertus & Hincmarus maximeque Gennadius Prædestinatianis asscribunt sunt ipsissima illa dogmata quæ Semi-Pelagiani tanquam ab Augustino tradita atque in ejus libris expressa carpebant, quod usque adeò verum est ut Gennadius plerumque ijsdem utatur verbis alio detortis, quibus Augustinus usus est, vel quæ Sancto viro ab ejus obtrectatoribus objecta sunt. Nam primus articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est: *Quod Deus non omnes homines ad hoc crearit ut omnes salventur, sed ut multitudine hominum ornetur mundus* qui ijsdem pœne verbis à Massiliensibus objectus est Augustino: *Quod quidam homines non ad hoc a Deo creati sunt ut vitam adipiscerentur æternam, sed ut habitum tantummodo sæculi præsentis ornarent.* Et inde objectio suum ortum habet, quod Augustinus non semel doceat, multitudinem reproborum esse sæculi præsentis ornatum.

Apud Prosp. c. 13. Gall.

Vide lib. 9. de Genes. c. 9. & alijs locis.

Secundus articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est; *Quod etsi generali prædicatione dicat, venite ad me omnes qui lab. ratis &c. non tamen omnes ea voluntate vocet, ut omnes sequantur vocantem.* Qui alijs verbis eodem sensu impingitur à Massiliẽsibus Augustino apud Prosperum: *Quod qui vocati sunt non æqualiter sint vocati sed alij ut crederent, alij ut non crederent.* Sequi enim vocationem & credere vocationi reipsa prorsus idem sunt.

Cap. 5. Gall.

Tertius articulus Prædestinatianorum apud Gennadium est; *Sed nec omnes qui ipso inspirante obediunt vocationi dicuntur accipere exequendi in bono opere perseverantiam: sed post multos labores & militia fructus, si non sunt de salvandorum numero, subtrahendas eis vires agendi ne perdurent in bono.* Articulus iste quantum ad primam ejus partem, Catholica doctrina est; quam Augustinus ex professo tradidit, nec à quoquam negari potest, nisi qui perseverantiam donum

Dei

Dei esse nolit vel eam omnibus justis dari velit, quorum utrumque Catholica fides detestatur. Primum verò à Massiliensibus ex professo docebatur: Vnde etjam apud Prosperum objiciebant Augustino; *Quod Deus quibusdam filiis suis, quos regeneraverit in Christo, quibus fidem, spem, dilectionem dedit, ob hoc non det perseverantiam quia non sunt à massa perditionis præscientia Dei & prædestinatione discreti.* Quod non aliter ab articulo Gennadij discrepat, nisi quod causam addat, cur quibusdam perseverantia denegetur, quam Gennadius tacet, sed illam tacitè subintelligi cupit hoc ipso quod istam doctrinam ex Dei prædestinatione, propter quam Prædestinatiani dicti sunt profectam esse sentiebat. Altera verò pars articuli, quę dicit, *si non sunt de salvandorum numero, subtrahendas eis vires agendi* &c. Eodem plane sensu objicitur Augustino apud Prosperum: *Quod quibusdam vocatis & piè justè que viventibus, obedientia subtrahatur ut obedire desistant.* Seu Gennadius tanquam genuinus Massiliensium querimoniarum hæres, eodem verbo usus est quo eadem calumnia Sancto Antistiti adhuc viventi impacta fuit. Nam in libro de dono perseverantiæ sic exprimuntur: *Si prædestinati essent requiescendi, subtrahentur obediendi vires ut obedire cessent.*

Art. 9. Gallor.

Art. 12. Gall.

Lib. de dono persev. c. 15. & 22.

Quartū articulū Prædestinatianorum Gennadius illum esse dicit: *Illos qui prædestinati sunt ad vitam æternam, etiamsi in perfidia vel in omni genere peccati longo tempore volutentur, accepturos occasionem qua & credant in Deum, & secundum Dei præceptum vivant, ut possideant societatem justorum.* Hic autem eodem plane sensu alijs verbis objectus fuit à Massiliensibus Augustino, tanquam ex ejus doctrina consectaneus: *Veruntamen si qui eſtis nec dum vocati, quos gratia sua prædestinaverit eligendos, accipietis eandem gratiam qua velitis & sitis electi.* In eo discrimen est, quod apud Augustinum dicant, *accipietis eandem gratiam*: apud Gennadium *accepturos occasionem.* Nam Semi-Pelagiani peculiari phrasi sua gratiam Dei vocabant *Occasionem*, ut paulò superius demonstravimus. Interim qua fide Gennadius Prædestinatianos tractet, facilè ex hoc postremo articulo advertit lector. Quem enim tanquam Prædestinatianorum hæresin traducit, non est aliud nisi Catholica fides, quæ constanter docet, frementibus licet Semi-Pelagianis, id quod hic Prædestinatianis imponitur; eos videlicet qui prædestinati sunt ad vitam æternam etjamsi in perfidia vel in omni genere peccati longo tempore, imò ad finem vitæ usque volutentur accepturos gratiam, adeoque occasionem, quâ & credant in Deum & secundum Dei præceptum vivant, ut possideant societatem justorum. Vt sanè ex his luce meridiana manifestius sit Prædestinatianorum hæresin non esse aliud nisi doctrinam Augustini & Prosperi de prædestinatione invidiosè propositam; ut videlicet, quemadmodum Prosper dixit, *Tali commento & detestationem eius quem impetierint obtinere et; & ab illa qua infamassent, curam exterriti lectoris avertere.* Nam nequis lector quantumvis tardus

Apud Aug. in lib. de dono persev. c. 15.

Præfat. in Resp. ad Capit. Gall.

A ac supinus dubitaret, hujusmodi de Prædestinatianis commenta Semi-Pelagianam calumniam redolere, subjungit Gennadius: *Tali definitione id docere student quod Deus personas hominum accipiat.* Hæc est enim illa trita querela omnium inimicorum gratiæ Dei, quod prædestinatio unius præ alio ex qua fieret ut gratia daretur uni non alteri esset acceptio personarum. Subjicit verò & alterum incommodum tanquam à Prædestinatianis tali definitione traditum, quod videlicet Deus *alios etiam invitos post multa mala opera attrahat ad salutem; alios post bona rejiciat.* Nam & istud non est aliud nisi antiqua calumnia Pelagianorum adversus operationem gratiæ renovata, qua fieri jactabant ut homo *invitus* crederet, virtutemque sequeretur: itemque adversus doctrinam sanam de prædestinatione Dei, quam hoc nomine invidiosè traducebant, quod alij post
B multa mala opera attraherentur ad salutē, sicut non dubitat Catholica fides, alij post multa bona reijcerentur: quod itidē verū est, quando ab ipsis bona opera deseruntur. Denique addit Gennadius quod homines Deus tali definitione *compellat in malum quo pereant in æternum.* Hoc enim invidiosissimè jactabant Massilienses adversus prædestinationem ac reprobationem prout ab Augustino docebantur. Nam clarius hoc ipsum dicunt apud Prosperum: *Quod ex prædestinatione Dei, velut fatali necessitate homines ad peccata compulsi coguntur in mortem.* Item ibidem: *Quod per potentiam Deus homines ad peccata compellat.* Objectiones verò pleræque Vincentianæ nihil aliud spirant nisi quod causa peccatorum sit divina prædestinatio. Hæc ergò ad oculum, nisi fallor, ostendunt totam hæresim Prædestinatianorum sic esse concinnatam à Gennadio, ut nonnullos perspicuos articulos Catholicæ fidei de prædestinatione,
C tanquam errores infamet; alios verò ita malitiosè invidioseque proponat, ut Catholica doctrina, quam Augustinus & Prosper docuerunt imperitis erronea esse videretur: utpote qui in tam arcanis abstrusisque doctrinæ Ecclesiasticæ capitulis discernendis, tanta verborum vicinitate & similitudine expressis, facile hallucinari & falli solent.

Vide lib. 2. ad Bonif. c. 8.

Cap. 1. Gall.

Cap. 11. Gall.

Vide obiect. Vincent. 10. 11. 12. 13. 14. 15.

Iam facile prudens quisque intelligit, quid de cæteris antiquioribus Sigeberto & Hincmaro existimandum sit, qui de Prædestinatianis aliquid locuti sunt. Cùm enim nihil de dogmatibus eorū noscere potuerint, nisi ex illis qui præcesserant, quid mirū si Gennadium secuti, Prædestinatianos in hæreticorum Catalogo collocaverint. Quod Sigeberto tanquam Historico facilè fuit, cum Historici absque profunda rerum talium indagatione plerumque litteris mandare soleant, quod bona fide apud alios scriptum inveniunt. Itaque
D Sigebertus compendio summam articulorum, quos Gennadius recensuerat, vel certè præcipuos ponit: *Quod nec piè viventibus prosit bonorum operum labor, si à Deo ad mortem prædestinati fuerint: Nec impijs obsit, quod improbè vivant si à Deo prædestinati fuerint ad vitam.* Reipsa quippe articulus

articulus iste idem ferè continet quod tertius & quartus apud Gennadium, & quamvis falsus sit, satis tamen apparet ad insimulandam calumniandamque doctrinam Augustini esse formatum. Verum est enim quod ipse imò quod fides nostra docet, quod si quis à Deo ad mortem æternæ damnationis propter peccata prædestinatus fuerit, nihil ei prodest bonorum operum labor, ad damnationem totam reipsa evadendam; & è contrario si quis ad vitam prædestinatus fuerit nulla peccata præcedentia poterunt irritare prædestinationem Dei, quominus effectum ejus assequatur; sed non omne verum quolibet modo apud imperitos efferendum est. Nam cum similis omnino propositio Augustino tamquam ab eo tradita objiceretur, opposuit illam similem veram quidem, nullo modo tamen imperitis prædicandam: *Si qui obeditis, si præsciti estis rejiciendi, obedire cessabitis*: De qua dicit; *nempe hoc verissimum est, ita sane sed improbissimum, importunissimum, incongruentissimum, non falso eloquio sed non salubriter valetudini humanæ infirmitatis apposito.* Nam ut paulo ante præmiserat adversus quorumdam imprudentiam qui dum vera prædicent, se excusatos putant: *Dolosi vel imperiti medici est etiam utile medicamentum sic alligare ut aut non prosit aut obsit.*

Lib. de dono persev. c. 22.

Iam verò dogmata quæ Hincmarus Prædestinatianis imponit, sunt ipsissimæ calumniæ quas Augustino & Prospero Massilienses impegerunt. Primum est: *Quoniam sicut Deus quosdam ad vitam æternam, ita quosdam prædestinavit ad mortem*: Ubi tota vis in eo sita est, quod aliqui ad mortem prædestinati esse dicantur. Hoc Massilienses involute proponebant, ut vel peccatum quod mors est animæ vel ipsa damnatio intelligi possit. Unde in objectione 13. 15. & 16. Vincentianæ dicuntur aliqui *fideles & Sancti ad æternam mortem prædestinati*; in 14. verò *ad ruinam & perditionem* prædestinati: ut plausibilius Catholicæ doctrinæ Sancti Augustini quæ quosdam à Deo non ad ruinam vel peccata, sed ad æternam damnationem propter peccata destinatos, ideòque Prædestinatos tradit, invidiam concitarent.

Apud Flodoard. lib. 3. c. 14. in Ep. ad Nicol.

Secundum Prædestinatianorũ dogma apud Hincmarum est; *Quoniam non vult Deus omnes homines salvos fieri, sed tantum eos qui salvantur.* Quod eodem plane sensu Massilienses objecerunt Augustino his verbis: *Quod non omnes homines velit Deus salvos fieri sed certum numerum Prædestinatorum.* Et quis est certus numerus Prædestinatorum *nisi tantum ij qui salvantur*, ut Hincmarus dicit? Neque enim quisquis extra Prædestinatorum numerum, salvandus est.

Cap. 8. Gall.

Tertium est apud Hincmarum: *Quod non pro totius mundi redemptione, id est pro omnium hominum salute & redemptione Dominus & Salvator noster IESVS Christus sit crucifixus & mortuus, sed tantum pro iis qui salvantur.* Quod ipsissimis verbis etjam Augustino à Massiliensibus exprobratum est: *Quod non pro totius mundi redemptione Salvator sit crucifixus*, nam quod additur apud Hincmarum: *Sed tantum pro iis qui salvantur*, non est nisi partis præcedentis explicatio quam subintelligi volebant Massilienses.

Nihil arbitror evidentius postulari potest ut intelligat lector etjam ex articulis Hincmari demonstrari, quod non aliud sit Prædestinatianorum hæresis, quam calumniæ Massiliensium adversus Augustinum ac doctrinam Ecclesiæ, quam nomine hæresis traducebant. Quod & ipsum Hincmarum tacitè confessum satis ex eo intelligitur quod illam hæresim *primum in Africa exortam* esse profitetur; nam initium obtrectandi à Monachis Adrumetinis cœpit: *& postea in Gallijs per idem tempus quando & hæresis Nestoriana*, hoc est sub finem vitæ Sancti Augustini; ac denique *tempore Celestini Papæ ipsius autoritate & instantia Sancti Prosperi revictam*. quod non de Prædestinatianæ hæresis, sed de calumniarum illarum revictione atque compressione ad amussim verum esse jam supra diximus. Qua de causa S. Isidorus Hispalensis Episcopus Hincmaro antiquior atque doctior cum librum illum Gennadij vidisset atq; inde plures hæreses iisdem omninò verbis descripsisset, Pelagianos à Gennadio prætermissos addidit & Prædestinatianos à Gennadio positos prætermisit. Quamvis igitur Hincmarus aliquo modo excusari possit, quod præcedentium quorumdam autoritate motus Prædestinatianos, hoc est Catholicos invidioso nomine traductos inter hæreticos numeraverit, in eo tamen non videtur excusari posse, quod nonnullos articulos supra positos hæresibus accensuerit, iisque Godscalcum quamvis alijs ex capitibus culpabilem, oneraverit. Nam Godscalcus primum articulum quo quosdam *ad æternam mortem prædestinatos* asserebat de morte damnationis intelligebat, quemadmodum apertissime liquet ex doctissimis illis libris quos Remigius Archiepiscopus Lugdunensis & ejus Ecclesia ea de re cæterisque Godscalci articulis supra commemoratis exaravit. Sic autem intellecta ejus assertio non est hæresis, sed doctrina Sancti Augustini ac Fulgentij, imo Ecclesiæ Catholicæ fides, quæ quemadmodum quosdam gratis ad vitam æternam prædestinari, ita quosdam ex prævisis peccatis ad mortem æternam prædestinari, seu ordinari tradit. Qua de re alibi disserendum erit. Rursum secundus articulus *quod non omnes homines Deus velit salvos fieri, sed tantum certum numerum Prædestinatorum* ab Augustino, Prospero, Fulgentio, non uno loco traditur. Quapropter Ecclesia Lugdunensis in illis eruditis libris quos paulò ante memoravi clarissime tradit, fidem Catholicam ab Episcopis nonnullis Gallicanis in illo Monacho Godscalco damnando esse damnatam, quantum ad illum articulum primum: quantum ad secundum verò doctrinam antiquorum Patrum. Nam de primo articulo dicit: *Videtur*, inquit, *nobis sine dubio quod illa quæ de divina prædestinatione dixit, juxta regulam Catholicæ fidei vera sint, & à veridicis Patribus manifestissime confirmatum, nec ab ullo penitus nostrûm qui Catholicus haberi vult, respuenda sive damnanda. Et ideo de hac redolemus, non hunc misera-*

S. Isidor. in Catalogo Hæreticorũ lib. 8. Orig. c. 5.

Habentur in auctuario Biblioth. SS. Patrum Tom. 2.

Vide Prosp. in Epist. ad Rufin. & resp. ad c. 8. Gall.

Ecclesia Lugdun. lib. de 3. Epist.

miserabilem (Monachum Godscalcum) *sed Ecclesiasticam veritatem esse damnatam.* De secundo verò ita loquitur : *In illa autem Apostoli sententia qua de Deo ait, qui vult omnes homines salvos fieri, & ad agnitionem veritatis venire, putamus eum sensum Beatissimi Patris Augustini, ab omni semper Ecclesia venerabiliter recepti, & usque in finem sæculi recipiendi secutum fuisse* &c. *Quem omninò veridicum sensum non oportuit sub persona alicuius hominis, à Catholicis Dei Sacerdotibus condemnari, ne iam non iste qui errare putatur, sed ille potius, cuius autoritatem sequitur, hæreticus esse iudicetur.* Quamvis igitur & alius istius loci possit esse sensus, sicut ibidem Ecclesia Lugdunensis tradit, non tamen idcirco sensus Augustini tanquam error improbari debuit ; fortassis enim & iste verior est, de quo erit alibi oportunior dicendi locus.

Ibid.

Hæc igitur cum accuratius ponderasset Valentina Synodus quæ tempore Hincmari & contra Hincmarum cæterosque illorum articulorum damnatores celebrata fuit, tanquam Catholicam fidem tradit id quod Hincmarus in Godscalco tanquã Prædestinatianã hæresin condemnaverat. Nam tertio capite perspicuis verbis dicit ; *Fidenter fatemur prædestinationem electorum ad vitam, & prædestinationem impiorum ad mortem*, & plura in hanc sententiam. Capite verò quarto *nimium errorem* vocat quod à quibusdam scriberetur *etiam pro illis impijs qui a mundi exordio usque ad passionem Domini in sua impietate mortui & æterna damnatione puniti sunt, sanguinem Christi effusum esse.* In quo errore Hincmarus versabatur. Nam ista adversus Hincmarum esse definita fatetur ipsemet in Epistolis ad Carolum quæ habentur apud Flodoardum. Nam *Capitula illa Synodalia venerabilium consacerdotum trium scilicet provinciarum*, hoc est Lugdunensis, Viennensis, & Arelatensis, *in quibus se, licet nomen esset tacitum, designatione tamen effectuis velut non Catholicus esset reprehensus*, non sunt alia nisi Capitula Synodi Valentinę: & quæcunque in eadem Epistola commemorat in eadem Synodo ad amussim continentur. Nam *Capitula* quæ ibidem ipse dolet *velut inutilia, imò noxia repulsa esse*, reijciuntur iisdem verbis Capituli quarti Synodi Valentinæ : Nec erant alia, nisi Capitula ab Hincmaro concinnata, quæ videntur recenseri in libro Ecclesiæ Lugdunensis de tenenda Scripturæ veritate. Et quod conqueritur, se velut contrarium *Africanæ & Arausicanæ Synodo* perstrictum, habetur Capitulo sexto Synodi Valentinæ. Et quod dicit de *indifficatione, quæ in sacris mysterijs esse possit*, habetur Cap. quinto Synodi Valent. Et quod *sexdecim Capitula* vel potius ut dicit in Epistola secunda *novemdecim sibi imputata esse* queritur, illorum fit mentio Capitulo quarto Synodi Valentinæ, ut nihil profectò manifestius esse possit quam Synodum Valentinam contra Hincmarum & ejusdem sententiæ socios esse celebratam. Vnde etjam exsertis verbis in eadẽ Epistola prima ad Carolum dicit; *Hæc in sigillationem nostram & contra excerpta à nobis Capitula confecta noscuntur* : nempe contra illa quatuor Capitula quorum facit mẽtionem Synodus Valentina capite quarto. Et quod in ejusdem hujus Epistolæ exordio dicit: *Capitula Synodalia sibi à Carolo esse data* ut ad ea responderet, profitetur apertissime in secunda Epistola, fuisse capitula Synodi Valentinæ hisce verbis: *Hæc eadem namque capitula sicut facile reminisci potestis ante triennium nobis in villa Rhotomagensis Episcopi quæ Vetlpia dicitur, quando in excubijs contra Nortmannorum infestationem degebamus, sub titulo quasi in Valentina Synodo conscripta fuerint, anno Incarnationis Dominicæ octingẽtesimo quinquagesimo quinto, sub Lothario imperatore dedistis, ut ad illa quæ nobis videremur Catholice ex Orthodoxorum magisterio responderemus.* Ille est autem ipsissimus annus Synodi Valentinæ idque sub eodem Lothario ut in exordio Synodi annotatur celebratæ ; quam etjam verbis istis satis fatetur Hincmarus sibi repugnare, utpote cui respondere meditatur.

Concil. Valent. c. 3.

Apud Flodoard. lib. 3. c. 15. & 16.

Verba Hincmari in Ep. 2. ad Carol. loco cit.

In Auctuario biblioth. SS. Patrum Tom. 2.

Epist. 2. ad Carol. apud Flodoard. lib. 3. Hist. Rhem. c. 16.

Quæ quidem eo consilio adduximus ut animadvertat lector, nihil sibi mirandum esse si Hincmarus Massiliensium objectiones & anathemata pro hæresi Prædestinatorum acceperit, cùm eo usque fraude ista aliena vel propriâ incuriâ abreptus fuerit ut articulos ab Augustino, Prospero, Fulgentioque traditos, qui vel fidem Catholicam vel doctrinam non improbandam continebant ; quia à Godscalco in alijs nonnullis errante probabantur, improbaverit; atque utinam non Hincmarus tantum alijq; plures veteres Scholastici, sed etjam Recentiores nostri se cautiores in legendis Semi-Pelagianorum libris ac discernendis dogmatibus præbuissent, quæ tanquam sanam doctrinam venditari audiebant ; libenter equidem isti laboriosæ molestiæ supersedissem, quam charitas Christiana me subire compulit, ut rudera eruerem quibus putei obstructi sunt, quos foderunt Patres nostri, atque ita fontes Augustinianę doctrinę, plus quam dici potest, perturbati, limpidius fluerent. Qua in re utrum aliquid proficiam, aliorum judicium erit. Interim ex omnibus quæ de Prædestinatianis diximus satis perspicuum esse credo ijs qui rem ipsam sine præjudicio præoccupatæ opinionis ponderaverint, Prædestinatianos nullos fuisse nisi Catholicos & Augustinianæ doctrinæ sectatores: hæresimque Prædestinatianorum esse commentum Semi-Pelagianorum, & μορμολύκειον quo imperitos terrere voluerunt ne Catholicæ doctrinæ attenderent, quam dogmatum quorumdam vicinitate, & blasphemiarum quasi inde consequentium turpitudine diffamabant. Et hæc de gestis, moribus, dogmatibus Pelagianorum & Massiliensium dicenda habuimus. Nunc ad enodandam S. Augustini doctrinã quã de gratia & libero arbitrio & prædestinatione & cognatis quibusdã dogmatibus, sine quibus gratia & prædestinatio satis intelligi nequesit, adversus Pelagianos atque Massilienses tradidit, transeundum est.

FINIS.

TOMI PRIMI ELENCHVS LIBRORVM ET CAPITVM.

nes &

Liber Quintus.

Liber Sextus.

5. Quæ-

5. Quænam sint illa merita gratiæ: nempe prima boni cupiditas, seu conversio, fides, oratio.
6. Christum volunt ex meritis liberi arbitrij factum esse Deum. Haustus ille error ex Origene.
7. Transitus ad Prædestinationem. Præmittitur totius hæresis Pelagianæ scopus, & generalis ordo dogmatum.
8. Oeconomia divinæ voluntatis & gratiæ erga salutem humanam. De gratuita vocatione & justificatione: & quo sensu vocatio dicatur secundum propositum.
9. De duplici electione gratiæ & meritorũ; Et quomodo illæ duæ simul consistãt.
10. Quid prædestinatio Pelagianis. Omnis ex prævisione fidei vel meritorum etiã respectu parvulorum. De vasis iræ & misericordiæ pauca.
11. Statum puræ naturæ in Ecclesiam introduxerunt Pelagiani.
12. Præcursores Pelagij & Celestij Rufinus Presbyter, Evagrius Monachus, Palladius, Iovinianus, Priscilianus, Manichæi, Euchitæ.
13. Hæresis Pelagianæ fons Origenes. Proponitur sententia ejus de libero arbitrio & naturali ejus possibilitate.
14. Sententia Origenis de lege naturæ & Moysis Pelagiana.
15. De gratia & merito ejus ipsissimus error Pelagij & Massiliensium ab Origene traditus. De justitiæ perfectione, & ἀπαθείας.
16. Electionem prædestinationem & vocationem secundum propositum prorsus evertit, sicut Pelagiani & Massilienses.
17. Omnes pœne corruptelas Scripturarum de peccato originali & gratia, quibus Pelagiani abutuntur, totumque errorem Pelagianũ præformavit Origenes.
18. Prima origo totius hæresis Pelagianæ, & omnium gratiæ interpolatorum, Philosophia.
19. Alia nonnulla dogmata Pelagij in quibus elucet indoles ejus. Transitus ad mores ejus.
20. Immanis superbia proprius Pelagij character & omnium discipulorum ejus.
21. Novitatis, admirationis, famæ, gloriæ aculeis ad virtutem stimulant. Eorum turpis adulatio.
22. Alia eorum vitia ex eodem fonte, affectatio sanctitatis, jactantia, hypocrisis, venatio divitiarum sub pallio paupertatis, pompa vestiũ & sæcularis fastus.
23. Tument scientia sæculari & argutijs dialecticis. Simiæ Aristotelis, rationem Scripturarum regulam fingunt. Sillogismorum jactant acumina. Ab Ecclesiasticis judicibus provocant ad Peripateticorum scholam. Pruritus scribendi multa volumina, & aliorum velut indoctorum contemptus.
24. Ante simulate Sancti, tandem aperte flagitiosi, fallaces in obtrudendo fictos libros, in negando suos, in corrumpendo alienos. Mendaciorum & restrictionum mentalium, Architecti peritissimi.
25. Ambiguis verbis dogmata exprimunt. Sub aliena persona disputant tanquã de quæstionibus præter fidem. Romanæ Ecclesiæ reverentiam & in omnibus submissionem simulant.

Liber Septimus.

CAP. 1. De prædestinatione parcè scripsit Augustinus ante motas ab Adrumetinis Monachis & Massiliensibus difficultates, & quare. Ortus Semi-Pelagianorum & ratio nominis.
2. Semi-Pelagiani in plures sectas divisi, etiam statim in initio. Sententia Fausti de viribus naturæ & gratia prorsus Pelagiana.
3. Non ex Fausto solo & Cassiano judicandum de statu erroris Semi-Pelagiani, sed ex scriptis Prosperi & Hilarij.
4. Sententiam Semi-Pelagianorum tenuit ante Massilienses Vitalis, & ipse Augustinus.
5. Tota causa erroris Semi-Pelagiani fuit illud propositum divinæ vocationis & prædestinationis, quo salvandi à perituris discernuntur secundum Augustinum.
6. Idem uberius ostenditur ex Epistolà Hilarij.
7. Idem ostenditur ex scriptis Fausti.
8. Prima ratio abhorrendi propositum prædestinationis; quia est gentilium fatum. Illud duplex, Astrologorum & Stoicorum.
9. Causa triplex; antegressio propositi ante omnem hominis voluntatem, immutabilitas & efficacia.
10. Secunda ratio abhorrendi illud propositum Dei, quia discretionem afferendo interimit liberum arbitrium tam ad bonum quam ad malum.
11. Tertia ratio horroris, quia disputationem affert & ignaviam. Causa desperationis triplex; ignaviæ duplex. Pauca de modo quo sentiebant solam gratiam operari.
12. Quarta abhorrendi ratio, eaque quintuplex, quia præceptum, exhortationem & correptionem interimit.
13. Quinta ratio, quia extinguit orationem.
14. Sexta & septima ratio, quia introducuntur duæ partes humani generis, duæ naturæ, duæ massæ cum Manichæis.
15. Octava propositi divini aversandi ratio, quia Deus non haberet seriam voluntatem ut omnes credant & salvi fiant.
16. Nona ratio aversionis, quod in hujusmodi propositi assertione omnia rejecto-

 rum

Liber Octavus.

FINIS.

INDEX RERVM ET VERBORVM
TOMI PRIMI.

B

BAPTISMVS

BARDESANES

BARONIVS

BEDA

BELLARMINVS

BETHLEEMITICVM

BONIFACIVS PAPA

BRITANNIA.

C

CAMILLVS.

CAMPI

CAPITVLA GALLORVM.

CAPREOLVS.

CARTHAGINENSIS COLLATIO

CARTHAGINENSE CONCILIVM.

CASSIANVS

Zachæ-

Fides

HABITVS

TOMI PRIMI.

H

HABITVS

HERACLYTVS.

HÆRESIS.

HEROS.

HIERONYMVS.

HINCMARVS.

HYPOCRISIS.

I

IACOBVS

IESVS

IGNORANTIA.

IMAGO.

IMPECCANTIA.

INDIFFERENTIA.

INITIVM.

INNOCENTIVS PAPA.

INSPIRATIO.

MACVLA

INDEX RERVM ET VERBORVM

Adversus

PELAGIANI.

Eadem

FINIS TOMI PRIMI.